

รายงานสรุปผลการดำเนินการตาม
ยุทธศาสตร์ชาติ
ประจำปี 2562

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ซึ่งได้บัญญัติให้การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560

มาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีอำนาจหน้าที่หลักในการรับผิดชอบให้มีการประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติของหน่วยงานของรัฐ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานของรัฐในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ หรือองค์กรอัยการ และรัฐสภาทราบภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับรายงานจากหน่วยงาน โดยรายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องระบุความก้าวหน้าของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ

คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติในคราวการประชุมครั้งที่ 2/2562 เมื่อวันจันทร์ที่ 28 ตุลาคม 2562 ได้มีมติเห็นชอบแนวทางการประเมินผลผลสัมฤทธิ์การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ผ่านการดำเนินการเพื่อบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นหลัก โดยใช้ข้อมูลแผนงาน/โครงการของหน่วยงานของรัฐที่รายงานเข้าระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronics Monitoring and Evaluation System for National Strategy and Country Reform: eMENSCR) ภายในเดือนธันวาคม 2562 ประกอบการพิจารณาการประเมินผลร่วมกับข้อมูลสถิติและสถานการณ์การพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับประเทศและระดับสากล

สำนักงานฯ จึงได้จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2562 ขึ้น เพื่อนำเสนอข้อมูลผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐนับตั้งแต่มีการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2562 ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ นำไปสู่การบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาในมิติต่าง ๆ ตามที่กำหนด บนหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationships : XYZ) และแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าสถานการณ์การพัฒนาที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในห้วง 5 ปีแรกของการพัฒนา ส่งผลต่อการประเมินการปรับปรุงการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องกับการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาประเทศที่เป็นปัจจุบัน

005 บทสรุปของผู้บริหาร

010 วิธีการอ่านรายงาน

016 บทนำ

104 การเกษตร

128 อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

152 การท่องเที่ยว

238 เขตเศรษฐกิจพิเศษ

258 การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

268 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

316 พลังทางสังคม

326 เศรษฐกิจฐานราก

336 ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม

398 การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

410 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

424 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

สารบัญ

050
ผลการดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

058
ความมั่นคง

088
การต่างประเทศ

184
พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

194
โครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล

218
ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

284
การพัฒนาการเรียนรู้

292
การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี

306
ศักยภาพการกีฬา

344
การเติบโตอย่างยั่งยืน

364
การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

382
การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ

442
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ยุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” เพื่อนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ยุทธศาสตร์ชาตินำไปสู่การปฏิบัติโดยการถ่ายทอดผ่านแผนระดับที่ 2 และแผนระดับที่ 3 ตามนัยของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 ซึ่งแผนระดับที่ 2 ในส่วนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ประเด็น เป็นการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาตลอดระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติทั้งในระดับประเด็นและระดับแผนแม่บทย่อย รวมทั้งมีการกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุตามตัวชี้วัดที่กำหนดแบ่งเป็น 4 ห้วงการพัฒนา ห้วงละ 5 ปี

คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน ได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติขึ้น โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561 และวันที่ 18 เมษายน 2562 ตามลำดับ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตามมาตรา 5 และมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งให้มีผลผูกพันหน่วยงานของรัฐและการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ นอกจากนี้พระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปี 2562 ตามหลักการการประเมินผลที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติได้กำหนดไว้ โดยเป็นการวิเคราะห์และประมวลผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐในช่วงปี 2561-2562 เพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาในมิติต่าง ๆ ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ และผลลัพธ์ตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ บนหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationships : XYZ) **ทั้งนี้ รายงานสรุปผลจะแสดงให้เห็นถึงผลความก้าวหน้า สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัญหา อุปสรรคและความท้าทาย รวมทั้งข้อเสนอแนะในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในระยะต่อไป เพื่อเผยแพร่ให้ทุกหน่วยงานทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ และองค์กรอื่น ๆ ตลอดจนประชาชนผู้สนใจรับทราบและมีส่วนช่วยในการติดตาม เสนอแนะ เร่งรัดการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป**

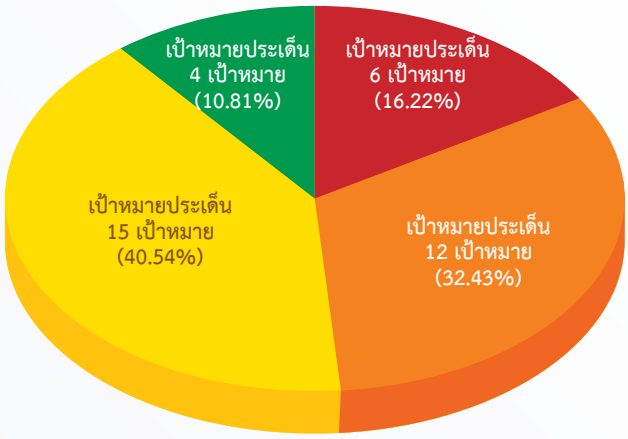
จากการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ พบว่า ในช่วงระหว่างปี 2561-2562 ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐตามยุทธศาสตร์ชาติในหลากหลายมิติ ทั้งในส่วนของการมีรายได้เฉลี่ยต่อคนเพิ่มขึ้นถึงแม้ว่าเศรษฐกิจจะมีการชะลอตัวเล็กน้อยจากช่วงก่อนหน้า การลดลงของความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และรายจ่ายระหว่างกลุ่มประชากรและของประชากรที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติ (ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านความเป็นอยู่ ด้านการเข้าถึงบริการรัฐ และด้านรายได้) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในภาพรวมดีขึ้นแต่ยังคงต้องเร่งแก้ไขประเด็นความเหลื่อมล้ำการพัฒนา นอกจากนี้ การมีสภาพแวดล้อมในสังคมที่มีความอยู่ดีมีสุขเพิ่มมากขึ้น และการมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศที่มีคุณภาพปรับปรุงดีขึ้นและอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลก

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

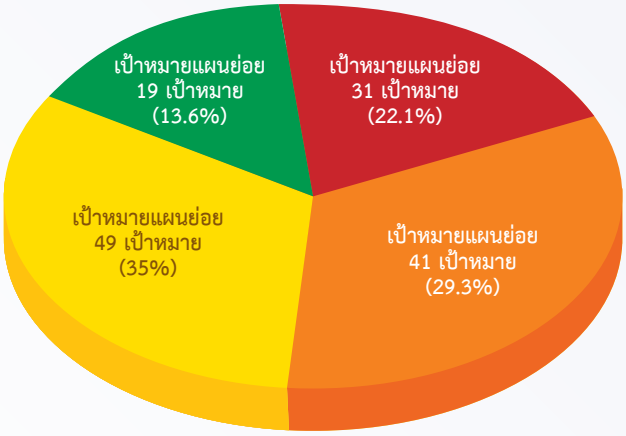
สะท้อนการพัฒนาประเทศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการมีภาครัฐที่มีแนวโน้มในการบริหารจัดการอุปสรรคการดำเนินธุรกิจในประเทศที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังคงต้องเร่งแก้ไขปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบและเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งยังเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญของภาครัฐ

สำหรับการประเมินผลความก้าวหน้าตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้ง 23 ประเด็น ได้แก่ (1) ความมั่นคง (2) การต่างประเทศ (3) การเกษตร (4) อุตสาหกรรรมและบริการแห่งอนาคต (5) การท่องเที่ยว (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ (7) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล (8) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม (11) ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (12) การพัฒนาการเรียนรู้ (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี (14) ศักยภาพการกีฬา (15) พลังทางสังคม (16) เศรษฐกิจฐานราก (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และ (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม **ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายระดับประเด็น 37 เป้าหมาย และเป้าหมายแผนแม่บทย่อย 140 เป้าหมาย ได้แสดงสถานะการพัฒนาและความเสี่ยง/ความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในห้วง 5 ปีแรกของการพัฒนาในปี 2565 แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ประกอบด้วย ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต (สีแดง) ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง (สีส้ม) ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง)** และ**ระดับบรรลุค่าเป้าหมาย (สีเขียว) ทั้งนี้ จากการประเมินพบว่า ยังมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย ตามที่กำหนดไว้ในปี 2565**

โดยในส่วนของเป้าหมายระดับประเด็น มี 33 เป้าหมาย จากทั้งหมด 37 เป้าหมาย ที่ยังมีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายต่ำกว่าที่กำหนด โดยเป็นเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย จำนวน 15 เป้าหมาย ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง จำนวน 12 เป้าหมาย และ **ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต จำนวน 6 เป้าหมาย ซึ่งเป็นเป้าหมายระดับประเด็นภายใต้แผนแม่บทฯ ประเด็น (1) ความมั่นคง ประเด็น (3) การเกษตร ประเด็น (5) การท่องเที่ยว ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้ และประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ**

และในส่วนของเป้าหมายแผนแม่บทย่อย มี 121 เป้าหมาย จากทั้งหมด 140 เป้าหมาย ที่ยังมีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายต่ำกว่าที่กำหนด โดยเป็นเป้าหมายระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย จำนวน 49 เป้าหมาย ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง จำนวน 41 เป้าหมาย และระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต จำนวน 31 เป้าหมาย ซึ่งต้องมีการวิเคราะห์และประมวลหาโครงการ/การดำเนินงานที่สามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป ขณะที่**เป้าหมายที่มีสีเขียว ประกอบด้วย เป้าหมายระดับประเด็น 4 เป้าหมาย และเป้าหมายแผนแม่บทย่อย 19 เป้าหมาย ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สามารถบรรลุผลลัพธ์การพัฒนาได้ตามที่กำหนด และยังคงจำเป็นต้องมีการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย**

ในช่วงที่ผ่านมา การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติผ่านโครงการ/การดำเนินงานต่าง ๆ ยังพบปัญหา อุปสรรค และประเด็นท้าทายหลายประการที่สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของการมองเป้าหมายร่วมกันของหน่วยงานในการถ่ายระดับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติไปยังเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ส่งผลให้มีความเสี่ยงในการบรรลุผลสัมฤทธิ์และผลลัพธ์เป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทฯ ตามที่กำหนด โดยมี**ประเด็นท้าทายที่สำคัญในระดับการขับเคลื่อนโครงการ** อาทิ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ความพร้อมของข้อมูลหรือข้อจำกัดเรื่องการเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็น ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน ความต่อเนื่องของการดำเนินโครงการ/การดำเนินงาน และ**ประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ** เช่น การถูกเลือกปฏิบัติและการคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่ไม่ทั่วถึงหรือไม่เท่าเทียมกัน การลดลงของประสิทธิภาพและผลิตภาพในภาคการผลิต ตลาดแรงงานและการบริหารจัดการ ภาระหนี้สินส่วนบุคคลและความรู้ทางด้านการวางแผนการเงินของประชาชน ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตรและปลูกฝังค่านิยมคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ ความล่าช้าในการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบสู่ท้องถิ่น ความเข้าใจถึงสิทธิและความสามารถในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ความรับผิดชอบของประชาชนและผู้ประกอบการต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความสามารถของภาครัฐในการบริหารสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ การขจัดการทุจริตและการประพฤติมิชอบให้หมดสิ้นจากประเทศไทย และการปรับปรุงและทบทวนกฎระเบียบทางราชการที่ล้าสมัยและเป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตหรือการประกอบธุรกิจ เป็นต้น

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

นอกจากนี้ **ความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงในบริบทของโลกที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศไทยในมิติต่าง ๆ** ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร แนวโน้มด้านสุขภาพ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล ความผันผวนและแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ พลังงานทางเลือกและยานยนต์สมัยใหม่ ความเป็นเมือง รวมทั้งแนวโน้มการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐสามารถขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุผลสัมฤทธิ์และผลลัพธ์ตามเป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม จึงมี**สรุปข้อเสนอแนะการดำเนินการในระยะต่อไป ได้แก่ (1) การขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (XYZ) และการบูรณาการกับกระบวนการงบประมาณอย่างเป็นระบบ (2) การจัดทำโครงการ/การดำเนินงานสำคัญ (X) ที่จะต้องมีการกำหนดการมีส่วนสนับสนุนของโครงการต่อการบรรลุผลลัพธ์การพัฒนาตามเป้าหมายแผนแม่บทฯ ที่ชัดเจน และสามารถนำไปสู่การขับเคลื่อนเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (Y) ให้สามารถบรรลุได้ตามที่กำหนดไว้ในแต่ละห้วง 5 ปีการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม (3) การจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่ต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ 2 เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการจัดสรรงบประมาณ (4) การใช้ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) เป็นระบบติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการในทุกระดับอย่างแท้จริง (5) การเปิดโอกาสให้ภาคีการพัฒนาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น และ (6) การขับเคลื่อนตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)**

โดยสรุป การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติช่วงปี 2561 - 2562 ที่ผ่านมา ถึงแม้มีการปรับตัวดีขึ้นในหลายมิติ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 ซึ่งข้อค้นพบการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และประเด็นท้าทายระดับโครงการและระดับแผนแม่บทฯ ที่เป็นข้อจำกัดในการบรรลุผลลัพธ์การพัฒนาตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติในรายงานฉบับนี้จะสามารถเป็นข้อมูลบ่งชี้เบื้องต้นในการพิจารณาและวิเคราะห์ประเด็นที่จำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญการดำเนินการในระยะต่อไป **เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ และการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การดำเนินงานในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของทุกหน่วยงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมไปถึงกระบวนการงบประมาณที่สอดคล้องและทันการณ์ โดยมีการมองเป้าหมาย “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” เป็นเป้าหมายการพัฒนาร่วมกันอย่างบูรณาการและขับเคลื่อนประเทศไปสู่วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังได้อย่างแท้จริง**

วิธีการอ่านรายงานฯ

รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2562
ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่หนึ่ง แสดงความสำคัญและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ หลักการการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ และผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งในส่วนของเป้าหมายภาพรวม และเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ชาติ

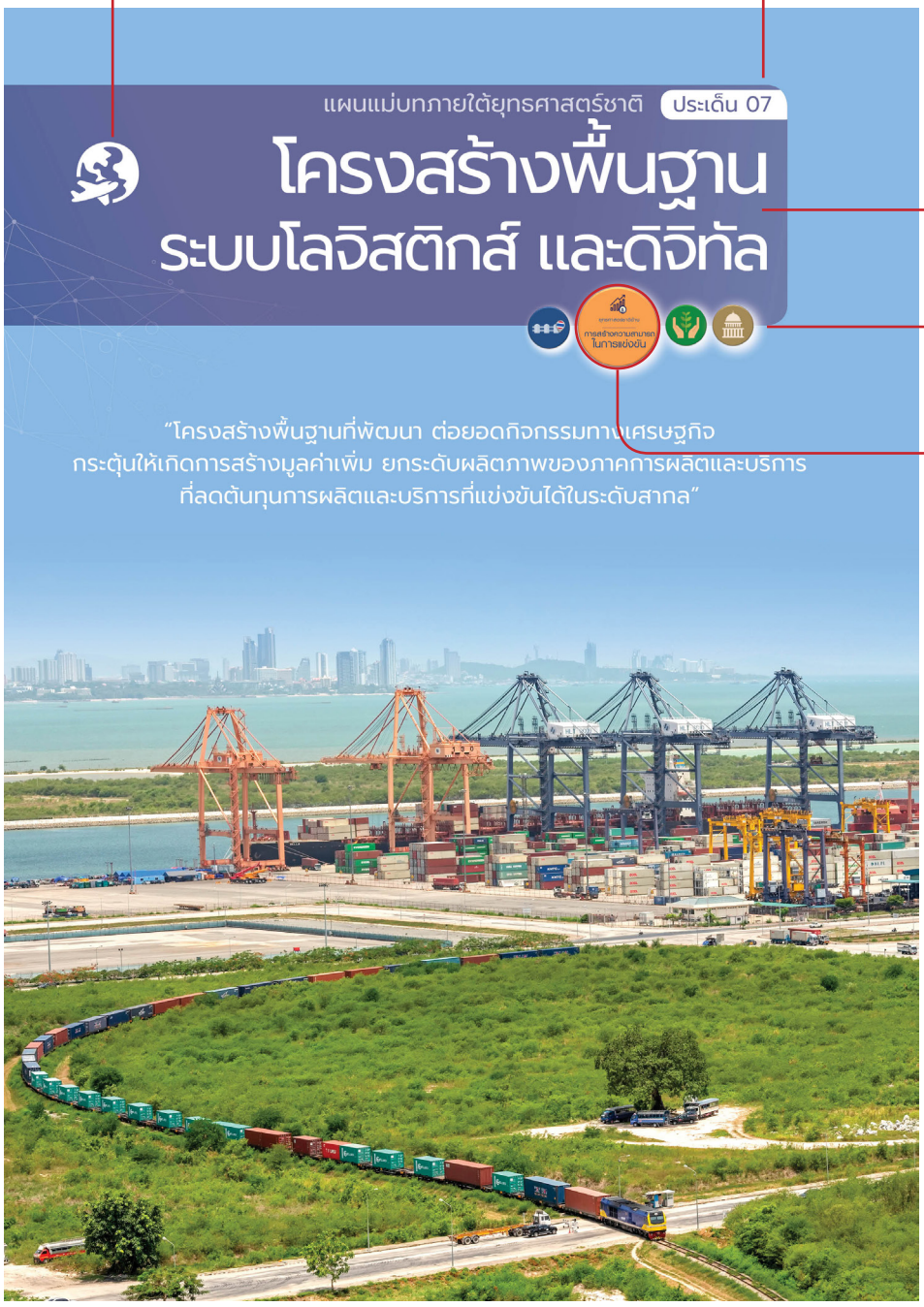
ส่วนที่สอง แสดงความสำคัญของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ หลักการการประเมินผลการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และผลการพัฒนาจำแนกตาม 23 แผนแม่บทฯ

ส่วนที่สาม แสดงแนวโน้มบริบทโลกที่มีผลต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องให้ความสำคัญ ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ และการดำเนินการในระยะต่อไป

โดยมีวิธีอ่านรายงานฯ ในส่วนที่สอง ดังนี้

สัญลักษณ์ประจำประเด็นแผนแม่บทฯ

รหัสประเด็นแผนแม่บทฯ

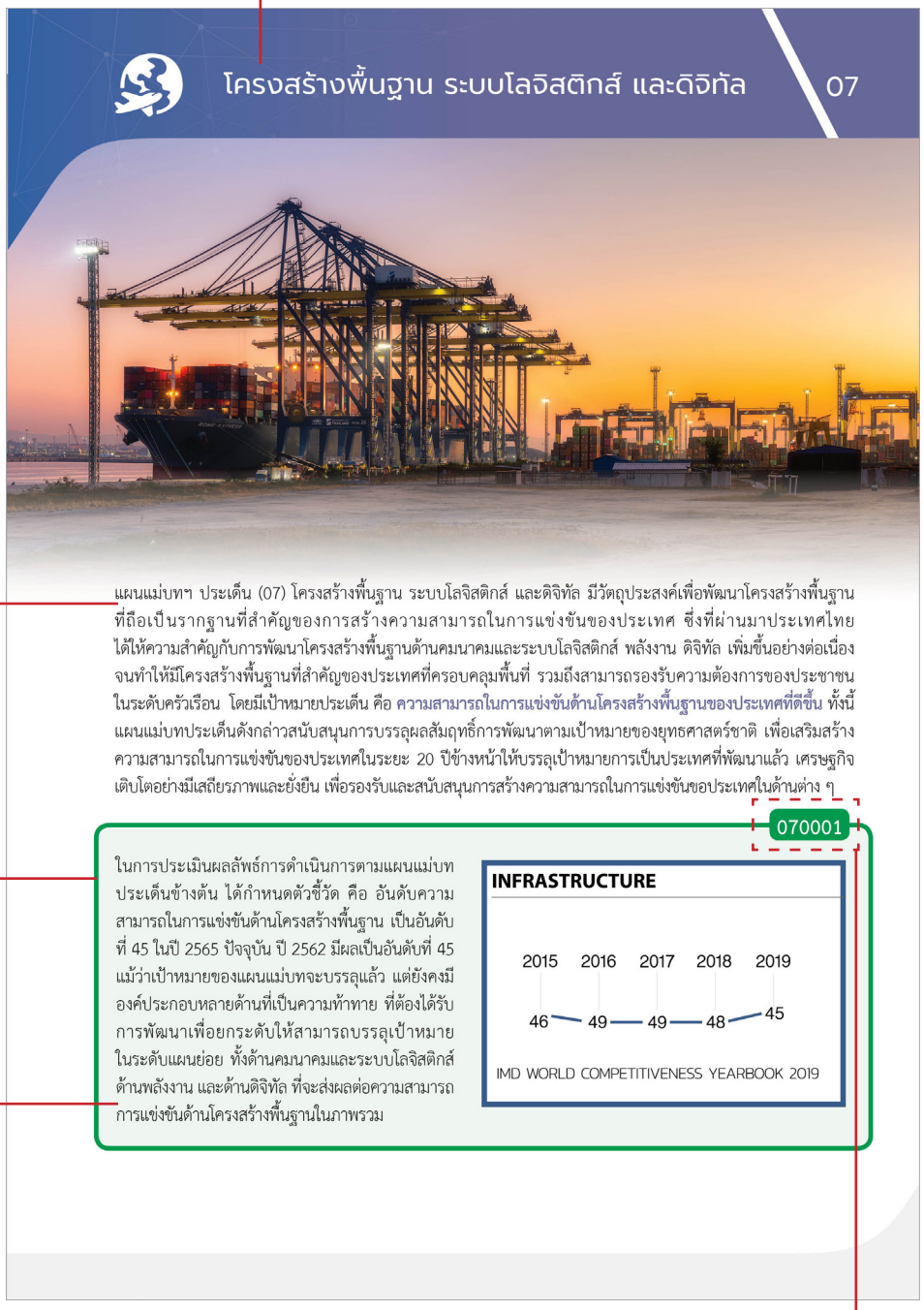
ชื่อประเด็นแผนแม่บทฯ

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
ที่แผนแม่บทฯ สอดคล้อง

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
ที่แผนแม่บทฯ สอดคล้อง
โดยตรง

ส่วนที่ 1 การสรุปผลในภาพรวมของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ชื่อแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

สาระสำคัญของแผนแม่บทฯ ประเด็น
- วัตถุประสงค์
- เป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

ข้อมูลสถานการณ์บรรลุเป้าหมายระดับประเด็นที่กำหนด ซึ่งสะท้อนจากข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการประเมินสถานการณ์เมื่อเปรียบเทียบค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565

XX XX XX

รหัสประเด็นแผนแม่บทฯ | รหัสเป้าหมายระดับประเด็น | รหัสเป้าหมายประเด็น

รหัสประเด็นแผนแม่บท

สาระสำคัญของแผนแม่บทย่อย

การแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย

- **แดง** — **ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต** : สถานการณ์ต่ำกว่า 50% ของค่าเป้าหมาย
- **ส้ม** — **ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** : สถานการณ์อยู่ในช่วง 51-75% ของค่าเป้าหมาย
- **เหลือง** — **ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย** : สถานการณ์อยู่ในช่วง 76-99% ของค่าเป้าหมาย
- **เขียว** — **บรรลุค่าเป้าหมาย** : สามารถบรรลุค่าเป้าหมาย 100%

ส่วนที่ 2 การสรุปผลในระดับเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย

เป้าหมายแผนแม่บทย่อยระบุสีตามสถานะการบรรลุค่าเป้าหมาย

การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายประเด็นและเป้าหมายแผนแม่บทย่อย

ข้อมูลสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่กำหนด ซึ่งสะท้อนจากข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการประเมินสถานการณ์เมื่อเปรียบเทียบค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565

07 โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล

แผนแม่บทย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์

เป้าหมาย

070101 ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง

น้อยกว่าร้อยละ 12 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) เป็นต้นทุนที่เกิดจากการใช้บริการของผู้ประกอบการในกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านโลจิสติกส์ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนการขนส่งสินค้า ต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง และต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ ซึ่งการลดต้นทุนโลจิสติกส์จะเป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่ส่งต่อการบรรลุเป้าหมายด้านการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศดีขึ้น โดยต้องให้ความสำคัญด้านความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน และการบูรณาการการบริหารจัดการการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในปี 2560 ต้นทุนโลจิสติกส์ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 13.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ลดลงจากร้อยละ 13.8 ต่อ GDP ในปี 2559 ประกอบด้วย ต้นทุนค่าขนส่งร้อยละ 7.4 ต่อ GDP ต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลังร้อยละ 5.0 ต่อ GDP และต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ร้อยละ 1.2 ต่อ GDP และมีแนวโน้มลดลงในปี 2561 เหลือร้อยละ 13.4 ต่อ GDP จากแนวโน้มการลดลงของต้นทุนโลจิสติกส์ในระยะที่ผ่านมา 4 ปี เฉลี่ยร้อยละ 0.2 ต่อปี ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่ต้องลดลงให้ได้น้อยกว่าร้อยละ 12 ในปี 2565 จึงเป็นประเด็นท้าทายอย่างสูงที่ภาครัฐและภาคเอกชนต้องมีความร่วมมือในการพัฒนาในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดต้นทุนและการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์เพื่อลดความเสี่ยงการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามกำหนดไว้

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อย

การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ในการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่กำหนด

รหัสประเด็นแผนแม่บทฯ

XX XX XX

รหัสแผนแม่บทย่อย

รหัสเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

การแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย

แดง	**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต** : สถานการณ์ต่ำกว่า 50% ของค่าเป้าหมาย
ส้ม	**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** : สถานการณ์อยู่ในช่วง 51-75% ของค่าเป้าหมาย
เหลือง	**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย** : สถานการณ์อยู่ในช่วง 76-99% ของค่าเป้าหมาย
เขียว	**บรรลุค่าเป้าหมาย** : สามารถบรรลุค่าเป้าหมาย 100%

ส่วนที่ 1 บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ

วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ส่งผลให้ประเทศไทยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นฉบับแรก เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาประเทศให้บรรลุวิสัยทัศน์ **“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** ได้ตามที่กำหนดได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคนและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยทุกหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560

การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นการดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ที่บัญญัติให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งได้มีประกาศคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ รวม 6 คณะ ประกอบด้วย คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อเป็นกลไกหลักในการดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

ซึ่งการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติ ความต้องการ และความจำเป็นในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล โดยต้องมีการใช้ข้อมูลที่เกิดจากการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ อย่างรอบคอบ รวมทั้งมีการวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างรอบด้านทั้งในประเทศและต่างประเทศ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด รวมทั้งความเสี่ยงของประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมของประเทศต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นอย่างเป็นระบบ และให้มีการดำเนินการรับฟังความเห็นประชาชนทุกภาคส่วนผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

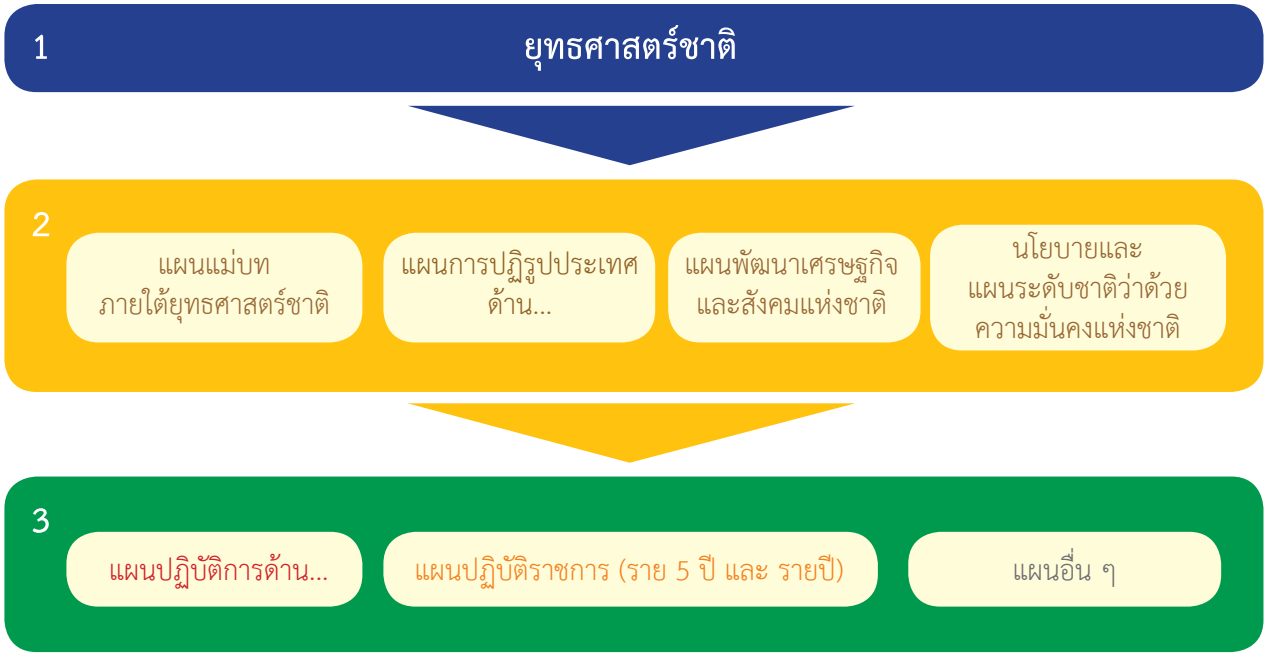
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบประชารัฐ

การถ่ายระดับของยุทธศาสตร์ชาติและการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ

ยุทธศาสตร์ชาติได้รับการจัดระดับให้เป็นแผนระดับที่ 1 ตามนัยของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีก่อนที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำแผนระดับที่ 2 และ 3 และการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ให้มีความสอดคล้องและบูรณาการกันอย่างเป็นระบบ โดยแผนระดับที่ 2 ประกอบด้วย แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดแนวทางการขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ ของยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติในแผนระดับที่ 3 ประกอบด้วย แผนปฏิบัติราชการรายปี และ 5 ปี แผนปฏิบัติการด้าน....[1] ซึ่งเป็นแผนในเชิงปฏิบัติที่มีการระบุการดำเนินงาน/โครงการที่มีความชัดเจนตามภารกิจของหน่วยงานของรัฐ ที่สนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับที่ 2 และยุทธศาสตร์ชาติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

[1]แผนปฏิบัติการด้าน.... คือ แผนเชิงปฏิบัติที่เป็นแผนพัฒนาเชิงประเด็น (Issue-Based) ที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่า 1 หน่วยงาน

ส่วนที่ 1 บทนำ

การแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติเป็นการดำเนินการผ่านแผนระดับที่ 2 **โดยเฉพาะแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ** ที่เป็น**แผนเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ**ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ซึ่งจะต้องมีแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนระดับที่ 2 อีก 3 แผน ได้แก่ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อนำไปสู่การกำหนดการปฏิบัติที่มีความชัดเจนในแผนปฏิบัติราชการ และ/หรือ แผนปฏิบัติการด้าน ที่ต้องมีการระบุการดำเนินงาน/โครงการที่สามารถนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม

การขับเคลื่อนการพัฒนาในมิติต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติตามที่กำหนดข้างต้นได้อย่างเป็นรูปธรรม มีความจำเป็นต้องให้ทุกหน่วยงานของรัฐตระหนักถึงเป้าหมายการพัฒนาสุดท้ายร่วมกัน และทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการและมีเอกภาพ **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2562 ทั้งสิ้นจำนวน 23 ฉบับ จึงเป็นการกำหนดประเด็นในลักษณะที่มีความบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้อง** โดยมีแนวทางการพัฒนาของแต่ละแผนแม่บทฯ ที่ชัดเจนในประเด็นนั้น ๆ และไม่มีความซ้ำซ้อนระหว่างแผนแม่บทฯ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐสามารถนำแผนแม่บทฯ แปลงไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แต่ละแผนแม่บทฯ สามารถมีส่วนสนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้มากกว่าหนึ่งยุทธศาสตร์ชาติ โดยเป็นได้ทั้งการมีส่วนเกี่ยวข้องในการนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายโดยตรง หรือมีส่วนสนับสนุนในการนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
ความมั่นคง
ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การสร้างความสามารถในการแข่งขัน
ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
1 ความมั่นคง
2 การต่างประเทศ
3 การเกษตร
4 อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต
5 การท่องเที่ยว
6 พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ
7 โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล
8 เศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
9 เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
10 การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม
11 การพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต
12 การพัฒนาการเรียนรู้
13 การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี
14 ศักยภาพการกีฬา
15 พลังทางสังคม
16 การพัฒนาความเสมอภาคและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก
17 ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม
18 การเติบโตอย่างยั่งยืน
19 การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ
20 การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ
21 การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ
22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
23 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม
เกี่ยวข้องโดยตรง
มีส่วนสนับสนุน

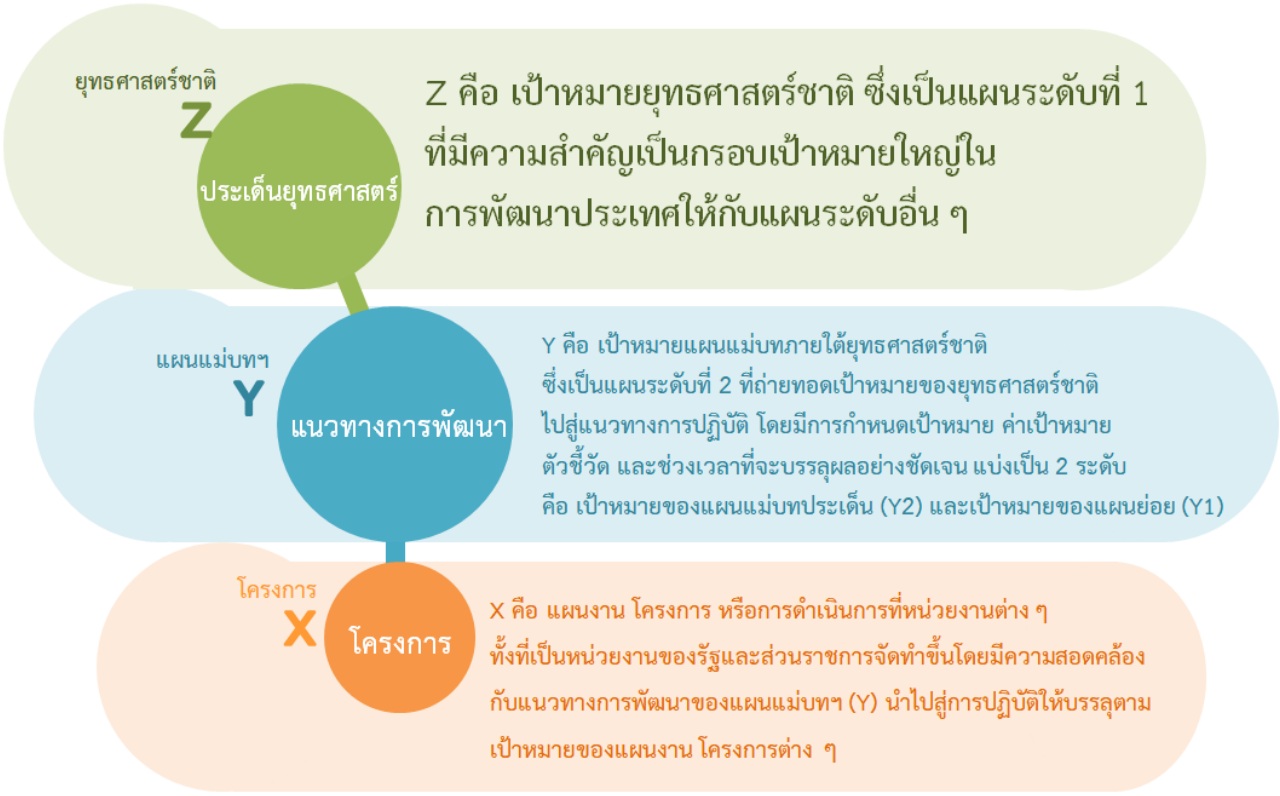
ส่วนที่ 1 บทนำ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ฉบับจะต้องสามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้ในลักษณะที่เป็นผลลัพธ์ ที่ถูกต้องและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศได้อย่างเป็นปัจจุบัน แผนแม่บทฯ จึงมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาตลอดระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติทั้งในระดับประเด็นและระดับแผนย่อย และมี**การกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุตามตัวชี้วัดที่กำหนดแบ่งเป็น 4 ห้วงการพัฒนาห้วงละ 5 ปี** เพื่อให้สอดคล้องกับตามมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ที่ระบุให้มีการทบทวนยุทธศาสตร์ชาติทุก ๆ 5 ปี[2] ซึ่งทั้ง 4 ห้วงการพัฒนาจะเป็นเสมือนหมุดเป้าหมายการพัฒนาที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของการบรรลุเป้าหมายเป็นระยะ ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐได้อย่างเป็นรูปธรรม นำไปสู่การปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาและการดำเนินงานต่าง ๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังตามวิสัยทัศน์ของประเทศในปี 2580

ทั้งนี้ ในส่วนของแผนระดับที่ 2 อีก 3 แผน ได้แก่ **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ** จะมีลักษณะเป็นแผนชี้นำ อันจะเป็นปัจจัยนำเข้าเพื่อใช้ในการจัดลำดับความสำคัญและ/หรือปรับเป้าหมายของแผนแม่บทและแผนแม่บทย่อย รวมทั้งแนวทางการพัฒนา/โครงการ/การดำเนินงานต่าง ๆ ให้สอดรับสถานการณ์ในแต่ละห้วงเวลาการพัฒนา

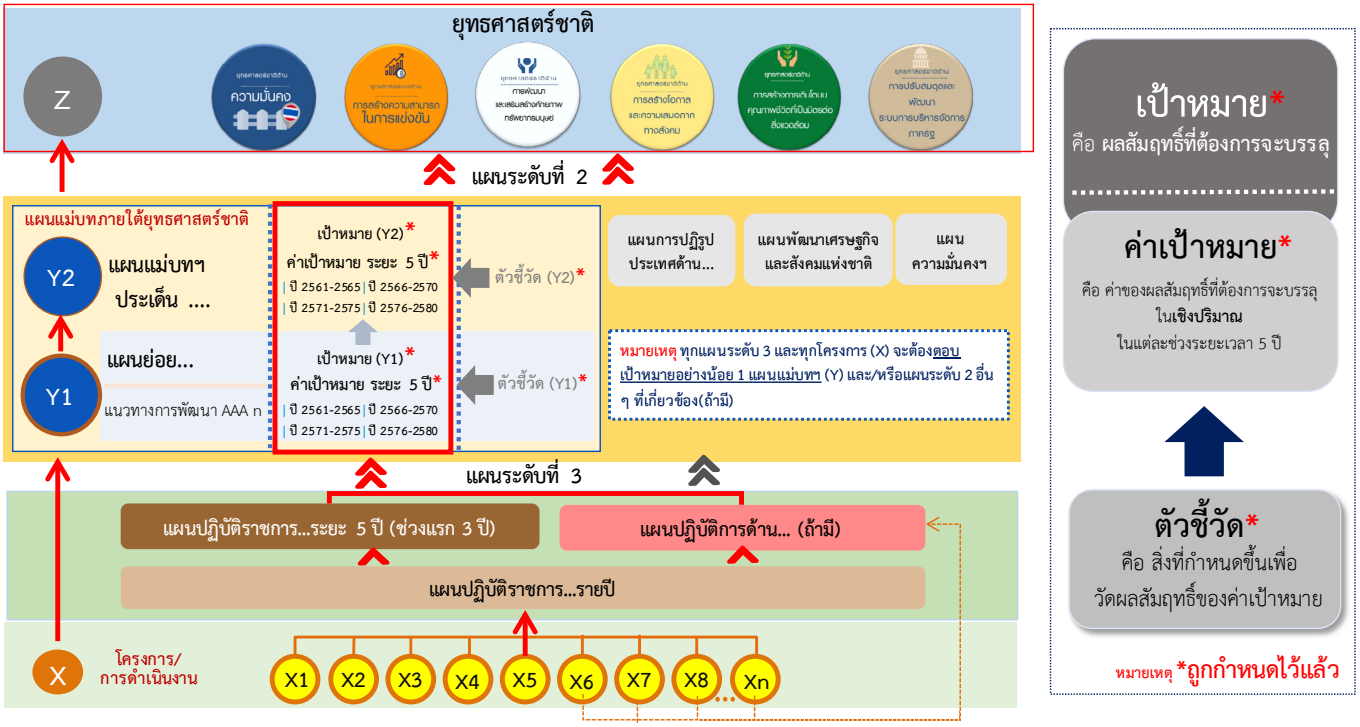
[2]หรือในกรณีที่สถานการณ์ของโลกหรือของประเทศเปลี่ยนแปลงไปจนไม่สามารถหรือไม่เหมาะสมที่จะดำเนินการตามเป้าหมายหรือยุทธศาสตร์ชาติด้านหนึ่งด้านใดได้ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติสามารถแก้ไขเพิ่มเติมยุทธศาสตร์ชาติให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยขอความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนดำเนินการ

การแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนระดับที่ 3

การแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนระดับที่ 3 เป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 โดยทุกหน่วยงานของรัฐจะต้องวิเคราะห์และศึกษารายละเอียดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับบทบาท ภารกิจ และหน้าที่ขององค์กร ทั้งในส่วนของเป้าหมายประเด็น เป้าหมายแผนแม่บทย่อย และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทฯ และจัดทำแผนปฏิบัติราชการรายปี และระยะ 5 ปี ที่มีการบรรจุ**โครงการ/การดำเนินงานที่สอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ของแต่ละห้วงการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม** ตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล กล่าวคือ การดำเนินการโครงการ/การดำเนินงาน (X) จะต้องสามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งในระดับเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) เป้าหมายประเด็น (Y2) และยุทธศาสตร์ชาติ (Z) โดย**หลักการ XYZ นี้เป็นหลักการที่สำคัญที่ใช้ทั้งในการจัดทำโครงการ/การดำเนินการ และการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทฯ ของหน่วยงานของรัฐ**

ส่วนที่ 1 บทนำ

ทั้งนี้ เนื่องจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นกลไกสำคัญในการแปลงเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ หน่วยงานของรัฐจึงมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 แผนแม่บทฯ ทั้ง 23 ประเด็นจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของทุกหน่วยงานของรัฐเพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ส่งผลให้มีความจำเป็นที่ต้องมีการติดตามผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐอย่างเป็นระบบ สำนักงานฯ ในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ จึงได้รับมอบหมายให้มีภารกิจหน้าที่ในการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปี เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการติดตามและตรวจสอบการดำเนินการหน่วยงานของรัฐตามยุทธศาสตร์ชาติของแต่ละปีงบประมาณ ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอย่างบูรณาการและเป็นรูปธรรมต่อไป

รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติเป็นกลไกสำคัญในการฉายภาพให้เห็นถึงสถานการณ์การพัฒนาในมิติต่าง ๆ ในแต่ละปีของประเทศ ตามกรอบแนวทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเป็นไปได้ของการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในแต่ละห้วง 5 ปีของการพัฒนา และนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงาน/โครงการในห้วง 5 ปีแรกให้มีความเหมาะสม สอดคล้องตามข้อเท็จจริงและบริบทการพัฒนาประเทศที่เป็นปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในห้วง 5 ปีแรกของการพัฒนาในปี 2565 ได้อย่างเป็นรูปธรรม

หลักการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

การประเมินผลการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ เป็นการประเมินผลทั้งระบบตามหลักการของความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ระหว่างการดำเนินงาน/โครงการ ผลผลิต ผลลัพธ์ขั้นต้น ผลลัพธ์ขั้นกลาง และผลลัพธ์ระยะยาว เพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของนโยบาย ยุทธศาสตร์ และโครงการ นำไปสู่การตัดสินทางนโยบายต่อไป โดยเป็นการดำเนินงานใน 3 ระดับ ประกอบด้วย

1. ระดับทฤษฎี โดยเป็นการติดตามและประเมินความสอดคล้องของการดำเนินการ/โครงการกับแนวความคิดหรือทฤษฎีการพัฒนา ว่าการดำเนินการ/โครงการที่มีอยู่นั้นสอดคล้องกับแนวความคิดหรือทฤษฎีการพัฒนาเพียงใด และยังมีช่องว่างของโครงการหรือทฤษฎีหรือไม่

2. ระดับกระบวนการแปลงกิจกรรมหรือโครงการไปเป็นผลผลิต โดยเป็นการติดตามและประเมินกระบวนการแปลงการดำเนินงาน/โครงการไปสู่ผลผลิต

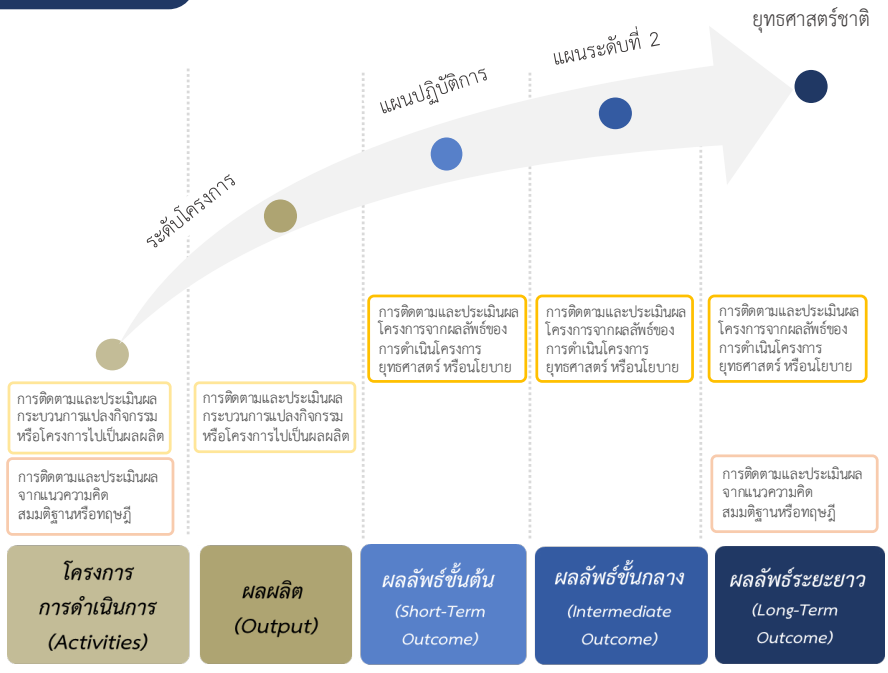
3. ระดับโครงการจากผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการ ยุทธศาสตร์ หรือนโยบาย โดยเป็นการประเมินผลลัพธ์จากการดำเนินงาน/โครงการต่าง ๆ ตั้งแต่ก่อนเริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังการดำเนินการสู่เป้าหมายร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการกำหนดยุทธศาสตร์ตามหลักการ Ends - Ways - Means หรือความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

การกำหนดกรอบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล

การติดตามและประเมินผลจากแนวความคิดสมมติฐาน หรือทฤษฎี ซึ่งเป็นการติดตามและประเมินว่าโครงการหรือกิจกรรมที่มีอยู่นั้นสอดคล้องกับแนวความคิดหรือทฤษฎีการพัฒนาเพียงใด มีช่องว่างของโครงการหรือนโยบายหรือไม่

การติดตามและประเมินผลกระบวนการแปลงกิจกรรมหรือโครงการไปเป็นผลผลิต เป็นการประเมินกระบวนการแปลงกิจกรรมโครงการไปสู่ผลผลิต

การติดตามและประเมินผลโครงการจากผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการ ยุทธศาสตร์หรือนโยบาย เป็นการประเมินผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการต่าง ๆ ร่วมกันสู่เป้าหมายร่วมกัน ซึ่งเป็นหลักการที่สอดคล้องกับแนวคิดของการกำหนดยุทธศาสตร์ตามหลักการ Ends - Ways - Means หรือความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

การประเมินการพัฒนาการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นการประเมินผลในระดับทฤษฎี และระดับผลลัพธ์ของยุทธศาสตร์ ประกอบด้วยการประเมินผลการพัฒนาภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติ และการประเมินผลรายยุทธศาสตร์ชาติ โดยสามารถสรุปวิธีการประเมินผล และผลการประเมินได้ ดังนี้

วิธีการประเมินผลการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ

การประเมินการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติเป็นการประเมิน**ผลสถานการณ์การบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ** ใน 2 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับเป้าหมายภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติและเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน และ (2) การประเมินผลผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

• **การประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายระดับภาพรวม** เป็นการประเมินผลการดำเนินการพัฒนาตามเป้าหมาย **“ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน”** โดยมีภาครัฐเป็นปัจจัยสนับสนุนบนหลัก **“ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม”** เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาและยกระดับศักยภาพของประเทศในทุกมิติ การพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นฐานการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน เพื่อนำพาการพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ เนื่องจากยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับที่ 1 ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาประเทศระยะยาว จึงกำหนดการประเมินผลการพัฒนาตามเป้าหมายข้างต้น โดยเป็นการประเมินผลผ่านมิติต่าง ๆ ประกอบร่วมกัน ดังนี้

1) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย

2) ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้

3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

4) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม

5) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ

6) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

การประเมินการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ทั้ง 6 มิติข้างต้น พิจารณาจากข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนผลการพัฒนาในระดับผลสัมฤทธิ์ โดยใช้ตัวชี้วัดทั้งระดับประเทศ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าและความท้าทายของสถานการณ์การบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของประเทศ และระดับสากลเพื่อแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การพัฒนาที่เทียบเคียงกับนานาประเทศ นำไปสู่การยกระดับการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ให้มีมาตรฐานเทียบเท่าสากล

• **การประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ชาติ**

เป็นการประเมินผลการพัฒนาตามเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ โดยใช้หลักการเดียวกันกับการประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายระดับภาพรวม ทั้งนี้ การประเมินผลการพัฒนาทั้งในระดับเป้าหมายภาพรวม และระดับเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ชาติ จะเป็น**การรายงานผลการประเมินสถานการณ์การพัฒนาตามข้อเท็จจริงจากข้อมูลกลุ่มตัวชี้วัดที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกมาใช้ในการประเมินผลเท่านั้น เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ระยะยาวหรือผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ และในส่วนของการประเมินผลลัพธ์ขั้นกลางของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นการประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการ/การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจะมีการรายงานผลการประเมินในส่วนที่สองของเล่มรายงานฉบับนี้**

สรุปผลการประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายระดับภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติ

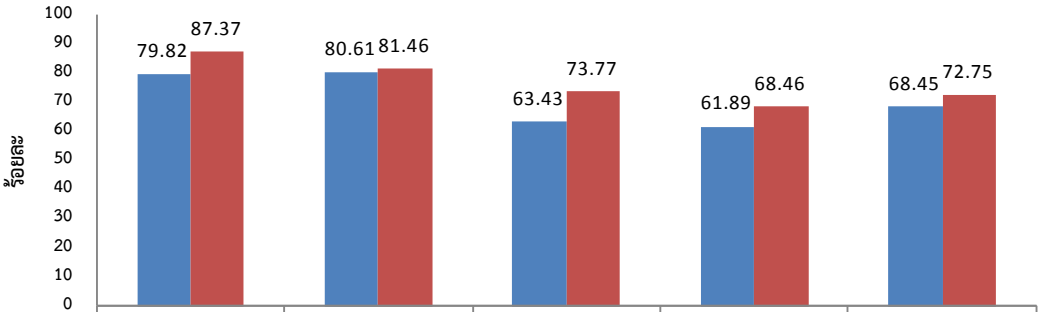
ผลการประเมินผลการพัฒนาตามเป้าหมายภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติของทั้ง 6 มิติ มีรายละเอียด สรุปได้ ดังนี้

1. ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย

ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทยเป็นการสะท้อนผลกระทบการพัฒนาประเทศที่เกิดขึ้นกับคนแบบองค์รวม เนื่องจากคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ทั้งในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาและเป็นผู้ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนา พิจารณาได้จาก**ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย** ซึ่งพัฒนาและจัดทำโดย สศช. ซึ่งเป็นดัชนีรวมในระดับประเทศ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ (1) การมีสุขภาวะ (2) เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม (3) สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล (4) สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล และ (5) การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยปี 2561 **คนไทยและสังคมไทยมีความอยู่ดีมีสุขดีขึ้น คนไทยในภาพรวมมีสุขภาพกายสุขภาพจิตดีขึ้นและสังคมไทยมีแนวโน้มดีขึ้นจากคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น** อันสะท้อนได้จากดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยที่ปรับตัวดีขึ้นจากปีก่อนหน้าในปี 2560 ที่ปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 76.47 จากร้อยละ 70.40 โดยปัจจัยเกื้อหนุนหลักที่คาดว่าส่งผลให้ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยเพิ่มขึ้น คือ **การมีสุขภาวะที่ดีโดยรวมของบุคคล ครอบครัว และชุมชน** ที่มีระดับดีขึ้นมาก จากระดับปานกลางในปี 2560 เป็นระดับดีในปี 2561 โดยมีค่าดัชนีรวมขององค์ประกอบหลักด้านสุขภาวะสูงถึงร้อยละ 87.37 (ระดับดี) ปรับตัวดีขึ้นจากร้อยละ 79.82 (ระดับปานกลาง) ในปี 2560 ซึ่งเป็นการปรับตัวดีขึ้นในทั้ง 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบย่อยด้านสุขภาพกายและจิตดี (จากร้อยละ 82.46 เป็นร้อยละ 86.78) ด้านสุขภาพสังคมที่ดี (จากร้อยละ 71.97 เป็นร้อยละ 87.67) และด้านการมีคุณธรรมและสติปัญญาใฝ่รู้ (จากร้อยละ 85.69 เป็นร้อยละ 87.66) **สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล** ที่มีระดับดีขึ้นจากระดับต้องปรับปรุงเป็นระดับปานกลาง โดยมีค่าดัชนีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 63.43 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 73.77 ในปี 2561 ซึ่งเป็นการปรับตัวดีขึ้นในทั้ง 3 องค์ประกอบย่อยอีกเช่นเดียวกัน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพที่ดี (จากร้อยละ 74.29 เป็นร้อยละ 83.50) ระบบนิเวศที่สมดุล (จากร้อยละ 63.08 เป็นร้อยละ 67.11) และเศรษฐกิจสีเขียว (จากร้อยละ 54.44 เป็นร้อยละ 71.64) **การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม** มีระดับดีขึ้นและปรับตัวสูงขึ้นจากระดับต้องปรับปรุงเป็นระดับปานกลางเป็นครั้งแรก โดยมีค่าดัชนีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 68.45 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 72.75 ในปี 2561 ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาขององค์ประกอบย่อยตัวเดียว คือ ความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ (จากร้อยละ 51.26 เป็นร้อยละ 76.37) ขณะที่องค์ประกอบของการได้รับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติมีค่าดัชนีลดลงอย่างเป็นนัยสำคัญ (จากร้อยละ 77.76 เป็นร้อยละ 70.57) และการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจมีค่าดัชนีลดลงเล็กน้อย (จากร้อยละ 81.47 เป็นร้อยละ 80.99) และ**เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม** มีระดับดีขึ้นเล็กน้อย ทรงตัวอยู่ในระดับดี โดยมีค่าดัชนีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 80.61 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 81.46 ในปี 2561 โดยเป็นการปรับตัวดีขึ้นในทั้ง 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดี (จากร้อยละ 93.55 เป็นร้อยละ 94.81) และเศรษฐกิจเข้มแข็ง (จากร้อยละ 77.35 เป็นร้อยละ 78.76) โดยความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจทรงตัว (คงที่ที่ร้อยละ 72.38)

อย่างไรก็ตาม **การสร้างสังคมมีความเป็นประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล** อยู่ในระดับที่ยังต้องเร่งปรับปรุงถึงแม้จะมีคะแนนดีขึ้น โดยมีค่าดัชนีสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 61.89 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 68.46 ในปี 2561 โดยองค์ประกอบย่อยประชาธิปไตยที่มีคุณภาพและองค์ประกอบย่อยนิติธรรมและธรรมาภิบาลมีทิศทางที่ดีขึ้น (จากร้อยละ 61.89 เป็นร้อยละ 68.46) ขณะที่องค์ประกอบย่อยการป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมืองมีทิศทางที่ลดลง (จากร้อยละ 71.19 เป็นร้อยละ 67.52)[3]

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

	การมีสุขภาวะ	เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล	สังคมประชาธิปไตยที่มีหลักธรรมาภิบาล	การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม
2560	79.82	80.61	63.43	61.89	68.45
2561	87.37	81.46	73.77	68.46	72.75

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ดังนั้น เพื่อให้ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทยได้รับการพัฒนาดีขึ้น ในระยะต่อไปจึงควรเร่งให้ความสำคัญกับการดำเนินการต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การยกระดับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ การเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และการป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมือง

2. ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้

ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้เป็นการสะท้อนการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศในเวทีโลก ที่ต้องนำไปสู่การกระจายความเจริญไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ โดยในส่วน**ขีดความสามารถในการแข่งขัน** ที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจ ทั้งด้านปัจจัยการผลิต นโยบายและกฎระเบียบ รวมทั้งความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของประเทศ ที่เอื้อต่อการเพิ่มผลิตภาพให้กับภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศ พบว่า **ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันดีขึ้น โดยพิจารณาจากผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขัน (Global Competitiveness Index) จัดทำโดย World Economic Forum (WEF)** พบว่า ปี 2562 อันดับของประเทศไทยลดลง 2 อันดับ (จากอันดับที่ 38 เป็นอันดับที่ 40 จากทั้งหมด 141 ประเทศ) แม้ว่าจะมีคะแนนดีขึ้น 0.6 คะแนน (จาก 67.5 คะแนน เป็น 68.1 คะแนน) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมีความก้าวหน้าในภาพรวมดีขึ้นเล็กน้อย อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนแปลงในรอบปีที่ผ่านมายังไม่ชัดเจนและรวดเร็วมากพอที่จะก้าวทันการเปลี่ยนแปลง

[3]หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 - 100 ระดับดี = ร้อยละ 80.0 - 89.9
ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 - 79.9 ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 - 69.9
ระดับเร่งแก้ไข = ร้อยละ 59.9

ประเทศ	2561		ประเทศ	2562		อันดับในปี 2562 เมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาค
	อันดับ	คะแนน		อันดับ	คะแนน	
สิงคโปร์	2	83.5	สิงคโปร์	1	84.4	1
มาเลเซีย	25	74.4	มาเลเซีย	27	74.6	2
ไทย	38	67.5	ไทย	40	68.1	3
อินโดนีเซีย	45	65.9	อินโดนีเซีย	50	64.6	4
ฟิลิปปินส์	56	62.1	ฟิลิปปินส์	64	61.9	5
บรูไน	62	61.4	บรูไน	56	62.8	6
เวียดนาม	77	58.1	เวียดนาม	67	61.5	7
กัมพูชา	110	50.2	กัมพูชา	106	52.1	8
ลาว	112	49.3	ลาว	113	50.1	9
เมียนมาร์	N/A	N/A	เมียนมาร์	N/A	N/A	N/A

ที่มา: World Economic Forum (WEF)

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ หากเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน ประเทศไทยยังมีอันดับคุณภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันอยู่ในลำดับที่ 3 คงที่จากปี 2561 รองจากประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ด้านที่ประเทศไทยมีการพัฒนาดีขึ้น ได้แก่ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ (ICT adoption) และด้านความโปร่งใสของงบประมาณ (Budget Transparency) ขณะที่ด้านที่ต้องเร่งพัฒนาให้เกิดผลเป็นรูปธรรมคือความสามารถในการสร้างนวัตกรรม (Innovation capability) ซึ่งเป็นด้านที่ประเทศไทยอยู่ห่างจากบรรทัดฐานโลก (Frontier) มากที่สุด โดยได้คะแนน 43.9 จาก 100 คะแนน และเมื่อพิจารณา**ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศของ IMD** พบว่า ปี 2562 ประเทศไทยมีอันดับดีขึ้น 5 อันดับ มาอยู่ในอันดับที่ 25 (จากอันดับที่ 30 ในปี 2561) แม้ว่าคะแนนรวมลดลงเป็น 77.233 คะแนน จาก 79.450 คะแนน ในปี 2561 และเป็นอันดับ 3 ในอาเซียน รองจากสิงคโปร์ และมาเลเซีย เช่นเดียวกันกับผลการจัดอันดับของ WEF โดยด้านที่ต้องเร่งพัฒนาในระยะต่อไปคือ ด้านประสิทธิภาพของภาคเอกชน (Business Efficiency) มีอันดับลดลง 2 อันดับ อันเป็นผลจากการที่ปัจจัยย่อยด้านผลิตภาพและประสิทธิภาพตลาดแรงงาน การบริหารจัดการ และทัศนคติและค่านิยมมีอันดับลดลง

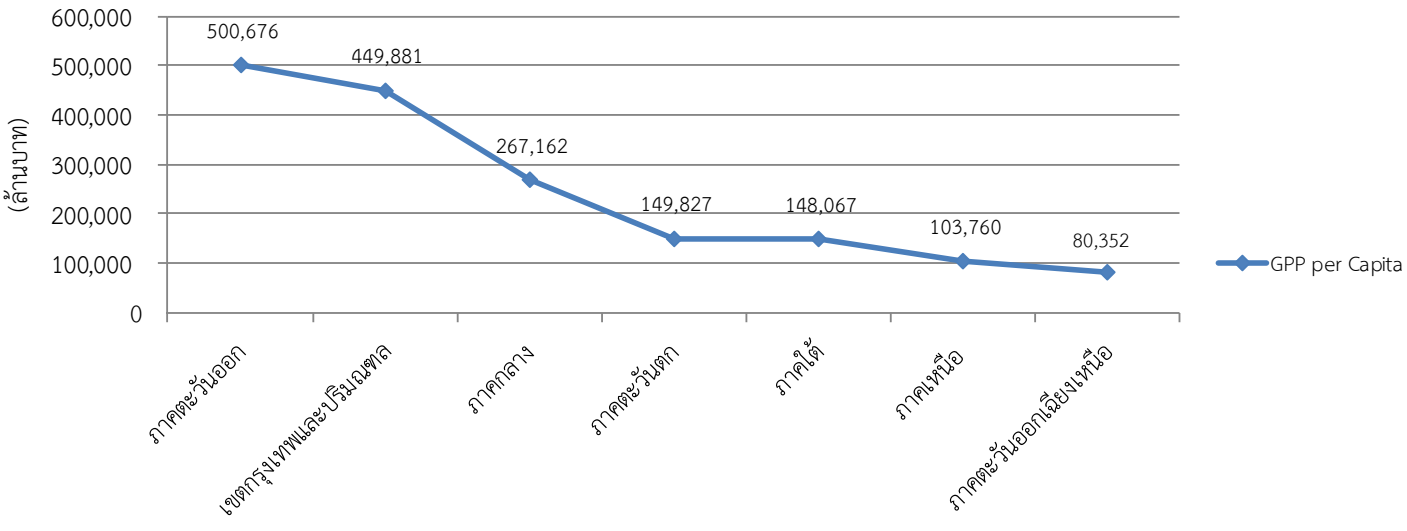
ความสามารถในการแข่งขันของไทย (IMD)	อันดับ ปี 2561	อันดับ ปี 2562	การเปลี่ยนแปลงของอันดับ
อันดับรวมของประเทศไทย(จาก 63 ประเทศ)	30	25	↑
1. สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance)	10	8	↑
2. ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency)	22	20	↑
3. ประสิทธิภาพของภาคเอกชน (Business Efficiency)	25	27	↓
4. โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)	48	45	↑

ที่มา: International Institute for Management Development (IMD)

ในส่วนของการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product : GDP)[4] คำนวณและประมวลผลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ปี 2562 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศที่ 10,926,912 ล้านบาท หรือเทียบเท่ากับอัตราการเติบโตที่ร้อยละ 2.4 จากปี 2561 ลดลงจากการเติบโตที่ร้อยละ 4.2 ของปี 2561 จากปี 2560 โดยคาดว่าเกิดจากการปรับตัวลดลงของมูลค่าการส่งออกสินค้าและบริการ โดยมีมูลค่าเท่ากับ 7.7 ล้านล้านบาท ลดลงจาก 8.0 ล้านล้านบาท จากปี 2561 หรือเทียบเท่าอัตราการขยายตัวลดลงที่ร้อยละ 2.6 ทั้งนี้ ในช่วงปี 2563 เศรษฐกิจและการค้าโลกคาดว่าจะปรับตัวดีขึ้นตามการลดลงของแรงกดดันจากมาตรการกีดกันการค้าและความเสี่ยงจากการแยกตัวของสหราชอาณาจักรแบบไร้ข้อตกลง ซึ่งจะส่งผลเชิงบวกต่อการส่งออกสินค้าและบริการของประเทศ การขยายตัวในเกณฑ์ที่น่าพอใจของการใช้จ่ายภาคครัวเรือน และการลงทุนภาคเอกชนและภาครัฐ และมาตรการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาครัฐ อย่างไรก็ตาม ยังควรให้ความสำคัญกับการมีมาตรการรองรับผลกระทบการปรับตัวลดลงของมูลค่าการส่งออกสินค้าและบริการ และภาคธุรกิจอื่น ๆ ที่อาจมีการหยุดชะงักหรือชะลอตัวซึ่งเป็นผลกระทบจากการระบาดของไวรัสโควิด-19

ในส่วนของ**การกระจายรายได้** (Income Distribution) ซึ่งสะท้อนการแบ่งปันส่วนผลผลิตมวลรวมของประเทศ (GDP) ในหมู่ประชากรของประเทศนั้น พบว่า **ในห้วงปีแรกของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประเทศไทยมีการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น** โดยพิจารณาจาก**รายได้ประชาชาติต่อคน**[5] พบว่า ปี 2562 รายได้ประชาชาติต่อคนของประเทศไทยอยู่ที่ 236,815 บาท/คน/ปี เปรียบเทียบกับที่ 225,095 บาท/คน/ปีในปี 2561 หรือเทียบเท่ากับ

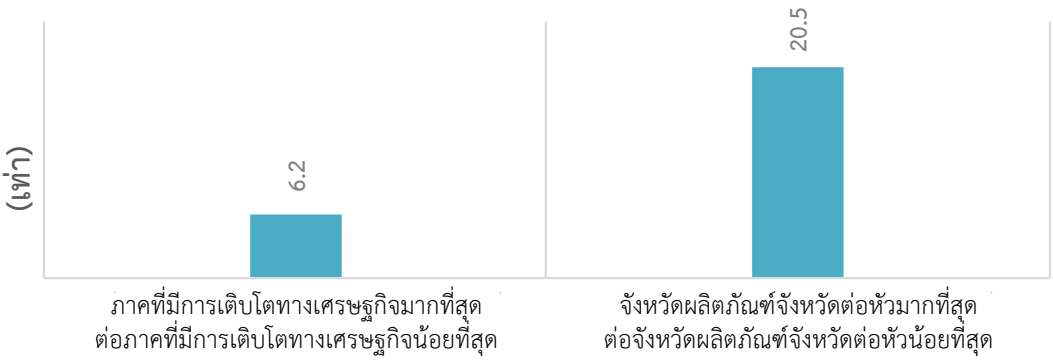
ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัว (GPP per Capita) ณ ปี 2560

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

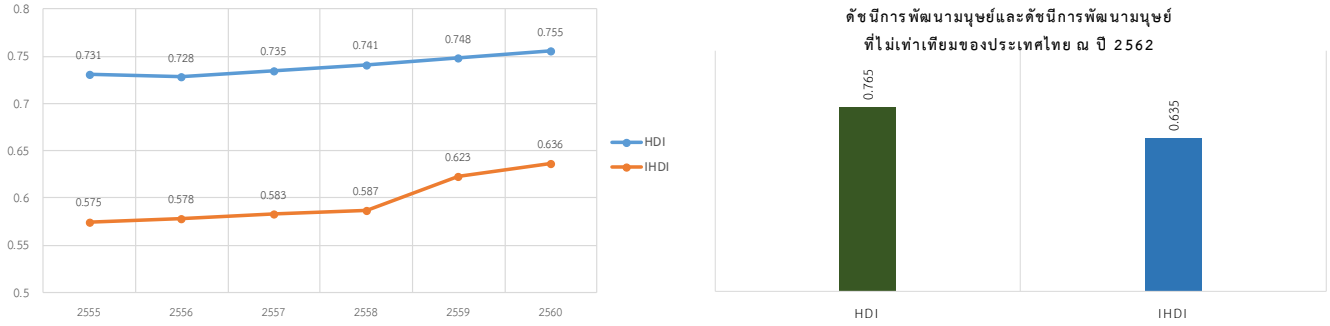
[4]ข้อมูลจากกองบัญชีประชาชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
[5]ข้อมูลจากกองบัญชีประชาชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.21 และหากสะท้อนจากผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวเฉลี่ยของประเทศ (Gross Regional Product per Capital : GRP/Capita) คำนวณและประมวลผลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดภาวะเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ พบว่า ปี 2560 ภาคตะวันออกเป็นภาคที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ โดยมีการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคที่ร้อยละ 6.3 และมีค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวสูงสุดที่ 500,676 บาทต่อคนต่อปี ขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลงจากปี 2559 โดยในปี 2560 มีการชะลอตัวลงของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคจากร้อยละ 3.0 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 2.5 ในปี 2560 และมีค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวต่ำสุดเท่ากับ 80,352 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งจะเห็นได้ว่าภาคตะวันออกมีค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวสูงมากกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึง 6.2 เท่า (ภาคที่มีการพัฒนารองจากภาคตะวันออก คือ เขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคใต้ และภาคเหนือ) และหากพิจารณาในระดับจังหวัด พบว่า จังหวัดระยองมีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวสูงสุดที่ 1,095,667 บาทต่อคนต่อปี สูงกว่าจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวต่ำที่สุด ซึ่งคือจังหวัดหนองบัวลำภูที่ 53,416 บาทต่อคนต่อปี มากถึง 20.5 เท่า ทั้งนี้ จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ระยอง ชลบุรี กรุงเทพมหานคร ปราจีนบุรี และพระนครศรีอยุธยา ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวอยู่ใน 5 ลำดับต่ำสุด คือ หนองบัวลำภู ยโสธร กาฬสินธุ์ นราธิวาส และชัยภูมิ ตามลำดับ ซึ่งมีข้อสังเกตว่ายังมีความจำเป็นในการเร่งขยายการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้มีความครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ

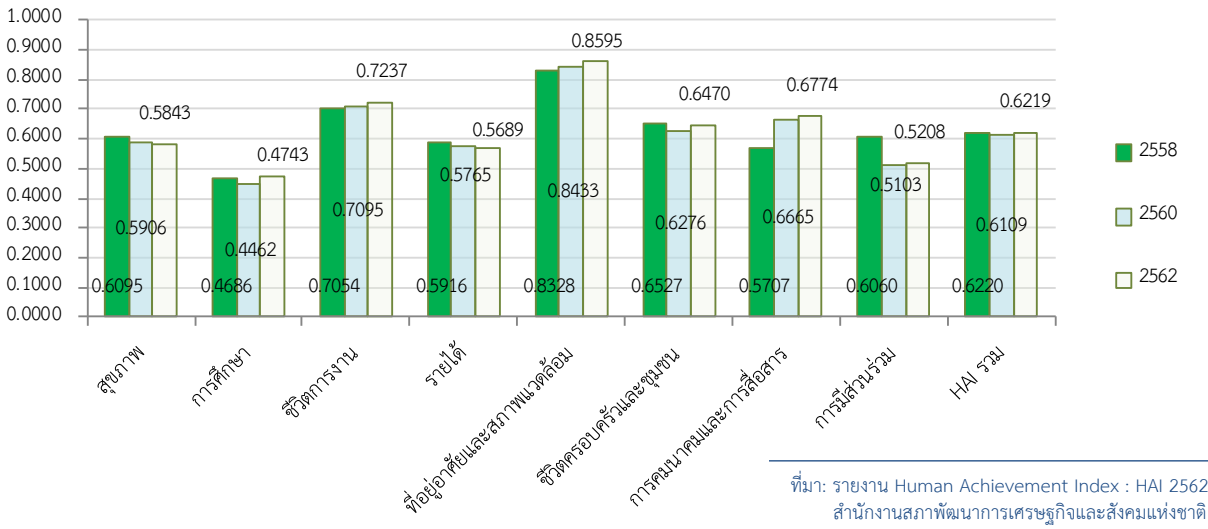
3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

การประเมินผลประเด็นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมุ่งเน้นการสะท้อนผลการพัฒนาที่ส่งผลให้คนไทยในทุกมิติและในทุกช่วงวัยเป็นคนดี เก่ง มีสมรรถนะและคุณภาพพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ โดยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในห้วงปีแรกของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติค่อนข้างคงที่ โดยปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย โดยพิจารณาจากดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) พัฒนาโดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ซึ่งเป็นดัชนีทางสถิติแบบองค์รวมที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการคาดหมายคงชีพ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อหัว พบว่า ปี 2562 ประเทศไทยมีค่าดัชนีเท่ากับ 0.765 เพิ่มขึ้นจาก 0.762 ในปี 2561 และได้รับการจัดลำดับอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ในระดับ “สูง” โดยเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดในโลกในการจัดอันดับ HDI ในช่วงปี 2556-2561 ซึ่งถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ 77 ในการจัดอันดับโลก (จาก 189 ประเทศ) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ไม่เท่าเทียม (Inequality-adjusted Human Development Index : IHDI) พัฒนาโดย UNDP พบว่าถึงแม้ค่าดัชนี IHDI ของประเทศไทยในปี 2562 มีการปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย โดยมีค่าดัชนีเท่ากับ 0.635 จาก 0.636 ในปี 2561 แต่ค่าดัชนี IHDI ยังคงมีค่าที่ต่ำกว่าดัชนี HDI อย่างเป็นนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ที่มา: โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP)

ของประเทศยังคงมีความเหลื่อมล้ำ ทั้งนี้ ผลการประเมินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดย HDI และ IHDI ของ UNDP ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาที่ประเมินโดยดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index : HAI) ซึ่งคำนวณและประมวลผลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเป็นการวัดผลลัพธ์ของการพัฒนาคนระดับจังหวัดของประเทศไทยใน 8 ดัชนีย่อย ได้แก่ (1) ด้านสุขภาพ (2) ด้านการศึกษา (3) ด้านชีวิตการงาน (4) ด้านรายได้ (5) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม (6) ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน (7) ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร และ (8) ด้านการมีส่วนร่วม โดยจากรายงานดัชนีความก้าวหน้าของคนประจำปี 2562 พบว่า การพัฒนาคนในภาพรวมของคนไทยค่อนข้างคงที่ โดยมีค่าดัชนี HAI เท่ากับ 0.6219 ใกล้เคียงกับปี 2558 โดยดัชนีย่อยที่มีความก้าวหน้ามากขึ้น ได้แก่ ด้านการศึกษา มีดัชนีเพิ่มขึ้นเป็น 0.4743 เพิ่มขึ้น 0.0057 คะแนน จากปี 2558 เนื่องจากนักเรียนอยู่ในระบบการศึกษายาวนานขึ้น สะท้อนจากอัตราการเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่เพิ่มขึ้น ด้านชีวิตการงาน มีค่าดัชนีเพิ่มขึ้นเป็น 0.7237 โดยเพิ่มขึ้นจาก 0.7054 คะแนนในปี 2558 คาดว่าเป็นผลมาจากการเร่งขยายความครอบคลุมการมีหลักประกันสังคมทั้งในกลุ่มแรงงานในระบบและนอกระบบ ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม มีค่าดัชนีเท่ากับ 0.8595 เพิ่มขึ้น 0.8328 คะแนนในปี 2558 คาดว่าเป็นผลจากการลดลงของประชากรที่ประสบอุทกภัยและภัยแล้ง และการลดลงของสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกด้านพลังงาน และด้านคมนาคมและการสื่อสาร มีค่าดัชนีเท่ากับ 0.6774 เพิ่มขึ้นจาก 0.5707 คะแนนในปี 2558 เป็นผลจากการขยายการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ทำให้มีการเข้าถึงโทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ตได้ทั่วถึงมากขึ้น ขณะที่ด้านที่มีความก้าวหน้าลดลงและต้องให้ความสำคัญในระยะต่อไป ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านรายได้ ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน และด้านการมีส่วนร่วม

ที่มา: รายงาน Human Achievement Index : HAI 2562, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

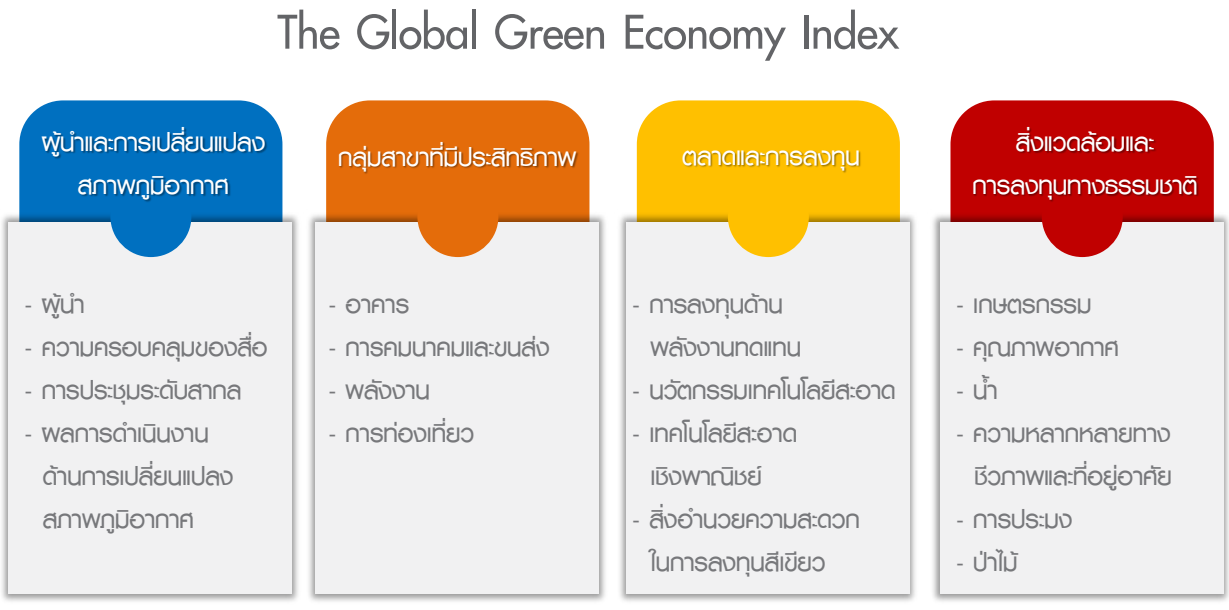
4. ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม

การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติให้ความสำคัญกับการพัฒนาในลักษณะของการเติบโตแบบทั่วถึง โดยไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง จึงจำเป็นต้องมีการประเมินผลการพัฒนาที่สะท้อนความเท่าเทียมและเสมอภาคของสังคม **โดยความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคมของประเทศในห้วงปีแรกของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย** สะท้อนได้จากการพิจารณา**ตัวชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคม** (Social Progress Index : SPI) พัฒนาและจัดทำโดยองค์กร Social Progress Imperative ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนความก้าวหน้าการพัฒนาด้านสังคมโดยตรง โดยเป็นการพิจารณาที่เป็นอิสระจากความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจไม่ได้ก่อให้เกิดความก้าวหน้าเชิงสังคมเสมอไป ซึ่งบ่อยครั้งความก้าวหน้าเชิงสังคมก็เป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจได้ โดยปี 2562 ประเทศมีค่าดัชนี SPI เท่ากับ 67.47 ปรับลดลงจาก 68.51 ในปี 2560 ซึ่งสูงกว่าค่าดัชนี SPI เฉลี่ยของโลกที่ 64.47 แต่ยังน้อยกว่าบางประเทศในภูมิภาค อาทิ สิงคโปร์ (83.23) มาเลเซีย (74.17) โดยมิติการพัฒนาที่ต้องเร่งให้ความสำคัญในระยะต่อไป ได้แก่ มิติด้านโอกาสที่มีค่าดัชนีเพียง 47.69 ซึ่งน้อยกว่าหลายประเทศในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสิทธิส่วนบุคคล อย่างไรก็ตาม **หากพิจารณาจากข้อมูลที่จัดทำโดยองค์กรในประเทศในส่วนของค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค** พบว่า **มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง** โดยในปี 2561 ค่าสัมประสิทธิ์จินีของรายจ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคเท่ากับ 0.362 ลดลงจาก 0.364 ในปี 2560 ซึ่งการปรับตัวดีขึ้นดังกล่าว**สอดคล้องกับการลดลงของช่องว่างของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคระหว่างกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายจ่ายน้อยที่สุด (Decile ที่ 1) และกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายจ่ายมากที่สุด (Decile ที่ 10)** โดยในปี 2561 รายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของกลุ่มประชากร Decile ที่ 1 มีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 3.02 ของรายจ่ายทั้งหมด เปรียบเทียบกับร้อยละ 27.90 ของกลุ่มประชากร Decile ที่ 10 ส่งผลให้สัดส่วนรายจ่ายของกลุ่ม Decile ที่ 10 ต่อ Decile ที่ 1 คิดเป็น 9.23 เท่า ปรับดีขึ้นจาก 9.32 เท่าในปี 2560 ในส่วนของ**ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ด้านรายได้** พบว่า ปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย จาก 0.45 ในปี 2560 เป็น 0.43 ในปี 2562

นอกจากนี้ หากพิจารณาประเมินผลการพัฒนาที่สะท้อนความเท่าเทียมและเสมอภาคของสังคมจากดัชนีความยากจนหลายมิติ (Multidimensional Poverty Index : MPI) คำนวณจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ซึ่งประเมินความยากจนใน 5 มิติ ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านความเป็นอยู่ ด้านการเข้าถึงบริการรัฐ และด้านรายได้ และสามารถระบุตัวบุคคลและครัวเรือนที่ตกเกณฑ์การประเมินได้ พบว่า ความยากจนหลายมิติปรับตัวดีขึ้นในปี 2562 จากปี 2561 โดยมีดัชนีความยากจนหลายมิติลดลงประมาณร้อยละ 30 โดยมีจำนวนคนจนที่สามารถระบุตัวบุคคลจากระบบลดลงจาก 1,336,145 คน ในปี 2561 เป็น 983,316 คนในปี 2562 ขณะที่สัดส่วนจำนวนคนจนที่สามารถระบุตัวบุคคลจากระบบต่อจำนวนคนทั้งหมดในระบบลดลงจากร้อยละ 3.65 เหลือร้อยละ 2.67 สะท้อนให้เห็นถึงการช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพกลุ่มคนเป้าหมายให้พ้นจากความยากจนที่สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละมิติของความยากจนได้อย่างมีความเสมอภาคมากขึ้นบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์

5. ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ

การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติเป็นการพัฒนาที่เน้นการเติบโตอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการสร้างความสมดุลของการพัฒนากับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในภาคการผลิตของประเทศ จึงจำเป็นต้องอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศให้มีคุณภาพสูงและสามารถรองรับภาคการผลิตที่สำคัญของประเทศได้อย่างเต็มศักยภาพ จึงจำเป็นต้องมีการประเมินการพัฒนาที่สามารถสะท้อนผ่านความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติได้ ซึ่งจากการพิจารณาดัชนีการชี้วัดการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance Index : EPI) พัฒนาและจัดทำโดยศูนย์นโยบายด้านกฎหมายและสิ่งแวดล้อมแห่งมหาวิทยาลัยเยล ศูนย์เครือข่ายวิทยาศาสตร์โลกนานาชาติแห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ร่วมกับ WEF โดย EPI มีแนวคิดคล้ายคลึงกับดัชนีชี้วัดผลิตภัณฑ์มวลรวมแห่งชาติ โดยเป็นการนำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทั้งหมดของประเทศหนึ่ง ๆ มาจัดกลุ่มเป็น 25 กลุ่มและแปลงให้เป็นระบบเมตริก เช่น การประมง การปล่อยก๊าซคาร์บอน ฝุ่นขนาดเล็ก PM2.5 คุณภาพของป่าไม้และน้ำ การคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น และประเมินใน 2 มิติ ได้แก่ คุณภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) และคุณภาพระบบนิเวศ (Ecosystem Vitality) **โดยในปี 2561 ประเทศไทยมีค่าดัชนีเท่ากับ 49.88** (คุณภาพสิ่งแวดล้อม 46.21 และคุณภาพระบบนิเวศ 52.33) ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งโลกที่ 46.16 แต่ยังเป็นค่าดัชนีที่ต่ำกว่าหลายประเทศในภูมิภาค อาทิ สิงคโปร์ (64.23) บรูไน (63.57) มาเลเซีย (59.22) โดยในระยะต่อไปประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้ง 2 มิติหลักของ EPI

ที่มา: องค์กรที่ปรึกษาเชิงกลยุทธ์ Dual Citizen LLC

ที่มีค่าดัชนีค่อนข้างน้อยทั้งคู่ ทั้งนี้ หากพิจารณาโดยใช้ดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจสีเขียว (The Global Green Economy Index :GGEI) จัดทำโดยองค์กรที่ปรึกษาเชิงกลยุทธ์ Dual Citizen LLC ซึ่งสะท้อนการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเป็นการประเมินใน 2 ส่วน ได้แก่ การวัดผลการดำเนินงาน (Performance) ตามดัชนีชี้วัดใน 4 มิติ ดังภาพ และการสำรวจความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรม (Perception) ซึ่งดัชนี GGEI จะสามารถเปรียบเทียบสถานการณ์การพัฒนาของประเทศในแต่ละช่วงเวลาได้ เนื่องจากมีระเบียบวิธีวิจัยคงที่

โดยปี 2561 มีค่าดัชนีเท่ากับ 55.51 ปรับเพิ่มดีขึ้นจาก 49.89 ในปี 2559 ซึ่งสูงเป็นอันดับที่ 2 ในภูมิภาคอาเซียน รองจากสิงคโปร์ที่มีค่าดัชนีเท่ากับ 61.54 ซึ่งคาดว่าการดำเนินการต่าง ๆ ของประเทศในการส่งเสริม อนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ ทั้งการเพิ่มพื้นที่สีเขียว การส่งเสริมความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศ รวมทั้งการจัดการมลพิษทั้งทางน้ำ อากาศ และขยะที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล จะเป็นปัจจัยสนับสนุนหลักที่ส่งผลต่อการปรับเลื่อนอันดับดีขึ้น

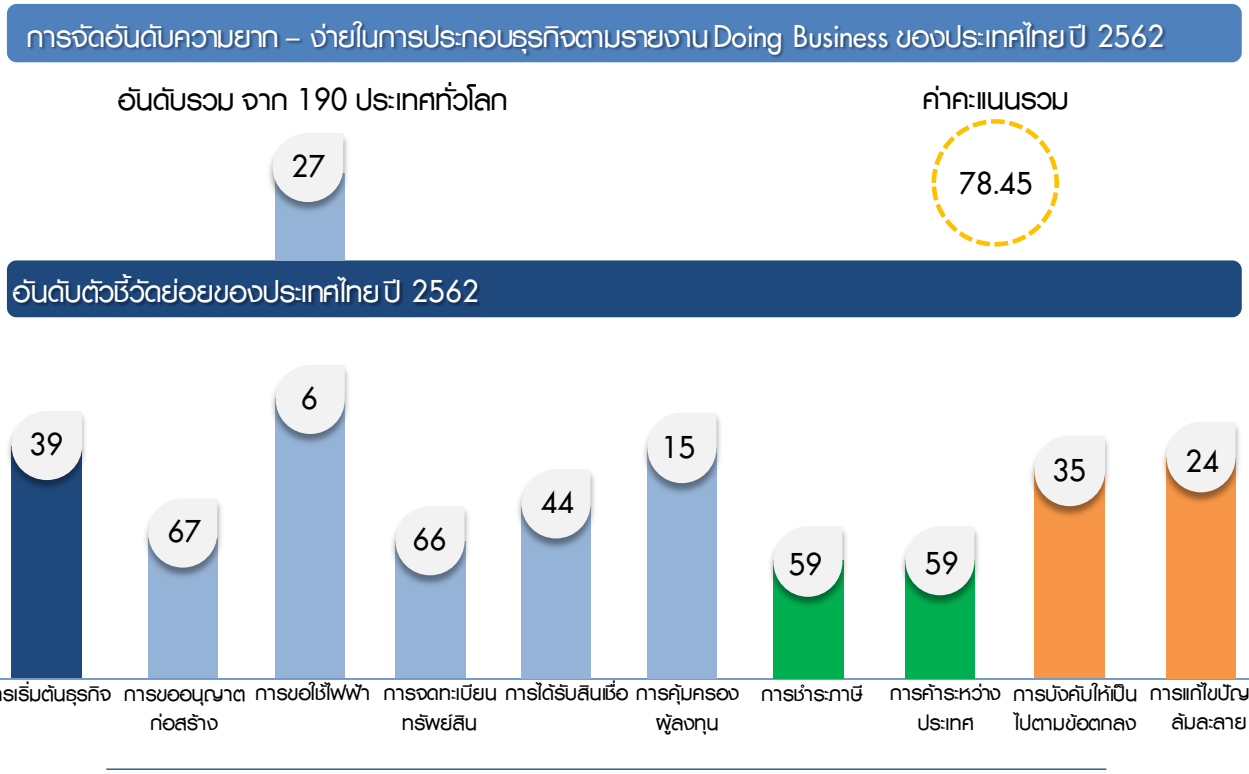
6. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

ภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ซึ่งการบริหารจัดการของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้ภาคเอกชนมีความสามารถในการแข่งขันซึ่งจะส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความเข้มแข็ง ขณะที่การเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐที่ครอบคลุมทุกกลุ่มประชากรจะเป็นอีกหนึ่งปัจจัยหลักที่สำคัญที่จะช่วยบรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำของประเทศ ซึ่งการประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ สามารถสะท้อนได้จาก**ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (Worldwide Governance Index : WGI)** ที่จัดทำโดยธนาคารโลก โดยทำการประเมินใน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ เสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น (Voice and Accountability) ความมีเสรีภาพทางการเมืองและการปราศจากความรุนแรง/การก่อการร้าย (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism) ความมีประสิทธิผลของภาครัฐ (Government Effectiveness) คุณภาพของกฎระเบียบ (Regulatory Quality) หลักนิติธรรม (Rule of Law) การควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบ (Control of Corruption) ซึ่งประเทศไทยมีค่าคะแนนเฉลี่ยในปี 2561 เท่ากับ 43.64 ปรับลดลงเล็กน้อยจากปี 2560 ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย 43.97 โดยคาดว่าเป็นผลมาจากมิติการควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบมีคะแนนลดลงโดยปี 2560 มีคะแนน 42.79 และปี 2561 มีคะแนน 40.78 และมิติการมีสิทธิ์มีเสียงของประชาชนและภาระรับผิดชอบที่มีคะแนนปรับลดลงจาก 21.18 คะแนน เป็น 20.20 คะแนน ซึ่งหากเทียบในกลุ่มประเทศอาเซียน พบว่า ประเทศไทยยังมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าหลายประเทศ อาทิ สิงคโปร์ (89.35) บรูไน (72.15) และมาเลเซีย (64.90) และหากพิจารณาข้อมูลปัจจัยด้านประสิทธิภาพของภาครัฐของการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน สถาบัน **International Institute for Management Development หรือ IMD** ร่วมด้วย พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 20 ในปี 2562 ดีขึ้น 2 อันดับเมื่อเทียบจากปีก่อนหน้า ซึ่งคาดว่าอาจเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่มีอันดับคะแนนดีขึ้น จากการพัฒนากฎระเบียบและปรับปรุงกระบวนงาน ส่งเสริมการใช้ดิจิทัลในการให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับภาคธุรกิจได้อย่างคล่องตัวทันสมัย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะที่หากพิจารณาอุปสรรคการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย สะท้อนได้

ดัชนีธรรมภิบาลโลก	Thailand	
	ปี 2560	ปี 2561
เสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น (Voice and Accountability)	21.18	20.20
ความมีเสรีภาพทางการเมืองและการปราศจากความรุนแรง/การก่อการร้าย (Political Stability and Absence of Violence/Terriorism)	18.57	19.52
ความมีประสิทธิผลของภาครัฐ (Government Effectiveness)	66.83	66.83
คุณภาพของกฎระเบียบ (Regulatory Quality)	59.62	59.62
หลักนิติธรรม (Rule of Law)	54.81	54.81
การควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบ (Control Of Corruption)	42.79	40.78
ค่าคะแนนเฉลี่ยทั้ง 6 มิติ	43.97	43.64

ที่มา: World Bank

จากการจัดอันดับความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจ (Ease of Doing Business) จัดทำโดยธนาคารโลก พบว่า ปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 27 (ทั้งหมด 190 ประเทศ) ปรับลดลง 1 อันดับจากอันดับที่ 26 ในปี 2561 (ทั้งหมด 190 ประเทศ) แต่มีคะแนน 78.45 คะแนน เพิ่มขึ้นจาก 77.39 คะแนน ซึ่งองค์ประกอบด้านการขอใช้ไฟฟ้าเป็นด้านที่ได้รับคะแนนเพิ่มมากที่สุด (จาก 90.99 คะแนน เป็น 98.57 คะแนน) ขณะที่ด้านการอนุญาตก่อสร้างได้รับการปรับลดคะแนนมากที่สุด (จาก 74.58 คะแนน เป็น 71.86 คะแนน) และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียน พบว่า สิงคโปร์มีอันดับความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจสูงสุด (อันดับ 2) รองลงมาคือ มาเลเซีย (อันดับที่ 15) ไทย (อันดับที่ 27) บรูไน (อันดับที่ 55) เวียดนาม (อันดับที่ 69) อินโดนีเซีย (อันดับที่ 73) ฟิลิปปินส์ (อันดับที่ 124) กัมพูชา (อันดับที่ 138) ลาว (อันดับที่ 154) และเมียนมาร์ (อันดับที่ 171)

ที่มา: International Institute for Management Development (IMD)

สรุปผลการประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายระดับภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติ

จากการประเมินผลการพัฒนาการบรรลุเป้าหมายระดับภาพรวมใน 6 มิติข้างต้น พบว่า ในช่วงระหว่างปี 2561-2562 **คนไทยและสังคมไทยมีแนวโน้มที่มีความอยู่ดีมีสุขเพิ่มขึ้น** โดยคาดว่าการมีสุขภาวะที่ดีโดยรวมของบุคคล ครอบครัว และชุมชน การมีสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล และการสร้างสังคมมีความเป็นประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล เป็นปัจจัยเกื้อหนุนหลักของแนวโน้มที่ดีขึ้นดังกล่าว รวมทั้ง**ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น** ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจจะมีการชะลอตัวเล็กน้อยจากช่วงก่อนหน้า โดยที่จำเป็นต้องเร่งพัฒนาการสร้างนวัตกรรม (Innovation capability) และเพิ่มประสิทธิภาพของภาคเอกชน ขณะที่**การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมีการพัฒนาปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย** โดยได้รับการจัดลำดับการพัฒนามนุษย์ให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ในระดับ “สูง” **แต่ยังมีคงมีปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ** และในส่วนของความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางสังคม พบว่า ประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และรายจ่ายระหว่างกลุ่มประชากรลดลง และจำนวนประชากรที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติ (ด้านการศึกษา

ด้านสุขภาพ ด้านความเป็นอยู่ ด้านการเข้าถึงบริการรัฐ และด้านรายได้) ที่ลดลง **คุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศปรับปรุงดีขึ้น มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลก** สะท้อนการพัฒนาประเทศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น และ**ภาครัฐมีแนวโน้มในการบริหารจัดการอุปสรรคการดำเนินธุรกิจในประเทศที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น** แต่ยังคงมีความท้าทายในประเด็นของการควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบและเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น

การประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ จำแนกเป็นรายยุทธศาสตร์ชาติ

1. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

“ประเทศมีสภาวะแวดล้อมที่มั่นคงและปลอดภัยในทุกระดับและทุกมิติ ประชาชนไทยมีความสุขเป็นพันธมิตรทุกประเทศทั่วโลก”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัยและมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ต่อไป

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนา 5 เป้าหมาย ประกอบด้วย (1) ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข (2) บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ (3) กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง (4) ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ และ (5) การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง พิจารณาจากรายงาน World Happiness Report 2019 ซึ่งเป็นการวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อความอยู่ดี มีความสุขของประชากรในประเทศต่าง ๆ จำนวน 6 ปัจจัย ประกอบด้วย ด้านรายได้จากค่าเฉลี่ยรายได้ต่อหัวประชากร ด้านสุขภาวะจากอายุคาดเฉลี่ยของประชากร และสำหรับด้านการช่วยเหลือกันทางสังคม ด้านเสรีภาพในการใช้ชีวิต ด้านความเอื้ออาทรในสังคม และด้านมุมมองต่อการทุจริตของภาครัฐ ใช้การวัดผลจากการสำรวจด้วยคำถาม (Gallop World Poll) โดยพบว่า ปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 52 (จากทั้งหมด 156 ประเทศ) อยู่ที่เปอร์เซ็นไทล์ที่ 65 (ประเทศกลุ่มบน) ซึ่งดีกว่าประเทศส่วนใหญ่ของโลก เพิ่มขึ้นจากอันดับที่ 46 (จากทั้งหมด 156 ประเทศ) ในปี 2561 และหากพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน พบว่า ประเทศไทยพัฒนาดีขึ้นเมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาค โดยปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 2 รองจากสิงคโปร์ (อันดับที่ 34) ปรับเพิ่มขึ้นจากอันดับที่ 3 ในปี 2561

	ภาพรวม	รายได้ต่อหัว	การได้รับสวัสดิการและการสนับสนุนจากภาครัฐ	การมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาวะที่ดี	การมีสิทธิเสรีภาพ	ความเอื้ออาทรต่อกัน	การอยู่ในสังคมที่ปลอดการทุจริต
2561	6.072	1.016	1.417	0.707	0.637	0.364	0.029
2562	6.008	1.05	1.409	0.828	0.557	0.359	0.028
การปรับเปลี่ยนของค่าคะแนน	-0.064	0.034	-0.008	0.121	-0.08	-0.005	-0.001

ที่มา: World Happiness Report 2019

รองจากสิงคโปร์ (อันดับที่ 34) และมาเลเซีย (อันดับที่ 35) ทั้งนี้ หากพิจารณารายละเอียดรายปัจจัย พบว่า ด้านความเอื้ออาทร ด้านเสรีภาพในการใช้ชีวิต และด้านมุมมองต่อการทุจริตของภาครัฐเป็นด้านที่ประเทศไทยมีคะแนนน้อยที่สุดในปี 2562 รวมทั้งเป็นด้านที่มีค่าคะแนนปรับลดลงจากปีก่อนหน้า ถึงแม้จะเป็นด้านที่ประเทศไทยมีอันดับค่อนข้างดีก็ตาม โดยด้านความเอื้ออาทรอยู่ในอันดับที่ 10 และด้านเสรีภาพในการใช้ชีวิตอยู่ในอันดับที่ 18

สำหรับด้านความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ พิจารณาสะท้อน**ผลการพัฒนาจากรายงาน Global Peace Index 2019** ซึ่งเป็นการวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อสงบสุขของประเทศต่าง ๆ จากปัจจัยหลัก 3 ประการ ประกอบด้วย ปัจจัยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในและระหว่างประเทศ โดยพิจารณาจากจำนวนครั้ง ระยะเวลา ความรุนแรงและผู้ได้รับผลกระทบ ปัจจัยความปลอดภัยและมั่นคงในสังคม โดยพิจารณาจากจำนวนอาชญากรรม จำนวนผู้อพยพโยกย้ายถิ่นฐานต่อประชากร จำนวนนักโทษต่อประชากร จำนวนเจ้าหน้าที่ของรัฐด้านความมั่นคงหรือตำรวจต่อประชากร และปัจจัยการขยายอิทธิพลทางทหาร โดยพิจารณาจากงบประมาณทางทหารต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ จำนวนบุคลากรติดอาวุธต่อประชากร จำนวนการนำเข้าหรือส่งออกอาวุธ ศักยภาพอาวุธหลัก พบว่า ปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 116 (จากทั้งหมด 163 ประเทศ) ตกลงจากอันดับที่ 113 ในปี 2561 โดยเป็นลำดับที่ 7 ในกลุ่มประเทศ ASEAN รองจากสิงคโปร์ (อันดับ 7) มาเลเซีย (อันดับ 16) อินโดนีเซีย (อันดับ 41) ลาว (อันดับ 45) เวียดนาม (อันดับ 57) กัมพูชา (อันดับ 89) แสดงให้เห็นว่าความสงบสุขซึ่งสะท้อนความมั่นคงของประเทศในมิติต่าง ๆ ของประเทศไทยอยู่ที่เปอร์เซ็นไทล์ที่ 30 หรือต่ำกว่าประเทศส่วนใหญ่ของโลก นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเฉพาะปัจจัยการขยายอิทธิพลทางทหาร พบว่า ไทยได้คะแนน 1.553 หรือเป็นอันดับที่ 28 จาก 163 ประเทศ ซึ่งอยู่ในเปอร์เซ็นไทล์ที่ 83 หรือดีกว่าประเทศส่วนใหญ่ของโลก และเป็นลำดับที่ 3 ในกลุ่มประเทศ ASEAN รองจากมาเลเซีย และอินโดนีเซีย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพและความพร้อมทางด้านการทหารของประเทศ

ทั้งนี้ ในด้านความมั่นคง พบว่า ถึงแม้ประชาชนไทยจะมีความอยู่ดีและมีความสุขมากกว่าประเทศส่วนใหญ่ของโลก รวมทั้งประเทศมีศักยภาพและความพร้อมทางด้านการทหาร โดยได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในประเทศกลุ่มบน รวมทั้งมีการพัฒนาดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน อย่างไรก็ตาม ยังจำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่จะสามารถช่วยเพิ่มความอยู่ดีมีสุขของประชาชนไทย และความมั่นคงในมิติอื่น ๆ ในระยะต่อไป ทั้งในส่วนของการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศไทยมีความเอื้ออาทรระหว่างคนในสังคม การทำให้ประชาชนมีเสรีภาพในการใช้ชีวิต และการแก้ไขปัญหาทุจริตของภาครัฐ

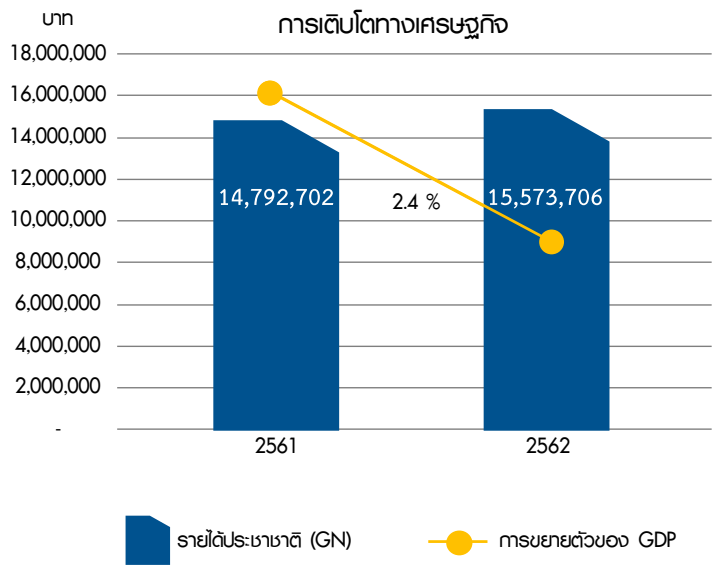
2. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

“ทุกภาคการผลิตสร้างมูลค่า ประชาชนอยู่ดีกินดี มีโครงสร้างพื้นฐานมาตรฐานสากล พัฒนาคนรุ่นใหม่ให้เป็นผู้ประกอบการ”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ โดยมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดรับกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ การให้ความสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลาง และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนา 2 เป้าหมายหลัก ประกอบด้วย (1) ประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และ (2) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ผลการพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันในส่วนของการเติบโตทางเศรษฐกิจ สะท้อนได้จากรายได้ประชาชาติที่เพิ่มสูงขึ้นจาก 14,792,702 ล้านบาท ในปี 2561 เป็น 15,573,706 ล้านบาทในปี 2562 หรือขยายตัวร้อยละ 5.28 ในขณะที่การกระจายรายได้สะท้อนจากการกระจายตัวของการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งพบว่าในปี 2560 กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวอยู่ที่ 449,881 บาท/ปี เป็นรองภาคตะวันออกเป็นภาคที่มีผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวสูงที่สุดคือ 500,676 บาท/ปี ในปี 2560 โดยสูงกว่าภาคที่มีผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวต่ำที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ 80,352 บาท/ปี หรือคิดเป็น 6.2 เท่า อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่มีอัตราการขยายตัวที่ลดลงจากร้อยละ 4.2 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 2.4 ในปี 2562

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาค	GRP per Capita (บาท/ปี)		อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	
	2559	2560	2559	2560
ตะวันออกเฉียงเหนือ	77,049	80,352	5.8	4.3
เหนือ	99,391	103,760	3.8	4.4
ใต้	141,805	148,067	8.8	4.4
ตะวันออก	457,728	500,676	6.8	8.9
ตะวันตก	144,985	149,827	5.1	3.3
กลาง	259,414	267,162	0.4	3.0
กทม. และปริมณฑล	428,137	449,881	4.4	5.1
เฉลี่ยทั้งประเทศ	**215,767**	**228,398**	**5.6**	**5.9**

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในส่วนของผลิตภาพการผลิตของไทย ในช่วงที่ผ่านมา พบว่า ในช่วงปี 2560 - 2561 ประเทศไทยมีผลิตภาพรวมของประเทศลดลงจาก 2.78 เป็น 1.76 โดยมีเพียงภาคเกษตรกรรมที่มีผลิตภาพการผลิตดีขึ้นจาก 1.70 เป็น 2.25 ในขณะที่ผลิตภาพการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและบริการลดลง ในขณะที่เมื่อพิจารณาผลิตภาพแรงงาน พบว่า เพิ่มขึ้นจาก 273,594 บาท/คน/ปี ในปี 2560 เป็น 281,893 บาท/คน/ปี แต่เป็นการขยายตัวในอัตราที่ชะลอตัวลงจากร้อยละ 4.71 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 3.03 ในปี 2561

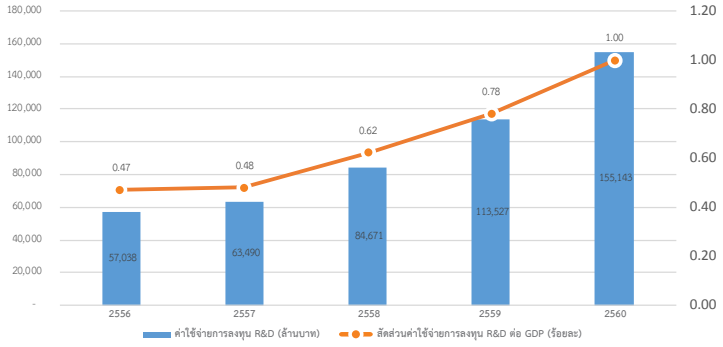
ตารางแสดงผลิตภาพการผลิตและผลิตภาพแรงงานไทย

	2558	2559	2560	2561
ผลิตภาพการผลิตรวม	**2.11**	**1.98**	**2.78**	**1.76**
● ภาคเกษตรกรรม	-6.10	-3.46	1.70	2.25
● ภาคอุตสาหกรรม	1.19	-0.39	0.47	-0.17
● ภาคบริการและอื่นๆ	3.49	3.28	4.23	3.26
ผลิตภาพแรงงาน (บาท/คน/ปี)	**250,457**	**261,269**	**273,594**	**281,893**
อัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงาน (ร้อยละ)	3.30	4.31	4.71	3.03

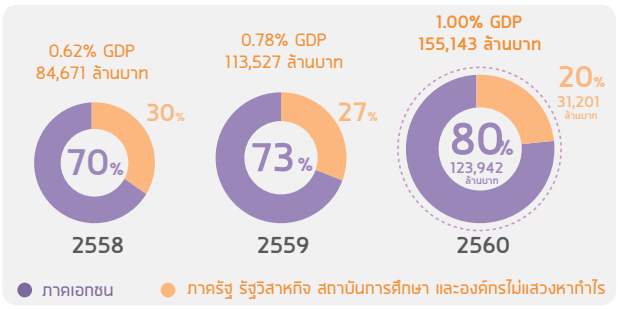
ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในส่วนของการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนา ประเทศไทยมีสัดส่วนการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม GDP เพิ่มขึ้น ในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยมีการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2560 มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาร้อยละ 1 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าที่มีอยู่เพียงร้อยละ 0.78 โดยในปี 2560 ภาคเอกชนมีสัดส่วนลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาต่อการลงทุนของภาครัฐในอัตรา 80:20

สัดส่วนการลงทุนด้านการวิจัยพัฒนาของภาครัฐต่อเอกชน

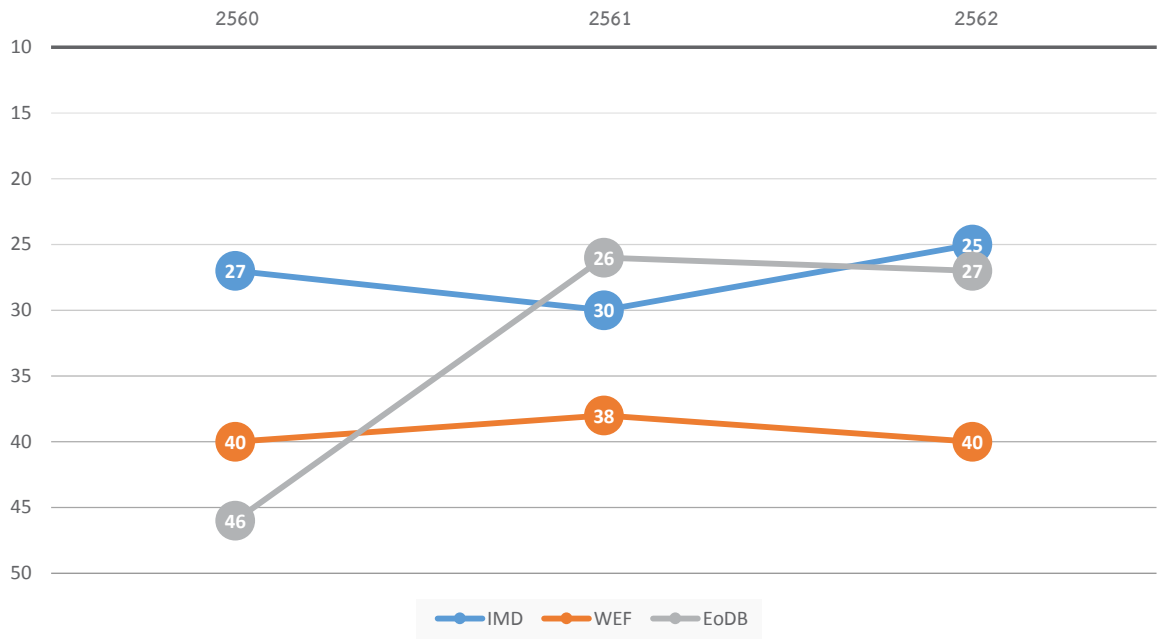
สัดส่วนการลงทุนด้านการวิจัยพัฒนาของภาครัฐต่อ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.)

ในส่วนของความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประเมินได้จากอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยซึ่งเป็นผลการจัดอันดับจากสถาบันการจัดอันดับที่มีความน่าเชื่อถือระหว่างประเทศที่เป็นที่ยอมรับ พบว่า หากพิจารณาในส่วนของการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันที่จัดโดย WEF ประเทศไทยมีอันดับต่ำลงจากอันดับที่ 38 ในปี 2561 เป็นอันดับที่ 40 ในปี 2562 และอยู่ในลำดับที่ 3 ของภูมิภาคอาเซียนคงที่จากปี 2561 ขณะที่ IMD จัดอันดับให้ประเทศไทยมีอันดับดีขึ้นจาก 30 ในปี 2561 เป็นอันดับที่ 25 ในปี 2562 และหากพิจารณาจากอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจโดยธนาคารโลกประเทศไทยมีอันดับลดลงจากอันดับที่ 26 ในปี 2561 เป็นอันดับที่ 27 ในปี 2562 สะท้อนให้เห็นถึงความเร่งด่วนของประเทศในการพัฒนาต่าง ๆ ให้ประเทศสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในบริบทโลก เพื่อให้ประเทศไทยยังคงขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพรวมการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันจากสถาบัน IMD และ WEF รวมทั้งธนาคารโลก

ที่มา: IMD WEF และ WolrdBank

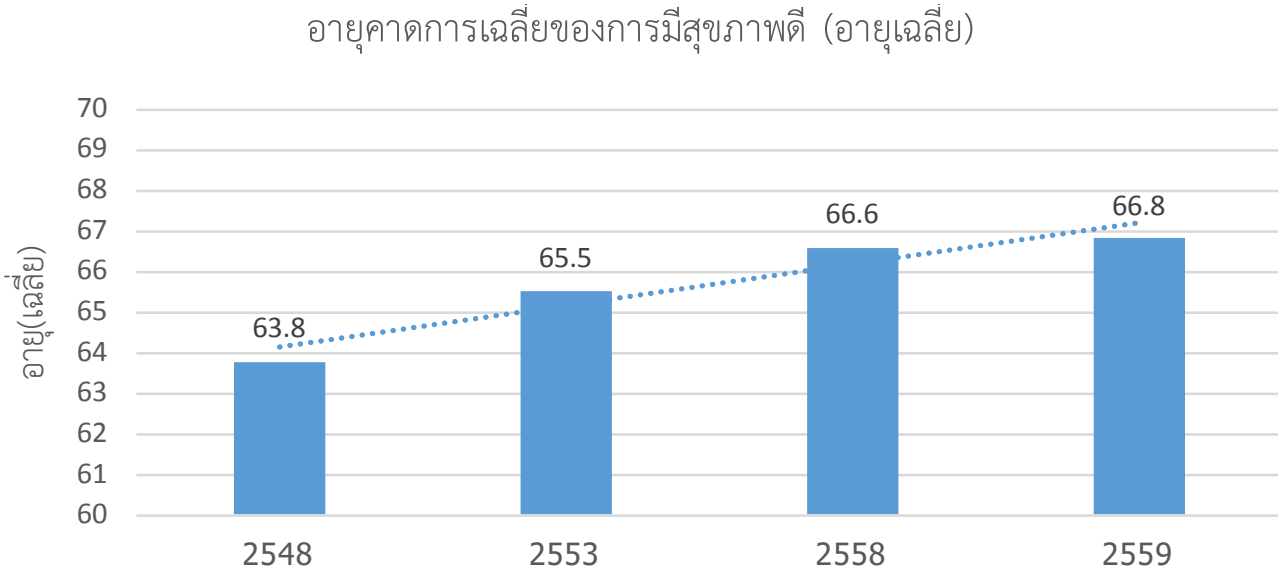
ทั้งนี้ ในด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน พบว่า ในช่วงปี 2561-2562 เศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเติบโตที่ชะลอตัวลงจากปีก่อนหน้า อย่างไรก็ตาม เป็นการเติบโตที่มีกระจายตัวไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ มากขึ้น โดยภาคเกษตรกรรมมีประสิทธิภาพการผลิตที่ดีขึ้น ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการมีประสิทธิภาพการผลิตลดลง ดังนั้นประเทศไทยยังจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ “คนไทยมีการพัฒนาการสมวัย ใฝ่เรียนรู้ มีคุณธรรม พร้อมดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกร นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนา 2 เป้าหมาย ประกอบด้วย (1) คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และ (2) สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ผลการพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในส่วนของการพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทย ซึ่งสะท้อนได้จากดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ซึ่งเป็นดัชนีทางสถิติแบบองค์รวมที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการคาดหมายคงชีพ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อหัว พบว่า ปี 2562 ประเทศไทยมีค่าดัชนีเท่ากับ 0.765 เพิ่มขึ้นจาก 0.762 ในปี 2561 และได้รับการจัดลำดับอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ในระดับ “สูง” โดยเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดในโลกในการจัดอันดับ HDI ในช่วงปี 2556-2561

ที่มา: องค์การอนามัยโลก

ซึ่งถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ 77 ในการจัดอันดับโลก (จาก 189 ประเทศ) และหากประเมินจาก**อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของประชากร** จากฐานข้อมูล Healthy life expectancy (HALE) จัดทำโดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) พบว่า อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของประชากรประเทศไทยที่มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มเป็น 66.8 ปีในปี 2559 จาก 66.6 ปีในปี 2558 ในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต พิจารณาการประเมินของ**โปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA)** ของประเทศไทยในปี 2561 พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ยในด้านการอ่าน 393 คะแนน คณิตศาสตร์ 419 คะแนน และวิทยาศาสตร์ 426 คะแนน ขณะที่ประเทศในกลุ่ม OECD มีคะแนนเฉลี่ยที่ 487 488 และ 489 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบกับ PISA 2558 พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนด้านการอ่านลดลง 16 คะแนน ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีคะแนนเพิ่มขึ้น 3 คะแนน และ 4 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งในภาพรวมคะแนนเฉลี่ยในปี 2561 อยู่ที่ 412 คะแนน ลดลงจากคะแนนเฉลี่ยในปี 2558 ทั้งสิ้น 3 คะแนน ในส่วนของการพัฒนาสังคมและครอบครัวไทย ประเมินจาก**ดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนของดัชนีความก้าวหน้าของคน** พบว่า ปี 2562 ครอบครัวและสังคมไทยได้รับผลกระทบจากของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิถีการดำเนินชีวิตที่คนมีการย้ายถิ่นในการทำงาน การอยู่เป็นโสดหรือหย่าร้างมากขึ้น รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของครัวเรือนเดี่ยว ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของครอบครัวที่เป็นหน่วยผลิตและบ่มเพาะคนรุ่นใหม่ที่จะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศ รวมถึงการดูแลบุคคลในครอบครัวโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยมีค่าดัชนีเท่ากับ 0.6470 ลดลง 0.0057 คะแนน จากปี 2558 เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียวเป็นร้อยละ 6.52 จากร้อยละ 6.03 ในปี 2558 รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว (หย่า/หม้าย) เป็นร้อยละ 23.50 จากร้อยละ 23.02 และการแจ้งความคดีชีวิต ร่างกาย เพศ และการประทุษร้ายต่อทรัพย์ที่เพิ่มเป็น 105.46 รายต่อประชากรแสนคน จาก 101.35 รายต่อประชากรแสนคน

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ พบว่า คนไทยมีคุณภาพชีวิตสุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีความก้าวหน้าการพัฒนาที่มากที่สุดในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา อย่างไรก็ตาม คนไทยยังคงมีความท้าทายในประเด็นของความพร้อมและมีสมรรถนะสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเร่งด่วนในระยะต่อไป นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมของสังคมและครอบครัวไทยมีบทบาทในการเอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตได้น้อยลงเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยในช่วงที่ผ่านมา

4. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

“สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาคในทุกมิติ ทุกภาคีมีส่วนร่วมในการพัฒนา มุ่งหน้ากระจายความเจริญ”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เพื่อให้การเติบโตของประเทศเป็นการเติบโตที่ยั่งยืนโดยทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม กระจายความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนา 3 เป้าหมาย ประกอบด้วย (1) สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ (2) กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ และ (3) เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

ผลการพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม พิจารณาจาก*ความแตกต่างของรายได้และการเข้าถึงบริการภาครัฐระหว่างกลุ่มประชากร* สะท้อนจาก**ความแตกต่างของรายได้ระหว่างประชากรร้อยละ 10 ที่รวยที่สุดต่อประชากรร้อยละ 10 ที่จนที่สุด** พบว่า ปี 2562[7] กลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้สูงสุดมีรายได้มากกว่ากลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้น้อยสุด 19.82 เท่า เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 19.29 เท่าในปี 2560 ขณะที่*การเข้าถึงบริการภาครัฐระหว่างกลุ่มประชากร* สามารถสะท้อนผลการพัฒนา**ได้จากข้อมูลการเข้าถึงบริการภาครัฐในมิติต่าง ๆ** สรุปได้ ดังนี้ **มิติด้านการศึกษา** หากพิจารณา**การเข้าถึงการศึกษาจำแนกเป็นรายพื้นที่** สะท้อนจากอัตราการเข้าเรียนสุทธิตามภูมิภาค พบว่า ในช่วงชั้นเรียนในระดับพื้นฐาน ได้แก่ อนุบาล และประถมศึกษา มีอัตราการเข้าเรียนที่ไม่แตกต่างกันมาก แต่เริ่มมีความแตกต่างในระดับชั้นตั้งแต่มัธยมศึกษาเป็นต้นไป โดยพบว่าอัตราการเข้าเรียนสุทธิของภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะต่ำกว่าภูมิภาคอื่นอย่างชัดเจน สะท้อนการหลุดออกจากระบบการศึกษาในแต่ละระดับการศึกษาที่มากกว่าภูมิภาคอื่น ขณะที่กรุงเทพฯ มีสัดส่วนการเข้าเรียนสูงกว่าภาคอื่น ๆ ในทุกระดับของการศึกษา และหากพิจารณา**การเข้าถึงการศึกษาจำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจ** พบว่า มีความแตกต่างชัดเจนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (รวมการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ) โดยในปี 2561 กลุ่มเด็กที่มีฐานะดีที่สุด (Decile ที่ 10) มีอัตราการเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 80.3 สูงกว่าเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำที่สุด (Decile ที่ 1) ประมาณสองเท่า ขณะที่ระดับปริญญาตรีมีอัตราการเข้าเรียนของกลุ่มประชากรกลุ่มรายได้ Decile ที่ 10 กับกลุ่ม Decile ที่ 1 มีความแตกต่างกันเพียง 15 เท่า ลดลงจากปีก่อนที่ 17 เท่า **มิติด้านสาธารณสุข** ในปี 2561 พบว่า ประชาชนเข้าถึงสิทธิหลักประกันสุขภาพอยู่ที่ร้อยละ 99.94 โดยเป็นผู้เข้าถึงสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า ร้อยละ 72.16 ผู้เข้าถึงสิทธิประกันสังคมร้อยละ 18.47 ผู้เข้าถึงสิทธิข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/

[7] ทั้งนี้ มีข้อจำกัดในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านรายได้ของรายงานสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนที่มีการจัดเก็บเฉพาะปีคู่ และเผยแพร่ในกลางปีต่อไปหลังมีการจัดเก็บ ข้อมูลความแตกต่างรายได้ของกลุ่มประชากรซึ่งเป็นการประมวลจากข้อมูลสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนกลางปี 2562 และจะมีการทบทวนในรายงานฉบับหน้า

ข้าราชการการเมืองร้อยละ 7.63 ผู้เข้าถึงสิทธิสวัสดิการพนักงานส่วนท้องถิ่นอยู่ที่ร้อยละ 0.94 และสิทธิอื่น ๆ ที่ร้อยละ 0.74 อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้ที่ยังไม่ลงทะเบียนสถานะสิทธิจำนวน 39,351 คน หรือร้อยละ 0.06 ชี้ให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขอย่างครอบคลุม และส่วนมากอยู่ภายใต้สิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล **เบี้ยผู้สูงอายุ** ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพจำนวน 8.41 ล้านคน ในปี 2561 เพิ่มขึ้นจากจำนวน 8.15 ล้านคน ในปี 2560 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทยที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุที่มีระดับสถานะทางเศรษฐกิจที่ต่ำที่สุดได้รับเบี้ยยังชีพคิดเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุดที่ร้อยละ 91.72 ขณะที่ ผู้สูงอายุที่มีสถานะทางเศรษฐกิจสูงสุดได้รับเบี้ยยังชีพคิดเป็นร้อยละ 50.33 จะเห็นได้ว่าสวัสดิการด้านเบี้ยยังชีพนั้น ผู้ที่ได้รับประโยชน์คือผู้มีรายได้น้อยอย่างแท้จริง **มิติโครงสร้างพื้นฐาน** เมื่อพิจารณาการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ พบว่า จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยยังมีความแตกต่างในการเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ระหว่างครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำสุดกับครัวเรือนที่สถานะทางเศรษฐกิจสูงสุด

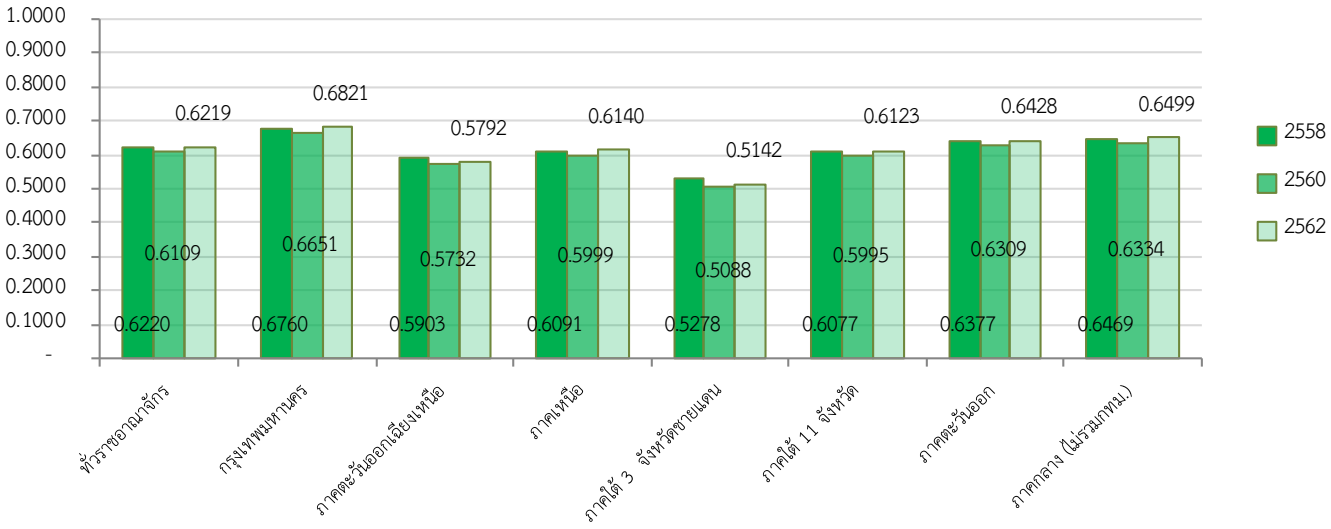
ตารางแสดงร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงบริการพื้นฐาน จำแนกกลุ่มครัวเรือนตามระดับรายจ่าย และเขตปกครอง ปี 2561 (บริการพื้นฐาน : ไฟฟ้าภายในบ้าน น้ำประปาภายในบ้าน โทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์เคลื่อนที่ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต)

กลุ่มครัวเรือนตามระดับรายจ่ายเฉลี่ยต่อคนของครัวเรือน	ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงบริการพื้นฐาน (%)								
	ไฟฟ้าภายในบ้าน			น้ำประปาภายในบ้าน			โทรศัพท์พื้นฐาน		
	เทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
10% ที่1 จนสุด	99.35	99.01	99.11	94.77	85.84	88.50	0.38	0.27	0.30
10% ที่2	99.91	99.47	99.62	94.30	90.14	91.58	1.01	0.60	0.74
10% ที่3	99.99	99.76	99.85	96.49	92.27	93.93	2.15	0.71	1.27
10% ที่4	99.99	99.70	99.82	97.02	92.73	94.55	3.19	0.77	1.80
10% ที่5	99.97	100.00	99.99	98.14	93.07	95.42	3.48	1.13	2.22
10% ที่6	100.00	99.83	99.92	97.15	94.28	95.83	4.81	0.88	3.00
10% ที่7	100.00	99.92	99.97	98.13	94.59	96.69	7.62	2.77	5.65
10% ที่8	99.98	99.94	99.97	98.91	95.36	97.74	8.02	3.42	6.51
10% ที่9	99.96	100.00	99.97	98.73	97.92	97.74	12.32	4.59	10.34
10% ที่10 รวยสุด	100.00	99.95	99.99	98.73	97.76	98.51	21.71	7.10	18.40
รวม	**99.96**	**99.73**	**99.86**	**97.87**	**92.75**	**95.59**	**9.35**	**1.87**	**6.02**

กลุ่มครัวเรือนตามระดับรายจ่ายเฉลี่ยต่อคนของครัวเรือน	ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงบริการพื้นฐาน (%)								
	โทรศัพท์เคลื่อนที่			คอมพิวเตอร์			อินเทอร์เน็ต		
	เทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
10% ที่1 จนสุด	91.25	90.96	91.05	2.32	1.78	1.94	1.22	0.79	0.92
10% ที่2	94.76	92.60	93.35	5.07	2.96	3.69	3.50	1.13	1.95
10% ที่3	94.89	94.42	94.60	7.23	4.95	5.84	4.18	2.41	3.10
10% ที่4	95.25	95.04	95.13	9.03	7.68	8.25	6.37	4.48	5.28
10% ที่5	96.34	94.40	95.30	12.72	10.04	11.28	9.34	6.72	7.93
10% ที่6	97.32	95.76	96.60	17.65	11.89	15.00	14.57	9.30	12.15
10% ที่7	97.59	96.55	97.17	22.18	18.34	20.62	18.95	14.11	16.98
10% ที่8	98.70	98.33	98.58	25.21	21.52	24.00	22.19	16.35	20.27
10% ที่9	99.17	98.96	99.12	33.64	27.49	32.06	30.14	21.43	27.91
10% ที่10 รวยสุด	99.48	99.27	99.43	51.31	40.72	48.91	46.17	34.33	43.49
รวม	**97.54**	**95.22**	**96.51**	**25.54**	**12.77**	**19.86**	**22.15**	**9.41**	**16.48**

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

นอกจากนี้ ในส่วนของ*ความก้าวหน้าการพัฒนาคน* หากพิจารณา**ดัชนีความก้าวหน้าของคนในระดับภาคและระดับจังหวัด** ซึ่งสะท้อนการเข้าถึงทรัพยากรและบริการสาธารณะต่าง ๆ ของแต่ละพื้นที่ พบว่า ปี 2562 ภาคกลางมีความก้าวหน้าการพัฒนาคนมากที่สุด ค่าดัชนี HAI = 0.6499 โดยมีการพัฒนาคนมากกว่าภาคอื่น ๆ ใน 3 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านรายได้ และด้านการคมนาคมและการสื่อสาร แต่ในด้านการมีส่วนร่วมมีการพัฒนาน้อยกว่าทุกภาค ส่วนภาคที่มีการพัฒนาคนรองลงมาคือ ภาคตะวันออก ภาคใต้ 11 จังหวัด ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ ซึ่งภาคใต้ 3 จังหวัดชายแดนเป็นภาคที่มีการพัฒนาคนน้อยที่สุด ค่าดัชนี HAI = 0.5142 โดยมีความก้าวหน้าการพัฒนาคนน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่น 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านชีวิตการงาน และด้านรายได้ นอกจากนี้ ยังพบว่าภาคตะวันออกมีความก้าวหน้าด้านคมนาคมและการสื่อสารและด้านชีวิตการงานสูงที่สุด ขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความก้าวหน้าด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมและด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนสูงกว่าภาคอื่น และภาคเหนือมีความก้าวหน้าด้านการมีส่วนร่วมสูงกว่าภาคอื่น

ที่มา: รายงาน Human Achievement Index : HAI 2562,
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

และในส่วนของคุณภาพชีวิตของประชากรผู้สูงอายุ พิจารณาโดยใช้ข้อมูลผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติ ประมวลจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) พบว่า ปี 2562 มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีปัญหาความยากจนหลายมิติ จำนวน 691,213 คน หรือ เทียบเท่าร้อยละ 9.5 ของประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด ลดลงจากปี 2561 ที่จำนวน 876,193 คน หรือ เทียบเท่าร้อยละ 12.87 แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุได้รับการดูแลดีขึ้น มีความเป็นอยู่ดีขึ้น เข้าถึงบริการรัฐได้มากขึ้น และรายได้เฉลี่ยเพียงพอต่อการดำรงชีพมากขึ้น

ทั้งนี้ ในด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม พบว่า สังคมไทยยังมีความท้าทายในการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากรในหลายมิติ โดยเฉพาะด้านรายได้และการเข้าถึงบริการภาครัฐต่าง ๆ นอกจากนี้ การพัฒนาคนยังมีความแตกต่างระหว่างพื้นที่ โดยภาคกลางยังคงเป็นพื้นที่ที่มีความก้าวหน้าในการพัฒนามากที่สุด และภาคใต้ 3 จังหวัดชายแดนเป็นภาคที่มีการพัฒนาน้อยที่สุด ขณะที่ชุมชนท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมคุณภาพมากขึ้น

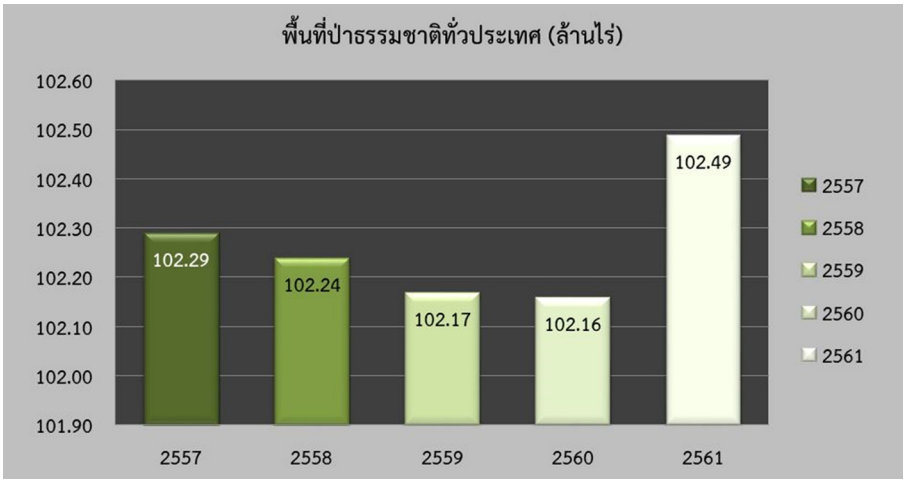
5. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม “การผลิตและบริโภคที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม พร้อมสร้างสมดุลให้เกิดการพัฒนาและเติบโตอย่างยั่งยืน”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนา 4 เป้าหมายหลักประกอบด้วย (1) อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล (2) ฟื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ (3) ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ และ (4) ยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วม และธรรมาภิบาล

ผลการพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรการสิ่งแวดล้อม

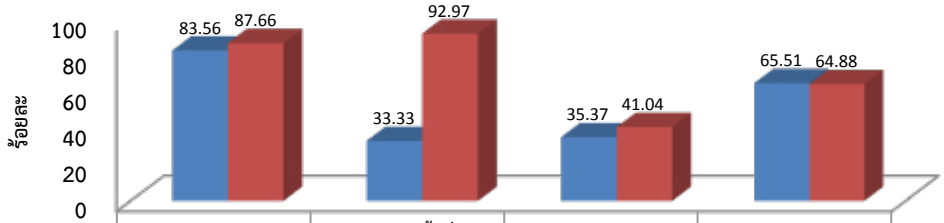
ในส่วนของพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พิจารณาจากข้อมูล**สัดส่วนพื้นที่สีเขียวของประเทศ**ของกรมป่าไม้ พบว่า พื้นที่สีเขียวโดยเฉพาะพื้นที่ป่าธรรมชาติมีการเพิ่มจำนวนขึ้น โดยในปี 2561 มีพื้นที่ป่าธรรมชาติ 102.49 ล้านไร่ (ร้อยละ 31.68 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ) เพิ่มขึ้นจาก 102.16 ล้านไร่ ในปี 2560 *ในส่วนของสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมที่ได้รับการฟื้นฟู* ประเมินจากสถานการณ์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเภทต่าง ๆ พบว่า **แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ** เมื่อพิจารณาจากจำนวนพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ ซึ่งจะได้รับกาอนุรักษ์และฟื้นฟูให้มีระบบนิเวศที่ดี มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 48 แห่งในปี 2552 เป็น 95 แห่งในปี 2558 **ขณะที่แหล่งน้ำผิวดิน น้ำบาดาล และน้ำทะเลชายฝั่ง** เมื่อพิจารณาจากข้อมูลคุณภาพน้ำ สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการแหล่งน้ำและคุณภาพน้ำที่มีแนวโน้มในทิศทางที่ดีขึ้น โดยในปี 2561 คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดี ร้อยละ 91 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 83 ในปี 2560 คุณภาพน้ำบาดาลโดยทั่วไปยังคงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้บริโภคได้ ขณะที่คุณภาพน้ำ

ที่มา: กรมป่าไม้

ทะเลชายฝั่งอยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดีมากร้อยละ 94 ปรับลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 96 ในปี 2560 ในส่วนของการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สะท้อนได้จากองค์ประกอบย่อยเศรษฐกิจสีเขียวของ**ดัชนีสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของดัชนีอยู่เย็นเป็นสุข พบว่า ปี 2561 มีค่าดัชนีร้อยละ 71.64 เพิ่มจากร้อยละ 54.44 ในปี 2560 โดยสาเหตุที่ทำให้ค่าดัชนีเพิ่มขึ้นอย่างเป็นนัยสำคัญคือการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งเพิ่มจากร้อยละ 33.33 ต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมดเป็นร้อยละ 92.97

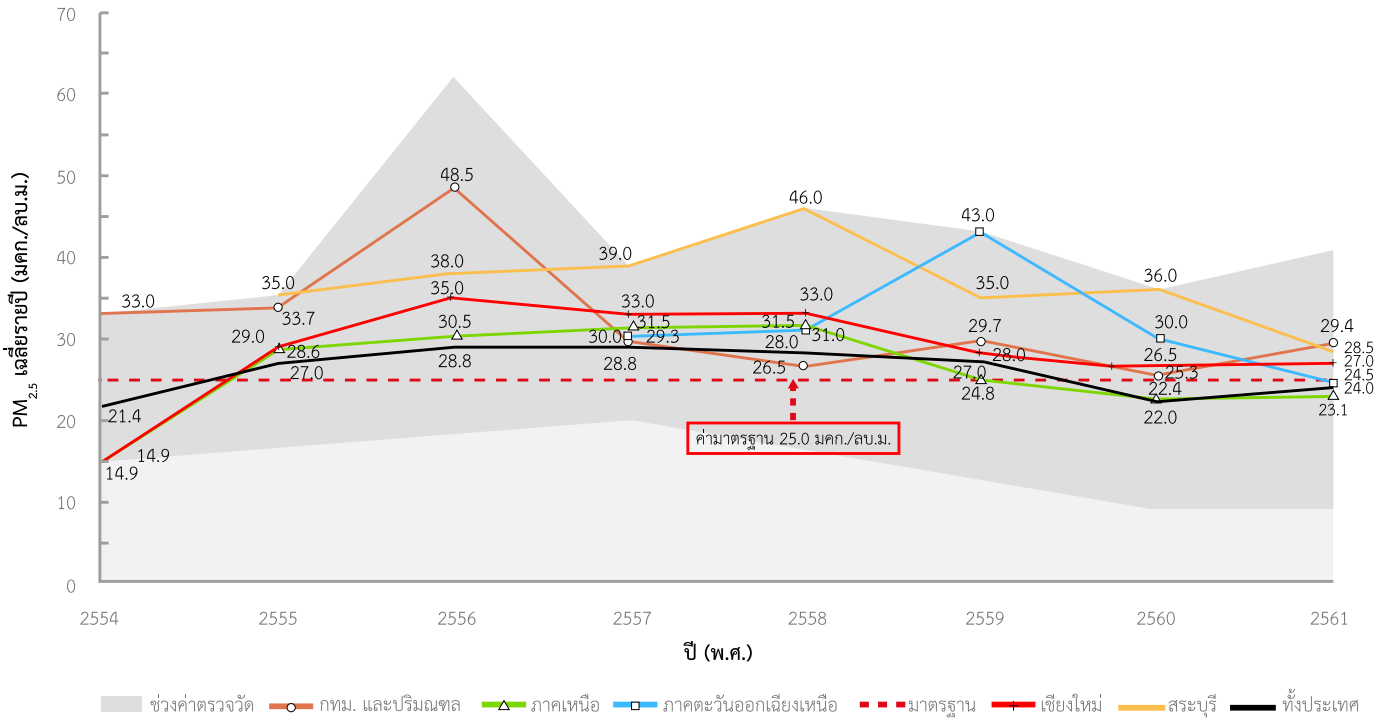
เศรษฐกิจสีเขียว

	ร้อยละของการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย	ร้อยละของพื้นที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืน (พื้นที่เกษตรอินทรีย์) ต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมด	สัดส่วนปริมาณการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตรต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมด	สถิติอุบัติภัยฉุกเฉินจากสารเคมี
2560	83.56	33.33	35.37	65.51
2561	87.66	92.97	41.04	64.88

ที่มา: รายงานผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

และหากพิจารณาร่วมกับสถานการณ์เชิงคุณภาพในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในส่วนของคุณภาพอากาศประเมินจาก**ข้อมูลปริมาณฝุ่นละออง** สำหรับฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน มีค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศค่อนข้างคงที่ที่ 42.0 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร ในปี 2561 เปรียบเทียบกับ 41.0 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตรในปี 2560 ซึ่งยังคงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน มีค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศเพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่ 22.0 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร เป็น 24.0 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร ในปี 2561 ซึ่งยังคงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเช่นกัน **คุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตหมอกควัน**มีแนวโน้มดีขึ้น สถานการณ์หมอกควัน 9 จังหวัดภาคเหนือ สาเหตุหลักเกิดจากการเผาในที่โล่งและไฟไหม้ป่า สถานการณ์มีแนวโน้มดีขึ้นตั้งแต่ปี 2559 โดยในปี 2561 จำนวนวันที่ฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐานลดลงจากปี 2559 และปี 2560 จาก 61 วัน และ 38 วัน เป็น 34 วัน (ลดลงร้อยละ 44 และ 11 ตามลำดับ) และ**หากพิจารณาจากสถานการณ์ขยะ** ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการบริหารจัดการขยะประเภทต่าง ๆ ของประเทศจากการขยายตัวของชุมชนเมือง การอุปโภคบริโภค การท่องเที่ยว พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยในปี 2561 มีแนวโน้มดีขึ้นถึงแม้ว่าปริมาณขยะมูลฝอยจะเพิ่มขึ้น โดยขยะมูลฝอยชุมชนได้ถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ประโยชน์ 9.58 ล้านตัน (ร้อยละ 34) เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 13 ส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์จากขยะรีไซเคิลและทำปุ๋ยอินทรีย์ ขยะมูลฝอยชุมชนอีกจำนวน 10.88 ล้านตัน (ร้อยละ 39) ถูกกำจัดอย่างถูกต้อง ขณะที่ปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรมมีแนวโน้มลดลงและเข้าสู่ระบบการจัดการอย่างถูกต้อง โดยปี 2561 ปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการทั้งหมด 22.02 ล้านตัน ลดลงจากปี 2560 ร้อยละ 33 (ปี 2560 มีปริมาณกากอุตสาหกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการทั้งหมด 32.95 ล้านตัน) สำหรับกากอุตสาหกรรมอันตรายมีปริมาณ 1.2 ล้านตัน ในแต่ละภูมิภาคของประเทศมีการกระจายตัวของโรงงานบำบัดกำจัดกากอุตสาหกรรม โดยศักยภาพการบำบัดกำจัดมีมากสุดอยู่ที่ภาคตะวันออก รองลงมาเป็นภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคเหนือ

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ (2562)

และในส่วนของปริมาณก๊าซเรือนกระจก มูลค่าเศรษฐกิจฐานราก การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) จากการใช้พลังงานของประเทศในช่วงที่ผ่านมามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นนับตั้งแต่หลังภาวะเศรษฐกิจตกต่ำจาก 145.5 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์ ในปี 2541 เป็น 260.3 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์ ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.0 ต่อปี โดยในปี 2561 มีการใช้พลังงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.0 ส่งผลให้การปล่อย CO_2 เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 การปล่อยก๊าซ CO_2 จากการใช้พลังงานแยกรายภาคเศรษฐกิจ เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 ซึ่งเป็น การเพิ่มขึ้นของการปล่อยก๊าซ CO_2 ในเกือบทุกภาคเศรษฐกิจ โดยภาคการผลิตไฟฟ้ามีสัดส่วนการปล่อยก๊าซ CO_2 สูงสุด ร้อยละ 36.2 ของการปล่อยก๊าซ CO_2 ทั้งหมด มีการปล่อยก๊าซ CO_2 ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 0.7 คาดว่าส่วนหนึ่งมาจากปี 2561 มีการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลงร้อยละ 1.7 ขณะที่ภาคการขนส่งและภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีสัดส่วนการปล่อยก๊าซ CO_2 คือ ร้อยละ 26.1 และร้อยละ 31.3 ตามลำดับ และมีการปล่อยก๊าซ CO_2 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 1.0 และร้อยละ 2.4 ตามลำดับ

ทั้งนี้ ในด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศได้รับการอนุรักษ์ รักษา และฟื้นฟูเพิ่มมากขึ้น เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในส่วนของป่าไม้ แม่น้ำลำคลอง ทะเล การบริหารจัดการมลภาวะและขยะของประเทศ นอกจากนี้ มีการใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลมากขึ้น

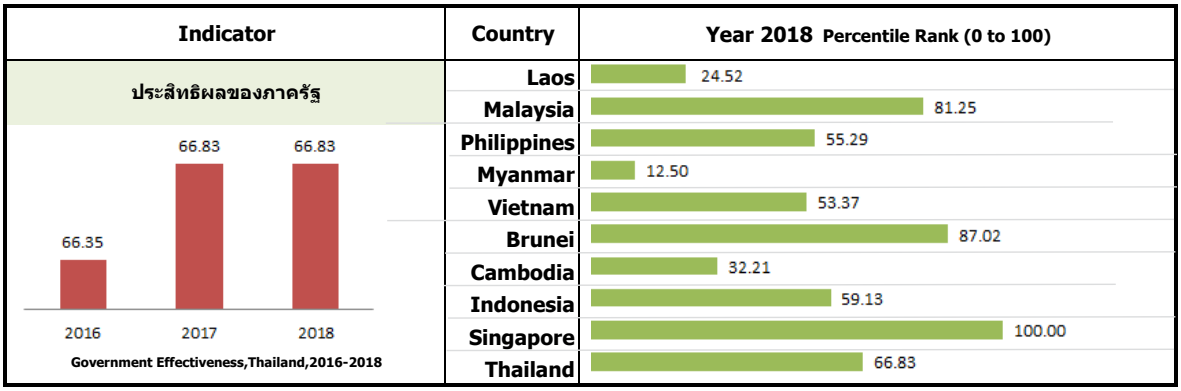
6. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

“ภาครัฐโปร่งใส ทันสมัย ใส่ใจให้บริการ ปฏิบัติงานเทียบเท่ามาตรฐานสากล เพื่อประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวม”

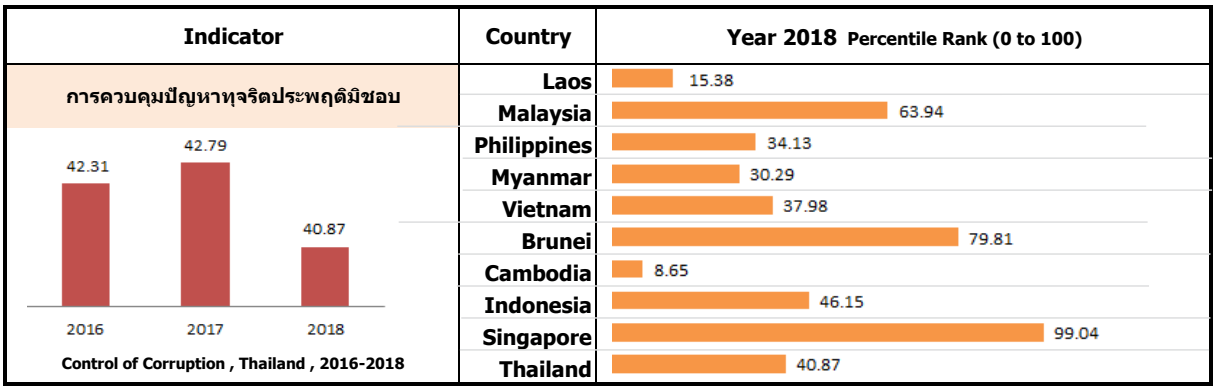
ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐให้มีมาตรฐาน ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีความทันสมัย ผ่านการมีหน่วยงานภาครัฐที่มีโครงสร้างและภารกิจที่เหมาะสม บุคลากรมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทและร่วมดำเนินการบริการสาธารณะ ระบบงานภาครัฐมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ปราศจากการทุจริตประพฤติมิชอบตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายและการอำนวยความยุติธรรมเป็นไปตามหลักนิติธรรม ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง โดยจะส่งผลให้เกิดกลไกที่สนับสนุนการขับเคลื่อนประเด็นยุทธศาสตร์ชาติในด้านอื่น ๆ ให้สามารถดำเนินการจนบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามที่กำหนด

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนา 4 เป้าหมาย ประกอบด้วย (1) ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส (2) ภาครัฐมีขนาดที่เล็กลง พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (3) ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ (4) กระบวนการยุติธรรม เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ

ผลการพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ พิจารณาจากมิติด้านต่าง ๆ ของดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (Worldwide Governance Index : WGI) โดยในส่วนของระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของภาครัฐ และประสิทธิภาพการบริการของภาครัฐ พิจารณาจากมิติด้านความมีประสิทธิผลของภาครัฐ พบว่า ค่าดัชนีของไทยระหว่างปี 2560 - 2561 มีค่าคงที่ที่ 66.83 คะแนน ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียนพบว่า ประเทศไทยมีค่าคะแนนเป็นลำดับที่ 4 รองจากประเทศสิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซีย ในส่วนของระดับความโปร่งใส การทุจริต ประพฤติมิชอบ พิจารณาจาก **มิติด้านการควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบ** พบว่า ในปี 2561 ประเทศไทยมีค่าคะแนนอยู่ที่ 40.87 ลดลดจากปี 2561 ที่มีค่าคะแนน 42.79 โดยเมื่อเปรียบเทียบในระดับภูมิภาค ประเทศอยู่เป็นอันดับที่ 5 รองลงมาจากสิงคโปร์ (99.04) บรูไน (79.81) มาเลเซีย (63.94) และอินโดนีเซีย (46.15) ตามลำดับ

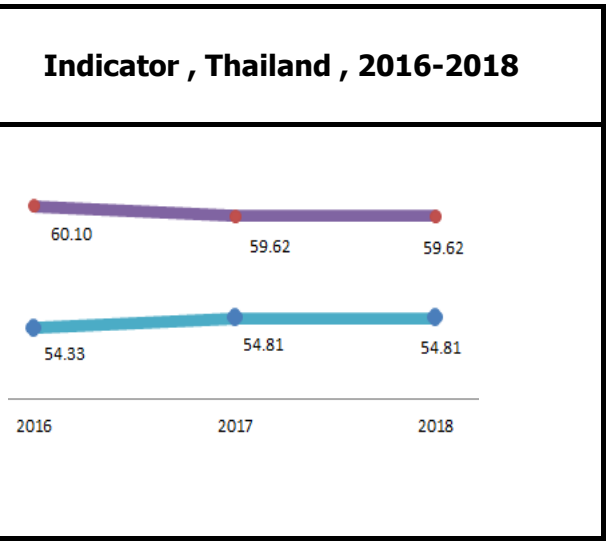
ที่มา: The Worldwide Governance Indicators (WGI), 2019 Update :World Bank Policy Research

ที่มา: The Worldwide Governance Indicators (WGI),
2019 Update :World Bank Policy Research

ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของภาครัฐในการควบคุมไม่ให้ใช้อำนาจเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้แก่ภาคเอกชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งในรูปแบบของการทุจริตประพฤติชอบเพียงเล็กน้อยหรือขนาดใหญ่ รวมถึงการเข้าครอบครองรัฐโดยกลุ่มผู้มีอำนาจที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่งผลให้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันยังไม่มีแนวโน้มที่จะลดลง และในส่วนของความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม พิจารณาจาก**มิติของคุณภาพของกฎระเบียบ** พบว่า ปี 2561 มีค่าคะแนนที่คงที่จากปีก่อน โดยมีค่าคะแนนอยู่ที่ 59.62 และหากประเมินจาก**มิติด้านหลักนิติธรรม** พบว่า มีค่าคะแนนคงที่เช่นกันระหว่างปี 2560 - 2561 เท่ากับ 54.81 คะแนน ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบค่าดัชนีมิตินิติธรรม และมิติคุณภาพของมาตรการควบคุมกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน จะเห็นว่าประเทศ 3 ลำดับแรกมีคะแนนทั้ง 2 มิติค่อนข้างสูง อันได้แก่ สิงคโปร์ได้ 97.12 และ 99.52 คะแนน บรูไนได้ 75 และ 74.52 คะแนน มาเลเซียได้ 74.52 และ 74.04 คะแนน

Year 2018 Percentile Rank (0 to 100)		
Country	Rule of Law	Regulatory Quality
① Singapore	97.12	99.52
② Brunei	75.00	74.52
③ Malaysia	74.52	74.04
❹ Thailand	54.81	59.62
Vietnam	54.33	36.54
Indonesia	42.79	50.96
Philippines	34.13	56.73
Laos	18.75	20.67
Myanmar	15.38	22.60
Cambodia	11.06	32.69

ที่มา: The Worldwide Governance Indicators (WGI),
2019 Update :World Bank Policy Research

ทั้งนี้ ในส่วนของด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ พบว่า ประสิทธิภาพภาครัฐในการตอบสนองความต้องการของประชาชนมีการพัฒนาคงที่ จึงจำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญกับการปรับกระบวนงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวมในระยะต่อไป รวมทั้งการพัฒนาภาครัฐให้มีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ สร้างความน่าเชื่อถือให้กับประชาชน

ส่วนที่ 2
ผลการดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

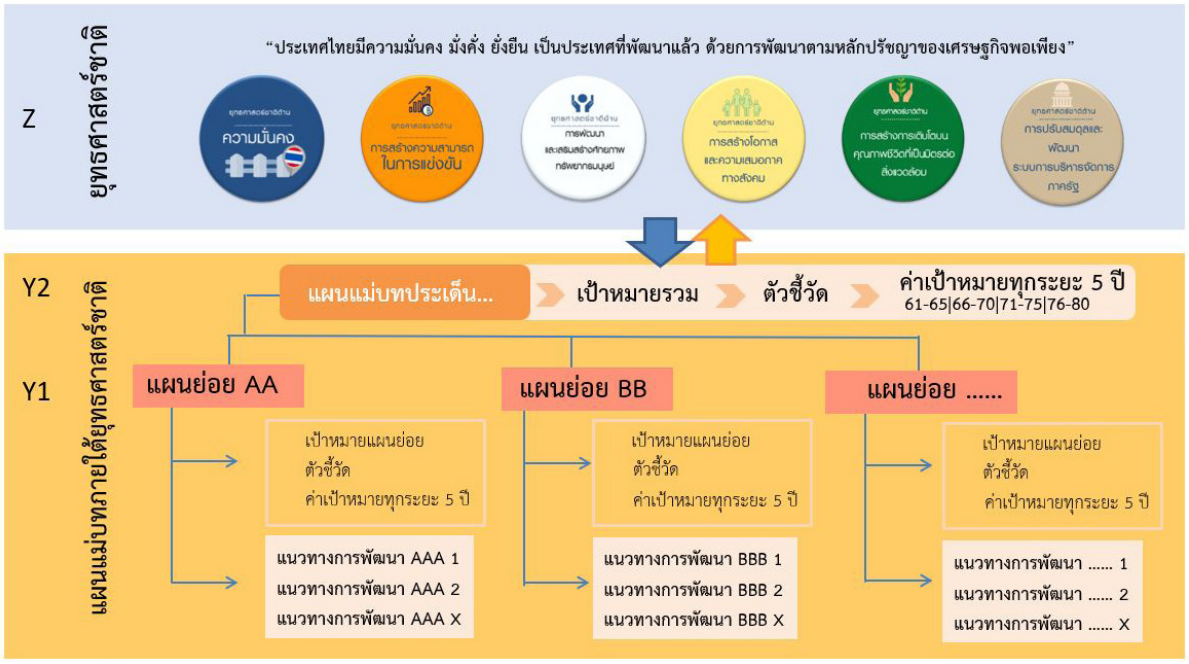
การประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ นอกจากจะประเมินผลสถานการณ์การบรรลุผลสัมฤทธิ์ (Achievement) การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติในระดับเป้าหมายภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติและระดับเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้านแล้ว ยังจำเป็นต้องประเมินผลผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่มีการกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุตามที่ชัดเจน ซึ่งจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การแปลงเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติในมิติต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับที่ 2 ตามนัยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 โดยจะเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ชาติลงสู่การปฏิบัติในแผนระดับที่ 3 ต่อไป โดยการจัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นการดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแต่ละด้านจัดทำแผนแม่บทฯ เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว

แผนแม่บทฯ ที่ได้รับการประกาศใช้ราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2562 มีจำนวนรวม 23 ฉบับ ประกอบด้วย (1) ความมั่นคง (2) การต่างประเทศ (3) การเกษตร (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (5) การท่องเที่ยว (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ (7) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (8) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (11) ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (12) การพัฒนาการเรียนรู้ (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี (14) ศักยภาพการกีฬา (15) พลังทางสังคม (16) เศรษฐกิจฐานราก (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และ (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

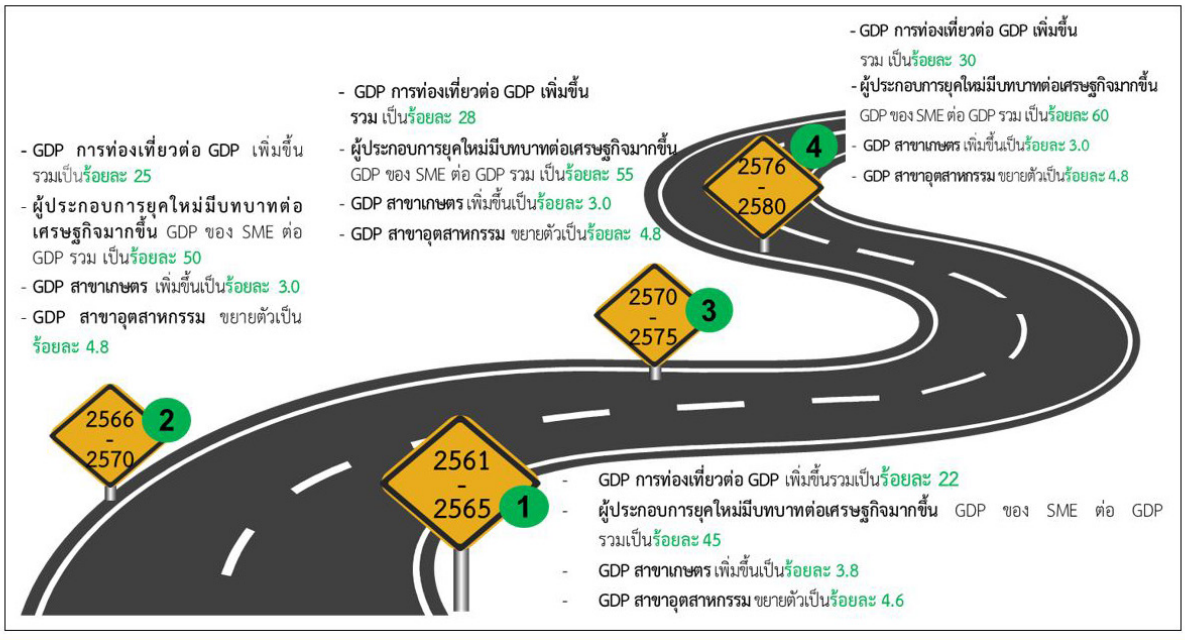

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ฉบับ มีองค์ประกอบ 3 ส่วนหลัก ได้แก่ (1) บทสรุปผู้บริหาร (2) ความเชื่อมโยงระหว่างแผนแม่บทฯ กับยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้อง (3) สาระสำคัญของแผนแม่บทฯ ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัดในระดับประเด็น เป้าหมายและตัวชี้วัดในระดับแผนแม่บทย่อย และแนวทางการพัฒนา

ทั้งนี้ เป้าหมายทั้งระดับประเด็นแผนแม่บทและระดับแผนแม่บทย่อยมี**การกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุตามที่กำหนดแบ่งเป็น 4 ห้วงการพัฒนา ห้วงละ 5 ปี โดยแผนแม่บทฯ มีแผนแม่บทย่อยรวมทั้งหมด 85 แผน เป้าหมายระดับประเด็นรวม 37 เป้าหมาย และเป้าหมายแผนย่อยรวม 140 เป้าหมาย**

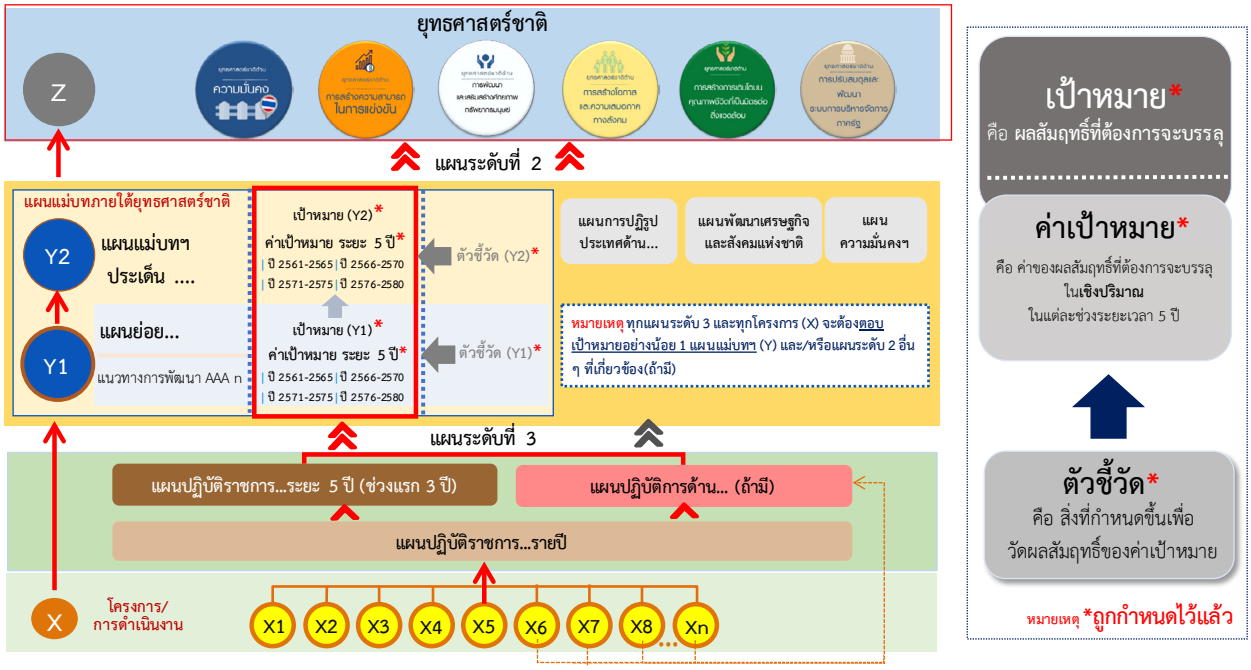
ตัวอย่างเป้าหมายหรือหมุดหลักกิโลเมตรที่เราจะต้องเดินทางไปให้ถึงในแต่ละช่วง 5 ปี

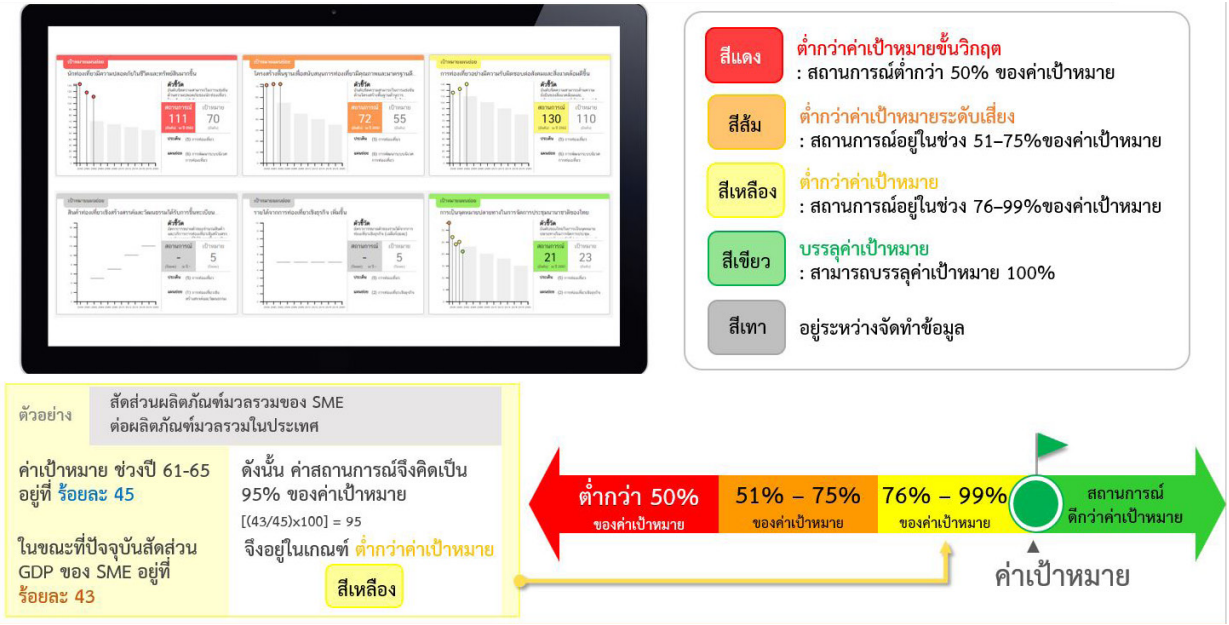
ส่วนที่ 2
ผลการดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

หลักการการประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

การประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นการดำเนินการโดยประยุกต์หลักการของความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship : XYZ) ระหว่าง**โครงการ/การดำเนินงาน (X) ของหน่วยงานของรัฐ ในการมีส่วนสนับสนุนการบรรลุผลลัพธ์ขั้นต้น (เป้าหมายระดับประเด็น : Y2) ผลลัพธ์ขั้นกลาง (เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย : Y1) และผลลัพธ์ระยะยาว (เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ : Z)** และนำไปสู่ข้อเสนอแนะทางนโยบายบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เหมาะสมต่อไป

การประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ใช้ข้อมูลการดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐจากระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform : eMENSCR) และระบบรายงานผลการดำเนินการตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (eMENSCR Dashboard) ซึ่งเป็นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สำนักงานฯ ได้พัฒนาขึ้น เพื่อเป็นกลไกหลักสำหรับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่มีประสิทธิภาพและไม่เป็นภาระมากเกินสมควร โดยระบบ eMENSCR จะมีข้อมูลโครงการ/การดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐที่นำเข้าระบบโดยผ่านความเห็นชอบจากผู้บริหารหน่วยงานทุก 3 เดือน โดยเป็นข้อมูลความก้าวหน้าการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทฯ และยุทธศาสตร์ชาติ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ขณะที่ระบบ eMENSCR Dashboard จะมีข้อมูลสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายที่มีการแสดงสีสถานการณ์ความเสี่ยงการบรรลุเป้าหมายอย่างเป็นระบบ รวมทั้งข้อมูลโครงการ/การดำเนินงานต่าง ๆ ที่สนับสนุนการบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ทั้งในระดับประเด็น และแผนแม่บทย่อย

การประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ฉบับ มีกระบวนการและขั้นตอน ดังนี้

1. ระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

1.1 การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อวิเคราะห์และประมวลผลสถานะของการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายประเด็นแผนแม่บทฯ รวมทั้งความเสี่ยง/ความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในห้วง 5 ปีแรกของการพัฒนาในปี 2565 โดยจะมีการแสดงสีสถานะการพัฒนาเพื่อการบรรลุเป้าหมายกำกับ ซึ่งในการประเมินสถานการณ์จะพิจารณาจากข้อมูลตัวชี้วัดที่กำหนดในแผนแม่บทฯ หรือข้อมูลตัวชี้วัดเทียบเคียง ขึ้นอยู่กับความพร้อมของข้อมูล โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

- **กรณีตัวชี้วัดเป็นสัดส่วน/ร้อยละ/ค่าตัวเลขเชิงเดี่ยว อาทิ วงเงิน จำนวน** วิเคราะห์หาการเปลี่ยนแปลงระหว่างข้อมูลปี 2562 (หรือปีล่าสุดที่มีข้อมูล) กับปี 2561 (หรือปีก่อนหน้าปีล่าสุด) เพื่อนำไปสู่การประมวลสถานการณ์การพัฒนา
- **กรณีที่ตัวชี้วัดเป็นดัชนีรวม** นอกจากจะพิจารณาการเปลี่ยนแปลงค่าคะแนนและอันดับของดัชนีรวมระหว่างปี 2562 (หรือปีล่าสุดที่มีข้อมูล) กับปี 2561 (หรือปีก่อนหน้าปีล่าสุด) จำเป็นต้องวิเคราะห์และประเมินองค์ประกอบ/ปัจจัยย่อยของดัชนีเพิ่มเติม เพื่อประมวลหาประเด็นการพัฒนาและ/หรือปัจจัยต่าง ๆ ในรายละเอียดที่ส่งผลต่อการปรับลด/เพิ่มของอันดับและค่าคะแนนของดัชนีรวม และนำไปสู่ข้อสังเกตของประเด็นที่จำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญในระยะต่อไป เพื่อที่จะสามารถนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ ตามที่กำหนดในปี 2565

- **กรณีที่ตัวชี้วัดเป็นตัวชี้วัดระดับสากล** วิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงกับต่างประเทศเพิ่มเติม ทั้งในส่วนของการจัดอันดับและค่าคะแนนของตัวชี้วัด โดยในส่วนของอันดับจะเป็นการสะท้อนให้เห็นสถานะการพัฒนาของประเทศไทยในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ขณะที่ในส่วนของคะแนนจะเป็นการสะท้อนความก้าวหน้าการพัฒนาของประเทศไทย เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และมาตรฐานการพัฒนาของประเทศไทยเทียบเคียงกับนานาประเทศ นำไปสู่ข้อเสนอการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในการยกระดับการพัฒนาของประเทศให้ได้ตามมาตรฐานสากล
- **กรณีที่ตัวชี้วัดที่กำหนดไม่มีข้อมูล** ให้ดำเนินการวิเคราะห์หาตัวชี้วัดหรือข้อมูลเชิงสถิติอื่น ๆ ที่สามารถสะท้อนสถานการณ์ของเป้าหมายได้ใกล้เคียงที่สุด ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดเทียบเคียง (Proxy) สำหรับเป้าหมายนั้น ๆ โดยต้องดำเนินการหาค่าฐาน (Baseline) ในปี 2560 หรือปีล่าสุดที่มีข้อมูลก่อนที่จะมียุทธศาสตร์ชาติ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการกำหนดค่าเป้าหมายที่เหมาะสมในห้วง 5 ปีแรก

1.2 **ประเด็นท้าทายในการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายประเด็นแผนแม่บทฯ** ประมวลผลประเด็นท้าทายที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเพื่อให้สามารถนำไปสู่การบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยสังเคราะห์จากข้อมูลการวิเคราะห์การประเมินสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ ร่วมกับประเด็นท้าทายของการดำเนินงานในระดับเป้าหมายแผนแม่บทย่อย

2. **ระดับแผนแม่บทย่อย**

2.1 **ความสอดคล้องของเป้าหมายแผนแม่บทย่อยและเป้าหมายประเด็นแผนแม่บทฯ** แสดงความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายแผนแม่บทย่อยในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายประเด็นแผนแม่บทฯ รวมทั้งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.2 **สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย** ประเมินผลโดยใช้หลักการเดียวกันกับประเมินสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

2.3 **การดำเนินการที่ผ่านมา** วิเคราะห์และประมวลผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐที่คาดว่ามีส่วนในการขับเคลื่อนเป้าหมายแผนแม่บทย่อยได้อย่างเป็นนัยสำคัญ โดยต้องเป็นการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.4 **ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย** ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยอาจเป็นปัญหาอุปสรรคเชิงกระบวนการ กฎระเบียบ ศักยภาพและความพร้อมบุคลากร และ/หรือความไม่ครอบคลุมของการดำเนินงานตามปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยได้อย่างเป็นรูปธรรม

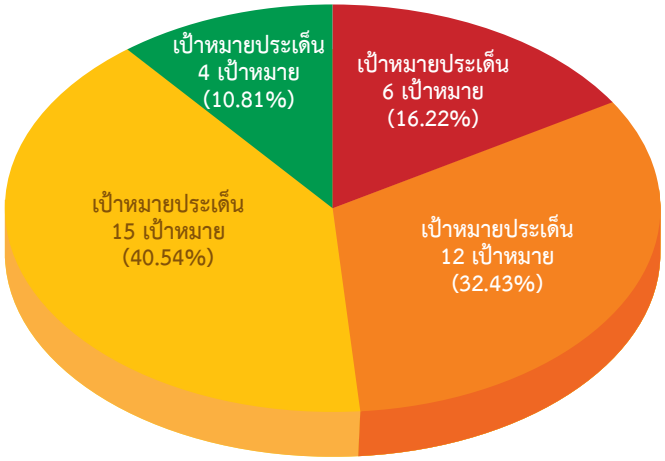
2.5 **ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย** ข้อเสนอการดำเนินการในเชิงปฏิบัติที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปแปลงสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำไปสู่แก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

สรุปผลการประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการประเมินสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ประเด็น ประจำปีงบประมาณ 2562 ผ่านข้อมูลการดำเนินงาน/โครงการที่หน่วยงานของรัฐที่เป็นการดำเนินการของปีงบประมาณ 2562 ที่ถูกนำเข้าในระบบ eMENSCR สิ้นสุด ณ เดือนธันวาคม 2562 ตามมติคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คราวประชุมครั้งที่ 2/2562 วันที่ 28 ตุลาคม 2562 รวมทั้งสิ้น 24,872 โครงการ พบว่า ส่วนมากมีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายที่ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดในปี 2565 แต่คาดว่าจะสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้ (สีส้ม และ สีเหลือง) โดยมีแผนแม่บทฯ ที่มี**สีแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมาย สีส้มจำนวน 14 ประเด็น (ร้อยละ 33.3)** และ**สีเหลือง จำนวน 7 ประเด็น (ร้อยละ 41.7)** และ**เป็นแผนแม่บทฯ ที่มีการพัฒนาต่ำกว่าเป้าหมายในระดับวิกฤตโดยมีสีแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมายเป็นสีแดง รวม 2 ประเด็น (ร้อยละ 16.7)** ได้แก่ แผนแม่บทฯ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้ และแผนแม่บทฯ ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งจำเป็นต้องเร่งดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม

ส่วนที่ 2
ผลการดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

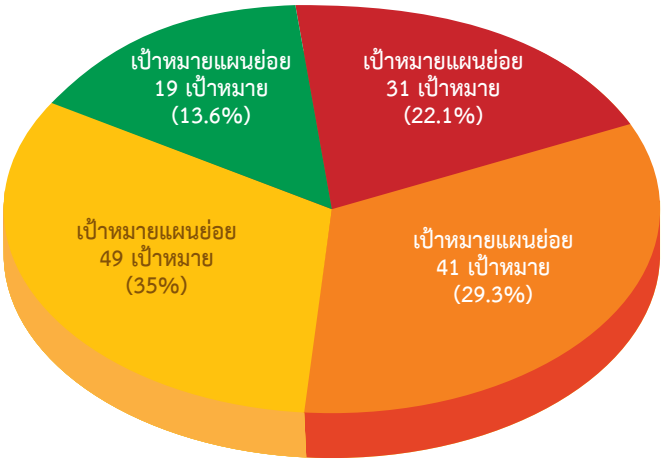

หากพิจารณาในส่วนของการบรรลุเป้าหมายระดับประเด็น รวม 37 เป้าหมาย พบว่า **มีเป้าหมายระดับประเด็นที่บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดในปี 2565 แล้ว (สีแสดงสถานะ สีเขียว) จำนวน 4 เป้าหมาย** โดยเป็นเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ประเด็น (3) การเกษตร เป้าหมายผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น แผนแม่บทฯ ประเด็น (7) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล เป้าหมายความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศดีขึ้น แผนแม่บทฯ ประเด็น (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ เป้าหมายการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดได้รับการยกระดับ และแผนแม่บทฯ ประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน เป้าหมายสภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน ขณะที่อีก 27 เป้าหมายระดับประเด็นเป็นเป้าหมายที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย แต่คาดว่าจะสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม จำแนกเป็น**เป้าหมายที่มีสีแสดงสถานะสีเหลือง จำนวน 15 เป้าหมาย** และ **สีส้ม จำนวน 12 เป้าหมาย** และเป็น**เป้าประเด็นที่มีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต โดยมีสีแสดงสถานะเป็นสีแดง จำนวน 6 เป้าหมาย** โดยเป็นเป้าประเด็นของแผนแม่บทฯ ประเด็น (1) ความมั่นคง ประเด็น (3) การเกษตร ประเด็น (5) การท่องเที่ยว ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้ และประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

สถานะเป้าหมายประเด็นของแผนแม่บท

ประเด็นที่					
1.	สีส้ม	010001	010002		
2.	สีเหลือง			020001	
3.	สีส้ม	030001			030002
4.	สีส้ม		040001	040002	
5.	สีส้ม	050002	050001	050003	
6.	สีส้ม	060003	060002 060001		
7.	สีส้ม				070001
8.	สีส้ม			080001	
9.	สีส้ม		090001		090002
10.	สีเหลือง			100001	
11.	สีเหลือง			110001	
12.	สีแดง	120001		120002	
13.	สีเหลือง			130001	
14.	สีเหลือง			140001	
15.	สีเหลือง		150001		
16.	สีส้ม			160001	
17.	สีเหลือง			170001	
18.	สีเหลือง				180001
19.	สีส้ม		190003 190001	190002	
20.	สีส้ม		200002	200001	
21.	สีแดง	210001			
22.	สีส้ม		220001 220002		
23.	สีเหลือง			230001 230002	
รวม		6	12	15	4

และหากพิจารณาเป็นรายเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย รวม 140 เป้าหมาย พบว่า **มีเป้าหมายที่บรรลุตามที่กำหนดในปี 2565 แล้ว (สีเขียว) จำนวน 19 เป้าหมาย (ร้อยละ 13.6 ของเป้าหมายทั้งหมด)** โดยส่วนมากยังเป็นเป้าหมายที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย แต่คาดว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ในปี 2565 จำนวน 90 เป้าหมาย ประกอบด้วย **เป้าหมายที่มีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายเป็นสีเหลือง จำนวน 49 เป้าหมาย (ร้อยละ 35)** และ **สีส้ม จำนวน 41 เป้าหมาย (ร้อยละ 29.3)** และยังเป็น **เป้าหมายที่มีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าตามที่กำหนด รวม 31 เป้าหมายเทียบเท่าร้อยละ 22.1** ของจำนวนเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยทั้งหมด ซึ่งจำเป็นต้องเร่งดำเนินการในระยะต่อไปเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานะเป้าหมายแผนแม่บทย่อยฯ

ประเด็นที่				
1. สีส้ม		010101 010003 010201 010202	010102 010301 010302 010401 010402 010501	
2. สีเหลือง		020202 020401	020201 020301 020501	
3. สีส้ม	030201 030301 030501 030502 030601	030401	030101 030202 030602	030302
4. สีส้ม		040101 040201 040501 040502 040602	040301 040401	040302 040402 040601
5. สีส้ม	050402 050601	050101 050102 050103 050201 050401 050602 050603	050301 050302 050501	050202 050303
6. สีส้ม		060101 060201 060202		
7. สีส้ม	070101 070103 070104 070105	070102	070203 070301	070201 070202 070204
8. สีส้ม	080101 080201 080301	080102 080401	080202 080302	080303
9. สีส้ม	090202	090203 090201 090301 090302	090101	090102 090303
10. สีเหลือง			100101 100301	100201
11. สีเหลือง	110501	110101 110301 110402		110201 110401
12. สีแดง	120101 10201			
13. สีเหลือง	130201 130501	130101 130401	130301	
14. สีเหลือง		140101 140201	140301	
15. สีเหลือง			150101 150201	150202
16. สีส้ม	160101 160202		160201	
17. สีเหลือง			170101 170201	
18. สีเหลือง			180101 180102 180201 180401 180402 180403 180501	180301
19. สีส้ม	190102	190301	190101 190103 190201 190202 190203	
20. สีส้ม	200101 200201 200401 200501	200301		200302
21. สีแดง	210101 210201	210102		
22. สีส้ม	220102	220201	220101 220103	
23. สีเหลือง	230401	230101	230102 230201 230301 230501	230502
รวม	31	41	49	19

โดยมีผลการประเมินผลสถานการณ์การพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้ง 23 ประเด็น ในรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 01

ความมั่นคง

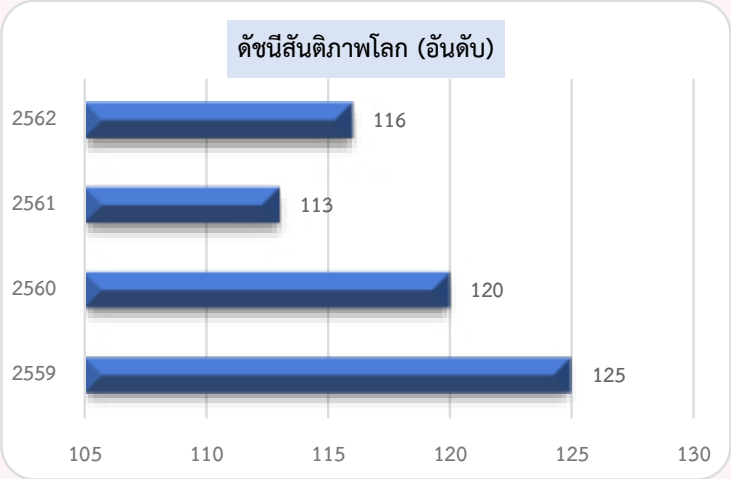
"ประเทศชาติมีความมั่นคงปลอดภัย มีความสงบเรียบร้อย
มีความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ อยู่ร่วมกันอย่างสันติภายใต้
การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
บนพื้นฐานของสังคมพหุวัฒนธรรม การเคารพความหลากหลาย
และหลักธรรมาภิบาล มีความพร้อมเผชิญเหตุ และรับมือกับภัยคุกคาม
ด้านความมั่นคงในทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง
เป็นภูมิคุ้มกันให้ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข
ส่งเสริมการบริหารและการพัฒนาประเทศในทุกด้านต่อไป"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (1) ความมั่นคง มีเป้าหมายสำคัญในการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยอย่างแท้จริง เพื่อไม่ให้ปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงส่งผลกระทบต่อการบริหารและการพัฒนาประเทศ และเอื้อต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้ขับเคลื่อนไปตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนดได้ ภายใต้หลักความมั่นคงแบบองค์รวม โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ **(1) ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น และ (2) ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

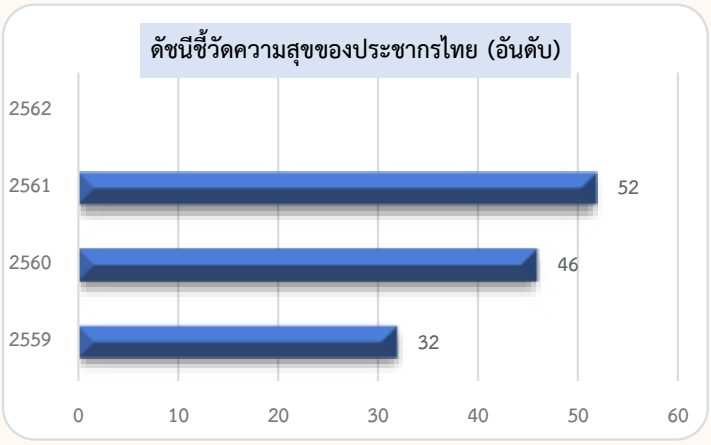
010001

(1) ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น พิจารณาจากดัชนีสันติภาพโลก จัดทำโดยสถาบันเพื่อเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ ในปี 2561 - 2562 พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 113 และ 116 ตามลำดับ ห่างจากเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 (1 ใน 75 ของโลก) เช่นเดียวกับประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีทั้งแนวโน้มที่ดีขึ้นและลดลง โดยพิจารณาจากปัจจัยบ่งชี้เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ 23 ข้อ จัดเป็นกลุ่มปัจจัยบ่งชี้หลัก 3 กลุ่ม ได้แก่ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในและนอกประเทศ (อาทิ จำนวน ระยะเวลา และผู้เสียชีวิตในความขัดแย้งภายในประเทศ ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน) ความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคม (อาทิ จำนวนอาชญากรรมและเหตุความรุนแรง จำนวนผู้อพยพโยกย้ายถิ่นฐาน เสถียรภาพทางการเมือง) และการขยายอิทธิพลทางทหาร (อาทิ การเข้าถึงอาวุธเล็กและอาวุธเบา) โดยที่กลุ่มปัจจัยบ่งชี้หลัก 2 กลุ่มแรก ประเทศไทยมีคะแนนอยู่ในกลุ่ม 53 ประเทศสุดท้าย จาก 163 ประเทศทั่วโลก จึงควรเน้นการดำเนินการในทิศทางที่ก่อให้เกิดสันติภาพเชิงบวก จากรากฐานของการมีทัศนคติ สถาบัน และโครงสร้างที่ส่งเสริมสังคมสันติสุขได้อย่างยั่งยืน

010002

(2) ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น

พิจารณาจากดัชนีชี้วัดความสุขของประชากรไทย จากรายงานความสุขโลก จัดทำโดยโครงการเครือข่ายการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ซึ่งในปี 2561 พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 52 จาก 156 ประเทศทั่วโลกที่มีการสำรวจ ห่างจากเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 (1 ใน 35 ของโลก) ขณะที่สิงคโปร์อยู่ในอันดับที่ 34 และมาเลเซียอยู่ในอันดับที่ 80 ทั้งนี้ จากปัจจัยหลักทั้ง 6 ด้านสำคัญ ซึ่งได้แก่ การส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้ ได้รับสวัสดิการและการสนับสนุนจากภาครัฐที่ดี มีการบริการด้านสาธารณสุขและการส่งเสริมให้ประชาชนมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาวะที่ดี ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพ มีความเอื้ออาทรต่อกัน และอยู่ในสังคมที่ไม่มีการทุจริต พบว่าในปี 2562 ประเทศไทยมีค่าคะแนนที่ค่อนข้างต่ำใน 3 ด้านสุดท้าย และเป็นค่าคะแนนที่ลดลงโดยเปรียบเทียบจากปี 2561 สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยควรเร่งดำเนินการในด้านสิทธิและเสรีภาพของประชาชน มีความเอื้ออาทรต่อกัน และอยู่ในสังคมที่ไม่มีการทุจริต ซึ่งจะส่งผลให้สามารถบรรลุเป้าหมายระดับประเด็นตามที่กำหนดไว้ได้สำเร็จ

นอกจากนี้ ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ โดยสรุปภาพรวม ได้แก่ (1) สถานการณ์ด้านความมั่นคงของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยเฉพาะภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีหลากหลายมิติ รูปแบบ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รุนแรง ฉับพลัน และเป็นลักษณะเฉพาะในแต่ละบริบทของพื้นที่ เป็นความท้าทายต่อการบูรณาการการทำงานอย่างประสานสอดคล้องของหน่วยงานภาครัฐจากระดับนโยบายสู่การดำเนินการในระดับพื้นที่ ศักยภาพและขีดความสามารถของหน่วยงานด้านความมั่นคงภายในประเทศทั้งระบบ รวมถึงการหาจุดร่วมของผลประโยชน์ มุมมอง และความเข้าใจบนฐานความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับประเทศในภูมิภาคและประเทศที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงร่วมกัน รวมถึงการพิจารณาการดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศและการอนุวัติกฎหมายภายในประเทศที่จำเป็นให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลด้วย (2) ความสมดุลของการรักษาความมั่นคงปลอดภัยสาธารณะกับความมั่นคงปลอดภัยหรือความเป็นส่วนตัวของบุคคล บทบาทของทุกภาคส่วนในการเป็นภาคีการพัฒนาร่วมกับหน่วยงานความมั่นคง เพื่อแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงได้ในระยะยาว โดยมีพื้นฐานจากความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของหน่วยงานด้านความมั่นคงภายในประเทศบนหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาล และ (3) ความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ อยู่ร่วมกันอย่างสันติบนฐานความหลากหลาย และความเข้าใจธรรมชาติของความขัดแย้งจากพื้นฐานความแตกต่างนั้น โดยไม่ใช้วาจาที่สร้างความเกลียดชัง ที่อาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังได้

แผนแม่บทฯ ประเด็น ความมั่นคง ประกอบด้วย 5 แผนแม่บทย่อยที่สนับสนุนการดำเนินการระหว่างกัน สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) การรักษาความสงบภายในประเทศ* โดยมีแนวคิดการเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความมั่นคงของมนุษย์ การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ การสร้างความสามัคคีของคนในชาติ และการพัฒนาการเมืองให้มีเสถียรภาพและธรรมาภิบาล *(2) การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง* เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการบริหารและการพัฒนาประเทศ โดยมีแนวทางการพัฒนาในส่วนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและการพัฒนาประเทศตามประเด็นปัญหาความมั่นคง 15 ประเด็น อาทิ ยาเสพติด การค้ามนุษย์ ผู้หลบหนีเข้าเมือง การก่อการร้าย สาธารณภัย ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ และส่วนการปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ 5 แนวทาง อาทิ การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติทางบก ทางทะเล และทางอากาศ *(3) การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ* ยกระดับขีดความสามารถของหน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งระบบของประเทศ โดยเน้นระบบข่าวกรอง ระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารวิกฤติการณ์ การผนึกกำลังทรัพยากรและความพร้อมของกองทัพ พร้อมรับมือกับภัยคุกคามในทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง *(4) การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ* โดยการรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค และการร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ และ *(5) การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม* โดยการบูรณาการกลไกการบริหารจัดการความมั่นคง การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง ตลอดจนการบูรณาการการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ประเด็น ความมั่นคง ไปพร้อมกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

010101 010102 010103 010201 010202

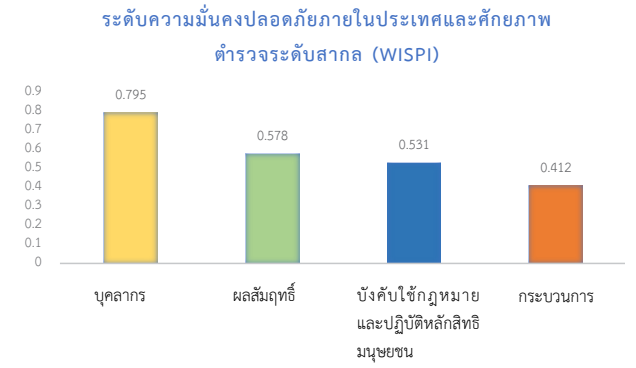
010301 010302 010401 010402 010501

แผนแม่บทย่อย การรักษาความสงบภายในประเทศ

เป้าหมาย

010101 ประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น

โดยที่การบังคับใช้กฎหมาย การมีระบบการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ ความเป็นพลเมืองที่ดีและการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเป็นภาคีการพัฒนาในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งเสริมให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น รวมถึงเอื้ออำนวยบรรยากาศความมั่นคงปลอดภัย เสริมสร้างสังคมที่เข้มแข็ง ให้ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น

ที่มา: สมาคมตำรวจศึกษาสากล (IPSA)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากระดับความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศและศักยภาพตำรวจระดับสากล (WISPI) ดีขึ้น ซึ่งจากการประเมินล่าสุด ณ ปี 2559 (อันดับที่ 69 จาก 127 ประเทศ) ประเทศไทยได้คะแนนรวม ทั้งหมด 0.564 คะแนน ห่างจากประเทศสิงคโปร์ซึ่งมีคะแนนรวมอยู่ในอันดับที่ 1 (0.898 คะแนน) โดยปัจจัย 4 ด้านหลัก ที่ประเทศไทยมีคะแนนสูงสุด คือ ด้านบุคลากร (0.795) รองลงมา คือ ผลสัมฤทธิ์ (0.578) การบังคับใช้กฎหมายและปฏิบัติหลักสิทธิมนุษยชน (0.531) และกระบวนการ (0.412) ตามลำดับ สะท้อนว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการที่สอดคล้องกับทุกด้านอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเร่งดำเนินการในประเด็นความโปร่งใส/การทุจริตในการให้บริการรักษาความปลอดภัยและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญภายใต้ตัวชี้วัดหลักด้านกระบวนการ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (1 ใน 55 ของโลก) ได้

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานด้านความมั่นคงและภาคีการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2562 ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และการลดจำนวนคดีอาญา ซึ่งได้มีการดำเนินการตามภารกิจปกติโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควบคู่กับการพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยและการป้องกันอาชญากรรม อาทิ การกำหนดมาตรการควบคุมแหล่งซ่องสุมของผู้กระทำความผิดหรือคนร้าย แหล่งอบายมุขหรือสถานบริการที่จะเป็นแหล่งเพาะอาชญากรรม โครงการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังอาชญากรรมภาคประชาชน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีการพัฒนาในการแก้ไขปัญหาความมั่นคง รวมทั้งได้มีการเตรียมการดำเนินงานในระยะต่อไป อาทิ การมุ่งจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพิกัดและรายละเอียดของอาชญากรรมในแต่ละพื้นที่ ขณะเดียวกัน ได้มีการแก้ไขปัญหาการจราจรและลดอุบัติเหตุบนท้องถนน อาทิ แผนอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยรองรับการเดินทางของประชาชนช่วงเทศกาลสำคัญ นอกจากนี้ ได้มีการส่งเสริมความมีระเบียบวินัยและวัฒนธรรมการเคารพกฎหมาย ผ่านโครงการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองและการรณรงค์ความเป็นพลเมืองร่วมด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าการดำเนินการที่ผ่านมาได้เน้นความสำคัญกับการสร้างสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมของพลเมือง และการที่หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการการป้องกันอาชญากรรมความปลอดภัยในที่สาธารณะและบนท้องถนน อย่างไรก็ดี องค์ประกอบสำคัญของการบรรลุเป้าหมายตามการประเมินของสมาคมตำรวจศึกษาสากล ซึ่งได้แก่ การรักษาความปลอดภัยและการส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ ยังคงมีข้อท้าทายด้านความสมดุลของทั้งสององค์ประกอบ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ เสรีภาพและความเป็นส่วนตัวของประชาชน รวมถึงประเด็นความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานรักษาความมั่นคงภายในประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้นที่กำหนดไว้ในปี 2565 หน่วยงานด้านความมั่นคงมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างกลไกที่จะสามารถป้องกันสาเหตุและแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่อาจเกิดขึ้นได้ อาทิ การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม การพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิดให้ครอบคลุมทุกพื้นที่มากขึ้น เป็นต้น และการปิดช่องโหว่ที่จะเป็นการเอื้อต่อการประพฤติมิชอบต่าง ๆ ในกระบวนการรักษาความปลอดภัย ส่งเสริมความเสมอภาคและความโปร่งใสในกระบวนการยุติธรรม โดยควรคำนึงถึงประเด็นความสมดุลระหว่างความมั่นคงสาธารณะกับความมั่นคงส่วนบุคคลหรือความเป็นส่วนตัว ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินการ อาทิ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุก อาทิ การป้องกันปัญหาความรุนแรงในสังคมด้วยการสร้างการตระหนักรู้แก่สื่อมวลชนและประชาชนถึงผลกระทบของการนำเสนอภาพเหตุการณ์ความรุนแรงที่อาจส่งผลต่อการลอกเลียนแบบในอนาคต ควบคู่กับการส่งเสริมความเป็นพลเมือง ให้ประชาชนรู้สิทธิของตนและข้อกฎหมายที่สำคัญ ส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีบนฐานคิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตลอดจนควรพัฒนาแนวทางประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีของประชาชนต่อหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันมากขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงในระยะยาว

แผนแม่บทย่อย การรักษาความสงบภายในประเทศ

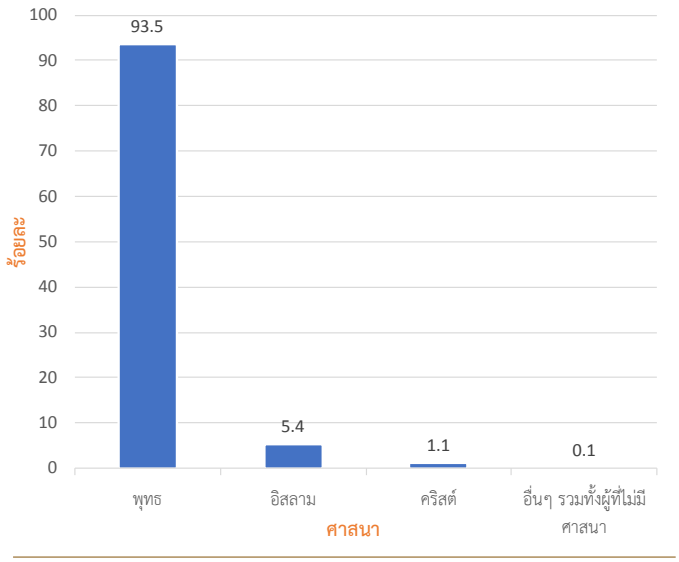
เป้าหมาย

010102

คนไทยจงรักภักดี ซื่อสัตย์ พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ สถาบันศาสนา เป็นที่เคารพยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยสูงขึ้น

มุ่งเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยการสร้างการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของสถาบันหลักของชาติ การเสริมสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รวมถึงการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาผ่านกลไกต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว และเป็นการเสริมสร้างให้ประเทศชาติมีความมั่นคงปลอดภัยในทุกมิติและทุกระดับ ประชาชนอยู่ในสังคมที่เข้มแข็ง อยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น

ร้อยละของผู้นับถือศาสนาในประเทศไทย ปี 2561

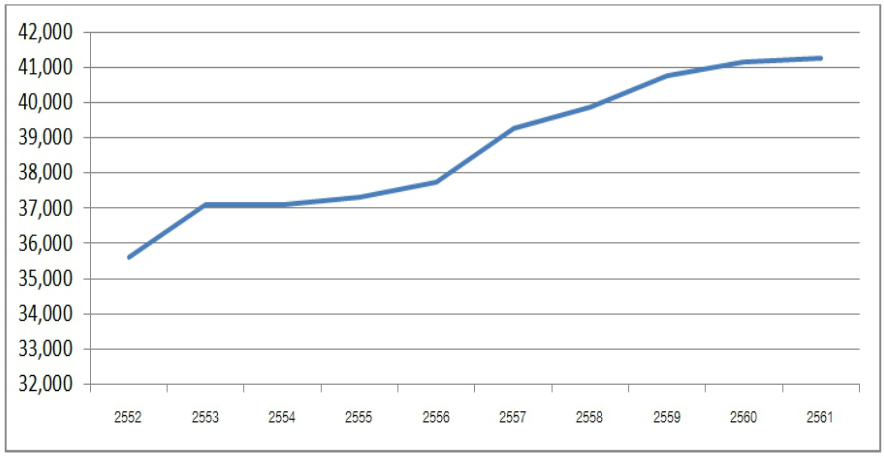

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย มีการประเมินระดับความเข้าใจของทุกภาคส่วนเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และการประเมินการดำเนินการตามแผนการอุปถัมภ์คุ้มครองศาสนาต่าง ๆ ภายใต้คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 49/2559 ที่เน้นประเด็นการเผยแพร่ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาอย่างถูกต้อง รวมถึงการอุปถัมภ์ทุกศาสนาไปพร้อมกัน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการสร้างการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของสถาบันหลักของชาติและการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอย่างถูกต้องมาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับปัจจัยสำคัญในการบรรลุเป้าหมายให้สถาบันหลักเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในชาติ

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2561 - 2562 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินโครงการ/กิจกรรม เพื่อขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทย่อยที่สำคัญ เช่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกรุงรัตนโกสินทร์และพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ไทย ประจำปี 2562 การขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การจัดกิจกรรมเพื่อถวายพระเกียรติและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ การดำเนินการตามแผนการอุปถัมภ์คุ้มครองศาสนาต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการเรียนรู้ศาสนพิธีและวันสำคัญทางศาสนา การสนับสนุนการปฏิบัติศาสนกิจตามหลักการทางศาสนาอิสลาม การเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับหลักการของศาสนาและความเข้าใจระหว่างศาสนา รวมถึงการส่งเสริมให้ศาสนิกชนมีบทบาทในการพัฒนาประเทศ

จำนวนวัดทั่วประเทศ

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันยังมีการนำสถาบันหลักและการบิดเบือนหลักคำสอนทางศาสนามาก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคม ดังนั้น การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับสถาบันหลักของชาติดังกล่าว ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหว และส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง จึงมีความจำเป็นต้องสร้างการตระหนักรู้ถึงความสำคัญและหลักคำสอนที่ถูกต้อง โดยต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง รอบคอบ สม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการเพื่อสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาอย่างต่อเนื่อง เช่น การขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และการดำเนินงานตามศาสตร์พระราชา เป็นต้น รวมถึงควรปฏิรูปและแก้ไขปัญหาด้านกลไก/ระเบียบ/ข้อปฏิบัติ/ศาสนพิธีของสถาบันศาสนาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในโลกยุคดิจิทัล ควบคู่กับการส่งเสริมความรู้ในหลักคำสอนของแต่ละศาสนาที่ถูกต้อง ให้ศาสนิกชนทุกศาสนามีความเข้าใจระหว่างกัน มีความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันด้านวัฒนธรรม และสามารถอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมได้

แผนแม่บทย่อย การรักษาความสงบภายในประเทศ

เป้าหมาย

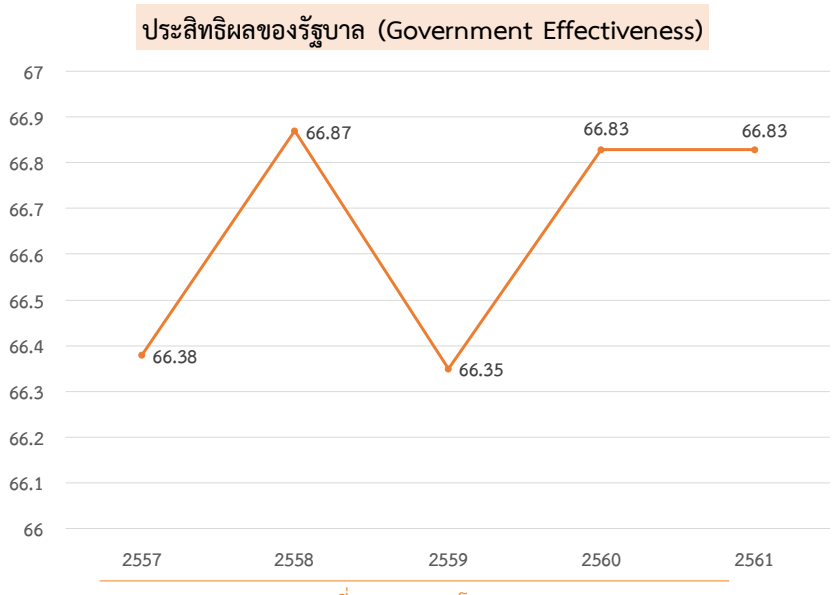
010103 การเมืองมีเสถียรภาพและธรรมาธิบาลสูงขึ้น

โดยการมีสถาบัน/วัฒนธรรมประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ทั้งระบบรัฐสภา ระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจอธิปไตย ระบบราชการ กระบวนการกำหนดนโยบายและการมีส่วนรวมของพรรคการเมืองและภาคประชาสังคม การยับยั้งการทุจริตประพฤติมิชอบ การมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน ตลอดจนการมีค่านิยมเคารพความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ชาติพันธุ์ ศาสนา ฯลฯ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อเสริมสร้างให้การเมืองมีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาลสูงขึ้นได้ ส่งเสริมให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ ประชาชนอยู่ในสังคมที่เข้มแข็งอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

โดยประสิทธิผลของรัฐบาลจากการประเมินของธนาคารโลก ณ ปี 2561 (ร้อยละ 66.83) สะท้อนว่าประเทศไทยอยู่ในระดับปานกลางและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องจากปี 2559 (ร้อยละ 66.35) แต่เพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำ และมีความผันผวน จึงมีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70) โดยประสิทธิผลของรัฐบาลเป็นการประเมินจากองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ อาทิ คุณภาพของการให้บริการสาธารณะ คุณภาพของการกำหนดนโยบายและการนำไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงความเป็นอิสระจากการเมือง

ที่มา: ธนาคารโลก

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานด้านความมั่นคงและภาคีการพัฒนา เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2562 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเมืองที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล การส่งเสริมประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชน อาทิ การจัดทำบทเรียนจากการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายผ่านกระบวนการนโยบายแบบมีส่วนร่วม และการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และอำนาจของรัฐสภา พร้อมกับการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ โดยสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมของภาครัฐ และช่วยให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม อาทิ การสัมมนาเชิงวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับองค์ประกอบสำคัญในการสร้างเสถียรภาพและธรรมาภิบาลทางการเมืองให้สูงขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างความสามัคคีปรองดองของคนในชาติให้อยู่ร่วมกันได้โดยสันติบนความเห็นต่างทางความคิดและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศาสนา ฯลฯ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยในระดับปัจเจกบุคคล ร่วมกับการส่งเสริมให้สถาบันทางการเมืองและการเลือกตั้ง/พรรคการเมือง มีธรรมาภิบาล โปร่งใส นักการเมืองมีความรู้ความสามารถ พร้อมเป็นผู้แทนเพื่อประชาชน ล้วนเป็นประเด็นที่มีความสำคัญยิ่งต่อการบรรลุเป้าหมายการมีสถาบัน/วัฒนธรรมทางการเมืองที่มีเสถียรภาพ ธรรมาภิบาล และนำมาซึ่งความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 หน่วยงานภาครัฐร่วมกับภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน ประชาชน องค์กรไม่แสวงผลกำไร) ควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เสริมสร้างหลักคิดการเมืองและประชาธิปไตยในชีวิตประจำวัน หรือผลักดันและผนวกเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่มีอยู่เดิม เป็นการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน วัฒนธรรมการยอมรับความหลากหลายทางความคิด ชาติพันธุ์ ศาสนา ฯลฯ และความเข้าใจธรรมชาติของความขัดแย้งบนพื้นฐานความแตกต่างนั้น เป็นการสร้างความเข้าใจประเด็นการเมืองและการปกครอง รวมถึงการมีจิตสาธารณะเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งอย่างโปร่งใสทุกขั้นตอน และกำหนดบทลงโทษที่เกี่ยวข้องกับงานทางการเมืองอย่างจริงจัง ทั้งนี้ควรดำเนินการควบคู่กับการพัฒนากลไกการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจอธิปไตย การยับยั้งการฉ้อราษฎร์บังหลวง การจัดการความขัดแย้งอย่างบูรณาการ การดำเนินงานตามหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาล เช่น การรับฟังความเห็นของประชาชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนา/การปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ เป็นต้น ตลอดจนควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมศักยภาพและความสามารถของบุคลากรภาครัฐ คุณภาพการกำหนดนโยบายและการให้บริการภาครัฐ รวมถึงการขับเคลื่อนและถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง

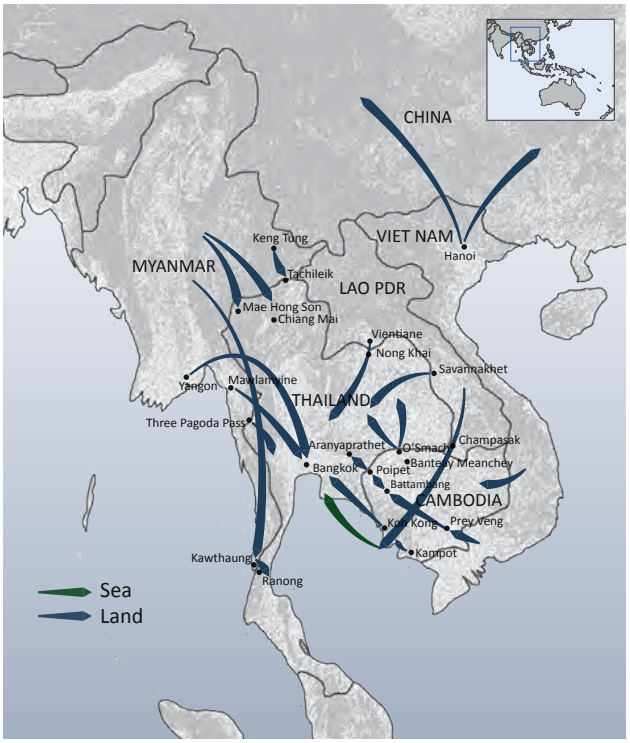
แผนแม่บทย่อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมาย

010201 ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ อาทิ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ผู้หลบหนีเข้าเมือง อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งการเฝ้าระวังและป้องกันประเด็นทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง โดยมีปัจจัยร่วมที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาความมั่นคง ประกอบด้วย ระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ การบังคับใช้กฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มข้น การปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ และการบูรณาการความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้ปัญหาความมั่นคงในปัจจุบันที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยง ได้รับการป้องกันและแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ ทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น รวมถึงเอื้ออำนวยบรรยากาศความมั่นคงปลอดภัย เสริมสร้างสังคมที่เข้มแข็ง ให้ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น

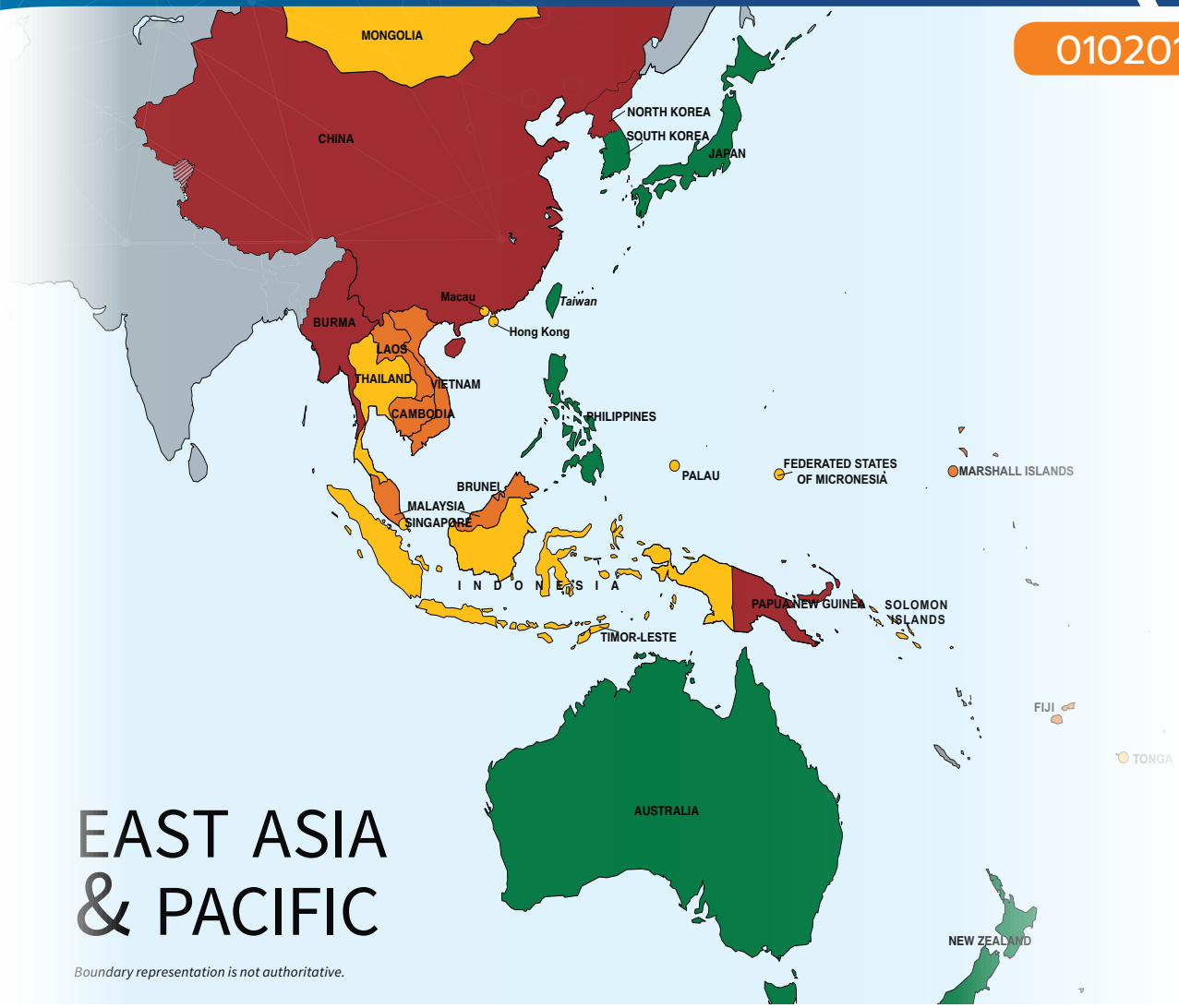
เส้นทางหลักของการลักลอบขนคนเข้าเมือง จากประเทศรอบบ้านเข้ามายังประเทศไทย

ที่มา: รายงานองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: พัฒนาการ การเติบโต และผลกระทบ ประจำปี 2562 (สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากระดับความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้ดำเนินการตามแผนบูรณาการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแผนที่มีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้อย่างชัดเจน แม้ว่าการดำเนินการในปี 2561 ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้บางส่วน แต่สามารถดำเนินการได้ใกล้เคียงกับเป้าหมาย เช่น หมู่บ้านชุมชนที่มีปัญหายาเสพติดลดลงร้อยละ 16.21 จากเป้าหมายที่กำหนดไว้ ร้อยละ 20 เป็นต้น ขณะที่ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และผู้หลบหนีเข้าเมือง ได้ดำเนินการแก้ไขกลไก เสริมสร้างความร่วมมือ

010201

ที่มา: รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ ประจำปี 2562 (กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐ)

ของเครือข่าย และบริหารจัดการแรงงานกลุ่มเปราะบางอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ในปี 2562 รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกาได้จัดให้ไทยอยู่ในระดับ 2 (Tier 2) ต่อเนื่องจากปี 2561 จากเดิมที่ถูกจัดอยู่ในระดับ 3 (Tier 3) ซึ่งเป็นระดับที่ต่ำที่สุดมาตั้งแต่ปี 2557 โดยระดับของ Tier สะท้อนถึงระดับความแข็งขันของรัฐบาลในการขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ที่สอดคล้องกับมาตรฐาน Trafficking Victims Protection's Act (TVPA) สำหรับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ ได้มีการบูรณาการการปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดการฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติ และการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมพร้อมรับมือภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นกับประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับปัจจัยร่วมที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาความมั่นคง โดยเฉพาะประเด็นการบังคับใช้กฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มข้น การปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ รวมทั้งการบูรณาการความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุเป้าหมายระดับความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบันที่กำหนดไว้ในปี 2565 (ดีขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 50)

010201

การดำเนินการที่ผ่านมา ในปี 2561 - 2562 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการที่สำคัญในประเด็นความมั่นคงเฉพาะด้านอย่างหลากหลาย เช่น แผนงานบูรณาการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด โดยมุ่งสร้างภูมิคุ้มกัน เฝ้าระวัง และสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันยาเสพติด ปราบปราม และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อกดดันและยุติบทบาทแหล่งผลิตภายนอกประเทศ รวมทั้งบำบัดรักษาผู้ใช้ผู้เสพ และผู้ติดยาเสพติด โครงการสนับสนุนการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างมั่นคงปลอดภัย โครงการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติการความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ โครงการสร้างเครือข่ายบูรณาการความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และประชาชนต่อการสร้างสรรค์สร้างประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมในโลกดิจิทัล การปรับปรุง พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โครงการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการป้องกันและปราบปรามแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดน การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการการยกระดับมาตรการรับมือภัยก่อการร้ายต่อพื้นที่เสี่ยงในเขตเมือง โครงการเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติด้านการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และการนำเทคโนโลยีบรอดแบนด์ไร้สายมาใช้เป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารและโทรคมนาคมเพื่อภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินหรือภัยพิบัติ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่มีสภาพปัญหาที่มีระดับความซับซ้อนและความรุนแรง เป็นลักษณะเฉพาะในแต่ละบริบทพื้นที่ จึงมีความจำเป็นต้องส่งเสริมการบูรณาการนโยบายและการดำเนินการในภาพรวมของทุกหน่วยงาน ทุกพื้นที่ และทุกมิติที่เกี่ยวข้องให้สามารถทำงานได้อย่างประสานสอดคล้องและเหมาะสมกับประเด็น/พื้นที่อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การบูรณาการประสานการปฏิบัติในระดับนโยบายและการดำเนินการในพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคง ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยควรมีกลไกการส่งต่อระหว่างหน่วยงานภาครัฐในแต่ละประเด็นปัญหาความมั่นคง การทบทวนกฎหมายให้ครอบคลุมกับปัญหาความมั่นคงในปัจจุบันและสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศด้านความมั่นคง การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย การจัดทำทะเบียนคนต่างด้าวที่ยื่นขอใบอนุญาตที่ทำงานอย่างถูกกฎหมาย การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย รวมถึงการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศรอบบ้านให้ดีขึ้นผ่านกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับความมั่นคงของโครงสร้างพื้นฐาน โดยการกำหนดกลยุทธ์ในการปกป้องโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญยิ่งจากภัยคุกคามต่าง ๆ เช่น การโจมตีต่อระบบสาธารณูปโภค ภัยคุกคามทางไซเบอร์ และการเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นเท็จ/ความรุนแรง ที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคง เป็นต้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบันได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ

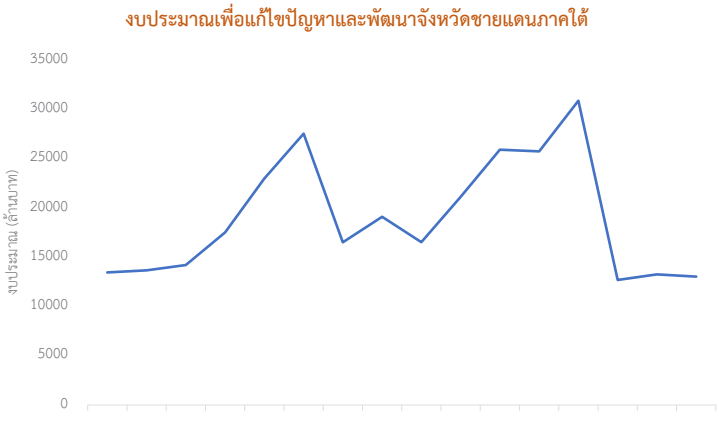
แผนแม่บทย่อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมาย

ภาคใต้มีความสงบสุข ร่มเย็น 010202

มุ่งจัดการกับเงื่อนไขปัญหาที่มีอยู่เดิมให้หมดไปและเฝ้าระวังมิให้เกิดเงื่อนไขใหม่ขึ้น โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชามาเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน ผลักดันยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ ซึ่งการดำเนินการให้ประชาชนพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง พร้อมกับการพัฒนาให้หน่วยงานภาครัฐมีข่าวกรองและฐานข้อมูลที่สนับสนุนการตัดสินใจและการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการบูรณาการการทำงานระหว่างภาครัฐกับภาคีเครือข่าย ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อทำให้ภาคใต้มีความสงบสุข ร่มเย็น และเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น ประชาชนอยู่ในสังคมที่เข้มแข็ง อยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยมีปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ จำนวนงบประมาณด้านความมั่นคงในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ลดลง โดยปี 2562 (ลดลงร้อยละ 9.6) ยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ลดลงร้อยละ 10 ต่อปี) สถิติจำนวนเหตุรุนแรง/สูญเสีย ณ ปี 2562 (ลดลงร้อยละ 8.09 จากปี 2561) ยังคงห่างจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ค่อนข้างมาก (ลดลงร้อยละ 20 ต่อปี) ปริมาณการเข้า-ออกของนักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ณ ปี 2561 (982,170 คน) เพิ่มขึ้นจากปี 2560 (825,481 คน) คิดเป็นร้อยละ 19 ซึ่งเกินกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ค่อนข้างมาก (เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี) ในขณะที่มูลค่าการลงทุนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ณ ปี 2561 (205.2 ล้านบาท) เพิ่มขึ้นจากปี 2560 (187.2 ล้านบาท) คิดเป็นร้อยละ 9.6 ถึงแม้ยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี) แต่มีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุเป้าหมายในปีต่อไป หากมีการบูรณาการการทำงานจากหลายภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงหากปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ เอื้ออำนวยต่อการลงทุนในพื้นที่มากขึ้น

ที่มา: สำนักงบประมาณ

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง ได้บูรณาการการทำงานร่วมกันตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ เช่น ด้านความมั่นคง มุ่งเตรียมความพร้อมและดูแลรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ 8 เมืองหลัก (เมืองปัตตานี ยะลา นราธิวาส สุไหงโก-ลก ตากใบ เบตง หนองจิก หาดใหญ่) ด้านการพัฒนา ที่มุ่งให้ประชาชนในพื้นที่พึ่งพาตนเองได้ด้วยหลักประชารัฐ และด้านการสร้างความเข้าใจ ที่มุ่งให้ทุกภาคส่วนทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งต่างประเทศสนับสนุนแนวทางของภาครัฐ เสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ควบคู่กับการเดินหน้ากระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขอย่างต่อเนื่อง และอำนวยความยุติธรรมและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ เป็นต้น

010202

ประเด็นข้อท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าจะมีการดำเนินการด้านความมั่นคง ด้านการพัฒนา และด้านการสร้างความเข้าใจมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง อย่างไรก็ตาม กระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขที่ผ่านมายังคงประสบข้อท้าทาย ได้แก่ การเจรจาประสานให้ผู้แทนกลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐที่มีอำนาจในการตัดสินใจอย่างแท้จริง เข้ามาร่วมกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข โดยที่กลุ่มดังกล่าวเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข และส่งเสริมให้ภาคใต้มีความสงบสุขและร่มเย็นอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 หน่วยงานด้านความมั่นคงและด้านการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ยังคงต้องให้ความสำคัญกับการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ การเพิ่มประสิทธิภาพการข่าวกรอง และการดำเนินการบนหลักธรรมาภิบาล ความยุติธรรม รวมถึงการเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็งต่อไป เพื่อเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างบรรยากาศที่เกื้อกูลต่อการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี เอื้อต่อการพัฒนากลไก/ช่องทางพูดคุยเจรจาของทุกฝ่ายที่มีอำนาจในการตัดสินใจอย่างแท้จริง พร้อมกับการรับการสนับสนุนจากทุกภาคีที่เกี่ยวข้องด้วย

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาศักยภาพของประเทศ ให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

เป้าหมาย

หน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ มีความทันสมัยและปฏิบัติได้จริง

010301

ที่มา: “ข่าวกรองจากแหล่งเปิด” จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 64 โครงการความมั่นคงศึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

มุ่งยกระดับขีดความสามารถให้ผลผลิตการประมวลการข่าวเป็นรากฐานสำคัญนำไปใช้ประโยชน์ในระดับยุทธศาสตร์และระดับปฏิบัติการ สามารถติดตาม แจ้งเตือน ป้องกัน แก้ไขปัญหา และรับมือกับภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติในทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ดำเนินการพร้อมกับการพัฒนาแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ ในการเผชิญเหตุการณ์ความเสี่ยงและในภาวะที่ไม่ปกติ มีการบูรณาการการดำเนินงานของทุกภาคส่วนในทุกระดับ ผ่านกลไกการบริหารวิกฤติการณ์ และเชื่อมโยงกับการแจ้งเตือน และกระจายข่าวสารสำคัญแก่ประชาชน โดยที่ความพร้อมรับมือภัยคุกคามจากการที่ข่าวกรองมีความถูกต้อง ทันเวลา ประชาคมข่าวกรองที่บูรณาการและความพร้อมรับมือภัยคุกคามจากการมีระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ เป็นองค์ประกอบสองส่วนสำคัญในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ซึ่งจะส่งเสริมให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น รวมถึงเอื้ออำนวยบรรยากาศความมั่นคงปลอดภัย เสริมสร้างสังคมที่เข้มแข็ง ให้ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น

ที่มา: แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2564 สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

010301

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง ในปี 2561 – 2562 ประเทศไทยมีการปรับปรุงและออกกฎหมาย รวมถึงการจัดทำแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานที่มีแบบแผนรองรับ มีการศึกษาระดับความสำเร็จของการใช้งานข่าวกรอง การใช้ประโยชน์จากเครือข่ายข่าวกรอง และการนำผลประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคงไปใช้ประโยชน์ โดยการประเมินผลลัพธ์ทางตรงและทางอ้อม จะนำมาสู่การพัฒนากลยุทธ์ และวิธีการดำเนินงานในรายละเอียดที่เหมาะสมต่อไป ซึ่งหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองได้ดำเนินงานอย่างครอบคลุม และเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สำหรับการดำเนินงานตามแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้บูรณาการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนในการจัดการฝึกร่วมกัน เพื่อรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคง รวมทั้งภัยพิบัติและสาธารณภัยอย่างต่อเนื่อง โดยมีการประเมินระดับความสำเร็จในการพัฒนาระบบการเตรียมพร้อม และการบริหารวิกฤตการณ์ จึงคาดว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 ได้สำเร็จ

การดำเนินการที่ผ่านมา ในปี 2561 – 2562 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคงได้ดำเนินการที่สำคัญ เช่น การตราพระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เพื่อเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติการข่าวกรองของเจ้าหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสถานการณ์ภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งเอื้อให้มีการดำเนินการที่สำคัญและเป็นไปตามข้อบัญญัติทางกฎหมาย อาทิ การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรการข่าวกรอง การต่อต้านข่าวกรอง การพัฒนาเครื่องมือและการใช้เทคนิค/เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการบูรณาการข้อมูลด้านการข่าว ผ่านการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของการข่าวกรอง การจัดตั้งศูนย์ประสานข่าวกรองแห่งชาติในส่วนกลางและภูมิภาค การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ และการสร้างเครือข่าย/

การฝึก IDMEx 19 กรณีภัยจากสึนามิ

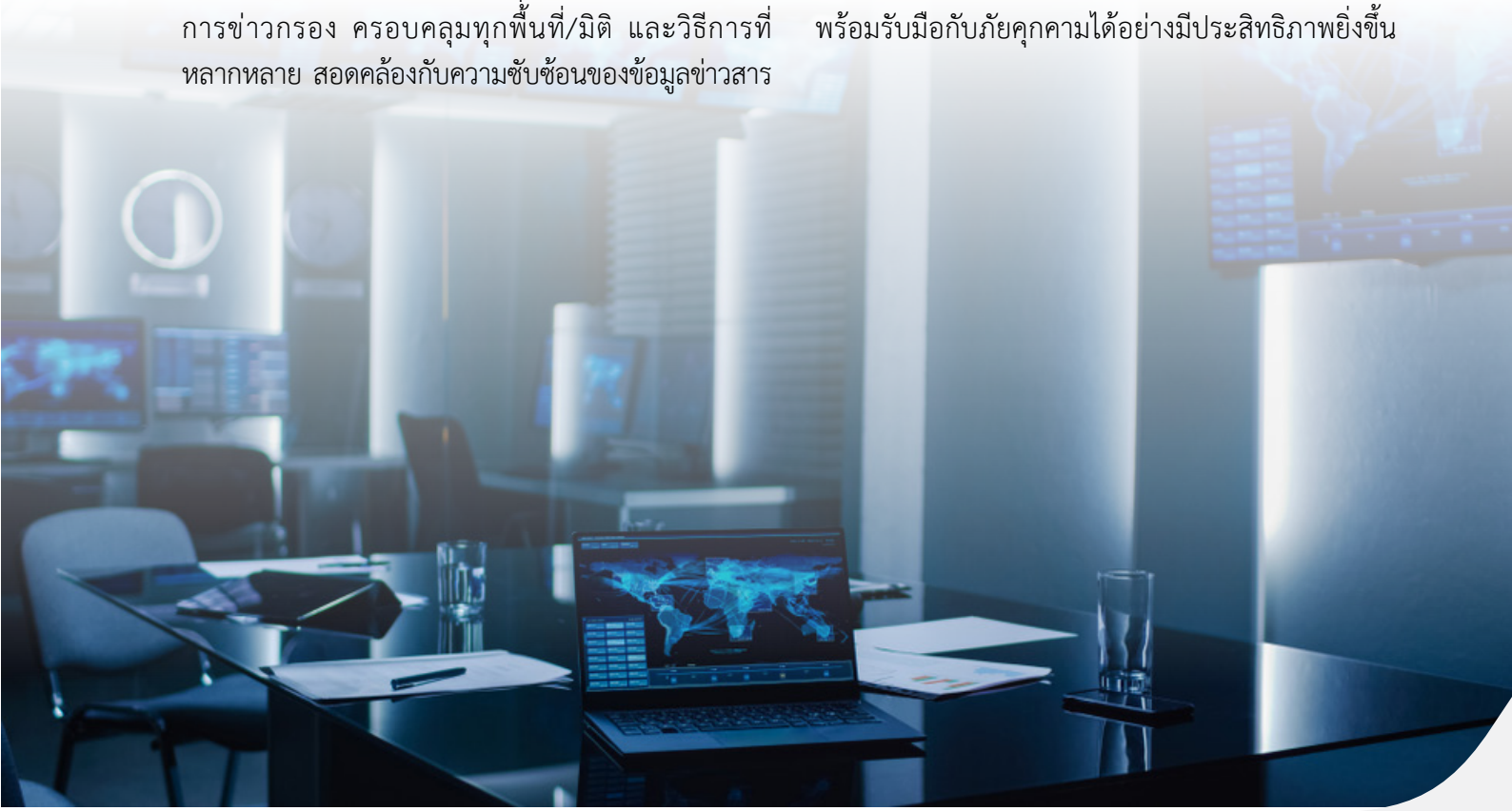
ที่มา: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ประชาคมข่าวกรองกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ พร้อมกับการดำเนินการตามภารกิจปกติ เช่น การประมวลข่าวกรองตามวงรอบ รายงานเฉพาะกรณีในประเด็นเร่งด่วน และการรายงานสถานการณ์ต่างประเทศรายวันบนหน้าเว็บไซต์ เป็นข้อมูลเปิดที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ขณะเดียวกัน ประเทศไทยได้ดำเนินการตามแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564 แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และแผนป้องกันประเทศ ที่ผนึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้บูรณาการการปฏิบัติ และร่วมการฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติประจำปี 2561 และประจำปี 2562 ประกอบด้วย การซ้อมแผนบนโต๊ะและการฝึกซ้อมเฉพาะหน้าที่ตามโจทย์ภัยคุกคามที่สำคัญในขณะนั้น อาทิ การผนวกรวมประเด็นภัยคุกคามจากนิวเคลียร์และรังสีและภัยคุกคามจากการก่อการร้าย รวมถึงการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมพร้อมรับมือภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นกับประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ได้มีการส่งเสริมการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีความเชื่อมโยงทางบก ทางทะเล และทางอากาศ เพื่อการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยความมั่นคง ประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการสถานการณ์ในภาวะฉุกเฉินด้วย ซึ่งเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างความพร้อมรับมือกับภัยคุกคาม โดยการพัฒนางานด้านการข่าวกรองและการเตรียมพร้อมแห่งชาติ

010301

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การส่งเสริมให้ทุกองคาพยพด้านการข่าว กองทัพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติ ซึ่งเป็นทรัพยากรหลักของประเทศในการขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนแม่บทย่อยดังกล่าว มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญอย่างรอบด้านในการซ้อมและปฏิบัติการร่วม มีผลผลิตจากการประมวลข่าวกรองที่ถูกต้องและทันเวลา มาพัฒนาเป็นโจทย์ฝึกซ้อมร่วมที่ทันสมัย และสอดคล้องกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงในปัจจุบัน พร้อมเผชิญและรับมือกับเหตุการณ์ความเสี่ยง โดยเฉพาะการมีระบบการกระจายข่าวสารแก่ประชาชนที่ใช้งานได้จริงในภาวะที่ไม่ปกติ รวมถึงการมีเทคโนโลยีที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานและมีประสิทธิภาพสูง เพื่อสนับสนุนการมีระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติที่เข้มแข็งด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การมุ่งเน้นประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและมีระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติที่ปฏิบัติได้จริง ควรมีโครงการพัฒนาความเชี่ยวชาญของบุคลากรตามหลักการการข่าวกรอง ครอบคลุมทุกพื้นที่/มิติ และวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับความซับซ้อนของข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงในปัจจุบัน โดยจะต้องเป็นข่าวกรองที่สามารถประมาณการณ์/คาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์ การประเมินความเสี่ยง การจัดลำดับความสำคัญของแต่ละกลุ่มเป้าหมายและประเด็นที่ควรเร่งให้ความสำคัญ โดยอาจพัฒนาเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการข่าวกรองเชิงรุก การข่าวกรองที่มีเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์/อนาคตเชิงยุทธศาสตร์ และอนาคตศึกษา ควบคู่กับกิจกรรมพัฒนาทักษะการใช้เครื่องมือที่ทันสมัย การมีกลไก/ช่องทางเพื่อส่งต่อ/บูรณาการผลผลิตการประมวลข่าวกรอง ใช้ประกอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ เช่น การมีมาตรการ/กรอบความร่วมมือในสาขาด้านความมั่นคงต่าง ๆ การนำข้อมูลมาพัฒนาโจทย์ฝึกซ้อมร่วมระหว่างหน่วยงาน เป็นต้น รวมถึงการส่งเสริมให้มีกลไก/ช่องทางแจ้งเตือนเหตุสำคัญและการรับมือแก่ประชาชน ตลอดจนกิจกรรมการสร้างความเข้าใจและการตระหนักรู้แก่ประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมข่าวกรอง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ปฏิบัติการด้านการข่าวและแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติมีความเข้มแข็งพร้อมรับมือกับภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

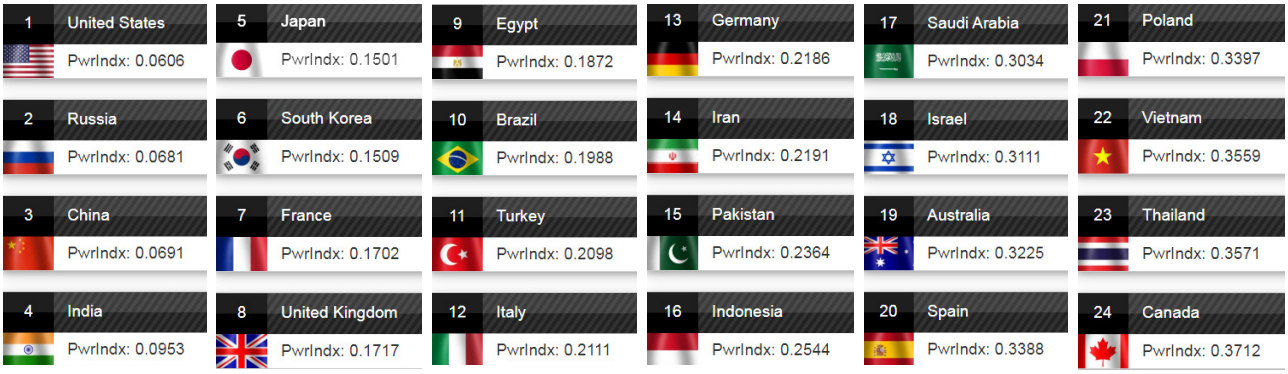
แผนแม่บทย่อย การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

เป้าหมาย

010302 กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงมีความพร้อมสูงขึ้นที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง

มุ่งจัดทำแผนพัฒนาและผนึกกำลังทรัพยากรและขีดความสามารถของกองทัพที่มีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม ชัดเจน สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง โดยการเตรียมกำลังและใช้กำลังเพื่อการป้องปราม แก้ไข และยุติความขัดแย้งด้วยการปฏิบัติการร่วมเป็นหลัก การพัฒนาปฏิบัติการไซเบอร์เพื่อความมั่นคง การส่งเสริมการวิจัยพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ และมาตรฐานทางทหาร การพัฒนาระบบระดมสรรพกำลัง ระบบกำลังสำรอง และระบบทหารกองประจำการอาสาสมัครอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ซึ่งการเตรียมความพร้อมด้านความสามารถและความเชี่ยวชาญของบุคลากรในกองทัพให้มีความพร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยและบูรณภาพแห่งอาณาเขตไทย เป็นส่วนสำคัญในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น รวมถึงเอื้ออำนวยบรรยากาศความมั่นคงปลอดภัย เสริมสร้างสังคมที่เข้มแข็ง ให้ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น

การจัดอันดับความแข็งแกร่งด้านการทหาร ปี 2563 (Military Strength Ranking 2020)

ที่มา: Global Firepower

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากระดับความพร้อมของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยเฉพาะระดับความสำเร็จในการเตรียมระบบกำลังสำรองและระบบระดมสรรพกำลังรองรับภัยคุกคามทางทหาร ซึ่งในปี 2561 - 2562 กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง มีการดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมในการเผชิญภัยคุกคามทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง โดยอันดับความแข็งแกร่งด้านการทหาร จาก 138 ประเทศที่มีการสำรวจของ Global Firepower ซึ่งวิเคราะห์จากปัจจัย 50 ปัจจัย และจัดกลุ่มสำคัญ อาทิ ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ กองกำลังทางบก ทางทะเล และทางอากาศ (ความพร้อมและความสามารถในการรบเมื่อต้องทำสงครามตามแบบทั้งภาคพื้นดิน ทางทะเล และทางอากาศ) ความสามารถการส่งกำลังบำรุง และงบประมาณกลาโหม ปี 2561 – 2563 ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 27 อันดับที่ 26 และอันดับที่ 23 ตามลำดับ แสดงถึงระดับความพร้อมของกองทัพ

010302

ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังสะท้อนว่าการเตรียมความพร้อมของกองทัพได้ดำเนินมาในทิศทางที่สอดคล้องกับนานาประเทศด้วย จึงมีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุเป้าหมายระดับความพร้อมของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่กำหนดไว้ในปี 2565 ได้สำเร็จ

การดำเนินการที่ผ่านมา ในปี 2561 - 2562 มีการดำเนินการของกองทัพ อาทิ การจัดทำแผนพัฒนาและผนึกกำลังทรัพยากรและขีดความสามารถของกองทัพ ร่วมกับหน่วยงานด้านความมั่นคง ภาคเอกชน และภาคประชาชน การจัดการฝึกร่วมกองทัพไทยเพื่อทดสอบแผนป้องกันประเทศตามนโยบาย ภารกิจสำคัญและภัยคุกคาม แล้วนำปัญหาหรือข้อขัดข้องที่พบจากการฝึกมาปรับปรุงแผนป้องกันประเทศ และแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานต่าง ๆ ระเบียบปฏิบัติประจำ รวมถึงการปรับปรุงแผนพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพไทยเพื่อให้ตอบสนองต่อภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ขณะที่มีการดำเนินการของหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อการส่งเสริมความพร้อมตามเป้าหมายดังกล่าว อาทิ การก่อตั้งศูนย์ปฏิบัติการความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์สำนักข่าวกรองแห่งชาติ การเชื่อมโยงประชาคมข่าวกรอง และโครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านความมั่นคง

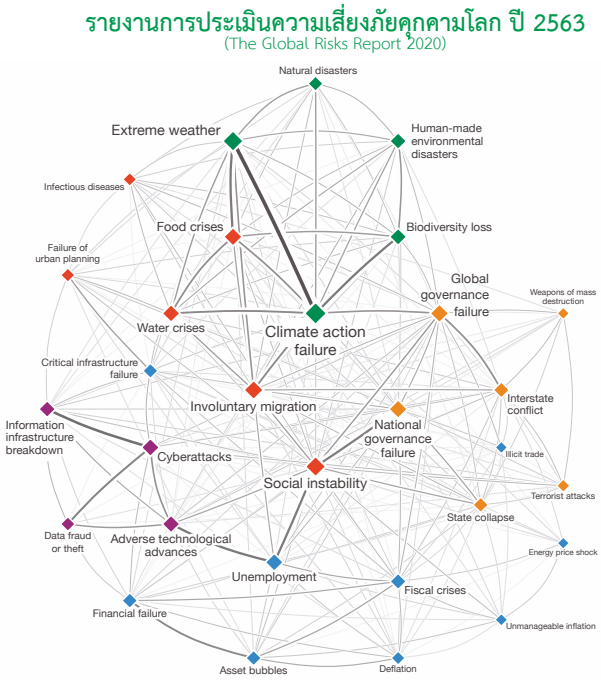
ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย สถานการณ์ด้านความมั่นคงของโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยเฉพาะภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีหลากหลายมิติ รูปแบบ และเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รุนแรงและฉับพลัน เป็นความท้าทายต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวมหลายด้าน และส่งผลให้กองทัพมีภารกิจการดำเนินการที่หลากหลาย ทั้งด้านการทหาร การเตรียมพร้อมร่วมกับหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง และการสนับสนุนงานด้านการพัฒนา

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ด้วยสถานการณ์ด้านความมั่นคงของโลกดังกล่าว กองทัพควรให้ความสำคัญกับการยกระดับ/เพิ่มขีดความสามารถโดยเฉพาะบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญรอบด้านแผนปฏิบัติการที่ตอบโจทย์สถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วทันการณ์ โดยให้มีความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการฝึกร่วมกันอย่างสม่ำเสมอตลอดจนอาจมีการประเมินประสิทธิภาพของยุทโธปกรณ์ต่อสถานการณ์ดังกล่าว และความจำเป็นในการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ใหม่ เพื่อทดแทนยุทโธปกรณ์ที่มีอายุการใช้งานยาวนานหรือไม่สามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้ ซึ่งมีความจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจถึงความจำเป็นและรับฟังความเห็นจากทุกภาคส่วนด้วย

แผนแม่บทย่อย การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

เป้าหมาย

010401 ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น

ที่มา: สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum)

ที่มา: กรอบความริเริ่มเพื่อความมั่นคงจากการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงในการป้องกันและสกัดกั้นการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายสูง (PSI) กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐ (U.S. Department of State)

เสริมสร้างขีดความสามารถของไทยผ่านการบูรณาการประสานความร่วมมือในสาขาความมั่นคงเฉพาะด้าน โดยเฉพาะภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นชายแดนและที่มีลักษณะข้ามชาติ อาทิ อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย และการแพร่ขยายของแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง ภัยคุกคามทางไซเบอร์ โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีจากต่างประเทศผ่านกรอบความร่วมมือทวิภาคีและพหุภาคี อนุภูมิภาคและภูมิภาค กับประเทศเพื่อนบ้าน นานาชาติและองค์การระหว่างประเทศบนฐานของความสัมพันธ์อันดี เพื่อให้สามารถป้องกันและรับมือกับภัยความมั่นคงได้ทุกรูปแบบและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค โดยที่พื้นฐานความพร้อมของต่างประเทศที่จะร่วมมือกับไทยและความไว้วางใจระหว่างกัน เป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญของการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับเพิ่มขึ้น รวมทั้งการที่ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น จะเอื้ออำนวยบรรยากาศของความมั่นคงปลอดภัย ให้ประชาชนอยู่ในสังคมที่เข้มแข็ง อยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ดีขึ้นจากเดิม ในปี 2561 – 2562 ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญและมีการดำเนินงานผ่านกรอบความร่วมมือในสาขาความมั่นคงที่มีรูปแบบของความร่วมมือ วัตถุประสงค์ สารัตถะ คู่เจรจา และภาคีที่เกี่ยวข้องที่หลากหลาย ท่ามกลางสถานการณ์ภัยความมั่นคงปัจจุบันที่ซับซ้อน เชื่อมโยง และจำเป็นต้องพึ่งพากรอบความร่วมมือระหว่างประเทศมากขึ้น โดยมีความต่อเนื่องของจำนวนการเข้าเยี่ยมคารวะเพื่อกระชับความสัมพันธ์และความร่วมมือจากประเทศต่าง ๆ การประชุมที่มีความสำคัญที่ไทยเป็นเจ้าภาพ โดยเฉพาะที่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ และที่ไทยเข้าร่วมการประชุมตามกรอบความร่วมมือในทุกระดับสะท้อนว่ามีแนวโน้มความร่วมมือด้านความมั่นคงในระดับภูมิภาคและนานาชาติ และการรักษาดุลยภาพของความสัมพันธ์ไปในทิศทางที่ดี จึงคาดการณ์ได้ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 ได้สำเร็จ

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความสัมพันธ์ความไว้วางใจระหว่างกัน และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของไทยให้สามารถรับมือกับความท้าทายและภัยคุกคามจากภายนอกได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลการข่าวกรอง และหารือข้อราชการผ่านกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงเฉพาะด้านกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ ในชั้นผู้นำระดับสูงและระดับคณะทำงาน อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งที่เป็นการประสานความร่วมมือที่ต่อเนื่องและที่ริเริ่มใหม่ เช่น การสร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงานรัฐในทิศทางการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ การประชุมคณะทำงานร่วมว่าด้วยการหารือด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับรัสเซีย ครั้งที่ 4 การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานด้านความมั่นคงและวิชาการในพื้นที่ฮาวาย การประสานความร่วมมือด้านการบริหารจัดการชายแดนกับจีน และการเตรียมการเพื่อหารือข้อราชการด้านความมั่นคงกับสหภาพยุโรป โดยไทยยังได้รับการเข้าเยี่ยมคารวะของผู้แทนส่วนราชการและการเยือนของผู้นำระดับสูงจากต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการเยือนของผู้นำจากต่างประเทศเพื่อกระชับความสัมพันธ์ความเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ เช่น การเยือนของผู้นำจากสาธารณรัฐเกาหลี เป็นต้น ทั้งยังมีการกระชับความร่วมมือกับชายแดนและประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่องด้วย อาทิ การประชุมคณะกรรมการเพื่อติดตามสถานการณ์ด้านความมั่นคงบริเวณพื้นที่ชายแดนและประเทศเพื่อนบ้าน การเปิดจุดผ่านแดนถาวรในจังหวัดชายแดน การกระชับความสัมพันธ์กับประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง รวมถึงการใช้แนวทางทางการทูตสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในประเทศ โดยเฉพาะการป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้ ไทยได้เน้นความสำคัญของการดำเนินการตามกรอบความร่วมมือ/พันธกรณีระหว่างประเทศด้านความมั่นคงที่จะต้องมีการทบทวนกฎหมายและการจัดทำมาตรการ/การประสานแนวทางการดำเนินการระหว่างหน่วยงานภายในที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อาทิ การจัดประชุมเพื่อเตรียมการและกำหนดท่าทีต่อประเด็นสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ การจัดประชุมกรอบความริเริ่มเพื่อความมั่นคงจากการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงในการป้องกันและสกัดกั้นการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายสูง

010401

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายสำคัญในการบูรณาการประสานความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ คือการตัดสินใจที่จะดำเนินงาน ปรับปรุง หรือทบทวนกรอบความร่วมมือระหว่างกัน รวมทั้งความพร้อมของฝ่ายไทยและหุ้นส่วน คู่เจรจา หรือภาคีภายใต้สนธิสัญญาและพันธกรณีระหว่างประเทศ ซึ่งนอกจากจะคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองฝ่ายแล้ว ยังต้องคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นสำคัญ จึงจะสามารถกำหนดกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทสถานการณ์ภายในประเทศและระหว่างประเทศในขณะนั้นได้ ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานผ่านช่องทางการทูต (อาทิ การเจรจาทางการทูต การทูตเชิงมนุษยธรรม การทูตเชิงพัฒนา) ที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้ไทยมีขีดความสามารถพร้อมรับมือภัยคุกคามจากภายนอก ควรให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนการข่าวกับต่างประเทศ และช่องทาง/กลไกการนำประมวลข่าวกรองไปสู่การปฏิบัติ เพื่อช่วยให้หน่วยงานด้านความมั่นคงและการต่างประเทศมีข้อมูลและเครื่องมือในการวางแผนกำหนดท่าที/ยุทธศาสตร์/รูปแบบของความร่วมมือที่สอดคล้อง ทันท่วงทีต่อสถานการณ์ทางการเมือง ความมั่นคง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบันมากที่สุด โดยควรมีการเร่งรัดการดำเนินการ เพื่อสนับสนุนการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณของระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในระยะที่ 1 (พ.ศ. 2561 - 2565) ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการวิเคราะห์และพัฒนาการดำเนินงานสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ต่อไป

แผนแม่บทย่อย การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

เป้าหมาย

ประเทศไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน

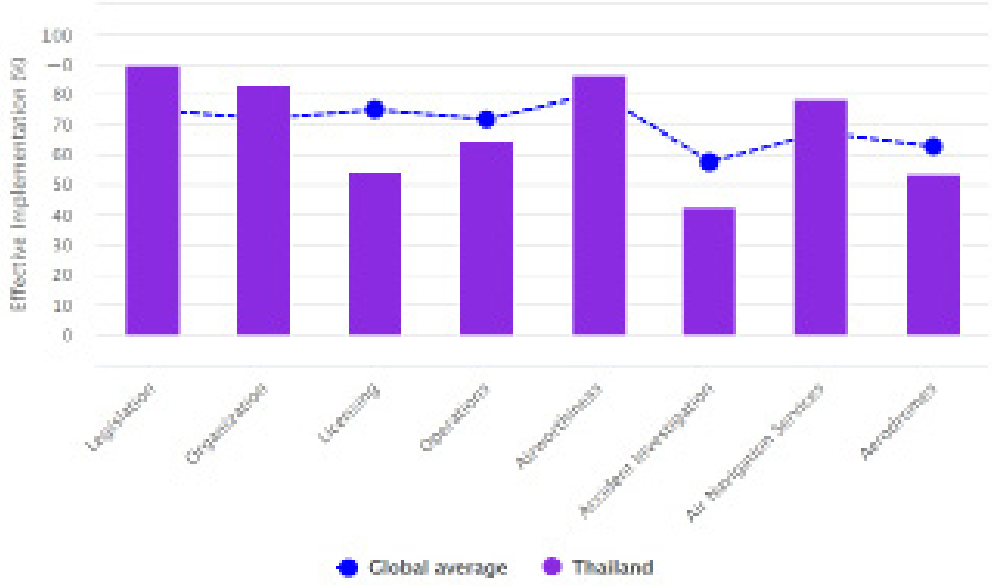
010402

ที่มา: สมาคมอาเซียน ประเทศไทย

มุ่งดำเนินการเชิงรุกในการเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในภูมิภาค พร้อมกับการลดความเสี่ยงหรือป้องกันปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในอนาคตได้ โดยการรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศต่าง ๆ ความสมดุลของการดำเนินการทางการทูตและความร่วมมือในสาขาด้านความมั่นคง ภายใต้กรอบความร่วมมือพหุภาคีและในภูมิภาค ตลอดจนการปฏิบัติตามกฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการต่อยอด/พัฒนาให้ไทยมีบทบาทแนวหน้าในภูมิภาค ในการกำหนดทิศทางด้านความมั่นคงต่อไป ทำให้ไทยบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด พร้อมส่งเสริมให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับเพิ่มขึ้น รวมทั้งเสริมสร้างสังคมที่ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น

010402

ที่มา: องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (ICAO's Universal Safety Oversight Audit Programme 2019)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย ในปี 2561 - 2562 ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการยึดหลักความเป็นแกนกลางของอาเซียนอย่างจริงจัง โดยการจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อผลักดันมาตรการที่ส่งผลต่อความมั่นคงและเสถียรภาพในภูมิภาค ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในรูปแบบความต่อเนื่องของจำนวนการเป็นประธานจัดการประชุม และการเข้าร่วมการประชุมที่สำคัญกับหุ้นส่วนและคู่เจรจาที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ จำนวนเอกสารผลลัพธ์ของความตกลง/ข้อริเริ่มที่ไทยผลักดันในที่ประชุม รวมถึงจำนวนการลงนาม/การเข้าร่วมเป็นภาคีสนธิสัญญา/พันธกรณีระหว่างประเทศ พร้อมการดำเนินการตามแนวปฏิบัติที่เป็นบรรทัดฐานระหว่างประเทศและมาตรฐานสากล แสดงถึงความเป็นประเทศแนวหน้าของไทยในการร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์กับนานาชาติ และการให้ความช่วยเหลือกับประเทศรอบบ้านผ่านกรอบความร่วมมือในภูมิภาค เป็นความสำเร็จทางการทูตในการแก้ไขปัญหาเชิงรุก สะท้อนถึงความพร้อมที่จะแสดงบทบาทนำ เพื่อส่งเสริมเสถียรภาพและการกำหนดทิศทางในภูมิภาคในทิศทางที่ดี จึงคาดว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 ได้สำเร็จ

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานด้านความมั่นคงและการต่างประเทศ ได้ให้ความสำคัญกับการกำหนดท่าทีต่อประเทศมหาอำนาจ การผลักดันข้อเสนอด้านความมั่นคงเฉพาะด้าน และการเสนอให้มีความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วนในภูมิภาค ผ่านกรอบความร่วมมืออาเซียนเป็นหลัก ซึ่งมีความสอดคล้องกับปัจจัยสำคัญด้านสถานการณ์การเมืองมีเสถียรภาพและความสัมพันธ์เชิงบวกกับต่างประเทศ เพื่อเพิ่มบทบาทของไทยในภูมิภาค โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญ เช่น การยกระดับเป็นประธานการประชุมอาเซียนในปี 2562 เป็นผลให้มีการเสนอให้มีการรับรองเอกสารมุมมองของอาเซียนต่ออินโด-แปซิฟิก ที่กำหนดท่าทีต่อประเทศมหาอำนาจอย่างสมดุลในช่วงที่มีการแข่งขันระหว่างประเทศมหาอำนาจภายในภูมิภาคอย่างเข้มข้น และการจัดตั้งศูนย์อาเซียนจำนวน 7 ศูนย์ในประเทศไทย นอกจากนี้ ได้มีการเร่งดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลของประชาคมโลก อาทิ ความก้าวหน้าในการแก้ไขประเด็นการค้ามนุษย์ และการปรับปรุงมาตรฐานการบริหารความปลอดภัยด้านการบินให้สอดคล้องกับองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ รวมถึงความพยายามในการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายสำคัญ คือ จุดร่วมของผลประโยชน์ มุมมองและความเข้าใจของประเทศในภูมิภาคที่มีต่อปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงตลอดจนความสัมพันธ์และกรอบความร่วมมือที่เกี่ยวข้องกับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาคที่มีอยู่เดิม ที่อาจส่งผลต่อการผลักดันข้อริเริ่มหรือกรอบความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาร่วมกันในภูมิภาคต่อไป รวมถึงประเด็นด้านการสืบสวนและแนวทางการดำเนินคดีทางอาญาตามกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศด้านความมั่นคง ยังเป็นข้อห่วงกังวลในการบริหารจัดการปัญหา/เหตุการณ์ให้เหมาะสม

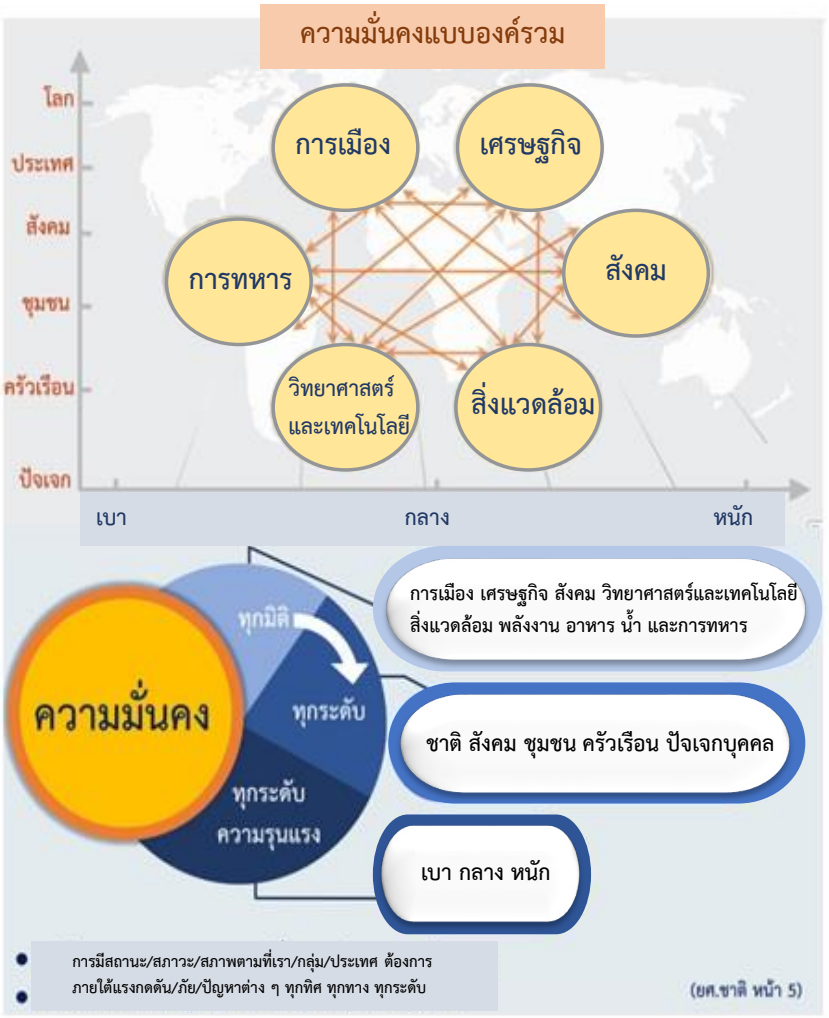
ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เมื่อประเมินความท้าทายแล้ว พบว่า ควรกำหนดกลไก/ช่องทางการบูรณาการการทำงานอย่างเป็นทางการระหว่างหน่วยงานของรัฐด้านความมั่นคง ด้านการระหว่างประเทศ และด้านการพัฒนา เพื่อร่วมกันพิจารณาประเด็นปัญหาอย่างรอบด้านข้ามสาขา และจัดลำดับประเด็นความมั่นคงที่ประเทศไทยและประเทศในภูมิภาคเห็นว่ามีความสำคัญ หรือเป็นภัยคุกคามร่วมกันในเชิงพื้นที่ (ชายแดนทางบก ทางทะเล และทางอากาศ) และในเชิงสารัตถะ (อาทิ การอพยพโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ ความมั่นคงปลอดภัยทางทะเล การป้องกันการแพร่ขยายของแนวคิดสุดโต่งที่นิยมใช้ความรุนแรง) ที่ควรมีการชี้ประเด็นปัญหา เร่งดำเนินการเสนอแนะ โดยใช้โอกาสผ่านกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิม การพัฒนาสู่กรอบความร่วมมือใหม่ หรือมาตรการระหว่างประเทศสมาชิกภายในภูมิภาคร่วมกันต่อไป โดยเฉพาะเป็นการกำหนดท่าทีให้ไทยแสดงบทบาทนำในการชี้ประเด็นปัญหาพร้อมข้อเสนอแนะได้ขณะเดียวกัน ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีจากต่างประเทศและพันธกรณีระหว่างประเทศ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมที่ไทยจะใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ หรืออนุวัติกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยคำนึงถึงบริบทความมั่นคงและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยด้วย

แผนแม่บทย่อย การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

เป้าหมาย

010501 กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ที่มา: คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป็นการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม มุ่งส่งเสริมให้หน่วยงานหลักด้านความมั่นคง (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล) มีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน โดยการปรับโครงสร้าง บทบาท อำนาจหน้าที่ ระบบการบริหารจัดการ กฎหมายและศักยภาพของเจ้าหน้าที่ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การกำหนดกลไกและการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงให้มีเอกภาพ ทันสมัย และทันต่อสถานการณ์ รวมถึงการบูรณาการการบริหารจัดการข้อมูลด้านความมั่นคง โดยเฉพาะการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านความมั่นคงอย่างเชื่อมโยง ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่สำคัญให้กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ส่งผลให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับ เอื้ออำนวยบรรยากาศความมั่นคงปลอดภัย ให้ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กรกฎาคม 2562)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการจัดการความมั่นคง ส่วนการบริหารจัดการข้อมูลด้านความมั่นคงระหว่างหน่วยงาน มีการประเมินระดับความสำเร็จของการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลและการพัฒนาระบบข้อมูล โดยในปี 2561 – 2562 หน่วยงานด้านความมั่นคงได้ให้ความสำคัญและอยู่ระหว่างการเร่งดำเนินการพัฒนาฐานข้อมูลด้านความมั่นคงที่เชื่อมโยงและมีเอกภาพ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการความมั่นคงให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การวิเคราะห์แบบแผน แนวโน้มของพฤติการณ์และสกัดกั้นบุคคลที่มีพฤติกรรมที่อาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ เป็นต้น สำหรับการพัฒนาการบริหารจัดการและการขับเคลื่อนความมั่นคง มีความพยายามผลักดันและประเมินระดับความสำเร็จในการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงาน การอำนวยการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทฯ ประเด็น ความมั่นคง และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พร้อมกับการกำกับ ติดตาม รายงานผล และการประเมินผลการดำเนินงานด้วย ซึ่งมีแนวโน้มการดำเนินงานในทิศทางที่ดีและมีประสิทธิภาพ จึงคาดว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 ได้สำเร็จ

010501

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคงได้ดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ในการบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยด้านความพร้อมและความเชื่อมโยงของระบบฐานข้อมูลด้านความมั่นคง โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การผลักดันการเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความมั่นคงระหว่างหน่วยงานระดับนโยบายและปฏิบัติการ ความก้าวหน้าของการบูรณาการข้อมูลการตรวจลงตราแบบอิเล็กทรอนิกส์กับข้อมูลระบบสารสนเทศตรวจคนเข้าเมือง สู่การพัฒนาการใช้ระบบ Biometrics ที่สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลเฝ้าระวัง สกัดกั้นบุคคลต้องห้ามและบุคคลเฝ้าระวัง ตามจุดตรวจด่านบก ด่านน้ำ และด่านอากาศยานได้ นอกจากนี้ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเครื่องมือและเทคโนโลยีเพื่อช่วยในการปฏิบัติงาน อาทิ การพัฒนาโปรแกรมการตรวจรูปภาพสำหรับพิสูจน์หลักฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กองพิสูจน์หลักฐานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี สามารถตรวจสอบคดีตามกระบวนการทางกฎหมายได้รวดเร็วยิ่งขึ้น สำหรับการบูรณาการกลไกการบริหารจัดการและการยกระดับกลไกหน่วยงานด้านความมั่นคง ได้มีการเตรียมการจัดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และอัตรากำลังของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร การเตรียมการจัดโครงสร้างของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ตาม พ.ร.บ. การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 การเตรียมการประกาศคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคง และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รวมถึงการเตรียมการปรับปรุงโครงสร้างของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ตาม (ร่าง) กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ พ.ศ. 2563 ต่อไป

010501

ประเด็นความท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ส่วนงานการพัฒนาฐานข้อมูลด้านความมั่นคง มีข้อห่วงกังวลในด้านการบริหารจัดการข้อมูล โดยเฉพาะความละเอียดอ่อนของประเด็น และการเปิดเผยข้อมูลที่มีชั้นความลับ หรือข้อมูลเชิงเทคนิคที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการหารือ พิจารณา และกำหนดส่วนงานที่สามารถเข้าถึงข้อมูลในแต่ละระดับชั้นความลับให้เป็นไปอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังขาดแนวทางการพัฒนาเครื่องมือและเทคโนโลยีเพื่ออำนวยการดำเนินงานด้านความมั่นคงเฉพาะด้านที่มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพอีกด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรส่งเสริมโครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านความมั่นคงที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้มีความต่อเนื่องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาฐานข้อมูลด้านความมั่นคงเฉพาะด้าน อาทิ ฐานข้อมูลอาชญากรรม ฐานข้อมูลด้านการข่าว ฐานข้อมูลเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ฐานข้อมูลความมั่นคงจังหวัดชายแดนใต้ ที่สอดรับและเชื่อมโยงกับชุดข้อมูลที่สำคัญขององค์การตำรวจอาชญากรรมระหว่างประเทศและสหประชาชาติ โดยคำนึงถึงข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับการบริหารจัดการข้อมูลด้านความมั่นคง คู่ขนานกับการแลกเปลี่ยนและขอรับการสนับสนุนข้อมูลผ่านช่องทางความร่วมมือกับต่างประเทศ ตลอดจนควรส่งเสริมให้มีการสำรวจส่วนงานความมั่นคงที่ต้องบริหารจัดการกับข้อมูลจำนวนมาก และมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือเพื่อให้สามารถดำเนินการตามกลไกที่เกี่ยวข้องได้อย่างทันท่วงที เพื่อพัฒนาเป็นโครงการที่สำคัญในปีต่อไป เช่น โครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการด้านความมั่นคง โดยเฉพาะการประเมินผลให้เชื่อมโยงกับระบบ eMENSCR และพัฒนาเครื่องมือการคำนวณ/การประเมินระดับความเสี่ยงของภัยคุกคาม เป็นต้น โดยยังคงมีความจำเป็นในการพัฒนากลไกการบริหารจัดการด้านความมั่นคง ให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนการดำเนินการที่เกี่ยวข้องต่อไป

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 02

การต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน ความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

"พัฒนาต่อยอดการต่างประเทศเพื่อให้ไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน"

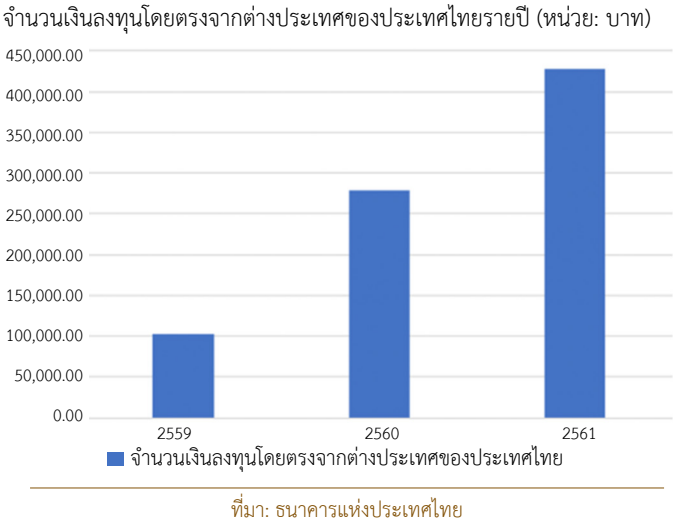

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (02) การต่างประเทศ มุ่งเน้นให้ไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วและมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยการดำเนินงานด้านการต่างประเทศให้ไทยมีความพร้อมและบทบาทเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์เพื่อเป็นผู้เล่นสำคัญในเวทีโลก และมีความร่วมมือกับนานาชาติในลักษณะที่จะเกื้อหนุนต่อความก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านของไทย อาทิ ความมั่นคง เศรษฐกิจ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาคมโลก โดยมีเป้าหมายระดับประเด็นคือ **การต่างประเทศไทย มีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

020001

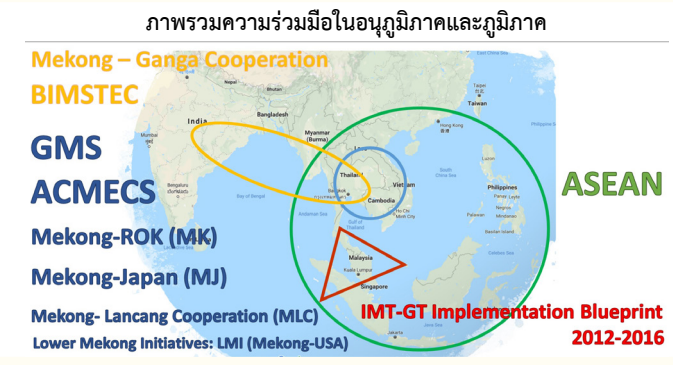
การต่างประเทศไทย มีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก เมื่อพิจารณาเทียบเคียงจากระดับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ในปี 2561 มีจำนวนเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของประเทศไทย 426,749.64 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 52.77 จาก 279,335.13 ล้านบาท ในปี 2560 สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมีองค์ประกอบหลายมิติที่สร้างความเชื่อมั่นให้ต่างประเทศเข้ามาลงทุน

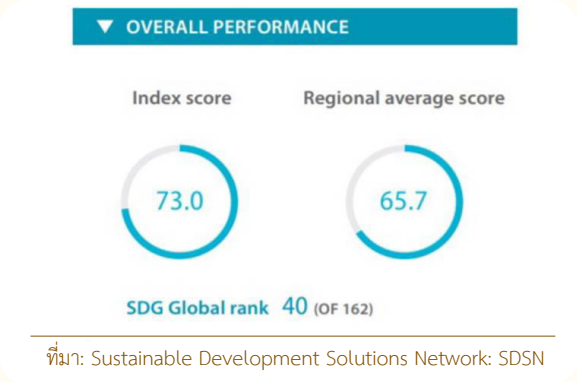
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

อันเป็นผลมาจากการต่างประเทศไทยมีเอกภาพ จากการทำงานของทีมประเทศไทย ซึ่งเกิดจากการทำงานอย่างบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินการในหลายมิติเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและยืนหยัดของไทยในเวทีโลก ประกอบด้วย *มิติด้านความมั่นคง* ซึ่งมีรายละเอียดปรากฏในแผนแม่บทประเด็นความมั่นคง แผนย่อยที่ 4 ด้านการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

มิติด้านความมั่งคั่ง ประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายการทูตระดับภูมิภาคเชิงรุกและทั่วถึง เป็นผู้ริเริ่มในการจัดตั้งกลุ่มภูมิภาคที่เป็นความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ อาทิ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี – เจ้าพระยา – แม่โขง สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ กรอบความร่วมมือเอเชีย กรอบความร่วมมือแม่โขง - ล้านช้าง เพื่อมุ่งผลประโยชน์แห่งชาติด้านเศรษฐกิจในทุกมิติ นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีนโยบายที่มีความสอดคล้องและและสนับสนุนข้อริเริ่มเส้นทางสายไหมและเส้นทางสายไหมทางทะเลศตวรรษที่ 21 ในระดับประเทศ ได้แก่ การส่งเสริมระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกและระเบียงเศรษฐกิจอื่น ๆ ในอนุภูมิภาค ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายระเบียงเศรษฐกิจจีน-คาบสมุทรอินโดจีน

020001

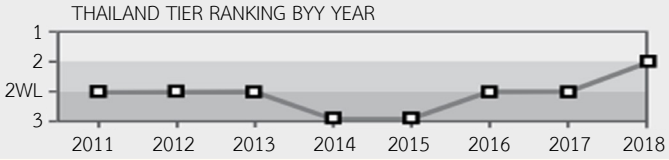

ที่มา: Sustainable Development Solutions Network: SDSN

มิติด้านความยั่งยืน รายงาน Sustainable Development Report 2019 ซึ่งจัดทำโดยเครือข่ายการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Solutions Network: SDSN) และมูลนิธิแบร์เทลส์มันน์ ได้รายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงานเพื่อบรรลุ SDGs ของแต่ละประเทศ ในปี 2562 ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 40 จาก 162 ประเทศทั่วโลก ปรับตัวดีขึ้น 19 อันดับจากอันดับที่ 59 ในปี 2561 จาก 156 ประเทศ

มิติการมีมาตรฐานสากล ประเทศไทยได้ดำเนินการผ่านกระบวนการต่างประเทศและการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล ซึ่งทำให้ประเทศไทยมีมาตรฐานสากล หรือผ่านมาตรฐานสากลในปีที่ผ่านมา อาทิ การต่อต้านการค้ามนุษย์ไทยได้รับการปรับอันดับดีขึ้นจาก Tier 3 เป็น Tier 2 Watch List ในปี 2559 และเป็น Tier 2 ในปี 2561 ต่อเนื่องถึงปี 2562 องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศปลดสถานะธงแดงให้ไทยผ่านมาตรฐานการบินเต็มรูปแบบ สหภาพยุโรปปลดสถานะใบเหลืองของภาคประมงไทยต่อความก้าวหน้าของการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU) ของไทย สะท้อนให้เห็นถึงการไม่ละทิ้งและความพยายามในการปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อประเทศไทยให้กับนานาประเทศ

สถานะการค้ามนุษย์ของไทยตามรายงาน TIP Report

ที่มา: TIP Report

และ*มิติการมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก* ประเทศไทยได้รับเลือกตั้งจากประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ วาระปี 2563 – 2565 ซึ่งเป็น 1 ใน 6 คณะมนตรีหลักของสหประชาชาติที่มีภารกิจหลักในการเสนอและทบทวนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในทุกมิติ ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกคณะกรรมการมรดกโลกขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ วาระปี 2562 – 2566 รวมถึงได้รับเลือกตั้งซ้ำให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกคณะมนตรีองค์การทางทะเลระหว่างประเทศ วาระปี 2563 - 2564 เป็นสมัยที่ 8 สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นจากนานาประเทศที่มีต่อประเทศไทย

นอกจากนี้ ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ใน 6 มิติ ได้แก่ ระบบการบริหารจัดการข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานรัฐและความซ้ำซ้อนกันของภารกิจ เป็นความท้าทายในมิติความมีเอกภาพ ระดับการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศที่เข้มข้นขึ้น ภาวะการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก สถานการณ์ความไม่สงบในภูมิภาคต่าง ๆ รวมถึงโรคอุบัติใหม่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศในมิติความมั่งคั่ง สังคมยังขาดตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน มองเป็นเรื่องไกลตัว ยังขาดการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว และนิยามตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ไม่ตรงกันระหว่างระดับชาติและระดับสากล ล้วนส่งผลต่อการดำเนินการในมิติความยั่งยืน ระดับความแตกต่างของมาตรฐานสากลและมาตรฐานภายในประเทศที่ยังไม่สอดคล้องกัน การขาดการบูรณาการและความเชื่อมโยงข้อมูลของหน่วยงานรัฐ ตลอดจนการขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ยังเป็นความท้าทายในมิติการมีมาตรฐานสากล การส่งเสริมให้คนไทยมีความสามารถและศักยภาพเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศและองค์กรความรู้ของไทยเป็นที่ชื่นชมในเวทีโลก ยังคงเป็นความท้าทายในมิติการมีเกียรติภูมิในประชาคมโลกและมิติความมั่นคง ซึ่งมีรายละเอียดปรากฏในแผนแม่บทประเด็นความมั่นคง แผนย่อยที่ 4 ด้านการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

แผนแม่บทฯ ประเด็น (02) การต่างประเทศ ประกอบด้วย 5 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค รวมทั้งการร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กรภาครัฐ และที่มิใช่ภาครัฐ *(2) ความร่วมมือเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของนวัตกรรม มุ่งกระจายความเจริญ เพิ่มโอกาสและลดอุปสรรคทางเศรษฐกิจ ให้ความสำคัญกับการขยายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงเน้นการเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนกับนานาประเทศ *(3) การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวปฏิบัติ เน้นผลักดันให้มีการจัดทำ ปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบภายในประเทศให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ และมีความเป็นมาตรฐานสากลในทุกภาคส่วน *(4) การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นสร้างเกียรติภูมิและอำนาจต่อรอง เสริมสร้างการใช้อำนาจแบบนุ่มนวลอย่างเป็นระบบ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดี ยกระดับการส่งเสริมเอกลักษณ์ของไทย รักษาสถานะหนึ่งในศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพของโลก และส่งเสริมการเป็นจุดหมายของการจัดประชุม/กิจกรรมระหว่างประเทศในภูมิภาค รวมถึงเน้นส่งเสริมศักยภาพและเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่คนไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศ และ *(5) การต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นส่งเสริมการบริหารจัดการและดำเนินงานด้านการต่างประเทศของส่วนราชการไทยอย่างมีประสิทธิภาพ บูรณาการและมีธรรมาภิบาล ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนาทั้งในประเทศและในต่างประเทศ

020201 020202 020301 020401 020501

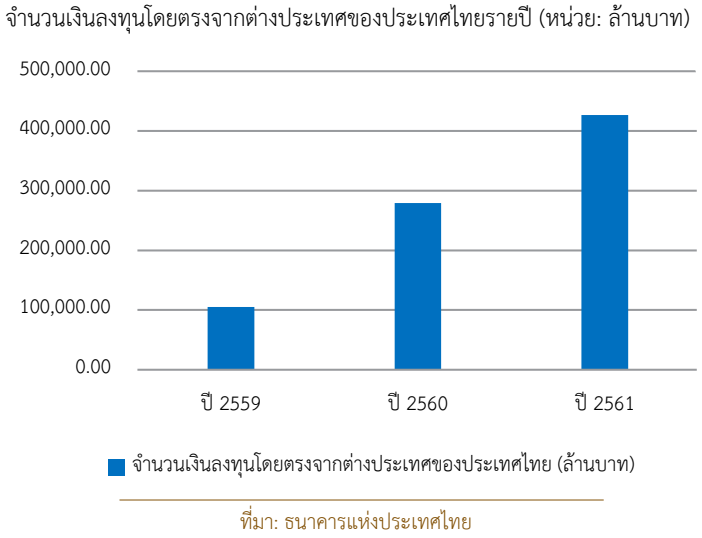
แผนแม่บทย่อย ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ

เป้าหมาย

020201

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า การลงทุน และความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมดีขึ้น

มุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางการให้บริการสุขภาพ การท่องเที่ยว และการศึกษา รวมทั้งเป็นคลัสเตอร์ด้านการเกษตร อุตสาหกรรมอาหาร และเศรษฐกิจชีวภาพที่สำคัญของภูมิภาค และสนับสนุนให้บริษัท/องค์กรระหว่างประเทศจัดตั้งสำนักงานใหญ่ระดับภูมิภาคในไทย ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้จะส่งผลให้การต่างประเทศไทย มีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลกได้ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า การลงทุน และความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมดีขึ้น ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย การมีความสัมพันธ์กับประเทศคู่ค้าที่ดี ความพร้อมของต่างประเทศที่จะร่วมมือกับไทย การลดระดับการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ ความเชื่อมั่นของต่างประเทศที่มีต่อมาตรฐานสินค้าและบริการของไทย ความมีเสถียรภาพทางการเมือง และการเป็นระบบเศรษฐกิจนวัตกรรมที่มีความพร้อมด้านแรงงานฝีมือและการวิจัยและพัฒนา

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างประเทศ ความเชื่อมโยงและนวัตกรรมในกรอบทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคี พบว่าไทยมีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมายการเป็นศูนย์กลางทางการค้า การลงทุนของภูมิภาคเอเชีย ซึ่งสามารถสะท้อนผลจากรายงานที่เกี่ยวเนื่อง ได้แก่ ระดับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นจาก 279,335.13 ล้านบาท ในปี 2560 เป็น 426,749.64 ล้านบาท ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 52.77 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) โดยในปี 2561 มีโครงการต่างชาติที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร 14 โครงการ มูลค่าเงินลงทุน 3,587 ล้านบาท เพิ่มจากปี 2560 ที่มี 7 โครงการ มูลค่าเงินลงทุน 2,200 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 63.05 ในขณะที่มีโครงการต่างชาติยื่นขอรับการสนับสนุนการลงทุนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปี 2561 จำนวน 10 โครงการ มูลค่าเงินลงทุน 14,081 ล้านบาท ลดลงจากปี 2560 ที่มีจำนวน

15 โครงการ มูลค่าเงินลงทุน 17,983 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 21.70 (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2562) นอกจากนั้น ดัชนีนวัตกรรมโลก หรือ Global Innovation Index (GII) สะท้อนให้เห็นถึงระดับการพัฒนานวัตกรรมของไทยที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากเดิมที่อยู่ในอันดับที่ 51 ในปี 2560 เป็นอันดับที่ 44 และ 43 ในปี 2561 และ 2562 ตามลำดับ (Cornell University, INSEAD, and WIPO, 2019) โดยตัวชี้วัดย่อยด้านศักยภาพทางธุรกิจปรับตัวดีขึ้นจากอันดับที่ 62 ในปี 2561 เป็นอันดับที่ 60 ในปี 2562 สะท้อนถึงความพร้อมในการประกอบกิจการของภาคเอกชน **อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดย่อยด้านศักยภาพการตลาดปรับตัวแย่ลงจากอันดับที่ 28 ในปี 2561 เป็นอันดับที่ 32 ในปี 2562** เนื่องจากการแข่งขันทางการค้าของประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นความท้าทายที่สำคัญของไทยที่จะต้องเร่งดำเนินมาตรการเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติในสภาวะการแข่งขันที่เข้มข้นในปัจจุบัน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2561 – 2562 รัฐบาลได้ดำเนินการเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ผ่านแผนงาน/โครงการต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมตลาดเชิงรุกเพื่อเพิ่มโอกาสด้านการค้า การลงทุน การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และการขยายเวลาเปิดทำการด่านศุลกากรสะเดา-บูกิตกายูฮิตัม เป็น 24 ชั่วโมง ซึ่งทำให้ปริมาณการค้าการลงทุนบริเวณชายแดนของทั้งไทยและมาเลเซียเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ ได้มีการส่งเสริมความร่วมมือในกรอบภูมิภาคและอนุภูมิภาค เช่น ระดับภูมิภาค ได้แก่ กรอบความร่วมมืออาเซียน ที่ไทยเป็นประธานในปี 2562 และกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และระดับอนุภูมิภาค ได้แก่ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี - เจ้าพระยา – แม่โขง ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยรัฐบาลได้ส่งเสริมความพร้อมของต่างประเทศให้เข้ามาร่วมมือกับประเทศไทย อาทิ การขยายเครือข่ายกับภาคเอกชนต่างประเทศเพื่อเชิญชวนนักลงทุนต่างชาติมาลงทุนในสาขาอุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve Industries) ของไทย โดยเฉพาะในเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก ซึ่งมีการส่งเสริมระบบเศรษฐกิจนวัตกรรม ด้วยการพัฒนาพื้นที่เขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor of Innovation: EECi) และเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล เพื่อดึงดูดผู้ประกอบการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาลงทุนในไทย รวมทั้งมีมาตรการส่งเสริมการลงทุนต่าง ๆ ด้วยการให้แรงจูงใจทางภาษี อาทิ การนำรายจ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาไปลดหย่อนภาษีนิติบุคคลหรือภาษีเงินได้ และที่ไม่ใช่ภาษี อาทิ การผลิตแรงงานทักษะสูงเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดที่เน้นอุตสาหกรรมเป้าหมาย นอกจากนี้ รัฐบาลมีนโยบายผลักดันให้ไทยเป็นประเทศแห่งนวัตกรรม ที่ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการโดยเฉพาะชาวต่างชาติ เข้ามาลงทุนในไทยเพื่อพัฒนานวัตกรรมและยกระดับสินค้าตามมาตรฐานสากล ซึ่งจะเป็นการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ระบบเศรษฐกิจนวัตกรรม ในอีกทางหนึ่ง สอดคล้องรับกับการให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์กับประเทศคู่ค้าที่ดี ความเชื่อมั่นของต่างประเทศที่มีต่อมาตรฐานสินค้าและบริการของไทย ความมีเสถียรภาพทางการเมือง และไทยมีระบบเศรษฐกิจนวัตกรรมที่มีความพร้อมด้านแรงงานฝีมือและการวิจัยและพัฒนา

020201

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางการค้าการลงทุนของภูมิภาคนั้น มีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ ระดับการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศที่เข้มข้นขึ้น โดยเฉพาะประเทศอื่นในภูมิภาคอาเซียนที่ได้ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ ทำให้ระดับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของไทยอาจเติบโตในอัตราที่ลดลง นอกจากนั้น ภาวะการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก อันเป็นผลมาจากสงครามการค้าระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกา สถานการณ์ความไม่สงบในอิหร่านและรัฐปาเลสไตน์ และโรคอุบัติใหม่ยังส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยวและบริการที่หดตัวลงอย่างเห็นได้ชัด นับเป็นอุปสรรคสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานรัฐตามกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ไม่บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การที่จะสร้างให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางการค้าการลงทุนในด้านการให้บริการสุขภาพ การท่องเที่ยว และการศึกษาของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งการเป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ระดับภูมิภาคของบริษัท/องค์กรระหว่างประเทศนั้น นอกจากจะขึ้นกับระดับศักยภาพภายในประเทศแล้ว ยังขึ้นกับสถานการณ์และศักยภาพทางการแข่งขันของประเทศคู่แข่งอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้ หากต้องการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ หน่วยงานรัฐและภาคส่วนอื่น ๆ จะต้องดำเนินการเชิงรุกเพื่อสร้างเศรษฐกิจนวัตกรรมให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง เนื่องจากนวัตกรรมจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะดึงดูดผู้ประกอบการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาลงทุนในไทย อันจะก่อให้เกิดการถ่ายทอดและต่อยอดการใช้เทคโนโลยี ในการพัฒนาประเทศและสร้างรายได้ให้กับประชาชนไทยอย่างทั่วถึง รวมทั้งจะต้องยกระดับศักยภาพและมาตรฐานสากลของธุรกิจบริการที่ไทยต้องการเป็นศูนย์กลางอย่างเร่งด่วน ทั้งธุรกิจบริการทางการแพทย์/สาธารณสุข โรงแรมที่พัก ร้านอาหาร สปา โรงเรียน สถานศึกษา และมหาวิทยาลัย

แผนแม่บทย่อย ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ

เป้าหมาย 020202

ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

มุ่งเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนกับนานาประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี สร้างความสมดุลระหว่างการเติบโตและความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาที่มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลกได้ ทั้งนี้ ความพร้อมของต่างประเทศที่จะร่วมมือกันดำเนินการ ความตระหนักของทุกภาคส่วน และการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ รายงาน Sustainable Development Report 2019 ซึ่งจัดทำโดยเครือข่ายการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และมูลนิธิแบร์เทลส์มันน์ ได้รายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงานเพื่อบรรลุ SDGs ของแต่ละประเทศ โดยใช้ตัวชี้วัดที่ครอบคลุมทั้ง 17 เป้าหมายหลัก ซึ่งในปี 2562 ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 40 จาก 162 ประเทศทั่วโลก ปรับตัวดีขึ้นจากอันดับที่ 59 ในปี 2561 หรือดีขึ้น 19 อันดับ นอกจากนั้น ยังได้วัดความก้าวหน้าการดำเนินงานของแต่ละประเทศด้วยดัชนีคะแนนการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งในปี 2562 ประเทศไทยมี 73.0 คะแนน ปรับตัวดีขึ้นจากปีก่อนหน้าที่มี 69.2 คะแนน สะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการขับเคลื่อน SDGs อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีประเด็นที่มีความท้าทายที่ควรให้ความสำคัญและดำเนินการเร่งด่วน ได้แก่ เป้าหมายหลักที่ 3 การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี เป้าหมายหลักที่ 10 การลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ เป้าหมายหลักที่ 13 การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเป้าหมายหลักที่ 14 การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล

สถานะการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2562

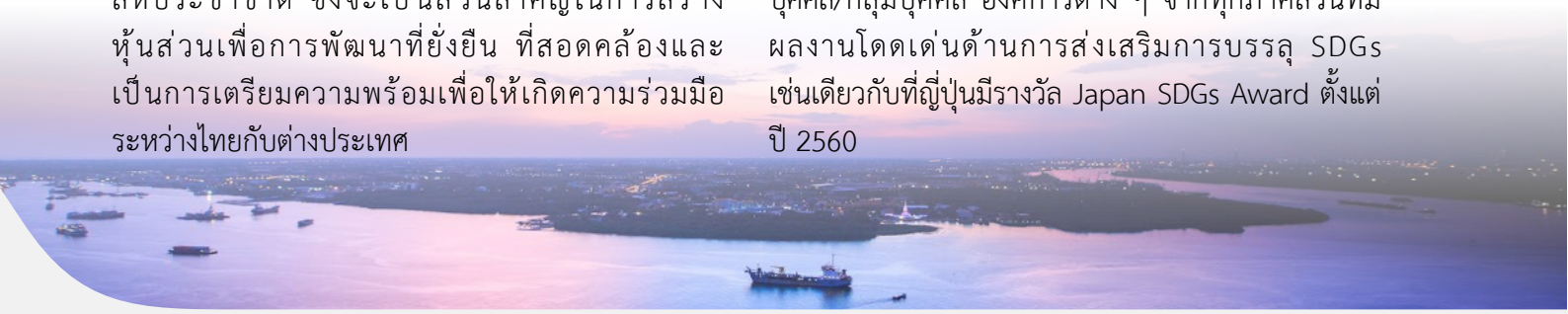
ที่มา: Sustainable Development Solutions Network: SDSN

020202

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2561 – 2562 คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้ขับเคลื่อนการดำเนินการเพื่อให้บรรลุ SDGs ภายในปี 2573 โดยการประชุม กพย. ครั้งที่ 1/2562 เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2562 คณะกรรมการฯ ได้ให้ความเห็นชอบแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสร้างความตระหนักรู้ (2) การบูรณาการเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับที่ 2 และแผนระดับที่ 3 (3) กลไกการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยคณะอนุกรรมการ 4 คณะ (4) การจัดทำโครงการด้วยหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (5) การสร้างเครือข่ายกับภาคีการพัฒนา และ (6) การติดตามผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ทั้งนี้ เพื่อสร้างหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกับภาคีต่างประเทศ ไทยได้บริจาคให้กับกองทุนพัฒนาเอเชีย จำนวน 33,972,000 บาท และบริจาคเงินให้สมาคมพัฒนาการระหว่างประเทศ ภายใต้ธนาคารโลก จำนวน 33,000,000 บาท ในปี 2562 นอกจากนั้น ไทยในฐานะประธานอาเซียนในปี 2562 ได้ดำเนินการภายใต้ธีม ร่วมมือร่วมใจ ก้าวไกล ยั่งยืน โดยได้จัดตั้งศูนย์อาเซียนเพื่อการศึกษาและการหารือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากร และเป็นเวทีเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และระหว่างอาเซียนกับหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา ซึ่งสามารถสนับสนุนความร่วมมือใต้-ใต้ และการประสานงานระหว่างประเทศอาเซียนในอนาคต รวมทั้งจัดการประชุมคณะทำงานร่วมระหว่างภาคประชาสังคมและภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมทั้งสนับสนุนการปฏิรูประบบงานด้านการพัฒนาของสหประชาชาติ ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่สอดคล้องและเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างไทยกับต่างประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุ SDGs มีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ การที่คนกลุ่มใหญ่ในสังคมยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญจำเป็นของ SDGs โดยมองว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นเป็นเรื่องไกลตัว หรือเป็นเรื่องของหน่วยงานรัฐแต่เพียงเท่านั้น การขาดการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมองว่าเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานเจ้าภาพในแต่ละเป้าหมายหลักเท่านั้น ไม่สนับสนุนการขับเคลื่อนตามบทบาทหน้าที่ที่ควรจะเป็น ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพในการดำเนินงาน รวมถึงนิยามตัวชี้วัด SDGs ที่ยังไม่ตรงกันระหว่างระดับชาติและระดับสากล ทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในการเก็บข้อมูลและการรายงานสถิติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานรัฐและภาคีเครือข่ายควรดำเนินการตามแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทยทั้ง 6 ขั้นตอน โดยควรเร่งสร้างความตระหนักรู้ให้เกิดขึ้นกับคนทั้งประเทศ พิจารณาจัดทำสื่อสาธารณะเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งสื่อรูปแบบเดิมและสื่อรูปแบบใหม่ที่สร้างสรรค์และเข้าใจได้ รวมทั้งยังควรเชื่อมโยงโครงการที่ดำเนินการเพื่อตอบโจทย์ SDGs และตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ชาติเข้าด้วยกัน ใช้ระบบการติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) เป็นหลักในการติดตามความก้าวหน้าการบรรลุ SDGs ซึ่งจะช่วยทำให้เกิดความเป็นเอกภาพในการดำเนินการของหน่วยงานรัฐ นอกจากนี้ รัฐบาลควรพิจารณาการจัดตั้งรางวัล Thailand SDGs Award เพื่อมอบรางวัลให้กับบุคคล/กลุ่มบุคคล องค์การต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนที่มีผลงานโดดเด่นด้านการส่งเสริมการบรรลุ SDGs เช่นเดียวกับที่ญี่ปุ่นมีรางวัล Japan SDGs Award ตั้งแต่ปี 2560

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ

เป้าหมาย

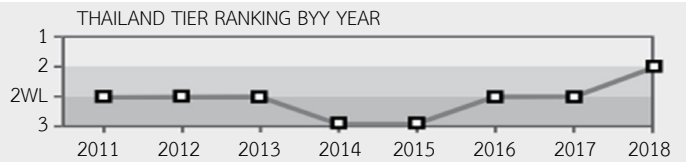
ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น

020301

เนื่องจากสังคมโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความเชื่อมโยงใกล้ชิดและการแข่งขันที่สูงมากขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลให้การพัฒนาอย่างเป็นเอกเทศจากกฎเกณฑ์และมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับอย่างสากลเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ซึ่งประเทศไทยจะต้องปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบในประเทศให้เป็นไปตามมาตรฐานและพันธกรณีระหว่างประเทศ ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้จะส่งผลให้การต่างประเทศไทย มีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลกได้ ทั้งนี้ การบรรลุเป้าหมายประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น จำเป็นต้องดำเนินการบูรณาการระหว่างส่วนราชการในการอนุวัติพันธกรณีระหว่างประเทศของไทย/มาตรฐานสากลที่สำคัญต่อผลประโยชน์ของประเทศ ความตระหนักและศักยภาพของส่วนราชการไทยและกฎระเบียบภายในที่ชัดเจนสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ/มาตรฐานสากล

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาระดับความร่วมมือกับต่างประเทศในการปรับปรุง/พัฒนามาตรฐานภายในประเทศ และอันดับ/คะแนนของไทยในดัชนีสากลในประเด็นที่มีนัยสำคัญต่อผลประโยชน์ของชาติ ในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยได้ดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลที่สำคัญในหลายด้าน อาทิ ในด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์ ไทยได้รับการปรับอันดับดีขึ้นจาก Tier 3 เป็น Tier 2 Watch List ในปี 2559 และเป็น Tier 2 ในปี 2561 ต่อเนื่องถึงปี 2562 ซึ่งเป็นอันดับที่ดีที่สุดในรอบ 9 ปีที่ผ่านมา ตามรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา ในด้านการบินระหว่างประเทศ ไทยได้รับการปลดธงแดงจากองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ เมื่อเดือนตุลาคม 2560 ทำให้ลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับธุรกิจการบินระหว่างประเทศ และในด้านการประมง ไทยได้รับการปลดสถานะใบเหลืองของภาคการประมงไทยจากสหภาพยุโรป ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าของการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม ซึ่งได้มีการพัฒนาผ่านกลไกการแก้ไขปัญหามาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ได้รับสถานะใบเหลืองเมื่อปี 2558 ซึ่งการปลดสถานะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาภาคการประมงของไทยอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามยังมีบางประเด็นที่ไทยต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศ อาทิ การทบทวนนโยบายและมาตรการในการกำกับตรวจสอบเกี่ยวกับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและเทคโนโลยีทางการเงิน เพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง

สถานะการค้ามนุษย์ของไทยตามรายงาน TIP Report

ที่มา: TIP Report

020301

การดำเนินงานที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2561 – 2562 ส่วนมากเป็นการดำเนินโครงการที่ส่งเสริมองค์ความรู้ พัฒนาบุคลากร และทบทวนกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นตามมาตรฐานสากล โดยเฉพาะกระบวนการด้านการเงิน การทุจริตคอรัปชั่น การศึกษา และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ในการดำเนินงานที่หลากหลาย เสริมสร้างความร่วมมือทางวิชาการ และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด โดยหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการจัดทำและปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบภายในประเทศให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศของไทยและมีความเป็นมาตรฐานสากล อาทิ โครงการปฏิรูปกฎหมายและบูรณาการแนวปฏิบัติที่ดีในการตรากฎหมาย ภายใต้แผนงาน Country Programme ที่รัฐบาลดำเนินการร่วมกับองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ อนึ่ง ในช่วงที่ไทยเป็นประธานอาเซียนปี 2562 ไทยได้ผลักดันการเสนอเอกสารผลลัพธ์ของอาเซียนจำนวนมากที่สอดคล้องกับหลักสากลที่ส่งเสริมสันติภาพและการพัฒนาอย่างยั่งยืน อาทิ เอกสารมุมมองอาเซียนต่ออินโด-แปซิฟิก เพื่อส่งเสริมความเป็นแกนกลางของอาเซียนและรักษาบทบาทนำอาเซียนในการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ ซึ่งเอกสารได้บรรจุแนวคิด 3 M ที่ไทยเสนอด้วย ได้แก่ ความไว้เนื้อเชื่อใจ (Mutual Trust) การเคารพซึ่งกันและกัน (Mutual Respect) และการมีผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Benefit) นอกจากนี้ ไทยได้ผลักดันให้ผู้นำอาเซียนรับรองปฏิญญากรุงเทพฯ ว่าด้วยการต่อต้านขยะทะเลในอาเซียน รวมทั้งได้มีการจัดตั้งศูนย์อาเซียนในมิติต่าง ๆ ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ประเทศไทย 7 ศูนย์ และได้ริเริ่มเครือข่ายอาเซียนเพื่อต่อต้านการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม นอกจากนี้ ในปี 2562 ในกรอบสหประชาชาติ ไทยเป็นผู้ประสานการเจรจาในการให้ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติรับรองปฏิญญาทางการเมืองของการประชุมระดับสูงว่าด้วยหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าโดยฉันทามติ

020301
020301

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและให้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ยังมีข้อจำกัดในประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ ระดับความแตกต่างของมาตรฐานสากลและมาตรฐานภายในประเทศที่ยังไม่สอดคล้องกัน การขาดการบูรณาการและความเชื่อมโยงข้อมูลของหน่วยงานรัฐ ตลอดจนการขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เนื่องจากอาจทำให้เกิดข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานรัฐและประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะในภาคการประมงที่จะต้องเร่งสร้างความเข้าใจและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องให้กับชาวประมงพื้นบ้าน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย อาจใช้สถานะของประเทศในประเด็นการค้ามนุษย์ การบินระหว่างประเทศ การควบคุมการประมงผิดกฎหมาย และการฟอกเงิน เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานและพันธกรณีสากล โดยกำหนดเป้าหมายให้สถานะของประเทศในอนาคตอยู่ในระดับที่ไม่ต่ำกว่าสถานะปัจจุบันหรือจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ทั้งนี้ ในระยะต่อไปควรให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักรู้ให้กับส่วนราชการและภาคส่วนอื่น ๆ ในลำดับแรก รวมทั้งจะต้องเสริมสร้างขีดความสามารถและศักยภาพในการดำเนินการในทุกด้านเพื่อให้เป็นไปตามกฎระเบียบพันธกรณี และมาตรฐานระหว่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนไทยมีคุณภาพชีวิตและมาตรฐานต่าง ๆ ที่ดีขึ้น ทำให้ชาวต่างชาติมีความเชื่อมั่นในการทำธุรกิจและลงทุนในประเทศไทย ซึ่งจะทำให้ไทยไม่สูญเสียตลาดและโอกาสทางเศรษฐกิจในต่างประเทศ อาทิ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงกฎหมายเร่งดำเนินการยกเลิกกฎหมายที่ไม่จำเป็นและปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบังคับใช้ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ทั้งนี้ ต้องสร้างความเข้าใจกับภาคเอกชนและภาคประชาชนให้เห็นถึงความจำเป็นของการบังคับใช้ดังกล่าวด้วย

แผนแม่บทย่อย การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก

เป้าหมาย

020401 ประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น

มุ่งส่งเสริมสถานะ อำนาจแบบนุ่มนวล และขีดความสามารถของไทย ผ่านการเผยแพร่วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ และการดำเนินนโยบายการต่างประเทศ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้การต่างประเทศไทย มีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลกได้ ทั้งนี้ เพื่อบรรลุเป้าหมาย ประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญประกอบด้วย คนไทยมีความสามารถและศักยภาพเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ องค์ความรู้ของไทยเป็นที่ชื่นชมในเวทีโลก การบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมความนิยมไทยในต่างประเทศ/บทบาทของไทยบนเวทีระหว่างประเทศ และการบูรณาการร่วมกับภาคประชาชนเพื่อส่งเสริมสถานะและศักยภาพของคนไทยในต่างประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาระดับความสำเร็จของไทยในการสร้างความเข้าใจ/การยอมรับภาพลักษณ์ และความนิยมไทยในสากลด้วยอำนาจแบบนุ่มนวล ระดับความสำเร็จของไทยในเวทีระหว่างประเทศ พบว่า ประเทศไทยได้รับการยอมรับจากนานาประเทศอย่างกว้างขวาง โดยในปี 2562 ไทยได้รับเลือกตั้งจากประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ วาระปี 2563 – 2565 ซึ่งเป็น 1 ใน 6 คณะมนตรีหลักของสหประชาชาติที่มีภารกิจหลักในการเสนอและทบทวนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ภายในปี 2573 นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกคณะกรรมการมรดกโลกขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ วาระปี 2562 – 2566 โดยได้รับคะแนนเสียง 156 เสียง จากจำนวนประเทศที่ลงคะแนนเสียงทั้งหมด 170 ประเทศ ซึ่งเป็นคะแนนสูงสุดในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นจากนานาประเทศที่มีต่อประเทศไทย

020401

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานรัฐเพื่อส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก ในช่วงปี 2561 – 2562 ดำเนินการจัดโครงการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและวิชาการ อาทิ เทศกาลภาพยนตร์ไทย งานแสดงดนตรีไทย งานประชาสัมพันธ์อาหารไทย กิจกรรมมวยไทย ดำเนินกิจกรรมการทูตพุทธภาคี/การภูมิภาค ในการแสดงบทบาทในเวทีระหว่างประเทศ อาทิ การเป็นประธานอาเซียนและบทบาทไทยในสหประชาชาติ รวมทั้งส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่หรือสำนักงานภูมิภาคขององค์การระหว่างประเทศ และการประชุมระหว่างประเทศทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน สอดคล้องกับนโยบายที่จะส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้า การลงทุน และการบริการของภูมิภาค เพื่อเพิ่มบทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศ โดยมีผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ การตราพระราชบัญญัติเอกสิทธิ์และความคุ้มกันสำหรับองค์การระหว่างประเทศและการประชุมระหว่างประเทศในประเทศไทย พ.ศ. 2561 ซึ่งจะผลักดันสถานะและภาพลักษณ์ของไทยในฐานะเจนีวาแห่งเอเชียในการเป็นแหล่งบ่มเพาะองค์ความรู้และแนวปฏิบัติสากลของภูมิภาค ซึ่งเป็นประโยชน์โดยตรงในการยกระดับศักยภาพของบุคลากรไทย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ในช่วงปีที่ผ่านมาหน่วยงานรัฐได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ ภายใต้แนวคิดการทูตวัฒนธรรม และกิจกรรมการทูตพหุภาคี/การภูมิภาค ซึ่งทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักของนานาประเทศ และมีบทบาทในประชาคมโลกมากขึ้น ทว่าไทยยังคงมีข้อจำกัดในการเป็นที่ยอมรับในบางมิติที่ยังไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะสามารถแข่งขันกับภาคีอื่น ๆ ซึ่งทำให้โอกาสในการเข้าร่วมมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศเป็นไปได้ไม่ง่ายนัก อันเป็นผลมาจากข้อจำกัดบางเรื่อง อาทิ ความสัมพันธ์ของไทยกับประเทศพันธมิตรในการพัฒนา ความสามารถในการดำเนินการตามมาตรฐานสากล และประเด็นความน่าเชื่อถือของไทยอันเกี่ยวเนื่องกับความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเมือง นอกจากนี้ยังมีความท้าทายในการส่งเสริม

ให้คนไทยมีความสามารถและศักยภาพเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ และองค์ความรู้ของไทยเป็นที่ชื่นชมในเวทีโลก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย สำหรับการดำเนินการส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก ไทยมีความจำเป็นที่จะต้องยกระดับการส่งเสริมเอกลักษณ์ให้นำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มได้ เน้นการดำเนินนโยบายที่เป็นการส่งเสริมสถานะของไทยในเวทีโลก พร้อมไปกับการสร้างขีดความสามารถให้ทุกภาคส่วนของไทยในการเสริมสร้างสถานะของประเทศให้มีเกียรติภูมิบนเวทีโลกและมีอำนาจในการต่อรองกับนานาประเทศเพื่อปกป้อง รักษา และเพิ่มพูนผลประโยชน์แห่งชาติในทุกมิติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ เพิ่มความนิยมไทยผ่านการใช้อำนาจแบบนุ่มนวล อาจมีการผลักดันประเด็นที่ไทยมีศักยภาพและต้องการส่งเสริมผ่านเวทีหารือระหว่างประเทศเพื่อยกระดับบทบาทของไทยในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการริเริ่มให้เกิดการแลกเปลี่ยนและนำไปสู่การพัฒนาด้านวิชาการและศักยภาพของบุคลากร นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงการรักษามาตรฐานสากลในด้านต่าง ๆ และการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับจากนานาประเทศและเพิ่มโอกาสการมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศ รวมไปถึงการเสริมสร้างเครือข่ายของคนไทย/ชุมชนไทยในต่างประเทศ

แผนแม่บทย่อย การต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ

เป้าหมาย

020501

ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างมีเอกภาพ และไทยเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศในทุกมิติมากขึ้น

โดยจะต้องบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ บนเงื่อนไขเวลาและทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการต่างประเทศให้เป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการดำเนินการข้างต้นจะส่งผลให้การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลกได้ โดยเป้าหมายต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการระหว่างส่วนราชการไทยและภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนา/เชื่อมโยงฐานข้อมูลและองค์ความรู้ด้านการต่างประเทศ และการอำนวยความสะดวกในการจัดบริการของภาครัฐ/ให้ความช่วยเหลือกับคนไทยในต่างประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาระดับความร่วมมือระหว่างส่วนราชการไทยเพื่อพัฒนา/ขับเคลื่อนการต่างประเทศในทุกมิติ ระดับความสำเร็จในการสร้างความตระหนักรู้ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ และระดับการพัฒนางานบริการด้านการต่างประเทศและด้านการกงสุล พบว่า ประเทศไทยได้ดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างเป็นเอกภาพ โดยใช้กลไกทีมประเทศไทย ที่บูรณาการร่วมกันระหว่างส่วนราชการที่ไปประจำการในต่างประเทศ เชื่อมโยงกับส่วนราชการที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดบริการของภาครัฐให้กับคนไทยในต่างแดน และให้ความช่วยเหลือสำหรับผู้ตกทุกข์ได้ยาก โดยในช่วงปี 2562 ทีมประเทศไทยได้ให้ความช่วยเหลือคนไทยในหลายสถานการณ์ อาทิ สถานการณ์ความรุนแรงในลิเบีย นอกจากนั้น ยังได้มีการให้บริการผ่านระบบกงสุลออนไลน์ หรือ e-Consular เพื่อประชาชน ซึ่งได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้รับการบริการที่รวดเร็วยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการเปิดใช้งานระบบการเก็บสถิติงานกงสุล เพื่อสร้างฐานข้อมูลสำหรับการพัฒนาการให้บริการต่อไป แต่ยังขาดการเสริมสร้างเครือข่ายบุคคลและองค์กรที่เป็นมิตรกับประเทศไทยในต่างประเทศ

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2561 – 2562 เน้นการพัฒนาการดำเนินงานอย่างมีบูรณาการและเอกภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานและความตระหนักรู้เกี่ยวกับงานด้านต่างประเทศของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาชน ผ่านการจัดทำโครงการต่าง ๆ ภายใต้กลไกการทูตเพื่อประชาชนและการทูตสาธารณะ อาทิ การบูรณาการพัฒนาระบบการให้บริการประชาชน ความร่วมมือระหว่างประเทศทางด้านวิชาการ และการจัดงานเทศกาลไทยในต่างประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมระหว่างประเทศ โครงการที่ดำเนินการแล้วอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ โครงการบูรณาการพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการคัดกรองคนต่างด้าว ผ่านการเชื่อมโยง

020501

ข้อมูลระหว่างกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ในการอำนวยความสะดวกด้านการตรวจลงตราและตรวจคนเข้าเมืองเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชาวต่างชาติ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากบริบทโลกที่ได้เปลี่ยนแปลงไปทำให้ในปัจจุบันการดำเนินงานในรูปแบบเดิมไม่สามารถตอบสนองและรับมือกับเหตุการณ์และภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ เนื่องจากการดำเนินงานเพื่อให้มีเอกภาพและบูรณาการเพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่ได้วางไว้นั้นไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดเพียงหน่วยงานเดียว ดังนั้นจะต้องอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ซึ่งยังพบข้อจำกัดต่าง ๆ อาทิ ระบบการบริหารจัดการข้อมูลที่ไม่เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานรัฐและความซ้ำซ้อนกันของภารกิจ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรพัฒนาการเตรียมการตั้งรับกับภัยคุกคามและปัญหาที่อาจเกิดขึ้นภายใต้บริบทโลกในปัจจุบันให้มีความรวดเร็วยิ่งขึ้น ผ่านการลดทอนขั้นตอนการดำเนินงานที่ไม่จำเป็น เนื่องจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่มีขอบเขตที่กว้างขวาง เชื่อมโยง ซับซ้อน และส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นภัยจากการก่อการร้าย การค้ามนุษย์ หรือภัยคุกคามด้านสุขภาพและภัยพิบัติ รวมถึงพิจารณาสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อน พัฒนา และแก้ไขปัญหาทางด้านการต่างประเทศร่วมกัน ซึ่งกระบวนการการมีส่วนร่วมควรมีหลายระดับ ตั้งแต่การเสนอความคิดเห็น การร่วมดำเนินการ ตลอดจนการติดตามผลการดำเนินงาน โดยการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานนั้นควรกำหนดเป้าหมายร่วมกันใหม่เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการทำงานร่วมกันมากกว่าที่จะใช้บทบาทหรืออำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานเป็นตัวกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ทั้งนี้ ควรสนับสนุนความร่วมมือกันในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม อาทิ ด้านการค้าการลงทุน ด้านวิชาการ และด้านวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มการเข้าถึงของประชาชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจะพัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในด้านอื่น ๆ และเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจต่อไป อาทิ มุ่งขยายกรอบการดำเนินงานภายใต้นโยบายการทูตเพื่อประชาชนทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ พร้อมนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาบูรณาการร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลและการบริการด้านต่าง ๆ รวมทั้งการทำงานอย่างไร้รอยต่อของทุกภาคส่วน โดยมีสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ 99 แห่งทั่วโลก ทำหน้าที่เป็นศูนย์ดำรงธรรมในต่างประเทศ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 03

การเกษตร

"วางรากฐานเกษตรไทย
เพื่อการเติบโตก้าวไกล
อย่างยั่งยืน"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (3) การเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาภาคเกษตรให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยการยกระดับผลิตภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตรซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **(1) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น และ (2) ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

030001

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรในประเทศปี 2562 มีมูลค่ารวม 673,220 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2561 ที่มีมูลค่ารวม 672,388 ล้านบาท หรือมีการขยายตัวเพียงร้อยละ 0.1 จากปี 2561 เนื่องจากความผันผวนของสภาพภูมิอากาศยังคงเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อผลผลิตทางการเกษตรของไทย โดยเฉพาะปัญหาภัยแล้ง และอุทกภัย ทั้งนี้ หากพิจารณาอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตร เฉลี่ยปี 2560-2562 จะขยายตัวร้อยละ 2.8 ซึ่งถือว่ายังห่างจากการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ที่อัตราร้อยละ 3.8 ในปี 2565 ซึ่งหากมีการผลักดันนโยบายสำคัญ ๆ เพื่อพัฒนาภาคเกษตร โดยเน้นการพัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer การสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันเกษตรกร การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิต โดยส่งเสริมให้เกษตรกรเป็นเกษตรกรมืออาชีพที่มีศักยภาพในด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาดโดยใช้หลักการตลาดนำการผลิตควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ทำให้การผลิตสินค้าเกษตรสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและมีคุณภาพมาตรฐานมากขึ้น คาดว่าจะทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดได้

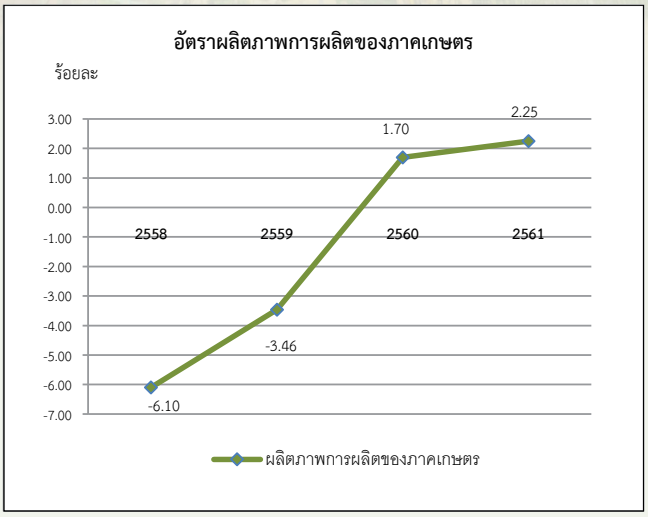
ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

030002

ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตร พบว่ามีการปรับตัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.7 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 2.25 ในปี 2561 ส่วนหนึ่งเป็นผลจากปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อผลผลิตทางการเกษตร ประกอบกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุน ซึ่งหากเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้อัตราผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเฉลี่ยร้อยละ 1.2 ในปี 2565 ถือว่า ณ ปี 2561 สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้แล้ว อย่างไรก็ดี ประเทศไทยที่ต้องรักษาระดับผลิตภาพของภาคเกษตรไว้ให้ได้ตลอดช่วงระยะเวลานี้ โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการน้ำที่เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ และการพัฒนาพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ที่ดีเหมาะกับสภาพภูมิอากาศควบคู่กับการพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่จะเป็นประโยชน์ต่อทั้งการควบคุมการผลิตและการเข้าถึงตลาดที่สำคัญ พร้อมทั้งมีการส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เพื่อรักษาระดับความสำเร็จไว้ต่อเนื่อง

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ทั้งนี้ ประเด็นการเกษตรยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ได้แก่ (1) การวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรมยังมีน้อย จึงต้องเร่งผลักดันการถ่ายทอดงานวิจัยสู่การปฏิบัติจริงแก่ภาคเกษตร เพื่อนำไปต่อยอดสู่การเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรในเชิงพาณิชย์ และทำให้สินค้าเกษตรได้รับการพัฒนาครบวงจร (2) เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการผลิตได้ เนื่องจากการจัดหาเทคโนโลยีมีค่าใช้จ่ายที่สูง ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน รวมทั้งเกษตรกรขาดความมั่นใจและไม่เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากเทคโนโลยี จึงไม่จูงใจให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรหันมาลงทุนและใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิต (3) หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดทำฐานข้อมูลทางด้านการเกษตร ผลักดันให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตของตนให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานความปลอดภัย ให้ความรู้และผลักดันการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อให้กลายเป็นสถาบันเกษตรกรที่มีความเข็มแข็ง รวมทั้งส่งเสริมการตลาดให้แก่เกษตรกรเพื่อรองรับผลผลิตและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการผลิตที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

แผนแม่บทฯ ประเด็น การเกษตร ประกอบด้วย 6 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น* ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ด้วยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและนวัตกรรม การขึ้นทะเบียนและคุ้มครองสิทธิ์ให้กับสินค้าและผลิตภัณฑ์ สร้างความแตกต่าง ความโดดเด่น และสร้างแบรนด์ให้กับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น *(2) เกษตรปลอดภัย* พัฒนาคุณภาพมาตรฐานและระบบรับรองความปลอดภัยในระดับต่าง ๆ รวมถึงการตรวจสอบย้อนกลับให้เป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในและต่างประเทศ สนับสนุนการผลิตสินค้าที่ได้คุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย สร้างความตระหนักรู้ของผู้ผลิตและผู้บริโภคถึงความสำคัญของเกษตรปลอดภัย รวมทั้งสนับสนุนเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ระดับวิถีชาวบ้านเพื่อต่อยอดสู่เกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์ที่ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล *(3) เกษตรชีวภาพ* สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพทางการเกษตร เพื่อนำไปสู่การผลิตและขยายผลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ และประยุกต์ใช้นวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเพื่อการแปรรูปสินค้าจากความหลากหลายทางชีวภาพ ส่งเสริมการปลูกสมุนไพรให้เป็นพืชเศรษฐกิจตามความเหมาะสม และส่งเสริมให้มีการนำวัตถุดิบเหลือทิ้งทางการเกษตรมาใช้ในอุตสาหกรรมและพลังงานที่เกี่ยวเนื่องกับชีวภาพ *(4) เกษตรแปรรูป* สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตร และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ผลักดันเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ ตลอดจนให้ความสำคัญกับตราสินค้าและปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ส่งเสริมการใช้วัตถุดิบและผลิตผลทางการเกษตรเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ *(5) เกษตรอัจฉริยะ* ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลและอุปกรณ์ทางการเกษตร รวมถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรแห่งอนาคต เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการเกษตรทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อวางแผนการเกษตร และพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรอัจฉริยะที่มีความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมการทำระบบฟาร์มอัจฉริยะ และ *(6) การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร* ให้ความสำคัญกับมาตรการสนับสนุนที่จะช่วยส่งเสริมให้การสร้างมูลค่าในภาคเกษตรดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม อาทิ การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรทางการเกษตร และพัฒนาฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่อย่างเหมาะสม พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตรและระบบติดตามเฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตรให้ทันสถานการณ์ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร และส่งเสริมการขยายตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรในรูปแบบต่าง ๆ

030101 030201 030202 030301 030302
030401 030501 030502 030601 030602

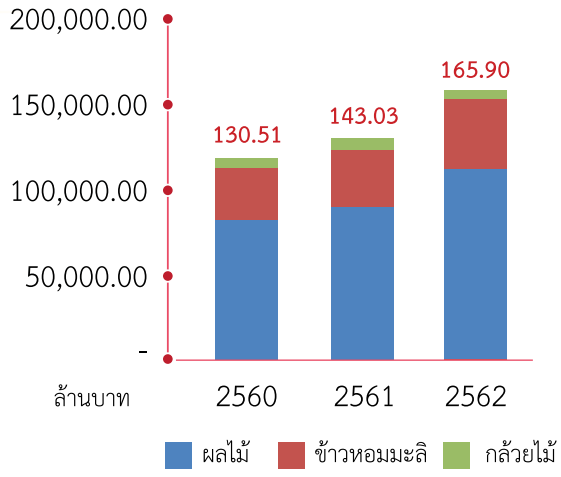
แผนแม่บทย่อย เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

เป้าหมาย

030101 สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

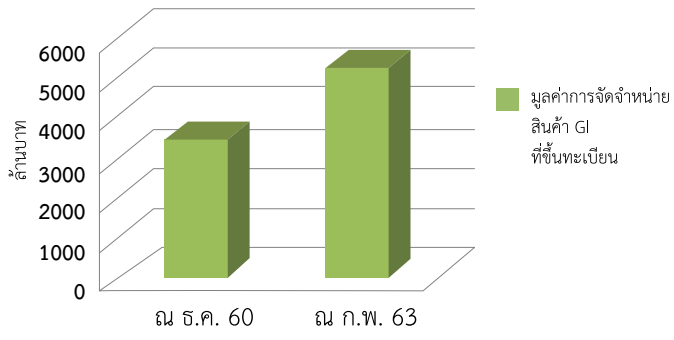
ซึ่งเป็นสินค้าที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะพื้นที่ อาทิ ผลไม้เมืองร้อน ข้าวหอมมะลิ และกล้วยไม้ รวมทั้งสินค้าที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) โดยการพัฒนาอัตลักษณ์พื้นถิ่นและความโดดเด่นของสินค้าในพื้นที่ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานของสินค้า พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น สร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมการตลาดทั้งในและต่างประเทศจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายที่ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น

มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรอัตลักษณ์

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยกรมศุลกากร

มูลค่าการจัดจำหน่ายสินค้า GI ที่ขึ้นทะเบียน

ที่มา: กรมทรัพย์สินทางปัญญา

030101

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย มูลค่าการส่งออกของสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ซึ่งพิจารณาจากมูลค่าการส่งออกของผลไม้เมืองร้อน ข้าวหอมมะลิ และกล้วยไม้ ในช่วงปี 2560 - 2561 มีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 12.79 ต่อปี มูลค่าการจัดจำหน่ายสินค้า GI ที่ขึ้นทะเบียนที่จัดจำหน่ายภายในประเทศจากงานที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาจัดขึ้น ณ ธันวาคม 2560 มีมูลค่ารวม 3,500 ล้านบาท และเพิ่มเป็น 5,300 ล้านบาท ณ กุมภาพันธ์ 2563 แสดงให้เห็นว่ามูลค่ากลุ่มสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีแนวโน้มการขยายตัวในทิศทางที่ดี อย่างไรก็ตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งจัดทำฐานข้อมูลสำหรับการใช้ติดตามความก้าวหน้าของสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นที่ครอบคลุมและสะท้อนมูลค่าของผลิตภัณฑ์อย่างแท้จริง

การดำเนินการที่ผ่านมา ในปี 2561-2562 ส่วนใหญ่ดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายผ่านโครงการส่งเสริมด้านการผลิตและพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ โดยเน้นสินค้าที่มีศักยภาพและมีความโดดเด่นในแต่ละพื้นที่เพื่อการสร้างรายได้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนท้องถิ่น โดยควบคู่ไปกับการส่งเสริมด้านการตลาด และการผลักดันให้มีการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อสร้างมูลค่าให้กับสินค้าผ่านโครงการส่งเสริมและคุ้มครองสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) โครงการส่งเสริมสินค้า GI อัตลักษณ์สินค้าพื้นถิ่นเพิ่มมูลค่าสู่สากล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่นทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวการผลิตสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นให้มากขึ้น อย่างไรก็ตามในระยะต่อไปควรมีการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและมีมูลค่าเพิ่มโดยอาศัยนวัตกรรม รวมทั้งมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานเพื่อทำให้การพัฒนาสินค้าเกษตรต่าง ๆ ครบวงจรทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในความสำคัญของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ นอกจากนี้ตลาดที่เข้ามารองรับผลิตภัณฑ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ยังมีปริมาณน้อย และขาดการวิจัยและพัฒนาสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อนำไปต่อยอดสู่การเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าในเชิงพาณิชย์ ทำให้สินค้าเกษตรไม่ได้รับการพัฒนาอย่างครบวงจร

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อสร้างมูลค่าจากเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นตามเป้าหมาย จำเป็นต้องเร่งสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในความสำคัญของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการ การสร้างตลาดใหม่ โดยควรประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานให้เกิดกระบวนการทำงานร่วมกันตลอดห่วงโซ่ กำหนดเป้าหมายในเชิงพื้นที่และผลิตภัณฑ์ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาตั้งแต่วัตถุดิบ การพัฒนาคุณภาพสินค้า การวิจัยพัฒนาและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการบริหารจัดการตลาดได้อย่างเป็นระบบ โดยต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในประเภทอื่น ๆ โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยสู่ตลาดยุคใหม่ โครงการส่งเสริมสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) อัตลักษณ์สินค้าพื้นถิ่นเพิ่มมูลค่าสู่สากล นอกจากนี้ ควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานด้านการวิจัยพัฒนาร่วมสนับสนุนกิจกรรมการแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

แผนแม่บทย่อย เกษตรปลอดภัย

เป้าหมาย

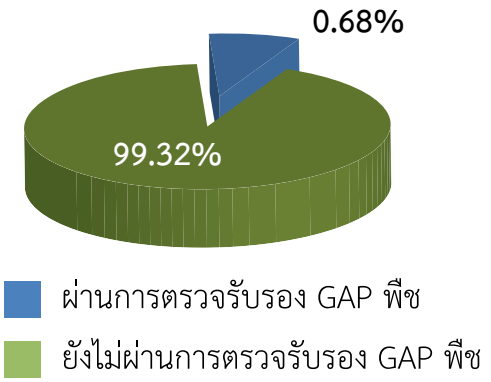
030201 สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

การพัฒนาสินค้าเกษตรปลอดภัยเป็นการยกระดับคุณภาพของสินค้าเกษตรไทยเพื่อสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นในสินค้าเกษตรของไทย การผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดซึ่งจะมีผลต่อการขยายตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยจะเป็นส่วนสนับสนุนให้ผลผลิตมวลรวมในประเทศสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เพื่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีประเด็นการพัฒนาที่ต้องให้ความสำคัญ ประกอบด้วย การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปสินค้าปลอดภัย/สินค้าอินทรีย์ การวิจัยพัฒนา การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานและระบบการรับรอง การส่งเสริมการขายและการตลาด และการพัฒนาฐานข้อมูลผู้ผลิต/ผู้แปรรูป/ผู้ขายสินค้าปลอดภัย/สินค้าอินทรีย์

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาถึงพื้นที่ทำการเกษตรที่ผ่านการตรวจรับรอง GAP พืช (ไม่รวมพื้นที่ปลูกข้าว) ณ ตุลาคม 2561 รวมทั้งสิ้น 1.02 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.68 ของพื้นที่เกษตรทั้งหมด (ไม่รวมการตรวจรับรองจากภาคเอกชน) ขณะที่พื้นที่ตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ณ กรกฎาคม 2562 มีทั้งสิ้น 531,620.67 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.35 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด (ไม่รวมการตรวจรับรองจากภาคเอกชน) จะเห็นได้ว่าการปรับเปลี่ยนการผลิตให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานยังน้อย ซึ่งจะส่งผลต่อสินค้าเกษตรปลอดภัยให้มีมูลค่าตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงจำเป็นที่ภาครัฐและเอกชนต้องสร้างความร่วมมือในการสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรทั้งการเชื่อมโยงตลาดความสนใจของเกษตรกรและกลไกการตรวจรับรองซึ่งหน่วยตรวจรับรองยังมีจำนวนน้อย ทำให้ปัจจุบันมีพื้นที่ทำการเกษตรที่ผ่านการตรวจรับรอง GAP น้อย

พื้นที่ทำการเกษตรของประเทศไทยที่ผ่านมา การตรวจรับรอง GAP ณ ตุลาคม 2561

ที่มา: กรมวิชาการเกษตร

พื้นที่ทำการเกษตรของประเทศไทยที่ผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ณ กรกฎาคม 2562

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน

030201

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานที่สำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปี 2561-2562 จะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการผลิตให้ได้คุณภาพมาตรฐาน ผ่านโครงการพัฒนาคุณภาพการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรปลอดภัย กิจกรรมหลักพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัย GAP/อินทรีย์ เพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยผลผลิตสินค้าเกษตรให้เพิ่มขึ้น รวมไปถึงการลดต้นทุนการผลิตของภาคเกษตร และทำให้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศบริเวณแปลงเกษตรดีขึ้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานและระบบรับรองมาตรฐาน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เกษตรกรขาดแรงจูงใจด้านราคาและการตลาดในการปรับเปลี่ยนการผลิตของตนให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานความปลอดภัย ขณะที่ผู้บริโภคยังขาดความตระหนักในการเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย ประกอบกับค่าใช้จ่ายในการตรวจรับรองคุณภาพมาตรฐานทั้งจากภาครัฐและเอกชนเป็นภาระต้นทุนค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกร ซึ่งไม่จูงใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนระบบการผลิต นอกจากนี้ โครงการที่มารองรับปัจจัยสู่ความสำเร็จการส่งเสริมสินค้าปลอดภัย ยังคงเจาะกลุ่มสินค้าเป็นรายจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ โดยขาดโครงการที่ขับเคลื่อนในภาพรวม และขาดการเชื่อมโยงของหน่วยงานที่มารับช่วงต่อของสินค้าในด้านการจัดการตลาด ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรปรับระบบการผลิตให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานความปลอดภัยมากขึ้น

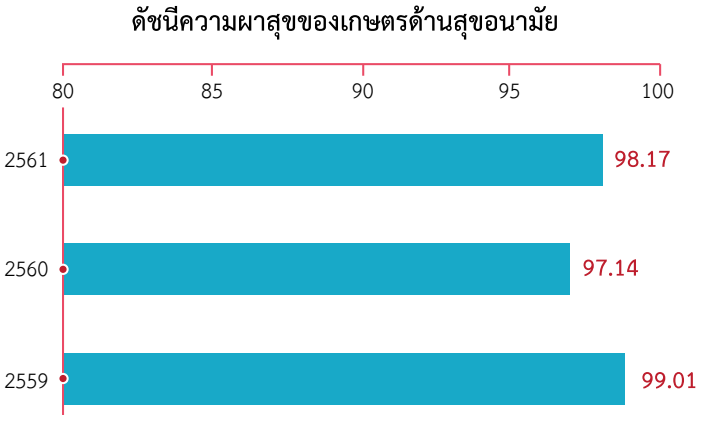
ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรปลอดภัยในระยะต่อไป ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการผลิตตามหลักการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี (GAP) รวมถึงมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งจะทำให้การผลิตมีประสิทธิผล รวมถึงการสร้างความตระหนักแก่ผู้บริโภคเพื่อขยายตลาด โดยให้ความสำคัญกับโครงการพัฒนาพื้นที่เกษตรปลอดภัย (GAP Zoning) ด้วย Agri-Map และโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ ควรพิจารณาถึงกลไกการพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน โดยให้ความสำคัญกับโครงการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานและระบบการรับรองสินค้าเกษตรตามหลักมาตรฐาน GAP โครงการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานและระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์สู่ระดับสากล ทั้งนี้ ควรส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมในการตรวจรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร เพื่อให้เกิดการกระจายหน่วยตรวจรับรองที่ได้คุณภาพบริการกับเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง ซึ่งอาจจะต้องพิจารณาถึงรูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และกลุ่มเกษตรกรในการลดภาระค่าใช้จ่ายในการตรวจรับรอง ขณะเดียวกันจะมีผลผลิตที่ผ่านการตรวจรับรองสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และควรมีการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาสินค้าเกษตรปลอดภัย รวมทั้งพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านสินค้าเกษตรปลอดภัยตลอดห่วงโซ่การผลิตเพื่อเป็นแหล่งในการสืบค้นข้อมูลได้อย่างครบวงจร

แผนแม่บทย่อย เกษตรปลอดภัย

เป้าหมาย

030202 ผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยของไทยได้รับการยอมรับด้านคุณภาพความปลอดภัยและคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้น

เป็นการประเมินความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยและคุณประโยชน์ด้านโภชนาการของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ ซึ่งเกิดจากการยกระดับความสามารถในการผลิตให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานความปลอดภัย ทั้งสินค้าเกษตรหรืออาหารสด ผลิตภัณฑ์อาหารบรรจุเสร็จหรือสินค้าเกษตรที่ผ่านการแปรรูป และอาหารปรุงสำเร็จหรืออาหารพร้อมบริโภค โดยพิจารณาในมิติทั้งปัจจัยความถี่ในการเลือกซื้อ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อและปัจจัยจากแหล่งผลิตหรือหน่วยควบคุมคุณภาพ การบรรลุเป้าหมายที่ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น มีปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยให้เข้าสู่ระบบการรับรองคุณภาพมาตรฐาน ควบคู่กับการวิจัยพัฒนาด้านโภชนาการอาหาร เพื่อการผลิตสินค้าและอาหารเพื่อสุขภาวะของชุมชน

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ณ ปี 2561 ดัชนีความผาสุขของเกษตรกรด้านสุขอนามัยอยู่ในระดับ 98.17 โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2560 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 97.14 เนื่องจากเป็นการแสดงถึงครัวเรือนเกษตรกรที่ได้เลือกบริโภคอาหารที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน จากการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ปลอดภัย และนโยบายความปลอดภัยด้านอาหารและผลิตภัณฑ์อาหาร เช่น สินค้าเกษตรปลอดสารพิษ สินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายในตลาด รวมทั้งมีการให้ความรู้และรณรงค์ให้ประชาชนบริโภคอาหารที่สะอาด ปลอดภัย ถูกต้องตามหลักโภชนาการ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานและระบบการตรวจรับรองยังคงต้องพัฒนาและสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อจัดการกับปัญหาการปนเปื้อนและสารเคมีตกค้างในผลผลิตเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ

030202

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2561-2562 ให้ความสำคัญกับกระบวนการตรวจรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรผ่านโครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่งทำให้สถานประกอบการสินค้าปศุสัตว์ได้รับการตรวจประเมินและอยู่ในระดับมาตรฐานเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งยังมีการผลักดันสินค้าเกษตรอื่น ๆ ให้ผ่านการรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย โดยเน้นการลดใช้สารเคมีในภาคเกษตรเป็นหลัก ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากมุ่งเน้นที่การตรวจรับรองโดยปกติจะมีการตรวจรับรองเพียงปีละครั้ง ทั้งนี้หากมีการพัฒนาทักษะ ความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อผลผลิตของตนเอง จะช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยเป็นที่ยอมรับอย่างแท้จริง นอกจากนี้ มีการดำเนินโครงการส่งเสริมการผลิตอาหารเพื่อสุขภาวะของชุมชน ในปี 2562 ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จในด้านการวิจัยและพัฒนาด้านโภชนาการอาหาร อย่างไรก็ตามในระยะต่อไป หน่วยงานของรัฐควรมีการส่งเสริมและผลักดันให้มีการวิจัยและพัฒนาด้านโภชนาการอาหารให้เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการสร้างความตระหนักถึงสุขอนามัย ความสะอาดและการปนเปื้อน คุณประโยชน์ของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อใช้ในการนำไปส่งเสริมและสร้างความเข้าใจในวงกว้างต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตให้ได้คุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย รวมทั้งจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อผลผลิตของเกษตรกรเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค ซึ่งแม้ว่าเกษตรกรจะผ่านการตรวจรับรองในแต่ละปี แต่การดำเนินการผลิตระหว่างปีเกษตรกรต้องมีความรับผิดชอบและคำนึงถึงหลักการความปลอดภัยที่ต้องรักษาไว้ตามมาตรฐาน ซึ่งนอกจากจะเป็นการรักษามาตรฐานแล้ว ยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ชื่อเสียงของตัวเกษตรกรที่ผลิตสินค้าที่ได้คุณภาพ และในส่วนของการวิจัยและพัฒนาด้านโภชนาการอาหาร ยังคงประสบปัญหาเนื่องจากผลงานวิจัยส่วนใหญ่มักสิ้นสุดกระบวนการภายในห้องทดลอง ซึ่งยังขาดกระบวนการถ่ายทอดและนำมาใช้งานจริงในภาคเกษตร

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยของไทยให้ได้รับการยอมรับด้านคุณภาพความปลอดภัยและคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้นในระยะต่อไป ควรเสริมสร้างทักษะและทัศนคติของเกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรที่ได้คุณภาพมาตรฐาน ทั้งกลุ่มที่สามารถเข้าสู่ระบบการตรวจรับรอง และกลุ่มที่ไม่เข้าสู่ระบบการตรวจรับรอง (แต่มีความปลอดภัย) รวมทั้งความสามารถในการศึกษาวิจัยพัฒนาต่อยอดกระบวนการผลิตด้วยตนเอง เพื่อให้การผลิตสินค้าเกษตรมีความปลอดภัยน่าเชื่อถือ โดยให้ความสำคัญกับโครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับผู้บริโภคในการเลือกบริโภคอาหารปลอดภัยและมีประโยชน์ต่อสุขภาพ ตัวอย่างเช่น โครงการส่งเสริมการผลิตอาหารเพื่อสุขภาวะของชุมชน

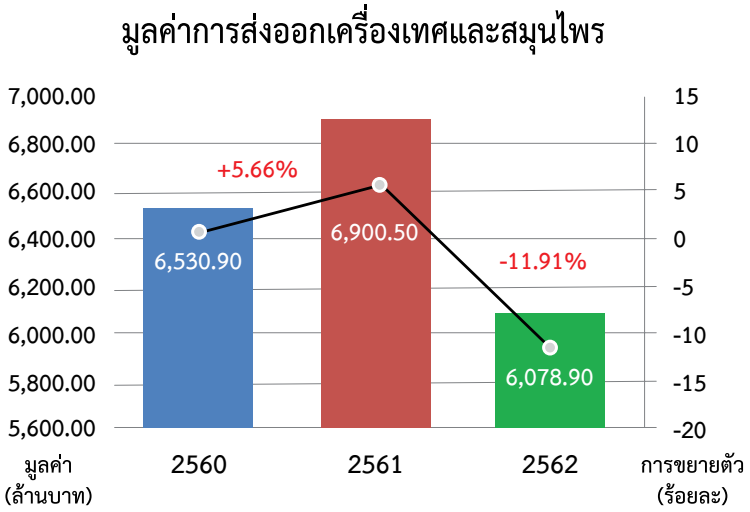
แผนแม่บทย่อย เกษตรชีวภาพ

เป้าหมาย

030301 สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

เป็นการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากความหลากหลายทางชีวภาพในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยวิธีการทางชีวภาพ รวมถึงการอนุรักษ์และรักษาความสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรเพื่อความยั่งยืนในการใช้ประโยชน์ การดำเนินการดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายที่ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีมูลค่าเพิ่มขึ้น โดยปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากสมุนไพร การอนุรักษ์และรวบรวมพันธุ์สมุนไพร การพัฒนาฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพ (ด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง และจุลินทรีย์) การวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์และแปรรูปสมุนไพร การวิเคราะห์ข้อมูลพืชสมุนไพรและกำหนดเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การแปรรูปขั้นสูง การส่งเสริมการผลิตสมุนไพรเป้าหมาย การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพระดับชุมชน การยกระดับการแปรรูปสมุนไพรจากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีคุณภาพมาตรฐาน การส่งเสริมการตลาดเกษตรชีวภาพและตลาดสมุนไพรและผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมและผลักดันการใช้สมุนไพร/เวชภัณฑ์ที่สกัดจากสารธรรมชาติในการรักษาโรคและสร้างเสริมสุขภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย มูลค่าการส่งออกของสินค้าเกษตรชีวภาพ โดยพิจารณาจากมูลค่าการส่งออกเครื่องเทศและสมุนไพร ในปี 2561 มีการขยายตัวถึงร้อยละ 5.66 เมื่อเทียบกับปี 2560 แต่ในปี 2562 มูลค่าการส่งออกฯ ลดลงถึงร้อยละ 11.91 จึงทำให้อัตราการขยายตัวเฉลี่ย ปี 2560-2562 ลดลงร้อยละ 3.12 ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากวัตถุดิบที่ได้จากแหล่งธรรมชาติ ซึ่งสมุนไพรหลายรายการตามตำรับยาแผนโบราณต้องเก็บจากป่าธรรมชาติ ประกอบกับข้อจำกัดในการจัดการที่ดินและการปลูกหรือขยายพันธุ์ทดแทนทำให้สมุนไพรธรรมชาติมีปริมาณน้อยลง รวมถึงความไม่แน่นอนของตลาดต่างประเทศ

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยกรมศุลกากร

เมื่อพิจารณาค่าเป้าหมายสินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี จึงมีความท้าทายในการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรชีวภาพ/สมุนไพรที่ได้มาตรฐานคุณภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ เพื่อลดความเสี่ยงในการดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด

030301

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ ปี 2561-2562 มีความหลากหลายตามขอบเขตภารกิจ โดยขับเคลื่อนผ่านกิจกรรมด้านการพัฒนาฐานทรัพยากรการเกษตร การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร (พืช ประมง ปศุสัตว์) การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาด้านการตลาดเกษตรปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์ รวมถึงการพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพร และการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและแหล่งผลิตรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งมีผลต่อการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรชีวภาพให้ขยายตัวได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อไปควรให้ความสำคัญตั้งแต่การศึกษาถึงความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์ การพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อนำไปสู่การผลิตและขยายผลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เกษตรกรมีข้อมูลและองค์ความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรชีวภาพ/สมุนไพร และข้อมูลด้านตลาดไม่เพียงพอที่จะนำไปสู่การตัดสินใจในการผลิตและสร้างรายได้ การนำผลงานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเกษตรชีวภาพ/สมุนไพร มาประยุกต์ใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นยังมีปริมาณน้อย ทำให้การใช้สมุนไพรและเวชภัณฑ์ที่สกัดจากสารธรรมชาติในการรักษาโรคและสร้างเสริมสุขภาพขาดความน่าเชื่อถือ รวมถึงความรู้ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การขับเคลื่อนการพัฒนาสินค้าเกษตรชีวภาพขาดเอกภาพและความเชื่อมโยงกันตลอดห่วงโซ่การผลิต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรชีวภาพในระยะต่อไป ควรประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เพื่อร่วมกำหนดทิศทางและเป้าหมายร่วมกันของการพัฒนาร่วมกัน โดยต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการจัดทำระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ผ่านการดำเนินโครงการความหลากหลายทางชีวภาพด้านปศุสัตว์ การอนุรักษ์และรวบรวมพันธุ์สมุนไพร ผ่านโครงการอนุรักษ์คุ้มครองสมุนไพรพื้นที่ถิ่นกำเนิดของสมุนไพรและใช้ประโยชน์ความหลากหลายของทรัพยากรพันธุกรรม ส่งเสริมการตลาดเกษตรชีวภาพและตลาดสมุนไพรและผลิตภัณฑ์ โดยโครงการขับเคลื่อนสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ โครงการส่งเสริมผู้ประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรภายใต้ พรบ.ผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ

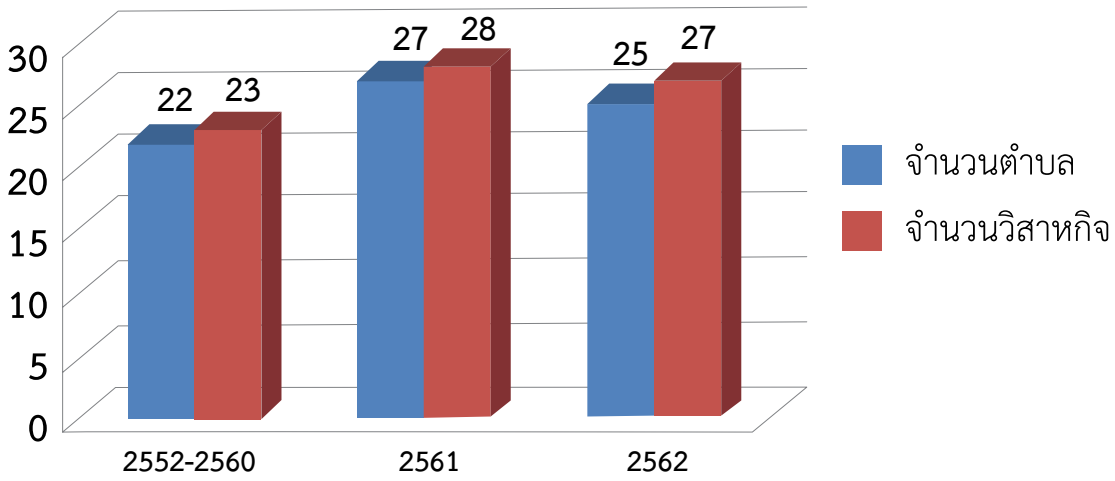
แผนแม่บทย่อย เกษตรชีวภาพ

เป้าหมาย

030302 วิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการจัดตั้งทุกตำบลเพิ่มขึ้น

เป็นการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรและวิสาหกิจในการนำความหลากหลายทางชีวภาพมาสร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้ให้กับชุมชน/ท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อการบรรลุเป้าหมายผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญประกอบด้วย การส่งเสริมวิสาหกิจเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นและกำหนดมาตรการจูงใจในการจัดตั้งวิสาหกิจเกษตรชีวภาพของชุมชน

แผนภูมิแสดงจำนวนตำบลและวิสาหกิจในแต่ละปี

ที่มา: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นพัฒนาเศรษฐกิจจากความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น พบว่า ในปี 2561 มีการส่งเสริมกลุ่มกิจการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ 28 วิสาหกิจ ใน 27 ตำบล และในปี 2562 มีการส่งเสริมได้ 27 วิสาหกิจ ใน 25 ตำบล รวมทั้งสิ้น 55 วิสาหกิจ ใน 52 ตำบล ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ 1 ตำบล 1 วิสาหกิจ อย่างไรก็ตามวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ ยังคงต้องได้รับการสนับสนุนเพื่อพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น เพื่อส่งผลต่อเป้าหมายการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าชีวภาพให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้ขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจชุมชนและภาคธุรกิจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพ ผ่านโครงการสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจากฐานชีวภาพ และโครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นการให้คำปรึกษาและคำแนะนำรวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้วิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนมีการจัดทำโครงการเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และการเงินเพื่อการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการจูงใจในการจัดตั้งวิสาหกิจเกษตรชีวภาพของชุมชน ซึ่งจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายมากขึ้น นอกจากนี้ ในระยะต่อไปหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านการตลาดและการท่องเที่ยวควรสนับสนุนการต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้เข้าถึงตลาดในระดับต่าง ๆ และเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชนต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าจะมีการจัดตั้งวิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นแล้ว แต่วิสาหกิจการเกษตรส่วนใหญ่ยังคงต้องการคำแนะนำในหลายส่วน ทั้งองค์ความรู้จากความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์และฟื้นฟูควบคู่ไปกับการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งข้อจำกัดและทักษะในการบริหารจัดการวิสาหกิจการเกษตรในรูปแบบธุรกิจ และการตลาดที่เข้ามารองรับผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพยังมีปริมาณน้อย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับวิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตั้งขึ้น ควรจะต้องมีการส่งเสริมให้ความรู้และความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟู และนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจากฐานชีวภาพ โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ และโครงการเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และการเงินเพื่อการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นมาตรการจูงใจในการจัดตั้งวิสาหกิจการเกษตรชีวภาพของชุมชนให้เพิ่มขึ้น รวมถึงต้องผลักดันให้มีการดำเนินโครงการในลักษณะให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการวิสาหกิจเกษตรในรูปแบบธุรกิจ และการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพด้านการตลาด เพื่อให้วิสาหกิจสามารถดำเนินของธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง

ที่มา: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

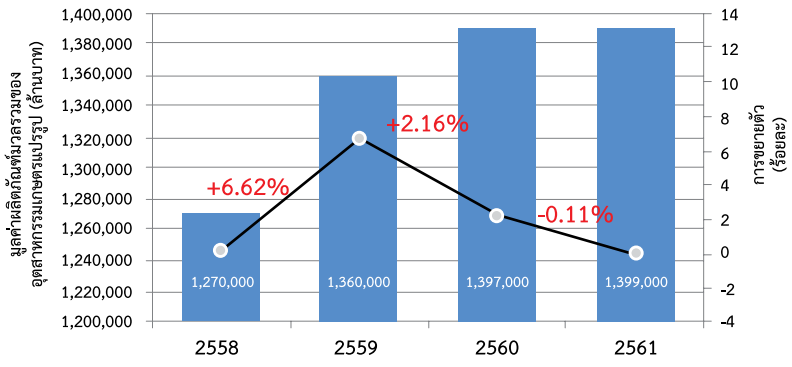
แผนแม่บทย่อย เกษตรแปรรูป

เป้าหมาย

030401 สินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น

มีปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การส่งเสริมเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรเป้าหมายเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า สนับสนุนการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน พัฒนาต่อยอดเทคโนโลยีการแปรรูปและผลิตภัณฑ์สู่การผลิตเชิงพาณิชย์ ส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปขั้นสูง และเพิ่มช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงช่องทางการตลาดแบบออนไลน์ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมีส่วนสนับสนุนในการบรรลุเป้าหมายทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรเพิ่มมากขึ้น

แผนภูมิแสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ซึ่งพิจารณากลุ่มที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตร ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ เครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ ยางและผลิตภัณฑ์ ซึ่งในปี 2561 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปรวม 1.397 ล้านล้านบาท ลดลงเล็กน้อยจาก 1.397 ล้านล้านบาท ในปี 2560 หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ลดลง ร้อยละ 0.11 ส่วนใหญ่เกิดจากการลดลงของผลิตภัณฑ์ยางพาราและยาสูบ ซึ่งตลาดมีการชะลอตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเป้าหมายการขยายตัวของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปเฉลี่ยที่ร้อยละ 3 จึงนับเป็นความท้าทายอย่างยิ่งในการที่จะบรรลุเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องเร่งดำเนินการกับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับผลกระทบด้านราคาและตลาด รวมถึงการพัฒนาต่อยอดการแปรรูปไปสู่สินค้าขั้นสูงที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นต่อไป

030401

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานที่สำคัญของหน่วยงานจะเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตร ผ่านโครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตและการแปรรูปสินค้าเกษตร การส่งเสริมและพัฒนาการแปรรูปเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร และการเสริมสร้างศักยภาพสินค้าเกษตรนวัตกรรมไทยเพื่อการต่อยอดเชิงพาณิชย์ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการแปรรูปในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง รวมถึงมีการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ผ่านโครงการเชื่อมโยงตลาดผ่านเครือข่ายสหกรณ์ การจัดแสดงสินค้าและเชื่อมโยงการกระจายสินค้าเกษตร การเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันด้านการตลาดสินค้าเกษตร การพัฒนาและส่งเสริมศูนย์จำหน่ายสินค้าเกษตร และการตลาดสินค้าเกษตรคุณภาพดิจิทัล ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จในการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรเป้าหมาย และการเพิ่มช่องทางการตลาด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เกษตรกร/สถาบันเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงผลิตสินค้าเกษตรในรูปแบบเดิม และไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่ใช้ในการแปรรูปสินค้าเกษตรได้ ประกอบกับค่าใช้จ่ายในการจัดหาเทคโนโลยีการแปรรูปค่อนข้างสูง ซึ่งเกษตรกรยังไม่เห็นถึงความคุ้มค่าในการลงทุน จึงไม่จูงใจให้เกษตรกร/สถาบันเกษตรกรลงทุนผลิตสินค้าเกษตรแปรรูป นอกจากนี้ โครงการที่มารองรับปัจจัยการส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปขั้นสูง และส่งเสริมสถาบันเกษตรกรในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรยังคงมีน้อยและเป็นเฉพาะกลุ่มสินค้า ตลอดจนยังขาดโครงการที่ขับเคลื่อนในภาพรวม และขาดการเชื่อมโยงของหน่วยงานที่มารับช่วงต่อในด้านการแปรรูปสินค้าไปเป็นผลิตภัณฑ์ขั้นสูงที่มีมูลค่า รวมถึงปัจจัยการต่อยอดเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์สู่การผลิตเชิงพาณิชย์ มีการสนับสนุนทุนโครงการวิจัยที่มีศักยภาพและการผลักดันผลงานวิจัยสู่การนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งจะเริ่มดำเนินการในปี 2564

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรแปรรูปในระยะต่อไป ควรให้ความสำคัญกับการเข้าถึงเทคโนโลยีในการแปรรูปสินค้าเกษตร การรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์เพื่อลดต้นทุนค่าเครื่องจักรกลการเกษตร การพัฒนาสินค้าที่มีศักยภาพเข้าสู่ระบบการผลิตในกลุ่มเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และเกษตรแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง พร้อมทั้งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ เพื่อให้เกษตรกร/สถาบันเกษตรกรนำมาใช้ในการแปรรูปสินค้าเกษตร และพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันสินค้าเกษตรแปรรูป และสนับสนุนการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปขั้นสูงมากขึ้น รวมถึงการเพิ่มช่องทางตลาดสินค้าเกษตรออนไลน์

ที่มา: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

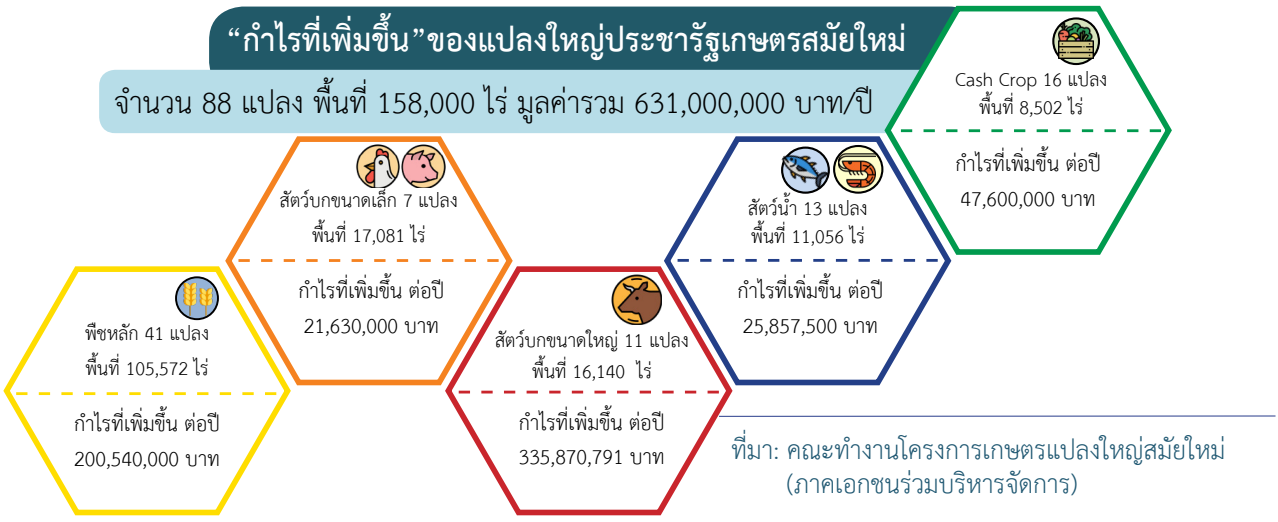

แผนแม่บทย่อย เกษตรอัจฉริยะ

เป้าหมาย

030501 สินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

เฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี ซึ่งเกิดจากการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิต และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในเชิงมูลค่าและปริมาณ ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรให้เพิ่มขึ้น โดยปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การวิจัยและพัฒนากระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพในฟาร์ม ส่งเสริมการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมอัจริยะและการขยายตลาดสินค้าเกษตรอัจฉริยะ รวมถึงการสนับสนุนการทำระบบฟาร์มอัจฉริยะ

ที่มา: คณะทำงานโครงการเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ (ภาคเอกชนร่วมบริหารจัดการ)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากผลกำไรจากการดำเนินงานส่งเสริมผลผลิตโครงการเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ (ภาคเอกชนร่วมบริหารจัดการ) ซึ่งในปี 2561 ผลกำไรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นจากเดิมจำนวน 631.50 ล้านบาท ที่ดำเนินการใน 38 จังหวัด จำนวน 88 แปลงใหญ่ พื้นที่ 159,114 ไร่ ซึ่งเป็นการเพาะปลูกพืชหลัก (ข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย) สัตว์เล็ก (ไก่ สุกร) สัตว์ใหญ่ (วัว) สัตว์น้ำ (กุ้ง ปลา) และพืชสร้างรายได้เร็ว (ผัก ผลไม้ สมุนไพร หม่อนไหม ถั่วเหลือง) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานในลักษณะดังกล่าว สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการทำเกษตรกรรมในโครงการเป็นอย่างมาก ข้อมูลดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่างสะท้อนให้ทิศทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์เกษตรที่ชัดเจนจากการทำเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ หากมีการขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศก็ยกจะสามารถยกระดับการพัฒนาภาคเกษตรของไทย รวมทั้งจะเป็นการสนับสนุนการขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุเป้าหมายได้แม้ว่าจะเป็นความท้าทายอย่างสูง ดังนั้น ในการเร่งสร้างมูลค่าเพิ่มจากสินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการในลักษณะความร่วมมือและประสานการจัดทำข้อมูลมูลค่าของผลิตภัณฑ์ที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะดังกล่าวเพื่อใช้ในการติดตามการดำเนินงานที่ชัดเจนและครอบคลุมต่อไป รวมทั้งยังต้องเร่งส่งเสริมการขยายผลการทำเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ด้วย

030501

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ ที่ผ่านมาได้ดำเนินการในลักษณะของการพัฒนาระบบการผลิตโดยนำเครื่องจักรและเทคโนโลยีมาปรับใช้ โดยขับเคลื่อนผ่านโครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และการพัฒนาเครือข่ายองค์กรเกษตรกร Smart Farmer และ Young Smart Farmer ซึ่งมีผลต่อการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินงานพัฒนาตามกลุ่มเป้าหมายสินค้าโดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ผ่านโครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวเพิ่มมูลค่าด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม โครงการพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมเครื่องจักรกลและอุปกรณ์ด้านปศุสัตว์ (Motorpool) และโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมที่สำคัญ ซึ่งการดำเนินงานจะมีผลต่อการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรอัจฉริยะทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพให้กับสินค้าเกษตร อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อไปควรวิจัยพัฒนาและการส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ของเกษตรกรควบคู่ไปกับการขยายผลไปสู่สินค้าเกษตรชนิดอื่น ๆ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและการเข้าถึงของเกษตรกรยังมีค่าใช้จ่ายสูง ไม่คุ้มค่ากับการลงทุนในแปลงที่มีขนาดเล็ก รวมทั้งความไม่มั่นใจและไม่เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากเทคโนโลยีของเกษตรกรรายย่อย ถึงแม้ว่าจะเป็นเทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อนและมีค่าใช้จ่ายไม่สูง นอกจากนี้ การรวมกลุ่มเพื่อบริหารจัดการแปลงร่วมกันขนาดใหญ่ยังมีข้อจำกัดในด้านพื้นที่ที่ทำให้ไม่สามารถใช้เทคโนโลยีร่วมกันได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การส่งเสริมสินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ควรสนับสนุนบทบาทของสถาบันการศึกษาและอาชีวะในการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับพื้นที่ทั้งในมิติปริมาณและคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรที่สามารถเข้าถึงได้ รวมทั้งการจัดทำแปลงสาธิตต้นแบบเกษตรอัจฉริยะในพื้นที่เพื่อเป็นตัวอย่างในการเลือกใช้ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ ควรสนับสนุนให้ใช้กลไกการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยให้ความสำคัญกับโครงการพัฒนาเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร โครงการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเกษตรกรยุค THAILAND 4.0 และโครงการเชื่อมโยงการตลาดสินค้าเกษตรอัจฉริยะ เพื่อส่งเสริมการขยายตลาดสินค้าเกษตรอัจฉริยะและรองรับผลผลิตเกษตรอัจฉริยะจากเกษตรกร

แผนแม่บทย่อย เกษตรอัจฉริยะ

เป้าหมาย

030502 ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้น

เฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและผลผลิตทางการเกษตรในเชิงปริมาณต่อพื้นที่สูงสุด โดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตร เทคโนโลยีดิจิทัล และระบบข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการผลิต เพื่อทดแทนการผลิตแบบดั้งเดิม และพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรไปสู่รูปแบบฟาร์มอัจฉริยะ ซึ่งการขับเคลื่อนภาคเกษตรกรให้เข้าสู่ระบบฟาร์มอัจฉริยะมากขึ้นนั้น มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มมากขึ้น โดยการวิจัยและพัฒนากระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพในฟาร์มโดยใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ การส่งเสริมการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมอัจฉริยะ และการสนับสนุนการทำระบบฟาร์มอัจฉริยะ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

ที่มา: คณะทำงานโครงการเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ (ภาคเอกชนร่วมบริหารจัดการ)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากผลกำไรต่อไร่จากการส่งเสริมโครงการเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ (ภาคเอกชนร่วมบริหารจัดการ) ใน 5 กลุ่มสินค้า ได้แก่ พืชหลัก (ข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย) สัตว์บกเล็ก สัตว์บกใหญ่ และพืชสร้างรายได้เร็ว ซึ่งในปี 2561 พบว่า สินค้าเกษตรแต่ละชนิดมีกำไรต่อไร่เพิ่มขึ้น อาทิ ข้าว กำไรเพิ่มขึ้น 691 บาท มันสำปะหลัง กำไรเพิ่มขึ้น 2,180 บาท อ้อย กำไรเพิ่มขึ้น 4,281 บาท สัตว์บกเล็ก กำไรเพิ่มขึ้น 1,266 บาท สัตว์บกใหญ่ กำไรเพิ่มขึ้น 12,269 บาท และสัตว์น้ำ กำไรเพิ่มขึ้น 176,444 บาท จะเห็นได้ว่าเป็นการดำเนินงานที่ส่งผลให้บรรลุเป้าหมายผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม เป็นรูปแบบการดำเนินงานนำร่องเพียง จำนวน 88 แปลง พื้นที่ 158,000 ไร่ ซึ่งต้องเร่งขยายผลในวงกว้างเพื่อให้เกิดผลในการเพิ่มผลผลิตและกำไรต่อไร่ให้กับเกษตรกร

030502

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ ในการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายผ่านโครงการพัฒนาเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาระบบการทำการเกษตรอัจฉริยะในการผลิตพืชเศรษฐกิจโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการเกษตรแม่นยำ (Precision Agriculture) การบริหารจัดการแปลงเรียนรู้และประมวลผลข้อมูลแบบอัจฉริยะ (Smart Data management) เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการผลิตพืชของเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จด้านการวิจัยพัฒนากระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพในฟาร์ม อย่างไรก็ตาม หน่วยงานของรัฐควรมีการส่งเสริมการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมอัจฉริยะให้มากขึ้น เพื่อเป็นการผลักดันให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การทำฟาร์มอัจฉริยะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตนั้น แม้ว่าบางโครงการจะมีเอกชนเข้าร่วมบริหารจัดการ แต่มีเงื่อนไขในการบริหารจัดการที่ต้องมีการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์การเกษตร/วิสาหกิจชุมชน และการสร้างผู้นำที่เป็น smart farmer มาทำหน้าที่ผู้จัดการแปลง ทำให้เกษตรกรรายย่อยที่ยังไม่สามารถรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์การเกษตร/วิสาหกิจชุมชนไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ รวมถึงผู้นำเกษตรกรที่เป็น smart farmer ยังมีจำนวนค่อนข้างน้อย นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีข้อกำจัดของพื้นที่การเพาะปลูกในการใช้เทคโนโลยีอัจฉริยะ และขาดการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมอัจฉริยะและแหล่งเงินทุนที่จะมาช่วยสนับสนุนการทำฟาร์มอัจฉริยะที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การสนับสนุนการทำฟาร์มอัจฉริยะ โดยควรให้ความสำคัญกับโครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โครงการสร้างเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการที่เป็น smart farmer และโครงการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเกษตรกรยุคใหม่ รวมถึงโครงการเชื่อมโยงการตลาดสินค้าเกษตรอัจฉริยะเพื่อให้เกษตรกรมีตลาดรองรับในการจำหน่ายสินค้า

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร

เป้าหมาย

030601 ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น

การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสะท้อนถึงการใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศ การวางแผนการผลิต การบริหารจัดการพื้นที่ และการส่งเสริมการผลิตอย่างคุ้มค่า การดำเนินการดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนให้ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น โดยมีประเด็นการพัฒนาที่ต้องให้ความสำคัญ ประกอบด้วย การพัฒนาฐานทรัพยากรการผลิต (แหล่งน้ำและที่ดิน) การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการเกษตร การสนับสนุนให้เกษตรกรบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ การส่งเสริมการร่วมกลุ่มและการทำเกษตรแปลงใหญ่ การพัฒนาให้ได้คุณภาพมาตรฐาน การวิจัยพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตการแปรรูป การบริหารจัดการผลผลิตตลอดโซ่ และการพัฒนาโลจิสติกส์การเกษตรเพื่อลดการสูญเสียระหว่างการเก็บรักษาและการขนส่ง

สรุปผลการดำเนินงานแปลงใหญ่ ข้อมูล ณ วันที่ 9 มกราคม 2563

ลำดับ	แปลงใหญ่ปี	แปลง	เกษตร (ราย)	พื้นที่ (ไร่)
1	ปี 2559	592	80,216	1,386,511.66
2	ปี 2560	1,771	116,399	2,018,097.65
3	ปี 2561	1,634	85,464	1,348,722.21
4	ปี 2562	1,586	73,043	1,114,630.75
รวม		5,583	355,122	5,867,962.27

แปลงใหญ่ปี	ผลลัพธ์การดำเนินงานแปลงใหญ่ (ล้านบาท)		
	ลดต้นทุนการผลิต	เพิ่มผลผลิต	รวมมูลค่า
การประเมินปี 2560	4,747.04	6,438.80	11,185.83
การประเมินปี 2561	6,836.87	15,241.62	22,078.49

การเชื่อมโยงการตลาดของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ ปี 2559-2561

ตลาด	แปลง	มูลค่าซื้อขาย (บาท)
ตลาดข้อตกลง	1,408	14,711,472,323
ตลาดอื่น ๆ	3,175	30,461,358,198
รวม	4,583	45,172,830,521

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากมูลค่าเพิ่มจากการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตจากการดำเนินงานโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2561 พบว่า มูลค่าเพิ่มจากการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 97.38 เมื่อเทียบกับปี 2560 หรือมีมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก 11,185.83 ล้านบาท ในปี 2560 เป็น 22,078.49 ล้านบาท ในปี 2561 นอกจากนี้ยังมีการผลิตสินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตร รวม 142,850 ราย เพิ่มขึ้นจาก 102,443 รายในปี 2560 และสามารถเชื่อมโยงการตลาดของสมาชิก ปี 2559-2561 รวมทั้งสิ้น 45,172.83 ล้านบาท ซึ่งผลการประเมินสะท้อนให้เห็นถึงทิศทางที่เพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพการผลิตในกลุ่มตัวอย่าง อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ยังคงเป็นความท้าทายสำหรับประเทศไทย เนื่องจากสัดส่วนที่ดำเนินการยังคงเป็นสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่เกษตรทั้งหมดกว่า 150 ล้านไร่ ซึ่งคงต้องเร่งขยายและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

030601

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพต่อหน่วยผ่านโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรในการบริหารจัดการการผลิตและการตลาดร่วมกัน โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร รวมถึงมีการเชื่อมโยงการตลาดกับผู้รับซื้อ ผู้รวบรวมผลผลิต โรงงานแปรรูป ตลาด Online และ Modern Trade ซึ่งช่วยสนับสนุนให้เกษตรกรเข้าถึงเทคโนโลยีการเกษตรและเพิ่มอำนาจต่อรองได้ นอกจากนี้ มีนโยบายการปรับเปลี่ยนพื้นที่เพาะปลูกให้สอดคล้องกับแผนที่เกษตรเพื่อบริหารเชิงรุก (Agri-map) โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวไปเป็นการเกษตรชนิดอื่น ๆ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังนาอ้อย เกษตรผสมผสานและปศุสัตว์ เป็นต้น การประกันภัยพืชผล รวมถึงการจัดทำโครงการพัฒนาฐานข้อมูลด้านการเกษตรแห่งชาติ และจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศด้านการเกษตรและศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลและนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการเกษตรมาใช้ในการวางแผนการผลิตและการตลาด ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวจะช่วยให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ต้องคำนึงถึงตลาดที่รองรับผลผลิตจากการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เกษตรกรส่วนใหญ่เผชิญกับความเสี่ยงจากภัยแล้ง/น้ำท่วม และปัญหาที่ดินทำกินที่มีผลต่อการลงทุนและพัฒนาระบบการผลิตในพื้นที่ รวมทั้งยังขาดแรงจูงใจในการพัฒนาและปรับเปลี่ยนการผลิตโดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด อีกทั้งขาดการบริหารจัดการผลผลิตก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว รวมถึงการบริหารด้านการตลาดที่ดี ทำให้เกษตรกรต้องรับความเสี่ยงจากความผันผวนด้านราคา ซึ่งมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในที่สุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไป ควรเร่งขยายพื้นที่ชลประทานขนาดกลางและขนาดเล็ก รวมถึงแหล่งน้ำในไร่นา ควบคู่กับการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ การสนับสนุนการจัดหาที่ดินทำกินผ่านกลไกต่าง ๆ ที่มีอยู่ อาทิ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) เป็นต้น ตลอดจนสนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในระดับพื้นที่ในการวิจัยความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติจริงที่สอดคล้องกับความต้องการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุน/เพิ่มผลผลิตได้เป็นรูปธรรม

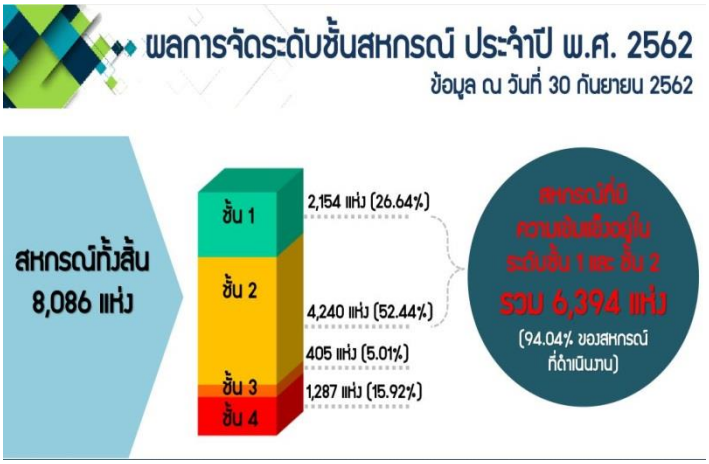
แผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร

เป้าหมาย

030602 สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น

ซึ่งเป็นการยกระดับการพัฒนาเกษตรกรไปสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีความเข้มแข็ง และเป็นกลไกในการดูแลเกษตรกรให้ได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นส่วนสนับสนุนต่อการบรรลุเป้าหมายผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น โดยมีปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ การจัดการองค์กร และการบริหารงาน รวมถึงความสามารถในการให้บริการแก่สมาชิก

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากการประเมินศักยภาพสหกรณ์ ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2562 พบว่า สหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับชั้น 1 และชั้น 2 มีจำนวน 6,394 แห่งคิดเป็นร้อยละ 94.04 ของจำนวนสหกรณ์ที่มีการดำเนินงานทั้งหมด ซึ่งดำเนินการได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ควรมีการพัฒนาในส่วนของสหกรณ์ระดับชั้น 3 และผลักดันการรวมกลุ่มเกษตรกรให้มีการจัดตั้งสหกรณ์ใหม่เพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็งไปสู่ระดับ 1 และ 2 ต่อไป ในขณะที่การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จำนวน 62,334 แห่ง ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2562 พบว่า วิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดี 19,223 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 30.57 ของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพ ซึ่งดำเนินการได้เกินกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเปรียบเทียบจากจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับอนุมัติการจดทะเบียนทั้งหมด 85,669 แห่ง พบว่า สัดส่วนของวิสาหกิจชุมชน

ที่มา: กรมส่งเสริมสหกรณ์

ที่อยู่ในระดับดีเพียงร้อยละ 22.43 เท่านั้น ซึ่งยังคงต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงเล็กน้อย ดังนั้นยังจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนทั้งในส่วนที่มีผลการประเมินศักยภาพในระดับปานกลางและระดับปรับปรุงให้อยู่ในระดับดี รวมทั้งสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนทุกแห่งให้เข้าสู่ระบบการประเมินศักยภาพต่อไป

การดำเนินการที่ผ่านมา ปี 2561-2562 หน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันเกษตรกรผ่านการสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิก การพัฒนาความสามารถในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ การบริหารจัดการสินค้าเกษตรที่สำคัญแบบครบวงจร การใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม องค์ความรู้ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนา Smart Production (High quality, Safety and Competitive) ออกสู่ตลาด รวมทั้งการดำเนินโครงการปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ในปี 2561-2562 โดยผลักดันให้เกษตรกรจดทะเบียนผู้เลี้ยงสัตว์ และผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทำให้เกษตรกรและผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงการให้บริการและการให้ความช่วยเหลือได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ตลอดจนยังเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการกำหนดนโยบายและมาตรการในการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยแก้ปัญหาให้เกษตรกรได้อย่างตรงจุด สอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จด้านประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งทำให้สถาบันเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน) ส่วนใหญ่ประสบปัญหาการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านการวางแผนการผลิต การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่า และการจัดการด้านการตลาด รวมถึงการสร้างความร่วมมือจากสมาชิก ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวเนื่องกับความสามารถของกรรมการบริหารที่จะสะท้อนถึงความเข้มแข็งของกลุ่ม นอกจากนี้ข้อมูลในระบบทะเบียนเกษตรกรยังไม่เป็นข้อมูล ณ ปัจจุบัน และยังขาดเสถียรภาพ และขาดการเชื่อมโยงและบูรณาการฐานข้อมูลทะเบียนกับหน่วยงานอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาสถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของสมาชิกในการประกอบอาชีพ (การผลิต การแปรรูป และการตลาด) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและระบบธรรมาภิบาล การกำกับดูแลและตรวจสอบ มาตรการสนับสนุนด้านการเงินและเทคโนโลยีดิจิทัล โดยให้ความสำคัญกับโครงการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์และสถาบันเกษตรกร ส่งเสริมพัฒนาและการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในสหกรณ์และสถาบันเกษตรกร โครงการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินธุรกิจสินค้าเกษตรในสหกรณ์และกลุ่มสหกรณ์ และโครงการส่งเสริมธรรมาภิบาลในสหกรณ์

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 04

อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

"พัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ
ไปสู่อุตสาหกรรมอนาคต ขับเคลื่อนให้เกิดการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ
ที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากเทคโนโลยีและนวัตกรรม
และเป็นผู้นำของอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพ
ในระดับภูมิภาคและระดับโลก"

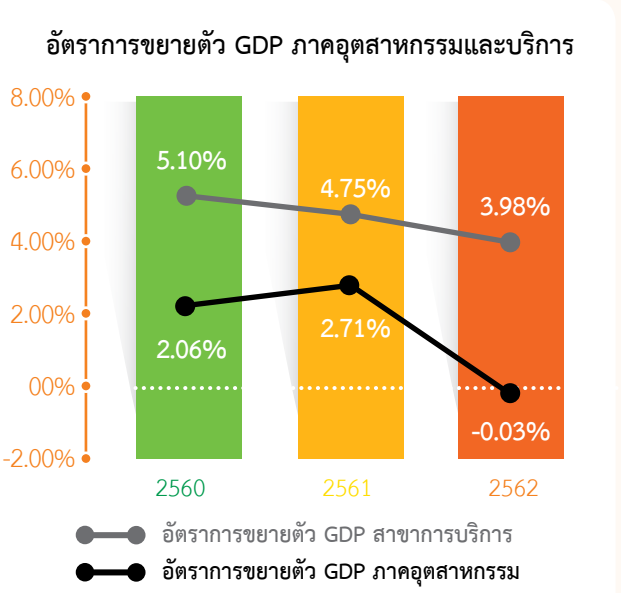

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศไปสู่อุตสาหกรรมอนาคต โดยในระยะแรกจะเน้นการสร้างรากฐานของอุตสาหกรรมและบริการ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาของอุตสาหกรรมและบริการทั้งด้านบุคลากร การสร้างนวัตกรรม การปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น และในระยะต่อไปจะเป็นการสนับสนุนให้อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตเติบโตเป็นเสาหลักของเศรษฐกิจไทย สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมของตนเอง ลดการพึ่งพาเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากต่างประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเป็นผู้นำด้านอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพในระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น 2 เป้าหมาย ได้แก่ **(1) การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ** และ **(2) ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น** ทั้งนี้ แผนแม่บทฯ ประเด็นดังกล่าวสนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติในด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

040001

1) การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ โดยพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ ในปี 2562 พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมขยายตัวลดลงเมื่อเทียบกับปี 2561 เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจ และความไม่แน่นอนของมาตรการกีดกันทางการค้า ในส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาบริการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 3.98 เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศเพิ่มขึ้น ประกอบกับมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลที่มีส่วนในการกระตุ้นการใช้จ่ายของภาคเอกชน และผลจากวันหยุดยาวในช่วงเทศกาล อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ ยังห่างจากการบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ที่อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรม ร้อยละ 4.6 และอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาบริการ ร้อยละ 5.4 ในปี 2565

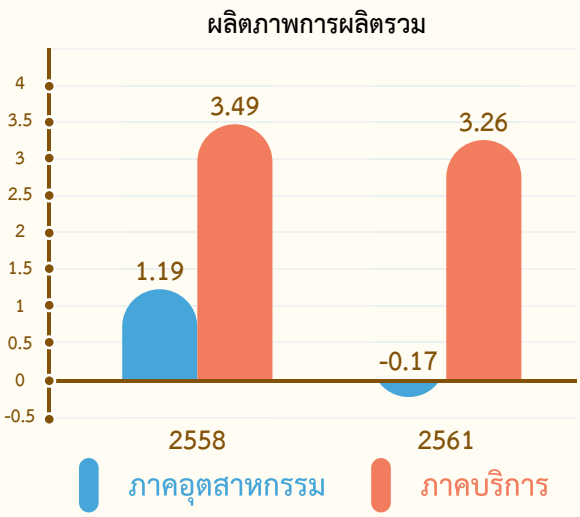

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

040002

(2) ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการในปี 2561 พบว่า ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมลดลงร้อยละ 0.17 เนื่องจากบทบาทการลงทุนโดยเฉพาะความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ นวัตกรรมในการใช้ปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิตและรวมถึงคุณภาพวัตถุดิบต่อการขยายตัวของ GDP มีน้อยลง ซึ่งยังห่างจากการบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ (ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมขยายตัวร้อยละ 2.2) แต่ผลิตภาพการผลิตของภาคบริการเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.26 เนื่องจากแรงงานในภาคบริการมีการพัฒนาทักษะที่สูงขึ้นด้วยการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพ เช่น ธุรกิจสปา ไกด์ เป็นต้น และมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้กับการค้าอย่างแพร่หลาย อาทิ การค้าในรูปแบบ E-commerce ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ (ผลิตภาพการผลิตของภาคบริการขยายตัวร้อยละ 2.7) ในปี 2565

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ทั้งนี้ ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ได้แก่ (1) การทบทวนและปรับปรุงกฎหมายที่สนับสนุนการพัฒนาและส่งเสริมการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม อาทิ สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีและความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (2) การส่งเสริมการผลิตสินค้าและบริการที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล (3) การเตรียมความพร้อมแรงงานในทุกระดับเพื่อรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและบริการ (4) การยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการให้เป็นผู้ผลิตในระดับ Tier ที่สูงขึ้น (5) การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเชิงพาณิชย์เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และ (6) สร้างฐานข้อมูลภาคอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปใช้สำหรับการคาดการณ์ในอนาคต และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการได้เข้าถึงฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์

แผนแม่บทฯ ประเด็น อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ประกอบด้วย 6 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ **(1) อุตสาหกรรมชีวภาพ** เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพอย่างบูรณาการตลอดทั้งห่วงโซ่มูลค่า พร้อมทั้งส่งเสริมการลงทุนวิจัยและพัฒนา การสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย **(2) อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร** เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์แบบบูรณาการและเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพในทุกมิติ พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ให้มีความทันสมัยและมีมูลค่าเพิ่มสูง สามารถขยายช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมและบริการสุขภาพ **(3) อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์** เน้นการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และสร้างนวัตกรรมทางอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพให้อุตสาหกรรมและบริการเพื่อยกระดับขีดความสามารถของผู้ผลิต พร้อมทั้งสร้างโอกาสและขยายช่องทางการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ **(4) อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม** เน้นการสนับสนุนการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการสายการบิน และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมซ่อมบำรุงและผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางอากาศยานของภูมิภาคในระยะยาว **(5) อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ** การพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศให้เป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในเชิงเศรษฐกิจ โดยการส่งเสริมผู้ประกอบการและพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ พร้อมทั้งสนับสนุนการสร้างเครือข่ายและคลัสเตอร์อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ และ **(6) การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต** เน้นการเพิ่มผลิตภาพการผลิตของอุตสาหกรรมและบริการตลอดห่วงโซ่มูลค่า สนับสนุนให้มีการวางแนวทางการผลิตและพัฒนาบุคลากรภาคอุตสาหกรรมและบริการ โดยเชื่อมโยงภาคการศึกษากับภาคอุตสาหกรรมและบริการให้ตอบสนองความต้องการของแต่ละสาขาของอุตสาหกรรมและบริการ และกำหนดให้มีการคาดการณ์เทคโนโลยีในอนาคต เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการทำงานของทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจ

040101 040201 040301 040302 040401 040402
040501 040502 040601 040602

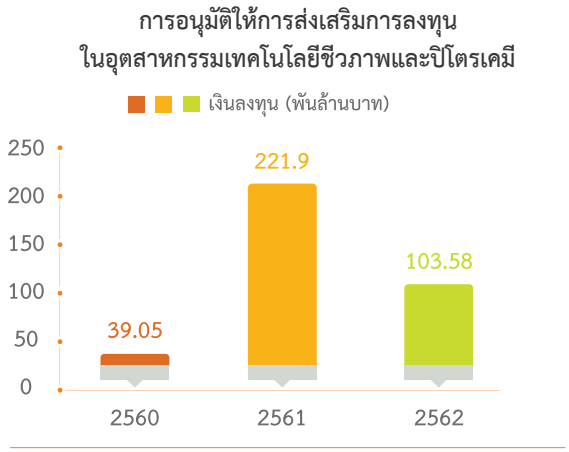
แผนแม่บทย่อย อุตสาหกรรมชีวภาพ

เป้าหมาย

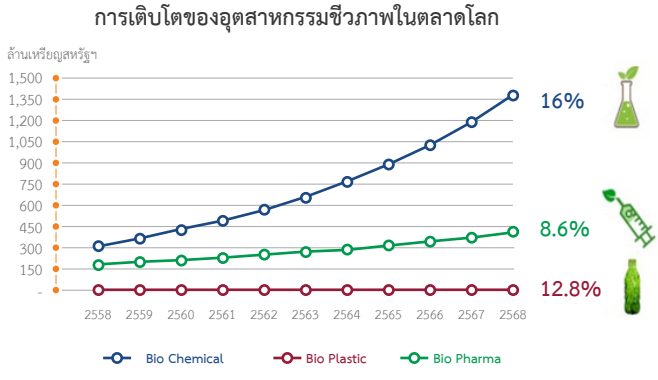
040101 อุตสาหกรรมชีวภาพมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

อุตสาหกรรมชีวภาพเป็นการต่อยอดวัตถุดิบภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรที่เป็นฐานหลักของประเทศด้วยเทคโนโลยีชีวภาพ สู่อุตสาหกรรมชีวภาพที่มีมูลค่าสูง อันจะส่งผลต่อการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย การสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพ ยกระดับมาตรฐานและคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง พัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพอย่างบูรณาการตลอดทั้งห่วงโซ่มูลค่า เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพ และพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับอุตสาหกรรมชีวภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาด้วยอัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมชีวภาพ ซึ่งสามารถสะท้อนได้จากการคาดการณ์ของกระทรวงอุตสาหกรรม พบว่าอุตสาหกรรมชีวภาพในตลาดโลกจะเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 13.8 ต่อปี (ช่วงปี พ.ศ. 2558 - 2568) โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเคมีชีวภาพ มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 16 ต่อปี กลุ่มพลาสติกชีวภาพมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 12.8 ต่อปี และกลุ่มชีวเภสัชภัณฑ์มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8.6 ต่อปี ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายที่เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต โดยมีการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพและปิโตรเคมีซึ่งมีมูลค่าการลงทุน 39.05 พันล้านบาท 221.9 พันล้านบาท และ 103.58 พันล้านบาท ในปี 2560 – 2562 ตามลำดับ จากแนวโน้มความต้องการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพในประเทศไทยดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการขยายตัวของอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย แต่ยังคงมีความท้าทายค่อนข้างสูงที่จะต้องมีการพัฒนาและยกระดับปัจจัยสนับสนุนอีกมากเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2562

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ที่มา: กระทรวงอุตสาหกรรม

040101

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ การจัดทำมาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย ปี พ.ศ. 2561 - 2570 โดยเริ่มมีการลงทุนตามแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพแล้วในหลายพื้นที่ เช่น โครงการไบโอ ฮับ เอเชีย จังหวัดฉะเชิงเทรา โครงการไบโอคอมเพล็กซ์ จังหวัดลพบุรี และโครงการไบโอคอมเพล็กซ์ จังหวัดนครสวรรค์ เป็นต้น อีกทั้งยังมีการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาศักยภาพให้แก่บุคลากร นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ และผู้ที่เกี่ยวข้องด้านเทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อรองรับการพัฒนาการผลิตอุตสาหกรรมชีวภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับอุตสาหกรรมชีวภาพ นอกจากนี้ ได้มีการจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพแล้ว 6 มาตรฐาน อยู่ระหว่างการประกาศในราชกิจจานุเบกษา และได้มีการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชีวภาพแล้ว จำนวน 13 เรื่อง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพ และยกระดับมาตรฐานและคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย อุตสาหกรรมชีวภาพในด้านเกษตรยังคงมีข้อจำกัดด้านกฎหมายในส่วนของการนำวัตถุดิบมาใช้ในการผลิต นอกจากนี้ ยังต้องเร่งพัฒนาผลิตภาพการผลิตและขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ และผลักดันมาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพที่ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าในอุตสาหกรรมชีวภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นเร่งด่วนที่ต้องผลักดัน คือ การเร่งรัดผลักดันกฎหมายกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมชีวภาพ รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการ โดยต้องให้ความสำคัญกับโครงการเพิ่มจำนวนและความหลากหลายของผู้ประกอบการ และการเพิ่มผลิตภาพการผลิตของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชีวภาพ รวมทั้งการผลิตและพัฒนาทักษะบุคลากรให้มีความพร้อมเพื่อรองรับอุตสาหกรรมชีวภาพที่หลากหลาย พร้อมเร่งส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพอย่างบูรณาการตลอดทั้งห่วงโซ่มูลค่า เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั่วทั้งระบบอุตสาหกรรมชีวภาพ

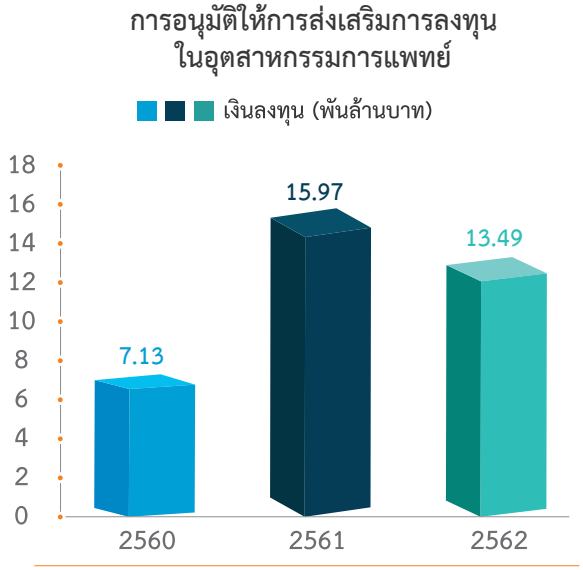
แผนแม่บทย่อย อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร

เป้าหมาย

040201 อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

โดยอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจรเป็นการสร้างอุตสาหกรรมใหม่ที่ต่อยอดจากธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้วยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในทางการแพทย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพในทุกมิติ อันจะส่งผลต่อการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และการให้บริการเทียบเท่าระดับสากล และส่งเสริมการขยายช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ ซึ่งสามารถสะท้อนได้จากข้อมูลการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมการแพทย์ พบว่า ในปี 2560 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้มีการอนุมัติการลงทุนที่มีมูลค่าการลงทุน 7.13 พันล้านบาท ในปี 2561 มีมูลค่าการลงทุน 15.97 พันล้านบาท และในปี 2562 มีมูลค่ากรลงทุน 13.49 พันล้านบาท จากสถานการณ์ดังกล่าว มีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูงในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 (ขยายตัวร้อยละ 5) เนื่องจากอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือแพทย์ในประเทศได้รับการส่งเสริมการลงทุนอย่างต่อเนื่อง และมีปัจจัยสนับสนุนจากความได้เปรียบด้านคุณภาพการบริการ และมาตรฐานการรักษาซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยเฉพาะนโยบายสนับสนุนของภาครัฐระยะยาวที่สนับสนุนการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Thailand Medical Hub) ระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2559 – 2568) ที่มุ่งเน้นการเป็นศูนย์กลางบริการสุขภาพ และพัฒนาด้านมาตรฐานและบริการทางการแพทย์

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ การดำเนินโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ และพัฒนาเครือข่ายการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการแพทย์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งมีส่วนที่สนับสนุนให้สามารถขยับสู่เป้าหมายผ่านปัจจัยสู่ความสำเร็จด้านการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และการให้บริการเทียบเท่าระดับสากล

040201

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ จำเป็นต้องผ่านกระบวนการทดสอบมาตรฐานก่อนนำไปใช้งานจริง ซึ่งปัจจุบันมีศูนย์ทดสอบเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์อยู่จำนวนน้อย ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการให้การรับรองผลิตภัณฑ์ อีกทั้งผลิตภัณฑ์บางส่วนยังต้องส่งไปทดสอบที่ต่างประเทศซึ่งเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขัน นอกจากนี้ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยคนไทยเองยังไม่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับได้อย่างเท่าที่ควรทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นเร่งด่วนที่ควรผลักดัน คือ เพิ่มจำนวนศูนย์ทดสอบและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับทดสอบเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ให้เพียงพอกับความต้องการ และยกระดับมาตรฐานและความน่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์และการบริการทางการแพทย์ของไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่งหน่วยงานควรจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเร่งด่วนดังกล่าว โดยให้คำนึงถึงการส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งเน้นการสร้างการรับรู้และยอมรับให้แก่บุคลากรทางการแพทย์และสถานรักษาพยาบาลที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของคนไทย เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางบริการทางการแพทย์แบบครบวงจร อันจะนำไปสู่การขยายช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ

แผนแม่บทย่อย อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

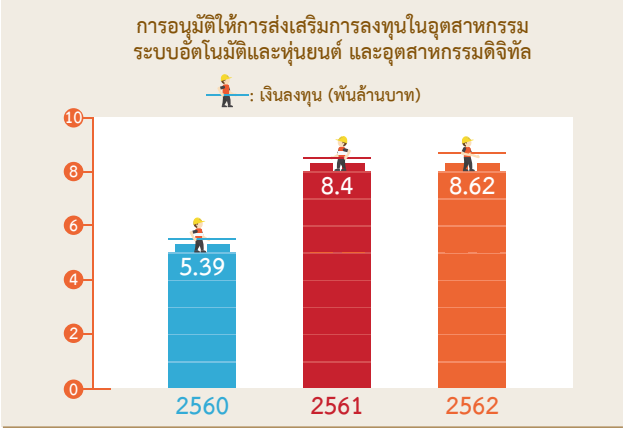
เป้าหมาย

040301

อุตสาหกรรมและบริการ เทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

โดยอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ เป็นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพให้อุตสาหกรรมและบริการ ยกระดับขีดความสามารถของผู้ผลิต และสร้างโอกาสและขยายช่องทางการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ อันจะนำไปสู่การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย ความพร้อมด้านบุคลากรในอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ โครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการขยายอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ในภาคอุตสาหกรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งสามารถสะท้อนได้จากข้อมูลการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์ และอุตสาหกรรมดิจิทัล พบว่าในปี 2560 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้มีการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์ และอุตสาหกรรมดิจิทัล มีมูลค่าการลงทุน 5.39 พันล้านบาท ในปี 2561 มีมูลค่าการลงทุน 8.4 พันล้านบาท และในปี 2562 มีมูลค่าการลงทุน 8.62 พันล้านบาท จากสถานการณ์ดังกล่าวมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูงในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 (ขยายตัวร้อยละ 5) เนื่องจากมีมูลค่าการลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าวเพิ่มขึ้นทุกปี อีกทั้งยังมีการส่งเสริมการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานทางอินเทอร์เน็ตทั่วประเทศ และมีการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในกระบวนการผลิตในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ รัฐบาลได้กำหนดนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม โดยอาศัยการเปลี่ยนผ่านผลิตภัณฑ์แบบเดิมไปสู่ผลิตภัณฑ์อันเกิดจากนวัตกรรม ซึ่งหน่วยงานได้ดำเนินการสร้างความตระหนักรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมที่ต้องการมุ่งสู่อุตสาหกรรม 4.0 และมีความต้องการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตด้วยการใช้เทคโนโลยีหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ นอกจากนี้ ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกได้มีเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัลที่เป็นพื้นที่การลงทุนด้านอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัลของภูมิภาค และการสร้างสรรค์นวัตกรรมดิจิทัลเชิงพาณิชย์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมดิจิทัลไทย ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

040301

ในภาคอุตสาหกรรม และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้มีกิจกรรมการดำเนินการเพิ่มประสิทธิภาพโครงข่ายอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศสู่การเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัลของภูมิภาคอาเซียน เพื่อเพิ่มศักยภาพไทยให้เป็นศูนย์กลางการติดต่อสื่อสารสำหรับกลุ่มประเทศอาเซียนตอนบน (กัมพูชา ลาว และเมียนมา) ซึ่งมีความสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จด้านโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการขยายอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ อีกทั้งได้มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดทำหลักสูตรการพัฒนาทักษะและการเป็นพลเมืองดิจิทัล เพื่อพัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลในการขับเคลื่อนพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของชุมชน อันจะเป็นการช่วยสร้างและยกระดับธุรกิจนวัตกรรมในเชิงสังคมอย่างเป็นรูปธรรม จะเห็นได้ว่าการดำเนินการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จด้านความพร้อมของบุคลากรในอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ฉะนั้นเพื่อกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการ เทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์อย่างรอบด้านในทุกมิติ จึงควรเร่งรัดการผลิตและพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมดิจิทัลดังกล่าวอย่างต่อเนื่องทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้และประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้สามารถนำมาประยุกต์และปรับใช้ในการพัฒนาเทคโนโลยีและลดการพึ่งพาจากต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย แนวโน้มในปัจจุบันทุกภาคส่วนเกิดการตื่นตัวและนำเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศกันอย่างแพร่หลาย อันส่งผลให้เกิดการลงทุนและพัฒนาอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ในภาพรวมเพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงควรเร่งดำเนินการทางด้านโครงสร้างพื้นฐานให้มีความพร้อมในการรองรับกับการขยายตัวดังกล่าว และเน้นการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ในภาคอุตสาหกรรม เพื่อการยกระดับผลิตภาพและเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการผลิต พร้อมทั้งควรเร่งดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมสำหรับอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ โดยให้ความสำคัญทั้งด้านทักษะและปริมาณแรงงานที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

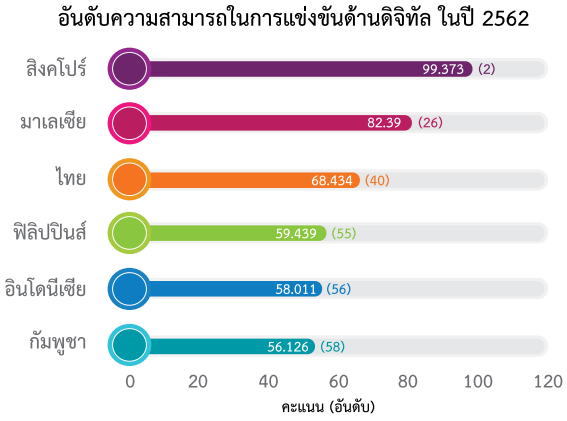

แผนแม่บทย่อย อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

เป้าหมาย

040302 ความสามารถในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัลของไทยดีขึ้น

โดยเศรษฐกิจดิจิทัลเป็นการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เพื่อเพิ่มผลผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการต่าง ๆ พร้อมทั้งแก้ปัญหาและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อันจะนำไปสู่การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย ความพร้อมด้านบุคลากรในอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ โครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการขยายอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ในภาคอุตสาหกรรม

ที่มา: IMD WORLD DIGITAL COMPETITIVENESS RANKING

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากอันดับของ Digital Evolution Index ของไทย โดยการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลของ IMD ในปี 2562 พบว่า อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลของไทยอยู่ในอันดับที่ 40 ซึ่งตกลงจากเดิมที่อยู่ในอันดับที่ 39 จาก 63 ประเทศ ในปี 2561 โดยจะเห็นได้ว่าอันดับของประเทศไทยเมื่อปี 2562 บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยให้ไทยเป็น 1 ใน 40 ประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล ภายในปี 2565

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในการบริหารจัดการในภาครัฐในหลายหน่วยงาน และในส่วนของภาคเอกชนมีความตื่นตัวและมีการปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล โดยเห็นได้จากการที่รัฐบาลไทยกับอาลีบาบา กรุ๊ปโฮลดิ้ง จำกัด ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจภายใต้กรอบความร่วมมือเพื่อเชื่อมโยงผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยเข้ากับตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศจีน ซึ่งเป็นไปตามความมุ่งหวังของรัฐบาลในการผลักดันนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล และนวัตกรรมตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจและเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จในด้านการนำเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์มาใช้ และในด้านโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการขยายอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ นอกจากนี้ กระทรวงแรงงาน ได้ดำเนินการให้มีศูนย์ฝึกอบรมเทคโนโลยีชั้นสูงรองรับอุตสาหกรรมแห่งอนาคต เพื่อพัฒนาแรงงานให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ตรงตามความต้องการของตลาดในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งมีความสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จด้านการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรในอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ในการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลของไทยยังคงมีข้อจำกัดด้านกฎหมาย อาทิ กฎหมายความเป็นส่วนตัวที่สามารถเป็นเกราะป้องกันทั้งปัจเจกบุคคลและองค์กร กฎหมายภาษีที่ยังไม่เอื้อประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ และกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่ยังไม่ครอบคลุมถึงข้อมูลการบริหารจัดการสิทธิต่าง ๆ อีกทั้งในส่วนของการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรในอุตสาหกรรมดิจิทัลยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นสำคัญคือการปรับเปลี่ยนกฎหมาย เพื่อเร่งให้เกิดการนำระบบดิจิทัลมาปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน การส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัลควรมีการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรในอุตสาหกรรมดิจิทัล โดยต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากรในทุกภาคส่วน รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมสำหรับภาคประชาชนด้วย เพื่อเพิ่มทักษะด้านดิจิทัลให้กับประชาชนเกิดการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมดิจิทัลและอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อีกทั้งควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ในภาคอุตสาหกรรมควบคู่กันไปด้วย

แผนแม่บทย่อย อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม

เป้าหมาย

040401 ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาคโดยเฉพาะอากาศยานรุ่นใหม่

โดยเป้าหมายดังกล่าวจะเป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาอุตสาหกรรมการบินในประเทศให้ก้าวไปสู่ระดับโลก และส่งผลดีต่อแผนพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกของประเทศไทย ซึ่งเป็นไปตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของรัฐบาล อันจะเป็นส่วนช่วยสนับสนุนการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนากำลังคนให้รองรับการเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาค

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากส่วนแบ่งการตลาดของจำนวนอากาศยานที่เข้าซ่อมในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ซึ่งสามารถเทียบเคียงจากข้อมูลรายงานที่เกี่ยวข้อง โดย Aviation Week MRO Database คาดการณ์ว่า ในปี 2560 มูลค่าการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกรวมสูงถึง 13,896 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ขณะที่ประเทศไทยมีมูลค่าการซ่อมบำรุงอากาศยานเพียง 974 ล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.8 จากมูลค่าการซ่อมบำรุงในภูมิภาค จะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมซ่อมบำรุงอากาศยานของไทยมีส่วนแบ่งตลาดที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ทั้งนี้ ธุรกิจการซ่อมบำรุงอากาศยานในประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ 40 ของการซ่อมบำรุงทั้งหมด เมื่อมีการจัดตั้งศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานที่ท่าอากาศยานอู่ตะเภาที่คาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2022 จะทำให้มูลค่าการซ่อมบำรุงอากาศยานภายในประเทศเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 19.02 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และในปี 2035 จะมีมูลค่าการซ่อมบำรุงอากาศยานเพิ่มขึ้นเป็น 1,181 ล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือมีอัตราการเติบโตของเฉลี่ยร้อยละ 11.8 ต่อปี สูงกว่าการเติบโตแบบปกติซึ่งเท่ากับร้อยละ 5.13 ต่อปี (ที่มา:กองเศรษฐกิจการบิน ฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรมการบิน)

เปรียบเทียบมูลค่าของการซ่อมบำรุงอากาศยาน

Year	Thailand MRO Market (USD Millions)	Thailand Insourced MRO (40%) (USD Millions)	Projected Revenue of U-Tapao MRO (USD Millions)
2017	974.14	389.66	0
2018	929.81	371.93	0
2019	989.32	395.73	0
2020	1,051.65	420.66	0
2021	1,117.90	447.16	0
2022	1,188.33	475.33	19.02
2025	1,427.37	570.95	75.60
2030	1,937.33	774.93	103.27
2035	2,629.48	1,051.79	130.14

ที่มา: Aviation Week Database, Frost & Sullivan

การดำเนินการที่ผ่านมา อุตสาหกรรมการบินและอากาศยานเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่รัฐบาลต้องการผลักดัน มีนโยบายสนับสนุน คือ โครงการพัฒนาท่าอากาศยานอู่ตะเภา ในเขตพื้นที่ EEC เพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมการบินของประเทศในอนาคต ซึ่งขณะนี้โครงการดังกล่าวอยู่ระหว่างการดำเนินการ จึงมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูงในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 คือส่วนแบ่งการตลาดของจำนวนอากาศยานที่เข้าซ่อมในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก เฉลี่ยร้อยละ 1 โดยการดำเนินการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จในด้านโครงสร้างพื้นฐานในการรองรับอุตสาหกรรมอากาศยาน ที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาค

040401

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการบินในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีอัตราการเติบโตที่ขยายตัวสูง อันเนื่องจากความต้องการเดินทางทางอากาศที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ขณะเดียวกันการให้บริการซ่อมอากาศยานของไทยยังมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่เป็นหน่วยซ่อมและบำรุงรักษาเครื่องบินของสายการบินเท่านั้น ซึ่งจากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ประเทศไทยสูญเสียรายได้จากการส่งอากาศยานไปซ่อมบำรุงยังต่างประเทศเป็นจำนวนมาก อีกทั้งการผลิตและพัฒนาบุคลากรก็เป็นองค์ประกอบสำคัญในการรองรับขยายการลงทุนอุตสาหกรรมอากาศยานในอนาคตที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เร่งดำเนินการจัดตั้งศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานแห่งใหม่ ณ ท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา ซึ่งเป็นโครงการในรายการโครงการลงทุนของเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เพื่อเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงรักษาอากาศยานที่สำคัญในภูมิภาค โดยต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ความพร้อมของแรงงานทั้งด้านทักษะและจำนวนแรงงาน รวมถึงความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมสนับสนุนต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดการขาดแคลนแรงงานและเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการขยายการลงทุนอุตสาหกรรมอากาศยานในอนาคต หน่วยงานที่รับผิดชอบควรมีการเร่งรัดออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอนที่อาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมและสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ทันทีเมื่อจบการศึกษา

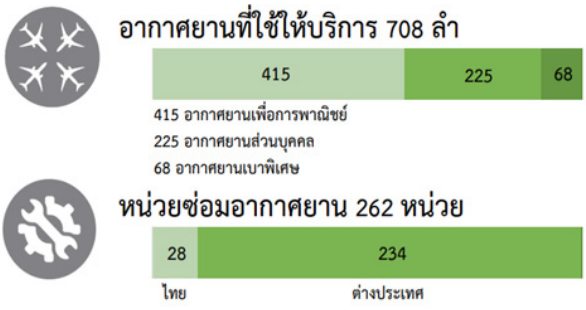
แผนแม่บทย่อย อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม

เป้าหมาย

040402 ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานสูงขึ้น (Tier)

ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งอนาคต (New S-Curve) ในการก้าวสู่ยุคของการผลิตด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูง โดยการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอากาศยาน และอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม และกำหนดมาตรการสนับสนุนการลงทุนที่สามารถจูงใจให้ผู้ผลิตต่างประเทศย้ายฐานการผลิตเข้ามาภายในประเทศไทย ซึ่งส่งผลต่อการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย การสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางการทดสอบและระบบการรับรองมาตรฐาน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิตและบุคลากร และการพัฒนากำลังคนให้รองรับการเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาค

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากจำนวนผู้ประกอบการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานระดับ Tier 2 Tier 3 และ Tier 4 ซึ่งสามารถเทียบเคียงข้อมูลได้จากรายงานที่เกี่ยวข้อง คือ สถานการณ์การเติบโตของกลุ่มอุตสาหกรรมสายการบินในประเทศไทย พบว่า ในปี 2561 มีจำนวนผู้ถือใบอนุญาตประกอบกิจการการค้าขายในการเดินอากาศและให้บริการอยู่ในปัจจุบัน จำนวน 40 ราย และจากสถิติของสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยมีอากาศยานที่ให้บริการจำนวน 708 ลำ ซึ่งสะท้อนถึงจำนวนเครื่องบินหมุนเวียนในธุรกิจขนส่งทางอากาศที่มีอยู่ในประเทศไทย ในขณะที่อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอากาศยานของไทย ในช่วงปี 2535 – 2561 พบว่า มีผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอากาศยานที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มีจำนวนรวมทั้งหมด 27 ราย นอกจากนี้ ในปี 2561 ยังได้มีการอนุมัติการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน มูลค่าเงินลงทุน 21,287 ล้านบาท ลดลงจากปีที่ผ่านมาซึ่งมีมูลค่าการลงทุน 25,042 ล้านบาท โดยมีกิจการที่ได้รับความสนใจจากผู้ประกอบการในการลงทุนมากที่สุด คือ กิจการผลิตลำตัวอากาศยาน ชิ้นส่วนลำตัวอากาศยาน ชิ้นส่วนสำคัญ และชิ้นส่วนอากาศยานอื่น ๆ เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทิศทางการเติบโตของอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอากาศยานของไทยในระยะต่อไป อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจากขอบเขตของผู้ประกอบการระดับ Tier 4 ในประเทศไทยซึ่งครอบคลุมการผลิตและให้บริการทางด้านวิศวกรรมการผลิตวัสดุสำหรับอากาศยาน เช่น วัสดุคอมโพสิตประเภทคาร์บอนไฟเบอร์ และวัสดุยางล้อ เป็นการผลิตที่ไม่แตกต่างจากการผลิตในอุตสาหกรรมยานยนต์ซึ่งไทยมีผู้ประกอบการที่มีศักยภาพอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น เมื่อเทียบกับเป้าหมายที่ระบุให้มีผู้ผลิตอุตสาหกรรมอากาศยานระดับ Tier 4 ภายในปี 2565 จึงถือได้ว่าปัจจุบันประเทศไทยได้บรรลุเป้าหมายแล้ว

ที่มา: สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมการบินในฐานะที่เป็นหนึ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมแห่งอนาคต (New S-curve) ทั้งยังมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ โดยมีการขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานและการซ่อมบำรุงอากาศยาน ประกอบด้วย การแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย คือ การออกพระราชบัญญัติเดินอากาศ (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 25 พ.ศ. 2562) โดยมีสาระสำคัญเพื่อยกเว้นเรื่องสัดส่วนผู้ถือหุ้นชาวต่างชาติที่ประกอบกิจการผลิตอากาศยาน ส่วนประกอบสำคัญอากาศยาน และซ่อมบำรุงอากาศยาน ให้สามารถถือหุ้นได้มากกว่าร้อยละ 49 และยกเว้นคุณสมบัติและลักษณะของผู้ขอรับใบอนุญาตและใบรับรองดังกล่าว รวมทั้งมาตรการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ของกิจการพิเศษเมืองการบินภาคตะวันออก (Eastern Airport City : EEC - A) เพื่อให้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานที่สำคัญของโลก ซึ่งมาตรการในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวจะเป็นส่วนสนับสนุนที่ช่วยเอื้อประโยชน์ต่อการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมการผลิตอากาศยานได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย จากสถานการณ์ภาพรวมของอุตสาหกรรมการบินของประเทศที่เติบโตจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปริมาณเที่ยวบินการขนส่ง อันส่งผลดีและประโยชน์ต่อโอกาสทางธุรกิจของผู้ผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน แต่ในขณะเดียวกันผู้ผลิตในระดับ Tier 1 และ Tier 2 ต้องอาศัยเทคโนโลยีขั้นสูงและการลงทุนที่สูงมาก สำหรับประเทศไทยนั้นมีศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนในระดับ Tier 3 เช่น ชุดฐานล้อ ล้อและชุดเบรค และระดับ Tier 4 เช่น การผลิตวัสดุคอมโพสิต ยางเครื่องบินคาร์บอนไฟเบอร์ แต่ยังมีผู้ประกอบการอยู่จำนวนน้อย จึงต้องมีการนำเข้าชิ้นส่วนจากต่างประเทศเป็นหลัก ส่งผลทำให้เกิดต้นทุนที่สูงของภาคเอกชน อีกทั้งยังมีการสนับสนุนในด้านเทคโนโลยี การวิจัย ทักษะแรงงาน และขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอากาศยานไม่มากเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในการพัฒนาอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอากาศยาน เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการบินของประเทศให้ประเทศเป็นฐานการผลิตที่สำคัญ และทำให้มีบริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุน ภาครัฐควรมีมาตรการสนับสนุนภาคเอกชนในการจัดทำหรือพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการทดสอบและระบบการรับรองมาตรฐานให้มีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อความต้องการของตลาด รวมทั้งส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอากาศยาน ยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต และพัฒนาทักษะบุคลากรให้มีทักษะขั้นสูง เพื่อเป็นการยกระดับขีดความสามารถให้กับผู้ประกอบการเป็นผู้ผลิตในระดับ Tier ที่สูงขึ้น และจากการที่ประเทศไทยมีฐานการผลิตอุตสาหกรรมยานยนต์อยู่แล้วจึงควรจะใช้ประโยชน์จากศักยภาพด้านประสบการณ์และความชำนาญในกระบวนการวิศวกรรมเครื่องยนต์ และความชำนาญของแรงงาน เพื่อเสริมสร้างให้ประเทศไทยกลายเป็นฐานของอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอากาศยานที่เข้มแข็ง

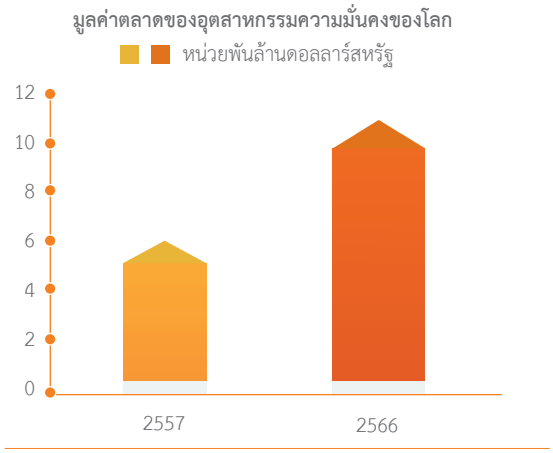

แผนแม่บทย่อย อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

เป้าหมาย

040501 อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

การพัฒนาและต่อยอดอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศให้มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพต่อระบบเศรษฐกิจ โดยการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่าระดับโลก ผ่านเครือข่ายและคลัสเตอร์อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ ในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งการพัฒนาระบบนิเวศที่เอื้อต่อการผลิตและส่งออก เพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศและนำไปสู่ประเทศที่สามารถผลิตเพื่อการส่งออก อันจะเป็นส่วนสนับสนุนผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ คือ การวิจัยและพัฒนาเชิงพาณิชย์ด้านอุตสาหกรรมความมั่นคงและการต่อยอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับตลาดของไทยและภูมิภาค

ที่มา: Global Market Insights, inc.

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ ซึ่งสามารถเทียบเคียงได้จากข้อมูลมูลค่าตลาดของอุตสาหกรรมความมั่นคงของโลก พบว่า มูลค่าตลาดของอุตสาหกรรมความมั่นคงของโลกมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 6.1 หรือมีมูลค่ารวมสูงถึง 10.5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ คำนวณจากปี 2559 ถึง ปี 2566 โดยในปี 2557 มีมูลค่ารวม 6 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และเมื่อพิจารณาร่วมกับข้อมูลประกอบจากการที่รัฐบาลได้มีการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพความมั่นคงของกองทัพและระบบการป้องกันให้มีความพร้อมรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการส่งเสริมและพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการป้องกันประเทศที่มีการวิจัยและพัฒนาไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยีสองทางเพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ นอกจากนี้ อุตสาหกรรมความมั่นคงเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีโอกาสและศักยภาพการต่อยอดในการสร้างและพัฒนาให้สามารถตอบสนองตรงตามความต้องการของกองทัพและส่งผลก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ และปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกรวมถึงประเทศในภูมิภาคอาเซียน เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ได้มีการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมด้านความมั่นคง จากสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการขยายตัวของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศที่มีความท้าทายเป็นอย่างมาก

040501

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ รัฐบาลได้กำหนดให้อุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมเป้าหมายลำดับที่ 11 ซึ่งให้การส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ซื้อ และส่งเสริมความความร่วมมือทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการผลิต อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้มีประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เรื่อง การให้การส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยที่มีการวิจัยและพัฒนาไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยีสองทาง และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงของประเทศและการประยุกต์เชิงพาณิชย์ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศตามนโยบายประเทศไทย 4.0 โดยการดำเนินการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จด้านการวิจัยและพัฒนาเชิงพาณิชย์ในอุตสาหกรรมความมั่นคงและการต่อยอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับตลาดของไทยและภูมิภาค

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ในการพัฒนาอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศให้มีความเข้มแข็งนั้น ต้องอาศัยนโยบายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมภาคการผลิตของอุตสาหกรรมทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีให้แก่ผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันผู้ประกอบการยังคงต้องมีการปรับตัวไปสู่การเน้นนวัตกรรม โดยการพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการผลิต และเพิ่มผลิตภาพให้สูงขึ้น รวมไปถึงการสร้างคุณค่าและต่อยอดเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมที่เหมาะสม นอกจากนี้ อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับยุทธภัณฑ์ที่อาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงครามยังคงอยู่ภายใต้การกำกับและดูแลของคณะกรรมการควบคุมยุทธภัณฑ์ ตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 และที่แก้ไขเพิ่มเติม อาจทำให้มีข้อจำกัดในการดำเนินการของภาคเอกชนในเรื่องกฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่งไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการประกอบธุรกิจในห่วงโซ่อุปทานเท่าที่ควร ทำให้นักลงทุนขาดแรงจูงใจในการเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การสนับสนุนอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศให้มีการขยายตัวต้องมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยดำเนินโครงการสำคัญ อาทิ โครงการการสร้างระบบนิเวศที่มีคุณภาพด้านศูนย์ทดสอบและระบบการรับรองโครงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนให้สามารถผลิตยุทโธปกรณ์พื้นฐานตามความต้องการของกระทรวงกลาโหม เพื่อขยายตลาดสินค้าไทยและส่งเสริมการพัฒนาต่อยอดไปสู่เทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อให้สามารถส่งออกไปยังต่างประเทศได้ในระยะต่อไป ทั้งนี้เพื่อตอบสนองเป้าหมายในการเป็นประเทศที่สามารถยกระดับเป็นผู้ผลิตยุทโธปกรณ์และระบบป้องกันประเทศ และส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีทางด้านการป้องกันประเทศ

แผนแม่บทย่อย อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

เป้าหมาย

040502 การส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศเพิ่มขึ้น

โดยมุ่งเน้นการต่อยอดอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติ อุตสาหกรรมที่ส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ อุตสาหกรรมด้านพลังงานที่มีมูลค่าเพิ่ม และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ การผลิตยุทโธปกรณ์และยุทธภัณฑ์ทางการทหาร อันจะนำไปสู่การเพิ่มผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย การวิจัยและพัฒนา การสร้างมาตรฐานสินค้าส่งออกของผู้ประกอบการไทย การต่อยอดจากอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในปัจจุบัน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูลมูลค่าการส่งออกอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศไว้เป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ สามารถเทียบเคียงจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากผู้ประกอบการไทยที่มีความสามารถในการพัฒนาและส่งออกผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมความมั่นคง อาทิ บริษัท ชัยเสรีเม็ททอล แอนด์รับเบอร์ จำกัด มีสินค้าส่งออก อาทิ ตีนตะขาบรถถัง ล้อรถถัง ชิ้นส่วนยางติดเหล็ก ข้อต่อสายพานล้อกดสายพาน ยานยนต์หุ้มเกราะล้อยาง ซึ่งสามารถส่งออกสินค้าให้กับ 37 ประเทศทั่วโลก โดยบริษัทฯ มีผลประกอบการดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจากในปี 2558 มีรายได้ 344.77 ล้านบาท กำไรสุทธิ 25.78 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็นรายได้ 1,068.66 ล้านบาท กำไรสุทธิ 90.29 ล้านบาท ในปี 2560 แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความเป็นไปได้ในการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการไทยที่ภาครัฐควรเร่งส่งเสริมในอนาคต จากสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศที่มีความท้าทายเป็นอย่างมาก

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ ศูนย์การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร ได้ดำเนินการให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตยุทโธปกรณ์เพื่อลดการนำเข้าจากต่างประเทศ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ได้จัดทำระบบสารสนเทศอัจฉริยะที่ใช้ในการเชื่อมโยงและตรวจสอบข้อมูลอัตลักษณ์ เพื่อรับมือภัยจากความไม่สงบและอาชญากรรม กระทรวงพลังงาน ได้จัดทำโครงการการพัฒนาปิโตรเคมีระยะที่ 4 เพื่อยกระดับรายได้และความเป็นอยู่ของประชาชนและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีให้กับประเทศ โดยการดำเนินการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี และการต่อยอดจากอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ

040502

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในปัจจุบันยังเป็นเพียงอุตสาหกรรมเพื่อลดการพึ่งพาจากต่างประเทศเสียส่วนใหญ่ และมีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมความมั่นคงอยู่จำนวนน้อย อีกทั้งภาครัฐยังให้ความสำคัญในการส่งเสริมการส่งออกอุตสาหกรรมความมั่นคงไม่มากเท่าที่ควร อันจะส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การส่งเสริมการส่งออกอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ ควรให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ พร้อมทั้งผลักดันและส่งเสริมการส่งออกอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศด้วยการยกระดับมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมความมั่นคงของไทยให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล และสนับสนุนให้อุตสาหกรรมมีศักยภาพ อาทิ อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อต่อยอดการพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมความมั่นคงและขยายตลาดสู่ต่างประเทศ อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐควรดำเนินโครงการที่สำคัญ เช่น การผลักดันโครงการส่งเสริมผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไทยที่มีศักยภาพเพื่อต่อยอดการพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมความมั่นคง โครงการวิจัยและพัฒนาองค์ประกอบพื้นฐานของระบบยานไร้คนขับเพื่อให้การวิจัยและพัฒนาการสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเกิดการพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง และโครงการเพิ่มประสิทธิภาพพลังงานในภาคอุตสาหกรรม เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมพลังงานให้มีมูลค่าเพิ่ม อีกทั้งควรเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการส่งออกของอุตสาหกรรมมั่นคงของประเทศไทย

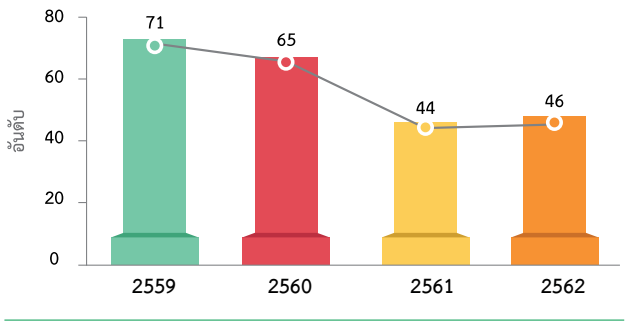
แผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

เป้าหมาย

040601 แรงงานไทยมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

โดยการพัฒนาทักษะหรือเพิ่มศักยภาพความสามารถในการทำงานของแรงงานให้สูงขึ้น เช่น การฝึกอบรมแรงงานทั้งก่อนหรือขณะปฏิบัติงานเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะที่เหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ และส่งเสริมให้แรงงานได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น อันจะส่งผลให้ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ คือ ยกระดับผลิตภาพสถานประกอบการและการพัฒนาแรงงานภาคอุตสาหกรรม

ความสามารถด้านประสิทธิภาพแรงงาน (Labour Market) ของไทย

ที่มา: The World Economic Forum

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพแรงงานของ WEF พบว่าในปี 2560 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 65 จากการจัดอันดับทั้งหมด 141 ประเทศ ซึ่งดีขึ้นกว่าปี 2559 ที่อยู่ในอันดับที่ 71 และในปี 2561 อยู่ในอันดับที่ 44 ซึ่งขยับขึ้นมา 21 อันดับจากปี 2560 และในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 46 ซึ่งลดลงจากปีก่อน 2 อันดับ โดยจะเห็นได้ว่าอันดับความสามารถด้านประสิทธิภาพแรงงานของประเทศไทยในปี 2562 บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยให้ไทยอยู่ในอันดับที่ 60 ภายในปี 2565

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ การให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพแรงงานในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารโดยมุ่งเน้นการยกระดับฝีมือแรงงานในการปรับตัวเพื่อรองรับกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีการผลิตในเศรษฐกิจยุคดิจิทัล ตลอดจนพัฒนาผู้ประกอบการบุคลากร และแรงงานในอุตสาหกรรมให้มีความรู้และทักษะในการทำงานที่สอดคล้องกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรม และยกระดับแรงงานให้มีทักษะที่หลากหลายรองรับการปรับเปลี่ยนธุรกิจสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 นอกจากนี้ ในการตอบสนองต่อการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุซึ่งกระทบต่อกำลังแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ได้มีมาตรการภาษีในการสนับสนุนให้สถานประกอบการมีความสมัครใจจ้างและแรงงานสูงอายุมีความสมัครใจที่จะทำงานในสถานประกอบการ ซึ่งการดำเนินการข้างต้นมีความสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จด้านการยกระดับผลิตภาพสถานประกอบการและการพัฒนาแรงงานในภาคอุตสาหกรรม

040601

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย สภาพปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยยังมีลักษณะที่ใช้แรงงานเข้มข้น มีกระบวนการผลิตที่ไม่ซับซ้อนและผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มไม่สูงมากนัก โดยผลิตภาพของอุตสาหกรรมการผลิตจำเป็นต้องมีการเพิ่มประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีและเพิ่มทักษะแรงงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งจากข้อมูลกรมการจัดหางานพบว่า มีกำลังแรงงานในกลุ่มผู้สูงอายุในอัตราที่สูงอันเป็นสาเหตุทำให้มีกำลังแรงงานไม่เพียงพอกับความต้องการ อีกทั้งยังเกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการและการผลิตกำลังคนที่มีทักษะความรู้ไม่ตรงกับความต้องการการใช้แรงงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรมีมาตรการในการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐในการฝึกอบรมทักษะแรงงาน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อรองรับ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชั้นสูงอย่างต่อเนื่อง และผลักดันให้มีมาตรการสนับสนุนหรือดึงดูดการสร้างความร่วมมือจากผู้ประกอบการในการให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะแรงงานมีอยู่เดิมและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแรงงานใหม่ให้มีทักษะรอบด้านมีความสามารถที่หลากหลาย และพัฒนาหลักสูตรเฉพาะทางเพื่อรองรับความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมายโดยเชื่อมโยงทักษะด้านเทคนิคในการทำงานที่เน้นการคิดในเชิงนวัตกรรม และความคิดในเชิงริเริ่มสร้างสรรค์ เข้ากับระบบการศึกษาของประเทศ อีกทั้งควรกำหนดมาตรการสนับสนุนการพัฒนาทักษะแรงงาน ทั้งการพัฒนาทักษะเดิมให้ทันองค์ความรู้ใหม่ ตลอดจนสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้กับทักษะที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและการสนับสนุนการเพิ่มทักษะใหม่ ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จำเป็นสำหรับการทำงานในอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต หรือทักษะเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล เพื่อยกระดับทักษะแรงงานให้พร้อมรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตด้วย

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

เป้าหมาย

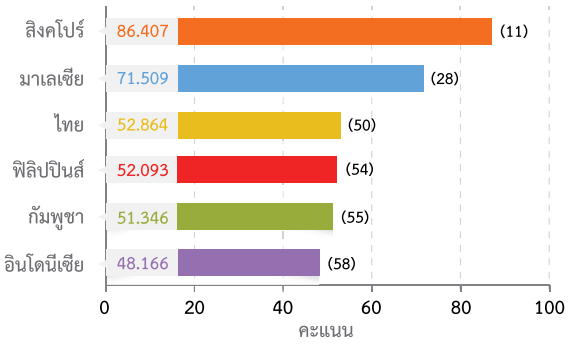
040602

ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคตดีขึ้น

ความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคตเป็นความสามารถในการใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการดิจิทัลเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพชีวิต และกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงสามารถตอบสนองต่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อันจะส่งผลต่อผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ คือ การพัฒนาฐานข้อมูล และองค์ความรู้เพื่อใช้คาดการณ์สำหรับอุตสาหกรรมอนาคต

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากดัชนี World Digital Competitiveness Ranking ของ IMD พบว่า ในปี 2562 ประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันอยู่ในอันดับที่ 40 จากทั้งหมด 63 ประเทศทั่วโลก และเมื่อพิจารณาปัจจัยด้านความพร้อมในอนาคต พบว่า ในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 50 ลดลง 1 อันดับจากปี 2561 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2561 ปัจจัยย่อยด้านความคล่องตัวทางธุรกิจและด้านการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศ ต่างมีอันดับขีดความสามารถดีขึ้น 4 อันดับ ทำให้ขยับขึ้นมาอยู่ที่อันดับ 30 และ 51 ตามลำดับ ในขณะที่ปัจจัยย่อยด้านทัศนคติต่อการปรับตัวทางดิจิทัล มีอันดับลดลงถึง 3 อันดับ มาอยู่ที่อันดับที่ 58 ในปี 2562 จากสถานการณ์ของประเทศไทยดังกล่าวยังเป็นความท้าทายอย่างมากในการที่จะบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่อันดับที่ 45 ในปี 2565

อับดับความพร้อมในอนาคต (Future Readiness) ของประเทศในภูมิภาคอาเซียน ในปี 2562

ที่มา: International Institute for Management Development (IMD)

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการส่งเสริมระบบนิเวศด้านดิจิทัลให้แก่ผู้ประกอบการให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันรองรับกับสถานการณ์ในอนาคต อาทิ การพัฒนาฐานข้อมูลและองค์ความรู้ ในรูปแบบฐานข้อมูลเชิงลึกเฉพาะทางที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ เพื่อกำหนดมาตรการหรือนโยบายได้อย่างแม่นยำและถูกต้อง เช่น การจัดทำฐานข้อมูลดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม รายงานสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจมหภาคของภาคการผลิต การจัดทำฐานข้อมูลอุตสาหกรรมรายสาขา ข้อมูลนำเข้า – ส่งออก และจำนวนผู้ประกอบการ เป็นต้น รวมทั้งยังมีการให้บริการการขออนุญาตประกอบกิจการโรงงานด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จะเห็นได้ว่าการดำเนินการเป็นการพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตโดยนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จด้านการพัฒนาฐานข้อมูล และองค์ความรู้ เพื่อใช้คาดการณ์สำหรับอุตสาหกรรมอนาคต

040602

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่ารัฐบาลได้กำหนดให้ภาคอุตสาหกรรมเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ แต่การพัฒนาในแต่ละอุตสาหกรรมต้องอาศัยข้อมูลที่มีความถูกต้องและครบถ้วนอย่างรอบด้าน ซึ่งพบว่ายังขาดฐานข้อมูลภาคอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพในการนำไปใช้สำหรับการคาดการณ์ในอนาคต และมีหลายหน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูลที่มีความซ้ำซ้อนกัน อีกทั้งยังมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการได้เข้าถึงฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการวางแผนดำเนินการทางธุรกิจไม่มากเท่าที่ควร และหลายภาคส่วนยังมีการสื่อสารไม่มากพอในการสร้างเสริมทัศนคติที่ดีต่อบุคลากรในการปรับตัวให้มีความพร้อมและยอมรับการเปลี่ยนแปลงในการนำเทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันประเทศอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านจากระบบเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องเร่งผลักดันให้มีแพลตฟอร์มข้อมูลกลางที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล รวมทั้งการวิเคราะห์สภาวะเศรษฐกิจ การจัดทำดัชนีชี้วัดต่าง ๆ เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายและมาตรการในการนำไปพัฒนาภาคอุตสาหกรรมได้อย่างบูรณาการต่อไปในอนาคต ลดการจัดเก็บข้อมูลที่ซ้ำซ้อนกัน และเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน อันจะส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคตของประเทศไทยให้ดีขึ้น ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรเร่งสร้างแพลตฟอร์มฐานข้อมูลกลาง และองค์ความรู้เชิงลึกให้ครอบคลุมทุกกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายที่สำคัญ เพื่อให้สามารถสะท้อนสภาวะอุตสาหกรรมของไทยได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และทันต่อสถานการณ์ นอกจากนี้ ควรเร่งผลักดันให้มีการส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการปรับทัศนคติของบุคลากรในทุกภาคส่วนให้เกิดความตระหนักต่อการปรับตัว และส่งเสริมการเรียนรู้เทคนิควิธีการทำงานใหม่ ๆ ให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีดิจิทัล ตลอดจนสามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ได้อย่างบูรณาการ เพื่อให้การทำงานในองค์กรเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 05

การท่องเที่ยว

"ท่องเที่ยวไทย
ก้าวไกลระดับโลก"

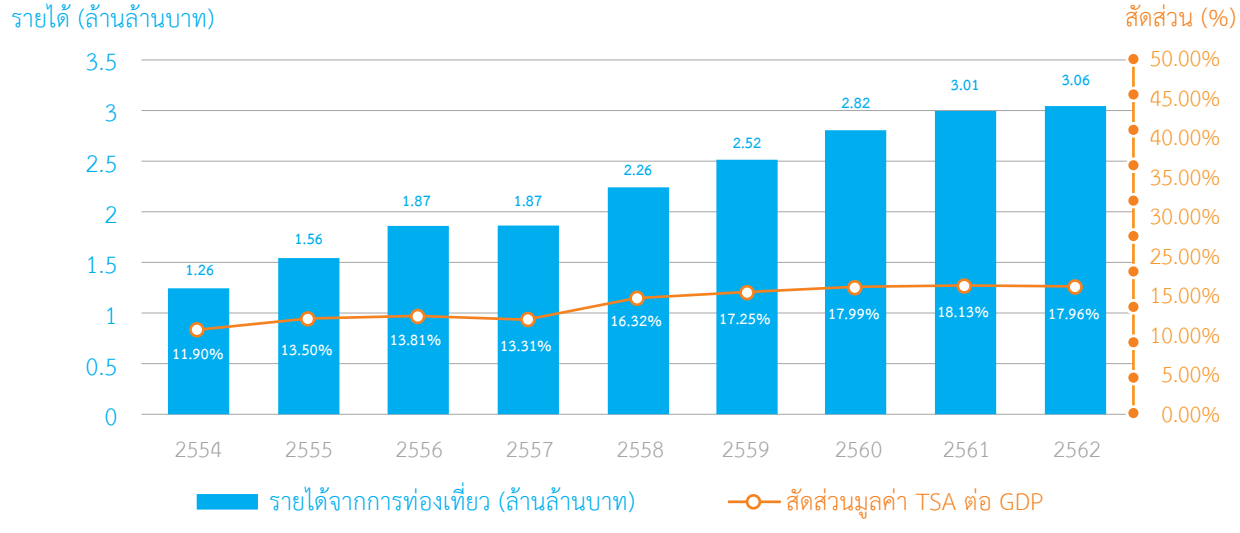
แผนแม่บทประเด็น (05) การท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในสาขาที่มีศักยภาพ และยังคงรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองเพิ่มขึ้น และความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

05001

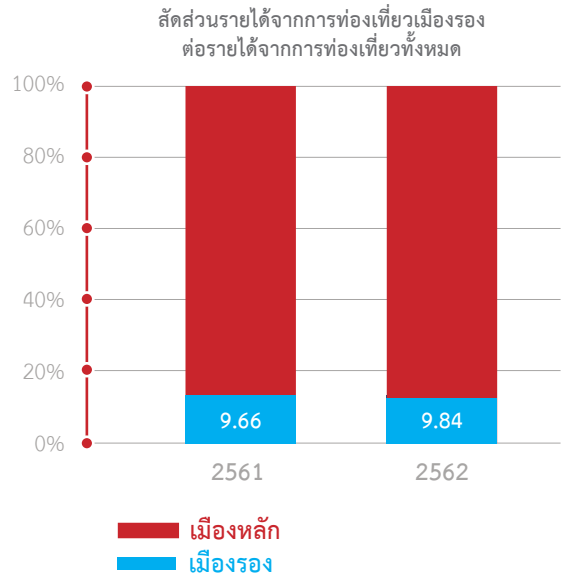
ในการประเมินผลลัพธ์การดำเนินการตามแผนแม่บทประเด็นข้างต้น สามารถสะท้อนได้จาก**สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น** โดยในช่วงปี 2560 – 2562 มีสัดส่วนอยู่ร้อยละ 17.99 18.13 และ 17.96 ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มคงที่ แม้ว่ารายได้จากการท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี แต่ในช่วงปี 2562 ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบทั้งจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลก ความตึงเครียดทางการเมืองระหว่างประเทศ และเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งกระทบต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวและส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยไม่โตตามที่คาดการณ์ ดังนั้น ในการบรรลุเป้าหมายสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 22 ในปี 2565 จึงเป็นประเด็นท้าทายสำหรับประเทศไทยที่ต้องรับมือจากความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะการมีมาตรการรองรับการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรงหรือโรคอุบัติใหม่ เป็นต้น

สัดส่วน GDP รวมของประเทศด้านการท่องเที่ยว ต่อ GDP รวมของประเทศ

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และ สศช.

050002

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองรองต่อรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมดเพิ่มขึ้น โดยในปี 2562 มีรายได้ของเมืองรองอยู่ที่ร้อยละ 9.84 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9.66 ในปี 2561 ซึ่งเป็นความท้าทายอย่างสูงในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่สัดส่วนร้อยละ 20 ภายในปี 2565 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองรองอย่างต่อเนื่อง ทั้งในการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนการตลาดที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวจากเมืองหลักให้ท่องเที่ยวในเมืองรอง ดังนั้น ในระยะต่อไป ประเทศไทยควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย และการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาคผ่านการท่องเที่ยวเมืองรอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดภายในกรอบระยะเวลา

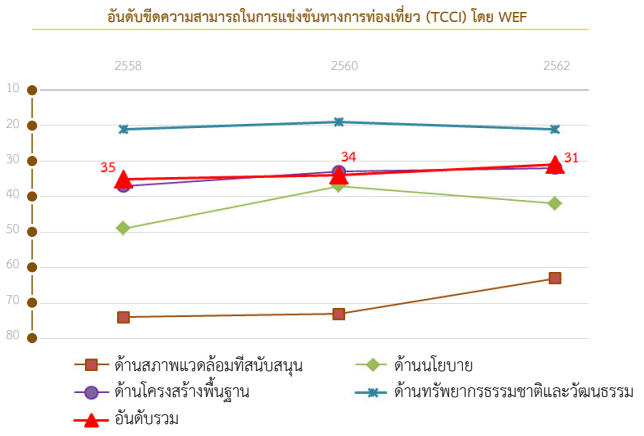
050003

ความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น ในปี 2562 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) โดยสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) เป็นอันดับที่ 31 จาก 140 ประเทศ ดีขึ้น 3 อันดับ จากปี 2560 คงที่ในอันดับที่ 3 ของอาเซียน รองจากประเทศสิงคโปร์ และประเทศมาเลเซีย แม้ว่าจะมีความใกล้เคียงกับค่าเป้าหมายที่กำหนดให้ประเทศไทยมีอันดับที่ 30 ภายในปี 2565 แต่ประเทศไทยยังมีความท้าทายในหลายด้านที่ต้องเร่งพัฒนาเพื่อให้บรรลุค่าเป้าหมาย ได้แก่ ด้านความมั่นคงและปลอดภัย ด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางทะเล

อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศในอาเซียน ปี 2562

ประเทศ	ปี 2562		ปี 2560	
	อันดับ	คะแนน	อันดับ	คะแนน
สิงคโปร์	17	4.8	13	4.85
มาเลเซีย	29	4.5	26	4.50
ไทย	31	4.5	34	4.38
อินโดนีเซีย	40	4.3	42	4.16
เวียดนาม	63	3.9	67	3.78
บรูไน	72	3.8	N/A	N/A
ฟิลิปปินส์	75	3.8	79	3.6
สปป.ลาว	97	3.4	94	3.4
กัมพูชา	98	3.4	101	3.32

ที่มา: TTCI

นอกจากนี้ ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย อาทิ (1) การเตรียมพร้อมต่อสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่กระทบต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว (2) การสร้างความเชื่อมั่นด้านมาตรฐานด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว (3) การส่งเสริมการตลาดเชิงรุกที่สอดคล้องกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของไทย (4) การยกระดับทักษะและมาตรฐานบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และ (5) การจัดทำฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ

แผนแม่บทฯ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว ประกอบด้วย 6 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ***(1) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม*** มุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม ผนวกกับจุดแข็งในด้านความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต เพื่อสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว ***(2) การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ*** ส่งเสริมให้ไทยเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ครอบคลุมการจัดประชุมและนิทรรศการ การจัดงานแสดงสินค้า การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นรางวัล การจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา และการพักผ่อนระหว่างหรือหลังการประกอบธุรกิจหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นการดึงดูดกลุ่มนักเดินทางเพื่อธุรกิจและนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้การจัดงานธุรกิจและกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการสนับสนุนการพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ และเป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่นำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม และการสร้างเวทีเจรจาการค้าและการลงทุนของธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ***(3) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย*** พัฒนาและยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ทั้งสินค้า บริการ บุคลากร ผู้ประกอบการ และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว เน้นสร้างความแตกต่างและความเป็นเอกลักษณ์จากการให้บริการตามแบบอย่างความเป็นไทยที่โดดเด่นในระดับสากล ร่วมกับการใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาไทยที่พัฒนาต่อยอดกับความคิดสร้างสรรค์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง ***(4) การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ*** ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวไทย เป็นแหล่งสร้างรายได้ใหม่ให้กับประเทศ โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชน ครอบคลุมการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่ง และการท่องเที่ยวในลุ่มน้ำสำคัญ โดยการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวทางน้ำให้ได้มาตรฐาน สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงบริบทของพื้นที่และชุมชนในพื้นที่ ***(5) การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค*** ยกระดับให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในภูมิภาคอาเซียน โดยใช้ประโยชน์จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ แผนการลงทุนพัฒนาโครงข่ายคมนาคมทั้งทางถนน ทางราง ทางน้ำ และอากาศ และกรอบความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในประเทศ อนุภูมิภาค และอาเซียน บนฐานอัตลักษณ์เดียวกัน เพื่อส่งเสริมให้เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวร่วมกัน และ ***(6) พัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว*** พัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวไทย

050101 050102 050103 050201 050202 050301 050302
050303 050401 050402 050501 050601 050602 050603

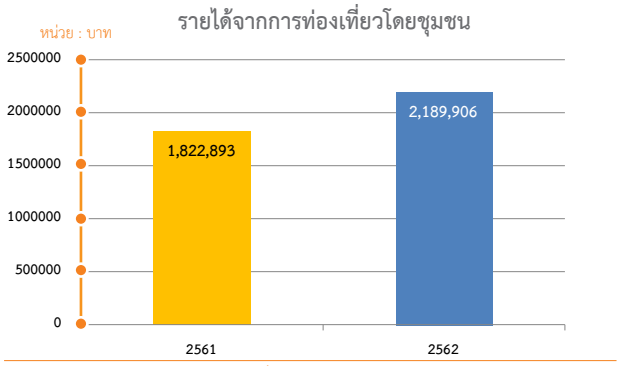
แผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

เป้าหมาย

050101 รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมในประเทศเป็นการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาขึ้นโดยเริ่มจากชุมชนในแต่ละท้องถิ่นที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย สามารถเป็นทางเลือกใหม่ทางการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวกลุ่มที่สนใจวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นโอกาสสำคัญในการสร้างรายได้ เพื่อนำไปสู่การสนับสนุนเป้าหมายการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับพื้นที่เมืองรอง ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาสินค้าแหล่งท่องเที่ยว และบริการเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว การต่อยอดพัฒนาเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม การบริหารจัดการฐานข้อมูลของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ และการตลาดที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพดำเนินงานของภาครัฐเพื่อรองรับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานร่วมกันบนแพลตฟอร์มดิจิทัล

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีการเก็บข้อมูลรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมโดยตรง แต่สามารถพิจารณาจากรายงานรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ใน 7 จังหวัด ได้แก่ ตราด ชลบุรี สุโขทัย กำแพงเพชร เลย น่าน และสุพรรณบุรี ที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนที่สะท้อนถึงการผสมผสานวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าตั้งแต่เดือนตุลาคม 2561 ถึงกันยายน ปี 2562 รายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 22 ชุมชน นั้นมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วถึงร้อยละ 20.13 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2561 อย่างไรก็ตาม ข้อมูลรายได้ดังกล่าวแสดงถึงทิศทางการเติบโตของการท่องเที่ยวในชุมชนซึ่งจะเป็นส่วนสนับสนุนสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม แต่เมื่อพิจารณาค่าเป้าหมายที่กำหนดให้รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ขยายตัวร้อยละ 5 ต่อปี ยังคงเป็นประเด็นท้าทายในระดับสูงของประเทศไทยที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ที่มา: อพท.

การดำเนินการที่ผ่าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการด้านพัฒนาสินค้าและบริการเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เช่น องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กระทรวงอุตสาหกรรม และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้ดำเนินการเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาสินค้าและบริการให้กับชุมชนที่มีความพร้อมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาสินค้าและบริการ OTOP เพื่อให้ได้มาตรฐานและได้รับการยอมรับในระดับสากล ในส่วนของการตลาด ในปี 2562 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีจุดเน้นการส่งเสริมเมืองรองและชุมชนที่ต้องการท่องเที่ยวเป็นกลไกในการลดความเหลื่อมล้ำ และมีการสื่อสารตลาดในประเทศที่

กระตุ้นให้คนไทยสนใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ สัมผัสวิถีชีวิตแบบลึกซึ้งเข้าถึงผ่านโครงการ Amazing ไทยเท่ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสนับสนุนต่อการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะที่ผ่านมา แม้จะมีการพัฒนาสินค้าและบริการ รวมถึงส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมยังเป็นรูปแบบใหม่ที่ไม่มีความชัดเจน และการสนับสนุนส่งเสริมยังต้องมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การพัฒนาสินค้าและบริการของแต่ละหน่วยงานยังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในส่วนของการส่งเสริมการตลาด แม้ว่าจะเป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ แต่ที่ผ่านมามุ่งเน้นการส่งเสริมการตลาดภายในประเทศเป็นหลัก และอีกประเด็นสำคัญ คือ ไม่มีการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม รวมถึงการไม่มีเจ้าภาพหลักที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลต่อการจัดทำมาตรการในการส่งเสริมที่ชัดเจนและเหมาะสม ในขณะที่ปัญหาด้านศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยังคงเป็นความท้าทายของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมให้เกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย จากปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับพื้นที่เมืองรอง พบว่า ประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งพัฒนา คือ การบริหารจัดการฐานข้อมูลของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญที่ทุกภาคส่วนสามารถนำมาใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนาตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการการทำงานร่วมกัน ตั้งแต่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ ตลอดจนเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวอย่างครบวงจร ซึ่งจะทำให้พื้นที่สามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวได้แบบยั่งยืน ทั้งนี้ การดำเนินงานควรมีพื้นที่เป้าหมายที่ต้องการพัฒนาที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม สามารถเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่น ๆ โดยการระบุพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนา จากการพิจารณาร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โครงการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมท่องเที่ยวภายใต้อัตลักษณ์ของจังหวัด มีการกำหนดพื้นที่พัฒนาจำนวน 20 จังหวัด เป็นต้น นอกจากนี้ ในส่วนของการทำตลาด ควรให้ความสำคัญกับการทำตลาดในต่างประเทศที่มีความสนใจวิถีชีวิตและวัฒนธรรม โดยควรดำเนินโครงการ Amazing ไทยเท่ ซึ่งเป็นส่วนสนับสนุนสำคัญสำหรับตลาดในประเทศอย่างต่อเนื่อง

แผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

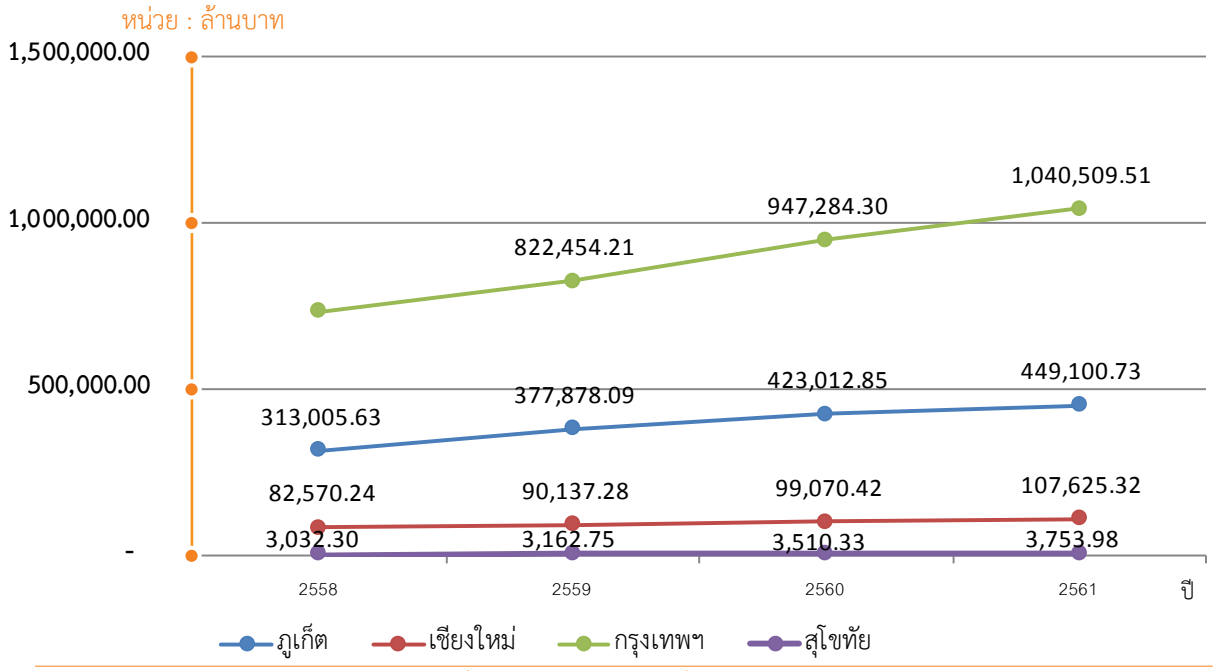
เป้าหมาย

050102

เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนอกจากจะช่วยสนับสนุนให้เกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่เมืองรองได้มากขึ้นแล้ว ยังเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ในการขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายควรให้ความสำคัญต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว พัฒนาเมืองและชุมชนตามเกณฑ์รับรองมาตรฐานสากล และส่งเสริมการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ

รายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดที่ได้รับการประกาศเป็นเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันจังหวัดในประเทศไทยที่ได้รับการประกาศเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์กรยูเนสโกมีจำนวน 4 แห่ง ประกอบด้วย ภูเก็ตในฐานะเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหารในปี 2558 เชียงใหม่ในฐานะเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมพื้นบ้านในปี 2560 กรุงเทพมหานครในฐานะเมืองสร้างสรรค์ด้านการออกแบบในปี 2562 และสุโขทัยในฐานะเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมพื้นบ้านในปี 2562 การเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกนั้นจะได้รับการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนถ่ายทอดประสบการณ์องค์ความรู้และกิจกรรม และสร้างรูปแบบใหม่ของความร่วมมือในระดับโลก

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากสถิติรายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดที่ได้รับประกาศเป็นเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกนั้น พบว่า ภูเก็ตและเชียงใหม่ที่ได้รับการประกาศเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ก่อนที่แผนแม่บทฯ บังคับใช้ มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น อีกทั้งในห้วงเวลาของการเตรียมความพร้อมเมืองสุโขทัยและกรุงเทพมหานคร รายได้จากการท่องเที่ยวของทั้ง 2 เมือง มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าการเป็นเมืองสร้างสรรค์ส่งผลกระทบเชิงบวกให้กับรายได้จากการท่องเที่ยว ทั้งนี้ หากนับจากการผลักดันผ่านแผนแม่บทฯ ประเทศไทยมีเมืองสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นเพียง 2 แห่ง (สุโขทัยและกรุงเทพฯ) ซึ่งห่างจากเป้าหมายที่กำหนดให้ประเทศไทยต้องมีเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมจำนวน 5 เมือง ภายในปี 2565 ค่อนข้างมาก จึงยังคงเป็นประเด็นที่ท้าทายสำหรับประเทศไทยในการพัฒนาเมืองรอง และผลักดันให้ได้เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ตามเกณฑ์ขององค์การยูเนสโก

การดำเนินการที่ผ่านมา หลายหน่วยงานเริ่มตื่นตัวกับการค้นหาทุนทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาเมืองและดึงดูดนักท่องเที่ยว ในส่วนของการพัฒนาที่จะนำไปสู่การเข้าเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรม และสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้ประสานกับยูเนสโกเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมนำร่องในหลายพื้นที่ เช่น ย่านเก่าใน กทม. เมืองเก่าน่าน เมืองโบราณอู่ทอง และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จากการดำเนินการดังกล่าว ทำให้ สุโขทัย และ กทม. ได้รับการประกาศเข้าเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Crafts and Folk Art) และเมืองสร้างสรรค์ด้านการออกแบบ (City of Design) ตามลำดับ ส่วนเมืองน่าน และสุพรรณบุรี (เมืองโบราณอู่ทอง) อยู่ในระหว่างการพัฒนาและเสนอเข้าเป็นเมืองสร้างสรรค์ขององค์กรยูเนสโกในรอบต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเมืองที่จะพัฒนาเป็นเมืองสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ใช้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้แต่ละหน่วยงานมีพื้นที่เป้าหมายที่แตกต่างกัน และดำเนินการโดยไม่มีการบูรณาการร่วมกัน ทำให้งบประมาณที่ลงไปเพื่อพัฒนาไม่มีทิศทางที่ชัดเจน และไม่ได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานเชิงรุกเพื่อคัดเลือกเมืองที่มีศักยภาพเพิ่มจากเมืองน่านและสุพรรณบุรี นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดที่ได้รับการประกาศเป็นสมาชิกเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกแล้ว พบว่า แม้รายได้จากการท่องเที่ยวจะขยายตัว แต่ไม่ได้ขยายตัวอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือใกล้เคียงกับอัตราการขยายตัวในภาพรวมของการท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่าการใช้ประโยชน์ของการเป็นเมืองสร้างสรรค์ยังไม่เต็มที่ อาจไม่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ การท่องเที่ยวด้านการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อเพิ่มเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยเร่งบูรณาการกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดค้นหาทุนทางวัฒนธรรมให้มีกิจกรรมที่หลากหลายและมีความสร้างสรรค์ รวมทั้งพัฒนาเมืองและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเกิดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ นอกจากนี้ เมืองสร้างสรรค์ที่ได้รับการประกาศแล้ว ควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมระดับเมืองหรือจังหวัดที่หลากหลายเพื่อสะท้อนเอกลักษณ์และภาพลักษณ์ของเมืองอย่างสร้างสรรค์ และส่งเสริมการตลาดเชิงรุกในพื้นที่เมืองสร้างสรรค์ เช่น โครงการ Thailand creative city branding ของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นต้น

แผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

เป้าหมาย

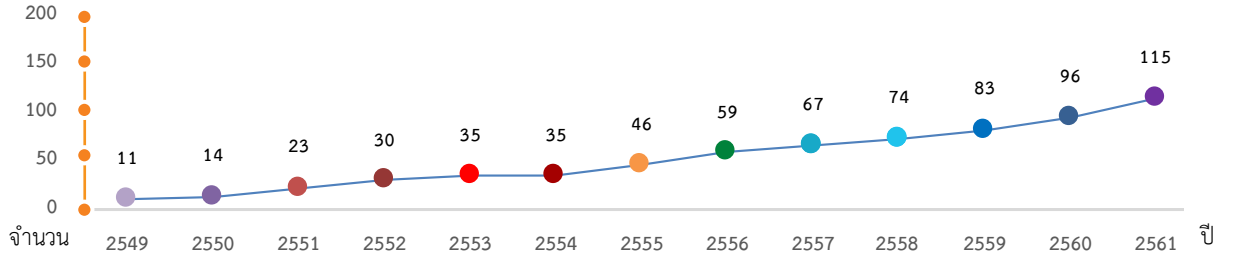
050103 สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น

สินค้าและบริการเป็นปัจจัยหนึ่งในการจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยว สินค้าและบริการที่มีเอกลักษณ์เชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่แปลกใหม่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวใช้จ่ายมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญในประเด็น ด้านการตระหนักรู้ถึงประโยชน์และความสำคัญของการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา สินค้าที่มีอัตลักษณ์และมีคุณภาพขั้นต่ำตามมาตรฐานที่กำหนด สินค้าแหล่งท่องเที่ยว บริการเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการพัฒนาต่อยอดเพิ่มมูลค่า

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ที่ผ่านมาประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาสินค้าและบริการจากอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อให้ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา แม้ว่าปัจจุบันจะยังไม่มีการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาในหมวดสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมโดยตรง ซึ่งสามารถสะท้อนได้จากรายงานการเพิ่มขึ้นของสินค้าที่เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ของประเทศไทยที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 17 ต่อปี) โดยเฉพาะในปี 2561 จำนวนสินค้า GI ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนขยายตัวอย่างรวดเร็วถึงร้อยละ 20 จากปี 2560 ซึ่งสะท้อนให้เห็นทิศทางที่เพิ่มขึ้นของสินค้าที่เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)

การดำเนินการที่ผ่านมา พบว่าหน่วยงานหลักด้านการท่องเที่ยว ด้านการวิจัย และสถาบันการศึกษาหลายแห่งดำเนินโครงการพัฒนาสินค้าและบริการให้กับชุมชนที่มีทรัพยากรที่สามารถต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์และสร้างสรรค์ได้ ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญาจะดำเนินการประสานกับหน่วยงานที่ส่งเสริมผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนถึงแนวทางในการยื่นขอจดสิทธิบัตรที่ถูกต้องตามหลักการ โดยส่วนใหญ่จะเป็นการให้ความรู้ด้านการขอจดทะเบียน GI อีกทั้งพัฒนาขีดความสามารถของหน่วยงานในการตรวจสอบและจดสิทธิบัตรด้วยการเพิ่มและพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบสินค้าและบริการได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

จำนวนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)

ที่มา: กรมทรัพย์สินทางปัญญา

050103

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ปัจจุบันจะมีการพัฒนาสินค้าที่มีอัตลักษณ์และบริการจากทุนทางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ตลอดจนมีมาตรการส่งเสริมให้มีการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่มีช่องทางในการรับจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมโดยตรง ทั้งนี้ เนื่องจากคำจำกัดความของสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมยังไม่มีความชัดเจน ซึ่งอาจทำให้ไม่ได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยตรง นอกจากนี้ การยื่นขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญามีระยะเวลาในการดำเนินงานค่อนข้างนาน เฉลี่ยประมาณ 3-5 ปี

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย ประการสำคัญคือการเร่งจัดทำคำจำกัดความกลางที่ใช้ร่วมกับทุกหน่วยงาน และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสินค้าเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม กับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมให้ไปในทิศทางเดียวกันในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมซึ่งกันและกัน มีการพัฒนาสินค้าและบริการจากทุนทางวัฒนธรรม รวมทั้งเร่งรัดกระบวนการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา โดยให้ความสำคัญกับโครงการสร้างสรรค์ผลงานจากทรัพย์สินทางวัฒนธรรมเพื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว และโครงการพัฒนาความรู้ทรัพย์สินทางปัญญาสู่การต่อยอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้มีสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา และสามารถตอบโจทย์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้โดยตรง

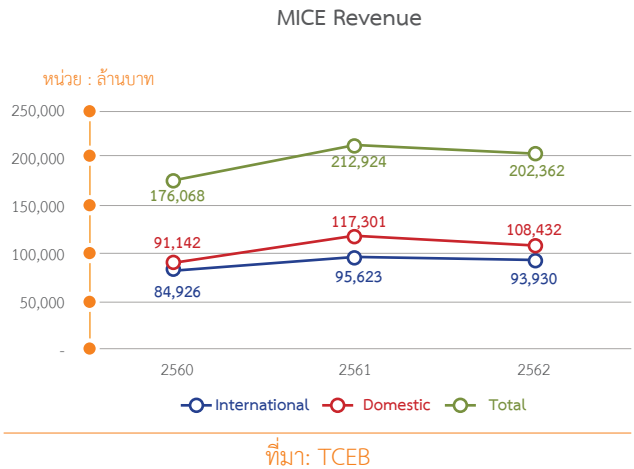
แผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ

เป้าหมาย

050201 รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเพิ่มขึ้น

ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีการใช้จ่ายสูง สามารถสร้างรายได้ทางตรงในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และรายได้ทางอ้อมให้แก่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนการเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในการขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายควรดำเนินการในประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ ความพร้อมด้านปัจจัยสนับสนุน ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ และการส่งเสริมการตลาดที่มีประสิทธิภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในส่วนของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจพบว่ามีการขยายตัวจาก 176,068 ล้านบาท ในปี 2560 เป็น 212,924 ล้านบาท ในปี 2561 หรือขยายตัวร้อยละ 20.9 และในปี 2562 ลดลงเป็น 202,362 ล้านบาท หรือหดตัวร้อยละ 5.0 ซึ่งลดลงทั้งในส่วนของรายได้จากต่างประเทศและภายในประเทศ โดยส่วนหนึ่งเป็นผลจากการสิ้นสุดของมาตรการส่งเสริมการจัดประชุมสัมมนาในจังหวัดรองในปี 2561 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการขยายตัวโดยรวมในช่วงปี 2560 – 2562 ที่ร้อยละ 15.9 พบว่าการจะบรรลุค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่การขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5 ในช่วงปี 2561-2565 นั้น ยังคงมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้สูง แต่ยังคงมีความท้าทายที่จะต้องรักษาอัตราการขยายตัวไว้ภายใต้สภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ที่มา: TCEB

การดำเนินการที่ผ่านมา พบว่าในช่วงปี 2560 – 2562 การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจมีการเติบโตโดยมีปัจจัยสนับสนุนสำคัญมาจากการทำตลาดที่มีศักยภาพทั้งในและต่างประเทศ ที่สามารถดึงดูดการประชุมนานาชาติ และงานแสดงสินค้าขนาดใหญ่มายังประเทศไทย โดยมีหน่วยงานขับเคลื่อนหลักคือสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ ที่มีบทบาทในการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของประเทศไทยในการเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ นอกจากนี้ มาตรการระยะสั้นของภาครัฐในช่วงปีงบประมาณ 2561 ที่กำหนดให้นิติบุคคลสามารถนำค่าใช้จ่ายจากการจัดอบรมสัมมนาในจังหวัดรองสามารถนำมาหักลดหย่อนภาษีได้ร้อยละ 100 ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ แต่ในช่วงปี 2562 ที่เป็นช่วงการเลือกตั้งและยังไม่มีการตั้งรัฐบาลจึงทำให้ไม่มีการออกมาตรการที่สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งอาจทำให้ส่งผลต่อการลดลงของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ในขณะที่ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจส่วนใหญ่อยู่ใน MICE City หลักของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ขอนแก่น และภูเก็ต

050201

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าโดยรวมการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจมีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงเป็นการกระจุกตัวอยู่ในเมืองหลักที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในขณะที่มาตรการส่งเสริมของภาครัฐที่ผ่านมายังคงเป็นมาตรการระยะสั้นและกระตุ้นการประชุมสัมมนาภายในประเทศเท่านั้น อีกทั้งในสภาวะทางเศรษฐกิจปัจจุบันและผลกระทบจากโรคติดต่อร้ายแรงหรือโรคอุบัติใหม่ ซึ่งอาจส่งผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติอีกด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายด้านการสร้างรายได้ของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ รวมถึงการกระจายตัวไปยังภูมิภาคอื่น ควรให้ความสำคัญกับการทำตลาดเชิงรุกเพื่อเข้าถึงตลาดกลุ่มเป้าหมาย สร้างโอกาสทางการขยายพื้นที่ในการจัดงาน รวมทั้งสนับสนุนการกระจายพื้นที่การจัดงานไปยังส่วนภูมิภาคอื่น ให้ครอบคลุมทุกประเภทของกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ โดยเร่งการดำเนินโครงการการส่งเสริมการจัดประชุมและการท่องเที่ยวเป็นรางวัล และการจัดแสดงสินค้าและนิทรรศการนานาชาติในประเทศไทย นอกจากนี้ ภาครัฐควรมีการออกมาตรการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในประเทศในส่วนของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่อาจลดลง อีกทั้งในส่วนของปัจจัยด้านความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นในการรองรับการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ เช่น สถานที่จัดประชุม ศูนย์แสดงสินค้าและบริการขนส่งเพื่อการเข้าถึงพื้นที่งาน ควรเร่งรัดให้เกิดการลงทุนในภูมิภาคต่าง ๆ เช่น เขตพื้นที่พัฒนาโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เป็นต้น

แผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ

เป้าหมาย

050202 การเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติของไทย

ทำให้มีนักท่องเที่ยวคุณภาพจำนวนมากเดินทางมายังประเทศไทย เป็นโอกาสในการสร้างรายได้ทางตรงให้แก่การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ และสามารถกระจายรายได้ไปยังภาคธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่อง นับเป็นส่วนสนับสนุนสำคัญในการเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในการขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านรายได้มีประเด็นการพัฒนาที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ การกำหนดนโยบายด้านการประชุมนานาชาติเป็นวาระแห่งชาติ ความพร้อมของข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวกับการประชุมนานาชาติของไทย การมีแผนบูรณาการเพื่อกำหนดเป้าหมายในภาพรวมของประเทศที่ชัดเจนร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาตรการจูงใจและสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับการจัดประชุมนานาชาติ และการจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ/ระดับโลก ความเข้มแข็งและความพร้อมของสมาคมเจ้าภาพในประเทศไทยและธุรกิจที่เกี่ยวเนื่อง

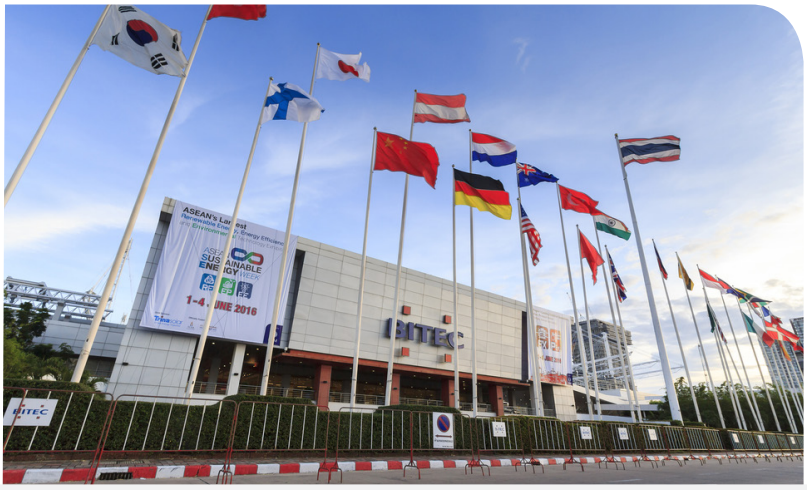
สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากการจัดอันดับของสมาคมศูนย์ประชุมนานาชาติ (International Congress and Convention Association หรือ ICCA) พบว่า ในปี 2560 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 25 ของโลก และอันดับที่ 6 ของเอเชีย ในการเป็นจุดหมายในการจัดประชุมนานาชาติ และขยับขึ้นเป็นอันดับที่ 21 ของโลก และอันดับที่ 5 ในปี 2561 ซึ่งสะท้อนถึงความพร้อมของไทยในการถูกคัดเลือกเป็นสถานที่จัดงานประชุมนานาชาติ เมื่อพิจารณาจากค่าเป้าหมายในปี 2565 พบว่า ณ ปี 2561 ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายการเป็นจุดหมายในการจัดประชุมนานาชาติได้แล้ว นอกจากนี้ ผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) โดยสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) ปี 2562 อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจของประเทศไทยมีอันดับดีขึ้น จากอันดับที่ 37 ในปี 2560 เป็นอันดับที่ 34 ในปี 2562 โดยพิจารณาจากจำนวนการจัดประชุมนานาชาติ พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 24 ของโลก และอันดับที่ 3 ของภูมิภาคเอเชีย เป็นรองประเทศญี่ปุ่น และประเทศจีน

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2560 – 2562 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับเป็นจุดหมายในการจัดประชุมนานาชาติจากองค์กรระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยวในลำดับที่สูงขึ้น เนื่องจากประเทศไทยมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจใน 4 เมืองหลัก (MICE CITY) คือ กรุงเทพมหานคร ขอนแก่น เชียงใหม่ และภูเก็ต ทั้งด้านศูนย์ประชุม ที่พัก ความสะดวกในการเดินทาง และความหลากหลายของกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งการทำตลาดที่มีศักยภาพในต่างประเทศสามารถดึงดูดการประชุมนานาชาติ และงานแสดงสินค้าขนาดใหญ่มายังประเทศไทย อีกทั้งการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมอุตสาหกรรม S-Curve และ New S-Curve ซึ่งประกอบด้วย 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอนาคต ทำให้ประเทศไทยเป็นที่สนใจสำหรับการจัดงานประชุม งานแสดงสินค้าในอุตสาหกรรมดังกล่าว เช่น ในปี 2561 มีการจัดงานในอุตสาหกรรม 5 กลุ่มหลักของไทย คือ กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ กลุ่มสาธารณสุข กลุ่มเครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะและหุ่นยนต์ กลุ่มดิจิทัล และกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ กว่า 200 งาน นอกจากนี้ ความพร้อมของข้อมูลเชิงลึก

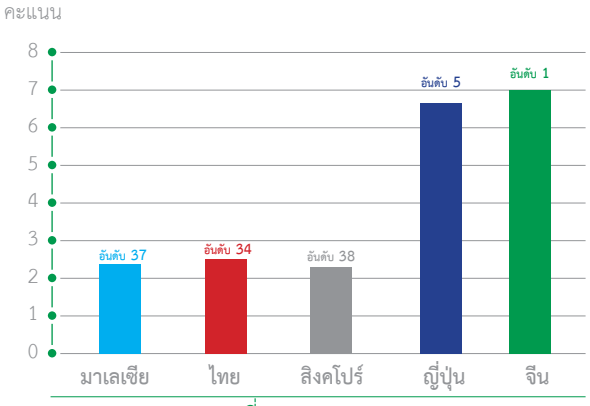
050202

ได้มีการดำเนินโครงการจัดเก็บข้อมูลด้านไมซ์ของภาค (MICE Intelligence) เพื่อจัดเก็บข้อมูลสถิติและการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจในแต่ละพื้นที่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการวางแผนหรือเสนอแนะนโยบายในการพัฒนาธุรกิจนี้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าประเทศไทยจะสามารถบรรลุเป้าหมายการเป็นจุดหมายของการประชุมนานาชาติในปี 2561 แล้ว แต่การรักษาและเพิ่มอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญ เนื่องจากการเดินทางมายังประเทศไทยของนักท่องเที่ยวคุณภาพเหล่านี้ส่งผลต่อการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ และยังส่งผลต่อการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในภาพรวมของประเทศไทยที่จัดโดยสภาการท่องเที่ยวโลกด้วย อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ในการบรรลุเป้าหมายนั้น ประเทศไทยยังสามารถยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้ โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกมิติของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ เพื่อให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในด้านการอำนวยความสะดวก กฎระเบียบ และมาตรการจูงใจ นอกจากนี้ ในการสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพการแข่งขันกีฬาระดับโลก ยังคงต้องให้ความสำคัญกับความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้น

อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ปี 2562

ที่มา: TTCI

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย สนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายของการประชุมนานาชาติ โดยการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้ความสำคัญกับการทำตลาดเชิงรุกอย่างต่อเนื่องเพื่อเข้าถึงตลาดกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก และนำเสนอจุดขายด้านนโยบายของรัฐบาลในการสนับสนุนอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อดึงดูดความสนใจในการจัดงานประชุมและแสดงสินค้านานาชาติในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสนับสนุนการกระจายพื้นที่การจัดงานไปยังส่วนภูมิภาคอื่นให้ครอบคลุมทุกประเภทของกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ โดยเร่งการดำเนินโครงการการส่งเสริมการจัดประชุมและการท่องเที่ยวเป็นรางวัล และการจัดแสดงสินค้าและนิทรรศการนานาชาติในประเทศไทย นอกจากนี้ ควรสนับสนุนโครงการการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสัมมนาด้านกีฬาระดับโลก เพื่อเป็นการสร้างโอกาสให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักและได้รับความไว้วางใจในวงการกีฬานานาชาติด้วย

แผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

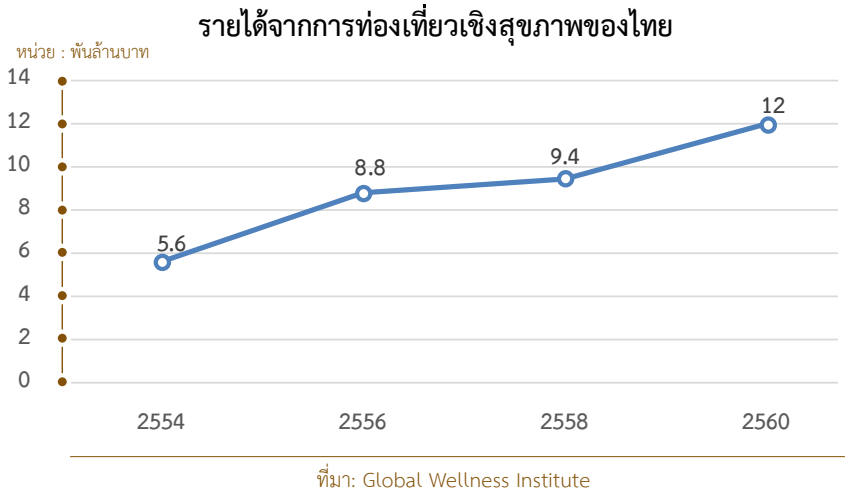
เป้าหมาย

050301

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทยเพิ่มขึ้น

ประเทศไทยมีศักยภาพในการให้บริการด้านสุขภาพ ทั้งการแพทย์แผนปัจจุบัน แพทย์แผนไทย รวมถึงความงาม ประกอบกับปัจจุบันกระแสการใส่ใจในสุขภาพและความงาม และการเข้าสู่สังคมสูงวัย ทำให้มีนักท่องเที่ยวซึ่งมีอำนาจในการซื้อสูงเพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงเป็นโอกาสสำหรับประเทศไทยในการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการสนับสนุนเป้าหมายการเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ทั้งนี้ เพื่อบรรลุเป้าหมายรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทยเพิ่มขึ้น จึงต้องอาศัยความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อสุขภาพ ความงาม และการแพทย์แผนไทย การพัฒนาสถานประกอบการให้มีศักยภาพและมาตรฐาน และการตลาดที่ดึงดูดกลุ่มเป้าหมาย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากการจัดอันดับโดย Global Wellness Institute ประจำปี 2561 ซึ่งเป็นสถาบันที่จัดทำรายงานข้อมูลและจัดอันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness tourism) เป็นประจำทุก 2 ปี พบว่า ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปี 2560 จำนวน 12,000 ล้านบาท ซึ่งเติบโตเฉลี่ยจากปี 2554 ร้อยละ 13 ต่อปี ทั้งนี้ หากประเทศไทยสามารถรักษาอัตราการเติบโตในระดับนี้อย่างต่อเนื่อง จะมีความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ขยายตัวร้อยละ 5 ต่อปี ในช่วงปี 2561 – 2565

ที่มา: Global Wellness Institute

การดำเนินการที่ผ่านมา ในการสร้างความเชื่อมั่นในบริการทางการแพทย์ ความงาม และแพทย์แผนไทย โดยเฉพาะแพทย์แผนไทย ประเทศไทยได้ผลักดันการนวดไทยจนได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมโลกจากองค์การยูเนสโก ในปี 2562 ในขณะเดียวกันกรมพัฒนาบริการสุขภาพได้สนับสนุนผู้ประกอบการในเรื่องมาตรฐานและการขึ้นทะเบียนสถานประกอบการทั้งในส่วนของการนวดเพื่อสุขภาพ และนวดเพื่อเสริมความงาม ซึ่งสามารถสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการทั้งคนไทยและนักท่องเที่ยว รวมทั้งการส่งเสริมการตลาดที่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการดำเนินโครงการด้านการตลาดที่สำคัญ เช่น โครงการ Amazing Health and Wellness in Thailand ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น

050301

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันแม้ว่าทุกหน่วยงานให้ความสนใจและตื่นตัวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพิ่มขึ้น แต่การพัฒนาและควบคุมสถานประกอบการด้านสุขภาพให้ได้มาตรฐานนั้น ยังมีความท้าทายจากประเภทและพื้นที่ของสถานประกอบการที่มีหน่วยงานรับผิดชอบแตกต่างกัน จึงทำให้การบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการไม่ไปในทิศทางเดียวกัน ในปัจจุบันจึงมีสถานประกอบการด้านสุขภาพจำนวนมากที่ไม่ได้รับการตรวจสอบมาตรฐาน ซึ่งส่งผลให้ขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวด้านสุขภาพและอนามัยของไทยยังอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นและการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวในเชิงสุขภาพคือ ปัญหาด้านสุขอนามัยและโรคติดต่อร้ายแรงหรือโรคอุบัติใหม่ ซึ่งถือว่าเป็นประเด็นท้าทายต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วย

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่ารายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยจะมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่จากภาวะเศรษฐกิจโลกและสถานการณ์อื่น ๆ ที่กระทบต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาอุตสาหกรรมสุขภาพอย่างรวดเร็วของประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ประเทศไทยยังต้องเร่งพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยพัฒนาสถานประกอบการด้านสุขภาพให้มีคุณภาพและมาตรฐานด้วยการแบ่งขอบเขตการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจนและควบคุมมาตรฐานอย่างเคร่งครัด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภค นอกจากนี้ ต้องทำการตลาดที่ตรงกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาและขยายส่วนแบ่งการตลาด ทั้งนี้ต้องเร่งผลักดันโครงการพัฒนาเมืองสุขภาพต้นแบบให้สัมฤทธิ์ผลในเชิงประจักษ์เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับพื้นที่อื่นต่อไป อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับมาตรการสาธารณสุขที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาสุขอนามัย และโรคติดต่อร้ายแรงหรือโรคอุบัติใหม่ได้อย่างมีศักยภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวในการตัดสินใจเดินทางมายังประเทศไทยด้วย

แผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

เป้าหมาย

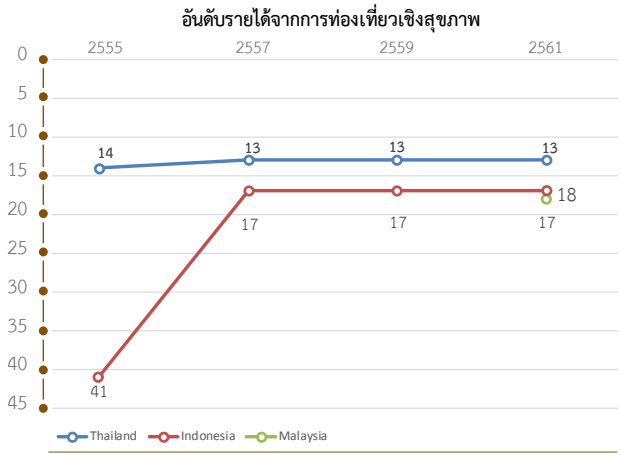
050302 อันดับรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย

ประเทศไทยมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางในภูมิภาคด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพซึ่งมีจุดแข็งในการบริการทางการแพทย์ อย่างไรก็ดี จากกระแสการใส่ใจในสุขภาพและความงาม และการเข้าสู่สังคมสูงวัยที่จะทำให้มีนักท่องเที่ยวซึ่งมีอำนาจในการซื้อสูงเพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงเป็นโอกาสสำหรับประเทศไทยในการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมืองรองที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสุขภาพ ซึ่งจะเป็นส่วนสนับสนุนเป้าหมายการเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยมีปัจจัยสำคัญที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อสุขภาพ ความงาม และการแพทย์แผนไทย การพัฒนาสถานประกอบการให้มีศักยภาพและมีมาตรฐาน และการตลาดที่ดึงดูดกลุ่มเป้าหมายธุรกิจสุขภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากการจัดอันดับโดย Global Wellness Institute ประจำปี 2561 ประเทศไทยมีอันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอยู่ในอันดับที่ 13 ของโลก ซึ่งส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมักเดินทางมาเพื่อรักษาโรคเฉพาะทาง และบริการด้านศัลยกรรมความงาม เนื่องจากเทคโนโลยีด้านการแพทย์ของไทยค่อนข้างทันสมัย และค่าใช้จ่ายต่ำกว่าประเทศอื่น แต่เมื่อพิจารณาอันดับรายได้ของประเทศไทยในช่วงปี 2557-2561 ยังอยู่ในระดับคงที่ในอันดับที่ 13 มาโดยตลอด ดังนั้น เป้าหมายที่อันดับ 12 ของโลก จึงมีแนวโน้มที่ประเทศไทยจะบรรลุเป้าหมายได้ไม่ยากนัก โดยยังต้องพยายามรักษาและพัฒนาคุณภาพของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่อไป

การดำเนินการที่ผ่านมา พบว่า มีการเตรียมความพร้อมด้านบริการทางการแพทย์ และส่งเสริมการตลาดที่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการดำเนินโครงการด้านการตลาดที่สำคัญ เช่น โครงการ Amazing Health and Wellness in Thailand ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา นอกจากนี้ ยังมีการให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านการดูแลรักษาสุขภาพ และโครงการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านสุขภาพ และภาษาต่างประเทศเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ที่มา: Global Wellness Institute

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าประเทศไทยจะมีชื่อเสียงด้านการบริการทางการแพทย์ โดยเฉพาะในกลุ่มลูกค้าต่างชาติที่มีกำลังซื้อสูง อย่างไรก็ดี ผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยด้านสุขภาพและสุขอนามัย พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 88 ในปี 2562 ซึ่งดีขึ้นจากอันดับที่ 90 ในปี 2560 สะท้อนถึงระบบสาธารณสุขในประเทศไทยยังไม่ดีพอ อาจกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประเทศไทยต้องเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวต่อระบบการแพทย์และสาธารณสุขของไทย โดยเร่งพัฒนาบริการทางการแพทย์และอนามัยสำหรับคนในประเทศ มุ่งเน้นการเพิ่มผลิตภาพของแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ผ่านการส่งเสริมและสร้างบุคลากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพมากขึ้น เช่น โครงการ Travel Medicine Excellent Center และการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบใหม่ ที่กระตุ้นให้เกิดการจับจ่ายใช้สอยเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

แผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

050303 เป้าหมาย

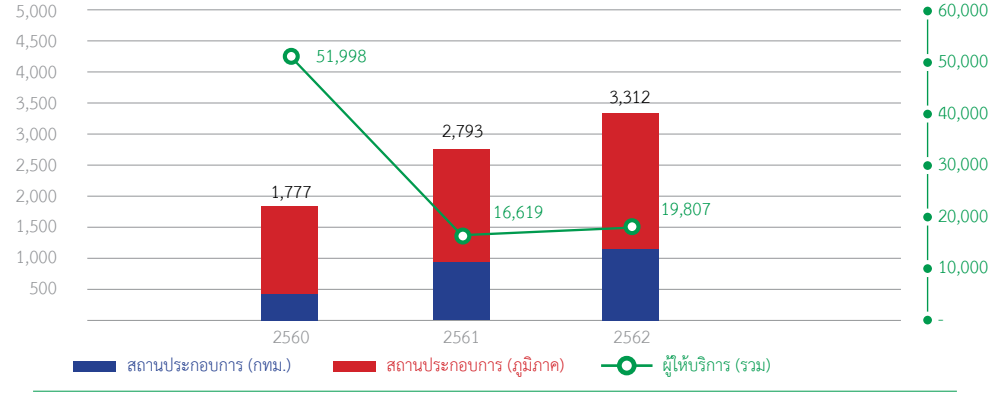
สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้น

คุณภาพและมาตรฐานของสถานประกอบการ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย โดยการเพิ่มจำนวนสถานประกอบการที่มีคุณภาพ จะทำให้มีโอกาสในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มากขึ้น สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่เมืองรองที่มีทรัพยากรบุคคลและสิ่งแวดล้อมด้านสุขภาพจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ควรให้ความสำคัญในประเด็นการพัฒนาการยกระดับสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ได้มาตรฐาน และการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการแพทย์

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันยังไม่มีการเก็บข้อมูลสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ที่สมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม สามารถเทียบเคียงจากข้อมูลของกรมส่งเสริมบริการสุขภาพ ที่ได้เก็บข้อมูลจำสถานประกอบการสปา นวดเพื่อสุขภาพ และความงาม ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ซึ่งในปีงบประมาณ 2562 มีจำนวนสถานประกอบการที่ได้รับมาตรฐานจำนวน 3,312 แห่ง ขยายตัวร้อยละ 37 ต่อปี ทั้งนี้ หากมีการเชื่อมโยงสถานประกอบการเหล่านี้กับกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้ประเทศไทยสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดให้มีการขยายตัวของจำนวนสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ร้อยละ 5 ต่อปี

การดำเนินการที่ผ่านมา ได้มีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานประกอบการด้านสุขภาพ เช่น พ.ร.บ. สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 และ พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. 2560 อย่างเคร่งครัด อีกทั้งกรมสนับสนุนบริการสุขภาพซึ่งเป็นหน่วยงานหลักด้านการรับรองมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ได้ดำเนินการสร้างความรู้ให้กับผู้ประกอบการเพื่อสุขภาพ และเพิ่มความสามารถในการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานให้กับสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ โดยบูรณาการและให้อำนาจกับท้องถิ่นในการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

จำนวนสถานประกอบการเพื่อสุขภาพและผู้ให้บริการด้านสุขภาพ ที่ได้รับมาตรฐานจากกรมส่งเสริมบริการด้านสุขภาพ

ที่มา: กรมส่งเสริมบริการสุขภาพ

050303

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสถานประกอบการด้านสุขภาพ ได้กำหนดให้หน่วยงานหลักมีอำนาจในการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสถานประกอบการด้านสุขภาพ และสามารถเอาผิดกับสถานประกอบได้ ซึ่งเป็นไปตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการดำเนินคดีต้องใช้เวลาถึง 120 วัน ส่งผลให้สถานประกอบการส่วนใหญ่ไม่เห็นความจำเป็นของการขอรับมาตรฐาน นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ให้บริการส่วนใหญ่ไม่มีใบรับรองที่ถูกต้องตามกฎหมายโดยเฉพาะผู้ให้บริการด้านสปา การนวด และความงาม

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย แม้การดำเนินงานที่ผ่านมา จะมีจำนวนสถานประกอบการและผู้ให้บริการที่ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก แต่ยังมีสถานประกอบการและผู้ให้บริการด้านสุขภาพที่ยังไม่ได้รับมาตรฐานด้วยเช่นกัน จึงควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพของการตรวจสอบมาตรฐานให้รวดเร็วขึ้น และบูรณาการกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งกระตุ้นให้ผู้บริโภคเห็นความสำคัญของการใช้บริการกับผู้ให้บริการและสถานประกอบการที่ได้รับมาตรฐาน เพื่อจูงใจและสร้างความตระหนักให้กับผู้ประกอบการเห็นถึงความจำเป็นในการได้รับมาตรฐาน นอกจากนี้ ควรมีการให้ความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรและสถานประกอบการแก่ผู้ประกอบการที่ต้องการรับรองมาตรฐานเพื่อให้สามารถรักษาระดับมาตรฐาน และควรมีการกำกับติดตามสถานประกอบการที่ได้รับมาตรฐานแล้วอย่างต่อเนื่อง

แผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

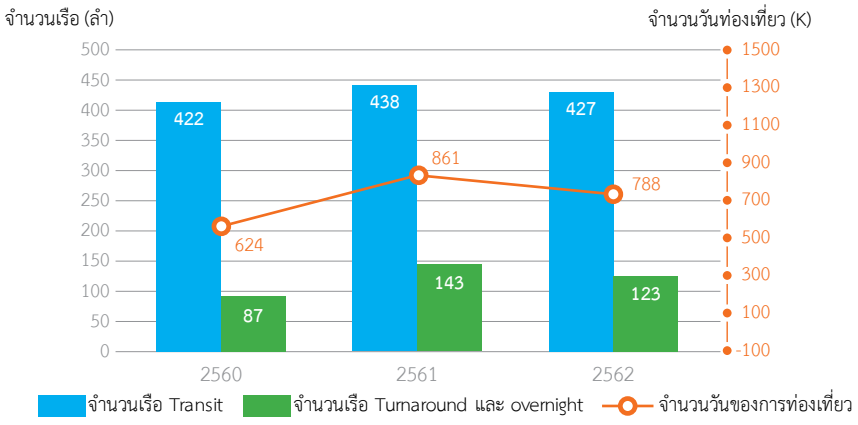
เป้าหมาย

050401 รายได้จากการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำเพิ่มขึ้น

เนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวทางน้ำ และมีท่าเรือเพื่อการท่องเที่ยวทั้งแม่น้ำและทะเลจำนวนมาก จึงควรใช้โอกาสจากกระแสการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำที่กำลังเติบโต ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำเพื่อเป็นทางเลือกในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับประเทศไทย ถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนเป้าหมายการเพิ่มสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำมีมูลค่าการจับจ่ายใช้สอยสูง แต่ความนิยมยังอยู่ในวงจำกัด ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมค่อนข้างน้อย การสนับสนุนเป้าหมายการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทยนั้นควรให้ความสำคัญในประเด็นด้านความปลอดภัย พัฒนาความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวทางน้ำ การพัฒนาธุรกิจที่เกี่ยวเนื่อง การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวทางน้ำ และการตลาดที่เข้ากับกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้มีการเก็บข้อมูลรายได้จากการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำโดยตรง แต่สถานการณ์การเติบโตของการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำในภาพรวมมีการเติบโตในทางบวก แม้ในปี 2562 จะหดตัวเล็กน้อย ซึ่งเป็นผลกระทบด้านความเชื่อมั่นจากสถานการณ์เรือล่มที่ภูเก็ต ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากข้อมูลจำนวนวันของการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำที่เติบโตเฉลี่ยร้อยละ 12 ต่อปี อีกทั้งมีจำนวนเรือสำราญที่เข้าจอดในท่าเรือของประเทศไทยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี ซึ่งเป็นสัญญาณในทางบวกต่อการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำของไทย อย่างไรก็ดี ข้อมูลดังกล่าวแม้ว่าจะสะท้อนให้เห็นโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำของไทยเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดในกลุ่มนี้ต่อไป แต่ปัจจัยที่นำมาวิเคราะห์ยังเป็นเพียงปัจจัยในส่วนน้อย ซึ่งหากจะพัฒนาด้านการท่องเที่ยวทางน้ำของไทยในภาพรวม ยังคงมีปัจจัยสำคัญด้านความปลอดภัยโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงการตลาดอีกมากที่ต้องเร่งดำเนินการ

จำนวนเรือและวันท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสำราญทางเรือในไทย

ที่มา: Cruise Lines International Association (CLIA)

050401

การดำเนินการที่ผ่านมา พบว่า กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้จัดทำแผนที่นำทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเรือสำราญระยะ 10 ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเรือสำราญ พ.ศ. 2561-2570 ซึ่งในระยะที่ผ่านมา ได้ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงท่าเรือท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ การขยายตลาดด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและสายการเดินเรือสำราญให้เข้ามาในประเทศไทยเพิ่มเติม การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะเชื่อมโยง และปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เช่น พิธีการตรวจคนเข้าเมืองของผู้โดยสารและลูกเรือ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย นักท่องเที่ยวสำราญทางน้ำส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐานและปลอดภัย อีกทั้งความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจ แต่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำของประเทศไทยยังถูกจำกัดด้วยคุณภาพและจำนวนท่าเรือท่องเที่ยวที่มีความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการรองรับเรือสำราญขนาดใหญ่ไม่เพียงพอ ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวสำราญทางน้ำที่เดินทางมายังประเทศไทยยังมีจำนวนน้อย ซึ่งมีผลต่อความเชื่อมั่นของภาคเอกชนที่จะลงทุนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้อง ให้มีศักยภาพดึงดูดนักท่องเที่ยวมูลค่าสูง รวมไปถึงการลงทุนระบบขนส่งสาธารณะเชื่อมโยงตามแผนที่นำทางไว้

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ประเทศไทยต้องสร้างความเชื่อมั่นต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสำราญทางน้ำให้กับนักลงทุน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวก และธุรกิจเกี่ยวเนื่องที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับนักท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการทำการตลาดเชิงรุกที่เหมาะสม ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีโครงการขยายฐานตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มนิยมความหรูหรา สำหรับความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะท่าเรือขนาดใหญ่ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและเพิ่มจำนวนท่าเรือขนาดใหญ่ เพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยว ขณะเดียวกัน ต้องเร่งพัฒนาปัจจัยสนับสนุนเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว เช่น โครงการการตรวจคนเข้าเมืองที่รวดเร็ว และส่งเสริมการลงทุนในการขนส่งเชื่อมโยงการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับมาตรการสาธารณสุขที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาสุขอนามัย และโรคติดต่อร้ายแรงหรือโรคอุบัติใหม่ได้อย่างมีศักยภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวในการตัดสินใจเดินทางมายังประเทศไทยด้วย

แผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

เป้าหมาย

050402 การขยายตัวของท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น

การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกหนึ่งที่สามารถเป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญให้กับประเทศไทย ปัจจุบันแม้ว่าประเทศไทยจะมีท่าเรือจำนวนมากทั้งทางทะเลและแม่น้ำ เพื่อการขนส่งผู้โดยสาร สินค้า และบริการ แต่รูปแบบการท่องเที่ยวทางน้ำที่หลากหลายในปัจจุบัน ทำให้ประเทศไทยยังคงต้องพัฒนาและเตรียมพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้มาตรฐาน ดังนั้น การเพิ่มขึ้นของจำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวทางน้ำที่จะขยายตัว เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายด้านความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศ โดยควรให้ความสำคัญในประเด็นด้านการสำรวจและการตลาด การสร้างท่าเรือที่มีศักยภาพ การพัฒนาปรับปรุงท่าเรือ และการตลาดที่ดึงดูดกลุ่มเป้าหมาย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันประเทศไทยมีท่าเรือที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยวทั้งหมด 34 แห่ง ซึ่งอยู่ระหว่างการพัฒนาปรับปรุงให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น จำนวน 5 แห่ง แบ่งเป็นท่าเรือบริเวณชายฝั่งอันดามัน 2 แห่ง และชายฝั่งทะเลตะวันออก 3 แห่ง ทั้งนี้ ในระยะที่ผ่านมาไม่ได้มีการสร้างท่าเรือแห่งใหม่ แต่เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างท่าเรือขนาดใหญ่ในแหล่งใหม่ ๆ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลานานเพื่อศึกษาและได้รับการรับรองจากทุกหน่วยงานเกี่ยวข้องก่อน เพื่อสร้างเป็นท่าเรือขนาดใหญ่แห่งใหม่ จึงเป็นไปได้ยากที่จะดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลาของแผนแม่บทฯ (พ.ศ. 2561 – 2565) และบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

บริเวณ	จำนวนท่าเรือท่องเที่ยวและอเนกประสงค์	ท่าเรือที่อยู่ระหว่างการพัฒนาปรับปรุง
ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย	5	-
ชายฝั่งทะเลอันดามัน	23	2 แห่ง ได้แก่ 1) ท่าเทียบเรือปากคลองจิหลาด และ 2) ท่าเรือน้ำลึกภูเก็ต
ชายฝั่งทะเลตะวันออก	6	3 แห่ง ได้แก่ 1) ท่าเทียบเรือเฟอร์รี่ เกาะสมุย 2) ท่าเทียบเรือท้องศาลา เกาะพะงัน และ 3) ท่าเทียบเรือหาดริ้น เกาะพะงัน

ที่มา: กรมเจ้าท่า

การดำเนินการที่ผ่านมา พบว่ากระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาท่าเรือสำราญ (ท่าเรือหลัก ท่าแวะพัก ท่าเรือเล็กรองรับจุดทอดสมอ และท่าเรือเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยว) และสิ่งอำนวยความสะดวกหลังท่า ภายใต้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเรือสำราญ พ.ศ. 2561-2570 ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาความเหมาะสมและสำรวจออกแบบท่าเทียบเรือเฟอร์รี่ และท่าเรือยอช์ท เพื่อเชื่อมโยงระหว่างท่าเรือสำราญ และท่าเรือบริเวณแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ สุราษฎร์ธานี และบริเวณอ่าวไทยตอนบน โดยที่ผ่านมาได้ร่วมกับกรมเจ้าท่า ศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างท่าเรือขนาดใหญ่เพื่อการท่องเที่ยวในแหล่งใหม่ ๆ ตามยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการก่อสร้างปรับปรุงที่เมื่อดำเนินการปรับปรุงแล้วเสร็จจะสามารถให้บริการนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นได้ 2 เท่า เป็นต้น

050402

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การขยายตัวของท่าเรือการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำแห่งใหม่เป็นประเด็นที่ค่อนข้างท้าทายสำหรับประเทศไทย เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำที่สำคัญของไทยส่วนใหญ่ อยู่ในพื้นที่ที่น้ำไม่ลึกจึงไม่เพียงพอที่จะสร้างท่าเทียบเรือขนาดใหญ่ หรือ Cruise ทำให้การศึกษาและประเมินความเป็นไปได้ของการก่อสร้าง และผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (EIA) ค่อนข้างยากและใช้เวลานาน นอกจากนี้ ท่าเรือเดิมที่มีอยู่ไม่สามารถบริหารจัดการเชื่อมโยงกับแหล่งซื้อสินค้าและการท่องเที่ยว ส่งผลให้ไม่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวรูปแบบนี้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากการสร้างท่าเรือใหม่ต้องใช้ระยะเวลานาน อาจทำให้ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จในช่วงแผนแม่บทฯ (พ.ศ. 2561-2565) อีกทั้งปัจจุบันประเทศไทยมีท่าเรือเป็นจำนวนมาก จึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนา ปรับปรุง และขยายท่าเรือที่มีอยู่เพื่อให้สามารถรองรับเรือสำราญได้ ในขณะเดียวกันอาจพิจารณาสร้างจุดเชื่อมต่อระหว่างเรือสำราญกับท่าเรือขนาดเล็ก โดยควรเร่งรัดการดำเนินโครงการปรับปรุงท่าเทียบเรือเพื่อการท่องเที่ยว และโครงการสำรวจออกแบบเพื่อก่อสร้างจุดทอดสมอเรือสำราญ (Cruise) และท่าเทียบเรือเล็ก (Landing Pier) บริเวณอ่าวไทยและชายฝั่งอันดามันของกรมเจ้าท่า เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำให้แก่ประเทศไทยด้วย

แผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค

เป้าหมาย

050501 ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย

ประเทศไทยมีความได้เปรียบในด้านที่ตั้งที่อยู่กลางของภูมิภาคอาเซียน ถือเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญต่อการค้าขายและการเดินทางท่องเที่ยว อีกทั้งความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมขนส่งที่ครบถ้วนทั้งทางบก น้ำ และอากาศ ในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในภูมิภาคจึงถือได้ว่าประเทศไทยมีความพร้อมโดยเฉพาะการเป็นจุดเชื่อมต่อไปยังประเทศอื่น ๆ นอกจากนี้ การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาค ซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยว และยังเป็นการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาจับจ่ายใช้สอยในพื้นที่เมืองรองที่อยู่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองรอง ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงภูมิภาค ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกผ่านแดน ความร่วมมือด้านการตลาด การส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง และการผ่อนปรนกฎระเบียบในภูมิภาคอาเซียน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การเดินทางผ่านแดนของนักท่องเที่ยวเข้าประเทศไทยผ่านจุดผ่านแดนทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ในช่วงปี 2561 -2562 พบว่า นักท่องเที่ยวอาเซียน และนอกอาเซียนเดินทางมายังประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.3 และ 6.6 ตามลำดับ และหากพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังประเทศไทยทางด่านชายแดนทางบก และทางน้ำ ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน พบว่ามีอัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญคือ ร้อยละ 10 และ ร้อยละ 60 ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นถึงความนิยมในการเดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีศักยภาพ และการอำนวยความสะดวกในการเดินทางข้ามแดน รวมถึงการยกเว้นการขอวีซ่าในการเข้าออกประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน ดังนั้น จากปัจจัยดังกล่าวจึงมีความเป็นได้สูงที่ประเทศไทยจะสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดให้อัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางผ่านแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี

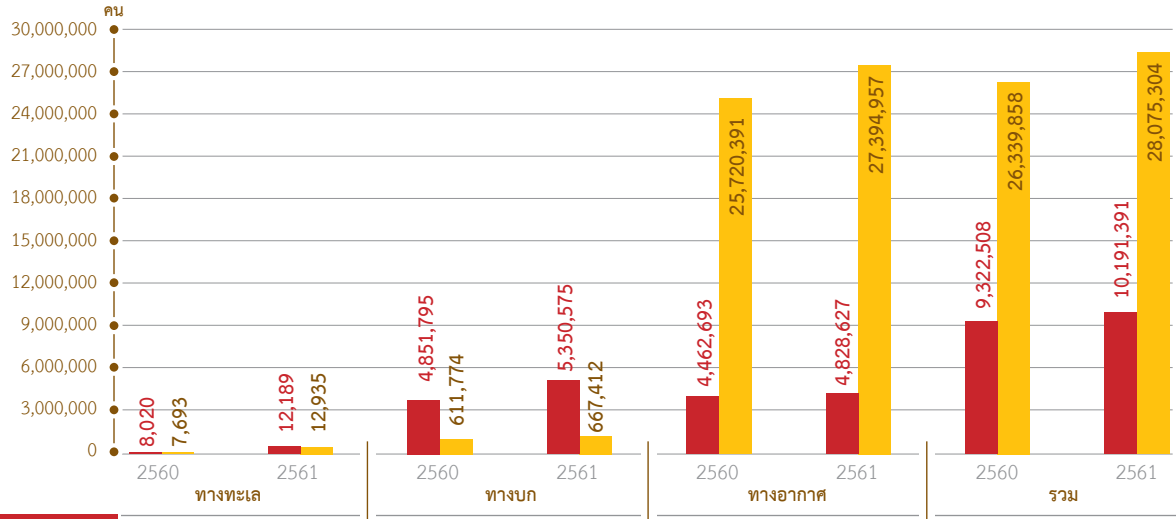
การดำเนินการที่ผ่านมา พบว่า ประเทศไทยใช้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค เช่น คณะทำงานด้านการท่องเที่ยวอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ที่ประกอบไปด้วยประเทศไทย กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม และจีน และคณะทำงานโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย ซึ่งประกอบไปด้วยประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ที่ได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงและสอดรับกับการส่งเสริมการตลาดและเส้นทางท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยง อีกทั้งปรับปรุงระเบียบการเดินทางระหว่างประเทศให้สะดวก และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการผ่านแดน เป็นต้น

050501

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายสำคัญของการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค คือ ข้อมูลทางสถิตินักท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่สมบูรณ์ครบถ้วน อันจะนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งมีกิจกรรมเชื่อมโยง และการตลาดร่วมกันระหว่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับภูมิภาคในส่วนของประเทศไทยใช้เวลานานในการดำเนินการเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของประเทศเพื่อนบ้านเป็นการลงทุนจากต่างประเทศ อาทิ ประเทศจีน ที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างรวดเร็ว ซึ่งการดำเนินการล่าช้าดังกล่าวอาจส่งผลให้ประเทศไทยเสียโอกาสที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการจัดทำฐานข้อมูลที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชื่อมโยงในภูมิภาค โดยเร่งบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หาวิธีเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างประเทศไทยและประเทศในภูมิภาคอาเซียน โดยอาจขอความร่วมมือจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ให้เก็บข้อมูลการเข้าออกประเทศในอาเซียนก่อนจะมาประเทศไทยและหลังจากออกจากประเทศไทย เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว และการตลาดท่องเที่ยวเชื่อมโยง นอกจากนี้ ควรเร่งให้ความสำคัญกับโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงโครงข่ายถนนสายหลัก และอำนวยความสะดวกด้านการคมนาคมขนส่งระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งเพื่อให้นักท่องเที่ยวทราบถึงโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่ประเทศไทยดำเนินการแล้ว ควรมีโครงการด้านการตลาดเชิงรุกที่เหมาะสม เช่น โครงการปั่นข้ามโขง 2 สะพาน เชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน (ไทย - ลาว) เพื่อให้สะพานดังกล่าวและเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับ สปป.ลาว เป็นที่รู้จักมากขึ้น ซึ่งจะเป็นโอกาสสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มาโดยทางรถไฟ จีน-สปป.ลาว ให้เข้ามาเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำโขงของไทย เป็นต้น

จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประเทศไทยผ่านจุดผ่านแดน ปี 2561-2562

	ทางทะเล		ทางบก		ทางอากาศ		รวม	
	2560	2561	2560	2561	2560	2561	2560	2561
Asean tounrists	8,020	12,189	4,851,795	5,350,575	4,462,693	4,828,627	9,322,508	10,191,391
Non Asean tounrists	7,693	12,935	611,774	667,412	25,720,391	27,394,957	26,339,858	28,075,304

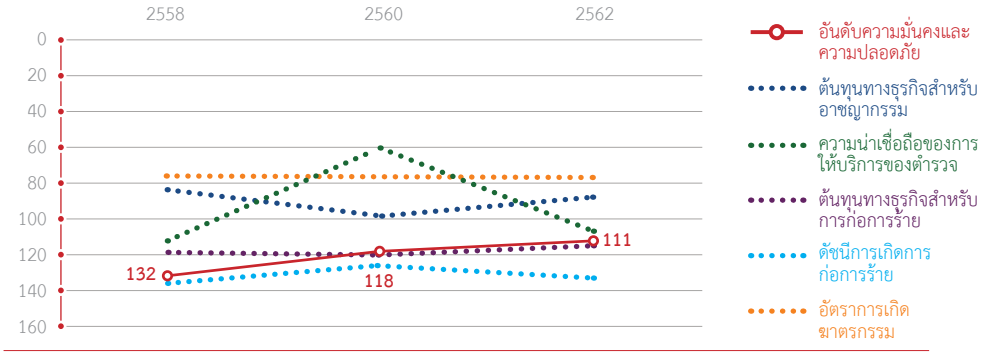
ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว

เป้าหมาย

050601 นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นและการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวยังประเทศไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญในการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวที่ทุกประเทศให้ความสำคัญ ทั้งในแง่ของคุณภาพของสินค้าและบริการที่มีมาตรฐานและปลอดภัย ตลอดจนการมีกฎหมายและการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายควรให้ความสำคัญในด้านมาตรการด้านความปลอดภัย การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และความน่าเชื่อถือของการบริการ

ที่มา : TTCI

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (TTCI) ในปี 2562 ด้านความมั่นคงปลอดภัย ประเทศไทยได้อันดับที่ 111 ปรับตัวดีขึ้น 7 อันดับ จากปี 2560 ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในอันดับที่ 70 ค่อนข้างมาก แม้จะปรับตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ปรับตัวค่อนข้างช้า เนื่องจากตัวชี้วัดภายในส่วนใหญ่นั้นเป็นจุดอ่อนและไม่ได้มีการปรับตัวอย่างก้าวกระโดด

การดำเนินการที่ผ่านมา พบว่า กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ดำเนินการยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการให้บริการของตำรวจท่องเที่ยว โดยการเพิ่มประสิทธิภาพของศูนย์บริการรับแจ้งเหตุนักท่องเที่ยว และกำหนดให้แต่ละแหล่งท่องเที่ยวหลักมีตำรวจท่องเที่ยวที่มีสัญชาติเดียวกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในพื้นที่นั้น เพื่อให้การบริการสะดวกยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม อาจยังไม่เพียงพอต่อการยกอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันในด้านนี้ เนื่องจากอันดับดังกล่าวรวมถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในภาพรวมของทั้งประเทศด้วย ซึ่งที่ผ่านมาหน่วยงานด้านความมั่นคงของประเทศได้ให้ความสำคัญด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างสำนึกด้านความปลอดภัย โดยมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคประชาสังคม ชุมชน องค์กรภาครัฐเอกชน และประชาชนในพื้นที่

050601

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่ากรมการท่องเที่ยวจะกำหนดและควบคุมมาตรฐานความปลอดภัยของธุรกิจการท่องเที่ยวมาอย่างต่อเนื่อง แต่รูปแบบธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่ก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน ทำให้ไม่สามารถกำหนดและควบคุมมาตรฐานสำหรับธุรกิจใหม่ได้อย่างครบถ้วน อีกทั้งที่ผ่านมาการบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพพอ รวมทั้งการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานยังไม่ครอบคลุมธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง ขณะเดียวกันยังคงมีธุรกิจที่ผิดกฎหมาย เช่น บริษัทนำเที่ยวที่หลอกลวงนักท่องเที่ยว และที่พักที่ไม่ได้จดทะเบียน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย จากความท้าทายในประเด็นด้านมาตรฐานและคุณภาพของธุรกิจท่องเที่ยว ประเทศไทยควรเร่งสร้างความน่าเชื่อถือในธุรกิจท่องเที่ยว ผ่านการเร่งรัดดำเนินโครงการส่งเสริมการประเมินและรับรองมาตรฐานธุรกิจท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ในส่วนของมาตรฐานด้านความปลอดภัย ควรมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาด้านการท่องเที่ยวและการให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวในกรณีเกิดเหตุร้าย โดยเร่งผลักดันโครงการอำนวยการแก้ไขปัญหานักท่องเที่ยวถูกหลอกลวงและช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้สึกเชื่อมั่นกับการช่วยเหลือของภาครัฐ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์และเตือนภัยด้านการท่องเที่ยว อย่างไรก็ดี หน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการบรรลุเป้าหมาย

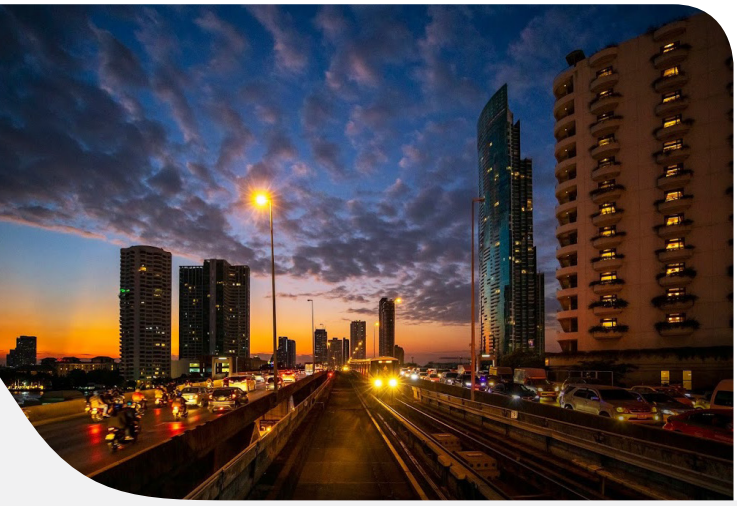
แผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว

เป้าหมาย

050602 โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น

การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญของหลายประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดการแข่งขันทั้งในระดับประเทศ และภูมิภาค อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการแข่งขันทางด้านราคาไม่สามารถเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้อีกต่อไป การพัฒนาคุณภาพของการท่องเที่ยวและบริการ ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งระบบจึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการเดินทางมายังจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว ขณะเดียวกันความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานยังเป็นส่วนช่วยสนับสนุนการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอย่างไร้รอยต่อ และการส่งเสริมการลงทุน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (TTCI) ในปี 2562 ด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางทะเลของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 72 ซึ่งเป็นการคงอยู่ในอันดับเดิมนับตั้งแต่ปี 2560 และในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานทางอากาศ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 17 ซึ่งปรับตัวดีขึ้น 3 อันดับ จากปี 2560 ซึ่งเมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนไทยยังคงอยู่ต่ำกว่าประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย เมื่อพิจารณาค่าเป้าหมายด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางทะเลที่กำหนดไว้ที่อันดับ 50 ในปี 2565 ยังคงเป็นความท้าทายอย่างมากของประเทศไทยที่จะบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการที่ผ่านมา พบว่า กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาร่วมกับกระทรวงคมนาคม เตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทั้งภายในและระหว่างประเทศ ในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานทางอากาศได้มีการเพิ่มเที่ยวบินภายในและระหว่างประเทศ รวมทั้งขยายขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของสนามบินหลักและรองอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวเมืองรองที่กำลังขยายตัว ในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานทางน้ำ ประเทศไทยมีท่าเรือท่องเที่ยวทั้งบริเวณแม่น้ำและทะเลจำนวนมากที่สามารถสนับสนุนการท่องเที่ยวทางน้ำ และในส่วนโครงสร้างพื้นฐานทางบก ประเทศไทยมีโครงข่ายถนนที่ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศ รวมถึงมีจุดเชื่อมโยงกับเครือข่ายถนนของประเทศเพื่อนบ้าน โดยที่ผ่านมากระทรวงคมนาคมได้ดำเนินการตามภารกิจเพื่อพัฒนาโครงข่ายถนน ราง และน้ำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมาย

อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (TTCI) ด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม โดย WEF

โครงสร้างพื้นฐาน	ปี 2558			ปี 2560			ปี 2562		
	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย
โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมทางอากาศ	17	6	21	20	6	21	22	7	25
โครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางทะเล	71	2	35	72	2	34	72	2	27

ที่มา: TTCI

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเทศไทยมีโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคมค่อนข้างดีในเมืองท่องเที่ยวสำคัญ มีสนามบินที่กระจายตัวอยู่ทั่วประเทศ มีถนนที่สามารถเชื่อมโยงการเดินทางระหว่างจังหวัดต่าง ๆ แต่คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้ยังไม่เป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะประเด็นความสะอาด และความปลอดภัย รวมถึงการคมนาคมที่สามารถเข้าถึงและเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวแบบไร้รอยต่อ นอกจากนี้ โครงสร้างพื้นฐานทางน้ำในส่วนของท่าเรือขนาดใหญ่ที่ได้มาตรฐานยังคงเป็นข้อจำกัดของประเทศไทยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ที่ประเทศไทยให้การสนับสนุน

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย จากอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพประเด็นที่ยังเป็นจุดอ่อน คือ โครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางทะเล โดยเฉพาะประเด็นด้านคุณภาพที่ยังไม่เป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้บริการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญกับคุณภาพของโครงการต่าง ๆ เช่น กรมทางหลวงชนบทควรให้ความสำคัญกับคุณภาพของถนนและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในโครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเลียบชายฝั่งทะเลภาคใต้ และกรมเจ้าท่าควรยกระดับคุณภาพของท่าและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในท่าเทียบเรือเฟอร์รี่เกาะสมุยที่อยู่ระหว่างปรับปรุง เป็นต้น นอกจากนี้ จากแนวโน้มการท่องเที่ยวแบบอิสระที่เดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเองพึ่งพาการขนส่งสาธารณะกำลังขยายตัว จึงควรเร่งส่งเสริมการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทั้งทางบกและทางทะเล โดยคำนึงถึงความครอบคลุมทั้งเส้นทางหลักและเส้นทางรองที่จะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยยิ่งขึ้น

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว

เป้าหมาย

050603 การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

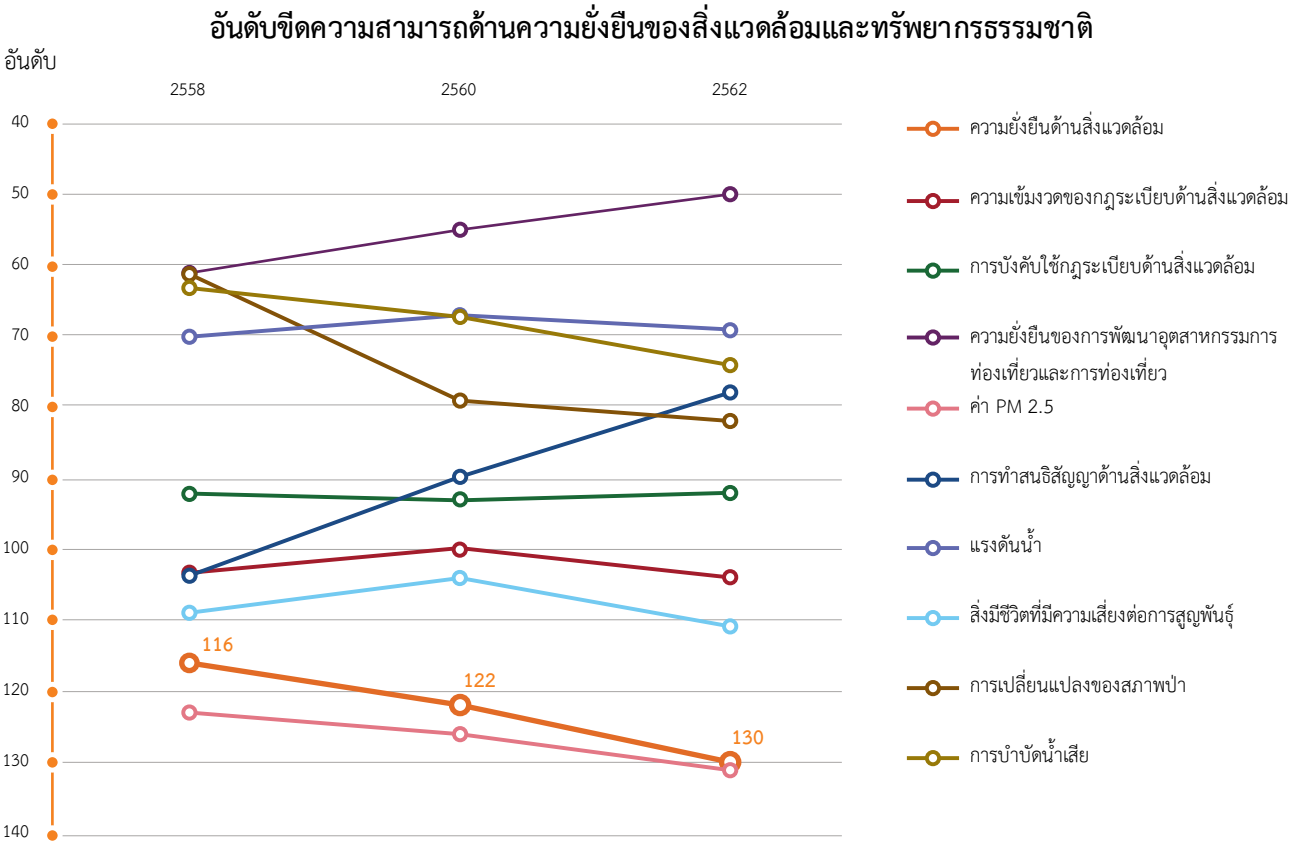
การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม คือ การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและชุมชน ซึ่งนอกจากจะเป็นการตอบสนองต่อแนวโน้มการท่องเที่ยวใหม่แนวอนุรักษ์ที่กำลังเติบโต ยังเป็นการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทยให้สามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งได้อย่างยั่งยืน ส่งผลต่ออันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ในการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายควรดำเนินการสร้างความตระหนักต่อความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดย WEF ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 130 ลดลง 8 อันดับจากปี 2560 และเป็นอันดับที่ 7 ของอาเซียน ซึ่งห่างจากค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในอันดับที่ 110 ถึง 20 อันดับ อีกทั้งยังมีปัจจัยที่ส่งผลในเชิงลบ และมีตัวชี้วัดที่ควบคุมยาก เช่น ค่าความเข้มข้นของ PM 2.5 ซึ่งถือเป็นความท้าทายในการบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

การดำเนินการที่ผ่านมา พบว่า ประเด็นความยั่งยืนเป็นประเด็นที่ทุกหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวให้ความสำคัญ โดยเฉพาะการรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยเพิ่มสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยวหลักและนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ให้เป็นที่รู้จัก ส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน รวมถึงเส้นทางการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อลดการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวหลัก อีกทั้งรณรงค์สร้างวัฒนธรรมทางการท่องเที่ยวแบบใหม่สู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยจะเน้นนำเสนอเนื้อหาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมและความสนใจของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม เพื่อสร้างการมีจิตสำนึกที่ดีต่อการท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัญหาความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาหลักสำหรับการท่องเที่ยวของไทย ที่ไม่สามารถจัดการระบบจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพได้ แม้จะมีกฎหมายเพื่อดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม แต่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะในพื้นที่ท่องเที่ยวหลักที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเกินความสามารถในการรองรับ นอกจากนี้ยังมีการรณรงค์ให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวรอง เพื่อลดการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยว แต่แหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาใหม่ยังไม่เป็นที่รู้จักต่อนักท่องเที่ยวมากนัก และความพร้อมทั้งในด้านของโครงสร้างพื้นฐาน และบุคลากรการท่องเที่ยว ทำให้ไม่สามารถถ่ายเทนักท่องเที่ยวออกจากแหล่งท่องเที่ยวหลักได้เท่าที่ควร

ที่มา: TTCI

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย มุ่งเน้นการสร้างความตระหนักต่อความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม อาทิ โครงการสื่อสารสร้างกระแสท่องเที่ยวและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่ยังไม่มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรพัฒนาระบบการจัดการที่ยั่งยืน และเพิ่มมาตรการการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมมากขึ้น นอกจากนี้ เพื่อให้โครงการกระจายพื้นที่และช่วงเวลาท่องเที่ยวของ ททท. ประสบผลสำเร็จอันจะนำไปสู่การลดลงของการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวหลัก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อเตรียมความพร้อมให้แหล่งท่องเที่ยวรองมีความดึงดูดและมีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยว

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 06

พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

"พัฒนาเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ ศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม ด้วยผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน พร้อมระบบการจัดการเมืองที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกพื้นที่"

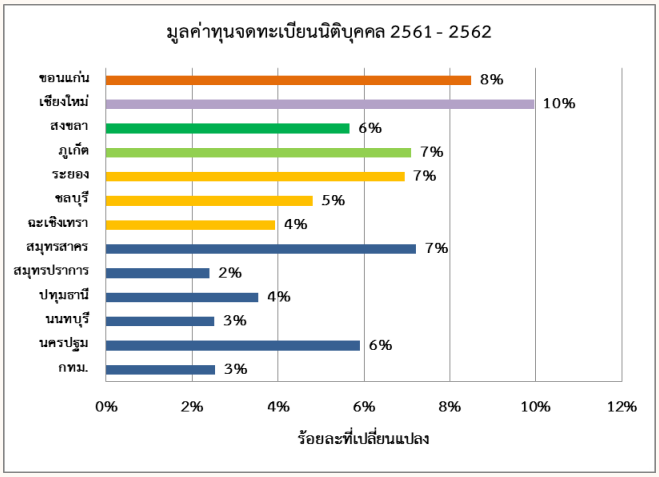

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเมืองน่าอยู่ในทุกภาคของประเทศ เพื่อเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นแหล่งจ้างงานและที่อยู่อาศัย เพื่อกระจายความเจริญในทุกภูมิภาคของประเทศอย่างมีระบบการบริหารจัดการเมืองที่มีประสิทธิภาพ โดยมี 3 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ **(1) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศเพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (2) ประเทศไทยมีพื้นที่มีแผนผังภูมินิเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี** และ **(3) ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง** ทั้งนี้ แผนแม่บทประเด็นดังกล่าวสนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

060001

(1) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม พิจารณาจากมูลค่าการลงทุนในเมืองในพื้นที่เป้าหมาย เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 25 ในช่วง 5 ปี (2561 – 2565) หรือเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.8 ต่อปี โดยพิจารณาเทียบเคียงจากมูลค่าทุนจดทะเบียนนิติบุคคลในพื้นที่เป้าหมาย พบว่ามีมูลค่าทุนจดทะเบียนนิติบุคคลปี 2562 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ทุกจังหวัดพื้นที่เป้าหมาย โดยมี 7 จังหวัดพื้นที่เป้าหมายที่มีมูลค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 5.8 ต่อปี) ได้แก่ นครปฐม สมุทรสาคร ระยอง ภูเก็ต สงขลา เชียงใหม่ และขอนแก่น ขณะที่ 6 จังหวัดพื้นที่เป้าหมายที่มูลค่าทุนจดทะเบียนนิติบุคคลขยายตัวน้อยกว่าค่าเฉลี่ยต่อปี ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา และชลบุรี

060002

(2) ประเทศไทยมีพื้นที่มีแผนผังภูมินิเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี พิจารณาจากแผนผังภูมินิเวศระดับภาคจำนวน 1 ภาค ภายในปี 2565 พบว่าปัจจุบันสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเชิงนิเวศ ตามเกณฑ์และมาตรฐานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการสิ่งแวดล้อม การกำหนดเขตพื้นที่แนวกันชน การกำหนดสัดส่วนของพื้นที่ป่า พื้นที่เกษตร พื้นที่ชนบท พื้นที่เมือง ที่เหมาะสมกับพื้นที่ตามการใช้พื้นที่ทางภูมินิเวศและการพัฒนา โดยในปี 2563 อยู่ระหว่างจัดทำแผนผังภูมินิเวศของพื้นที่ภาคเหนือ

060003

(3) ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง พิจารณาจากสัดส่วน GPP per capita ของจังหวัดร้อยละ 20 ที่รวยที่สุด ต่อ GPP per capita ของจังหวัดร้อยละ 20 ที่จนที่สุด พบว่า ในปี 2560 สัดส่วน GPP per capita ของจังหวัดร้อยละ 20 ที่รวยที่สุด (จำนวน 15 จังหวัด ได้แก่ ระยอง ชลบุรี กรุงเทพฯ ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา ฉะเชิงเทรา สมุทรสาคร ภูเก็ต สมุทรปราการ สระบุรี นครปฐม พังงา ปทุมธานี จันทบุรี และกระบี่) กับสัดส่วน GPP per capita ของจังหวัดร้อยละ 20 ที่จนที่สุด (จำนวน 15 จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี สกลนคร ร้อยเอ็ด มหาสารคาม บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ แพร่ สุรินทร์ แม่ฮ่องสอน อำนาจเจริญ ชัยภูมิ นราธิวาส กาฬสินธุ์ ยโสธร หนองบัวลำภู) อยู่ที่ 6.65 เท่าซึ่งเพิ่มมากขึ้นจากเมื่อปี 2559 ที่ 6.40 เท่า แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ที่เพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น จากข้อมูลสถานการณ์เป้าหมายระดับประเด็นทั้ง 3 เป้าหมายดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ามีความท้าทายอย่างมากในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บท

ประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บท คือ การประสานโครงสร้างพื้นฐานและระบบการบริหารจัดการเมืองระหว่างหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทของเมืองในพื้นที่เป้าหมาย การจัดทำแผนผังภูมินิเวศ และการสร้างการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการพื้นที่เมือง

แผนแม่บทฯ ประเด็น พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ ประกอบด้วย 2 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) การพัฒนาเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ* มุ่งพัฒนาและผลักดันการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ สามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย ลดความเหลื่อมล้ำ และยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในทุกกลุ่มพื้นที่ โดยการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการเมืองในทุกมิติให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมทั้งมีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง การรักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนตลอดจนส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน *(2) การพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามแผนภูมินิเวศอย่างยั่งยืน* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการจัดทำฐานข้อมูลที่ใช้ได้ทุกหน่วยงานร่วมกัน ด้านการพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ และพื้นที่อนุรักษ์ การจัดทำแผนผังภูมินิเวศของพื้นที่ การให้ความรู้ ประสาน และบูรณาการทุกภาคส่วนในการเพิ่มและรักษาพื้นที่สีเขียว รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายและบังคับใช้เรื่องการใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ป่าอย่างสมดุล ตลอดจนพัฒนาและส่งเสริมกลไกการให้บริการของระบบนิเวศ และการสงวนรักษาอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งโบราณคดี มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่นอย่างยั่งยืน

060101 060201 060202

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

เป้าหมาย

เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ 060101

ประชากรไทยมีแนวโน้มอาศัยในพื้นที่เมืองมากขึ้น โดยปี 2563 ประชากรไทยร้อยละ 57.2 อาศัยอยู่ในเมือง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คาดการณ์ว่าจะเพิ่มเป็นร้อยละ 74.3 ในปี 2583 (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล) แนวโน้มดังกล่าวส่งผลให้มีความจำเป็นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างงาน การจัดการสิ่งแวดล้อมของเมืองให้สามารถรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคม โดยมีคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับภูมิสังคม แผนแม่บทย่อยการพัฒนาเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ จึงมุ่งการพัฒนาเมืองน่าอยู่ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ลักษณ์ท้องถิ่นและศักยภาพของเมืองในทุกภาคของประเทศ ซึ่งกำหนดเมืองในพื้นที่เป้าหมายเพื่อเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ภายในปี 2565 จำนวน 6 เมือง ได้แก่ กรุงเทพและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น เมืองในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง) สงขลา และภูเก็ต ทั้งนี้ การจะพัฒนาเมืองน่าอยู่อัจฉริยะในจังหวัดพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งจะได้รับการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิตินั้น ควรพิจารณาที่จะให้ความสำคัญกับประเด็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบการบริหารจัดการเมืองให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพและการสนับสนุนกิจกรรมสร้างรายได้ให้กับประชาชนที่เหมาะสมกับเมืองในพื้นที่เป้าหมายเพื่อให้เกิดการบรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม

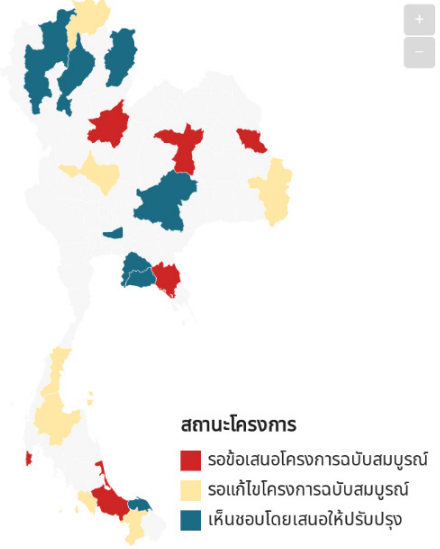
สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จำนวนเมืองที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองอัจฉริยะ พิจารณาจากเมืองที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็น “เมืองอัจฉริยะ” ตามนิยามในประกาศคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ครั้งที่ 1/2561 หมายความว่า เมืองที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยและชาญฉลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการและการบริหารจัดการเมือง ลดค่าใช้จ่ายและการใช้ทรัพยากรของเมืองและประชากรเป้าหมาย โดยเน้นการออกแบบที่ดี และการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจและภาคประชาชนในการพัฒนาเมือง

060101

ภายใต้แนวคิดการพัฒนา เมืองน่าอยู่ เมืองทันสมัย ให้ประชาชนในเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุขอย่างยั่งยืนในกรุงเทพและภูเก็ต เป็น 2 ใน 26 เมืองอัจฉริยะนำร่องของ ASEAN Smart City Network รวมถึงพื้นที่เป้าหมายมีการยื่นข้อเสนอโครงการที่ขอรับการประกาศเขตเมืองอัจฉริยะในปี 2562 ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (โครงการพัฒนาเมืองอัจฉริยะจังหวัดนนทบุรี) เชียงใหม่ (โครงการเมืองอัจฉริยะ Chiangmai Life เทศบาลนครเชียงใหม่) ขอนแก่น (โครงการขอนแก่นสมาร์ทซิตี้) ภูเก็ต (โครงการภูเก็ตเมืองอัจฉริยะในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต) สงขลา (โครงการหาดใหญ่เมืองอัจฉริยะสีเขียว 2567)

พื้นที่ที่มีโครงการที่ขอรับการประกาศเขตเมืองอัจฉริยะ

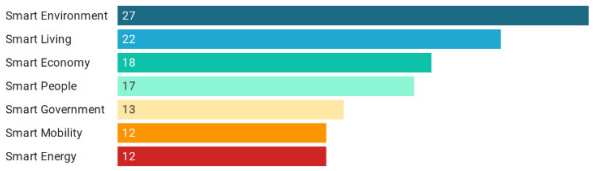
ข้อมูลจากสำนักงานเมืองอัจฉริยะประเทศไทย

• Created with Datawrapper

จำนวนเมืองที่แสดงความจำนงค์เป็นเมืองอัจฉริยะแต่ละด้าน

ข้อมูลจากสำนักงานเมืองอัจฉริยะประเทศไทย

• Created with Datawrapper

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองในมิติต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นโครงการด้านผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน อาทิ โครงการด้านผังเมือง โครงการพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านที่อยู่อาศัย อาทิ โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัย โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับคนพิการ รวมถึงการขับเคลื่อนโครงการเมืองอัจฉริยะประเทศไทย อาทิ โครงการสนับสนุนการประชุมเครือข่ายเมืองอัจฉริยะอาเซียน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เมืองในพื้นที่เป้าหมายได้รับการพัฒนาและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ มีความท้าทายที่สำคัญ อาทิ การมีส่วนร่วมในการวางแผนของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนในพื้นที่ การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนการบริหารจัดการเมือง รวมทั้งการกำหนดมาตรการส่งเสริมกิจกรรมสร้างรายได้ให้กับประชาชนที่เหมาะสมกับพื้นที่เป้าหมาย นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐควรพัฒนาด้านข้อมูล เนื่องจากปัจจุบันข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เมืองส่วนใหญ่เป็นข้อมูลระดับจังหวัด จึงควรส่งเสริมให้มีการเก็บข้อมูลระดับพื้นที่เพื่อใช้ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐควรร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาชนในพื้นที่เป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะประเทศไทยและโครงการที่เกี่ยวข้อง อาทิ โครงการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับเมืองในพื้นที่เป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกมิติ (เศรษฐกิจ ขนส่ง พลังงาน ประชาชน การใช้ชีวิต ระบบบริหารจัดการ และสิ่งแวดล้อม) และลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการโครงการเตรียมความพร้อมการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่เป้าหมายเป็นเมืองระดับกลาง ระยะ 2566 – 2570 จำนวน 7 เมือง ได้แก่ เชียงราย กาญจนบุรี พระนครศรีอยุธยา พิษณุโลก นครราชสีมา หนองคาย และมุกดาหาร ต่อไป เพื่อให้เมืองในพื้นที่เป้าหมายได้รับการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย

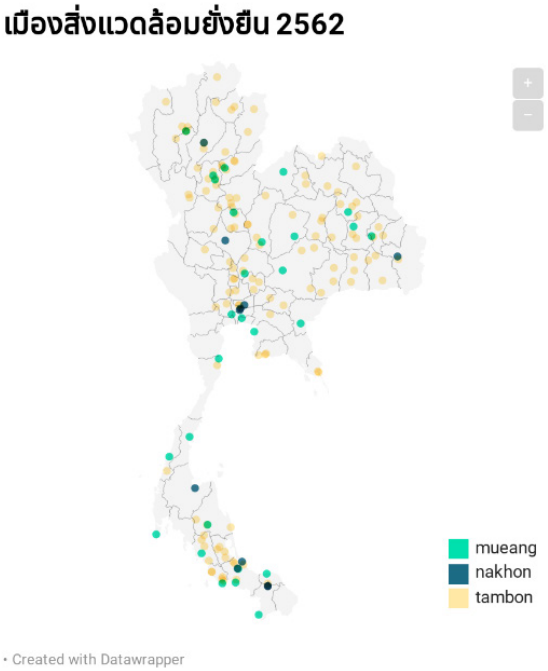
เมืองมีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และได้มาตรฐาน 060201

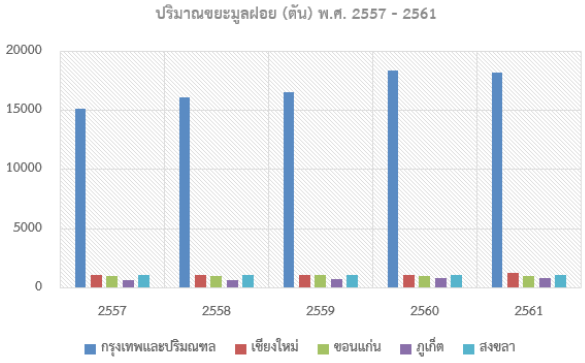
การเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวของชุมชน และความหนาแน่นของเมือง ส่งผลให้มีปริมาณขยะ น้ำเสีย และมลพิษในพื้นที่เมืองเพิ่มขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมและได้มาตรฐานเพื่อสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้น สร้างศูนย์กลางและกระจายความเจริญด้านเศรษฐกิจและสังคม สร้างแผนผังภูมินิเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากร ธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี และลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ ทั้งนี้ การบรรลุเป้าหมายเมืองมีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และได้มาตรฐานนั้นจะต้องอาศัยศักยภาพในการจัดการของเสียและมลพิษในเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ประกอบการในพื้นที่เมือง

060201

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาเทียบเคียงจากข้อมูลที่เกี่ยวเนื่อง ได้แก่ **(1) จำนวนเมืองคุณภาพสิ่งแวดล้อมยั่งยืน** โดยในปี 2562 มีเทศบาลที่ผ่านเกณฑ์การประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนระดับประเทศ จำนวน 55 แห่ง แบ่งออกเป็น เทศบาลนคร 5 แห่ง เทศบาลเมือง 16 แห่ง และเทศบาลตำบล 86 แห่ง และมีเทศบาลที่ผ่านเกณฑ์การประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนระดับพื้นที่ จำนวน 107 แห่ง แบ่งออกเป็นเทศบาลนคร 6 แห่ง เทศบาลเมือง 12 แห่ง และเทศบาลตำบล 37 แห่ง โดยมีเทศบาลที่ผ่านเกณฑ์ดีเยี่ยม 52 แห่ง ดีมาก 40 แห่ง และดี 15 แห่ง **(2) ปริมาณขยะในเขตเทศบาลในพื้นที่เป้าหมาย** มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในบางพื้นที่ ปี 2561 เชียงใหม่มีปริมาณขยะ 1,252 ตัน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 12) ขอนแก่นมีปริมาณขยะ 992 ตัน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 2) และสงขลามีปริมาณขยะ 1,133 ตัน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 2) ขณะที่เมื่อเทียบกับปริมาณขยะในเขตเทศบาลทั่วประเทศปี 2561 ซึ่งมีปริมาณทั้งสิ้น 44,030 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ร้อยละ 12 อย่างไรก็ดี พบว่าพื้นที่เป้าหมายส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพการจัดการขยะสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ **(3) ปริมาณน้ำเสียต่อน้ำเสียที่บำบัดได้ในพื้นที่เป้าหมาย** จังหวัดสมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี และสงขลา สามารถบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ อปท. ของตนเองได้ทั้งหมด ส่วนใหญ่มีปริมาณน้ำเสียที่สามารถบำบัดได้สูงกว่าปริมาณน้ำเสียจริง ในทางกลับกัน เชียงใหม่ ภูเก็ต มีปริมาณน้ำเสียมากกว่าปริมาณน้ำเสียที่สามารถบำบัดได้เล็กน้อยแต่ขอนแก่น นครปฐม และสมุทรสาคร มีปริมาณน้ำเสียมากกว่าปริมาณน้ำเสียที่สามารถบำบัดได้อย่างมากและ **(4) ร้อยละของจำนวนวันที่พบสารมลพิษอากาศเกินค่ามาตรฐานปี 2561** พบว่า พื้นที่เป้าหมายส่วนใหญ่มีจำนวนวันที่พบสารมลพิษในอากาศเกินค่ามาตรฐาน ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (มากกว่าร้อยละ 20) นนทบุรี (ร้อยละ 6 – 10) สมุทรปราการ (ร้อยละ 11 – 20) สมุทรสาคร (ร้อยละ 11 – 20) ปทุมธานี (ร้อยละ 1 – 5) เชียงใหม่ (ร้อยละ 11 – 20) - ขอนแก่น (ร้อยละ 11 – 20) และสงขลา (มากกว่าร้อยละ 20) ขณะที่มีเพียงจังหวัดภูเก็ตที่สารมลพิษในอากาศไม่เกินค่ามาตรฐาน จากข้อมูลสถานการณ์เทียบเคียงข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความท้าทายอย่างมากในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

060201

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐขับเคลื่อนเป้าหมาย โดยมีการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ อาทิ โครงการพัฒนาและยกระดับเมืองอุตสาหกรรมตามตัวชี้วัดการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศระดับที่ 2 – 3 โครงการยกระดับเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมถึงมุ่งเป้าในการส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมและเพิ่มพื้นที่สีเขียว อาทิ โครงการสิ่งแวดล้อมชุมชนและเพิ่มพื้นที่สีเขียว และโครงการขับเคลื่อนการพัฒนาตามแนวคิดต้นแบบเมืองนิเวศ (เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนที่ยั่งยืนในด้านข้อมูล มีการดำเนินงานการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของเสียและมลพิษในพื้นที่อุตสาหกรรม อาทิ โครงการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการแลกเปลี่ยนทรัพยากรร่วมกัน และโครงการยกระดับโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างและพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้เมืองมีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มีประสิทธิภาพครอบคลุม และได้มาตรฐาน การให้ภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วม รับรู้ และตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการและการบริหารพื้นที่เมืองเพื่อจัดการของเสียและมลพิษในพื้นที่เมือง ล้วนเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการมีระบบจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐในระดับนโยบายควรให้ความสำคัญกับการกำหนดมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมและการจัดการของเสีย ส่งเสริมการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินและการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียว และการสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นและสอดคล้องกับศักยภาพในการบริหารจัดการของท้องถิ่น เพื่อให้หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน นอกจากนี้ อปท. ควรสร้างการตระหนักรู้ของประชาชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ เพื่อการมีส่วนร่วมในการลด คัดแยกและจัดการขยะและของเสียตั้งแต่ต้นทาง โดยดำเนินโครงการที่สำคัญ อาทิ โครงการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรู้ในการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โครงการส่งเสริมให้เทศบาลเข้าร่วมโครงการเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนเพื่อให้การติดตามประเมินผลศักยภาพในการจัดการของเสียและมลพิษในพื้นที่เมืองสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

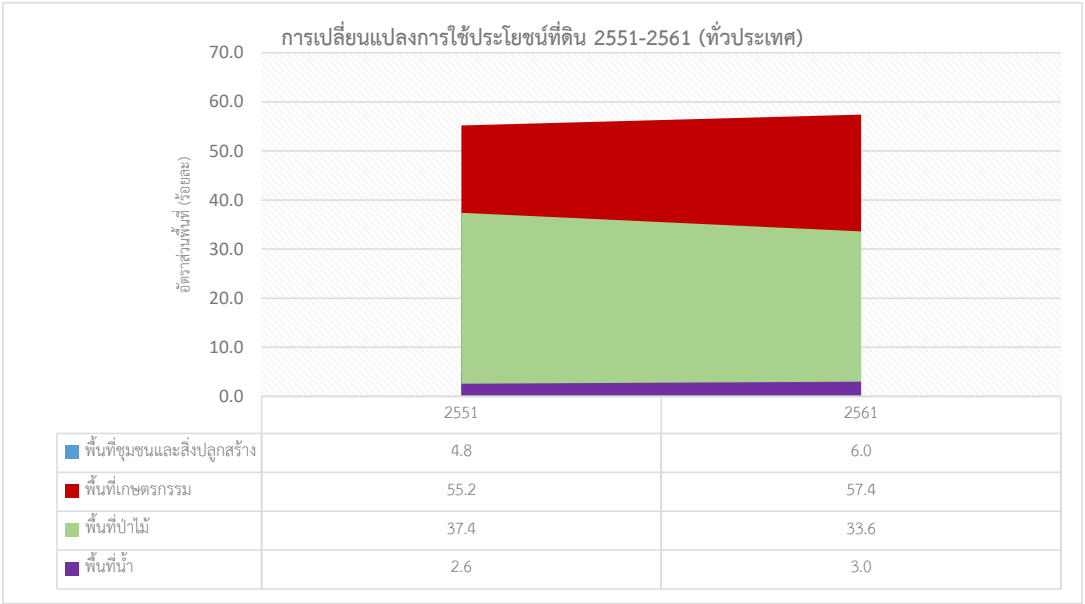

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย

060202 ความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคม และภูมิวัฒนธรรม

การใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศไทย มีแนวโน้มในการใช้พื้นที่ป่ามาพัฒนาเป็นพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง รวมถึงพื้นที่เพื่อเกษตรกรรมมากขึ้น พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.8 ในปี 2551 เป็นร้อยละ 6 ต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ ในปี 2561 หรือมีอัตราเพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ 27 พื้นที่เกษตรกรรมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 55.2 ในปี 2551 เป็นร้อยละ 57.4 ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 แทนที่พื้นที่ป่าไม้ที่ลดลงจากร้อยละ 37.4 ในปี 2551 เหลือร้อยละ 33.6 ในปี 2561 หรือลดลงร้อยละ 9 (ข้อมูลของกรมพัฒนาที่ดิน วิเคราะห์โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) โดยปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนาที่คำนึงถึงพื้นฐานของพื้นที่ในมิติต่าง ๆ อย่างรอบด้าน อาทิ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้นทุนทางธรรมชาติ เงื่อนไขทางสังคม อาชีพ และการดำเนินชีวิตของชุมชน และวัฒนธรรม เพื่อให้แผนผังภูมินิเวศเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยในการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยคำนึงถึงศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่

	2551	2561
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4.8	6.0
พื้นที่เกษตรกรรม	55.2	57.4
พื้นที่ป่าไม้	37.4	33.6
พื้นที่น้ำ	2.6	3.0

060202

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากการดำเนินการจัดทำแผนผังภูมินิเวศอย่างน้อย 3 จังหวัดของ 1 ภาค สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) อยู่ระหว่างการเริ่มดำเนินงานโครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเชิงนิเวศ โดยจัดทำแผนผังภูมินิเวศของพื้นที่ ตามเกณฑ์และมาตรฐานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม การกำหนดเขตพื้นที่แนวกันชน โดยมีสัดส่วนของพื้นที่ป่า พื้นที่เกษตร พื้นที่ชนบท พื้นที่เมือง ที่เหมาะสมกับพื้นที่ โดยปี 2563 จัดทำแผนผังภูมินิเวศของพื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 1 ผัง ตามความเหมาะสมของการใช้พื้นที่ทางภูมินิเวศ

การดำเนินการที่ผ่านมา นอกจากโครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเชิงนิเวศดำเนินงานโดย สผ.แล้ว สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย (ส.ท.ท.) ได้มีการดำเนินงานโครงการแผนผังภูมินิเวศช่วยเมืองเปลี่ยนเพื่อเมืองน่าอยู่สู่โลกยั่งยืนมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของเทศบาล ในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และพัฒนาผังภูมินิเวศระยะแรก (2562 - 2563) เน้นอบรมวิธีการจัดทำแผนผังภูมินิเวศให้กับเทศบาลจำนวน 40 แห่ง และจะมีการจัดทำแผนผังภูมินิเวศในระดับเทศบาลในระยะต่อไป (2563 - 2565)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากแผนผังภูมินิเวศเป็นเครื่องมือในการวางแผนที่มีการจัดทำเป็นครั้งแรก ความท้าทายที่สำคัญคือ การสร้างการรับรู้ ความเข้าใจของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ในพื้นที่ต่อ กระบวนการวางแผนการสร้างความสมดุลการบูรณาการร่วมกันระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาสู่ความยั่งยืนในทุกมิติ ได้แก่ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม-วัฒนธรรม และมิติสิ่งแวดล้อม บนรากฐานของระบบนิเวศและการมีส่วนร่วมของทุกภาคี

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินการตามผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน หน่วยงานภาครัฐ อาทิ สผ. ส.ท.ท. ควรสร้างการรับรู้ และความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสนับสนุนโครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเชิงนิเวศเพื่อจัดทำแผนผังภูมินิเวศให้ได้อย่างน้อย 1 ภาค ตามเป้าหมายภายในปี 2565 รวมถึงโครงการที่สนับสนุนเกิดความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคม และภูมิวัฒนธรรม อาทิ โครงการผลักดันการจัดทำผังชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่สีเขียวในเมือง โครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า : เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 07

โครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

"โครงสร้างพื้นฐานที่พัฒนา ต่อยอดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
กระตุ้นให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม ยกระดับผลิตภาพของภาคการผลิตและบริการ
ที่ลดต้นทุนการผลิตและบริการที่แข่งขันได้ในระดับสากล"

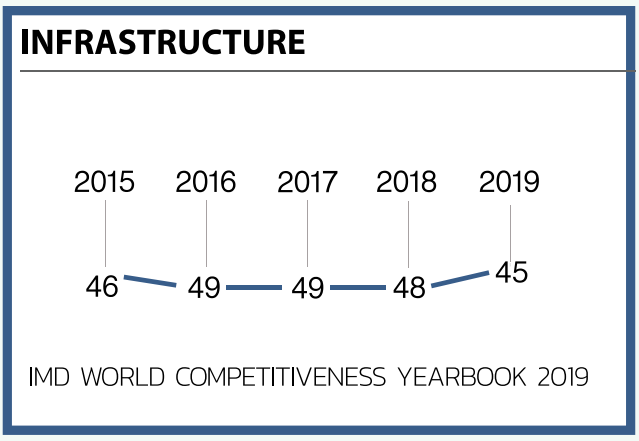

แผนแม่บทฯ ประเด็น (07) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ถือเป็นรากฐานที่สำคัญของการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ พลังงาน ดิจิทัล เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนทำให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของประเทศที่ครอบคลุมพื้นที่ รวมถึงสามารถรองรับความต้องการของประชาชนในระดับครัวเรือน โดยมีเป้าหมายประเด็น คือ **ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศที่ดีขึ้น** ทั้งนี้ แผนแม่บทประเด็นดังกล่าวสนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะ 20 ปีข้างหน้าให้บรรลุเป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน เพื่อรองรับและสนับสนุนการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในด้านต่าง ๆ

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

070001

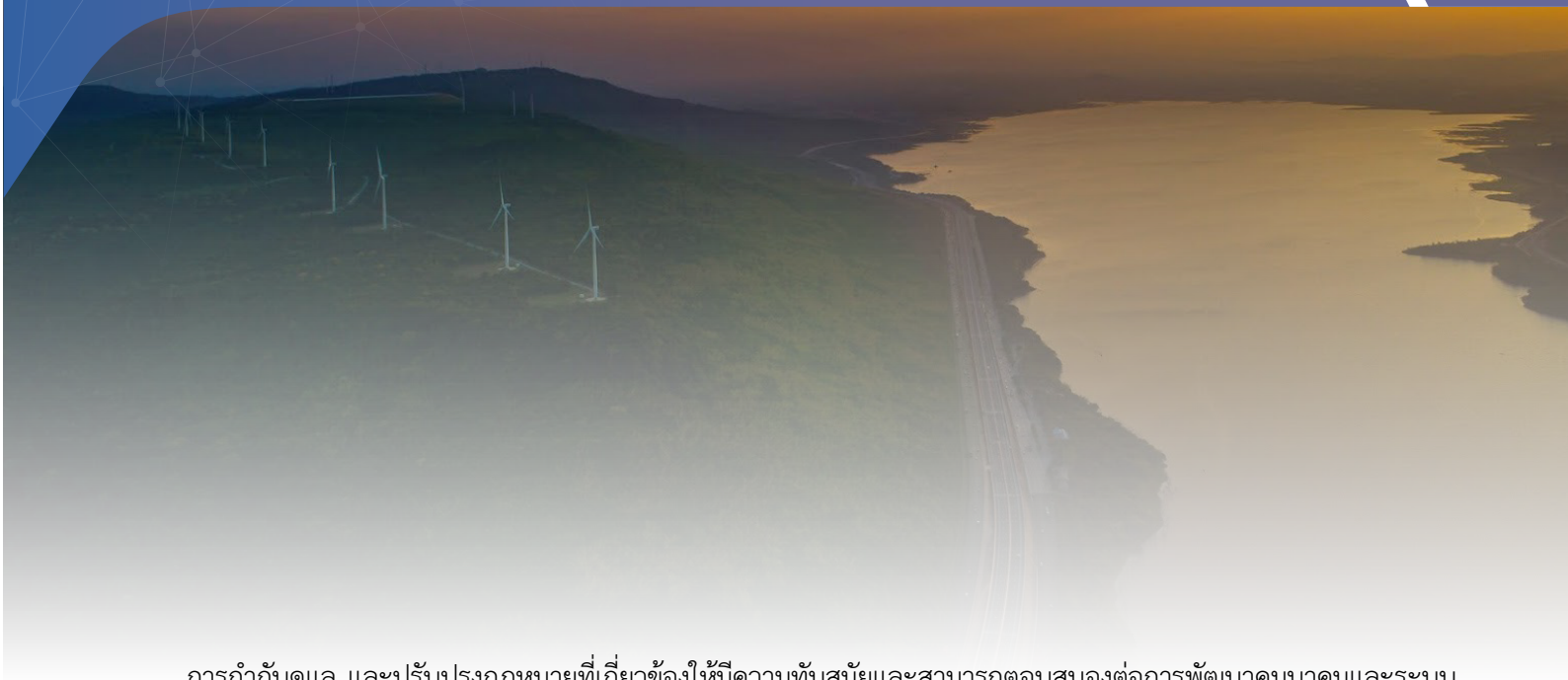
ในการประเมินผลลัพธ์การดำเนินการตามแผนแม่บทประเด็นข้างต้น ได้กำหนดตัวชี้วัด คือ อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นอันดับที่ 45 ในปี 2565 ปัจจุบัน ปี 2562 มีผลเป็นอันดับที่ 45 แม้ว่าเป้าหมายของแผนแม่บทจะบรรลุแล้ว แต่ยังคงมีองค์ประกอบหลายด้านที่เป็นความท้าทาย ที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับให้สามารถบรรลุเป้าหมายในระดับแผนย่อย ทั้งด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ ด้านพลังงาน และด้านดิจิทัล ที่จะส่งผลต่อความสามารถการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานในภาพรวม

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายข้างต้น ยังมีประเด็นท้าทายซึ่งในระยะต่อไปยังมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาอับดับความสามารถในการแข่งขัน เกิดการพัฒนาต่อยอดจากฐานทรัพยากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาค ยกระดับผลิตภาพของภาคการผลิต และบริการ ลดต้นทุนการผลิตและบริการที่แข่งขันได้ในระดับสากล สนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาคและภูมิภาคอย่างเป็นระบบ รวมถึงช่วยสร้างบรรยากาศทางเศรษฐกิจของประเทศที่เหมาะแก่การค้า การลงทุน ตลอดจนสามารถรองรับการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติและปรับตัวได้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมในอนาคต

แผนแม่บทฯ ประเด็น โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล ประกอบด้วย 3 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ **(1) โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์** ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบขนส่งทางรางให้เป็นโครงข่ายหลักในการขนส่งของประเทศและรองรับการเชื่อมโยงกับการขนส่งรูปแบบอื่นๆ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและศูนย์บริการโลจิสติกส์ในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมทั้งพัฒนากระบวนการและการบริหารจัดการระบบโลจิสติส์ที่มีการใช้ระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่เพิ่มขึ้น ตลอดจนการพัฒนายกระดับศักยภาพของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของประเทศ เพื่อให้สามารถสนับสนุนการขนส่งสินค้าต่อเนื่องหลายรูปแบบอย่างไร้รอยต่อและสอดรับกับการพัฒนาพื้นที่ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ เกษตรกรรม ท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศในระดับที่แข่งขันได้ พัฒนาให้เกิดการใช้พลังงานในภาคขนส่งที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมทั้งเมืองหลักในภูมิภาค เพื่อสนับสนุนการกระจายความเจริญและการสร้างศูนย์เศรษฐกิจใหม่ พร้อมทั้งพัฒนาการเชื่อมโยงระบบการคมนาคมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมถึงการพัฒนาและบูรณาการระบบฐานข้อมูลการเดินทางและขนส่งทุกรูปแบบ เพื่อนำไปสู่การควบคุมสั่งการและบริหารจัดการจราจรอัจฉริยะทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ ตลอดจนการปฏิรูปองค์กรปรับโครงสร้าง

การกำกับดูแล และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยและสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ของประเทศให้มีมาตรฐานในระดับสากล (2) **โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน** โดยจัดหาพลังงานและระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานให้มีความมั่นคง ทันสมัย รองรับความต้องการใช้พลังงานของประเทศ และมีการกระจายชนิดของเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีปัจจัยแวดล้อม และสร้างแรงจูงใจ เพื่อสนับสนุนการจัดหาแหล่งพลังงานใหม่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบการบริหารจัดการพลังงานอัจฉริยะ เพื่อนำไปสู่การผลิตและการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพ มีเสถียรภาพ และทันกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านพลังงานในอนาคต รวมทั้งเพื่อรองรับการผลิตและการใช้พลังงานทดแทนในสัดส่วนที่สูงขึ้นตามศักยภาพของแหล่งเชื้อเพลิงในพื้นที่ ตลอดจนพัฒนาระบบกำกับดูแลด้านพลังงานให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม รวมทั้งเป็นกลไกในการสนับสนุนให้เกิดการนำเทคโนโลยีและการพัฒนาธุรกิจพลังงานรูปแบบใหม่ พร้อมทั้งปรับโครงสร้างราคาพลังงานให้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงและสามารถจูงใจให้มีการใช้พลังงานในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อลดผลกระทบต่อการบริหารจัดการพลังงานของประเทศ และสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (3) **โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล ทั้งในส่วนของโครงข่ายสื่อสารหลักภายในประเทศและระหว่างประเทศให้สามารถบริการได้อย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ สอดรับกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านดิจิทัล สนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ นำไปสู่การยกระดับเศรษฐกิจของประเทศและการเป็นศูนย์กลางด้านดิจิทัลของภูมิภาคอาเซียนในอนาคต สนับสนุนให้เกิดการบูรณาการการใช้งานโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัลร่วมกัน รวมทั้งสนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบนิเวศ ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีศักยภาพและเป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคตสำหรับกิจการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ตลอดจนกำหนดมาตรการแนวปฏิบัติในการคุ้มครองสิทธิและข้อมูลส่วนบุคคล จัดให้มีมาตรการเฝ้าระวังและรับมือภัยคุกคามไซเบอร์ที่เหมาะสมและสอดคล้องตามมาตรฐานสากล เพื่อรองรับการเติบโตของการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในอนาคต

070101 070102 070103 070104 070105

070201 070202 070203 070204 070301

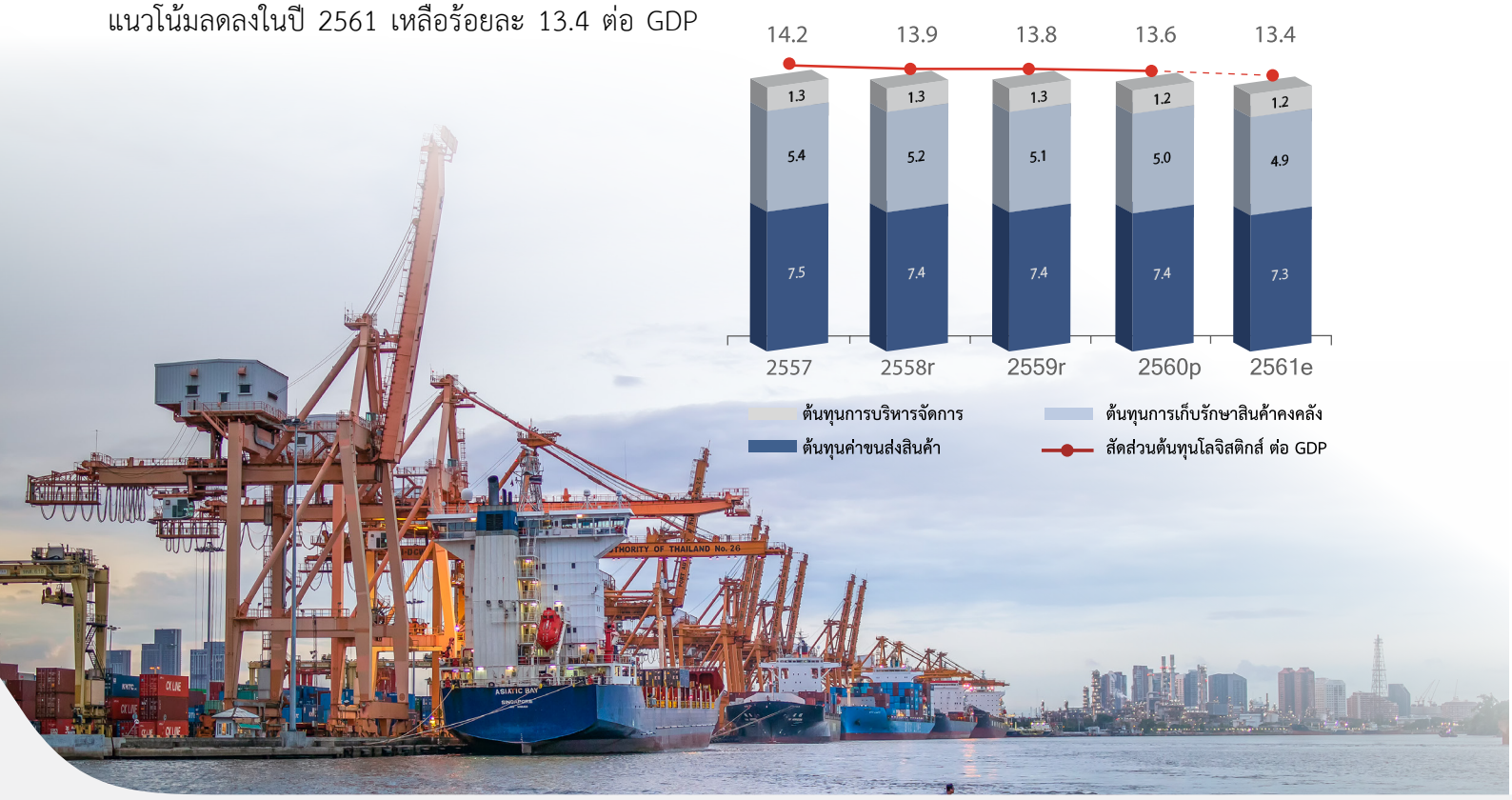
แผนแม่บทย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์

เป้าหมาย

070101 ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง

น้อยกว่าร้อยละ 12 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) เป็นต้นทุนที่เกิดจากการใช้บริการของผู้ประกอบการในกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านโลจิสติกส์ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนการขนส่งสินค้า ต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง และต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ ซึ่งการลดต้นทุนโลจิสติกส์จะเป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่ส่งต่อการบรรลุเป้าหมายด้านการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศดีขึ้น โดยต้องให้ความสำคัญด้านความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน และการบูรณาการการบริหารจัดการการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในปี 2560 ต้นทุนโลจิสติกส์ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 13.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ลดลงจากร้อยละ 13.8 ต่อ GDP ในปี 2559 ประกอบด้วย ต้นทุนค่าขนส่งร้อยละ 7.4 ต่อ GDP ต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลังร้อยละ 5.0 ต่อ GDP และต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ร้อยละ 1.2 ต่อ GDP และมีแนวโน้มลดลงในปี 2561 เหลือร้อยละ 13.4 ต่อ GDP จากแนวโน้มการลดลงของต้นทุนโลจิสติกส์ในระยะที่ผ่านมา 4 ปี เฉลี่ยร้อยละ 0.2 ต่อปี ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่ต้องลดลงให้ได้น้อยกว่าร้อยละ 12 ในปี 2565 จึงเป็นประเด็นท้าทายอย่างสูงที่ภาครัฐและภาคเอกชนต้องมีความร่วมมือในการพัฒนาในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดต้นทุนและการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์เพื่อลดความเสี่ยงการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามกำหนดไว้

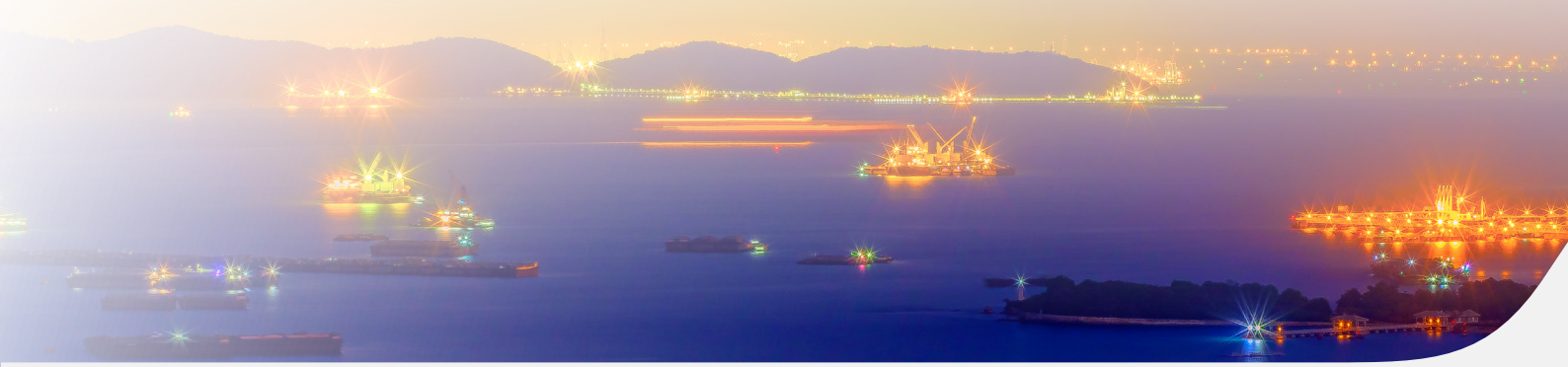
070101

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการที่สำคัญเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายผ่านโครงการปรับปรุงและก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่งทั้งในระบบราง ถนน น้ำ และอากาศ โดยเน้นการพัฒนาระบบรางที่จะเป็นโครงข่ายการขนส่งหลักของประเทศในการลดต้นทุนการขนส่ง อย่างไรก็ตามการดำเนินการโครงการขนาดใหญ่ส่วนใหญ่เป็นโครงการระยะยาวซึ่งจะสะท้อนผลการดำเนินการในระยะถัดไป ทั้งนี้ผลการดำเนินงานในช่วงปี 2561 - 2562 เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จในการเตรียมความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานเป็นหลัก โดยการขับเคลื่อนการพัฒนาในระยะต่อไปควรต้องมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานและการบูรณาการการบริหารจัดการการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานควบคู่ไปด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ยังมีข้อจำกัดในประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ การนำโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะระบบรางมาใช้ประโยชน์เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งมาสู่รูปแบบที่ประหยัดพลังงาน ข้อจำกัดของการจัดสรรงบประมาณในการจัดทำแผนงาน/โครงการ และความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการสนับสนุนการพัฒนาประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ เช่น การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ การจัดทำมาตรการสนับสนุนทางการเงินให้กับผู้ประกอบการ และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการพัฒนาบุคคลากร เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การลดต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาร่วมกันทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนเนื่องจากต้นทุนโลจิสติกส์ต่อ GDP เป็นการมองภาพรวมของการพัฒนา โดยภาครัฐควรเร่งรัดและผลักดันการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบในการเชื่อมโยงเส้นทางการขนส่งจากแหล่งแหล่งผลิตสู่มือผู้บริโภคหรือประตูการค้า เช่น ศูนย์กระจายสินค้า สถานีบรรจุและคัดแยกสินค้า การจัดหาอุปกรณ์สนับสนุนของระบบราง การพัฒนาท่าเรือบก การพัฒนากิจกรรมพื้นที่หลังท่า รวมทั้งเร่งรัดการแก้ไขปัญหาด้านการบริหารจัดการต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินการกิจกรรมหน้าท่า การใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงของท่าอากาศยานในภูมิภาค และการกำหนดมาตรการสนับสนุนภาคเอกชนในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์

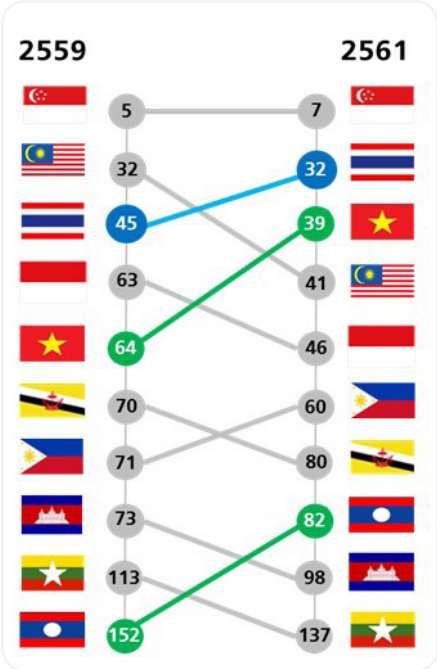

แผนแม่บทย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์

เป้าหมาย

070102 ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น

โดยมีอันดับหรือคะแนนดีขึ้น (Logistics Performance Index : LPI) อยู่ใน 25 อันดับแรก หรือคะแนนไม่ต่ำกว่า 3.50 คะแนน ซึ่งศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ จะแสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดย LPI มีเกณฑ์ประกอบด้วย ด้านพิธีการศุลกากร ด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่งและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสมรรถนะผู้ให้บริการโลจิสติกส์ทั้งภาครัฐและธุรกิจ ด้านการเตรียมการขนส่งระหว่างประเทศ ด้านความตรงต่อเวลาของการบริการ และด้านระบบติดตามและตรวจสอบสินค้า ซึ่งการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสิ่งที่ควรให้ความสำคัญกับความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน และการบูรณาการการบริหารจัดการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในปี 2561 LPI ของประเทศไทยอยู่อันดับที่ 32 จาก 160 ประเทศทั่วโลก ปรับตัวสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดดจากอันดับที่ 45 ในปี 2559 (มีการประเมินผลทุก ๆ 2 ปี) นับเป็นอันดับที่ดีที่สุดในรอบทศวรรษที่ผ่านมา โดยมีคะแนนอยู่ที่ 3.41 คะแนน อย่างไรก็ตาม การประเมิน LPI เป็นการวัดผลโดยวิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยการสอบถามความพึงพอใจของประเทศคู่ค้าเป็นหลัก ผลคะแนนจึงขึ้นอยู่กับมุมมองความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้ประเมินซึ่งผันผวนตามความน่าเชื่อถือในการดำเนินธุรกิจในประเทศ **จึงอาจเป็นประเด็นที่ท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในปี 2565 ที่ตั้งไว้ที่อยู่ใน 25 อันดับแรก หรือคะแนนไม่ต่ำกว่า 3.50** โดยเกณฑ์การชี้วัดด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นเกณฑ์ชี้วัดด้านที่มีการปรับตัวดีขึ้นน้อยที่สุดจึงควรมีการเร่งรัดการพัฒนาให้แล้วเสร็จและเกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการก่อสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในทุกรูปแบบของการขนส่งซึ่งต้องใช้เวลาดำเนินการระยะยาวจึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์ ในขณะเดียวกันได้มีการพัฒนาระบบ National Single Window (NSW) และ Asean Single Window (ASW) ให้สมบูรณ์เพื่อสนับสนุนการเชื่อมโยงการนำเข้า – ส่งออกในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการ ทั้งนี้ ผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในการเตรียมความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานเป็นหลัก และการบูรณาการการบริหารจัดการการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน

070102

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานยังมีข้อจำกัดของแต่ละหน่วยงานในการปรับปรุงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับเฉพาะในการสนับสนุนการปรับลดขั้นตอนการดำเนินงานการนำเข้า – ส่งออก รวมถึงข้อจำกัดของการจัดสรรงบประมาณในการจัดทำแผนงาน/โครงการ ซึ่งระบบ NSW ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า – ส่งออก ยังคงต้องเพิ่มความสามารถในการเชื่อมต่อกับระบบกลางเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งแบบ G2G และ G2B ตลอดจนการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการสนับสนุนการพัฒนาประสิทธิภาพและการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านโลจิสติกส์ของประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งการสร้างความน่าเชื่อถือต่อระบบโลจิสติกส์ประเทศไทย โดยเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทยในระดับนานาชาติเพื่อนำเสนอผลการพัฒนาที่สำคัญอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการแก้ไขอุปสรรคการค้าระหว่างประเทศด้วยการมุ่งเน้นการเจรจาความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศในเชิงรุก พร้อมทั้งเร่งรัดการพัฒนาระบบ NSW ให้สมบูรณ์ ครอบคลุมการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทั้งแบบ G2G G2B และการพัฒนาระบบชำระเงินแบบ e-Payment และขยายการเชื่อมโยงระบบไปสู่ระบบ Port Community System ที่ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือกรุงเทพฯ และท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ รวมทั้งเร่งรัดการปรับลดขั้นตอนกระบวนการภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า - ส่งออก เพื่อลดต้นทุน ระยะเวลาให้แก่ผู้ประกอบการ ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางราง โครงข่ายถนน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยพิจารณาความเชื่อมโยงของโครงข่ายและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สนับสนุนการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ

แผนแม่บทย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์

เป้าหมาย

070103 การขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มขึ้น

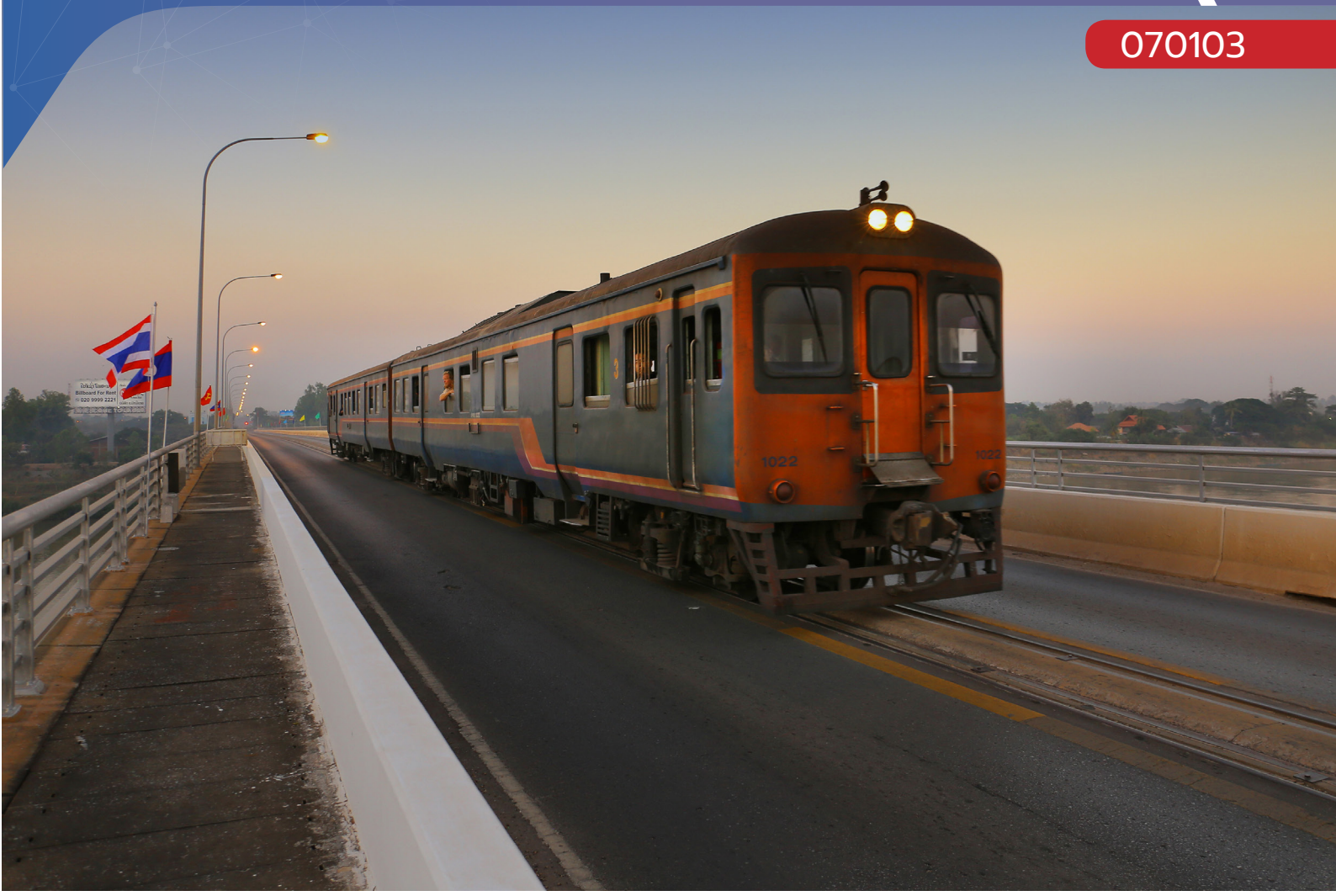
โดยกำหนดสัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมด เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 4 ภายในปี 2565 ซึ่งการลดต้นทุนการขนส่งจะสนับสนุนให้ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศดีขึ้น โดยการลดสัดส่วนต้นทุนการขนส่งสินค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ รวมทั้ง เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และลดผลกระทบทางอากาศที่เกิดขึ้นในภาคขนส่ง โดยปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การพัฒนาโครงข่ายรถไฟทางคู่ในเส้นทางที่ไม่สามารถรองรับความต้องการเดินรถ การจัดหารถจักรและล้อเลื่อน รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาบุคลากรและขีดความสามารถในการบริหารจัดการระบบรางที่มีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการให้บริการ (Public Private Partnership; PPP)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยสัดส่วนการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมดภายในประเทศ ณ ปี 2561 เป็นร้อยละ 1.43 ทำให้เป็นประเด็นที่มีความท้าทายสูง เนื่องจากยังคงห่างจากค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุตามในปี 2565 เป็นร้อยละ 4 จากที่ผ่านมาปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางมีแนวโน้มคงที่ ซึ่งเป็นผลมาจากการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) ยังอยู่ระหว่างการก่อสร้างรถไฟทางคู่จำนวน 7 เส้นทาง ทำให้ยังไม่สามารถควบคุมระดับการให้บริการโดยเฉพาะด้านความตรงต่อเวลา อีกทั้งยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการขนส่งของผู้ประกอบการได้ ประกอบกับ รฟท. ยังมีปัญหาความขาดแคลนรถจักรและล้อเลื่อน และยังไม่สามารถกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด โดยเฉพาะด้านราคา เพื่อให้สามารถแข่งขันกับการขนส่งรูปแบบอื่น ๆ ทำให้ยังไม่สามารถจูงใจให้ผู้ประกอบการหันมาขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มขึ้นได้

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐให้ความสำคัญกับการลงทุนทางด้านโครงสร้างพื้นฐานระบบราง โดยเน้นการพัฒนาโครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่และทางสายใหม่ รวม 9 เส้นทาง เพื่อแก้ปัญหาความจุทางและขยายความครอบคลุมโครงข่ายระบบราง ซึ่งคาดว่าจะทยอยแล้วเสร็จตั้งแต่ปี 2562 เป็นต้นไป นอกจากนี้รัฐบาลยังสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกรมการขนส่งทางราง เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลกิจการระบบขนส่งทางราง ซึ่งปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง พ.ศ. .... อยู่ระหว่างการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา อย่างไรก็ดี กรมการขนส่งทางรางอยู่ระหว่างเตรียมความพร้อมในการออกประกาศและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล มาตรฐานและความปลอดภัย การประกอบกิจการขนส่งทางราง และการวิจัยและพัฒนา เพื่อรองรับการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

070103

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าปัจจุบันการก่อสร้างรถไฟทางคู่และทางสายใหม่รวมจำนวน 9 เส้นทาง แต่มีแนวโน้มที่จะแล้วเสร็จล่าช้ากว่าแผนประมาณ 1-2 ปี โดยคาดว่าจะเริ่มทยอยแล้วเสร็จตั้งแต่ปี 2565 เป็นต้นไป อย่างไรก็ดี ปัจจุบัน รฟท. อยู่ระหว่างการเสนอแผนจัดหารถจักรและล้อเลื่อนให้ คณะรัฐมนตรีพิจารณาซึ่งคาดว่าจะสามารถทยอยรับมอบรถจักรและล้อเลื่อนตั้งแต่ปี 2565 เป็นต้นไปเช่นกัน นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องเร่งให้ร่างพระราชบัญญัติ การขนส่งทางราง พ.ศ. .... มีผลบังคับใช้โดยเร็ว เพื่อให้กรมการขนส่งทางรางสามารถกำหนดมาตรฐานและความปลอดภัย สำหรับการประกอบกิจการขนส่งทางราง เพื่อเพิ่มโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การเพิ่มสัดส่วนการขนส่งสินค้าทางรางในระยะต่อไปจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเร่งรัดการจัดหารถจักรและล้อเลื่อนควบคู่กับการเร่งดำเนินการตามแผนฟื้นฟูกิจการของ รฟท. โดยเฉพาะเรื่องการพัฒนาบุคลากร การจัดทำแผนกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดโดยเฉพาะการกำหนดราคา และการปรับตารางเดินรถโดยสารและสินค้าให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้โดยสารและผู้ประกอบการ รวมถึงการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการย่านกองเก็บสินค้าในเส้นทางรถไฟทางคู่ที่อยู่ระหว่างก่อสร้างในปัจจุบัน เพื่อรองรับการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งสินค้าจากถนนสู่ราง นอกจากนี้ ในระยะต่อไป ควรเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในการให้บริการในกิจการระบบขนส่งทางราง เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานทางรางที่ภาครัฐลงทุนไปแล้วได้อย่างคุ้มค่า และสนับสนุนให้เกิดการขนส่งสินค้าทางรางมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ภาครัฐจำเป็นต้องเร่งดำเนินการให้ร่างพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง พ.ศ. .... เพื่อให้มีผลบังคับโดยเร็ว

แผนแม่บทย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์

เป้าหมาย

070104 การเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองเพิ่มขึ้น

โดยมีสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมถึงในเมืองหลักในภูมิภาคโดยกำหนดเป้าหมายให้สัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และ ปริมณฑลไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ในเมืองหลักในภูมิภาค ซึ่งการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองที่มีประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศที่ดีขึ้น ส่งผลต่ออันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศตามมาด้วย ทั้งนี้ มีเป้าหมายเพื่อบรรเทาปัญหาจราจรติดขัดในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมถึงเมืองหลักในภูมิภาค เพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานในภาคขนส่ง ลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม การบรรลุเป้าหมายจึงต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่เหมาะสมกับความต้องการเดินทาง การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการเชื่อมต่อการเดินทาง และการบริหารจัดการการให้บริการขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล/ในเขตเมืองหลักในภูมิภาค ณ ปี 2560 (ร้อยละ 20/n.a.) โดยการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ประกอบด้วย รถโดยสารสาธารณะประมาณร้อยละ 15 รถไฟฟ้าประมาณร้อยละ 4 และรถตู้ร่วมบริการประมาณร้อยละ 1 ซึ่งในปี 2561 ปริมาณผู้โดยสารในระบบขนส่งสาธารณะมีแนวโน้มลดลงประมาณร้อยละ 0.15 ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากผู้ให้บริการรถโดยสารสาธารณะไม่สามารถรักษาระดับการให้บริการทั้งในส่วนคุณภาพในการให้บริการจากสภาพจราจรที่ติดขัด และสภาพรถโดยสารที่ทรุดโทรมตามอายุการใช้งาน ทำให้แม้ว่าปริมาณผู้โดยสารรถไฟฟ้าเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 4.95 แต่เนื่องจากโครงข่ายรถไฟฟ้าจำนวน 10 เส้นทางส่วนใหญ่ยังอยู่ระหว่างการก่อสร้าง ทำให้ยังมีโครงข่ายที่ไม่ครอบคลุมพื้นที่ ส่งผลให้คาดว่าอาจจะไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (ร้อยละ 30) สำหรับปริมาณการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองหลักในภูมิภาคนั้น ปัจจุบันองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มให้ความสำคัญในการเร่งปรับปรุงระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบันและจัดทำแผนการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในอนาคต ให้สามารถรองรับความต้องการเดินทางในพื้นที่อาทิ การพัฒนาระบบรถโดยสารสาธารณะในจังหวัดขอนแก่น จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้คาดว่าปริมาณการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองหลักในภูมิภาคจะเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ดี ปัจจุบันยังไม่มีการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวอย่างเป็นระบบ

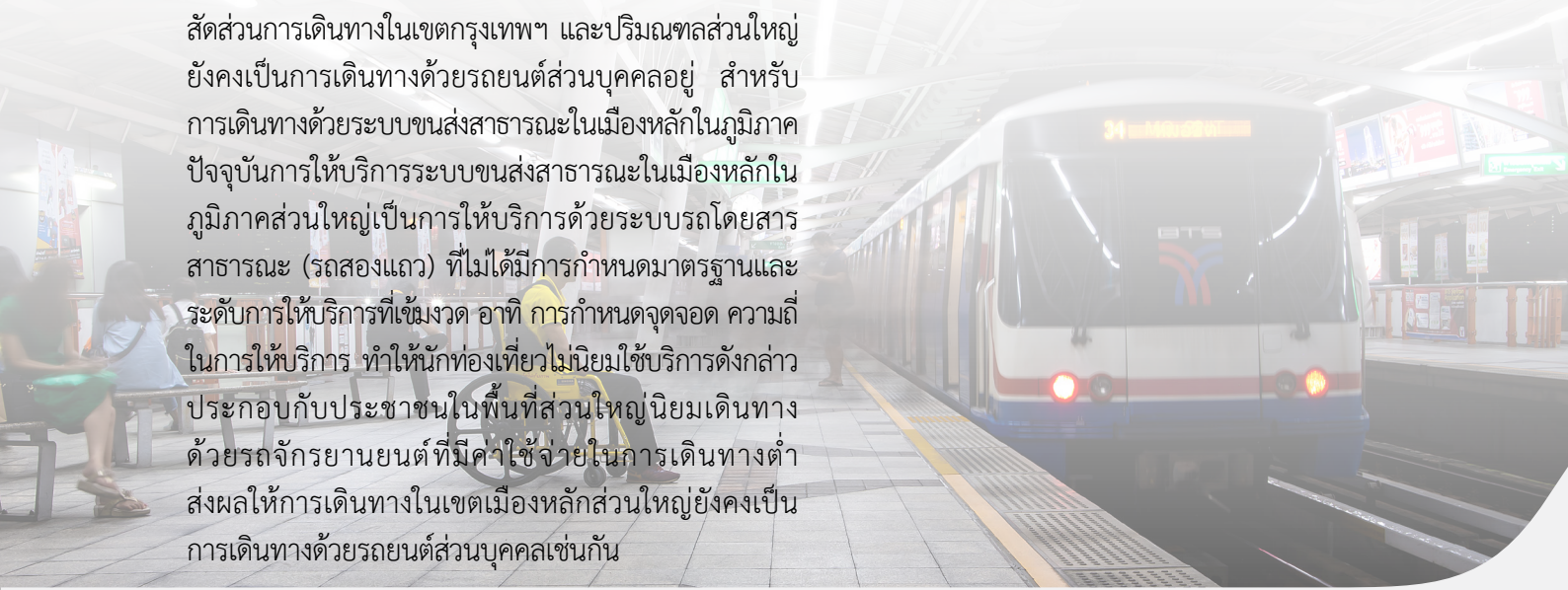

070104

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐให้ความสำคัญกับการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบขนส่งสาธารณะทางรางในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งคาดว่าจะทยอยแล้วเสร็จตั้งแต่ปี 2564 การจัดหารถโดยสารใหม่ทดแทนรถโดยสารที่ให้บริการในปัจจุบันขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และการพัฒนาระบบเชื่อมต่อเพื่อสนับสนุนการเดินทางต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multi-modal Transport) อาทิ การพัฒนาท่าเรือพระนั่งเกล้าเพื่อรองรับผู้โดยสารของโครงการรถไฟฟ้าสายสีม่วง ช่วงบางใหญ่ - บางซื่อ การพัฒนาระบบตั๋วร่วม ซึ่งคาดว่าการดำเนินการดังกล่าวจะมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ประชาชนหันมาเดินทางในระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้มั่นใจได้ว่าสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะจะเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันอยู่ระหว่างการก่อสร้างโครงข่ายรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล 10 เส้นทางภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาโครงข่ายระบบขนส่งมวลสายหลักและสายรองในกรุงเทพฯ และปริมณฑล (M-MAP) ในช่วงปี 2572 แต่เนื่องจากการก่อสร้างรถไฟฟ้าส่วนใหญ่ดำเนินการบนเขตทางถนน ซึ่งแม้ว่าหน่วยงานรับผิดชอบจะให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามมาตรการเพื่อลดผลกระทบจากการก่อสร้างแล้ว แต่ยังทำให้เกิดปัญหาจราจรติดขัดบนโครงข่ายถนนทั้งในพื้นที่มีการก่อสร้างและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงระบบขนส่งกึ่งสาธารณะได้อย่างสะดวกบนค่าใช้จ่ายที่ยอมรับได้ ทำให้สัดส่วนการเดินทางในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลส่วนใหญ่ยังคงเป็นการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคลอยู่ สำหรับการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเมืองหลักในภูมิภาค ปัจจุบันการให้บริการระบบขนส่งสาธารณะในเมืองหลักในภูมิภาคส่วนใหญ่เป็นการให้บริการด้วยระบบรถโดยสารสาธารณะ (รถสองแถว) ที่ไม่ได้มีการกำหนดมาตรฐานและระดับการให้บริการที่เข้มงวด อาทิ การกำหนดจุดจอด ความถี่ในการให้บริการ ทำให้นักท่องเที่ยวไม่นิยมใช้บริการดังกล่าว ประกอบกับประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่นิยมเดินทางด้วยรถจักรยานยนต์ที่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางต่ำ ส่งผลให้การเดินทางในเขตเมืองหลักส่วนใหญ่ยังคงเป็นการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคลเช่นกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งกำหนดโครงสร้างอัตราค่าโดยสารร่วมที่เหมาะสมและไม่เป็นภาระทางการเงินของภาครัฐ สำหรับการเพิ่มสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเมืองหลักในภูมิภาค เนื่องจากส่วนใหญ่ยังอยู่ระหว่างการศึกษาความเหมาะสมของแผนการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะและโครงการนำร่อง ซึ่งคาดว่าจะสามารถเริ่มเห็นผลเป็นรูปธรรมได้ตั้งแต่ปี 2567 อย่างไรก็ดี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงระบบขนส่งสาธารณะที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มีระดับการให้บริการที่สามารถตอบสนองความต้องการเดินทางในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการเพิ่มสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง ภาครัฐควรเร่งก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จตามเป้าหมายควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะระบบรอง ทั้งในส่วนการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการและการปรับเส้นทางเดินรถของรถโดยสารสาธารณะ รวมถึงการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก อาทิ ทางเท้าพร้อมไฟส่องสว่าง จุดจอดจักรยาน เพื่อให้สามารถรองรับการเดินทางต่อเนื่องจากระบบขนส่งสาธารณะหลักในพื้นที่ไปสู่ต้นทาง/ปลายทางได้อย่างไร้รอยต่อ นอกจากนี้ ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดการใช้รถจักรยานยนต์ในเขตเมืองที่เหมาะสม และเร่งพัฒนาแอปพลิเคชั่นที่ครอบคลุมการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะทุกรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนสามารถวางแผนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะได้อย่างแม่นยำ

แผนแม่บทย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์

เป้าหมาย

070105 ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลดลง

โดยอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน มีเป้าหมายการลดลงของอัตราผู้เสียชีวิตเป็น 12 คนต่อประชากร 1 แสนคน ซึ่งเป็นการกำหนดเป้าหมายตามปฏิญญาบราซิเลียที่กำหนดให้ทุกประเทศลดอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนประมาณร้อยละ 50 ภายในปี 2563 โดยปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การบริหารจัดการวิศวกรรมจราจร และวินัยของผู้ใช้รถใช้ถนน ทั้งนี้ การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวยังสะท้อนถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมที่สะดวกและปลอดภัย ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศที่ดีขึ้นอีกด้วย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน ณ ปี 2561 (30.9 คนต่อประชากร 1 แสนคน) ซึ่งลดลงจากปี 2560 ที่มีอัตราผู้เสียชีวิตประมาณ 33.4 คนต่อประชากร 1 แสนคน โดยคาดว่าอาจจะไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (12 คนต่อประชากร 1 แสนคน) ทั้งนี้ จากการพิจารณาข้อมูลสถิติการเกิดอุบัติเหตุทางถนนช่วงเทศกาลและช่วงปีใหม่ (ปี 2559 - ปี 2562) ของศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน (ศปถ.) พบว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุทางถนนส่วนใหญ่เกิดจากมีระดับแอลกอฮอล์เกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนด (ร้อยละ 41.47) ซึ่งจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด รองลงมาคือ การขับรถเร็วเกินกำหนด (ร้อยละ 28.17) และมีบางส่วนที่เกิดจากปัญหากายภาพของโครงสร้างพื้นฐานทางถนน (ร้อยละ 7.57) โดยมีพฤติกรรมหลักที่เสี่ยงต่อการเสียชีวิต คือ การไม่สวมหมวกนิรภัย (ร้อยละ 53.32)

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาจุดเสี่ยงและจุดอันตรายทางถนน และการจัดหาอุปกรณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามพฤติกรรมการขับขี่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ รวมถึงการพัฒนาระบบขนส่งทางรางเพื่อลดการพึ่งพาการเดินทางและขนส่งสินค้าทางถนน ในขณะที่จากกรณีศึกษาในต่างประเทศ พบว่าการขับเคลื่อนการลดอัตราผู้เสียชีวิตทางถนนที่ประสบผลสำเร็จส่วนใหญ่เป็นผลจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และวินัยของผู้ใช้รถใช้ถนนให้ตระหนักรู้ถึงผลกระทบจากอุบัติเหตุทางถนนทั้งต่อตนเองและผู้อื่น รวมถึงการปลูกฝังวินัยจราจรให้กับเยาวชน และบังคับใช้กฎหมายจราจรอย่างเคร่งครัด

070105

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันการขับเคลื่อนความปลอดภัยถือเป็นวาระแห่งชาติ และได้มีการจัดทำแผนแม่บทความปลอดภัยทางถนน พ.ศ. 2561 - 2564 ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561 แล้ว แต่เนื่องจากการขับเคลื่อนความปลอดภัยทางถนนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานและจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการป้องกันและปราบปรามเพื่อลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุทางถนน ซึ่งที่ผ่านมาแม้ว่าภาคเอกชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนดังกล่าวและลดข้อจำกัดทางงบประมาณของภาครัฐในระดับหนึ่งแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากการเดินทางและขนส่งสินค้าของประเทศในขณะนี้ส่วนใหญ่เป็นการขนส่งทางถนนเป็นหลัก นอกจากนี้ สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุทางถนนส่วนใหญ่เป็นผลจากพฤติกรรมส่วนบุคคล อาทิ การดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับขี่ หรือการไม่สวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ผู้ขับขี่

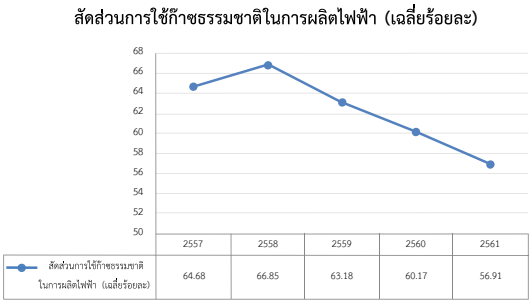
ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การลดอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนในระยะต่อไป ภาครัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนแผนแม่บทความปลอดภัย พ.ศ. 2561 – 2564 ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในส่วนของการกำหนดแนวทางการบูรณาการการทำงานและงบประมาณร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดทั้งในส่วนบุคลากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรเร่งสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุทางถนนทั้งต่อตนเองและผู้อื่น และปลูกฝังจิตสำนักในการขับขี่และการปฏิบัติตามกฎหมายจราจรอย่างเคร่งครัดให้กับเยาวชน เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนในสังคมไทย โดยอาจเร่งดำเนินการปรับปรุง

แผนแม่บทย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน

เป้าหมาย

070201 การใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลง

โดยมีสัดส่วนของการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า ไม่เกินร้อยละ 60 ของแหล่งเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าในภาพรวมของประเทศ สนับสนุนให้ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศดีขึ้น จากโครงสร้างการใช้เชื้อเพลิงในการผลิตพลังงานไฟฟ้าที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการพึ่งพาแหล่งเชื้อเพลิงจากก๊าซธรรมชาติในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง (ประมาณร้อยละ 65) ซึ่งการพึ่งพาแหล่งเชื้อเพลิงจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งมากเกินไป ทำให้เกิดความเสี่ยงและความไม่มั่นคงต่อการให้บริการด้านพลังงานของประเทศ จึงต้องสร้างความสมดุลด้วยการกระจายประเภทเชื้อเพลิง เพื่อลดความเสี่ยงและเสริมระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีความมั่นคง โดยมีปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การเพิ่มสัดส่วนของแหล่งเชื้อเพลิงประเภทอื่น โดยการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน อาทิ แสงอาทิตย์ ลม ชีวมวล ขยะ และการผลิตไฟฟ้าจากถ่านหิน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากการประเมินสถานการณ์การใช้ก๊าซในการผลิตไฟฟ้า พบว่า มีสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยลงลงจากร้อยละ 65 เป็นร้อยละ 56.91 ในปี 2561 ซึ่งบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้มีสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าไม่เกินร้อยละ 60 ในปี 2565 แล้ว อย่างไรก็ดี ในระยะต่อไปยังมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติให้คงที่อย่างต่อเนื่องหรือไม่เพิ่มขึ้นไปจากสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ยังคงมีสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติเฉลี่ยเป็นไปตามกรอบเป้าหมาย ในปี 2565

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐได้มีการดำเนินโครงการเพื่อเพิ่มสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงประเภทอื่น ๆ นอกจากก๊าซธรรมชาติ เช่น โครงการเสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานทดแทนที่เป็นพลังงานสะอาด เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทดแทนการใช้ก๊าซธรรมชาติ และโครงการบูรณาการงานด้านถ่านหิน โดยส่งเสริมให้เพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานถ่านหินเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานของประเทศในอนาคต และมาตรการส่งเสริมการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน โดยการกำหนดราคารับซื้อไฟฟ้าที่จูงใจให้มีการปรับเปลี่ยนมาผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนมากขึ้น เป็นต้น ทำให้สามารถลดสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าได้ตามเป้าหมาย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าขณะนี้สัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าจะลดได้ตามเป้าหมาย แต่มีแนวโน้มว่าในระยะต่อไปอาจมีการนำก๊าซธรรมชาติกลับมาใช้ในการผลิตไฟฟ้าเพิ่มสูงขึ้นได้ เนื่องจากความต้องการใช้ไฟฟ้าของประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ประกอบกับประเทศไทยสามารถผลิตก๊าซธรรมชาติใช้เองได้บางส่วน รวมทั้งปัจจุบันมีการซื้อขายก๊าซธรรมชาติในตลาดโลกได้อย่างเสรี และภาครัฐมีนโยบายเปิดเสรีด้านพลังงาน โดยส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันในตลาดก๊าซธรรมชาติ ซึ่งจะทำให้สามารถจัดหาได้ในปริมาณที่มากขึ้น และจะส่งผลให้โรงไฟฟ้าที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงจะเป็นโรงไฟฟ้าที่มีความเชื่อถือได้สูงด้วยต้นทุนการผลิตที่แข่งขันได้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาการต่อต้านจากประชาชนในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าจากแหล่งเชื้อเพลิงอื่น อาทิ ถ่านหิน และขยะ ซึ่งจะส่งผลให้มีการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าเพิ่มขึ้นได้

070201

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาที่ให้กระจายประเภทเชื้อเพลิงเพื่อให้ระบบไฟฟ้ามีความมั่นคงยังเป็นแนวทางที่สำคัญ ภาครัฐจึงต้องพิจารณาสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงในภาพรวมของประเทศด้วยความรอบคอบ โดยคำนึงถึงสถานการณ์ที่อาจมีผลกระทบด้านพลังงานในอนาคต อาทิ กรณีเกิดวิกฤตพลังงาน และการเกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศที่มีการส่งออกก๊าซธรรมชาติ นอกจากนั้นการพัฒนาด้านพลังงานทดแทนยังคงเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นพลังงานที่สะอาดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยควรต้องเร่งศึกษาและดำเนินโครงการพัฒนาเทคโนโลยีด้านพลังงานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเทคโนโลยีระบบกักเก็บพลังงาน เนื่องจากเป็นส่วนประกอบหลักที่ทำให้เกิดเสถียรภาพในการบริหารจัดการการผลิตและการใช้พลังงานจากพลังงานทดแทน และหากประเทศไทยสามารถดำเนินการผลิตได้เองจะทำให้มีต้นทุนถูกลงและกระตุ้นให้เกิดการใช้พลังงานทดแทนเพิ่มขึ้น และจัดทำแนวทาง มาตรการ ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาโรงไฟฟ้าจากแหล่งเชื้อเพลิงอื่น เพื่อลดการต่อต้านจากประชาชน

แผนแม่บทย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน

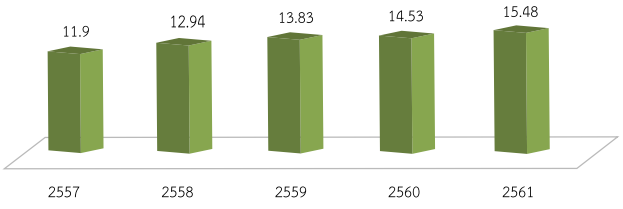
เป้าหมาย

070202 การใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตได้ภายในประเทศเพิ่มขึ้น

โดยเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนในการผลิตไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพ เป็นร้อยละ 15 - 18 ของพลังงานขั้นสุดท้าย โดยคำนึงถึงต้นทุนค่าพลังงานที่เหมาะสม ให้มีการแข่งขันที่เสรีและเป็นธรรม เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขัน อีกทั้งเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ที่เกิดจากการสันดาปเชื้อเพลิงฟอสซิล และช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เป็นหนึ่งในสาเหตุหลักของการเกิดปัญหาภาวะโลกร้อน โดยมีปัจจัยที่จะทำให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน และการจัดทำกฎระเบียบเพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้และผลิตพลังงานทดแทนมากยิ่งขึ้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 12.94 ในปี 2558 เป็นร้อยละ 15.48 ในปี 2561 ซึ่งบรรลุตามเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ระดับหนึ่งแล้ว อย่างไรก็ดี ยังจำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้มีการเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อพลังงานขั้นสุดท้ายเพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถเพิ่มสัดส่วนดังกล่าวได้ถึงร้อยละ 18 ตามเป้าหมายสูงสุดของแผนเมื่อสิ้นสุดแผนในระยะ 5 ปี

สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตได้ภายในประเทศในการผลิตไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพ (เฉลี่ยร้อยละของพลังงานขั้นสุดท้าย)

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมาภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานทดแทนในประเทศเพิ่มขึ้น เช่น การติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ขนาด 20 กิโลวัตต์ สำหรับใช้งานในสถานีตำรวจ 540 แห่ง เพื่อช่วยผลิตไฟฟ้ารองรับความต้องการใช้งานของสถานีตำรวจทั่วประเทศ ช่วยเพิ่มสัดส่วนการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ และโครงการเสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานที่ส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานทดแทนที่เป็นพลังงานสะอาดเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทดแทนการใช้พลังงานฟอสซิลในชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ได้กำหนดส่วนเพิ่มราคารับซื้อไฟฟ้าที่ผลิตจากพลังงานทดแทนในรูปแบบ Adder และต่อมาปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบ Feed-in Tariff (FiT) รวมทั้งในปี 2560 ภาครัฐได้เปิดประมูลเพื่อรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนรายเล็ก ภายใต้โครงการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนในแบบ SPP Hybrid Firm สำหรับด้านเชื้อเพลิงชีวภาพภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการใช้น้ำมันไบโอดีเซลเพิ่มมากขึ้น โดยส่งเสริมให้มีการใช้น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว B10 และน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว B20 ในภาคขนส่งผ่านมาตรการจูงใจด้านราคา ซึ่งนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่ภาครัฐดำเนินการล้วนส่งผลทำให้สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตได้ภายในประเทศเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

070202

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าขณะนี้สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตภายในประเทศจะเพิ่มขึ้นได้ตามเป้าหมาย แต่ยังพบปัญหาบางประการในการนำนโยบายไปปฏิบัติ อาทิ ขั้นตอนในการขอใบอนุญาตผลิตไฟฟ้าที่ต้องผ่านหลายหน่วยงาน การพัฒนาไฟฟ้าพลังงานทดแทนระดับชุมชนส่วนใหญ่จะประสบปัญหาด้านการเข้าถึงแหล่งเงินลงทุนเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ตลอดอายุของโรงไฟฟ้า รวมถึงข้อจำกัดด้านเสถียรภาพของไฟฟ้าพลังงานทดแทน สำหรับด้านการส่งเสริมให้เกิดการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพที่ต้องใช้วัตถุดิบทางการเกษตร ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง และปาล์ม ในบางช่วงเวลาอาจทำให้พืชอาหารขาดแคลน เนื่องจากพืชเหล่านี้เป็นทั้งวัตถุดิบด้านอาหาร และวัตถุดิบสำหรับเชื้อเพลิงชีวภาพ นอกจากนี้การส่งเสริมการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพในช่วงแรกจะประสบกับปัญหาความเชื่อมั่นว่าผลิตภัณฑ์น้ำมันชีวภาพจะสามารถใช้กับรถยนต์ทุกรุ่นหรือไม่ ทำให้การส่งเสริมการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพดำเนินการได้อย่างค่อยเป็นค่อยไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งให้เกิดการบริการเบ็ดเสร็จจุดเดียว ในการขออนุญาตผลิตไฟฟ้า โดยคำนึงถึงมาตรฐานและความปลอดภัยของระบบไฟฟ้า รวมถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการลงทุนรูปแบบใหม่เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน อาทิ การร่วมทุนระหว่างชุมชน รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน หรือสนับสนุนให้ชุมชนรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สามารถระดมทุนและดำเนินโครงการได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ในการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอุปทานวัตถุดิบทางการเกษตรที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพเพื่อให้เกิดการต่อยอดในเชิงพาณิชย์อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งควรประสานกับบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ในการรับรองการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงชีวภาพและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบอย่างกว้างขวาง และผลักดันนโยบายการลดชนิดของน้ำมันเชื้อเพลิง เพื่อกำหนดทิศทางการวางแผนการผลิตในอุตสาหกรรมรถยนต์ในอนาคต

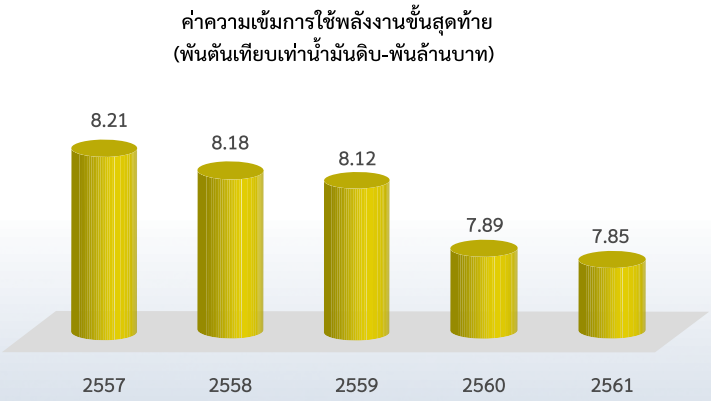
แผนแม่บทย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน

เป้าหมาย

070203 ประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศเพิ่มขึ้น

โดยลดค่าความเข้มข้นการใช้พลังงาน (Energy Intensity: EI) ไม่เกิน 7.4 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท เพื่อสนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศที่ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศ เพราะหากประเทศสามารถลด EI ได้ แสดงว่าประชาชนในประเทศมีการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพดีขึ้น และมีการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่ามากขึ้น จากการใช้พลังงานน้อยลงในการผลิตสินค้าและบริการ โดยประสิทธิภาพการใช้พลังงานที่ดีขึ้นจะส่งผลให้ภาครัฐตัดสินใจลงทุนจัดหาพลังงานลดลง เป็นการประหยัดทรัพยากรเพื่อนำไปใช้พัฒนาประเทศในด้านอื่น ๆ ต่อไป ทั้งนี้ มีปัจจัยที่จะทำให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่สำคัญ คือ การดำเนินโครงการที่เกี่ยวเนื่องกับการลดการใช้พลังงาน อาทิ การใช้พลังงานในภาคขนส่ง กฎระเบียบรองรับต่อการปฏิบัติตามแผนอนุรักษ์พลังงาน และการพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมเพื่ออนุรักษ์พลังงาน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ณ ปี 2561 ประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศ มีค่าความเข้มข้น 7.85 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท ปรับตัวดีขึ้นจากปี 2560 – 2561 ที่มีการใช้พลังงาน 7.89 – 8.21 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท จากสถานการณ์แนวโน้มดังกล่าว จึงสามารถคาดการณ์ได้ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมาย ในปี 2565 ที่กำหนดไว้ว่าควรมีการใช้พลังงานประมาณ 7.4 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาทได้ อย่างไรก็ดี การจะดำเนินการให้ได้ตามเป้าหมาย มีเงื่อนไขสำคัญว่าการอนุรักษ์พลังงานภาคขนส่งในช่วงเวลาดังกล่าวต้องได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ด้วย

070203

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐมีการดำเนินงานในปี 2561 - 2562 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานทั้งในภาคอุตสาหกรรม อาทิ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพหม้อน้ำในภาคอุตสาหกรรม โครงการวิศวกรรมเชิงลึกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพพลังงานความร้อนในโรงงานอุตสาหกรรม และการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำมาตรฐานประสิทธิภาพพลังงานของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ภาคการขนส่ง ซึ่งเป็นภาคที่มีสัดส่วนการใช้พลังงานมากที่สุด ประมาณร้อยละ 40 อาทิ มาตรการส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งสาธารณะและระบบราง โดยการลงทุนโครงการต่างๆ เพื่อขยายการให้บริการให้ครอบคลุมในหลายพื้นที่ อาทิ โครงการรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โครงการรถไฟทางคู่ และโครงการรถไฟความเร็วสูง การปรับโครงสร้างราคาพลังงานให้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง เพื่อให้เกิดการผลิตและใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในกลุ่มปิโตรเลียมที่ปัจจุบันมีการปรับโครงสร้างราคาก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) และราคาน้ำมันเชื้อเพลิงให้เป็นไปตามกลไกตลาด การบังคับใช้กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พลังงาน ในปี 2561 กระทรวงพลังงานได้เริ่มบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดประเภทหรือขนาดของอาคารและหลักเกณฑ์วิธีการในการออกแบบอาคารเพื่ออนุรักษ์พลังงาน (BEC) กับอาคารที่จะก่อสร้างใหม่หรือดัดแปลงอย่างจริงจัง รวมทั้งได้กำหนดมาตรการบังคับใช้เกณฑ์มาตรฐานอนุรักษ์พลังงานสำหรับผู้ผลิตและผู้จำหน่ายพลังงาน (EERS)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากพลังงานของประเทศประมาณร้อยละ 40 ถูกใช้เพื่อกิจกรรมภาคการขนส่ง ทำให้ประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศขึ้นอยู่กับการอนุรักษ์พลังงานในภาคการขนส่งเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการเพิ่มสัดส่วนการขนส่งทางรางที่ยังคงมีการดำเนินการล่าช้ากว่าเป้าหมาย เนื่องจากต้องมีการบูรณาการร่วมกันหลายหน่วยงาน แต่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศภายในปี 2565

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งผลักดันโครงการที่จะช่วยเพิ่มสัดส่วนการขนส่งทางรางให้สำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและปฏิบัติตามแผนการอนุรักษ์พลังงานที่จะนำไปสู่การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน นอกจากนี้ภาครัฐควรสนับสนุนให้เกิดการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีประหยัดพลังงานอย่างต่อเนื่อง และเผยแพร่ผลการวิจัย รวมถึงการสาธิตเทคโนโลยีการอนุรักษ์พลังงานอย่างกว้างขวาง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและผู้ประกอบการในการนำเทคโนโลยีอนุรักษ์พลังงานมาประยุกต์ใช้

แผนแม่บทย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน

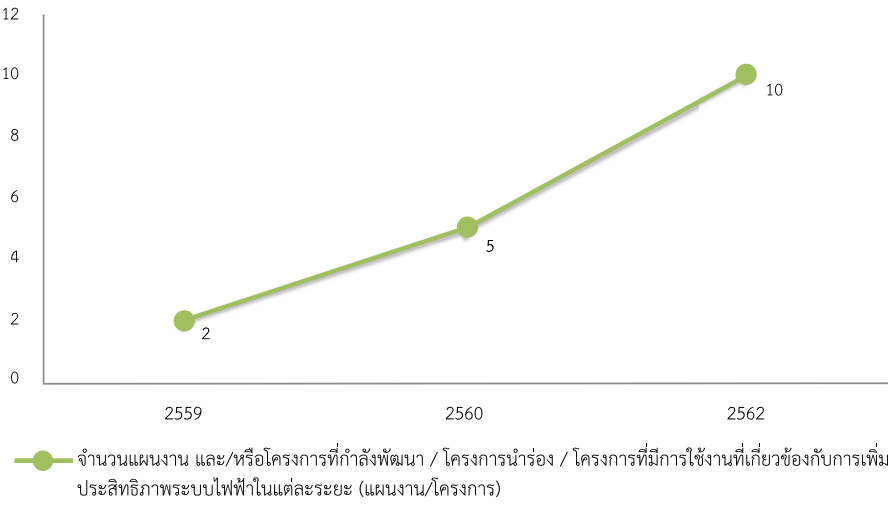
เป้าหมาย

070204 การปรับปรุงและพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริด

มีเป้าหมายคือ จำนวนแผนงาน และ/หรือโครงการที่กำลังพัฒนา/โครงการนำร่อง/โครงการที่มีการใช้งานที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้า อย่างน้อย 8 โครงการ ปัจจุบันเทคโนโลยีด้านพลังงานมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตค่อนข้างมาก ซึ่งกระทบต่อโครงสร้างพื้นฐานของประเทศที่สามารถแข่งขันได้ ทั้งการผลิตและการใช้พลังงาน ทำให้รูปแบบการใช้พลังงานต่างไปจากอดีตที่ประชาชนเป็นได้เพียงผู้ใช้ไฟฟ้า (Consumer) เท่านั้น แต่ขณะนี้ผู้ใช้ไฟฟ้าสามารถที่จะผลิตไฟฟ้าใช้เองได้ (Prosumer) ส่งผลให้ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นที่จะต้องกำหนดทิศทาง นโยบาย และวางแผนการลงทุนพัฒนาระบบไฟฟ้าแบบสมาร์ทกริดของประเทศรองรับกับสถานการณ์ดังกล่าว เพื่อให้สามารถบริหารจัดการการผลิตและการใช้พลังงานไฟฟ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีปัจจัยที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่สำคัญ ได้แก่ นโยบายที่ส่งเสริมระบบโครงข่ายสมาร์ทกริด และการพัฒนาเทคโนโลยีโครงข่ายสมาร์ทกริด

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ที่ผ่านมามีการดำเนินโครงการด้านการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้าด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริดเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด จากเพียง 2 โครงการในปี 2559 เป็น 10 โครงการในปี 2562 ซึ่งบรรลุเป้าหมายของปี 2565 ที่ตั้งไว้จำนวน 8 โครงการแล้ว โดยเป็นการดำเนินการตามแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสมาร์ทกริดของประเทศไทยในระยะสั้น (พ.ศ. 2560 – 2564) ซึ่งเป็นระยะของการพัฒนาโครงการนำร่องเพื่อทดสอบความเหมาะสมทางเทคนิคและความคุ้มค่าของการลงทุนในแต่ละเทคโนโลยี อาทิ การพัฒนาระบบไมโครกริด (Micro grid) และระบบกักเก็บพลังงาน (Energy Storage System: ESS) ที่ได้ดำเนินโครงการนำร่องในพื้นที่ อ.เบตง จ.ยะลา และ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน โดยผลการดำเนินโครงการจะทำให้ทราบถึงวิธีการทำงานของระบบไมโครกริด ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของระบบ ซึ่งจะนำมาวิเคราะห์และต่อยอดพัฒนาระบบไมโครกริดในพื้นที่ที่เหมาะสมทั่วประเทศต่อไป

070204

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐได้ริเริ่มโครงการด้านการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้าด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริดเพิ่มขึ้นจำนวน 8 โครงการ (เพิ่มขึ้นจาก 2 โครงการในปี 2559 เป็น 10 โครงการในปี 2562) เช่น โครงการนำร่องการตอบสนองด้านโหลดในพื้นที่เมืองพัทยา จ.ชลบุรี การพัฒนาปรับปรุงกฎระเบียบสำหรับการตอบสนองด้านโหลดและการจัดการพลังงานบนสมาร์ทกริด โครงการศึกษาการพยากรณ์การผลิตไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียน โครงการพัฒนาระบบไฟฟ้าแบบไมโครกริดที่ อ.เบตง จ.ยะลา และการพัฒนารูปแบบธุรกิจระบบไมโครกริด และความเป็นไปได้ในการร่วมทุนภาครัฐ/ภาคเอกชน เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายการปรับปรุงและพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริด ผ่านการดำเนินโครงการต่าง ๆ แล้ว แต่ยังคงต้องให้ความสำคัญในการกำกับให้โครงการแล้วเสร็จตามแผนจะเป็นประเด็นที่หน่วยงานต้องให้ความสำคัญ ประกอบกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมพลังงานมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และผู้ใช้ไฟฟ้าสามารถผลิตไฟฟ้าใช้ได้เอง ส่งผลให้โครงการที่ถูกพัฒนาแล้วเสร็จในบางพื้นที่ไม่ถูกใช้งานอย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเคร่งครัดในการกำกับและเร่งรัดให้การดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้าแล้วเสร็จให้ได้ตามแผน และควรพิจารณาการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานระบบไฟฟ้า โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการลงทุนเพื่อรองรับความต้องการใช้ไฟฟ้าอย่างเพียงพอ และการลงทุนเพื่อรองรับเทคโนโลยีโครงข่ายสมาร์ทกริดเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยให้ระบบไฟฟ้ามีประสิทธิภาพและรองรับการพัฒนาระบบพลังงานไฟฟ้าในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

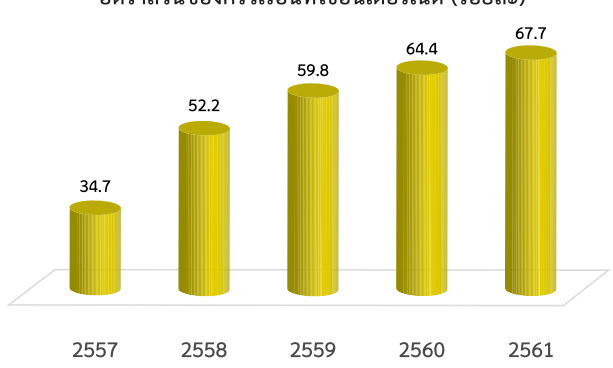
แผนแม่บทย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล

เป้าหมาย

070301 ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น

โดยมีอัตราส่วนของครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 70 ส่งผลต่อการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ สามารถครอบคลุมตั้งแต่การใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต 2G ถึงเทคโนโลยีบรอดแบนด์ ทั้งในรูปแบบประจำที่และเคลื่อนที่ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการภาครัฐ ลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากการมีช่องทางการสร้างรายได้เพิ่มขึ้น โดยปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ โครงข่ายที่ได้มาตรฐานครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศและระหว่างประเทศ และทักษะและความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการติดต่อสื่อสารการค้าและพาณิชย์ และการบริการจากภาครัฐและเอกชน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ณ ปี 2557 มีครัวเรือนที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตคิดเป็นร้อยละ 35 ของจำนวนครัวเรือนทั่วประเทศ (20.56 ล้านครัวเรือน) และปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นร้อยละ 67.7 ของจำนวนครัวเรือนทั่วประเทศ (21.42 ล้านครัวเรือน) ในปี 2561 ทำให้มีความเป็นไปได้สูงที่จะบรรลุเป้าหมายในปี 2565 ที่ร้อยละ 70 ของครัวเรือนทั้งประเทศ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับตัวชี้วัดในระดับนานาชาติ ที่รวบรวมโดย WEF Global Competitiveness Report ที่มีการวัด Internet users % of adult population โดยวัดจากร้อยละของประชาชนที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต พบว่าประเทศไทยมีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 47.5 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 56.8 ในปี 2561 อย่างไรก็ตาม ในระดับอาเซียนประเทศไทยยังเป็นรองประเทศบรูไน (ร้อยละ 94.6) สิงค์โปร์ (ร้อยละ 88.2) มาเลเซีย (ร้อยละ 81.2) และเวียดนาม (ร้อยละ 70.3) ตามลำดับ

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาโครงข่ายบรอดแบนด์ความเร็วสูงทั้งระบบสายและไร้สายให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยการให้บริการในระบบสาย ปัจจุบันกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการขยายโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ (โครงการเน็ตประชารัฐ และโครงการการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม) โดยได้ดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่ช่วงปี 2559 คงเหลือต้องเร่งดำเนินการในพื้นที่ชายขอบรวมประมาณ 19,652 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 26 ของหมู่บ้านทั้งหมด ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จในช่วงปี 2564 สำหรับการให้บริการระบบไร้สาย สำนักงาน กสทช. ได้จัดประมูลคลื่นความถี่ เพื่อรองรับเทคโนโลยี 5G โดยมีผู้ประกอบการจำนวน 5 รายทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมประมูล การดำเนินการดังกล่าวจะเป็นการจัดสรรเพื่อขยายขอบเขตการให้บริการ รวมถึงรองรับการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเพิ่มมากขึ้น

070301

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การเพิ่มการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของประชาชนมีประเด็นสำคัญ อาทิ ประชาชนจำนวนมากยังใช้งานอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อกิจกรรมส่วนบุคคล ผ่านแอพพลิเคชั่น Social Network เป็นหลัก ประกอบกับการขยายโครงข่ายยังไม่ครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ ส่งผลให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากโครงการเน็ตประชารัฐ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น การหารายได้ ได้อย่างเต็มศักยภาพ จึงต้องเร่งขยายความครอบคลุมของโครงข่ายการให้บริการในพื้นที่ชายขอบ การพัฒนาระดับมาตรฐานและอัตราค่าบริการที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตอย่างเท่าเทียม รวมทั้งส่งเสริมทักษะและความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์สูงสุดจากโครงข่ายที่ได้ลงทุนพัฒนาแล้ว เพื่อให้มีศักยภาพในการรองรับความต้องการใช้งานบรอดแบนด์ได้เทียบเท่ากับประเทศในภูมิภาค

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้นในระยะต่อไป นอกจากการเร่งพัฒนาโครงข่ายอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมตามกำหนดแล้ว ควรให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมประชาชนให้มีทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยี (Digital Literacy) โดยต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการที่จะสามารถส่งเสริมให้เกิดการใช้งานจากอินเทอร์เน็ตทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 08

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

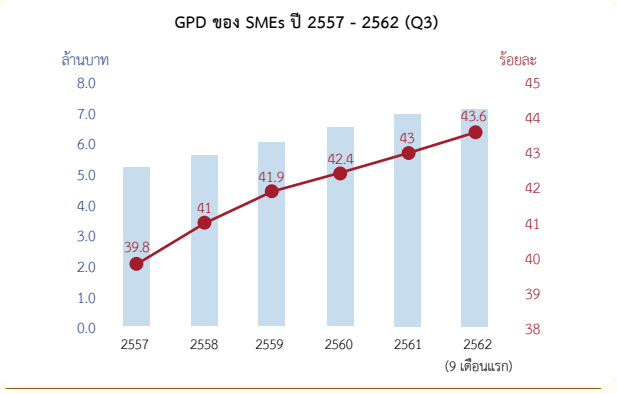
"พัฒนาผู้ประกอบการไทยให้เป็น
"ผู้ประกอบการยุคใหม่"
ที่ก้าวทันและใช้ประโยชน์
จากเทคโนโลยีและนวัตกรรม
ในการขับเคลื่อนธุรกิจ"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (08) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการไทยให้เป็น “ผู้ประกอบการยุคใหม่” ที่ก้าวทันและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนธุรกิจ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญต่อการกระตุ้นให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตและความเข้มแข็งของผู้ประกอบการจะช่วยให้ประเทศสามารถแข่งขันในระดับเวทีการค้าโลกได้โดยผู้ประกอบการยุคใหม่จะต้องมีทักษะแห่งอนาคตที่มีความพร้อมทางด้านทัศนคติ ทักษะความสามารถ และความรู้สำหรับการรับมือกับการแข่งขันที่จะรุนแรงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีได้ โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **ผู้ประกอบการในทุกระดับเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

080001

ผู้ประกอบการในทุกระดับเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น ในการประเมินผลลัพธ์การดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ต้องพิจารณาจาก **สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)** ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศเพิ่มขึ้น สำหรับภาพรวมการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของ SME ในช่วงปี 2560 - 2562 มีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันอยู่ที่ร้อยละ 43.6 ซึ่งห่างจากค่าเป้าหมายตามแผนที่กำหนดให้บรรลุภายในปี 2565 อยู่ที่ร้อยละ 1.4 จากสถานการณ์และทิศทางการขยายตัวดังกล่าวจึงมีความเป็นไปได้ที่จะการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 45 ในปี 2565 แต่อย่างไรก็ดี ยังมีองค์ประกอบอีกหลายด้านของ SME ที่ต้องได้รับการพัฒนาและยกระดับเพื่อเป็นส่วนสนับสนุนสำคัญในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

ที่มา: สสว.

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ได้ดำเนินการแก้ไขนิยามวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมฉบับใหม่ ซึ่งจะครอบคลุมผู้ประกอบการรายย่อย เพื่อให้สะท้อนถึงสภาพความเป็นจริงของวิสาหกิจของประเทศได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ทำให้เมื่อมีการประกาศใช้นิยามดังกล่าวอย่างเป็นทางการจะส่งผลให้ผู้ประกอบการขนาดย่อยมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นอันดับที่หนึ่ง สูงกว่าผู้ประกอบการขยาดย่อมและขนาดกลาง และยังส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางปรับตัวขึ้นไปเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ ส่งผลต่อโครงสร้างของ SME อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลควรเร่งผลักดันการพัฒนาผู้ประกอบการในทุกระดับผ่านการอำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจ รวมทั้งส่งเสริมการจัดทำโครงการส่งเสริมวิสาหกิจในทุกระดับของภาครัฐให้มีศักยภาพมากขึ้น

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

เพื่อพัฒนาให้เกิดผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ที่สามารถขยายบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจและสามารถดำเนินธุรกิจได้เพิ่มมากขึ้นอย่างยั่งยืน

แผนแม่บทฯ ประเด็น ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ ประกอบด้วย 4 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ **1) การสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการอัจฉริยะ** โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นและความถนัดที่แตกต่างและหลากหลายของแรงงานโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี และพัฒนาผู้ประกอบการในทุกระดับให้มีจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ ขับเคลื่อนธุรกิจด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาเพิ่มมูลค่าธุรกิจ ตลอดจนส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการ **2) การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน** จัดหาแหล่งเงินทุนและพัฒนาช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนรูปแบบใหม่ ๆ พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการบริหารความเสี่ยง พัฒนาระบบประเมินมูลค่าทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจ พัฒนาระบบการประเมินความน่าเชื่อถือทางเครดิต และระบบการรู้จักลูกค้าที่สะดวกมากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินด้วยต้นทุนที่เหมาะสม **3) การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด** โดยสนับสนุนผู้ประกอบการให้มีอัตลักษณ์และตราสินค้าที่เด่นชัด ให้ความสำคัญกับการผลิตโดยใช้ตลาดนำที่คำนึงถึงความต้องการของตลาดโดยเฉพาะตลาดที่มีมูลค่าสูง ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในการขยายช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ สร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงตลาดจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้มากขึ้น มีแผนกลยุทธ์การเข้าถึงตลาดใหญ่ที่มีศักยภาพสำหรับสินค้าและบริการของไทย ตลอดจนสร้างและพัฒนาตลาดในประเทศสำหรับสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน รวมทั้งตลาดสินค้าสำหรับกลุ่มเฉพาะ **4) การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่** พัฒนาปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ โดยการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวกับองค์ความรู้ สถิติ ผลการวิจัยและพัฒนา ทรัพย์สินทางปัญญา การตลาดและนวัตกรรมให้เป็นระบบที่เป็นปัจจุบัน บูรณาการและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการสร้างโอกาสให้ภาคธุรกิจ รวมถึงสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และสถาบันวิชาการทั้งในและระหว่างประเทศในการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการร่วมกัน ยกระดับบริการและโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพให้เอื้อต่อการประกอบธุรกิจและการพัฒนานวัตกรรมและประยุกต์ใช้ทั้งในภาครัฐและเอกชน

080101 080102 080201 080202
080301 080302 080303 080401

แผนแม่บทย่อย การสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการอัจฉริยะ

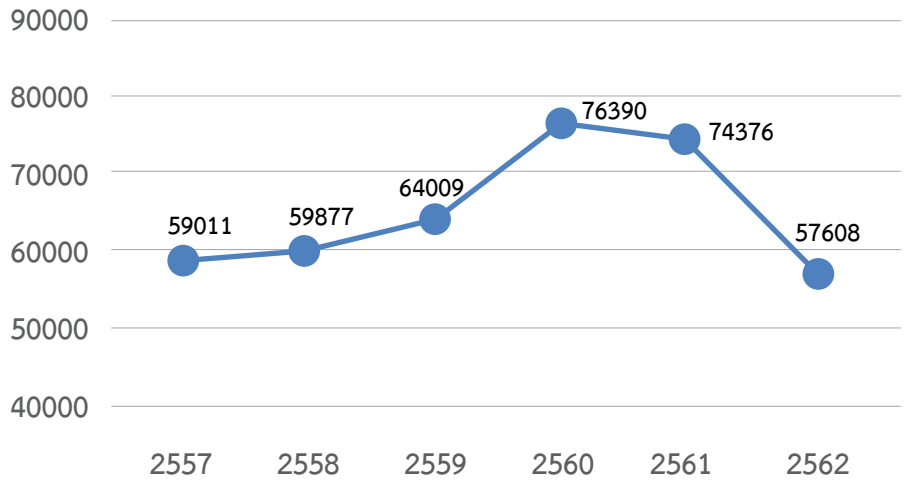
เป้าหมาย

การขยายตัวของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเพิ่มขึ้น

080101

สะท้อนความต้องการเป็นผู้ประกอบการและความพร้อมในการก่อตั้งธุรกิจของบุคคลทั่วไปที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการส่งเสริมและสนับสนุนของภาครัฐและศูนย์บ่มเพาะต่าง ๆ โดยการส่งเสริมดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ที่ต้องการเป็นผู้ประกอบการได้รับการสนับสนุนเพียงพอพร้อมสู่การประกอบธุรกิจจริง และสามารถบริหารจัดการธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีจิตวิญญาณของผู้ประกอบการ และรู้จักใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์เป็นตัวขับเคลื่อนธุรกิจมากยิ่งขึ้น โดยเพื่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นต้องเร่งดำเนินการเพิ่มประสิทธิภาพการบ่มเพาะผู้ประกอบการ การเตรียมความพร้อมในการประกอบธุรกิจของเยาวชน และการสร้างตลาดสำหรับวิสาหกิจเริ่มต้น

จำนวนการก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้น

หมายเหตุ: ข้อมูลปี 2562 เป็น ต.ค. 61 – ก.ย. 62

ที่มา: สสว.

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาอัตราการขยายตัวจำนวนการก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้น พบว่ามีการลดลงจาก 76,390 ราย ในปี 2560 เป็น 74,376 ราย ในปี 2561 หรือหดตัวลงคิดเป็นร้อยละ 2.64 และในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2562 มีการก่อตั้งวิสาหกิจรวมทั้งสิ้น 57,608 รายซึ่งมากขึ้นกว่าปี 2561 ในช่วงเวลาเดียวกัน 1,337 ราย ดังนั้นจึงคาดการณ์ได้ว่าจำนวนการก่อตั้งธุรกิจเริ่มต้นอาจขยายตัวขึ้นเล็กน้อยจากปีก่อน อย่างไรก็ตาม ในการบรรลุเป้าหมายการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10 ในช่วงปี 2561-2565 ที่ตั้งไว้ยังคงมีความท้าทายอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนการก่อตั้งธุรกิจใหม่จากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาและยกระดับปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็นต่อการก่อตั้งธุรกิจและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการก่อตั้งธุรกิจ

080101

การดำเนินการที่ผ่านมา พบว่า อัตราการขยายตัวของจำนวนการก่อตั้งธุรกิจที่สูงขึ้นในปี 2559 และ 2560 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความสำเร็จของการดำเนินมาตรการส่งเสริม SME ในลักษณะบูรณาการทำให้มีทิศทางการส่งเสริมที่ชัดเจนและเป็นเอกภาพมากขึ้น โดยที่ผ่านมาภาครัฐได้ให้ความสำคัญในการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยสนับสนุนการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งเป็นการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้ได้รับการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์ยุคใหม่รวมทั้งสิ้น 38,999 ราย และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อพัฒนาวิสาหกิจเริ่มต้นและผู้ประกอบการรายใหม่ หรือศูนย์บ่มเพาะได้รับการพัฒนาทั้งสิ้น 178 แห่งทั่วประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าภาครัฐจะให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการก่อตั้งธุรกิจใหม่เพิ่มมากขึ้น แต่จำนวนการจัดตั้งกิจการของ SME ยังคงทรงตัว สะท้อนให้เห็นว่าการสนับสนุนด้วยความรู้พื้นฐานการบริหารจัดการธุรกิจและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมในธุรกิจ ยังไม่เพียงพอต่อการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนการเข้าถึงปัจจัยอื่นที่สำคัญต่อการเริ่มต้นธุรกิจ อาทิ แหล่งเงินทุน ตลาด และการสนับสนุนเชิงลึกจากสถาบันเฉพาะทางตามกิจการเป้าหมาย นอกจากนี้ ภาครัฐยังขาดการส่งต่อกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาแล้วให้เข้าถึงการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการที่เข้มข้นยิ่งขึ้นหรือความรู้เฉพาะทาง รวมทั้งส่งต่อกลุ่มเป้าหมายไปยังการสนับสนุนในปัจจัยอื่นที่จำเป็นต่อการก่อตั้งธุรกิจ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการขยายตัวของจำนวนการก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นเพิ่มขึ้น ควรให้ความสำคัญกับส่งเสริมการเข้าถึงปัจจัยอื่นที่สำคัญต่อการเริ่มต้นธุรกิจ อาทิ การเพิ่มโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับผู้ต้องการก่อตั้งธุรกิจ การสร้างตลาดรองรับสำหรับผู้ประกอบการรายใหม่ รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการบ่มเพาะผู้ประกอบการผ่านการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะและสถาบันเฉพาะทางให้สอดคล้องกับรูปแบบธุรกิจและเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ที่หลากหลาย รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับการส่งต่อกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาแล้วให้เข้าถึงปัจจัยพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการก่อตั้งธุรกิจ เพื่อให้สามารถเริ่มต้นธุรกิจได้จริงและบริหารจัดการธุรกิจได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

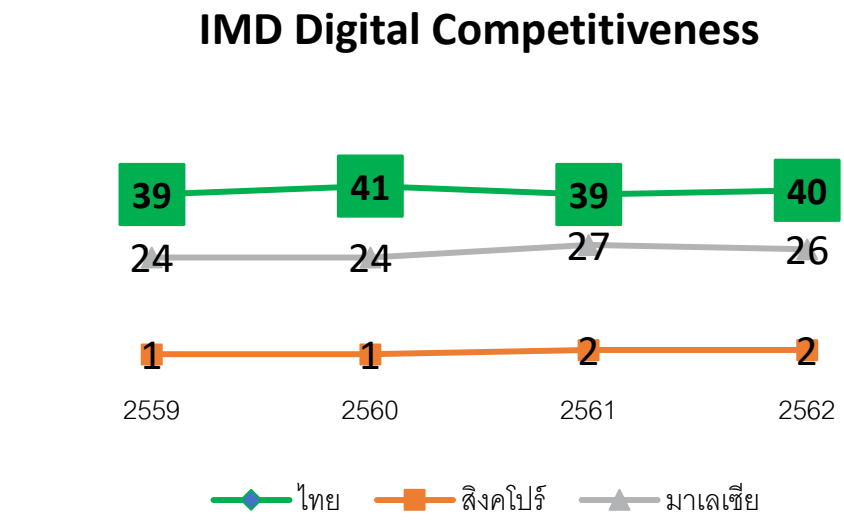
แผนแม่บทย่อย การสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการอัจฉริยะ

เป้าหมาย

ความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น 080102

โดยการจัดอันดับดังกล่าวจัดทำขึ้นโดย IMD เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภาพรวมเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู้ด้านดิจิทัลและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การสร้างปัจจัยแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี และความพร้อมที่จะนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในอนาคต ซึ่งการรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในธุรกิจและความพร้อมในการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในอนาคตจะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้ประกอบการให้เป็นผู้ประกอบการอัจฉริยะที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศได้มากยิ่งขึ้น โดยต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักในการใช้ดิจิทัลและเทคโนโลยี การถ่ายทอดเทคโนโลยีการประยุกต์ใช้เครื่องมือต่าง ๆ ให้กับ SME และการประยุกต์ใช้ดิจิทัลในการประกอบธุรกิจของ SME

อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี

ที่มา: IMD

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีของไทย พบว่า ในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 40 จากทั้งหมด 63 ประเทศ ลดลงจากปีก่อน 1 อันดับ เนื่องจากอันดับย่อยด้านความพร้อมในอนาคต ลดลง 1 อันดับ อยู่ที่อันดับที่ 50 ในส่วนของอันดับย่อยด้านความรู้ด้านดิจิทัลและด้านเทคโนโลยี ดีขึ้นจากปีก่อน 1 อันดับ อยู่ที่อันดับ 43 และ 27 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนไทยยังคงเป็นรองมาเลเซีย และสิงคโปร์ เมื่อพิจารณาเป้าหมายที่กำหนดให้ไทยอยู่ใน 36 อันดับแรก ยังคงเป็นความท้าทายสำหรับประเทศไทยที่ต้องเร่งพัฒนาและยกระดับประเด็นที่เป็นข้อจำกัด เช่น ทัศนคติต่อการปรับตัวทางดิจิทัล และการสร้างองค์ความรู้ผ่านระบบการศึกษาและฝึกอบรม เป็นต้น

080102

การดำเนินการที่ผ่านมา พบว่าประเด็นด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมเป็นประเด็นที่ภาครัฐให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ โดยผลักดันผ่านนโยบาย Thailand 4.0 อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งบูรณาการการทำงานทุกภาคส่วนให้ช่วยสนับสนุนเทคโนโลยีและดิจิทัลแก่ผู้ประกอบการให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง ที่ผ่านมาโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการ SME ได้มุ่งเน้นการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมแก่ผู้ประกอบการทุกระดับ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการ และยกระดับคุณภาพมาตรฐานสู่ระดับสากล โดยได้มีการดำเนินโครงการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม โครงการพัฒนาผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านรูปแบบธุรกิจ โครงการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทย และโครงการจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ สถาบันเฉพาะทาง และมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ผู้ประกอบการยังไม่ให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในธุรกิจมากนัก และการยกระดับธุรกิจด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรมและ R&D มักใช้เงินทุนที่ค่อนข้างสูง ในด้านแรงงานยังไม่ให้ความสำคัญกับการยกระดับความสามารถด้วยความรู้ทางเทคโนโลยีใหม่ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในวงกว้าง นอกจากนี้ การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัล ประกอบไปด้วยปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมหลากหลายมิติ ทั้งการศึกษา การบังคับใช้กฎหมาย ความพร้อมของภาคเอกชน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล ซึ่งบางปัจจัยใช้ระยะเวลานานในการดำเนินการ ดังนั้น จำเป็นต้องบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนในการผลักดันให้อันดับดีขึ้น พร้อมทั้งคงอันดับในด้านที่ไทยมีขีดความสามารถสูงไปพร้อมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดีขึ้น ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักแก่ผู้ประกอบการ และแรงงานในวิสาหกิจให้เกิดการเรียนรู้และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น เช่น ประชาสัมพันธ์วิสาหกิจต้นแบบที่ผ่านการยกระดับด้วยเทคโนโลยีจากโครงการผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านรูปแบบธุรกิจ เป็นต้น รวมทั้งควรสนับสนุนให้ SME ลงทุนในนวัตกรรมและการวิจัยและพัฒนามากขึ้นเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ นอกจากนี้ ภาครัฐควรพัฒนาปัจจัยแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการประยุกต์ใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาศักยภาพศูนย์บ่มเพาะและที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาธุรกิจ และการออกมาตรการเชื่อมโยงภาคเอกชนรายใหญ่กับ SME เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ ความเชี่ยวชาญ และการถ่ายทอดเทคโนโลยี

แผนแม่บทย่อย การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน

เป้าหมาย

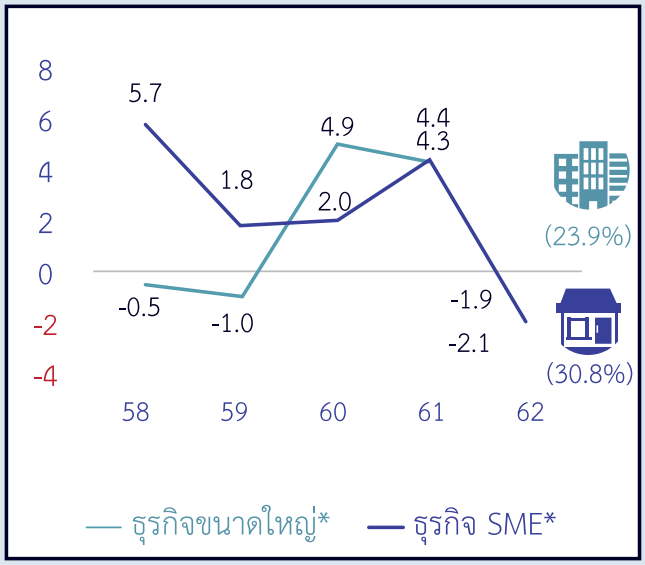
สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่เฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น 080201

โดยมุ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (SME) รวมทั้งความยากง่ายในการเข้าถึงบริการทางการเงินจากสถาบันทางการเงินของไทย เนื่องจากแหล่งเงินทุนเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จำเป็นต่อความอยู่รอดและการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ โดยในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นต้องดำเนินการสนับสนุนการเข้าถึงสินเชื่อ และการประเมินความสามารถที่แท้จริงของ SMEs

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ สามารถพิจารณาได้จากข้อมูลอัตราการขยายตัวของสินเชื่อธุรกิจพบว่า ในปี 2559 - 2561 สินเชื่อธุรกิจ SME ยังคงมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องโดยมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 1.8 2.0 และ 4.3 ตามลำดับ แต่เริ่มหดตัวในปี 2562 โดยมีอัตราการหดตัวคิดเป็นร้อยละ 2.1 ซึ่งอาจสะท้อนถึงความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินของ SME ที่ลดลง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าไม่มีการจำแนกข้อมูลของการให้สินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการใหม่ และผู้ประกอบการที่อยู่ในระบบ แต่ทิศทางที่ลดลงของสินเชื่อ SME ในภาพรวม มีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายอัตราการขยายตัวของสินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ที่ร้อยละ 10 ในปี 2565 ดังนั้นจึงเป็นความท้าทายอย่างสูงของไทยในการดำเนินมาตรการเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงสินเชื่อของ SME รายใหม่

การดำเนินการที่ผ่านมา พบว่าในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลและกลุ่มผู้บริการทางการเงินได้ดำเนินมาตรการการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนแก่กลุ่มผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (SMEs) อย่างต่อเนื่องในหลายกลุ่มผลิตภัณฑ์ทางการเงิน เพื่อกระตุ้นการเสริมสภาพคล่องให้ธุรกิจของผู้ประกอบการและวิสาหกิจ

อัตราการเติบโตของสินเชื่อธุรกิจแยกตามขนาดธุรกิจ

สินเชื่อธุรกิจขนาดใหญ่และสินเชื่อ SME หดตัว ทั้งนี้ สินเชื่อธุรกิจขนาดเล็กขยายตัวในภาคการค้าปลีก ค้าส่ง อาหารและเครื่องดื่ม

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

080201

ขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ ให้เดินหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ สินเชื่อเพื่อธุรกิจ SMEs ในรูปแบบของวงเงินกู้ระยะยาว และ วงเงินกู้เบิกเกินบัญชี โครงการค้ำประกันสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการระดับต่าง ๆ โดยบรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม โครงการค้ำประกันสินเชื่อ Portfolio Guarantee Scheme ระยะต่าง ๆ และโครงการค้ำประกันสินเชื่อรายย่อยสร้างอาชีพ มาตรการสินเชื่อพิเศษต่าง ๆ เช่น สินเชื่อเศรษฐกิจฐานราก รวมถึงการให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ประกอบการเป้าหมายในการเพิ่มองค์ความรู้ในการทำธุรกิจ อาทิ การอบรมการจัดทำบัญชีและความรู้ในการทำแผนธุรกิจพื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนขอสินเชื่อ และการวางแผนการบริหารเงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพ การอบรมด้านการบริหารจัดการรวมทั้งการเงินและบัญชีเพื่อยกระดับความเป็นมืออาชีพให้กับผู้ประกอบการและกลุ่มวิสาหกิจ และการให้คำปรึกษาในการจัดทำแผนธุรกิจ นอกจากนี้รัฐบาลได้ดำเนินการเร่งรัดการออกกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ทุกภาคส่วนจะเร่งรัดการดำเนินการเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเติบโตในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ หากแต่การดำเนินการโครงการของภาครัฐยังคงให้ความช่วยเหลือได้อย่างจำกัดจึงยังมีผู้ประกอบการจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อม ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินได้ นอกจากนี้ด้วยหลักเกณฑ์การประเมินความน่าเชื่อถือทางเครดิต และการประเมินมูลค่าทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ ของธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบันจึงส่งผลให้การเพิ่มขึ้นของการอนุมัติสินเชื่อให้แก่ผู้ประกอบการยุคใหม่เป็นไปได้ยาก แม้จะมีการผ่อนปรนกฎระเบียบต่าง ๆ แก่ธนาคารพาณิชย์จากธนาคารแห่งประเทศไทยให้พิจารณาหลักประกันอื่นทดแทนได้ ในส่วนของการพัฒนาการให้ความรู้ในเชิงพื้นฐานหรือความรู้เบื้องต้นนั้นยังคงต้องมุ่งเน้นการขยายการให้องค์ความรู้ผ่านรูปแบบการใช้สื่อออนไลน์ให้มากขึ้นตลอดจนการปรับปรุงกิจกรรมให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน/นักลงทุน ของกลุ่มผู้ประกอบการยุคใหม่

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายในการสร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้แก่ผู้ประกอบการเพิ่มมากขึ้น ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ให้เข้าถึงสินเชื่อได้มากขึ้นผ่านการเตรียมความพร้อมทางความรู้พื้นฐาน การจัดการบัญชี และการใช้ประโยชน์จากกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจ การเร่งผลักดันให้มีการประเมินความสามารถที่แท้จริงของผู้ประกอบการยุคใหม่ด้วยการประเมินโดยใช้เทคโนโลยีทางการเงินในรูปแบบดิจิทัลเข้ามาร่วมติดตามและประเมินความน่าเชื่อถือทางเครดิต พัฒนาระบบการประเมินมูลค่าทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจ ตลอดจนผ่อนคลายข้อจำกัดและลดกระบวนการที่ยุ่งยากในการเข้าถึงบริการทางการเงินและสนับสนุนการใช้ข้อมูลทางเลือก อาทิข้อมูลการใช้จ่าย และการจัดอันดับร้านค้าเป็นส่วนสนับสนุนและพัฒนาระบบการประเมินความน่าเชื่อถือทางเครดิต

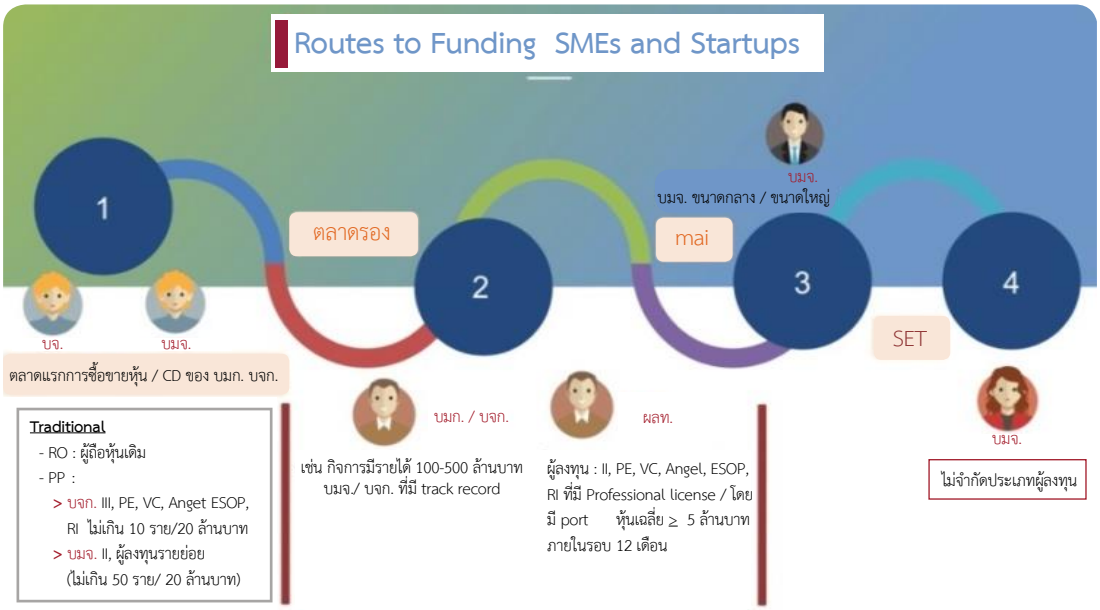
แผนแม่บทย่อย การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน

เป้าหมาย

มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น

080202

เงินทุนถือเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญต่อการดำเนินกิจการและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อความอยู่รอดและการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการยุคใหม่ซึ่งต้องเผชิญกับการแข่งขันที่สูงขึ้น ไม่เพียงแต่กับคู่แข่งขันภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคู่แข่งขันภายนอกอีกด้วย ดังนั้นภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เป็นนวัตกรรมรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการ SMEs ในแต่ละกลุ่ม รวมทั้งพัฒนาระบบประเมินมูลค่าทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจในการขอสินเชื่อของผู้ประกอบการ การประเมินความสามารถที่แท้จริงของ SMEs และการพัฒนาระบบการประเมินความน่าเชื่อถือทางเครดิต

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย สำหรับเป้าหมายดังกล่าว ที่ได้กำหนดตัวชี้วัดคือ อัตรามูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้หากเทียบเคียงข้อมูลจากการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (mai) พบว่าในปี 2562 มีบริษัทจำกัด (บจ.) เข้าร่วมการระดมทุนในตลาด mai จำนวน 161 บริษัท มีการระดมทุนผ่านการเสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนทั่วไป (IPO) มูลค่ารวมกว่า 56,162 ล้านบาท และการใช้เครื่องมือทางการเงิน

080202

เพื่อส่งเสริมการระดมทุนกว่า 74,204 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมการร่วมลงทุน (venture capital) และการให้บริการ Crowdfunding ในประเทศไทยซึ่งขยายตัวตามการเติบโตของกระแสการริเริ่มดำเนินธุรกิจของกลุ่ม Startup จะเห็นได้ว่าสถานการณ์การระดมทุนผ่านตลาดทุนมีทิศทางขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และส่งสัญญาณที่ดีต่อการเปิดโอกาสให้กิจการผู้ประกอบการยุคใหม่รวมทั้งผู้ประกอบการกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินอื่น ๆ หรือ ไม่สามารถเข้าระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีโอกาสในการระดมผ่านตลาดทุนและเข้าถึงบริการทางการเงินต่าง ๆ มากขึ้น

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินมาตรการการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนแก่กลุ่มผู้ประกอบการ SMEs อย่างต่อเนื่อง อาทิ การจัดทำแผนพัฒนาตลาดทุนไทย ฉบับที่ 3 และ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) อยู่ระหว่างการออกหลักเกณฑ์เพื่อรองรับการระดมทุนในวงกว้าง (Crowdfunding) ของ SMEs ในขณะเดียวกันหลายภาคส่วนเร่งดำเนินนโยบายส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน ผ่านกลไก Regulatory Sandbox โดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนให้ผู้บริการทางการเงินนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการและการให้บริการ ซึ่งทำให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น รวมทั้งนโยบายการส่งเสริมสินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Asset) หรือโทเคนดิจิทัล (Digital Token) ของ กลต. และ ธนาคารแห่งประเทศไทย ผ่านการออกประกาศหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลหรือโทเคนดิจิทัลต่าง ๆ ซึ่งช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการกระตุ้นการลงทุนและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนแก่กลุ่มผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (SMEs)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ทุกภาคส่วนจะเร่งรัดการดำเนินการเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเติบโตในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (SMEs) แต่การระดมทุนในตลาดทุนยังคงมีหลักเกณฑ์พื้นฐาน อาทิ หลักเกณฑ์ว่าด้วยคุณสมบัติของบริษัทที่จะเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai ต้องมีทุนชำระแล้วขั้นต่ำของหลักทรัพย์ในตลาด 40 ล้านบาท ซึ่งอาจยังเป็นข้อจำกัดสำหรับผู้ประกอบการรายใหม่และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (SMEs) ซึ่งอยู่ในขั้นเริ่มต้น

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เร่งรัดสนับสนุนการนำเทคโนโลยีทางการเงินใหม่ ๆ มาใช้อำนวยความสะดวกและพัฒนาการระดมทุนเพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายในการสร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้แก่ผู้ประกอบการที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาระบบการอำนวยความสะดวก อาทิ National Crowdfunding Funding Platform การสนับสนุนการขยายตัวของมูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (SMEs) โดยลดหลักเกณฑ์ที่ไม่เหมาะสมหรือขั้นตอนที่ซับซ้อนสำหรับผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (SMEs) ในการเข้าร่วมการระดมในตลาดทุน mai นอกจากนี้ควรเร่งรัดดำเนินการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการระดมทุนผ่านตลาดทุนให้แก่ผู้ประกอบการยุคใหม่ตลอดจนนักลงทุนและประชาชน รวมทั้งควรเร่งรัดการพัฒนาระบบติดตามและประเมินความน่าเชื่อถือทางเครดิต รวมถึงระบบประเมินมูลค่าทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจ ตลอดจนลดกระบวนการที่ยุ่งยากในการเข้าถึงบริการทางการเงิน

แผนแม่บทย่อย การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

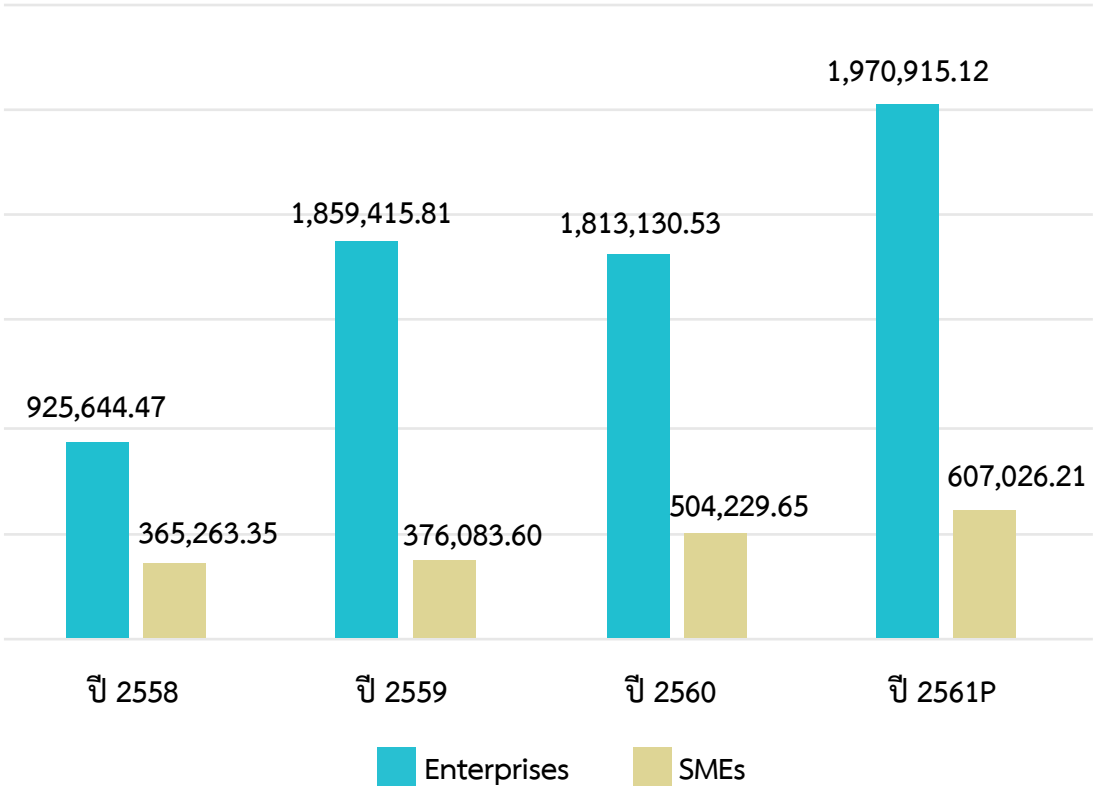
เป้าหมาย

มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศเพิ่มขึ้น

080301

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมถือเป็นผู้ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศที่สำคัญ ซึ่งการสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีโอกาสเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศผ่านช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะส่งผลให้มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น ซึ่งมูลค่าดังกล่าวเป็นตัวชี้วัดหนึ่งซึ่งสะท้อนการขับเคลื่อนเป้าหมายมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์รวมของประเทศให้เพิ่มขึ้น โดยในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และการสนับสนุนตลาดและปัจจัยแวดล้อมด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

หน่วย : ล้านบาท

ที่มา: Value of e-Commerce Survey 2561, ETDA

080301

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณามูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ พบว่ามีการขยายตัวจาก 2,762,503 ล้านบาท ในปี 2560 เป็น 3,150,233 ล้านบาท ในปี 2561 หรือคิดเป็นร้อยละ 14 โดยเมื่อพิจารณามูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จำแนกตามขนาดของธุรกิจพบว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการขยายตัวอยู่ที่ ร้อยละ 20 เติบโตจาก 504,230 ล้านบาท ในปี 2560 เป็น 607,026 ล้านบาท ในปี 2561 ซึ่งยังห่างจากการบรรลุค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่การขยายตัวเพิ่มขึ้น 1 เท่า ในช่วงปี 2561-2565 จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการส่งเสริมจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้มข้นเพื่อเพิ่มโอกาสให้สามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

การดำเนินการที่ผ่านมา พบว่าที่ผ่านมาภายใต้แผนบูรณาการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปี 2561 มีโครงการส่งเสริมการเข้าถึงตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น โครงการยกระดับผู้ประกอบการ SMEs สู่ผู้ประกอบการที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Smart Enterprise) ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาตลาดอิเล็กทรอนิกส์สำหรับ SMEs ของกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งส่งผลให้เกิดผู้ประกอบการที่ได้รับการส่งเสริมตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กว่า 54,403 ราย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การขับเคลื่อนการเพิ่มมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศยังขาดประเด็นขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ ขาดแผนปฏิบัติการในการขับเคลื่อนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ชัดเจน แพลตฟอร์มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีหลายหน่วยงานดำเนินการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทำให้ขาดเอกภาพ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังขาดความรู้ในการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลและขาดความเข้าใจและกลยุทธ์ในการใช้แพลตฟอร์มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในฐานะช่องทางการตลาด รวมถึงการส่งเสริมการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมเพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ผู้ประกอบการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายด้านมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศเพิ่มขึ้น รวมถึงผลักดันให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใช้ประโยชน์จากช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ควรให้ความสำคัญกับการเร่งรัดการจัดทำแผนปฏิบัติการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อบังคับใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ ภาครัฐและเอกชนควรบูรณาการกันในการสร้างแพลตฟอร์มที่เป็นเอกภาพ และเร่งสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งขยายโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตของผู้ประกอบการ และการประยุกต์ใช้ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ตลาดที่มีศักยภาพ

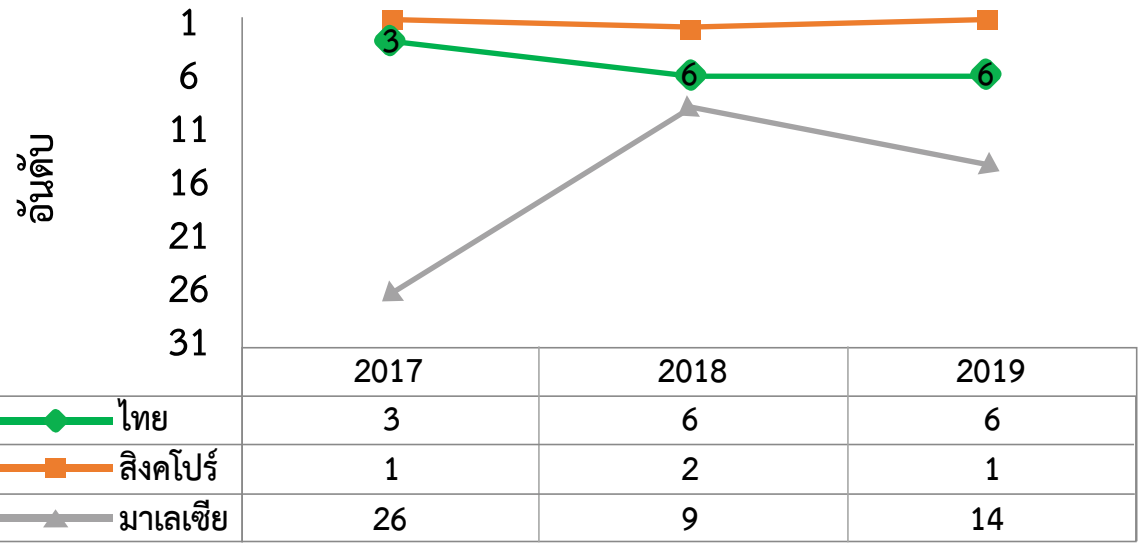
แผนแม่บทย่อย การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

เป้าหมาย

ความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น 080302

สภาวะทางเศรษฐกิจ ถือเป็นหนึ่งในปัจจัยในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศของสถาบัน IMD โดยปัจจัยย่อยด้านการค้าระหว่างประเทศถือเป็นปัจจัยย่อยที่สำคัญในการสะท้อนความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมของประเทศทั้งในด้านดุลบัญชีเดินสะพัด การนำเข้าและส่งออกสินค้าและบริการและอัตราแลกเปลี่ยนโดยหากพัฒนาให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถสร้างความเจริญเติบโตของธุรกิจให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งที่มีศักยภาพสูงและสามารถส่งออกสินค้าและบริการสู่ตลาดโลกได้ย่อมส่งผลในเชิงบวกต่อการขับเคลื่อนอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านค้าระหว่างประเทศ โดยในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสินค้าและบริการให้ตรงกับความต้องการของต่างประเทศ

อันดับขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านการค้าระหว่างประเทศ

	2017	2018	2019
ไทย	3	6	6
สิงคโปร์	1	2	1
มาเลเซีย	26	9	14

ที่มา: IMD

080302

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศในกลุ่มอาเซียนในปี 2562 พบว่าไทยอยู่ในอันดับที่ 6 ซึ่งสูงกว่ามาเลเซียในอันดับที่ 14 แต่ยังคงต่ำกว่าสิงคโปร์ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 1 และในช่วงปี 2560 - 2562 ไทยอยู่ในอันดับที่ 3 6 และ 6 ตามลำดับ ซึ่งใกล้เคียงกับค่าเป้าหมายที่กำหนดให้ต้องมีอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศอยู่ในอันดับ 1 ใน 5 ในปี 2565 ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้สูงที่ไทยจะสามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้

การดำเนินการที่ผ่านมา พบว่าที่ผ่านมาภายใต้แผนบูรณาการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปี 2561 การส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันระดับสากล อาทิ โครงการส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการ SMEs สู่ตลาดสากล ซึ่งช่วยส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้นพร้อมแข่งขันกับสากล รวมทั้งภาครัฐยังมีการบูรณาการการขับเคลื่อนตัวชี้วัดอันดับความสามารถในการแข่งขันอย่างสม่ำเสมอจึงทำให้เกิดเจ้าภาพและผู้ขับเคลื่อนตัวชี้วัดต่าง ๆ ที่ชัดเจน ทำให้สามารถรักษาอันดับให้คงที่และเพิ่มโอกาสในการบรรลุตามค่าเป้าหมายได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การขับเคลื่อนอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยประกอบด้วยปัจจัยหลายด้านทั้งภาวะเศรษฐกิจโลก เสถียรภาพของสภาวะเศรษฐกิจและการเมืองภายในประเทศซึ่งเป็นปัจจัยที่ยากจะควบคุม อีกทั้งผู้ประกอบการยังขาดการเตรียมความพร้อมและไม่ให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงมากเท่าที่ควร รวมถึงการบูรณาการการขับเคลื่อนตัวชี้วัดระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามสถานการณ์และบริบทโลกที่เปลี่ยนไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายด้านอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศดีขึ้น ควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการการทำงานที่เข้มข้นมากขึ้นในการขับเคลื่อนตัวชี้วัดและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ประกอบการและผู้บริโภค รวมทั้งควรส่งเสริมและให้องค์ความรู้เรื่องการบริหารความเสี่ยงแก่ผู้ประกอบการเพื่อลดผลกระทบจากความผันผวนของเศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศและใช้ประโยชน์จากกรอบเสรีทางการค้าให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ภาครัฐควรอำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจแก่ผู้ประกอบการโดยการลดอุปสรรคทั้งในด้านภาษีและกฎหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดโลกอันจะส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศในภาพรวม

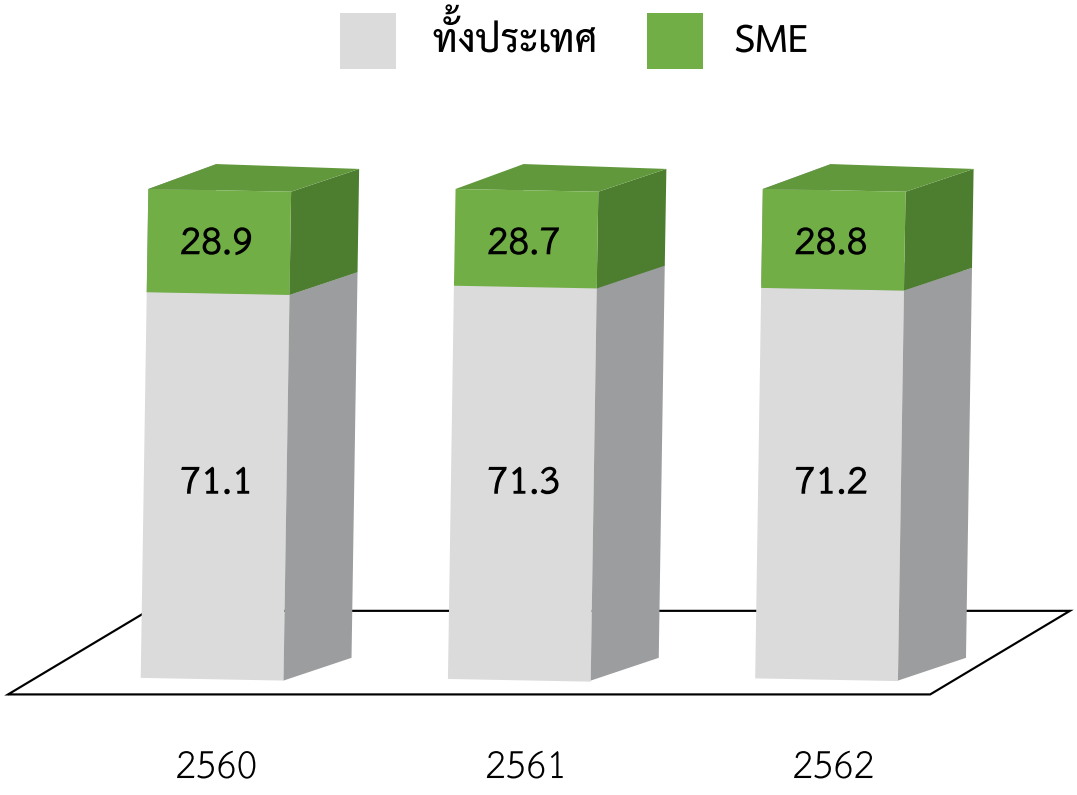
แผนแม่บทย่อย การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

เป้าหมาย

การขยายตัวการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น 080303

การส่งออกถือเป็นกิจกรรมหลักทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศมาโดยตลอด โดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมถือเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการผลักดันภาพรวมการส่งออกของประเทศ ดังนั้น การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีความพร้อมและสามารถเข้าถึงตลาดใหม่ที่มีศักยภาพย่อมสะท้อนถึงเป้าหมายของแผนแม่บททั้งในระดับแผนหลักและแผนย่อย ซึ่งมีปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างและขยายช่องทางการตลาดต่างประเทศและการเพิ่มความสามารถด้านการส่งออกของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สัดส่วนการส่งออกของ SME ต่อการส่งออกรวมทั้งประเทศ

ที่มา: สสว.

080303

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนการส่งออกของ SMEs ต่อการส่งออกรวมทั้งประเทศ ในช่วง 2560 - 2561 รวมถึงช่วง 9 เดือนแรกของปี 2562 พบว่าสามารถรักษาสัดส่วนประมาณร้อยละ 28.8 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป้าหมายที่กำหนดให้สัดส่วนของการส่งออกของ SMEs ต่อการส่งออกรวมทั้งประเทศที่ร้อยละ 25 ซึ่งถือว่าบรรลุเป้าหมายแล้ว

การดำเนินการที่ผ่านมา ที่ผ่านมาการสนับสนุนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐมาโดยตลอด โดยภายใต้แผนบูรณาการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปี 2561 มีโครงการส่งเสริมการส่งออกสินค้าและบริการสู่ตลาดต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีศักยภาพ เช่น โครงการส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการ SMEs สู่ตลาดสากล และโครงการยกระดับผู้ประกอบการ SMEs สู่ผู้ประกอบการที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Smart Enterprise) ซึ่งส่งผลให้ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพได้รับการส่งเสริมการขยายธุรกิจไปลงทุนในต่างประเทศ จำนวน 170 ราย และการเจรจาจับคู่ธุรกิจ 2,780 ราย จึงทำให้สามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างน่าพอใจ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าสัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อการส่งออกรวมของประเทศจะอยู่ในระดับที่ดีตามค่าเป้าหมาย แต่ด้วยสภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวบวกกับค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นอีกทั้งตลาดส่งออกที่สำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างกลุ่มประเทศอาเซียนยังไม่มีแนวโน้มที่จะฟื้นตัวส่งผลกระทบต่อรายได้และศักยภาพในการแข่งขันของผู้ส่งออกอย่างมีนัยสำคัญโดยเฉพาะผู้ประกอบการในธุรกิจส่งออกสินค้าที่สำคัญหลายรายการ ทั้งในส่วนของสินค้าเกษตรและสินค้าวัตถุดิบในอุตสาหกรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการขยายตัวการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เพิ่มมากยิ่งขึ้นนั้น ควรให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการรับมือกับความเสี่ยงของสภาวะเศรษฐกิจโลกด้วยการให้ความรู้และเสนอช่องทางในการบริหารความเสี่ยงทางการค้าแก่ผู้ประกอบการ รวมทั้งเร่งรัดการดำเนินโครงการพัฒนาช่องทางการตลาดสำหรับผู้ประกอบการ SMEs เพื่อเตรียมความพร้อมและให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการตั้งแต่ต้นทางจนถึงการเกิดมูลค่าทางการค้า ควบคู่กับการขับเคลื่อนการให้ความรู้เรื่องโอกาสและสิทธิประโยชน์จากกรอบการค้าเสรีระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถใช้ประโยชน์และขยายโอกาสทางการตลาดไปสู่ตลาดที่มีศักยภาพอื่นได้

แผนแม่บทย่อย การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

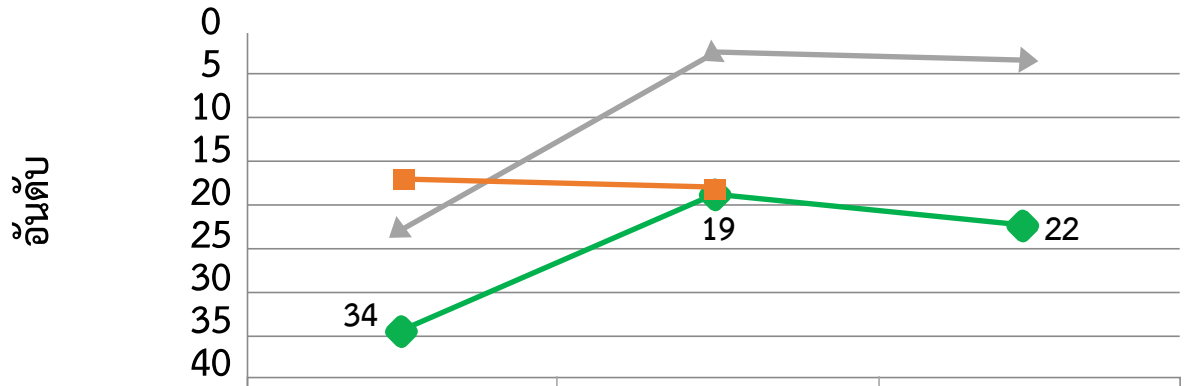
เป้าหมาย

อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น

080401

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมถือเป็นผู้ประกอบการส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งต้องการความช่วยเหลือจากนโยบายภาครัฐเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญในการสนับสนุนผู้ประกอบการ ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการภาครัฐแก่ SMEs ที่มีคุณภาพ การเพิ่มบทบาทภาคเอกชนในการเป็นหน่วยให้บริการ SMEs และการบูรณาการข้อมูลและการส่งเสริม SMEs ของภาครัฐ

อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการ

	2559	2560	2561
ไทย	34	19	22
มาเลเซีย	17	18	
อินโดนีเซีย	22	2	2

ที่มา: Global Entrepreneurship Index

080401

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาอันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายในช่วงปี 2559 ถึง 2561 พบว่าประเทศไทยมีอันดับดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญคือ จาก 34 เป็น 19 ซึ่งเป็นผลจากการที่ภาครัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนา SMEs และมีมาตรการส่งเสริมออกมาในหลายรูปแบบ ต่อมาในปี 2561 มีอันดับลดลงไปที่ 22 ซึ่งอาจเป็นผลจากนโยบายการส่งเสริม SMEs ที่อาจไม่ตรงกับความต้องการ รวมทั้งขนาดและรูปแบบการทำธุรกิจของ SMEs ที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน นโยบายด้านการส่งเสริม SMEs ของไทย ยังถือว่าเป็นรองมาเลเซีย และอินโดนีเซียมาโดยตลอด อย่างไรก็ดี ในการบรรลุเป้าหมายที่อันดับ 15 ภายในปี 2565 ยังเป็นความท้าทายสำหรับการดำเนินนโยบายส่งเสริม SMEs ของไทยเป็นอย่างมาก

การดำเนินการที่ผ่านมา ที่ผ่านมาภาครัฐให้การสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่องผ่านแผนงานและโครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนบูรณาการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปี 2561 มีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการจากภาครัฐ เช่น การจัดทำแผนพัฒนาฐานข้อมูลและสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนการส่งเสริม SMEs ซึ่งจะเป็นกิจกรรมที่กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระยะยาวอันจะส่งผลดีต่ออันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายของประเทศให้สามารถตอบตามค่าเป้าหมายย่อยของแผนแม่บทได้

080401

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าในปี 2560 ประเทศไทยจะมีอันดับที่ดีขึ้น แต่เนื่องด้วยจำนวนของประเทศที่ถูกจัดอันดับเปลี่ยนไปจากเดิมในปี 2559 รวมกับสภาพแวดล้อมในการประกอบธุรกิจที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ทำให้ในปี 2561 อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายมีอันดับต่ำลงและจำเป็นต้องปรับปรุงเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ การจัดอันดับดังกล่าวได้ใช้แบบสำรวจผู้เชี่ยวชาญเป็นหนึ่งในเครื่องมือชี้วัด ทำให้ภาครัฐจำเป็นที่จะต้องนำเสนอนโยบายและมาตรการที่จะเป็นประโยชน์กับผู้ประกอบการยุคใหม่ที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิม ๆ เพื่อให้สามารถสะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นให้เป็นที่ประจักษ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายอันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายเพิ่มมากยิ่งขึ้น ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาและสร้างมาตรฐานการให้บริการของภาครัฐแก่ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีความพร้อมและความเข้าใจต่อบริบททางธุรกิจที่เปลี่ยนไปอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งควรมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและเปิดโอกาสให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทในการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางธุรกิจและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนเพื่อเพิ่มบทบาทภาคเอกชนในการเป็นหน่วยให้บริการ SMEs ให้สามารถตอบสนองกับความต้องการของผู้ประกอบการที่เพิ่มมากขึ้น โดยภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารกับผู้ประกอบการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในนโยบายส่งเสริม SMEs เพื่อประสิทธิภาพของนโยบายและมาตรการส่งเสริมที่เพิ่มมากขึ้นและส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของภาครัฐในสายตาของผู้ประกอบการอันจะนำมาซึ่งการสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อผู้ประกอบการอย่างยั่งยืนต่อไป

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 09

เขตเศรษฐกิจพิเศษ

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

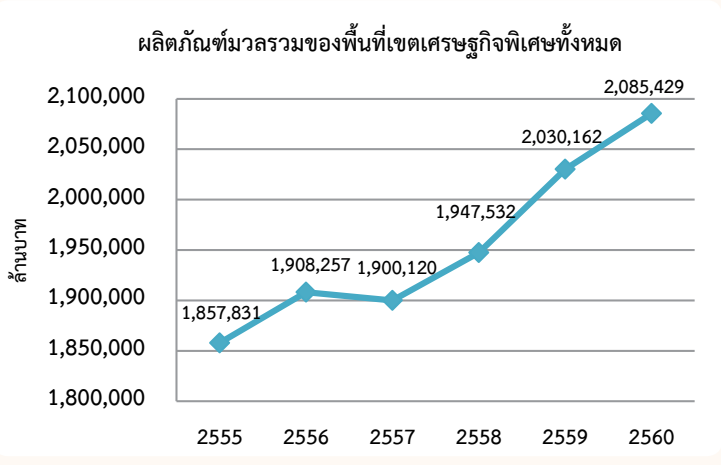
"เชื่อมโลก เชื่อมไทย
ยกระดับความสามารถในการแข่งขัน
เพิ่มการลงทุนจากในและต่างประเทศ
กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ
และสังคม เพื่อการเติบโตที่ยั่งยืน"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ มีวัตถุประสงค์ในการผลักดันและส่งเสริมให้เกิดการลงทุน การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตสินค้าและบริการ พร้อมทั้งให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการกระจายสินค้าทางภูมิภาค พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่โดยต่อยอดการพัฒนาฐานทรัพยากรธรรมชาติและกิจกรรมเศรษฐกิจที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อสร้างโอกาสในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงเป็นการพัฒนาเขตเศรษฐกิจของประเทศไทยเพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมถึงการให้สิทธิพิเศษบางประการในการดำเนินกิจการต่าง ๆ เช่น การประกอบอุตสาหกรรม การพาณิชยกรรม การบริการ หรือกิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อดึงดูดการลงทุนทั้งในประเทศและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ยกระดับรายได้ของประชากรในประเทศ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น 2 เป้าหมาย ได้แก่ **(1) การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพิ่มขึ้น และ (2) การลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดได้รับการยกระดับ**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

090001

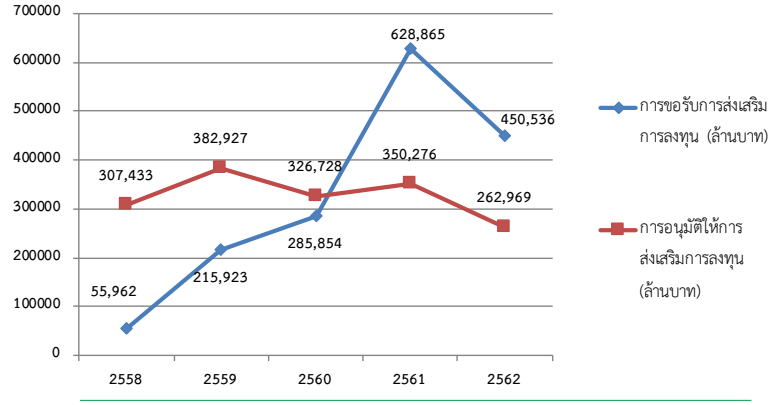
(1) การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพิ่มขึ้น พิจารณาจากอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวม (Gross Provincial Product : GPP) ของพื้นที่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศทั้งหมด พบว่า ในปี 2560 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (ณ ปีปัจจุบัน) เท่ากับ 2,085,429 ล้านบาท หรือเทียบเท่าการเติบโตร้อยละ 2.72 จากปีก่อนหน้า อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาแนวโน้มการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดในช่วง 5 ปีก่อนหน้า (2556 - 2560) ที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.35 แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการบรรลุค่าเป้าหมายในปี 2565 ที่เฉลี่ยร้อยละ 5 เนื่องจากในระยะต่อไปคาดว่าจะยังมีการขยายตัวการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ของภาครัฐทั้งในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ที่ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นโครงการ ซึ่งคาดว่าจะส่งผลให้อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

090002

(2) การลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดได้รับการยกระดับ ซึ่งมีตัวชี้วัดคือ มูลค่าการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด โดยในช่วงปี 2561-2562 มีการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนรวม 920 โครงการ วงเงินลงทุน 613,245 ล้านบาท **เพิ่มขึ้น** จากปี 2560 ที่มีการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนรวม 331 โครงการ เงินลงทุน 326,728 ล้านบาท ซึ่งได้บรรลุค่าเป้าหมายในช่วง 5 ปีแรก ที่กำหนดไว้ที่ 600,000 ล้านบาท โดยมีปัจจัยสนับสนุนสำคัญจากการลงทุนของภาครัฐด้านการพัฒนาในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่อย่างต่อเนื่อง และการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อการรองรับการลงทุน และการอำนวยความสะดวกให้แก่นักลงทุนที่จะเข้ามาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ทั้งนี้ การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการ อาทิ (1) การจัดตั้งกลไกการบริหารการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษต่างๆให้มีแนวทางที่ชัดเจนและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง (2) การกำหนดนโยบายหรือการให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ ที่สนับสนุนให้เกิดการลงทุนจะต้องสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ (3) การเร่งรัดการลงทุนโครงการที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในพื้นที่นั้น ๆ ให้แล้วเสร็จ (4) การพัฒนายกระดับทักษะบุคลากรและแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ และ (5) การจัดทำแผนการพัฒนาการรองรับการขยายตัวของพื้นที่เขตเศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและอนุรักษ์พื้นที่เมืองอย่างยั่งยืน

แผนแม่บทฯ ประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ ประกอบด้วย 3 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก* เป็นการวางจุดยืนของประเทศไทยสำหรับการพัฒนาในระยะยาวตอบสนองต่อความท้าทายภายในประเทศและระดับโลก วัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สมบูรณ์แบบ ผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้ประเทศไทยก้าวขึ้นสู่ระดับประเทศพัฒนา ขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ประเทศไทยในฐานะประตูการค้าและการลงทุนของภูมิภาคเอเชีย *(2) การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้* วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และทางออกทางทะเลของภาคใต้ตอนบน โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม และความได้เปรียบทางกายภาพและที่ตั้งของพื้นที่ รวมทั้งอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ *(3) การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน* วัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้เกิดการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคโดยใช้โอกาสศักยภาพพื้นที่ของชายแดนไทย ซึ่งเป็นช่องทางการค้าที่สำคัญในการติดต่อค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้านและประชาคมอาเซียน สร้างโอกาสในการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ กระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและเสริมสร้างความมั่นคงพื้นที่บริเวณชายแดน รวมทั้งเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

090101 090102 090201 090202
090203 090301 090302 090303

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

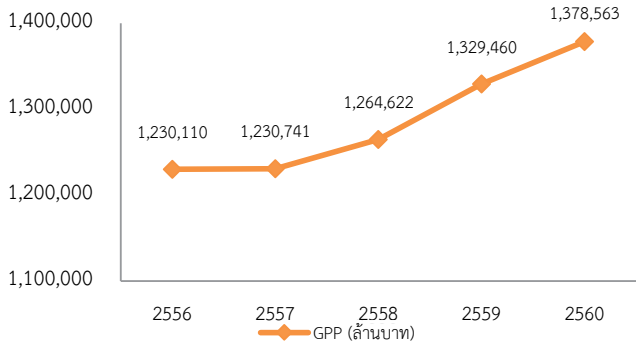
เป้าหมาย

090101 การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพิ่มขึ้น

การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) เป็นการวางรากฐานการพัฒนาประเทศไทยในระยะยาว เพื่อยกระดับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้กลายเป็นจุดศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในระดับโลก รองรับการลงทุนในอุตสาหกรรมคลัสเตอร์ และอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ ซึ่งจะเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอีก 20 ปีข้างหน้า นำไปสู่การสร้างการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดให้เพิ่มขึ้นและการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษได้รับการยกระดับ ซึ่งการขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายควรดำเนินการในด้านความพร้อมของปัจจัยการผลิตและปัจจัยแวดล้อมที่สนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาและวิจัยอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว หรือทรัพยากรอื่น ๆ นโยบายส่งเสริมการลงทุนที่ดึงดูดและสร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุน ที่สามารถกระตุ้นและดึงดูดการลงทุนได้จากนักลงทุนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และการจ้างงานในพื้นที่ จะช่วยส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นนัยสำคัญ

ที่มา: คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พบว่า ในปี 2560 มีผลิตภัณฑ์มวลรวมมูลค่า 1,378,563 ล้านบาท หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 3.69 จากปีก่อนหน้า เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายในปี 2565 ที่ร้อยละ 6.3 และมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (2556 – 2560) ที่ร้อยละ 2.75 คาดว่าเป็นผลมาจากการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ของภาครัฐที่ยังอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน

090101

การดำเนินการที่ผ่านมา การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่มีกลไกและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยมีสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเป็นผู้รับผิดชอบขับเคลื่อนการพัฒนาดังกล่าว ซึ่งในช่วงปี 2561 ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานอาทิ โครงการเชื่อมโยงการเดินทางของผู้โดยสารสนามบินหลัก (ดอนเมือง สุวรรณภูมิ อู่ตะเภา) โดยรถไฟความเร็วสูงแบบไร้รอยต่อ โครงการพัฒนาสนามบินอู่ตะเภาและเมืองการบินภาคตะวันออก และท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ระยะที่ 3 ทั้งนี้ยังได้ดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับเขตพื้นที่พัฒนา อาทิ เขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล (EECd) และเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษ รวมถึงโครงการการให้บริการภาครัฐแบบเบ็ดเสร็จครบวงจร (OSS) เพื่อเป็นการสร้างความพร้อมในการรองรับการลงทุน ในส่วนของการเตรียมความพร้อมด้านแรงงาน ได้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง โดยดำเนินโครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่และอาชีวะพันธุ์ใหม่ ระยะเวลา 5 ปี (2561-2565) รองรับ 12 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ทั้งแรงงานในระดับปริญญาตรีด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรม และแรงงานจบประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) รวมถึงการจัดศูนย์ความร่วมมือ EEC Automation Park โดยเป็นความร่วมมือและการสนับสนุนระหว่างสถาบันภาครัฐและภาคเอกชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกในช่วงที่ผ่านมายังไม่ขยายตัวตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากโครงการที่ได้รับการอนุมัติงบประมาณยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ โดยเฉพาะโครงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่ยังอยู่ในช่วงของการดำเนินงาน ซึ่งจะปรากฏผลในระยะต่อไป รวมทั้งยังขาดแคลนแรงงานทักษะสูงเพื่อรองรับอุตสาหกรรมแห่งอนาคต นอกจากนี้ประชาชนบางส่วนยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกไม่เพียงพอ และได้รับผลกระทบจากการพัฒนา อาทิ ปัญหามลพิษทางอากาศ และปัญหาการจราจร เป็นต้น ซึ่งจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาจำเป็นต้องประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจให้ประชาชนได้รับรู้ประเด็นการพัฒนาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยภาครัฐจะต้องเร่งการดำเนินการการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ให้แล้วเสร็จตามแผน และกำหนดนโยบายหรือมาตรการเพื่อส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในพื้นที่ และพัฒนาทักษะแรงงานให้ตรงตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และจะก่อให้เกิดการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามภาครัฐจะต้องจัดทำแผนงานรองรับการขยายตัวของเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้ผลกระทบเชิงลบจากการพัฒนาน้อยที่สุด ซึ่งการที่จะบรรลุเป้าหมายนั้นหน่วยงานรับผิดชอบจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมใหม่ที่รัฐบาลต้องการให้เกิดการลงทุน พร้อมทั้งยังต้องเร่งพัฒนาบุคลากรและแรงงานให้สามารถรองรับและส่งเสริมตลาดอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่ให้ได้เพิ่มมากขึ้น

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

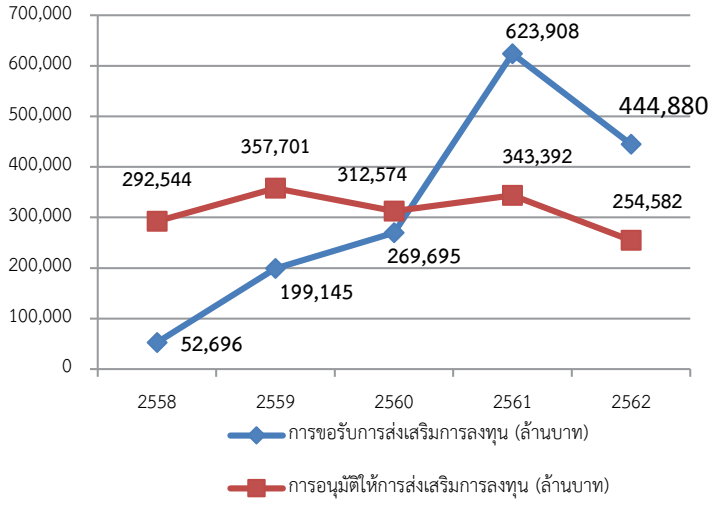
เป้าหมาย

090102 การลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สมบูรณ์แบบของประเทศในพื้นที่บริเวณชายฝั่งตะวันออก ช่วยผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้ประเทศไทยก้าวสู่ประเทศพัฒนาแล้วในปี 2580 โดยการปรับโครงสร้างการผลิต การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง เพื่อยกระดับการพัฒนาสู่อุตสาหกรรมขั้นสูงของประเทศ สอดรับกับบริบทโลกยุคใหม่ พัฒนาพื้นที่ให้เป็นอัจฉริยะน่าอยู่ มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ทันสมัยและให้ความสำคัญกับการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการยกระดับการพัฒนาแบบก้าวกระโดดและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้น นอกจากนั้นแล้วยังเป็นอีกหนึ่งกลไกในการสนับสนุนการขยายของผลิตภัณฑ์มวลรวมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดและการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดได้รับการยกระดับ ซึ่งความพร้อมของปัจจัยการผลิตและปัจจัยแวดล้อมที่สนับสนุนการลงทุน และนโยบายส่งเสริมการลงทุนที่ดึงดูดและสร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะช่วยส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ พร้อมกับมูลค่าการลงทุนที่เพิ่มขึ้นของพื้นที่พัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้อย่างเป็นนัยสำคัญ

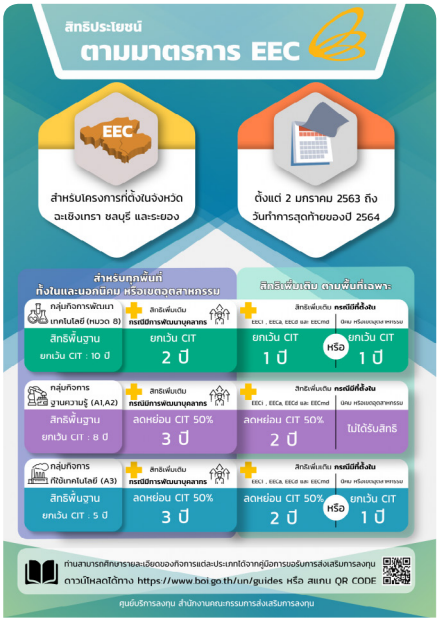
สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา) ในช่วงปี 2561-2562 มีการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนรวม 840 โครงการ เงินลงทุน 597,574 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่มีการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนรวม 300 โครงการ เงินลงทุน 312,574 ล้านบาท ซึ่งปัจจุบันได้บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก วงเงิน 500,000 ล้านบาท ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ภาครัฐให้ความสำคัญในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการให้ครอบคลุมและได้มาตรฐาน เพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย และมีมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่ดึงดูดนักลงทุนทั้งจากในและต่างประเทศ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

090102

การดำเนินการที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้จัดทำมาตรการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยการปรับปรุงมาตรการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษ อาทิ การเพิ่มกิจการเป้าหมายและสิทธิภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยการเพิ่มประเภทของกิจการเป้าหมายให้ครอบคลุมและกว้างขึ้น เพื่อดึงดูดนักลงทุน อาทิ (1) กิจการในกลุ่มที่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 5-8 ปีตามสิทธิพื้นฐานเกือบทุกประเภท หรือยกเว้นกิจการบางกลุ่ม เช่น กิจการที่ไม่ได้จัดตั้งสถานประกอบการชัดเจน กิจการที่มีเงื่อนไขบังคับเรื่องที่ตั้ง สถานประกอบการซึ่งไม่อยู่ในพื้นที่พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นต้น และ (2) กิจการในกลุ่มการพัฒนาเทคโนโลยีเป้าหมาย ได้แก่ ไบโอเทคนาโนเทค วัสดุขั้นสูง และดิจิทัล และกลุ่มที่สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีเป้าหมาย อาทิ กิจการออกแบบทางอิเล็กทรอนิกส์ การวิจัยและพัฒนา และการบริการทดสอบทางวิทยาศาสตร์ ทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนายกระดับทักษะบุคลากรในความรู้ทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมด้วย การให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีเงินได้ส่วนบุคคลกับอุตสาหกรรมที่มีการมีการพัฒนาบุคลากรไทยในด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามรูปแบบที่กำหนด เช่น โครงการ Work-integrated Learning (WiL) สหกิจศึกษาและทวิภาคี เป็นต้น

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ถึงแม้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกจะเพิ่มสูงขึ้น แต่ผลกระทบจากการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาส่งผลให้ประชาชนบางส่วนในพื้นที่เคลื่อนย้ายแรงงาน ดังนั้นภาครัฐจะต้องเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าวและเร่งจัดทำแผนงานหรือมาตรการเพื่อรองรับผลกระทบเชิงลบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น มลพิษทางอากาศ น้ำเสีย การขาดแคลนน้ำ และผลกระทบทั้งทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาการจราจร ปัญหาขยะ ปัญหาความแออัดในการรับบริการสาธารณะ และปัญหาสภาพแวดล้อมเมืองที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับการขยายตัวของการผลิตภาคอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขาดแคลนแรงงานทักษะสูงที่มีความรู้ ความสามารถ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมอัจฉริยะและอุตสาหกรรมแห่งอนาคต ถือเป็นอีกปัจจัยสำคัญของขับเคลื่อนในช่วยให้การขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้นประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายมูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่กำหนดไว้ ภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องให้การสนับสนุนการพัฒนาด้านต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย การพัฒนาศูนย์กลางทางการเงิน การวางแผนการขยายตัวของเมือง รวมทั้งการพัฒนาทักษะแรงงาน เพื่อให้พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีความพร้อมทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านบุคลากรเพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นแหล่งอุตสาหกรรมขั้นสูงของประเทศ รวมทั้งเร่งรัดการดำเนินโครงการที่ได้รับอนุมัติงบประมาณไปแล้ว นอกจากนี้ภาครัฐต้องกำหนดมาตรการและสิทธิประโยชน์ในการลงทุนให้มีความชัดเจน เหมาะสม และต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการลงทุนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมนวัตกรรมสูง อย่างไรก็ตาม ควรให้ความสำคัญกับประชาชนในพื้นที่ทุกกลุ่มให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน และวางแผนเพื่อรองรับผลกระทบเชิงลบที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้การพัฒนาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

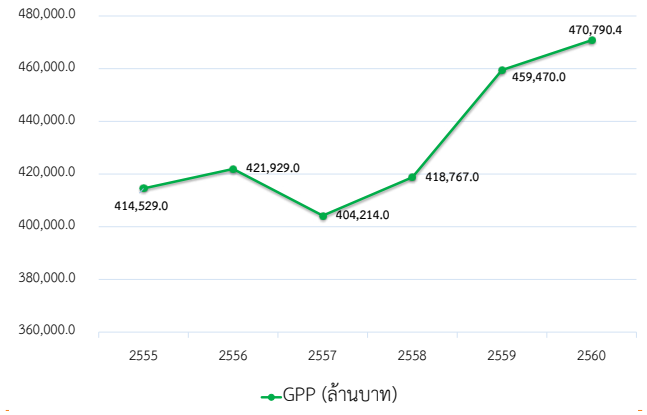
แผนแม่บทย่อย การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

เป้าหมาย

090201 การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และทางออกทางทะเลของภาคใต้ตอนบน (จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช) โดยใช้ศักยภาพของที่ตั้งฐานทรัพยากรและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่อยอดการพัฒนายกระดับการผลิตและแปรรูปสินค้าจากวัตถุดิบในพื้นที่ เพื่อให้เขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เป็นต้นแบบของพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และศูนย์กลางการพัฒนาที่สำคัญของภาค เกิดการเชื่อมโยงการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวระหว่างฝั่งตะวันออกและตะวันตก และเชื่อมโยงไปยังกลุ่มประเทศ BIMSTEC และเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) ซึ่งจะนำไปสู่การทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนขยายตัวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ยังเป็นการขับเคลื่อนการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดให้เพิ่มขึ้นและยกระดับการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด ซึ่งการที่จะดำเนินการให้วัตถุประสงค์และเป้าหมายนั้นบรรลุจะได้จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรม การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค สาธารณูปการเพื่อสนับสนุนการลงทุน การขนส่งและโลจิสติกส์ นโยบายส่งเสริมการลงทุนที่สนับสนุนและมีทิศทางชัดเจน การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าการเกษตรและการท่องเที่ยว ความพร้อมของปัจจัยการผลิตและปัจจัยแวดล้อมที่สนับสนุน และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้มาตรฐาน

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพื่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจของพื้นที่ กำหนดเป้าหมายอัตราขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี โดยในปี 2560 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GRP ณ ปีปัจจุบัน) มูลค่า 470,790 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 2.46 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา และมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (2556 – 2560) ร้อยละ 3.11 แต่ยังคงห่างจากค่าเป้าหมาย เนื่องจากแผนพัฒนาเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เริ่มดำเนินโครงการในปี 2562 เป็นช่วงเริ่มต้นของการดำเนินงานโครงการ ประกอบกับหลายโครงการเป็นการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน ดังนั้นภาครัฐจึงต้องเร่งรัดการดำเนินโครงการให้แล้วเสร็จตามแผน

การดำเนินการที่ผ่านมา การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ยังไม่ปรากฏผลสำเร็จของการดำเนินโครงการมากนัก เนื่องจากได้รับความเห็นชอบจากมติ ครม. เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2562 การดำเนินงานส่วนใหญ่จึงอยู่ระหว่างการเริ่มต้น โดยเฉพาะโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการลงทุนเพื่อพัฒนาสู่ประตูการค้าฝั่งตะวันตก (Western Gateway) และการพัฒนาประตูสู่การท่องเที่ยวอ่าวไทยและอันดามัน (Royal Coast and Andaman Route) อาทิ การพัฒนาท่าเรือระนอง การก่อสร้างขยายถนนทางหลวง 4 ช่องจราจร โครงการรถไฟทางคู่ช่วงชุมพร – สุราษฎร์ธานี และการพัฒนาท่าอากาศยานระนอง เป็นต้น ในขณะที่โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพและการแปรรูปการเกษตรมูลค่าสูง (Bio-Based & Processed Agricultural Product) บางส่วนอยู่ระหว่างการศึกษาความเหมาะสมและขอรับการจัดสรรงบประมาณในปี 2563 ทั้งนี้หากโครงการดังกล่าวแล้วเสร็จจะทำให้อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจในพื้นที่เพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เริ่มดำเนินงานในปี 2562 ทำให้ภาคีการพัฒนาหลายภาคส่วนยังมีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอ จึงไม่ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการพัฒนาเท่าที่ควร รวมทั้งขาดกลไกการบริหารการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่ชัดเจน นโยบายส่งเสริมการลงทุนที่สนับสนุนและเอื้อต่อการลงทุน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้มาตรฐาน และการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าจากการเกษตรและการท่องเที่ยวเพื่อเป็นส่วนในการสนับสนุนการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ นอกจากนี้แผนงานโครงการส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานหลักของพื้นที่ ได้แก่ ถนน รถไฟ สนามบิน และท่าเรือ ที่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน ซึ่งในช่วงแรกยังไม่สะท้อนผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด ควรเร่งดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อเป็นกลไกการขับเคลื่อนและกำกับการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งเร่งดำเนินงานโครงการสำคัญภายใต้แผนงานให้เป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด อาทิ โครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่ช่วงชุมพร – ระนอง โครงการก่อสร้างถนน Royal Coast ช่วงชุมพร – ระนอง โครงการสำรวจและออกแบบก่อสร้างท่าเรือสำราญ Thailand Riviera จ.ชุมพร โครงการพัฒนาศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานและส่งเสริมการตลาดของท่าเรือระนอง ตลอดจนติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการพัฒนาด้านการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว (Royal Coast & Andaman Route) ในพื้นที่ชุมพร – ระนอง และโครงการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพและการแปรรูปอุตสาหกรรมเกษตรมูลค่าสูง (Bio-Base and Produced Agricultural Product) เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว และเพิ่มมูลค่าจากอุตสาหกรรมเกษตรสำคัญของพื้นที่ (ยางพารา ปาล์มน้ำมัน) ซึ่งเป็นโครงสร้างการผลิตหลักที่เป็นแหล่งรายได้สำคัญให้กับพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

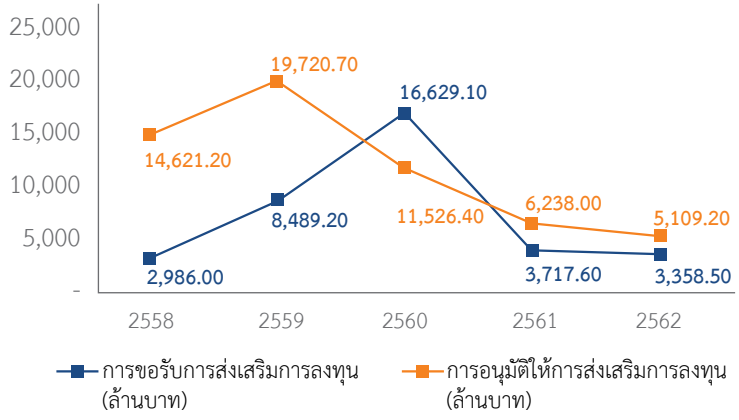

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

เป้าหมาย

090202 การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้น

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และทางออกทางทะเลของภาคใต้ตอนบน โดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม และความได้เปรียบทางกายภาพและที่ตั้งของพื้นที่ การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้นนั้นถือเป็นการดำเนินงานที่สนับสนุนการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด ทั้งยังช่วยยกระดับการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดอีกด้วย ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในพื้นที่จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช โดยควรพิจารณาให้ความสำคัญในการดำเนินการ การมีกลไกการบริหารจัดการการพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสม นโยบายส่งเสริมการลงทุนที่เอื้อสิทธิประโยชน์และมีทิศทางชัดเจน รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากความสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย มูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช) ระหว่างปี 2561 – 2562 มีการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนรวม 56 โครงการ เงินลงทุน 11,347.20 ล้านบาท ลดลงจากปี 2560 ซึ่งมีการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนรวม 16 โครงการ เงินลงทุน 11,526.40 ล้านบาท สะท้อนว่ายังห่างจากค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ (มูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ระหว่างปี 2561–2565 จำนวน 100,000 ล้านบาท) จึงจำเป็นที่ภาครัฐจะต้องเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งมีนโยบายหรือมาตรการเพื่อจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนในพื้นที่

การดำเนินการที่ผ่านมา เนื่องจากการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืนยังเป็นนโยบายใหม่ของรัฐบาล โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2562 ดังนั้นการดำเนินการของภาครัฐในช่วงในช่วงที่ผ่านมาจึงเน้นไปที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการลงทุนในพื้นที่ ได้แก่ โครงการพัฒนาท่าเรือระนอง โครงการก่อสร้างขยายถนน 4 ช่องจราจรทางหลวงตอนระนอง – พังงา โครงการรถไฟทางคู่ช่วงชุมพร – สุราษฎร์ธานี โครงการก่อสร้างถนน Royal Coast ช่วงชุมพร – ระนอง (ต่อจากช่วงสมุทรสงคราม – เพชรบุรี – ประจวบคีรีขันธ์) และโครงการจัดตั้ง SECr ศูนย์ความเชี่ยวชาญการวิจัยเชิงพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ การดำเนินการดังกล่าวเป็นการสนับสนุนปัจจัยหลักสู่ความสำเร็จในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการลงทุน อย่างไรก็ตาม กรณีโครงการลงทุนขนาดใหญ่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการและจะปรากฏผลการดำเนินการในช่วงต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืนยังเป็นนโยบายใหม่ที่เริ่มดำเนินการในปี 2562 โครงการส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานซึ่งยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จและยังไม่ปรากฏผลในช่วงที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังขาดกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ชัดเจน ประกอบกับส่วนราชการและประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาดังกล่าว ส่งผลให้ขาดความพร้อมในการดำเนินการและเสนอโครงการเพื่อขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาดังกล่าวไม่มากนัก อีกทั้งมาตรการส่งเสริมการลงทุนยังขาดความชัดเจนและไม่ได้มีมาตรการจูงใจและสิทธิพิเศษที่แตกต่างจากพื้นที่ทั่วไป ไม่สามารถจูงใจให้เกิดการลงทุนในพื้นที่ รวมถึงการประยุกต์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมพื้นบ้านในการต่อยอดการเพื่อก่อให้เกิดการลงทุน ดังนั้นต้องให้ความสำคัญกับกลไกการบริหารจัดการ มาตรการส่งเสริมการลงทุนและการสร้างศักยภาพของพื้นที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นปัจจัยหลักสู่ความสำเร็จเพื่อผลักดันให้เกิดการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงต้องเร่งรัดการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนานโยบายพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและกำกับให้ส่วนราชการดำเนินโครงการเพื่อสนับสนุนการพัฒนาดังกล่าว รวมทั้งกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่มีความชัดเจนและเหมาะสมเพื่อจูงใจให้เกิดการลงทุนในพื้นที่ ตลอดจนเร่งรัดและติดตามการดำเนินโครงการสำคัญที่ได้รับอนุมัติงบประมาณแล้ว ได้แก่ โครงการพัฒนาท่าเรือระนอง โครงการก่อสร้างถนน Royal Coast ช่วงชุมพร – ระนอง และโครงการรถไฟทางคู่ช่วงชุมพร – สุราษฎร์ธานี รวมถึงผลักดันโครงการสำคัญที่ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ได้แก่ โครงการพัฒนาท่าอากาศยานระนอง และโครงการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดการยอมรับและสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ดังนั้นเมื่อมีกลไกบริหารจัดการรองรับ มีโครงสร้างพื้นฐานที่ได้มาตรฐานและเพียงพอ และมีมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่เหมาะสมจะทำให้ภาคเอกชนให้ความสนใจเข้ามาลงทุนมากขึ้นและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

เป้าหมาย

090203 เมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืนมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และทางออกทางทะเลของภาคใต้ตอนบน โดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม และความได้เปรียบทางกายภาพและที่ตั้งของพื้นที่ อย่างไรก็ตาม นอกจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจแล้ว เป้าหมายอีกประการหนึ่งคือการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาร่วมกันและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการลงทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นให้มีการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ศูนย์กลางความเจริญของแต่ละเมือง สนับสนุนการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งอนุรักษ์ จัดระบบ และเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมืองให้เพียงพอต่อจำนวนประชากร โดยการพัฒนาเมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่นั้น ถือเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการยกระดับการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดทั้งยังเป็นผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพิ่มขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้ การจะบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาเมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างเป็นรูปธรรม จะต้องพิจารณาให้ความสำคัญกับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ การกำหนดและบังคับใช้ผังเมือง และการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของเมืองเป้าหมาย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย มีการประกาศใช้ผังเมืองรวมจังหวัดในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ทั้ง 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา และการดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้อง ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณูปโภค บริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อมในบริเวณแนวเขต รวมทั้งมีการกำหนดประเด็นการพัฒนาเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดชุมพรและระนอง ดังนี้ จังหวัดชุมพร กำหนดแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับเมืองน่าอยู่ ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค การส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน การสร้างความรู้ในการดูแลสุขภาพ การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมดุล และการใช้เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จังหวัดระนอง กำหนดแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับเมืองน่าอยู่ ได้แก่ การพัฒนาเสริมสร้างความมั่นคง ปลอดภัย และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และการพัฒนาด้านการจัดการ อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นไปตามปัจจัยหลักสู่ความสำเร็จในเรื่องการมีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม การกำหนดและบังคับใช้ผังเมือง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาเมืองน่าอยู่ในปี 2565 (พื้นที่เป้าหมายได้แก่จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง)

จังหวัด	การประกาศใช้ผังเมืองรวมจังหวัด	การกำหนดประเด็นเมืองน่าอยู่ในแผนพัฒนาจังหวัด
จังหวัดระนอง	✓	✓
จังหวัดชุมพร	✓	✓

หมายเหตุ: ประมวลจากการประกาศใช้ผังเมืองรวมจังหวัดและแผนพัฒนาจังหวัด

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐมีการบูรณาการงบประมาณเพื่อพัฒนาเมืองน่าอยู่ในจังหวัดชุมพรและจังหวัดระนอง ทั้งงบประมาณของกระทรวง/กรม และงบประมาณของจังหวัด โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ เช่น การป้องกันและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาศูนย์บริการทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในพื้นที่ระเบียบเศรษฐกิจภาคใต้ การขยายพื้นที่จำหน่ายน้ำในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ การจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค การขยายเขตไฟฟ้า การพัฒนาระบบสารสนเทศ การเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคเพื่อพัฒนาเมืองน่าอยู่ นอกจากนี้ได้มีความร่วมมือกับองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น (JICA) ในการเพิ่มศักยภาพการจัดทำแผนการพัฒนาเมืองน่าอยู่ในพื้นที่จังหวัดชุมพรและระนอง ซึ่งการดำเนินการข้างต้นเป็นไปตามปัจจัยหลักสู่ความสำเร็จของการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ถึงแม้ในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานราชการทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่จะดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาเมืองไปสู่การเป็นเมืองน่าอยู่ แต่การพัฒนาดังกล่าวจะสำเร็จตามเป้าหมายได้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชน ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ซึ่งปัจจุบันยังเข้ามามีส่วนร่วมไม่มากนัก เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองน่าอยู่ จึงมีท้องถิ่นร่วมดำเนินโครงการไม่มากนัก นอกจากนี้เนื่องจากยังเป็นช่วงเริ่มต้นของโครงการการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ โครงการส่วนมากจึงเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานประเภทถนน การขยายเขตไฟฟ้าและประปา แต่ยังมีโครงการประเภทการพัฒนาคุณภาพชีวิต การสร้างความปลอดภัยในชุมชน การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง และการพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองค่อนข้างน้อย จึงจำเป็นต้องพัฒนาในประเด็นดังกล่าวต่อไปเพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาคใต้และขยายตัวของเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยหลักสู่ความสำเร็จในการผลักดันไปสู่การเป็นเมืองน่าอยู่

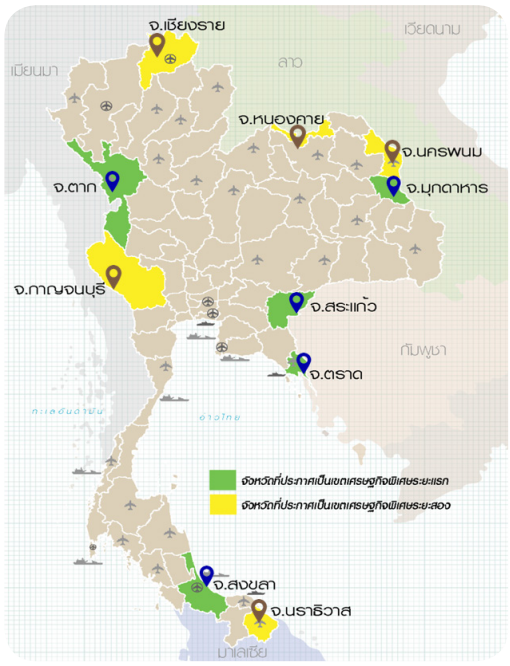
ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาเมืองน่าอยู่ในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดความยั่งยืนควรให้ความสำคัญกับสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาเมืองน่าอยู่ สำหรับภาคเอกชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองและปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ต้องมีการบังคับใช้ผังเมืองรวมของจังหวัดและสนับสนุนให้จัดทำผังเมืองระดับย่อย ได้แก่ ผังเมืองรวมเมือง ผังเมืองรวมชุมชน และผังเมืองเฉพาะที่มีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ศูนย์กลางของจังหวัดเพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง โดยมีการจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้การพัฒนาเมืองเป็นไปอย่างมีระบบและสามารถติดตามผลการดำเนินงานได้ รวมทั้งสนับสนุนให้มีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน เช่น การกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย และการจัดการมลพิษ ดังนั้นเมื่อมีการบังคับใช้ผังเมือง การพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตตลอดจนการพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยในพื้นที่จะส่งผลให้เมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ได้รับการพัฒนาเป็นเมืองน่าอยู่ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

เป้าหมาย

090301 การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น

ปี 2558 ประเทศไทยได้ประกาศเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรกและระยะสอง รวม 10 จังหวัด

มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดนใน 10 พื้นที่ชายแดนเป้าหมาย ได้แก่ ตาก สระแก้ว มุกดาหาร ตราด สงขลา หนองคาย นครพนม กาญจนบุรี นราธิวาส และเชียงราย เพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชน จัดระเบียบความมั่นคงชายแดน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยใช้ประโยชน์จากศักยภาพของพื้นที่และการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยการบรรลุเป้าหมายสู่ความสำเร็จดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น ควรพิจารณาให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบการให้บริการเพื่อรองรับกิจกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน การส่งเสริมการลงทุนและมาตรการสนับสนุนผู้ประกอบการ รวมถึงการยกระดับคุณภาพฝีมือแรงงานและพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งการที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น เป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดให้เติบโตและยกระดับการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพื่อมุ่งสู่การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การจัดทำข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในปัจจุบันมีเพียงการจัดทำข้อมูลในระดับประเทศ รายภาค และในระดับย่อยที่สุดคือรายจังหวัด ซึ่งขอบเขตพื้นที่ของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนครอบคลุมระดับตำบล ทำให้การประเมินผลการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนยังไม่สามารถประเมินจากอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ได้โดยตรง อย่างไรก็ดี ในปี 2562 การพัฒนาโครงการสำคัญในพื้นที่ได้เริ่มแล้วเสร็จ อาทิ ทางหลวงหมายเลข 12 ตาก-แม่สอด สะพานข้ามแม่น้ำเมยแห่งที่ 2 ด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ และนิคมอุตสาหกรรมสระแก้วซึ่งเปิดรับการลงทุนได้แล้ว นอกจากนี้ มีเอกชนลงทุนในพื้นที่พัฒนาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรีและนครพนมแล้ว (ในช่วงปี 2561-2562) ตลอดจนมีการขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) และนิติบุคคลจัดตั้งใหม่เพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้มูลค่าการลงทุนรวมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้นจากประมาณ 17,000 ล้านบาทในปี 2560 เป็น 24,000 ล้านบาท ในปี 2562 นอกจากนี้ โครงการโครงสร้างพื้นฐานส่วนใหญ่และนิคมอุตสาหกรรมสงขลาจะทยอยแล้วเสร็จในช่วงปี 2563-2565 ซึ่งคาดว่าจะส่งผลให้อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบรรลุผลตามเป้าหมายได้

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2561-2562 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งด้านคมนาคมขนส่ง สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ นิคมอุตสาหกรรม และด้านสาธารณสุข เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการลงทุน รวมทั้งยังได้ให้สิทธิประโยชน์การลงทุนเพื่อจูงใจภาคเอกชน และการจัดฝึกอบรมยกระดับฝีมือแรงงานเพื่อรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้จัดหาที่ดินราชพัสดุและบริหารจัดการให้เอกชนหรือการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) เช่าลงทุน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่ทั้งทางตรงและทางอ้อม และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนให้อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง เพิ่มศักยภาพการส่งออก เพิ่มการจ้างงานและช่วยกระจายรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ผ่านมาถือเป็นช่วงพัฒนาโครงการ โดยส่วนใหญ่เป็นการจัดสรรงบประมาณเพื่อเตรียมความพร้อมของพื้นที่ โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน เนื่องจากต้องสำรวจ จัดหาที่ดิน ออกแบบ และก่อสร้าง และบางโครงการต้องทำความตกลงและหารือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในขณะที่การได้มาซึ่งที่ดินราชพัสดุเพื่อนำร่องให้เอกชนหรือ กนอ. เช่าในบางพื้นที่ต้องใช้เวลาในการเจรจากับราษฎรในพื้นที่ ทั้งนี้ ภาครัฐจำเป็นต้องมีการดำเนินการกำหนดนโยบายและสิทธิพิเศษต่าง ๆ และการยกระดับคุณภาพฝีมือแรงงานให้เหมาะสมกับความต้องการของนักลงทุนเพื่อให้เกิดการลงทุนและการขยายตัวทางเศรษฐกิจในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระยะต่อไปควรเร่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและด่านศุลกากร การอำนวยความสะดวกในการผ่านแดน การเพิ่มประสิทธิภาพระบบสาธารณูปโภค (ระบบไฟฟ้าและประปา) รวมทั้งการเร่งรัดจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้แล้วเสร็จตามแผน ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการลงทุนและกำหนดมาตรการสนับสนุนผู้ประกอบการให้สอดคล้องกับประเภทกิจการ รวมทั้งการดำเนินงานด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์เชิงรุกอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากร แรงงาน และผู้ประกอบการในพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและสามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้น

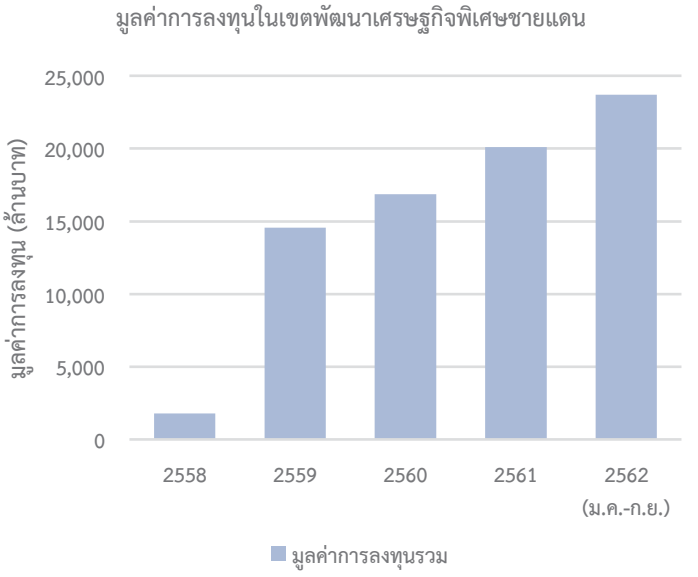

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

เป้าหมาย

090302 การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น

โดยมูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ที่เพิ่มขึ้นนั้นจะส่งผลดีต่อการยกระดับการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด รวมถึงก่อให้เกิดการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดอีกด้วย ซึ่งมูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ประกอบด้วย การขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) การลงทุนของเอกชนเพื่อพัฒนาที่ราชพัสดุ การจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจใหม่ และการขอใช้สิทธิประโยชน์ภายใต้มาตรการส่งเสริมการลงทุนของกรมศุลกากร ซึ่งภาครัฐจำเป็นจะต้องให้การสนับสนุนเพื่อจูงใจและสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนเพื่อผลักดันให้การลงทุนดังกล่าวบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้โดยจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนความพร้อมของพื้นที่สำหรับอุตสาหกรรม เช่น การจัดหาพื้นที่สำหรับนำร่องการลงทุน ความมั่นคงปลอดภัยในพื้นที่ เป็นต้น การบริหารจัดการแรงงาน ทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างชาติ รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการพื้นที่พิเศษทั้งในเรื่องกฎระเบียบและมาตรการส่งเสริมการลงทุน

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

สถานการณ์บรรลุเป้าหมาย โครงการพัฒนาสำคัญเริ่มแล้วเสร็จในปี 2562 และจะทยอยแล้วเสร็จในช่วงปี 2563-2565 อย่างไรก็ดี แม้ว่าโครงการสำคัญเพิ่งเริ่มแล้วเสร็จ ในช่วงปี 2561-2562 มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนทั้ง 10 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปี 2560 รวมประมาณ 6,829 ล้านบาท โดยเป็นการขอรับการส่งเสริมการลงทุนจาก สกท. 2,055 ล้านบาท โครงการลงทุนของเอกชนในพื้นที่พัฒนาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรีและนครพนม 2,105 ล้านบาท การจัดตั้งธุรกิจใหม่ 2,669 ล้านบาท ซึ่งมูลค่าการลงทุนดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนอยู่ในช่วงของการพัฒนาเพื่อให้พื้นที่มีความพร้อมสำหรับการลงทุน โดยในช่วงปี 2561-2562 รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด่านศุลกากร การบริหารจัดการแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง การจัดหาพื้นที่พัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการลงทุน การส่งเสริมและอำนวยความสะดวกการลงทุนของภาคเอกชน รวมทั้งการให้สิทธิประโยชน์ด้านการลงทุนในระดับสูงสุดสำหรับกิจการเป้าหมาย 13 กลุ่ม การจัดตั้งและเปิดให้บริการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (OSS) และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) และคณะอนุกรรมการ 6 ชุด ภายใต้ กนพ. เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะที่ผ่านมาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนขับเคลื่อนโดย กนพ. ซึ่งแต่งตั้งโดยคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 72/2557 และมีคณะอนุกรรมการ 6 ชุด ภายใต้ กนพ.ขับเคลื่อนการดำเนินงานในแต่ละด้าน อย่างไรก็ดี กนพ. ได้ถูกยกเลิกโดยคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2562 ทำให้การดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนขาดกลไกขับเคลื่อนนับแต่นั้นเป็นต้นมา นอกจากนี้ การจัดหาที่ดินราชพัสดุเพื่อนำร่องการลงทุนในบางพื้นที่ยังมีปัญหาราษฎรใช้ประโยชน์ที่ดินทำให้เอกชนและการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ยังไม่สามารถเข้าใช้ที่ดินราชพัสดุดังกล่าวเพื่อพัฒนาโครงการลงทุนได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบรรลุตามเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม ควรเร่งจัดตั้งกลไกการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมีกลไกการบริหารจัดการที่ชัดเจน คล่องตัว สามารถผลักดันการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องของการกำหนดมาตรการการส่งเสริมการลงทุน และการบริหารจัดการแรงงาน สำหรับการแก้ไขปัญหาราษฎรที่ใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งรัดดำเนินการตามกฎหมาย/กฎระเบียบ เพื่อให้พื้นที่มีความพร้อมรองรับการลงทุน

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

เป้าหมาย

090303 เมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น

สามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการลงทุนทั้งจากในและต่างประเทศ และจะสนับสนุนการขับเคลื่อนพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้เป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ของประเทศ ซึ่งส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของพื้นที่เขตเศรษฐกิจทั้งหมดและยกระดับการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด โดยเน้นการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานที่สามารถส่งเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนได้ โดยในช่วงปีที่ 1-5 เน้นการพัฒนาเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสู่ความสำเร็จนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดและบังคับใช้ผังเมือง ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ณ ปี 2562 มีความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในปี 2565 ค่อนข้างสูง เนื่องจากมีการสนับสนุนให้เป็นเมืองน่าอยู่ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเมืองทั้งถนน ระบบไฟฟ้าและประปา ระบบกำจัดขยะ และการให้บริการสุขภาพ รวมทั้งการจัดทำผังเมืองรวม นอกจากนี้ ยังมีการนำแนวคิดและเกณฑ์การประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนไปใช้เป็นเครื่องมือกำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองไปสู่เป้าหมายและยกระดับมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน จึงทำให้เทศบาลเมืองสะเดาได้รับรางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 เทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประเภทเทศบาลเมือง ในการประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนประจำปี 2562 โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2561-2562 เป็นการพัฒนาถนนทางหลวงและทางหลวงชนบท อาคารสาธารณสุขการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคติดต่อโรคอุบัติใหม่และภัยสุขภาพ การจัดทำผังเมืองรวม การบริหารจัดการขยะและน้ำเสีย การจัดหาแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทาน และปรับปรุงขยายการประปา รวมทั้งก่อสร้างสถานีไฟฟ้า ตลอดจนการสนับสนุนการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่อื่น ๆ อาทิ ก่อสร้างถนนในชุมชน ก่อสร้างอาคารเอนกประสงค์ ปรับปรุงภูมิทัศน์ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จการเพิ่มประสิทธิภาพโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค

090303

ภาพท่องเที่ยว : เทศบาลเมืองสะเดา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการพัฒนาเมืองสะเดาให้เป็นเมืองน่าอยู่ จึงจำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนาเมืองทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและการท่องเที่ยว การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การให้บริการด้านสุขภาพ และการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นและคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ การวางและจัดทำผังเมืองรวมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา (สะเดา และปาดังเบซาร์) มีกระบวนการในการดำเนินการเพื่อบังคับใช้เป็นกฎหมายที่ต้องใช้เวลาในการดำเนินงานโดยปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนรวบรวมตรวจสอบพื้นที่คำร้องและเตรียมจัดประชุมที่ปรึกษาผังเมืองรวมฯ (ขั้นตอนที่ 7/18)

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาเมืองสะเดาซึ่งอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลาให้เป็นเมืองน่าอยู่ควรเร่งรัดขับเคลื่อนโครงการสำคัญให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเมืองที่สะท้อนความต้องการของพื้นที่ โดยควรให้ความสำคัญกับการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและการท่องเที่ยว พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคตและยกระดับรายได้ของประชาชนในพื้นที่ พัฒนาระบบสาธารณสุข บริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และเพิ่มประสิทธิภาพงานบริการเพื่อเสริมความมั่นคง นอกจากนี้ ยังควรเร่งรัดการจัดทำผังเมืองรวมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลาให้แล้วเสร็จโดยเร็วเพื่อเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา (สะเดา และปาดังเบซาร์) ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 10

การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

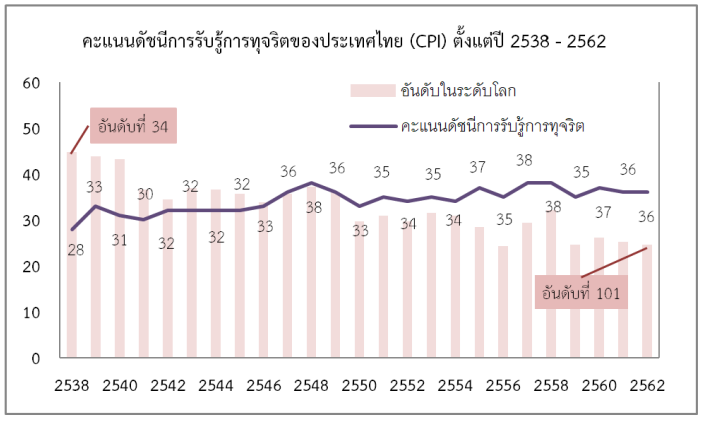
"พัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัย
ให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ
ด้วยการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรม
ที่พึงประสงค์"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ให้กับคนไทยในทุกช่วงวัย ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยมุ่งเน้นการสร้างความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตอาสา จิตสาธารณะ และความตระหนักถึงหน้าที่ต่อประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งการส่งเสริมให้ประชาชนยึดมั่นสถาบันหลักที่เป็นศูนย์รวมจิตใจให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยที่มีอัตลักษณ์และความโดดเด่นจนเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลก ทั้งในด้านความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีไมตรี ความเป็นมิตร โดยมุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ อาทิ ครอบครัว ชุมชน ศาสนา การศึกษา สื่อ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการหล่อหลอมคนไทยให้มีคุณธรรมจริยธรรม ในลักษณะที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิต โดยแผนแม่บทประเด็นนี้ มีเป้าหมายระดับประเด็นที่กำหนดให้ **คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

100001

คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น ซึ่งพิจารณาโดยดัชนีคุณธรรม 5 ประการ (ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสาธารณะ การเป็นอยู่อย่างพอเพียง การกระทำอย่างรับผิดชอบ ความเป็นธรรมทางสังคม) ในมิติของความซื่อสัตย์สุจริตหากพิจารณาจากดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index – CPI) พบว่าในปี 2562 ประเทศไทยได้รับคะแนนเท่ากันกับปี 2561 ที่ 36 คะแนน แต่ถูกจัดอันดับลดลงจากอันดับที่ 99 เป็น อันดับที่ 101 ส่วนในด้านความสุขของคนไทย เมื่อพิจารณาจากรายงานความสุขโลก ปี 2562 (World Happiness Report 2019) พบว่าประเทศไทยได้รับคะแนนที่ 6.008 คะแนน ซึ่งลดลงจากปี 2560 และ 2561 ที่ 6.424 และ 6.072 ตามลำดับ ส่วนในมิติของการมีจิตสาธารณะหากพิจารณาจากการจัดกิจกรรมจิตอาสาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2560 – ตุลาคม 2562 กระทรวงมหาดไทยรายงานว่ามีการจัดกิจกรรมจิตอาสาทั่วประเทศกว่า 37,574 ครั้ง และมีจิตอาสาที่เข้าร่วมทั้งหมดกว่า 5,634,689 คน ดังนั้นในภาพรวมของการขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าว ในมิติของการส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะถือว่ามีแนวโน้มที่ดีขึ้น ส่วนในมิติของความซื่อสัตย์สุจริตและการดำเนินนโยบายเพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความสุขนับว่ายังเป็นประเด็นที่มีความท้าทาย

ที่มา: สรุปข้อมูลจาก Transparency International

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายประเด็นข้างต้นเป็นสิ่งที่มีความท้าทาย เนื่องจากการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมนั้น เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการบ่มเพาะตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ยากต่อการควบคุมและเฝ้าระวังการบริโภคสื่อที่สร้างค่านิยมที่ไม่เหมาะสม ไม่สร้างสรรค์ จึงต้องอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมและการบูรณาการการทำงานร่วมกันจากทุกภาคส่วนในสังคมนอกเหนือจากหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ได้กำหนดแผนย่อยไว้ 3 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ *(1) การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างจิตสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่ดี* โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว การจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกสถานศึกษา และการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน *(2) การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ* เสริมสร้างและพัฒนากลไกเพื่อให้ภาคธุรกิจส่งเสริมสนับสนุนและสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดี รวมถึงมาตรการของภาครัฐเพื่อให้ภาคธุรกิจร่วมรับผิดชอบในการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดี *(3) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม* โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาท สิทธิ และหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดีให้กับประชาชนทั่วไป รวมทั้งส่งเสริมให้สื่อและสื่อสารมวลชนปฏิบัติงานบนเสรีภาพของสื่อควบคู่ไปกับจรรยาบรรณสื่ออย่างเคร่งครัดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนการพัฒนาระบบโครงสร้างเครือข่ายด้านข้อมูลเพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง มีคุณภาพ และเชื่อถือได้

100101 100201 100301

แผนแม่บทย่อย การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างจิตสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่ดี

เป้าหมาย

คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุล ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตน ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

100101

ในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น จำเป็นต้องสร้างความสมดุลทั้งด้านสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่วัยเด็กเพื่อให้ง่ายต่อการหล่อหลอมให้เป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสาธารณะและต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยใช้กลไกทางสังคม อาทิ ครอบครัว โรงเรียน วัด ชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม จะต้องส่งเสริมให้ครอบครัวมีความอบอุ่น มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพ การจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกสถานศึกษาที่สอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และการมีจิตสาธารณะ รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนา การสร้างกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน และการพัฒนาผู้นำชุมชนและบุคคลให้เป็นต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยสะท้อนจากประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนสะท้อนคุณธรรมจริยธรรม ณ ปี 2561 โดยการช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ที่ระดับร้อยละ 56.5 การตอบแทนผู้มีพระคุณอยู่ที่ระดับร้อยละ 83.2 ซึ่งมีความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 จากปี 2560 (ร้อยละ 54.1 และ 82.8 ตามลำดับ) ในระดับเป็นไปได้มาก อย่างไรก็ตาม ยังมีตัวชี้วัดเรื่องการยกโทษและให้อภัยอย่างจริงใจที่มีการปรับตัวลดลงเล็กน้อยจากข้อมูลปีฐาน (ร้อยละ 71.3) อยู่ที่ระดับร้อยละ 65.7

กิจกรรมการปฏิบัติตน	ความถี่ของการปฏิบัติตน				ไม่ทำ	ไม่มีโอกาสทำ
	ทุกครั้ง	ส่วนใหญ่	บางครั้ง	น้อยครั้ง		
ให้ความช่วยเหลือคนที่ต้องการความ	28.9	27.6	35.8	6.3	0.7	0.6
ช่วยเหลือแม้ไม่ใช่ญาติ ตอบแทนผู้มีพระคุณ หรือช่วยเหลือเรา	44.6	38.6	14.1	1.6	0.2	0.8
ยอมรับผิดและขอโทษในความผิดที่ทำหรือมี	23.8	46.0	26.1	2.7	0.5	0.9
ส่วนรับผิดชอบ ยกโทษและให้อภัยอย่างจริงใจ	19.1	46.6	30.1	3.0	0.5	0.7
แซงคิว	0.3	0.4	30.1	12.0	80.3	2.6
ทิ้งขยะในที่สาธารณะ	0.9	2.1	8.1	22.5	64.9	1.5

ที่มา: การสำรวจภาวะทางสังคม วัฒนธรรมและสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย พ.ศ. 2561

100101

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐได้มีการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าว โดยในช่วงปี 2561 – 2562 ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการผ่านสถานศึกษาในช่วงวัยเรียนเป็นหลัก อาทิ ด้านการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม ด้านการส่งเสริมบทบาทผู้นำและจิตอาสา ซึ่งนับว่าเป็นการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา กติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน การพัฒนาผู้นำชุมชนและบุคคลให้เป็นต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมนั้น เป็นประเด็นที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการบ่มเพาะตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก รวมทั้งการมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพล อาทิ เทคโนโลยีและสื่อที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ความรักสนุกและรักสบาย ขาดความอดทน ขาดวินัย และวัตถุนิยม ตลอดจนค่านิยมในการยอมรับคนที่มีฐานะมากกว่าคนดีมีคุณธรรม โดยการปลูกฝังและปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีนั้นต้องอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมและการบูรณาการการทำงานร่วมกันจากทุกภาคส่วนในสังคมนอกเหนือจากหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ดี การดำเนินงานที่ผ่านมาส่วนใหญ่ยังคงเป็นภาครัฐเป็นหลักในการดำเนินการและการดำเนินการยังคงมีลักษณะการดำเนินงานที่แยกส่วนกันตามกลุ่มเป้าหมายที่ตนรับผิดชอบเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมในระยะต่อไป ควรมีการดำเนินการในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะการดำเนินการสอดแทรกผ่านช่องทางที่เข้าถึงกลุ่มคนจำนวนมากและมีเนื้อหาที่หลากหลายและเหมาะกับกลุ่มคนในแต่ละช่วงวัย อาทิ การสอดแทรกผ่านสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ และเร่งขับเคลื่อนการดำเนินโครงการการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว สร้างเสริมความรู้และทัศนคติของพ่อแม่ในการปลูกฝังส่งเสริมค่านิยม วัฒนธรรม และคุณธรรมที่พึงประสงค์ การเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกในการส่งเสริมครอบครัวคุณธรรมที่เป็นการบูรณาการการมีส่วนร่วม การเพิ่มบทบาทและการเพิ่มศักยภาพของทุกภาคส่วน อาทิ โครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและความเป็นธรรม โครงการส่งเสริมคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา สร้างคนดีสังคมดี และการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน อาทิ โครงการชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวร โครงการประชารัฐร่วมพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งการพัฒนาผู้นำชุมชนและบุคคลให้เป็นต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้คนไทยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และมีพื้นที่หรือเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม และกิจกรรมจิตอาสาและการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง อาทิ โครงการพัฒนาองค์กรคุณธรรมสู่มาตรฐาน และโครงการสร้างคนดีสู่สังคม นอกจากนี้ ควรเร่งพัฒนาความรู้นวัตกรรมด้านคุณธรรม โดยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ อาทิ โครงการพัฒนาองค์ความรู้นวัตกรรมด้านคุณธรรม

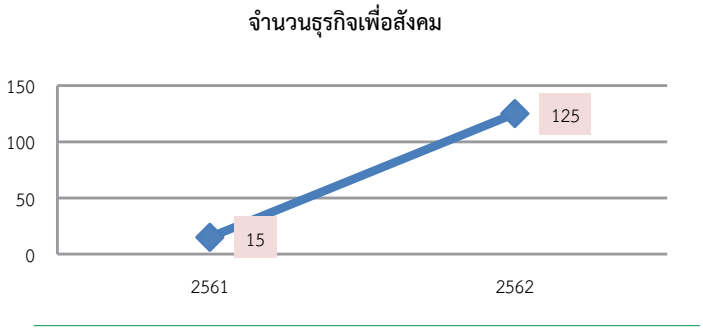
แผนแม่บทย่อย การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ

เป้าหมาย

ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น 100201

ในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจให้มีการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ คำนึงถึงการเติบโตที่เป็นมิตรกับทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ในการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยการสร้างมาตรการจูงใจให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาด้านสังคมในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ วิสาหกิจชุมชน รวมทั้งการกำหนดมาตรการเพื่อให้ภาคธุรกิจร่วมรับผิดชอบในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดี

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยสะท้อนจากจำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมที่เพิ่มขึ้น โดยในปี 2562 มีจำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมเพิ่มขึ้นอย่างมาก จากปี 2561 จำนวน 15 แห่ง เป็น 125 แห่ง ซึ่งเป็นผลจากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มีการจูงใจให้เกิดการจดทะเบียนบริษัทและทำให้สามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 ที่จำนวน 50 แห่งแล้ว

ที่มา: กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

100201

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐได้มีการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าว โดยในช่วงปี 2561 – 2562 ได้มีการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ มีการออกพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 และได้ขับเคลื่อนการทำงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ทำให้มีจำนวนวิสาหกิจเพื่อสังคมเพิ่มขึ้นจำนวนมาก และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ได้ส่งเสริมศักยภาพธุรกิจเพื่อสังคมผ่านโครงการ SET Social Impact Gym โดยได้พัฒนาธุรกิจเพื่อสังคมแล้วจำนวน 32 รายและส่งเสริมการสร้างธรรมาภิบาลที่ดีผ่านโครงการประเมินความยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จในการสร้างการรับรู้กับองค์กรภาคธุรกิจ การส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจเพื่อสังคม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าการดำเนินการที่ผ่านมาทำให้มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนธุรกิจเพื่อสังคมเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลจากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม ที่มีการจูงใจให้เกิดการจดทะเบียนบริษัท และทำให้สามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว แต่อย่างไรก็ตามภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังคงต้องมีการดำเนินการเพื่อสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปควรเร่งดำเนินโครงการในการติดตามประเมินผลธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมทั้งในเรื่องของความยั่งยืนของการดำเนินธุรกิจและการประกอบธุรกิจที่ส่งเสริมการลงทุนเพื่อสังคมอย่างแท้จริง ผ่านการดำเนินโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการ SET Social Impact Gym การส่งเสริมการรับรู้และสนับสนุนทางการเงินเพิ่มมากขึ้น อาทิ โครงการสร้างการรับรู้แก่องค์กรภาคธุรกิจและกลุ่มสตาร์ทอัพเพื่อสังคม โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนทางการเงินและการลงทุน (SE Bank) เสริมสร้างและพัฒนากลไก เพื่อให้ภาคธุรกิจส่งเสริมสนับสนุนและสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดี โดยการสร้างมาตรการจูงใจให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาด้านสังคมในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ โครงการพัฒนาข้อเสนอมาตรการทางภาษีที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่วิสาหกิจเพื่อสังคม และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อจับคู่ธุรกิจกับความต้องการของสังคม การส่งเสริมการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ และคำนึงถึงการเติบโตที่เป็นมิตรกับทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อาทิ โครงการประเมินความยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล

แผนแม่บทย่อย การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม

เป้าหมาย

สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ปลอดภัย และสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

100301

สื่อและสื่อสารมวลชนนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยต้องส่งเสริมให้สื่อและสื่อสารมวลชนปฏิบัติตามจรรยาบรรณสื่ออย่างเคร่งครัด การจัดเวลาและพื้นที่ออกอากาศให้แก่สื่อสร้างสรรค์ในช่วงเวลาที่มีผู้ชมมากที่สุด รวมทั้งการส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ โดยต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์/สื่อคุณภาพ ส่งเสริมให้สื่อและสื่อสารมวลชนปฏิบัติงานบนเสรีภาพควบคู่กับจรรยาบรรณของสื่อและมีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการพัฒนาช่องทางเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง และเชื่อถือได้

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

100301

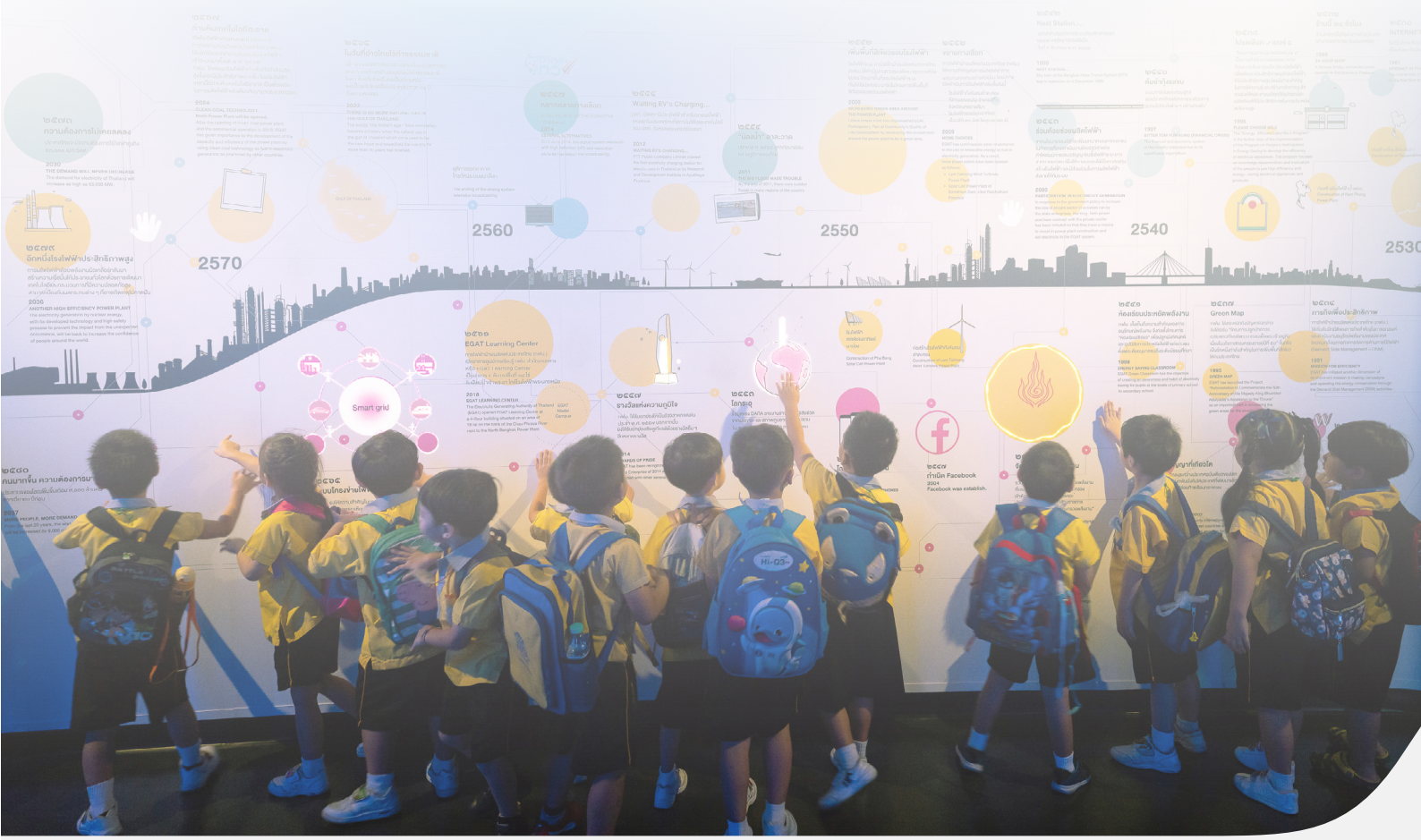
สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ซึ่งสะท้อนโดยระดับความสำเร็จของการสร้างการรับรู้ ความตระหนัก และการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย หากเทียบเคียงจากข้อมูลสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสื่อสารสนเทศ ณ ปี 2562 พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 68.1 ซึ่งมีความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในปี 2565 ในระดับเป็นไปได้มาก โดยยังคงต้องเร่งพัฒนาการใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม ส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรด้านสื่อสารมวลชนให้มีคุณภาพ และการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันความรู้ในการเลือกรับปรับใช้สื่อหรือการรู้เท่าทันสื่อและสื่อออนไลน์แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2561 – 2562 ได้มีการดำเนินการในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดกลไกและกระบวนการคัดกรอง เฝ้าระวัง และการรู้เท่าทันสื่อ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาช่องทางเพื่อสื่อสารกับสังคมให้เกิดการรับรู้และมีส่วนร่วมของประชาชน และด้านการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนาสื่อและนิเวศสื่อที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์ โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และสถาบันการศึกษาภาครัฐ โดยได้มีการดำเนินการสร้างความรู้เท่าทันสื่อแก่ประชาชนทั่วไป เช่น การให้ความรู้แก่ประชาชนผ่านช่องทางการสื่อสารของรัฐ การจัดกิจกรรมรณรงค์สร้างการรับรู้เท่าทันสื่อ และการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เป็นต้น

100301

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าการดำเนินงานโดยภาคส่วนต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะสามารถขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ แต่อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นของการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ยากต่อการควบคุมและเฝ้าระวังการบริโภคสื่อที่ไม่เหมาะสม ไม่สร้างสรรค์ โดยเฉพาะกลุ่มเด็ก เยาวชนและผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคมในระยะต่อไป ควรเร่งดำเนินโครงการที่สำคัญในการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง อาทิ โครงการส่งเสริมและพัฒนาช่องทางเพื่อสื่อสารกับสังคม ให้เกิดการรับรู้และมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้เฝ้าระวัง และการรู้เท่าทันสื่อ และพัฒนาระบบเฝ้าระวังสื่อไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะสื่อออนไลน์ที่มีสื่ออยู่จำนวนมาก โดยให้ความสำคัญกับการสร้างทักษะการประเมินข้อมูลให้กับประชาชน การเร่งเผยแพร่แหล่งข้อมูลกลางของภาครัฐที่เข้าถึงได้ง่ายผ่านช่องทางต่าง ๆ ให้ประชาชนทั่วไปทราบข้อเท็จจริงและใช้ในการเปรียบเทียบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับ รวมถึงพัฒนากระบวนการตรวจสอบและส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรด้านสื่อสารมวลชนให้มีคุณภาพ มีจรรยาบรรณสื่ออย่างเคร่งครัดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากสื่อในปัจจุบันมักจะมีการแข่งขันกันที่ความรวดเร็วในการนำเสนอจนอาจทำให้ละเลยความรับผิดชอบต่อสังคม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 11

การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

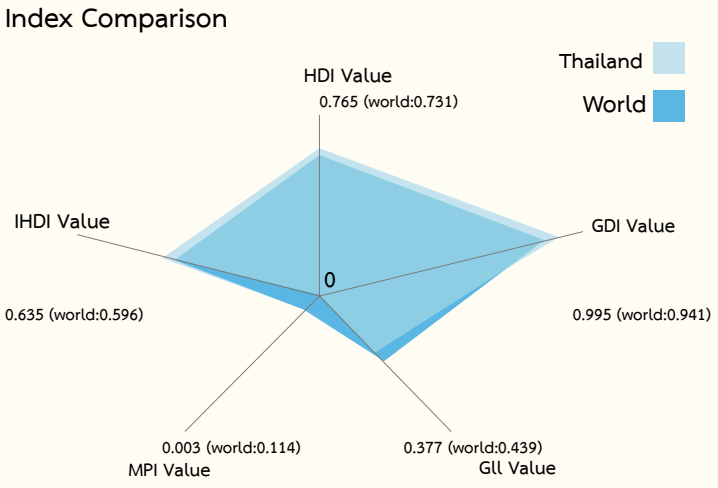
"พัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์
ในทุกมิติและในทุกช่วงชีวิต
ให้เต็มศักยภาพและเหมาะสม"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มีวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศให้เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพคนไทยตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยรุ่น วัยเรียน วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ ให้คนไทยเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้เป็นคนดีมีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความรอบรู้ทางการเงิน มีความสามารถในการวางแผนชีวิตและการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองและเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมและประเทศ โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้ และทักษะในศตวรรษที่ 21 รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต**

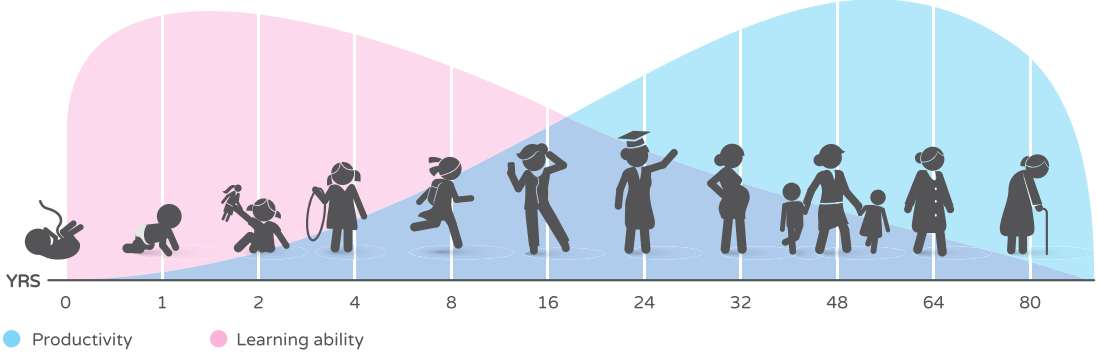
การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

110001

คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้นได้รับการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เมื่อพิจารณาดัชนีการพัฒนามนุษย์ พบว่า ในปี 2561 ประเทศไทยได้ 0.765 คะแนน ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูง โดยคะแนนได้เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่ได้รับ 0.755 คะแนน และเมื่อพิจารณาแนวโน้มคะแนนของดัชนีการพัฒนามนุษย์ของประเทศตั้งแต่ปี 2557 พบว่าคะแนนของประเทศไทยมีแนวโน้มการพัฒนาที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีโอกาสที่จะบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (0.79 คะแนน) เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น พบว่า ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 77 ของโลก และสำหรับกลุ่มประเทศในอาเซียน ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 4 โดยเป็นรองสิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซีย

ที่มา: Human Development Report 2019, UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME

แม้ว่าคะแนนดัชนีการพัฒนามนุษย์ของประเทศไทยในภาพรวมเพิ่มขึ้น แต่คะแนนด้านความไม่เท่าเทียมกันกลับมีคะแนนลดลง ซึ่งนับเป็นประเด็นท้าทายสำคัญอย่างหนึ่งที่จะลดทอนโอกาสในการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์อย่างเท่าเทียมในทุกช่วงวัย ทั้งในด้านการศึกษา สาธารณสุข และการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็น นอกจากนี้ การดำเนินการในหลายส่วน อาทิ การเสริมสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง การยกระดับสถานศึกษาปฐมวัย การพัฒนาเสริมสร้างทักษะทั้งวัยรุ่น วัยเรียน แรงงาน และผู้สูงอายุ ยังคงมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ไม่สามารถครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดได้

แผนแม่บทฯ ประเด็น การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประกอบด้วย 5 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมองค์กรภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว และชุมชน ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างภาคีการพัฒนาต่าง ๆ *(2) การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย* มีแนวทางในการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมทั้งสุขภาวะ เจตคติความรู้และทักษะให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีสุขภาวะที่ดีและสมวัย พร้อมทั้งมีพัฒนาการ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่ดีสมวัยทุกด้าน *(3) การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น* มีแนวทางในการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะที่สอดรับกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้งทักษะด้านภาษา ศิลปะ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจ การวางแผนชีวิตและวางแผนการเงิน ตลอดจนทักษะที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงานในทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนระบบบริการสุขภาพและอนามัยที่เชื่อมต่อกันระหว่างระบบสาธารณสุขกับโรงเรียนหรือสถานศึกษา *(4) การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน* มีแนวทางในการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการยกระดับศักยภาพทักษะและสมรรถนะของคนในช่วงวัยทำงานให้มีคุณภาพมาตรฐาน ตลอดจนสนับสนุนสู่การเป็นผู้ประกอบการใหม่ การเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์และทักษะความรู้ทางการเงิน นอกจากนี้ยังส่งเสริมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญคนไทยและต่างชาติให้เข้ามาทำงานเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และ *(5) การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ* มีแนวทางในการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุให้พึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมและพัฒนาระบบการออมและระบบสุขภาพดูแลผู้สูงอายุ

110101 110201 110301 110401 110402 110501

แผนแม่บทย่อย การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์

เป้าหมาย

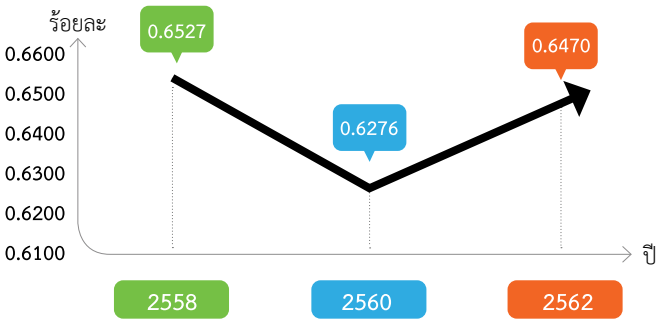
ครอบครัวไทยมีความเข้มแข็ง และมีจิตสำนึกความเป็นไทย ดำรงชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น

110101

มุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพ ซึ่งจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และการมีระบบและกลไกรองรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นต้องดำเนินการส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง โดยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัวและชุมชน การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำครอบครัว และการมีเวลาให้ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นหนึ่งในดัชนีย่อยของดัชนีความก้าวหน้าของคน โดยสถานการณ์ ในปี 2562 ดัชนีด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน อยู่ที่ 0.6470 เพิ่มขึ้นจาก 0.6276 ในปี 2560 ถึงแม้จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ยังคงน้อยลงเมื่อเทียบกับปี 2558 อย่างไรก็ตาม ควรเร่งการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ผ่านการส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในชุมชน เนื่องจากดัชนีดังกล่าวยังคงมีแนวโน้มผันผวน โดยเฉพาะสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่ยังคงอยู่ในระดับที่สูง

ดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2561 - 2562 หน่วยงานของรัฐได้ขับเคลื่อนเป้าหมายโดยดำเนินการส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ในหลายด้าน อาทิ ด้านการพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัวชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ด้านการเสริมสร้างสัมพันธภาพของคนในครอบครัวและลดความรุนแรงในครอบครัว ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานราก และด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวมุ่งเน้นการสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ให้ผู้นำเป็นแบบอย่างและส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีเวลาร่วมกัน

110101

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินโครงการที่มุ่งเน้นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครอบครัวมีความเข้มแข็งยังคงมีขอบเขตและจำนวนโครงการที่จำกัดเมื่อเทียบกับครอบครัวและชุมชนทั้งหมด และการดำเนินการส่วนใหญ่ยังคงเป็นโครงการที่เน้นการพัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวจำเป็นต้องมุ่งเน้นการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพคนไทยตลอดช่วงชีวิต เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองอันจะนำไปสู่การเป็นครอบครัวที่เข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรเร่งและเน้นการดำเนินโครงการในลักษณะการส่งเสริมความรู้ในการวางแผนชีวิตที่เหมาะสม อาทิ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับทุกช่วงวัยแบบบูรณาการ โครงการส่งเสริมการวางแผนทางการเงินของครอบครัว และให้ความสำคัญกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างครอบครัวอบอุ่นเข้มแข็ง อาทิ โครงการบริหารและพัฒนากำลังคนของประเทศด้านครอบครัว โครงการพัฒนาระบบบูรณาการเพื่อครอบครัวไทยไร้ความรุนแรง โครงการสร้างความเข้มแข็งแก่ครอบครัวชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โครงการส่งเสริมสัมพันธภาพของครอบครัว และพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างภาคีการพัฒนาต่าง ๆ อาทิ โครงการคลังข้อมูลสารสนเทศด้านครอบครัวแห่งชาติ โครงการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย

เป้าหมาย

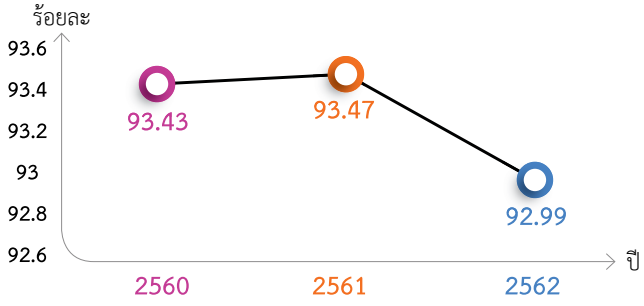
เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น

110201

มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ ส่งเสริมอนามัยแม่และเด็กตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ ส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่งเสริมการให้สารอาหารที่จำเป็นต่อสมองเด็ก และการลงทุนเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่สมวัยในทุกด้าน โดยความพร้อมด้านปัจจัยพื้นฐานของพ่อแม่ทั้งก่อนและหลังการมีบุตร สถานพัฒนาสำหรับเด็กเล็กที่มีคุณภาพและได้รับมาตรฐาน การเข้าถึงสวัสดิการภาครัฐสำหรับเด็กตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัยอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ได้กำหนดการประเมินสถานการณ์ด้วยดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัยไว้ โดยปี 2562 เด็กมีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 92.99 ซึ่งบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในปี 2565 (ร้อยละ 80) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้สถานการณ์จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่ร้อยละการพัฒนาเด็กสมวัยในปี 2562 กลับลดลงจากปี 2561 ที่ร้อยละ 93.47 ซึ่งการลดลงดังกล่าวอาจไม่ใช่การลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แต่เป็นสถานการณ์ที่ควรได้รับความสำคัญในการติดตามและประเมินต่อไป

ร้อยละของเด็กอายุ 0-5 มีพัฒนาการสมวัย

ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2561 - 2562 โดยดำเนินโครงการในด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมอนามัยแม่และเด็กเพื่อเตรียมความพร้อมด้านปัจจัยพื้นฐานของพ่อแม่ทั้งก่อนและหลังการมีบุตร อาทิ โครงการเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ โครงการส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ ด้านการส่งเสริมอนามัยแม่และเด็กตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ และโครงการส่งเสริมการเลี้ยงดูเด็กอย่างมีคุณภาพ โดยสนับสนุนสวัสดิการภาครัฐสำหรับเด็กตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัยอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง อาทิ โครงการสนับสนุนเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรก เพื่อสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ อาทิ โครงการเด็กไทยคุณภาพ โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตปฐมวัย

110201

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การติดตามพัฒนาการของเด็กเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐสามารถจัดสรรบริการสาธารณะและสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับเด็กและครอบครัวอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการเรียนรู้ นอกจากนี้ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสถานศึกษาปฐมวัย ควบคู่กับการยกระดับบุคลากรในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมทั้งทักษะ ความรู้ จริยธรรม ยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้เด็กได้เติบโตขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมกับการเติบโต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปควรมุ่งพัฒนาระบบติดตามการดูแลพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้ได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย รวมถึงการยกระดับโรงเรียนพ่อแม่ (Parenting Schools) ให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น มีระบบฝึกอบรมและระบบโค้ช/ระบบพี่เลี้ยงที่มีคุณภาพสำหรับครูและผู้ดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัย พัฒนาศูนย์รับเลี้ยงเด็กเล็กที่มีคุณภาพ นำเครื่องมือใหม่ ๆ มาใช้ อาทิ การเปิดโอกาสให้องค์กรเอกชนหรือประชาสังคมที่มีศักยภาพดำเนินการยกระดับศักยภาพศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยและการระดมทุนจากภาคประชาสังคม

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น

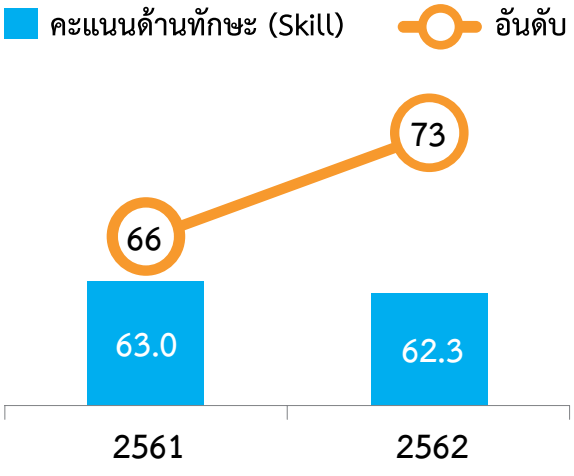
เป้าหมาย

วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผล ตลอดชีวิตดีขึ้น

110301

การพัฒนาทักษะที่สอดรับกับทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน รวมถึงทักษะด้านภาษา ศิลปะ การใช้เทคโนโลยี และทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศในการบ่มเพาะการเป็นนักคิด นักนวัตกร และการผู้ประกอบการใหม่ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย เด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิตและพลเมืองสร้างสรรค์เหมาะสมกับการทำงานในศตวรรษที่ 21 ระบบการเรียนการสอนและหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการเรียนการสอนมีคุณภาพ ปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการบริหารจัดการระบบการศึกษาที่กำหนดบทบาทภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ได้กำหนดการประเมินสถานการณ์ด้วยคะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ (Skill) ของ World Economic Forum (WEF) ไว้ โดยในปี 2562 อยู่ที่ 62.3 คะแนน ปรับตัวลดลงจาก 63.0 คะแนน ในปี 2561 โดยเป็นผลจากการลดลงของคะแนนในด้านทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย และทักษะด้านดิจิทัลของประชากรเป็นหลัก ซึ่งยังคงห่างไกลจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 20) ขณะที่อันดับของประเทศไทยในด้านทักษะอยู่ที่อันดับ 73 จาก 141 ประเทศทั่วโลก จากเดิมอันดับที่ 66 จาก 140 ประเทศทั่วโลกในปี 2561

ที่มา: The Global Competitiveness Report 2019, World Economic Forum (WEF)

110301

การดำเนินการที่ผ่านมา ช่วงปี 2561 – 2562 หน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้มีทักษะชีวิตและพลเมืองสร้างสรรค์เหมาะสมกับการทำงานในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การพัฒนาทักษะด้านภาษา ศิลปะ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจ รวมทั้งการพัฒนาทักษะในการวางแผนชีวิตและวางแผนการเงิน ตลอดจนทักษะที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงาน โดยเป็นการดำเนินการในส่วนที่มีกลุ่มเป้าหมายระดับประเทศ เช่น โครงการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง โครงการเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนด้านการพัฒนานักคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เป็นต้น และเป้าหมายระดับพื้นที่/จังหวัด เช่น โครงการพัฒนานักศึกษาตามการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (จังหวัดเพชรบูรณ์) โครงการเพิ่มพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน (จังหวัดกาฬสินธุ์) โครงการเสริมสร้างค่านิยมและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม (จังหวัดลพบุรี) โครงการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน) โครงการพัฒนาศักยภาพคนตามช่วงวัย (จังหวัดอุบลราชธานี) โครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียน/นักศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่อุตสาหกรรมหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในด้านการพัฒนาทักษะอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และการเพิ่มทักษะชีวิตให้สามารถอยู่ร่วมและทำงานภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม รวมถึงโครงการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพและอนามัยที่เชื่อมต่อระหว่างระบบสาธารณสุขกับสถานศึกษา ยังมีการดำเนินการไม่มากนัก นอกจากนี้ ระบบการเรียนการสอนและหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานยังเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญในการดำเนินการในส่วนของการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของวัยเรียนและวัยรุ่นส่งผลให้การพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะอาจยังไม่สะท้อนออกมาอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งรัดการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มวัยเรียนและวัยรุ่น โดยเฉพาะการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการบริหารจัดการระบบการศึกษาที่กำหนดบทบาทภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่ชัดเจน ตลอดจนการเสริมสร้างทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ภาษา การใช้เทคโนโลยี และควรให้ความสำคัญกับโครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียน/นักศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่อุตสาหกรรมหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก สอดรับกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และความต้องการของประเทศไทยต่อไป

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน

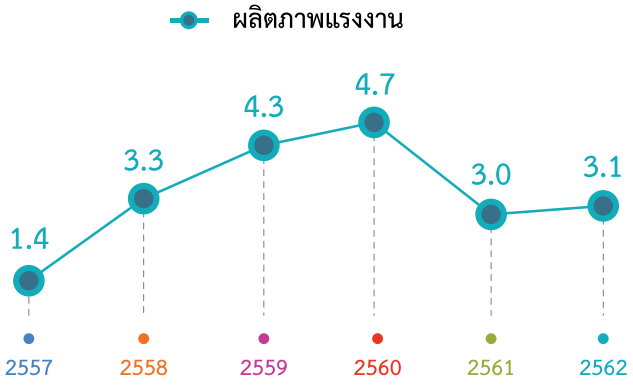
เป้าหมาย

แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น

110401

มุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับศักยภาพ ทักษะ และสมรรถนะแรงงานอย่างต่อเนื่องให้สอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงการเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์และความรู้ความเข้าใจและทักษะทางการเงินเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและหลักประกันของตนเองและครอบครัว โดยปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การพัฒนาสมรรถนะฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และแรงงานได้รับการแนะแนวอาชีพและการส่งเสริมการมีงานทำทั้งในประเทศและต่างประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ได้กำหนดการประเมินสถานการณ์ด้วยผลิตภาพแรงงาน (ร้อยละ) โดยวัดจากสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อผู้มีงานทำ พบว่า ในปี 2562 ผลิตภาพแรงงานมีมูลค่า 290,506 บาทต่อคนต่อปี เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1 จากปี 2561 โดยในปี 2561 ผลิตภาพแรงงานมีมูลค่า 281,893 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งการเติบโตของผลิตภาพแรงงานสูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5) ทั้งนี้ กลุ่มแรงงานที่มีผลิตภาพแรงงานต่ำที่สุด ได้แก่ แรงงานในภาคเกษตรกรรม ขณะที่แรงงานในภาคบริการมีผลิตภาพแรงงานสูงที่สุด ส่วนหนึ่งเป็นเพราะแรงงานในภาคเกษตรกรรมมีทักษะต่ำ โดยแรงงานส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า

ที่มา: สำรวจการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557 – 2562, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

110401

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2561 – 2562 ด้วยมาตรการยกระดับแรงงานไทยให้ได้มาตรฐานฝีมือแรงงานรองรับการแข่งขัน เพื่อพัฒนาสมรรถนะฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยการฝึกอบรมทักษะให้แก่แรงงานทั้งกลุ่มแรงงานทั่วไปและกลุ่มเฉพาะ การส่งเสริมการรักษาและขยายตลาดแรงงานไทยทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งเป็นการดำเนินงานในลักษณะการแนะแนวอาชีพและการส่งเสริมการมีงานทำทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น โครงการพัฒนาทักษะฝีมือและยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบแบบบูรณาการ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพแรงงาน โครงการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานและส่งเสริมการมีงานทำ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สังคมและมีความพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โครงการเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงาน และโครงการส่งเสริมการรักษาและขยายตลาดแรงงานไทยในต่างประเทศ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาทักษะแรงงานในระบบ ขณะที่โครงการพัฒนาทักษะแรงงานนอกระบบซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมอันเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีผลิตภาพแรงงานต่ำที่สุดมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้ผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้นได้อย่างไม่เต็มที่ ทั้งนี้ นอกจากการอบรมทักษะแรงงานเพื่อให้ผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้นแล้ว จะต้องเชื่อมโยงกับผลิตภาพในด้านเทคโนโลยีและด้านอื่น ๆ เพื่อให้แรงงานมีรายได้และสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากขึ้น รวมทั้งองค์ความรู้และระบบเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความต้องการแรงงาน และทักษะที่เป็นที่ต้องการในอนาคตยังมีข้อจำกัด ทำให้แรงงานไม่สามารถระบุทักษะที่ตนเองต้องการฝึกอบรมได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรดำเนินการจัดทำสถานการณ์ความต้องการแรงงานในอนาคตและทักษะที่ต้องการให้เป็นระบบ และเป็นข้อมูลชุดเดียวกัน เพื่อให้แรงงานสามารถพัฒนาทักษะแรงงานให้ได้อย่างตรงจุด อีกทั้งควรเน้นการพัฒนาทักษะแรงงานนอกระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานในภาคเกษตรกรรมที่เป็นภาคเศรษฐกิจที่มีผลิตภาพแรงงานต่ำสุด ควบคู่ไปกับการยกระดับผลิตภาพแรงงานด้านอื่น เช่น ที่ดิน และเทคโนโลยี โดยให้ความสำคัญกับโครงการยกระดับเพื่อเพิ่มศักยภาพฝีมือและสมรรถนะแรงงาน โครงการฝึกอบรมแรงงานกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ รวมทั้งในมิติการส่งเสริมการมีงานทำทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตามโครงการเตรียมความพร้อมแก่กำลังแรงงาน โครงการวันมหกรรมอาชีพ เป็นต้น

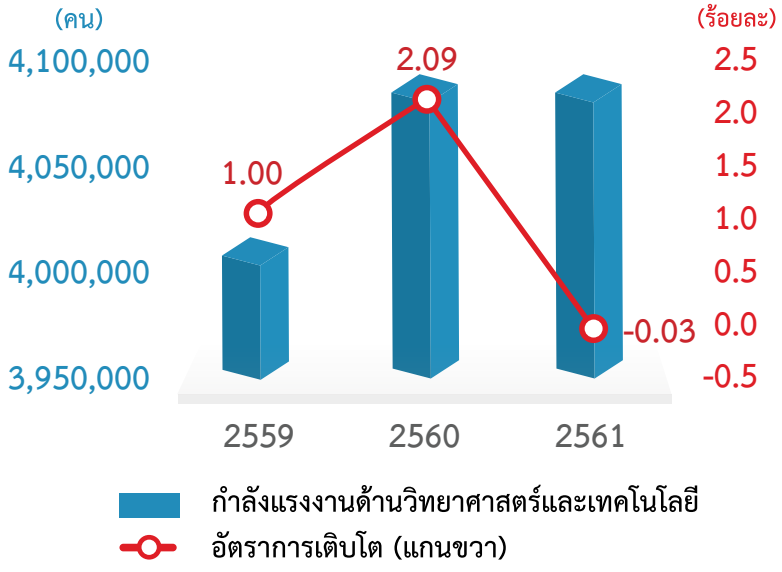
แผนแม่บทย่อย การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน

เป้าหมาย

มีคนไทยที่มีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

110402

เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนผู้มีความสามารถพิเศษทั้งคนไทยหรือคนต่างชาติที่กำเนิดในประเทศไทย ให้สามารถแสดงศักยภาพและใช้ความสามารถในการทำประโยชน์และสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศ ซึ่งการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นต้องดำเนินมาตรการภาครัฐที่ดึงดูดแรงงานหรือผู้เชี่ยวชาญทั้งในประเทศและต่างประเทศให้เข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมเป้าหมาย และการส่งเสริมให้ผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศที่ได้รับใบอนุญาตทำงานสามารถเข้ามาถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับคนไทยได้

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ได้กำหนดการประเมินสถานการณ์ด้วยสัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาสตร์และเทคโนโลยีไว้ โดยในปี 2561 พบว่า มีกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งสิ้น 4,091,397 คน ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 0.03 โดยในปี 2560 มีกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวน 4,092,734 คน ซึ่งยังห่างกับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 10)

110402

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2561 – 2562 หน่วยงานของรัฐได้ดำเนินโครงการพัฒนานักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษต่าง ๆ อาทิ โครงการห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ เพื่อขยายฐานการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ โดยใช้หลักสูตรการเรียนการสอนพิเศษแตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป รวมทั้งได้รับการพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการเพิ่มพิเศษ เช่น การเข้าค่ายวิทยาศาสตร์ทัศนศึกษา ฝึกงานกับนักวิจัยทำโครงงานวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 220 โรงเรียน โครงการศูนย์โรงเรียนขยายผล มูลนิธิส่งเสริมโอลิมปิกวิชาการและพัฒนามาตรฐานวิทยาศาสตร์ศึกษา ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ (สอวน.) โดยการนำกระบวนการพัฒนานักเรียนไทยให้ประสบผลสำเร็จในการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการมาขยายผลให้กับครู เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ให้ได้ระดับมาตรฐานสากล

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย กำลังแรงงานในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่สามารถปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นได้เท่าที่ควรเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย เนื่องจากโครงการที่ดำเนินการส่วนใหญ่เป็นโครงการมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพคน ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาที่ต้องใช้เวลาในการสะท้อนผลลัพธ์ ดังนั้นในช่วงระยะสั้น จึงอาจไม่ส่งผลต่อข้อมูลที่ใช้สำหรับการประเมินสถานการณ์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนมากนัก รวมถึงโครงการดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ทั้งงบประมาณและความต่อเนื่องในการดำเนินหากต้องการมุ่งเน้นขยายผลให้เกิดความครอบคลุมและผลสัมฤทธิ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย โครงการที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันเป็นการพัฒนาศักยภาพของกำลังแรงงานในอนาคต จึงจำเป็นต้องใช้ระยะเวลานานในการติดตามผล อย่างไรก็ตาม ในระยะสั้น ควรมีมาตรการหรือกลไกในการดึงดูดแรงงานหรือผู้เชี่ยวชาญทั้งในประเทศและจากต่างประเทศที่มีศักยภาพสูงและมีทักษะที่สอดรับกับอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ ขณะเดียวกันภาครัฐควรปรับปรุงกฎระเบียบในการรับผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศเข้ามาทำงานในประเทศให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการนำเข้าความรู้และเทคโนโลยีมาเผยแพร่ให้กับแรงงานไทยได้ นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับโครงการต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ของผู้มีความสามารถพิเศษ อาทิ โครงการห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

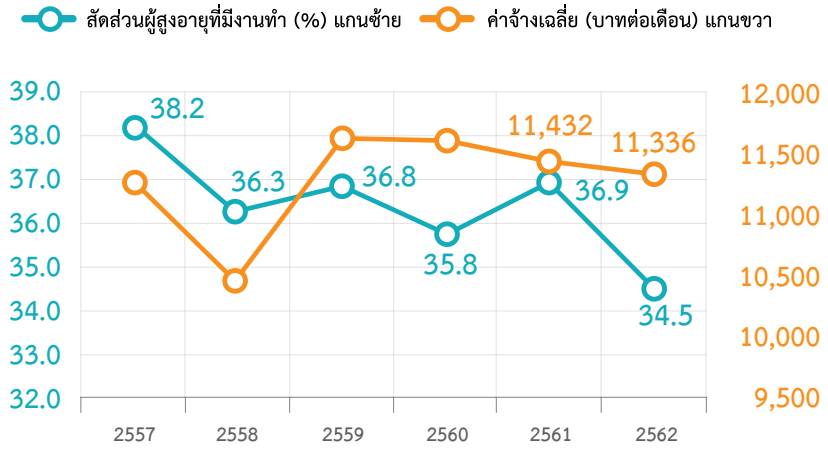
แผนแม่บทย่อย การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ

เป้าหมาย

ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต มีทักษะการดำรงชีวิต เรียนรู้พัฒนาตลอดชีวิต มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมเพิ่มขึ้น

110501

เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงวัยกลายเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ และให้มีการทำงานหลังเกษียณผ่านการเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาระบบการออมเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตหลังเกษียณ ทั้งนี้ ปัจจัยหลักในการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัย ความมั่นคงทางรายได้ และการเปิดโอกาสจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการให้ผู้สูงวัยเข้ามามีส่วนร่วม

ที่มา: สำรวจการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557 – 2562, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาสถานการณ์จากร้อยละผู้อายุที่มีศักยภาพมีงานทำ ในปี 2562 พบว่า ร้อยละผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีงานทำ และรายได้เหมาะสมปรับตัวลดลงจากปีก่อน โดยสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีงานทำต่อจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดอยู่ที่ร้อยละ 34.5 ปรับตัวลดลงจากร้อยละ 36.9 ในปี 2561 ซึ่งเป็นผลของการลดลงทั้งการทำงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม เช่นเดียวกับค่าจ้างเฉลี่ยของผู้สูงอายุในปี 2562 อยู่ที่ 11,336 บาทต่อเดือน ลดลงจาก 11,432 บาทต่อเดือน ในปี 2561 ตามค่าจ้างเฉลี่ยที่ปรับตัวลดลงในกลุ่มภาคการผลิต และภาคการค้าและบริการเป็นหลัก ขณะที่ค่าจ้างของผู้สูงอายุในกลุ่มภาคเกษตรปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ซึ่งจากประเด็นสถานการณ์ผู้สูงอายุข้างต้นถือว่าค่อนข้างห่างจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ (เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ในปี 2565) ส่งผลให้ภาครัฐจำเป็นต้องเตรียมพร้อมในการออกแบบระบบและเสริมสร้างแรงจูงใจในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพสามารถพึ่งพาตัวเองและร่วมเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

110501

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐได้ขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2561 – 2562 โดยส่วนใหญ่เป็นการดำเนินโครงการเพื่อให้สอดรับกับแนวทางการพัฒนาในการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงวัยให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นการพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัยและสร้างความมั่นคงทางรายได้ และร่วมเป็นพลังสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่ เช่น โครงการฝึกอบรมแรงงานผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพแรงงาน สร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้มั่นคง โครงการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุสู่ตลาดแรงงาน โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพแรงงาน สร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้มั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นต้น รวมถึงการสร้างมาตรการจูงใจทางการเงินเพื่อสร้างอาชีพและสร้างรายได้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพของกลุ่มผู้สูงวัยที่มีศักยภาพ อาทิ การให้บริการกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพรายบุคคลและรายกลุ่มของกองทุนผู้สูงอายุ ส่วนการดำเนินโครงการที่ส่งเสริมและพัฒนาระบบการออมเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิต เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนการออมแห่งชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังครอบคลุมถึงการดำเนินงานที่สนับสนุนระบบการส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงวัย และจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงวัย อาทิ โครงการพัฒนาระบบกลไกการคุ้มครองทางสังคม นวัตกรรมและเทคโนโลยีการดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย โครงการเครือข่ายชุมชนต้นแบบในการดูแลผู้สูงอายุ และการพัฒนาระบบดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยอย่างยั่งยืน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ในด้านการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงวัยโดยส่วนใหญ่การดำเนินโครงการยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายผู้สูงวัย เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายในแต่ละโครงการยังคงมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนผู้สูงวัยทั้งหมด รวมถึงการรับรู้และเข้าถึงการดำเนินโครงการต่าง ๆ ยังพบปัญหาเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์โครงการให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด ขณะที่มาตรการให้ผู้สูงวัยเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพได้อย่างสะดวกมากขึ้น บางส่วนกลับมีการนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น นำไปให้ลูกหลานนำไปใช้ดำรงชีวิต เป็นต้น ส่งผลให้ปริมาณหนี้ค้างชำระเพิ่มขึ้นและเกิดการเพิกเฉยในการชำระหนี้ ขณะที่ด้านการส่งเสริมและพัฒนาระบบการออมยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายผู้สูงวัยมากนัก โดยส่วนหนึ่งสืบเนื่องจากการขยายผลของโครงการสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัยยังไม่ครอบคลุมทั้งประเทศทำให้ความตระหนักรู้และการเตรียมความพร้อมของกลุ่มผู้สูงวัยยังไม่เหมาะสม

110501

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งรัดการดำเนินโครงการต่าง ๆ ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายผู้สูงวัยยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการมุ่งเน้นส่งเสริมให้ผู้สูงวัยที่มีศักยภาพได้มีงานทำตามศักยภาพของแต่ละคนอย่างเหมาะสม ซึ่งส่วนใหญ่ค่อนข้างมีจำนวนกลุ่มเป้าหมายโครงการน้อย เช่น การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพแรงงาน สร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้มั่นคง โครงการพัฒนาศักยภาพผู้สูงวัยสู่ตลาดแรงงาน เป็นต้น รวมทั้งการให้ความสำคัญกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพของกองทุนการออมแห่งชาติทั้งในมิติของคุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ ความรู้ความเข้าใจผลิตภัณฑ์ของโครงการ และการสร้างแรงจูงใจเข้าร่วมโครงการ โครงการเครือข่ายชุมชนต้นแบบในการดูแลผู้สูงวัย เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการดำเนินการและสร้างต้นแบบในการบริหารจัดการการดูแลผู้สูงวัยที่จะสามารถนำไปสู่ขยายผลไปยังพื้นที่ต่าง ๆ โครงการสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงอายุ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุให้ครอบคลุมทั้งประเทศให้มากขึ้น และขยายผลการนำหลักสูตรดังกล่าวให้แก่ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 12

การพัฒนาการเรียนรู้

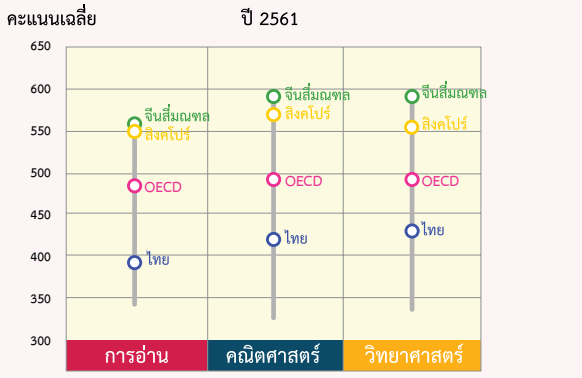
"ปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้
สำหรับศตวรรษที่ 21 เพิ่มประสิทธิภาพ
การศึกษาทุกระดับ พัฒนาระบบการเรียนรู้
ตลอดช่วงชีวิต ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ
ตามพหุปัญญาที่หลากหลาย"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง รวมถึงการรวมนักวิจัยและนักเทคโนโลยีชั้นแนวหน้าเพื่อพัฒนาต่อยอดงานวิจัยในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ และเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของประเทศ โดยมี 2 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ **(1) คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ (2) คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น**

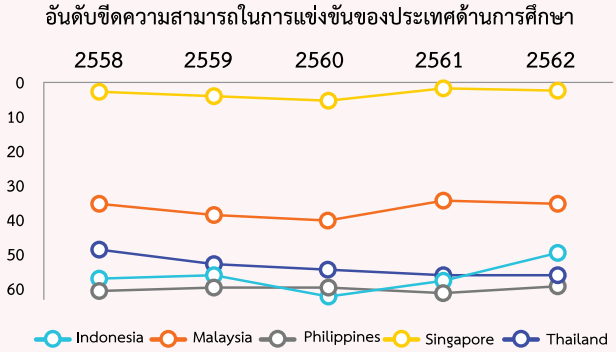
การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

120001

คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เมื่อพิจารณาจากการประเมินของโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) ของประเทศไทยในปี 2561 พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ยในด้านการอ่าน 393 คะแนน คณิตศาสตร์ 419 คะแนน และวิทยาศาสตร์ 426 คะแนน ขณะที่ประเทศในกลุ่ม OECD มีคะแนนเฉลี่ยที่ 487 489 และ 489 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบกับ PISA ในปี 2558 พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนด้านการอ่านลดลง 16 คะแนน ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเพิ่มขึ้น 3 คะแนน และ 4 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งในภาพรวมคะแนนเฉลี่ยในปี 2561 อยู่ที่ 412 คะแนน ลดลงจากคะแนนเฉลี่ยในปี 2558 ทั้งสิ้น 3 คะแนน ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 อยู่ถึง 58 คะแนน (คะแนนเฉลี่ย 470 คะแนน) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาร่วมกับอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษา ประเมินโดย International Institute for Management Development (IMD) ในปี 2562 พบว่า ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 56 คงที่จากปี 2561 ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (อันดับที่ 45) เมื่อเทียบกับประเทศในอาเซียนพบว่า ประเทศไทยยังคงเป็นรองสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ทั้งนี้ หากพิจารณาตั้งแต่ปี 2558 จะพบว่าอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2558 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 48 ในปี 2559 อยู่อันดับที่ 52 และ ปี 2560 อยู่อันดับที่ 54

ที่มา: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

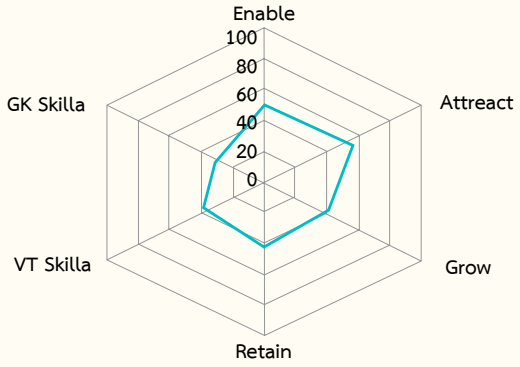

ที่มา: International Institute for Management Development (IMD)

120002

คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น พิจารณาการประเมินของ Global Talent Competitiveness Index (GTCI) จัดทำโดย INSEAD สถาบันสอนธุรกิจชั้นนำของฝรั่งเศส พบว่า ปี 2563 ประเทศไทยได้ 41.3 คะแนน ปรับตัวดีขึ้นจากปี 2561 ที่ 39.96 อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ปัจจุบันค่อนข้างห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (50.1 คะแนน) และเมื่อพิจารณาร่วมกับประเทศในกลุ่มอาเซียน พบว่า ประเทศไทยจัดอยู่อันดับ 6 ซึ่งห่างจากสิงคโปร์ (78.48 คะแนน) ที่เป็นอันดับ 1 ในอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญ

Thailand
Country profile by pillar:

ที่มา: รายงาน Global Talent Competitiveness Index 2563

นอกจากนี้ ยังคงมีประเด็นท้าทายสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ได้แก่ การเสริมสร้างทักษะความรู้ ความสามารถและศักยภาพพื้นฐาน การนำไปประยุกต์ใช้ การพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการการศึกษาของประเทศ และการพัฒนาทักษะที่เป็นที่ต้องการในระดับสากล อาทิ ทักษะด้านดิจิทัล เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในยุคดิจิทัล

แผนแม่บทฯ ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนโฉมบทบาทครูให้เป็นครูยุคใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกประเภท มุ่งพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ *(2) การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย* มีแนวทางในการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญา และเน้นการสร้างเส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงานและระบบสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ

120101 120201

แผนแม่บทย่อย การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

เป้าหมาย

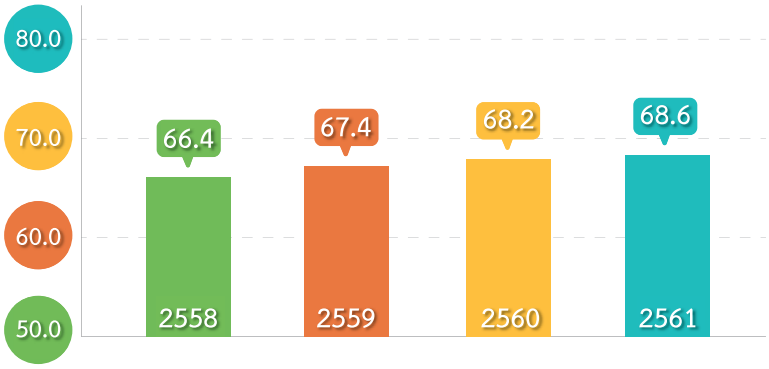
คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น

120101

มุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับระบบการศึกษาการเรียนรู้ให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงและทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนทั้งในมิติระบบบริหารจัดการ ผู้สอน รวมทั้งการขยายโอกาสให้ครอบคลุมทั้งประเทศและคนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย การออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงบทบาทครูให้เป็นครูยุคใหม่ การสร้างช่องทางการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งในระบบและนอกระบบ และการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการการศึกษา

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ได้กำหนดการประเมินสถานการณ์ โดย 1) สัดส่วนครูที่ผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐานนานาชาติ 2) อัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียน และ 3) อัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งการประเมินสัดส่วนครูผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐานนานาชาติ และอัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียน อยู่ระหว่างการจัดทำข้อมูลอย่างละเอียด ทั้งนี้ สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายสามารถพิจารณาได้จากข้อมูลอัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียน ในปี 2558 โดยอยู่ที่ร้อยละ 32.8 ซึ่งยังห่างไกลกับค่าเป้าหมายในปี 2565 ที่กำหนดให้อัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนลดลง ร้อยละ 20 อยู่มาก ขณะเดียวกันสถานการณ์ของอัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในปี 2561 อยู่ร้อยละ 68.6 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 68.2 ในปี 2560 ซึ่งยังคงห่างจากค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในปี 2565 (ร้อยละ 80) ในภาพรวมสถานการณ์ปัจจุบันยังคงมีความท้าทายสูงต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565

อัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

การพัฒนาการเรียนรู้

120101

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2561 – 2562 โดยส่วนใหญ่เป็นการดำเนินโครงการที่มุ่งยกระดับและพัฒนาระบบการเรียนรู้ การสอน หลักสูตร และสื่อที่มีคุณภาพสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 และกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ ช่วยเพิ่มสมรรถนะของผู้เรียนให้รองรับความเปลี่ยนแปลงของบริบทอย่างเหมาะสม อาทิ โครงการจัดการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โครงการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา (STEM Education) โครงการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ (Computing Science) โครงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนเพื่อเตรียมความพร้อมในการประเมิน PISA 2021 รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาและการสร้างช่องทางการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งในระบบและนอกระบบ ด้วยการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามามีส่วนช่วยในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและครอบคลุม เช่น โครงการดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ (National Digital Learning Platform) โครงการโรงเรียนประชารัฐ และโครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ระดับตำบล เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ยังคงขาดข้อมูลในมิติที่สามารถสะท้อนคุณภาพของผู้สอน โดยเฉพาะสัดส่วนครูผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐานนานาชาติ ซึ่งจะช่วยให้เห็นความก้าวหน้าของการดำเนินการตามเป้าหมายได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ขณะที่ในด้านคุณภาพการศึกษาจะเห็นได้ว่าภาพรวมคะแนน PISA ปรับตัวลดลงตามคะแนนด้านการอ่าน ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในภาพรวม และความแตกต่างระหว่างกลุ่มโรงเรียนต่าง ๆ ส่วนด้านการเข้าเรียนของระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแสดงให้เห็นปัญหาเด็กตกหล่นที่เผชิญปัญหาต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถเข้าสู่การเรียนในระบบได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากคุณภาพของผู้สอนมีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาและยกระดับคุณภาพของกระบวนการศึกษา จึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง และการปรับเปลี่ยนบทบาทครูให้เป็นส่วนสำคัญในการร่วมผลักดันกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยเร่งรัดกระบวนการจัดทำข้อมูลที่สามารถสะท้อนคุณภาพของครูได้อย่างชัดเจน รวมถึงการจัดให้มีการทดสอบครูผู้สอนโดยเฉพาะครูฝึกสอนให้มีความสามารถตามวิชาเอกที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ การส่งเสริมพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้สอดรับกับทักษะที่จำเป็นในอนาคตเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะทักษะการอ่านและการคิดวิเคราะห์ที่มีระดับลดลง ตลอดจนการติดตามปัญหาเด็กตกหล่นจากระบบการศึกษาผ่านกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อช่วยในการขยายโอกาสให้แก่เด็กในทุกกลุ่มได้อย่างครอบคลุมและมีคุณภาพ และการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการประเมินคุณภาพที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ด้านผู้เรียนของกระทรวงศึกษาธิการ

แผนแม่บทย่อย การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

เป้าหมาย

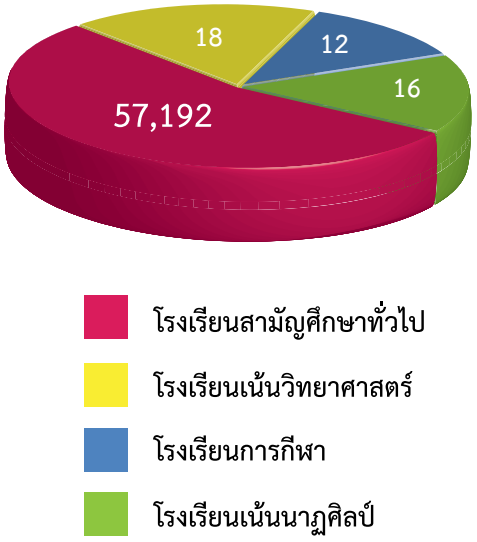
120201

ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น

มุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนให้เกิดอาชีพบนฐานพหุปัญญาอย่างมั่นคงและครอบคลุม เพื่อให้คนไทยได้รับการพัฒนาตามศักยภาพความถนัดและความสามารถของพหุปัญญา โดยควรให้ความสำคัญกับระบบข้อมูลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา การสร้างการรับรู้ตามพหุปัญญา รูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญา และแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการจัดการศึกษาแบบพหุปัญญา

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ได้กำหนดการประเมินสถานการณ์ด้วยสัดส่วนสถานศึกษาที่สามารถจัดการเรียนการสอนที่สร้างสมดุลทุกด้านและมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพหุปัญญารายบุคคล และสัดส่วนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการส่งต่อและพัฒนาตามศักยภาพ/พหุปัญญา ทั้งนี้ เป้าหมายดังกล่าวสามารถเทียบเคียงจากข้อมูลการดำเนินการในทางปฏิบัติของประเทศไทย ซึ่งมีโรงเรียนและสถานศึกษาหลายประเภทที่ส่งเสริมพหุปัญญาที่หลากหลาย โดยในปี 2560 มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 57,238 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนสามัญศึกษาทั่วไป โรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์ โรงเรียนกีฬา และโรงเรียนเน้นนาฏศิลป์ ซึ่งกลุ่มโรงเรียนประเภทอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนกีฬา หรือโรงเรียนเน้นนาฏศิลป์ได้มีบทบาทในการช่วยสนับสนุนความสำคัญและตระหนักถึงความแตกต่างของความหลากหลายในพหุปัญญาของเด็กไทย นอกจากนี้ โรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ ยังมีแนวโน้มในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลายและครอบคลุมความสามารถในมิติต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น เพื่อสนับสนุนให้ผู้มีความสามารถพิเศษในแต่ละประเภทสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ

จำนวนโรงเรียนจำแนกตามประเภท

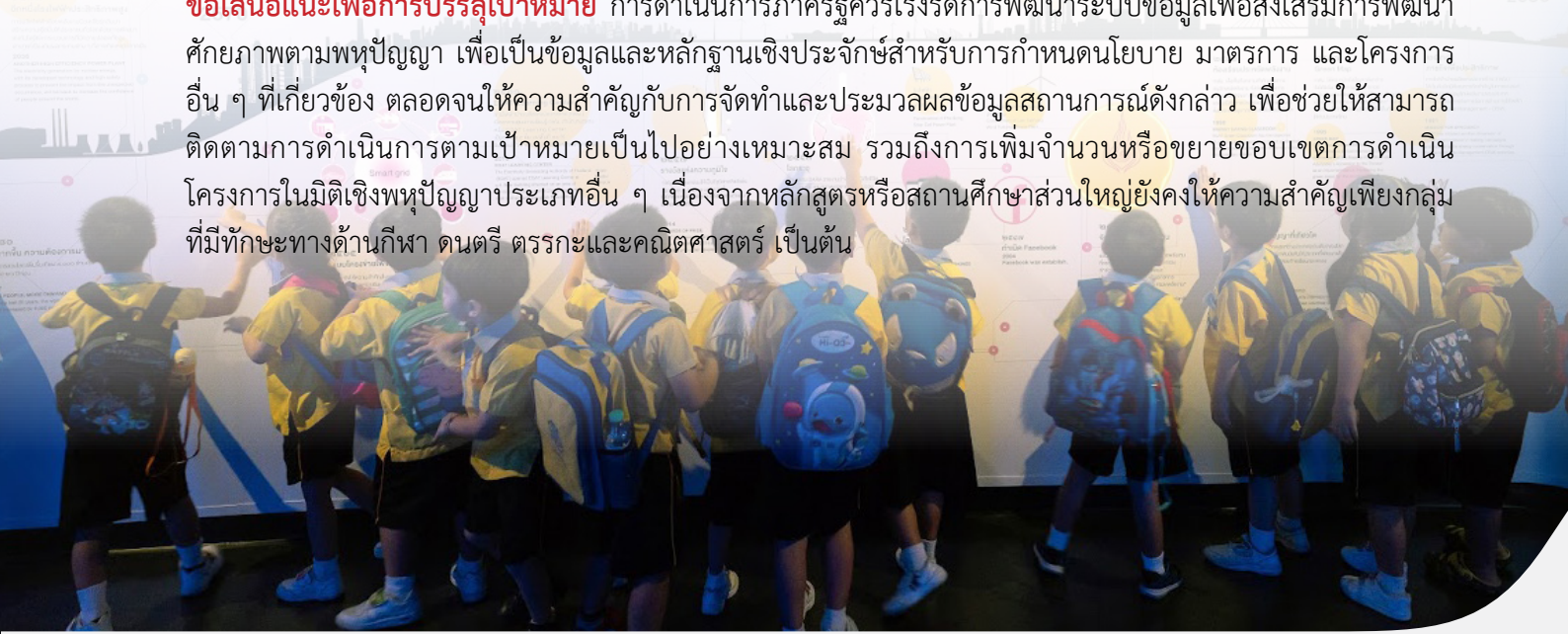
ที่มา: สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2559-2560, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

120201

การดำเนินการที่ผ่านมา ในปี 2561 – 2562 หน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา ซึ่งอยู่ระหว่างการพัฒนาระบบของทุกหน่วยงานภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ให้สามารถรองรับการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนกันได้ ประกอบด้วย 1) ฐานข้อมูลทะเบียนประวัตินักเรียน นักศึกษา โรงเรียนเอกชน 2) ฐานข้อมูลทะเบียนประวัติผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ฐานข้อมูลทะเบียนประวัติข้าราชการพลเรือน พนักงานราชการ และบุคลากร และ 4) ฐานข้อมูลกลางทะเบียนโรงเรียน และบูรณาการระบบฐานข้อมูลทะเบียนโรงเรียน ทะเบียนประวัติผู้เรียน ครู บุคลากรของโรงเรียน และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการขับเคลื่อนเป้าหมายต่อไป นอกจากนี้ยังมีการดำเนินงานที่สอดรับกับแนวทางการพัฒนาที่เน้นส่งเสริมการสร้างการรับรู้ รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนพหุปัญญา โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการคัดกรองและการส่งต่อเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียน เช่น โครงการห้องเรียนกีฬา โครงการส่งเสริมและพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการสนับสนุนและส่งเสริมเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสให้มีความเป็นเลิศด้านกีฬา ดนตรี และศิลปะ เป็นต้น โดยเป็นส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนสามารถพัฒนาความสามารถพิเศษภายใต้ระบบสถานศึกษาและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม รวมทั้งการดำเนินโครงการในมิติของการพัฒนาและยกระดับผู้สอนให้สามารถช่วยผลักดันให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เหมาะสม และมีบทบาทเด่นในระดับนานาชาติ เช่น โครงการด้านการพัฒนาครูและนักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษ โครงการพัฒนาทักษะดนตรีไทยเพื่อเพิ่มศักยภาพครูดนตรีไทย ตลอดจนโครงการบูรณาการการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินโครงการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนตามพหุปัญญาแต่ละประเภท แต่ยังคงจำกัดอยู่ในพหุปัญญาแบบเดิม อาทิ วิทยาศาสตร์ กีฬา ซึ่งอาจไม่เพียงพอในการสนองต่อทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และการดำเนินงานภาครัฐยังขาดการพัฒนาระบบข้อมูลเฉพาะเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา ตลอดจนระบบสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษเพื่อสร้างแรงจูงให้กับผู้มีความสามารถพิเศษในแต่ละด้านในการพัฒนาตนเอง และกระบวนการมุ่งเน้นการสร้างเส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงาน รวมทั้งการขยายขอบเขตการดำเนินการโครงการและหลักสูตรต่าง ๆ ตามพหุปัญญาให้มากขึ้น และพัฒนาข้อมูลที่สามารถสะท้อนและชี้ให้เห็นสถานการณ์ของพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลายตามเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมและชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการภาครัฐควรเร่งรัดการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา เพื่อเป็นข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับการกำหนดนโยบาย มาตรการ และโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้ความสำคัญกับการจัดทำและประมวลผลข้อมูลสถานการณ์ดังกล่าว เพื่อช่วยให้สามารถติดตามการดำเนินการตามเป้าหมายเป็นไปอย่างเหมาะสม รวมถึงการเพิ่มจำนวนหรือขยายขอบเขตการดำเนินโครงการในมิติเชิงพหุปัญญาประเภทอื่น ๆ เนื่องจากหลักสูตรหรือสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญเพียงกลุ่มที่มีทักษะทางด้านกีฬา ดนตรี ตรรกะและคณิตศาสตร์ เป็นต้น

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 13

การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

"ส่งเสริมการจัดการสุขภาวะในทุกรูปแบบ นำไปสู่การมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาวะที่ดี และมีทักษะสุขภาวะที่เหมาะสม"

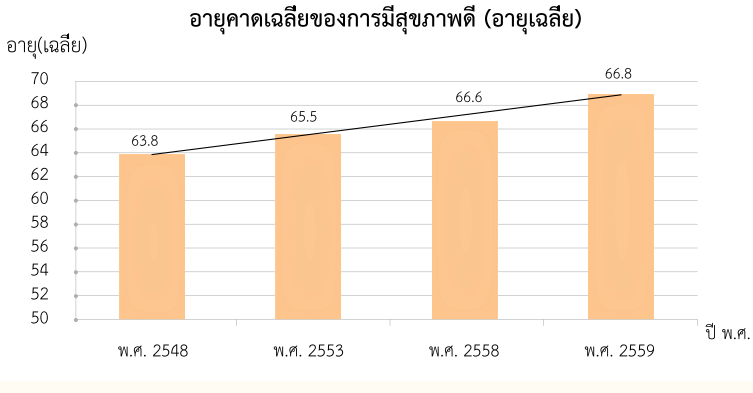

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการจัดการสุขภาวะในทุกรูปแบบ อันจะนำไปสู่การมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง ควบคู่ไปกับการสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาวะให้มีทักษะด้านสุขภาวะที่เหมาะสม มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ และร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัย ส่งผลให้เกิดการกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และสามารถพัฒนาและสร้างระบบรับมือ ปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายระดับประเด็นที่กำหนดให้**คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้นและมีความเป็นอยู่ดีเพิ่มขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

130001

เมื่อพิจารณาจากอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีจากฐานข้อมูล Healthy life expectancy (HALE) ซึ่งจัดทำโดยองค์การอนามัยโลก พบว่าในปี 2558 และ ปี 2559 มีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีอยู่ที่ 66.6 ปี และ 66.8 ปี ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นถึงอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของประชากรประเทศไทยที่มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีแนวโน้มที่จะสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (ไม่น้อยกว่า 68 ปี) ได้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

ที่มา: World Health Organization (WHO)

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายข้างต้นยังมีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไข อาทิ การบูรณาการระบบฐานข้อมูลบริการสาธารณสุขระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลในบางหน่วยงาน ส่งผลให้ข้อมูลกระจัดกระจายไม่เป็นระบบ ทำให้ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงระบบสาธารณสุขที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเท่าที่ควร รวมทั้งการให้ประชาชนยอมรับและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีความรอบรู้ด้านสุขภาพขั้นพื้นฐาน เนื่องจากปัจจุบันประชาชนบางกลุ่มยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการมีสุขภาวะที่ดีเท่าที่ควร จึงควรสร้างการตระหนักรู้ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการดูแลตัวเองในเบื้องต้นได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

แผนแม่บทฯ ประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ประกอบด้วย 5 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ (1) การสร้างความรู้ด้านสุขภาวะและการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ พัฒนาองค์ความรู้และการสื่อสารด้านสุขภาวะที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ให้แก่ประชาชน พร้อมทั้งเฝ้าระวังและจัดการกับความรู้ด้านสุขภาวะที่ไม่เหมาะสม อันก่อให้เกิดทักษะทางปัญญาและสังคมที่เป็นการเพิ่มศักยภาพในการจัดการสุขภาวะของประชาชน (2) การใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี โดยส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นมิตรต่อสุขภาพ รวมทั้งใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาวะที่ดีในทุกพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีของประชาชนได้ครอบคลุมและทั่วถึง (3) การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัย สนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการบริการทางการแพทย์และสุขภาพแบบครบวงจรและทันสมัย เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้บริการระบบเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (4) การกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มีการกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ด้วยการพัฒนาสถานพยาบาลให้เพิ่มบุคลากรทางการแพทย์ให้เพียงพอและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการขยายการให้บริการ รวมทั้งยกระดับคุณภาพการให้บริการตามมาตรฐานสากลทั่วทุกพื้นที่ (5) การพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งเสริมให้มีการเตรียมการเฝ้าระวังและสร้างความพร้อมรับมือเพื่อยับยั้งป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ รวมทั้งจัดเตรียมยาวัคซีนเพื่อแก้ไขและรักษาผู้ป่วยจากโรคติดเชื้อเหล่านี้

130101 130201 130301 130401 130501

แผนแม่บทย่อย การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะและการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ

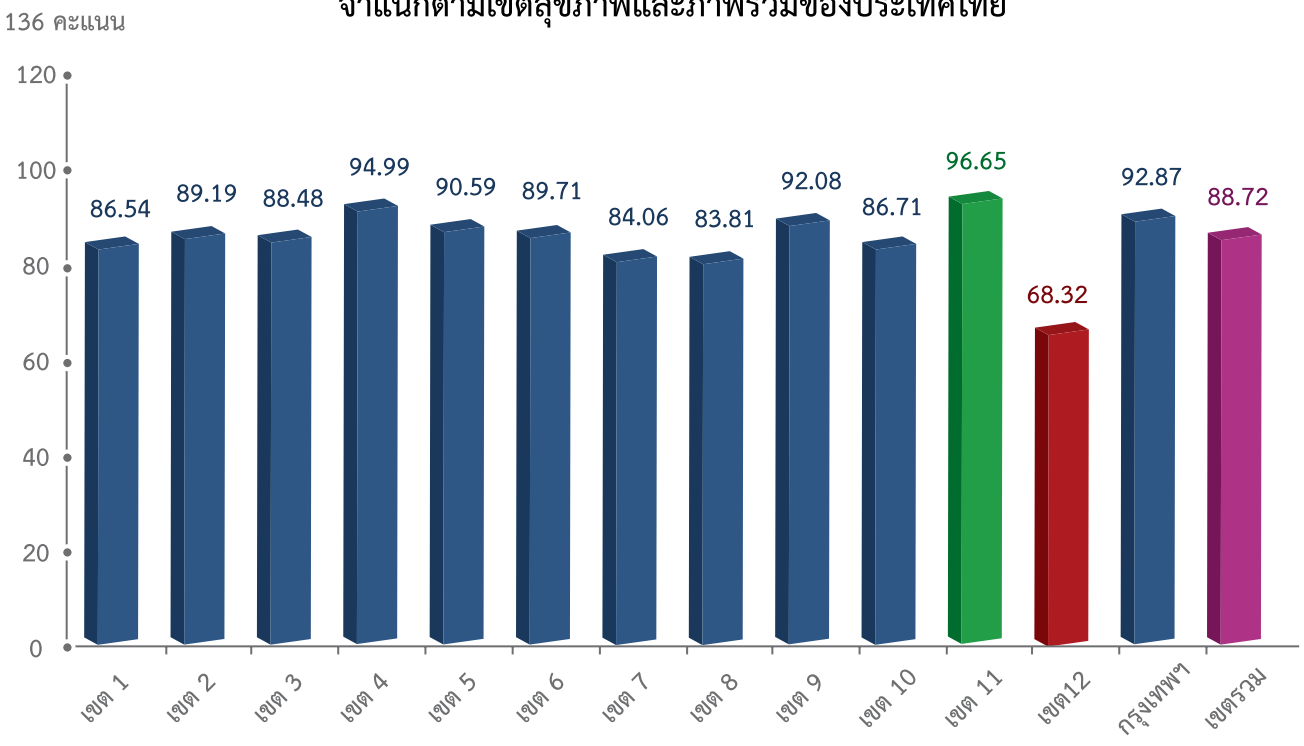
เป้าหมาย

ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาวะ สามารถดูแลสุขภาพ มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ และสามารถป้องกันและลดโรคที่สามารถป้องกันได้ เกิดเป็นสังคมบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีสูงขึ้น

130101

การพัฒนาองค์ความรู้และการสื่อสารด้านสุขภาวะที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ให้แก่ประชาชน พร้อมทั้งเฝ้าระวังและจัดการกับความรู้ด้านสุขภาวะที่ไม่ถูกต้อง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการสุขภาวะตนเองของประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรมต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย สื่อที่ถูกต้องเข้าถึงได้นำไปใช้จัดการสุขภาพตนเองอย่างเหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาคีเครือข่ายชุมชนมีความรู้และสามารถจัดการปัญหาด้านสุขภาวะในพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง และกำหนดมาตรการส่งเสริมและควบคุมปัจจัยเสี่ยงของสุขภาวะ

คะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาพ
จำแนกตามเขตสุขภาพและภาพรวมของประเทศไทย

ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

130101

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากอัตราความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชากร เทียบเคียงได้จากข้อมูลของกรมอนามัย ณ ปี 2562 ซึ่งได้มีการสำรวจความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนไทย อายุ 15 ปี ขึ้นไป ในมิติของระบบสุขภาพ 4 มิติ ได้แก่ การบริการสุขภาพ การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ และผลิตภัณฑ์ยาและสุขภาพ ประกอบด้วย 4 ทักษะ ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูล การเข้าใจ การทบทวนซักถาม และการตัดสินใจในเรื่องการดูแลสุขภาพและใช้บริการสุขภาพ พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทยอยู่ที่ 88.72 คะแนน จากคะแนนเต็ม 136 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 65 ของคะแนนเต็ม ซึ่งมีความรอบรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ แม้ผลที่ได้จากการสำรวจฯ อาจจะยังไม่แสดงให้เห็นเป็นอัตราความรอบรู้ด้านสุขภาวะของประชากร แต่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ความรอบรู้ด้านสุขภาพในภาพรวมของประเทศได้

การดำเนินการที่ผ่านมา ช่วงปี 2561-2562 ภาครัฐมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับสุขภาวะผ่านรูปแบบต่าง ๆ อาทิ รูปแบบของวีดิทัศน์ รูปแบบเอกสาร รูปแบบสื่อบุคคลและเครือข่าย รูปแบบการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ เช่น สูงเนินสุขภาวะโมเดลสู่การเป็นต้นแบบการพัฒนาสุขภาวะอย่างยั่งยืน โดยการดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยสื่อที่ถูกต้องเข้าถึงได้นำไปใช้จัดการสุขภาพตนเองอย่างเหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นหลัก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา แม้จะมีการสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับสุขภาวะอย่างต่อเนื่อง แต่ปัจจุบันประชาชนส่วนหนึ่งยังมีความรอบรู้เกี่ยวกับสุขภาวะที่ไม่เพียงพอ ซึ่งสาเหตุที่สำคัญเกิดจากการสร้างการตระหนักรู้ยังไม่เหมาะสมและครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มและทุกพื้นที่ ประชาชนไม่ให้ความสำคัญ และภาคีเครือข่ายไม่เข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ความรอบรู้ด้านสุขภาวะเป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากจะส่งผลลัพธ์ต่อด้านสุขภาพ กล่าวคือ เมื่อประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาวะจะทำให้มีศักยภาพในการดูแลตนเองได้ และยังช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกต้องให้กับบุคคลใกล้ชิด ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อีกด้วย หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งรัดและดำเนินการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาวะ เพื่อให้สามารถเข้าถึง เข้าใจ และใช้ข้อมูลด้านสุขภาพในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สร้างสรรค์รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างการตระหนักรู้ให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับประชาชนแต่ละกลุ่ม และมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลอย่างทั่วถึง รวมทั้งสร้างเครือข่ายสุขภาพให้เข้มแข็ง โดยมีโครงการสำคัญ อาทิ โครงการเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะการจัดการสุขภาวะของภาคีเครือข่ายชุมชน โครงการนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะความรอบรู้ด้านสุขภาวะ และโครงการสื่อสร้างสรรค์ รอบรู้เรื่องสุขภาวะ ซึ่งจะนำไปสู่การขับเคลื่อนเป้าหมายให้บรรลุตามที่กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม

แผนแม่บทย่อย การใช้ชุมชนเป็นฐานรากในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี

เป้าหมาย

จำนวนชุมชนสุขภาพดีเพิ่มขึ้น 130201

การพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน เป็นการพัฒนาเพื่อให้เกิดสุขภาวะที่ดีของประชาชนในชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนเพื่อสร้างชุมชนสุขภาพดี และให้การใช้บริการทางการแพทย์ในการเข้ารับรักษาโรคหรือภาวะที่หากได้รับการดูแลรักษาแบบผู้ป่วยนอกที่เหมาะสมแล้วไม่จำเป็นที่จะต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลนั้นลดลง ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายจำนวนชุมชนสุขภาพดี ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการยกระดับสุขภาวะของชุมชน และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนในการสร้างระบบอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมชุมชนจากภาคส่วนต่าง ๆ และการเฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงในชุมชน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากอัตราการนอนโรงพยาบาลโดยไม่จำเป็นด้วยภาวะที่ควรควบคุมด้วยบริการผู้ป่วยนอกลดลง เทียบเคียงจากการดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล ในช่วงปี 2561 – 2562 ที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับการให้บริการสาธารณสุขเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมชุมชนที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี โดยในระยะแรกได้มีการดำเนินโครงการ คลินิกหมอครอบครัว เพื่อนำร่องการให้บริการสาธารณสุขระดับชุมชน โดยให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงการให้บริการสาธารณสุขเบื้องต้น และเพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพด้วยตนเองขั้นพื้นฐานให้กับกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานและความดัน รวมทั้งสิ้น 50 แห่ง ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ โดยในระยะต่อไปรัฐบาลได้มีแผนขยายการดำเนินโครงการคลินิกหมอครอบครัวดังกล่าวให้ครอบคลุมทั้งสถานพยาบาลระดับชุมชนและสถานพยาบาลขนาดใหญ่อย่างทั่วถึง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้อัตราการนอนโรงพยาบาลโดยไม่จำเป็นด้วยภาวะที่ควรควบคุมด้วยบริการผู้ป่วยนอกบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

การดำเนินการที่ผ่านมา ช่วงปี 2561-2562 ภาครัฐมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมเพื่อยกระดับสุขภาวะของสังคม และการสร้างการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพของคนในสังคม โดยเน้นชุมชนเป็นฐานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี ผ่านการดำเนินโครงการคลินิกหมอครอบครัว ซึ่งคลินิกหมอครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์ในระบบลงทะเบียน จำนวน 1,180 ทีม ครอบคลุมประชากร 12,793,734 คน (ณ วันที่ 30 กันยายน 2562) คิดเป็นร้อยละ 18.16 ของเป้าหมาย 6,500 ทีม ภายในปี 2570 และมีการก่อสร้างศูนย์สุขภาพชุมชนเมือง จำนวน 14 แห่ง รวมทั้ง การผลิตและพัฒนาศักยภาพบุคลากร อาทิ การผลิตแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว โดยผ่านการอบรมระหว่างการทำงาน/ประจำการ/หลักสูตรระยะสั้นแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว/การต่ออายุราชการ รวม 502 คน และอบรมหลักสูตรคณะผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิ

130201

ทั้งพยาบาลวิชาชีพ ทันตแพทย์ กายภาพบำบัด ทันตาภิบาล เภสัชกร และสหวิชาชีพ รวมทั้งสิ้น 1,533 คน เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ครอบครัวและผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิที่มีคุณภาพ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ด้านสุขภาพระหว่างบุคลากรทางการแพทย์และคนในชุมชน รวมทั้งการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินผลสำเร็จของการดำเนินโครงการ ซึ่งที่ผ่านมาการดำเนินโครงการดังกล่าวได้มีการเก็บประวัติผู้เข้าร่วมโครงการ ประเมินอาการ และวางแผนการรักษาให้กับผู้ป่วยเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้ป่วยที่อยู่ในชุมชนสามารถดูแลตัวเองได้ในเบื้องต้นและลดการพึ่งพิงการใช้บริการจากสถานพยาบาลของรัฐและเอกชน รวมทั้งยังเป็นการจัดทำฐานข้อมูลสาธารณสุขชุมชนสำหรับติดตามประเมินผลการดำเนินงานเพื่อสร้างชุมชนสุขภาพดีให้เกิดผลสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีในระยะที่ผ่านมานั้นพบว่า บุคลากรการแพทย์ยังไม่เพียงพอต่อการให้บริการกับผู้ที่เข้ามารับบริการทางสาธารณสุขด้วยภาวะที่ควรควบคุมบริการผู้ป่วยนอกและในระดับชุมชน รวมทั้งยังไม่มีระบบฐานข้อมูลที่จัดเก็บแฟ้มประวัติของผู้ที่เข้ามารับบริการทางสาธารณสุขโดยเฉพาะในโรคเบาหวานและความดันเพื่อที่จะนำมาใช้สำหรับติดตามและประเมินอาการ รวมทั้งวางแผนการรักษาและการดูแลสุขภาพส่วนบุคคลได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำในสังคมโดยเฉพาะในกลุ่มคนที่มีรายได้แตกต่างกันยังเป็นส่วนสำคัญที่อาจทำให้เกิดความแตกต่างในการเข้าถึงการให้บริการทางสาธารณสุข ซึ่งนับเป็นข้อจำกัดที่อาจทำให้การจัดเก็บข้อมูลสำหรับประเมินเพื่อชี้ให้เห็นว่ามีการเพิ่มขึ้นของจำนวนชุมชนสุขภาพดีเกิดความคลาดเคลื่อนได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปภาครัฐควรให้ความสำคัญจัดทำระบบ Personal Health Records และ Health Information Exchange ที่เป็นมาตรฐาน เพื่อให้สามารถจัดเก็บข้อมูลสำหรับเป็นฐานข้อมูลในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ และให้ผู้ป่วยสามารถเข้าถึงการให้บริการทางสาธารณสุขรวมทั้งสามารถแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพเบื้องต้นกับบุคลากรทางการแพทย์ได้โดยตรง ซึ่งจะทำให้ดำเนินงานสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีในระดับชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นแหล่งบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีของประชาชนผ่านการจัดการความรู้ด้านสุขภาพที่เป็นประโยชน์และสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างสุขภาวะที่ดีร่วมกัน และเข้ามาเป็นแนวร่วมในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาสุขภาพร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

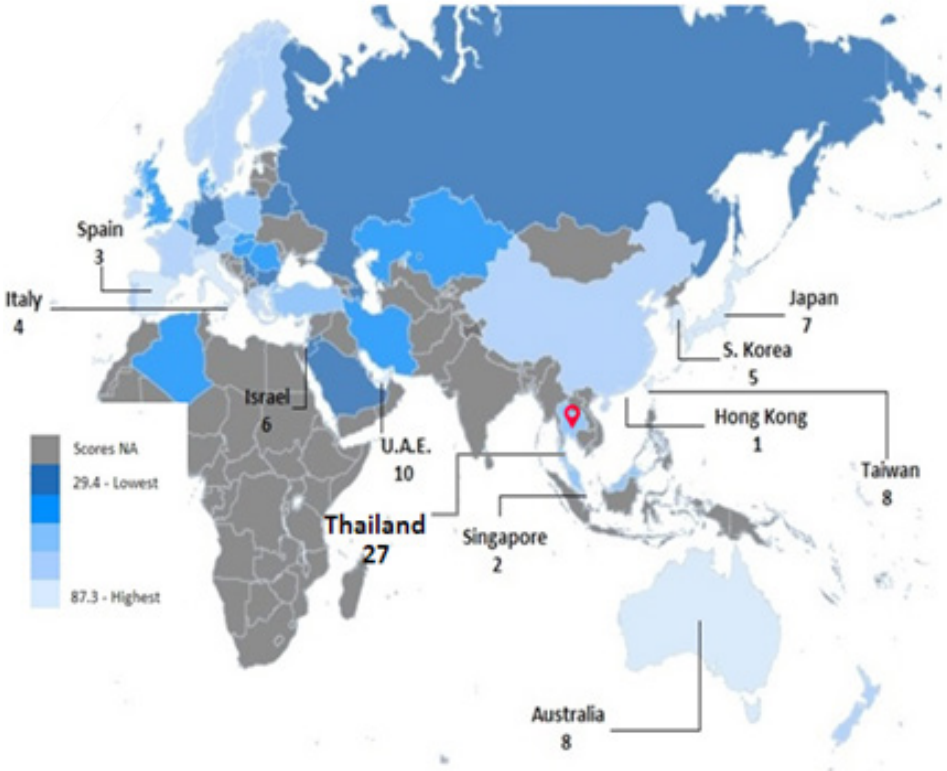
แผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี

เป้าหมาย

มีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานที่ประชาชนทุกระดับเข้าถึงได้ดีขึ้น 130301

นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุข เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการให้บริการ โดยประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน บุคลากรทางการแพทย์เพียงพอต่อความต้องการในแต่ละพื้นที่ และสถานบริการทางการแพทย์ทุกพื้นที่ได้รับการรับรองคุณภาพของโรงพยาบาล จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดัชนีประสิทธิภาพระบบบริการสุขภาพ

ที่มา: สำนักข่าวบลูมเบิร์ก

130301

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากการจัดอันดับประสิทธิภาพระบบบริการสุขภาพ ซึ่งเป็นการจัดอันดับประเทศที่มีความคุ้มค่าด้านระบบดูแลสุขภาพ โดยคำนวณเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายกับอายุขัยโดยเฉลี่ยของคนในประเทศ ซึ่งในปี 2561 พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 27 จาก 56 ประเทศ ปรับอันดับดีขึ้นอย่างก้าวกระโดด จากอันดับที่ 41 ในปี 2560 โดยอันดับดีขึ้นมากถึง 14 อันดับ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายด้านการดูแลสุขภาพต่อประชากร 1 คน ลดลงอยู่ที่ประมาณ 7,086 บาท ขณะที่อายุคาดเฉลี่ยยังคงอยู่ที่ 75 ปี เท่าเดิม ทั้งนี้ หากจัดอันดับภายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 9 ตามหลังฮ่องกง สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ไต้หวัน นิวซีแลนด์ และจีน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (อันดับที่ 1 ใน 25) ได้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

การดำเนินการที่ผ่านมา ช่วงปี 2561-2562 ภาครัฐมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ โครงการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุข อาทิ การพัฒนาคุณภาพและเพิ่มศักยภาพการบริการโดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ เช่น ระบบคิวออนไลน์ ระบบเวชระเบียนสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ส่วนบุคคล และระบบส่งต่อผู้ป่วยฉุกเฉินวิกฤต เป็นต้น และการบริหารจัดการทรัพยากรด้านการบริการสาธารณสุข เช่น การผลิตบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข และการจัดหาและจัดสรรเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ เป็นต้น ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริการสาธารณสุขให้ทันสมัย มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน โดยการดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพและยั่งยืนเป็นหลัก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาแม้จะมีการพัฒนาระบบสาธารณสุขให้ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง แต่ทั้งนี้ ยังมีข้อจำกัดในการดำเนินการ อาทิ การบูรณาการระบบฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ทันสมัยมีจำนวนไม่เพียงพอ และการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงระบบสาธารณสุขที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาระบบสาธารณสุขให้ได้มาตรฐาน เพื่อให้ประชาชนทุกระดับสามารถเข้าถึงได้อย่างมีคุณภาพและปลอดภัย หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งรัดและดำเนินการให้เกิดการบูรณาการฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม การกระจายเครื่องมืออุปกรณ์ และบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขให้ครอบคลุม และพัฒนาระบบดูแลสุขภาพทางไกล รวมทั้งผลักดันให้สถานพยาบาลได้รับการรับรองระบบคุณภาพของสถานพยาบาล โดยมีโครงการสำคัญ อาทิ โครงการเสริมสร้างมาตรฐานระบบบริการสุขภาพอย่างยั่งยืน โครงการส่งเสริมการประเมินมาตรฐานระบบบริการสุขภาพ โครงการ Smart Health Smart Care และโครงการระบบสุขภาพทางไกล เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญ อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการระยะต่อไปควรให้ความสำคัญกับการยกระดับระบบสาธารณสุขให้ได้มาตรฐานที่ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

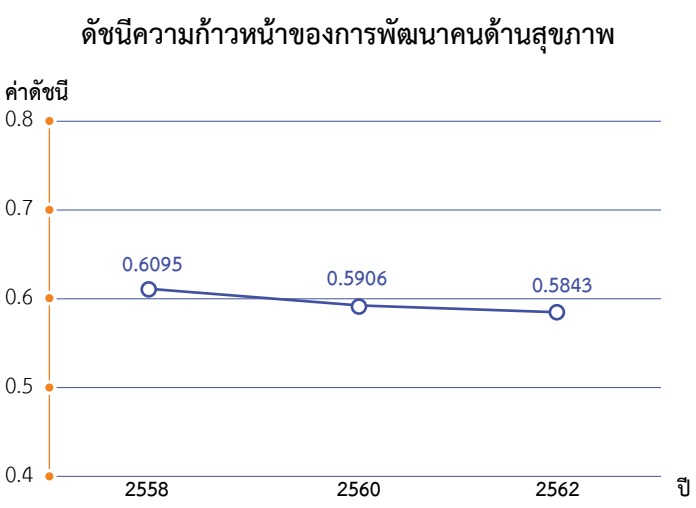

แผนแม่บทย่อย การกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

เป้าหมาย

การเข้าถึงบริการสาธารณสุขมีความเหลื่อมล้ำลดลง 130401

การบริหารจัดการระบบการผลิตและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านสุขภาพให้เพียงพอและสามารถให้บริการที่มีคุณภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกันส่งผลให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบและคุณภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของระบบการบริการปฐมภูมิให้สามารถเข้าถึงบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีกลไกการส่งเสริมการเข้าถึงบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิที่เหมาะสมและได้มาตรฐานในแต่ละพื้นที่ตามที่กฎหมายกำหนด และผลิต พัฒนา บริหารจัดการบุคลากรด้านสุขภาพระดับปฐมภูมิและศักยภาพของเครือข่ายที่เข้มแข็ง เพื่อสนับสนุนการดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพ ณ ปี 2562 มีค่าดัชนีอยู่ที่ 0.5843 ซึ่งปรับลดลงเล็กน้อยจากปี 2560 ที่มีค่าดัชนีอยู่ที่ 0.5906 โดยเมื่อพิจารณาจะเห็นว่าอาจมีแนวโน้มเสี่ยงต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ 0.67 ในปี 2565 จึงจำเป็นที่ภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ต้องเร่งดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริการสาธารณสุขให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงการบริการที่มีคุณภาพ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน อาทิ การเพิ่มบุคลากรทางการแพทย์ให้เพียงต่อความต้องการในพื้นที่ ทั้งนี้ จากข้อมูลของสำนักงานเลขาธิการแพทยสภา ณ เดือนธันวาคม 2562 พบว่า แพทย์ทั้งหมดมีจำนวน 58,555 คน แบ่งตามพื้นที่กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดจำนวน 28,678 คน และ 29,877 คน ตามลำดับ โดยจะเห็นได้ว่าแพทย์ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

130401

การดำเนินการที่ผ่านมา ช่วงปี 2561-2562 ภาครัฐมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ โครงการการพัฒนาทักษะและสมรรถนะของบุคลากรภาครัฐด้านสุขภาพ อาทิ ด้านเทคโนโลยีการแพทย์สมัยใหม่ ทักษะวิชาชีพเฉพาะทาง และการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมบุคลากรภาครัฐให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยการผลิต พัฒนา และบริหารจัดการบุคลากรด้านสุขภาพระดับปฐมภูมิและศักยภาพของเครือข่ายที่เข้มแข็ง เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการระยะต่อไปควรให้ความสำคัญกับการเข้าถึงบริการสาธารณสุขเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคมโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาแม้จะมีการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ โดยเฉพาะการผลิตเพิ่มแพทย์ พยาบาล และสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลนอย่างต่อเนื่อง แต่ปัจจุบันปัญหาการขาดแคลนบุคลากรยังคงอยู่ โดยเฉพาะในพื้นที่ต่างจังหวัดและพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้การรับบริการสาธารณสุขเกิดความเหลื่อมล้ำ จึงทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาการเข้าถึงบริการสาธารณสุข เพื่อลดความเหลื่อมล้ำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ หน่วยงานของรัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ควรเร่งรัดและดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมผลิตและความพร้อมด้านบุคลากรทางการแพทย์ทั้งในเรื่องปริมาณและการกระจายบุคลากรไปยังพื้นที่ห่างไกล รวมทั้งการเพิ่มแนวทางการบริหารจัดการที่ช่วยดึงดูดให้บุคลากรทางการแพทย์คงอยู่ในระบบมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพบริการ และการสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรมในการเข้ารับบริการคุณภาพ โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ การพัฒนาบุคลากรระดับปฐมภูมิสู่ความเป็นมืออาชีพ การกำหนดสัดส่วนบรรจุเป็นข้าราชการตามบริบทของพื้นที่ โดยให้สิทธิบรรจุเป็นข้าราชการในพื้นที่ทุรกันดาร การปรับเพิ่มสวัสดิการรักษาพยาบาลของครอบครัว การให้สิทธิการลาศึกษาต่อและการย้ายกลับภูมิลำเนาสำหรับการจ้างงานในรูปแบบอื่นที่สามารถเทียบเคียงกับข้าราชการ รวมทั้งการพัฒนารูปแบบการทำงานใหม่เพื่อลดขั้นตอนการทำงานและลดการสูญเสีย และการใช้เทคโนโลยีที่เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ตลอดจนการออกหน่วยสาธารณสุขเคลื่อนที่เพื่อประชาชนในพื้นที่ห่างไกล การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายสาธารณสุขเพื่อสังคม และการพัฒนาระบบสุขภาพปฐมภูมิ อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมาย

ประชาชนมีความรอบรู้สุขภาพ เรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมากขึ้น

130501

การส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ด้านสุขภาพ และความตระหนักรู้ในประชากรทุกกลุ่ม เพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันโรค และสามารถรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่การมีสุขภาวะที่ดี ซึ่งต้องเริ่มจากการสร้างการตระหนักรู้ให้ประชาชนเข้าใจและพร้อมรับมือ โรงพยาบาล/หน่วยงานของรัฐที่มีการยกระดับและเตรียมพร้อมเชิงรุก เพื่อรับมือกับโรคอุบัติใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยกระดับสมรรถนะระบบการป้องกันควบคุมการระบาดของโรคและภัยสุขภาพ

สถานการณ์โรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ

ปี พ.ศ.	โรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ
2530	โรคฉี่หนู
2540	โรคไข้กาฬหลังแอ่น
2540	โรคลิชมาเนีย
2540	วัณโรคดื้อยา
2542	ไข้สมองอักเสบนิปาห์
2546	โรคซาร์ส
2547	ไข้หวัดนก
2552	ไข้หวัดใหญ่ 2009
2554	โรคติดเชื้ออีโคไล
2555	โรคไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2012
2555	โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (เมอรส์)
2557	โรคติดเชื้อไวรัสอีโบลา
2562	โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2019

ที่มา: กระทรวงสาธารณสุข

130501

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากสัดส่วนประชาชนที่มีความรู้สุขภาพ เรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพ เป็นหนึ่งในวาระแห่งชาติในยุคไทยแลนด์ 4.0 ในการมุ่งสู่สังคมรอบรู้ด้านสุขภาพ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพแวดล้อมและโรคภัยไข้เจ็บที่กำลังเกิดขึ้นได้อย่างรู้เท่าทัน จึงจำเป็นที่ประชาชนต้องรู้เรื่องโรค เข้าถึงข้อมูลสุขภาพที่ถูกต้องและทันสมัย รู้จักปัจจัยเสี่ยง ป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทั้งโรคติดต่อและไม่ติดต่อ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจการเกิดและแพร่กระจายของโรค ตลอดจนการป้องกันและดูแลตนเองก่อนการตรวจรักษา ทั้งนี้ โรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่ต้องสร้างความรอบรู้แก่ประชาชน เนื่องจากหลายปีที่ผ่านมาทั่วโลกเกิดโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่รุนแรงหลายโรค ซึ่งเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอันเกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเสี่ยงของการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายของประชากร ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในการเฝ้าระวังป้องกัน และควบคุมโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ รวมทั้งการปฏิบัติตนไม่ถูกต้องตามหลักสุขอนามัยหรือสุขลักษณะที่ดี ซึ่งส่งผลกระทบและเป็นภัยคุกคามในหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติสุขภาพ

130501

การดำเนินการที่ผ่านมา ช่วงปี 2561-2562 ภาครัฐมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ โครงการการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ เช่น การพัฒนาเครือข่ายเตือนภัยและเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพ และการพัฒนาสมรรถนะระบบการบริหารจัดการให้สามารถเฝ้าระวังและรับมือได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และมีประสิทธิภาพ โดยการดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยโรงพยาบาล/หน่วยงานของรัฐที่มีการยกระดับและเตรียมพร้อมเชิงรุก เพื่อรับมือกับโรคอุบัติใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาภาครัฐมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศยังไม่ครอบคลุมและเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย จึงส่งผลให้ประชาชนส่วนหนึ่งมีความรอบรู้เรื่องโรคดังกล่าวไม่เพียงพอและไม่สามารถป้องกันและดูแลสุขภาพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างความรอบรู้เรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ หน่วยภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งรัดและดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักรู้เกี่ยวกับการเกิดโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทุกเพศทุกวัย เพื่อให้ประชาชนเตรียมความพร้อมในการรับมือ ป้องกันและดูแลตนเองได้อย่างเท่าทัน นอกจากนี้ ในส่วนของหน่วยงานภาครัฐเองจะต้องเตรียมความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ระบบบริหารจัดการ เครื่องมือ และกลไกในการเฝ้าระวังป้องกัน และควบคุมโรคติดต่ออุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ รวมทั้งพัฒนาการตอบโต้การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำในภาวะฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ตลอดจนมีมาตรการการยกระดับสมรรถนะระบบการป้องกันควบคุมการระบาดของโรคและภัยสุขภาพที่มีประสิทธิภาพและทันถ่วงที โดยมีโครงการสำคัญ อาทิ โครงการรู้เท่าทันโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำเพื่อสร้างสังคมรอบรู้ด้านสุขภาพ และโครงการพัฒนานวัตกรรมป้องกันโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่จะสามารถนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายได้

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 14

ศักยภาพการกีฬา

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การพัฒนา
และเสริมสร้างศักยภาพ
ทรัพยากรมนุษย์

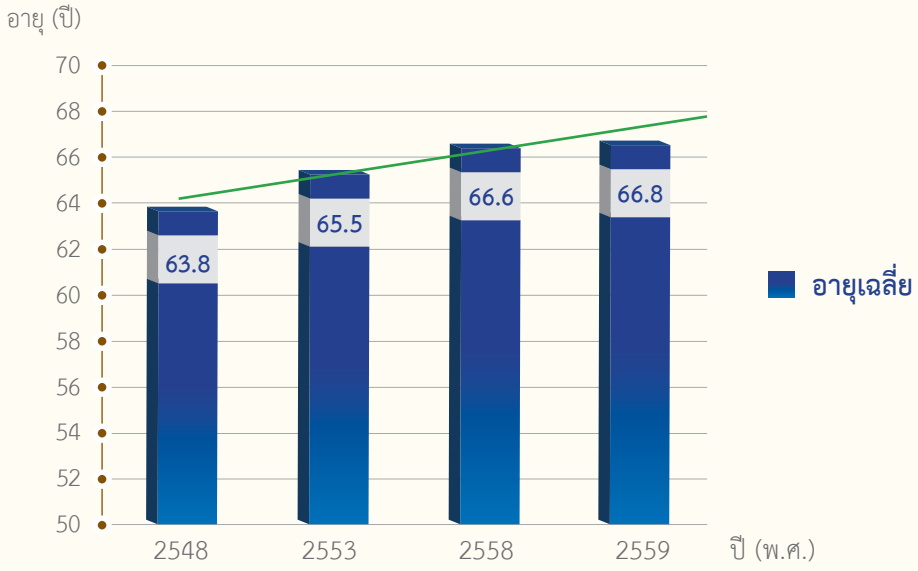
"มุ่งส่งเสริมการใช้กิจกรรมกีฬาและนันทนาการในการเสริมสร้างสุขภาวะ
ของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพ รวมทั้งการใช้กีฬา
และนันทนาการในการสร้างความสามัคคีของคนในชาติ
หล่อหลอมการเป็นพลเมืองดี ตลอดจนการพัฒนาทักษะด้านกีฬา
สู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการใช้กิจกรรมกีฬาและนันทนาการบนฐานของวิทยาศาสตร์การกีฬา เพื่อเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพมาตรฐาน การสร้างนิสัยรักกีฬาและมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และการใช้กีฬาและนันทนาการในการพัฒนาจิตใจ สร้างความสามัคคี โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **คนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัย เคารพกฎกติกามากขึ้น ด้วยกีฬา**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

140001

อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของประชากรประเทศไทย

ที่มา: องค์การอนามัยโลก (World Health Organization)

คนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัย เคารพกฎกติกามากขึ้น ด้วยกีฬา เมื่อพิจารณาจากอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง จากฐานข้อมูล Healthy life expectancy (HALE) จัดทำโดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization (WHO)) พบว่าอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของประชากรประเทศไทยมีค่าเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยในปี 2558 ที่ 66.6 ปี เพิ่มเป็น 66.8 ปี ในปี 2559 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของประชากรประเทศไทยที่มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มที่จะบรรลุค่าเป้าหมายที่อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีที่ 68 ปี ภายในปี 2565 ได้สำเร็จ

ทั้งนี้ ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ได้แก่ (1) การสร้างแรงจูงใจในการปรับพฤติกรรมการใช้เวลาของประชาชนเพื่อการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ (2) การคัดเลือกพัฒนา สร้างโอกาสการเข้าร่วมแข่งขัน และการสร้างเส้นทางอาชีพให้กับนักกีฬาไทย และ (3) การสร้างความยอมรับในมาตรฐานคุณภาพ ความยุติธรรม และความเป็นมืออาชีพของบุคลากรทางด้านการกีฬาและนันทนาการ

แผนแม่บทฯ ประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา ประกอบด้วย 3 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิตและการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ* ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา และการนันทนาการตามความถนัดหรือความสนใจ ตลอดจนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก และส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกายอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีชีวิต เพื่อพัฒนาจิตใจ ปลูกฝังคุณธรรมของความเป็นนักกีฬา มีระเบียบวินัย และสร้างสุขภาวะที่ดีแก่ประชาชน *(2) การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ* มุ่งเฟ้นหา สร้างและพัฒนานักกีฬาของชาติ เพื่อความเป็นเลิศทางกีฬาและต่อยอดความสำเร็จสู่การประกอบอาชีพกีฬาที่มั่นคงและนันทนาการเชิงพาณิชย์ในระดับสากล *(3) การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ* มุ่งสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ อาทิ ครูผู้ฝึกสอน ผู้ตัดสิน นักวิทยาศาสตร์การกีฬา ผู้บริหารการกีฬา และอาสาสมัครกีฬา อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน สามารถถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างถูกต้อง รวมถึงมีความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมที่สนับสนุนการพัฒนากีฬาและนันทนาการ โดยมีผลการดำเนินงานตามเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย ดังนี้

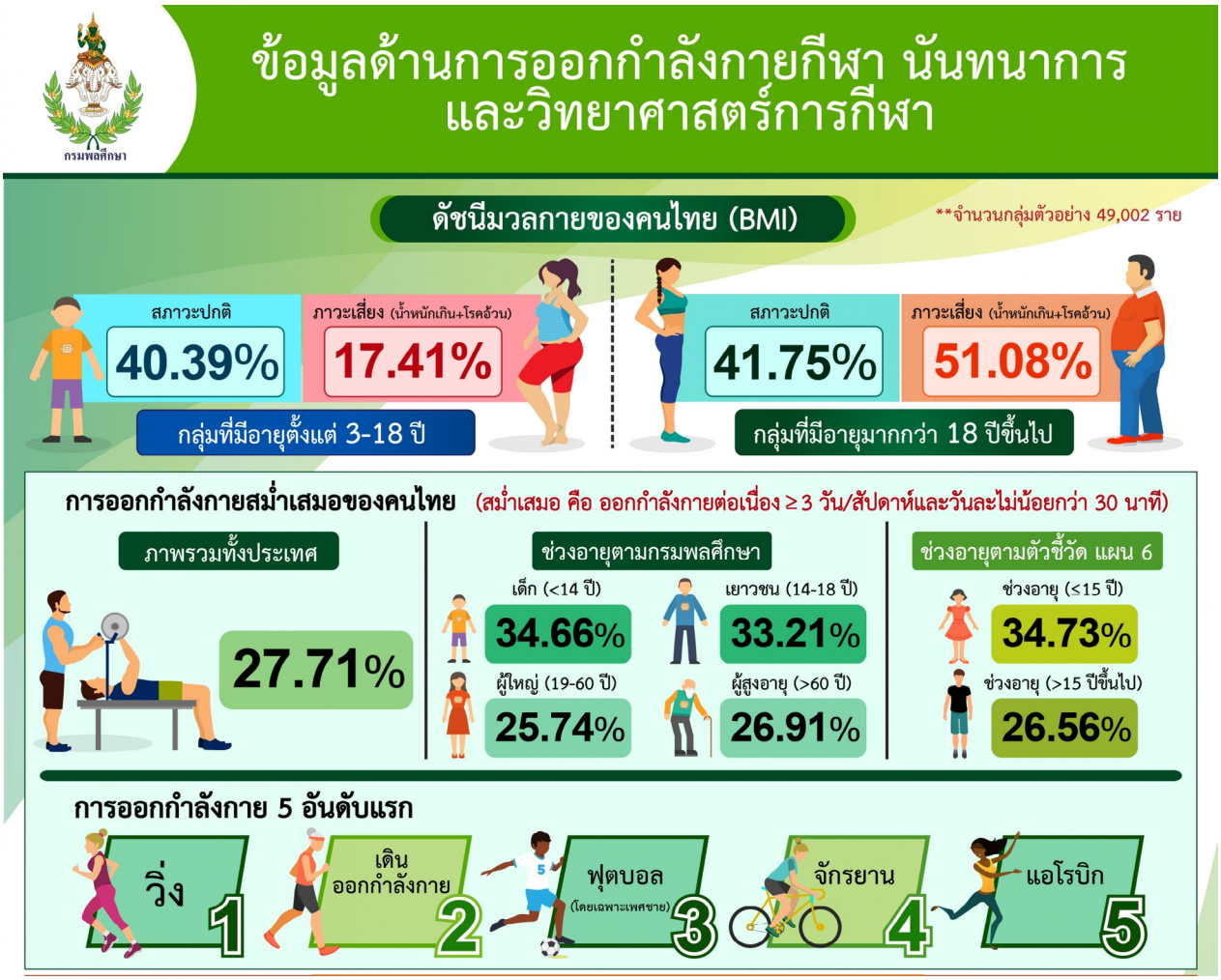
140101 140201 140301

แผนแม่บทย่อย การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิตและการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ

เป้าหมาย

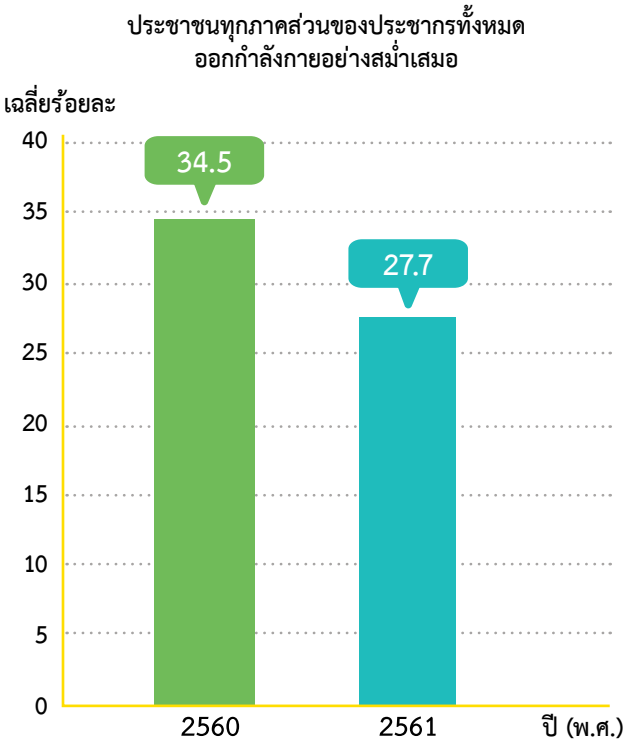
คนไทยออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้น 140101

มุ่งเน้นการส่งเสริมความรู้ที่ถูกต้อง และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการออกกำลังกาย เล่นกีฬาและนันทนาการ รวมถึงการจัดกิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมกีฬา และกิจกรรมนันทนาการที่ต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาจิตใจ ปลูกฝังคุณธรรมความเป็นนักกีฬา ความมีวินัย และทำให้ประชาชนมีสุขภาวะที่ดี โดยการจะบรรลุเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยได้นั้น ต้องให้ความสำคัญกับค่านิยมในการรักการออกกำลังกาย เล่นกีฬาและนันทนาการ และกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกาย เล่นกีฬาและนันทนาการ

ที่มา: กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

140101

ที่มา: กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยได้กำหนดการประเมินสถานการณ์จากจำนวนประชาชนทุกภาคส่วนของประชากรทั้งหมดออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจากข้อมูลด้านการออกกำลังกายกีฬาและนันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา จัดทำโดยกรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่าอัตราส่วนประชาชนที่ออกกำลังกายสม่ำเสมอมีค่าลดลงจากร้อยละ 34.5 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 27.7 ในปี 2561 ประกอบกับรายงานพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตประเทศไทยปี 2561 (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)) พบว่าคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 5 นาทีต่อวัน โดยเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าถึง 3 ชั่วโมง 30 นาทีต่อวัน จึงอาจส่งผลให้มีข้อจำกัดในการใช้เวลาว่างเพื่อการออกกำลังกาย และแสดงให้เห็นถึงความท้าทายอย่างมากในการบรรลุเป้าหมายที่ร้อยละ 40 ของประชากรทั้งหมดภายในปี 2565 ได้

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐ อาทิ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสถาบันการศึกษา ได้ดำเนินการโครงการในลักษณะต่าง ๆ ประกอบด้วย (1) ลักษณะการให้ความรู้ในการเล่นกีฬาที่ถูกต้องแก่ประชาชน อาทิ โครงการ Exercise Class (2) ลักษณะการสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางกีฬา อาทิ โครงการพัฒนาการกีฬาและนันทนาการมวลชน โครงการส่งเสริมวิถีชีวิตตามแนวคิดวิทยาศาสตร์การกีฬาเพื่อการพัฒนาสุขภาวะที่ยั่งยืน และ (3) ลักษณะการพัฒนาความรู้ความสามารถในการเล่นกีฬาในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา อาทิ การฝึกอบรม และการทดสอบสมรรถนะทางกีฬา ซึ่งจะนำไปสู่การออกกำลังกายและการเล่นกีฬาอย่างถูกต้อง ปลอดภัยและการใช้เวลาของประชาชนในการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอผ่านการจัดกิจกรรมกีฬาต่าง ๆ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายที่สำคัญในการทำให้คนไทยออกกำลังกาย เล่นกีฬาและนันทนาการอย่างสม่ำเสมอ คือ การสร้างแรงจูงใจในการปรับพฤติกรรมการใช้เวลาของประชาชนเพื่อการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการ ตลอดจนการสร้างค่านิยมและการสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการที่เหมาะสมกับประชาชนในทุกระดับและทุกช่วงวัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐ อาทิ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรร่วมกันส่งเสริมให้ประชาชนมีความต้องการเล่นกีฬา ออกกำลังกาย และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอ โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเล่นกีฬาในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นกีฬาในระดับท้องถิ่น กีฬานักเรียนนักศึกษา ตลอดจนกีฬาพื้นบ้าน โดยดำเนินโครงการสำคัญ เช่น การนำบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคมเป็นแบบอย่างในการออกกำลังกาย การนำนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นต้นแบบและแรงจูงใจในการเล่นกีฬาในพื้นที่บ้านเกิด การใช้อุปกรณ์ดิจิทัลวัดผลการออกกำลังกายเพื่อแลกสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมค่านิยมในการรักการออกกำลังกายและกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นกิจกรรมในวิถีชีวิตตามเป้าหมายต่อไป

แผนแม่บทย่อย การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ

เป้าหมาย

140201 นักกีฬาไทยประสบความสำเร็จในการแข่งขันระดับนานาชาติ

มุ่งเน้นการพัฒนานักกีฬาไทยให้เป็นที่ยอมรับในการแข่งขันระดับสากล เพื่อพัฒนานักกีฬาไทยสู่กีฬาอาชีพในระดับสากล ซึ่งนอกจากจะช่วยสร้างรายได้ให้กับนักกีฬาและผู้เกี่ยวข้องแล้ว การพัฒนาดังกล่าวจะมีส่วนช่วยสร้างแรงบันดาลใจ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนในการมีน้ำใจนักกีฬา สร้างความนิยมในการเล่นกีฬาและช่วยสร้างความรัก ความสามัคคีของคนในชาติ รวมทั้งช่วยสร้างชื่อเสียง ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในระดับนานาชาติ ทั้งนี้ การจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการคัดเลือก พัฒนา สร้างโอกาสการเข้าร่วมแข่งขัน และการสร้างเส้นทางอาชีพให้กับนักกีฬาไทย

ผลการแข่งขันในมหกรรมกีฬา ASIAN GAME ปี 2561

อันดับ	ประเทศ	เหรียญทอง	เหรียญเงิน	เหรียญทองแดง
1	China (CHN)	132	92	65
2	Japan (JPN)	75	56	74
3	South Korea (KOR)	49	58	70
4	Indonesia (INA)	31	24	43
5	Uzbekistan (UZB)	20	24	25
6	Iran (IRI)	20	20	22
7	Chinese Taipei (TPE)	17	19	31
8	India (IND)	16	23	31
9	Kazakhstan (KAZ)	15	17	44
10	North Korea (PRK)	12	12	13
11	Thailand (THA)	11	16	46

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากอันดับการแข่งขันกีฬาในมหกรรมกีฬาระดับนานาชาติ (ระดับเอเชีย) ของนักกีฬาไทย ซึ่งผลอันดับการแข่งขันในมหกรรมกีฬา Asian Game ปี 2557 (ค.ศ. 2014) ไทยอยู่ที่อันดับ 6 ทั้งนี้ ในปี 2561 (ค.ศ. 2018) ผลการแข่งขันของไทยลดต่ำลงโดยอยู่ในอันดับที่ 11 แสดงให้เห็นถึงความท้าทายอย่างมากในการบรรลุเป้าหมายในปี 2565 ซึ่งกำหนดไว้ที่อันดับ 7 ของการแข่งขัน

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐ อาทิ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินโครงการที่สำคัญ เช่น โครงการบริหารจัดการวิทยาศาสตร์การกีฬาในการเตรียมนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 32 โครงการเตรียมและส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ โครงการการพัฒนาส่งเสริมการบริการด้านกีฬาเวชศาสตร์ รวมถึงโครงการนักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษทางกีฬา (ช้างเผือก) ของสถาบันการศึกษา นอกจากนั้น สมาคมกีฬาอาชีพต่าง ๆ ได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนากีฬาอาชีพ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศและก้าวสู่การเป็นนักกีฬาอาชีพเพื่อเป็นตัวแทนในการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ ตลอดจนการกีฬาแห่งประเทศไทยและภาคส่วนต่าง ๆ ได้ผลักดันให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการเป็นเจ้าภาพการแข่งขันโมโต จีพี ในปี 2561-2562 ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดเป็นการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยว และนำประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการจัดการแข่งขันกีฬาระดับโลก

140201

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายสำคัญ คือ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ทางการกีฬาของประเทศไทยให้มีความก้าวหน้าเพื่อประยุกต์ใช้เป็นฐานการพัฒนานักกีฬา และพัฒนาการแข่งขันกีฬาอาชีพประเภทต่าง ๆ ในระดับประเทศ เพื่อสร้างเส้นทางอาชีพนักกีฬาที่สามารถพึ่งพาตนเองและเลี้ยงชีพได้จริง รวมทั้งการใช้สื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มการดึงดูดผู้ที่มีความสามารถทางด้านกีฬาเข้าสู่ระบบการคัดเลือกและพัฒนา และการส่งเข้าร่วมแข่งขันเป็นตัวแทนประเทศในระดับนานาชาติ

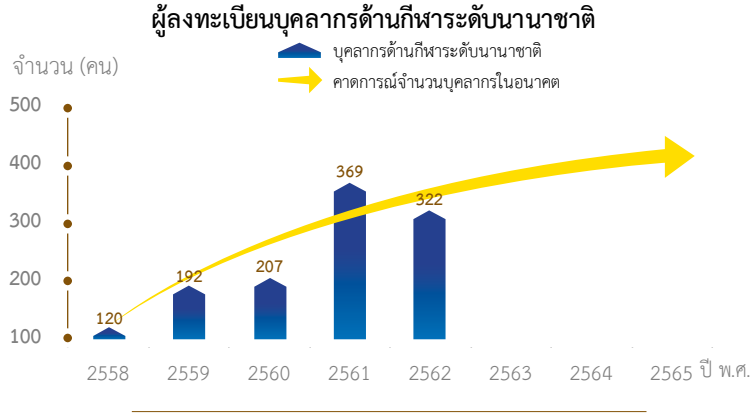
ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรยกระดับการพัฒนาและการนำวิทยาศาสตร์ทางการกีฬามาใช้เพื่อพัฒนาการกีฬาในทุกระดับและทุกภาคส่วน นอกจากนั้นควรร่วมมือกับสมาคมกีฬาต่าง ๆ และหน่วยงานทุกภาคส่วนในการพัฒนานักกีฬาและส่งเสริมให้กีฬาเป็นอาชีพที่พึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้การพัฒนานักกีฬาให้ประสบความสำเร็จในระดับนานาชาตินั้น นอกจากการสรรหานักกีฬาที่มีความสามารถเฉพาะตัว และการสนับสนุนการเข้าแข่งขันในระดับต่าง ๆ แล้ว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในฐานะหน่วยงานหลักด้านการกีฬา ควรร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสมาคมการกีฬาที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ เช่น การจัดตั้งการแข่งขันกีฬาอาชีพในประเภทที่ประชาชนสนใจในระดับประเทศ การจัดกิจกรรมกีฬาหรือการแข่งขันระดับนานาชาติควบคู่กับการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว การขยายผลการพัฒนาเมืองด้านการกีฬา และการอาศัยสื่อบันเทิงต่าง ๆ อาทิ การ์ตูนภาพยนตร์ ในการกระตุ้นเยาวชนให้พัฒนาตนเองสู่การเป็นนักกีฬาอาชีพ เช่น กัปตันฟุตบอลซึบาซะ บาสเก็ตบอลแสลมดังก์ ภาพยนตร์ “สตรีเหล็ก” “โปรเมย์ อัจฉริยะต้องสร้าง” เป็นต้น

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ

เป้าหมาย

140301 บุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการมีคุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น

มุ่งสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ อาทิ ครูผู้ฝึกสอน ผู้ตัดสิน นักวิทยาศาสตร์การกีฬา ผู้บริหารการกีฬา และอาสาสมัครกีฬา อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน สามารถถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างถูกต้อง และมีความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมที่สนับสนุนการพัฒนากีฬาและนันทนาการ นำไปสู่การเล่นกีฬาอย่างถูกต้องและปลอดภัยในหมู่ประชาชน รวมถึงสนับสนุนการพัฒนาของวิทยาศาสตร์การกีฬาซึ่งจะนำไปสู่ความรู้ในการออกกำลังกายและการสร้างสุขภาพที่ดี โดยการจัดมาตรฐานและกำกับคุณภาพบุคลากร ตลอดจนการพัฒนาระบบข้อมูลบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยได้กำหนดการประเมินสถานการณ์จากการมีบุคลากรด้านการกีฬา นันทนาการและวิทยาศาสตร์การกีฬาทั่วประเทศที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้น ซึ่งสะท้อนได้จากข้อมูลประกอบที่เกี่ยวเนื่อง คือ ข้อมูลทะเบียนบุคลากรทางการกีฬาของชาติ ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยพบว่ามีจำนวนบุคลากรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 120 คน ในปี 2558 เป็น 322 คน ในปี 2562 และคาดการณ์ว่าจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 400 คนภายในปี 2565 ซึ่งแสดงให้เห็นแนวโน้มการสามารถบรรลุเป้าหมายภายในปี 2565 ที่กำหนดให้มีบุคลากรดังกล่าวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยที่ร้อยละ 5 ได้ ประกอบกับที่ผ่านมาบุคลากรด้านการกีฬาของไทยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการแข่งขันกีฬาระดับชาติอยู่บ่อยครั้ง เช่น ในปี 2562 ที่ผ่านมาผู้ตัดสินฟุตบอลชาวไทยได้รับโอกาสทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินในการแข่งขันฟุตบอลในระดับทวีปเอเชียในรายการ AFC Champions League ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบุคลากรด้านการกีฬาของไทยที่มีความเป็นมาตรฐานสากลมากขึ้น

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงศึกษาธิการ และการกีฬาแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินโครงการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาความสามารถและเพิ่มจำนวนของบุคลากรการกีฬาที่มีคุณภาพในลักษณะต่าง ๆ ประกอบด้วย (1) การกำหนดมาตรฐานและเสริมสร้างคุณภาพของบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ อาทิ โครงการบริหารจัดการระบบมาตรฐานผู้ฝึกสอนกีฬาและผู้ตัดสินกีฬา โครงการส่งเสริมมาตรฐานผู้ฝึกสอนกีฬาและผู้ตัดสินกีฬา และโครงการส่งเสริมอาสาสมัครกีฬาและผู้นำการออกกำลังกาย ซึ่งมุ่งเน้นการจัดทำมาตรฐานกลางผู้ฝึกสอนกีฬาและผู้ตัดสินกีฬา และ (2) การจัดทำสื่อสาระองค์ความรู้และหลักสูตรอบรมในการพัฒนาบุคลากร และอาสาสมัครกีฬาให้มีความสามารถสอดคล้องกับมาตรฐานดังกล่าว

140301

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย คือ การยกระดับมาตรฐานและกำกับคุณภาพบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการให้ครอบคลุมทุกประเภทกีฬาและนันทนาการ เพื่อให้ผู้เล่นกีฬาและนันทนาการประเภทต่าง ๆ ยอมรับในมาตรฐานคุณภาพ ความยุติธรรม และความเป็นมืออาชีพของบุคลากรทางด้านการกีฬาและนันทนาการของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาควรร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย ในการกำหนดมาตรฐานและกำกับคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรม ให้มีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด ตลอดจนการอบรมทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ ของบุคลากรกีฬาและนันทนาการให้ตอบสนองต่อมาตรฐานดังกล่าว และมีความครอบคลุมบุคลากรการกีฬาในทุกพื้นที่ โดยดำเนินโครงการ อาทิ การประกวดหรือจัดอันดับบุคลากรทางด้านการกีฬาและนันทนาการของประเทศ การลงโทษบุคลากรทางด้านการกีฬาและนันทนาการที่ประพฤติตนหรือปฏิบัติหน้าที่ไม่เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการให้มีคุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 15

พลังทางสังคม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การสร้างโอกาส
และความเสมอภาค
ทางสังคม

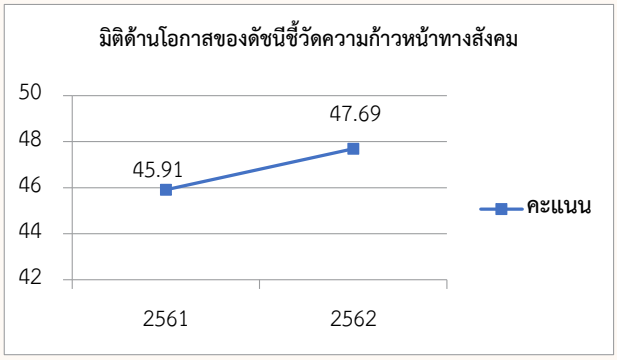
"การดึงพลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ในทุกระดับของสังคม
ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น
และกลุ่มทางเศรษฐกิจสังคม มาเป็นพลังสังคม
ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม
และประเทศให้เกิดความแข็งแกร่งและยั่งยืน"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (15) พลังทางสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างพลังทางสังคมให้มีความเข้มแข็ง โดยมุ่งเน้นการดึงศักยภาพและพลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ในทุกระดับของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น และกลุ่มทางเศรษฐกิจสังคม เข้ามาเป็นแรงขับเคลื่อน และสนับสนุนให้เกิดการรวมตัวของประชาชนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัยในทุกระดับอย่างเข้มแข็ง เพื่อร่วมกันพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการในระดับพื้นที่บนฐานความรู้และความเข้าใจในบริบทและสภาพปัญหาเชิงลึกที่แท้จริง ซึ่งจะก่อให้เกิดพลังทางสังคมที่เข้มแข็งเพิ่มมากขึ้นและสามารถร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมีเป้าหมายระดับประเด็นที่กำหนดให้**ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น**

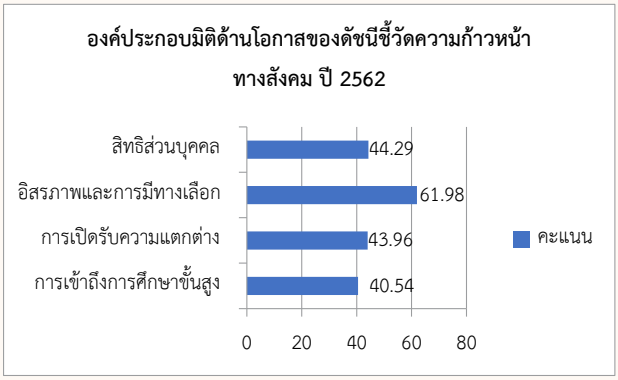
การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

150001

เมื่อพิจารณาจากมิติด้านโอกาสของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย สิทธิส่วนบุคคล อิสรภาพและการมีทางเลือก การเปิดรับความแตกต่าง และการเข้าถึงการศึกษาขั้นสูง จัดทำโดย Social Progress Imperative พบว่า ปี 2561 และปี 2562 มีค่าคะแนนอยู่ที่ร้อยละ 45.91 และ 47.69 ตามลำดับ โดยปรับเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.87 หากมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่อง คาดว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายในปี 2565 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 10) ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ องค์ประกอบของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคมด้านโอกาสประเด็นการเข้าถึงการศึกษาขั้นสูง การเปิดรับ ความแตกต่าง และสิทธิส่วนบุคคล ยังมีค่าคะแนนที่น้อยกว่า ร้อยละ 50 ซึ่งหากเร่งพัฒนาในประเด็นดังกล่าว คาดว่าจะสามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้

ที่มา: Social Progress Imperative

ที่มา: Social Progress Imperative ปี 2562

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายข้างต้น ยังมีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไข อาทิ การส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีกลไกในการพัฒนาทักษะและการสื่อสารสำหรับการสร้างความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล และข้อมูลต่าง ๆ ให้กับคนในชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งการขยายผลการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) มาใช้ในการชี้เป้าระบุปัญหาระดับบุคคลและครัวเรือนที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในระดับพื้นที่ได้อย่างแท้จริง เพื่อนำไปสู่การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาภาวะตกหล่นในระดับพื้นที่ และพัฒนาศักยภาพและดึงพลังของประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ของชุมชนได้ด้วยตนเอง รวมทั้งปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงาน กฎระเบียบและข้อบังคับของภาครัฐให้เอื้อต่อการขยายการจัดสวัสดิการทางสังคมที่ครอบคลุมความจำเป็นขั้นพื้นฐานและเหมาะสมกับทุกกลุ่มเป้าหมาย อาทิ วัยแรงงาน ผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถเตรียมความพร้อมในการสร้างภูมิคุ้มกันก่อนยามสูงอายุ และมีมาตรการในการรองรับผู้สูงอายุที่ครอบคลุมและมีคุณภาพ

แผนแม่บทฯ ประเด็น (15) พลังทางสังคม ประกอบด้วย 2 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) การเสริมสร้างทุนทางสังคม* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการเปิดโอกาสให้เกิดการรวมตัวของประชากรทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัยในทุกระดับ และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเป็นพลังสำคัญในการจัดการกับปัญหาและการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการพึ่งพาตนเอง และการจัดการตนเองที่ครอบคลุมทุกมิติตั้งแต่ เศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง การนำรากฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรมไทยที่มีอยู่ในเรื่องการมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การให้ การแบ่งปันที่ได้รับการยกย่องและยอมรับจากทั่วโลกมาต่อยอดการเสริมสร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่งการให้และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างและพัฒนาให้เกิดมูลค่าเพิ่มและคุณค่าใหม่ร่วมกันอย่างมั่นคงและยั่งยืน และ *(2) การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก* มีแนวทางการพัฒนาที่เน้นการเตรียมความพร้อมของประชากรก่อนยามสูงอายุในทุกมิติ ตั้งแต่สุขภาพ เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม เพื่อให้ประชากรเมื่อก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ รวมทั้ง สามารถช่วยเหลือชุมชนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติของสังคมที่มีต่อการปฏิบัติกับผู้สูงอายุ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีบทบาททางสังคมเพิ่มมากยิ่งขึ้น

150101 150201 150202

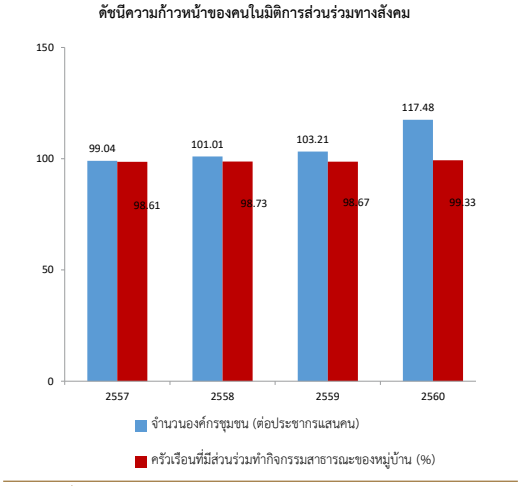
แผนแม่บทย่อย การเสริมสร้างทุนทางสังคม

เป้าหมาย

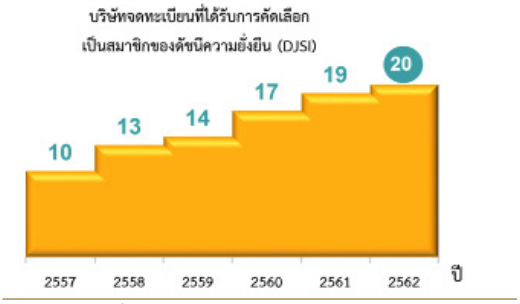
ภาคีการพัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง 150101

ภาคีการพัฒนาต่าง ๆ นอกเหนือจากภาครัฐจะเป็นพลังสำคัญในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมและประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทการพัฒนาปัจจุบันและอนาคตที่คาดว่าจะมีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งภาคีการพัฒนาต่าง ๆ อาจมีข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทการพัฒนาเชิงลึกมากกว่าภาครัฐ รวมทั้งมีการนำทุนทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่สร้างสรรค์ การเพิ่มโอกาสให้ภาคีการพัฒนามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศเพิ่มขึ้น โดยต้องมีกลไกการขับเคลื่อนผ่านผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3 วัยที่เข้มแข็งและเข้าใจบริบทการพัฒนาของพื้นที่ และการมีกลไกที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมการพัฒนาสังคม เพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาด้วยดัชนีชี้วัดทุนทางสังคม เทียบเคียงจากดัชนีความก้าวหน้าของคนในมิติการมีส่วนร่วมทางสังคม พบว่า การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน การมีจิตอาสาร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน/สังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชนมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2561 มีจำนวนองค์กรชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.3 จากปี 2560 ขณะที่หากสะท้อนจากการส่งเสริมจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลที่เป็นกลไกหลักในการสนับสนุนการรวมกลุ่มของคนในชุมชน/ตำบลเพื่อหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาและวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมกับภาคีพัฒนาต่าง ๆ พบว่า ปัจจุบันมีจำนวนมากถึง 7,666 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 98 ของจำนวนตำบล/เทศบาล/เขตทั่วประเทศ (7,825 แห่ง) ในขณะที่ภาคเอกชนมีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นธุรกิจที่มีความยั่งยืนได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิกของดัชนีความยั่งยืน (Dow Jones Sustainability Indexes - DJSI) ในปี 2562 จำนวน 20 บริษัท สูงที่สุดในอาเซียนต่อเนื่อง

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

เป็นปีที่ 6 สะท้อนให้เห็นถึงภาคีการพัฒนาต่าง ๆ มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสังคมของตนเองเพิ่มมากขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนด

150101

การดำเนินการที่ผ่านมา ช่วงปี 2561-2562 **ภาครัฐ**ได้มีการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการพึ่งตนเองและการจัดการตนเองผ่านโครงการพัฒนาตำบลเข้มแข็งที่ส่งเสริมให้**ภาคประชาชน**ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลครบทุกมิติ โดยมีสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเวทีกลางในการแก้ไขปัญหาสาธารณะ มีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพเพิ่มรายได้ พัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตนเอง อาทิ การทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน การจัดการขยะและดูแลรักษาสภาพแวดล้อมให้ชุมชนน่าอยู่ รวมทั้งได้มีการส่งเสริมการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่การสร้างรายได้ที่มั่นคงแก่ครัวเรือน การส่งเสริมบทบาทของ**ภาคเอกชน**ในการพัฒนาชุมชนและสังคม อาทิ หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยผลักดันโครงการ 1 ไร่ 1 แสน ที่ใช้ความรู้/เทคโนโลยี/นวัตกรรมในการพัฒนาศักยภาพการทำการเกษตร และโครงการ 1 หอการค้าฯ ดูแลอย่างน้อย 1 สหกรณ์การเกษตร มีสหกรณ์เข้าร่วมโครงการ 157 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 76 จังหวัด ซึ่งช่วยยกระดับความสามารถในการบริหารจัดการให้กับสหกรณ์การเกษตรมีความทันสมัย ลดต้นทุนค่าใช้จ่าย สร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้กับสหกรณ์และเกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคง รวมทั้ง ภาควิชาการได้ดำเนินการสนับสนุนให้สถาบันการศึกษามีส่วนร่วมในการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาตนเอง ส่งผลให้ชุมชนมีนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหา สามารถพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชนเพิ่มมากขึ้นได้ และทำให้มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการต่าง ๆ ได้มากขึ้น

150101

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย พบว่า ชุมชนท้องถิ่นยังขาดกลไกการเชื่อมประสานเชิงกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ (Community Facilitator) ในการพัฒนาทักษะและสื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจกับคนในชุมชนและกลุ่มเป้าหมายในการใช้ข้อมูล/ความรู้/นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งผลให้การพัฒนาศักยภาพในการจัดการปัญหาด้วยตนเองบนฐานความต้องการของชุมชนไม่สามารถลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่องได้ อีกทั้งขั้นตอนกระบวนการทำงานและกฎระเบียบของภาครัฐอาจยังมีข้อจำกัดในการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการระยะต่อไป ภาครัฐควรกระตุ้นและส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาศักยภาพชุมชนและสังคมให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนด้วยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครดิจิทัล (อสด.) เป็นลำดับแรก เพื่อพัฒนา อสด. ให้เป็นตัวกลางในการพัฒนาทักษะเชิงลึกให้กับคนในชุมชนได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างถูกต้องเหมาะสมและสร้างสรรค์ สามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้และบริการของภาครัฐในการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตได้ อาทิ การพัฒนาเกษตรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ การเสริมศักยภาพเชิงพาณิชย์ในการนำสินค้าและบริการของชุมชนมาทำการซื้อขายบนร้านค้าออนไลน์หรือพัฒนาระบบการชำระเงินออนไลน์ โดยการเปิดโอกาสให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ/มาตรฐานสินค้าและการให้บริการ เพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับโครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการบริการด้านสวัสดิการทางสังคมให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง โดยพัฒนาศักยภาพ อพม. และบูรณาการความร่วมมือกับเครือข่ายภาคประชาสังคมในการพัฒนาและจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3 วัย ที่มีความเข้าใจบริบทการพัฒนาของพื้นที่ ให้เป็นผู้นำทั้งความคิดและปัญญา สามารถนำความรู้และนวัตกรรมมาพัฒนาแก้ไขปัญหาของพื้นที่ นอกจากนี้ ควรพิจารณาปรับปรุงกระบวนการทำงานและกฎระเบียบของภาครัฐที่เป็นอุปสรรค เพื่อเพิ่มโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

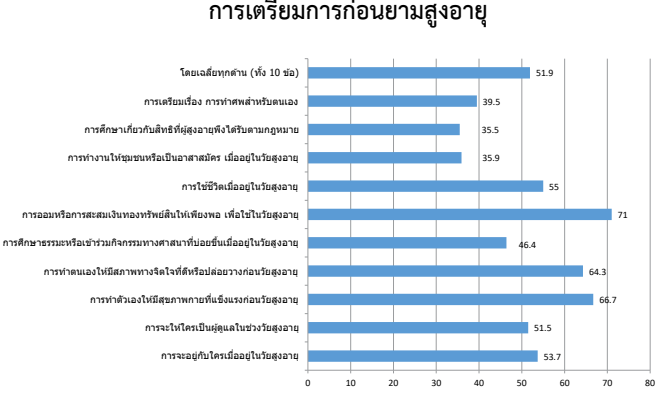
แผนแม่บทย่อย การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก

เป้าหมาย

150201 ประชากรไทยมีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุ เพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น

การเตรียมความพร้อมของประชากรไทยโดยเฉพาะวัยแรงงานให้มีสุขภาวะที่ดี มีความพร้อมทางการเงิน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในสังคม เพื่อให้ประชากรกลุ่มดังกล่าวสามารถพึ่งตนเอง และเป็นผู้สูงอายุที่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งเป็นพลังในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพตนเอง ครอบครัว และสังคมให้นานที่สุด ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชากรไทยสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้มากเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องมีปัจจัยการดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมของการเข้าสู่สังคมสูงวัย และการสร้างภูมิคุ้มกันทุกมิติให้กับประชากรไทยก่อนอายุ 60 ปี ประกอบด้วยด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อให้ประชากรไทยเข้าสู่วัยผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากสัดส่วนประชากรอายุ 25-59 ปีที่มีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม เทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมดในช่วงอายุ 25-59 ปี พบว่า ปี 2559 ประชากรอายุ 25 – 59 ปี เพียงครึ่งหนึ่ง หรือ ร้อยละ 51.9 มีการเตรียมความพร้อมก่อนยามสูงอายุ ซึ่งยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (ร้อยละ 60) ทั้งนี้ การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิที่ผู้สูงอายุพึงได้รับตามกฎหมาย การเตรียมความพร้อมด้านการทำงานให้ชุมชนหรือเป็นอาสาสมัคร และการเตรียมเรื่องการทำศพสำหรับตนเอง ยังมีสัดส่วนที่น้อยกว่าร้อยละ 40 ซึ่งหากเร่งดำเนินการพัฒนาในประเด็นดังกล่าว คาดว่าจะสามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้สำเร็จ

ที่มา: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินการเตรียมความพร้อมของประชากรก่อนวัยสูงอายุในช่วงปี 2561 – 2562 ส่วนใหญ่คือการจัดทำแนวทางและคู่มือการเตรียมความพร้อมก่อนยามสูงอายุเพื่อสร้างความรอบรู้ให้คนรุ่นใหม่เตรียมความพร้อมในทุกมิติ มีความรู้ความเข้าใจมีแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง อาทิ การเตรียมสุขภาพกายและจิตใจ การวางแผนทางการเงินล่วงหน้า ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตในสังคมสูงวัย รวมทั้งการจัดฝึกอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับวัยแรงงานเพื่อให้ตระหนักถึงการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ

โดยเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับปัจจัยการสร้างการตระหนักรู้ในการเข้าสู่สังคมสูงวัย และการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชากรไทยก่อนอายุ 60 ปี

ประเด็นท้าทายเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการข้างต้นยังขาดความครอบคลุมประชากรวัยแรงงานทั้งหมด โดยแรงงานที่เข้าอบรมส่วนใหญ่เป็นวัยแรงงานที่ทำงานอยู่ในระบบ ขณะที่แรงงานนอกระบบ หรือกลุ่มวัยแรงงานที่ยากจนอาจไม่สามารถเข้าร่วมโครงการดังกล่าวได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ อาทิ การเข้าถึงข้อมูลการดำเนินการของภาครัฐ ด้านรายได้ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และความเสี่ยงที่จะตกงาน ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมก่อนยามสูงอายุ และความสามารถในการสร้างภูมิคุ้มกันโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินโครงการเตรียมความพร้อมประชากรก่อนวัยสูงอายุ และโครงการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพของประชากร อายุ 25 – 59 ปี เพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะเร่งผลักดันมาตรการส่งเสริมให้เกิดการเตรียมความพร้อมของวัยแรงงานในกลุ่มเปราะบาง โดยอาศัยกลไกในระดับพื้นที่เพื่อสร้างการรับรู้และตระหนักรู้ในการเข้าสู่สังคมสูงวัยให้กับวัยแรงงานในพื้นที่ของตน ส่งเสริมให้เกิดเป็นกลไกเครือข่ายสร้างความมั่นคงทางสังคม ตลอดจนพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อเตรียมความพร้อมสู่สังคมสูงวัย นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันในระดับชุมชน โดยการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะในระดับปฐมภูมิเพื่อคนทุกวัย และสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มในระดับชุมชน หรือธนาคารประชาชนในระดับชุมชน เป็นหลักประกันทางสังคมให้กับประชาชนรองรับการเข้าสู่สังคมสูงวัย

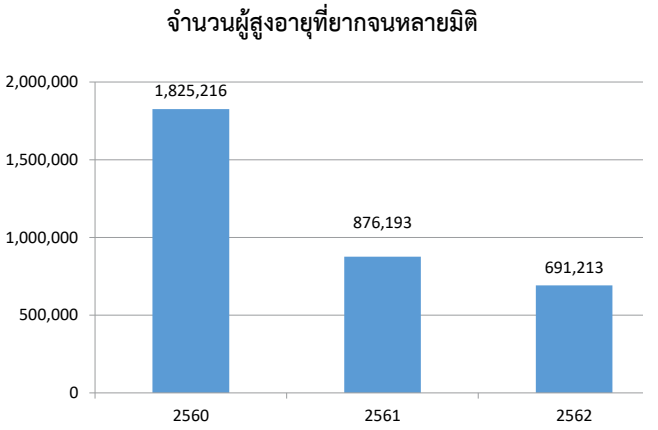
แผนแม่บทย่อย การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก

เป้าหมาย

150202 ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีอย่างต่อเนื่อง

ด้วยแนวโน้มของการมีอายุยืนขึ้นของประชากรไทย การยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในทุกด้าน ให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะที่ดี สามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้ จะทำให้ผู้สูงอายุยังคงดำรงชีวิตได้ในสังคมอย่างมีคุณค่าและเป็นพลังร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมประเทศได้ต่อเนื่องอย่างเป็นนัยสำคัญ จึงต้องมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ การจ้างงานที่เหมาะสม และการพัฒนาระบบการดูแลและคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ เพื่อรองรับผู้สูงอายุให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติ ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านความเป็นอยู่ ด้านการศึกษา ด้านรายได้ และด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ ซึ่งจากข้อมูลในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) พบว่า ในปี 2562 ผู้สูงอายุที่ยากจนหลายมิติมีจำนวนทั้งสิ้น 6.9 แสนคน (ร้อยละ 9.5 ของผู้สูงอายุยากจนทั้งหมดในระบบ) ปรับลดลงจากปี 2561 ที่ 8.8 แสนคน (ร้อยละ 12 ของผู้สูงอายุยากจนทั้งหมดในระบบ) หรือลดลงเทียบเท่าร้อยละ 21.1 ซึ่งส่งผลให้เป้าหมายดังกล่าวบรรลุผลลัพธ์ตามที่กำหนด (ร้อยละ 10) สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินการพัฒนาเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีอย่างต่อเนื่อง ในช่วงปี 2561 – 2562 มีการดำเนินการส่งเสริมการประกอบอาชีพให้กับผู้สูงอายุ พัฒนาศักยภาพ สร้างและขยายโอกาสการมีงานทำให้ผู้สูงอายุ รวมทั้งการอบรมให้ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจด้านการดูแลสุขภาวะของตนเอง สำหรับการสร้างเครือข่ายในการช่วยเหลือ เฝ้าระวัง และการพัฒนาระบบการดูแลและคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ มีการดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุในภาวะยากลำบาก รวมทั้งพัฒนานวัตกรรมในการดูแลผู้สูงอายุ โดยจัดให้มีโครงการ “ธนาคารเวลา” ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ให้ทุกคนได้เข้ามาแบ่งปันเวลาให้กับการดูแลผู้สูงอายุ ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการปรับปรุงอารยสถาปัตย์ตามนโยบายการพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อคนทั้งมวล

150202

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในด้านโครงการที่สร้างสภาพแวดล้อม และระบบการดูแลและคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุยังคงมีความท้าทายเรื่องความครอบคลุมของพื้นที่ดำเนินงาน โดยโครงการในปัจจุบันมีการดำเนินการอยู่ในบางพื้นที่ อาทิ อาคารสถานที่และพื้นที่สาธารณะของราชการสำหรับด้านการจ้างงานที่เหมาะสม พบว่า ยังมีความท้าทายในส่วนของการกำหนดตำแหน่งงานและค่าตอบแทนของผู้สูงอายุที่เหมาะสม โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานทักษะต่ำ ทำให้ผู้สูงอายุจำนวนมากยังต้องทำงานอยู่นอกระบบ ทำให้ไม่มีหลักประกันรองรับและไม่มีรายได้ที่แน่นอน ขณะที่การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุและคนในชุมชนในการจัดระบบการดูแลและคุ้มครองทางสังคมยังมีค่อนข้างน้อย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการระยะต่อไปจึงควรเร่งขยายขอบเขตการดำเนินการสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุและอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของคนทุกเพศทุกวัยที่อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างครอบคลุมและครบวงจร ควรผลักดันให้เกิดการจ้างงานผู้สูงอายุในสถานประกอบการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อสร้างอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้เลี้ยงตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี นอกจากนี้ ควรนำข้อมูลในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) มาใช้ในการชี้เป้าระดับบุคคลและครัวเรือน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาภาวะตกหล่นในระดับพื้นที่ โดยการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่อย่างแท้จริงในการเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการจัดสวัสดิการทางสังคมและมาตรการทางสังคมต่าง ๆ บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ของชุมชนที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการในระดับบุคคลและครัวเรือนได้ อาทิ การส่งเสริมการประกอบอาชีพ การจัดระบบดูแลและคุ้มครองทางสังคม ที่เหมาะสมและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 16

เศรษฐกิจฐานราก

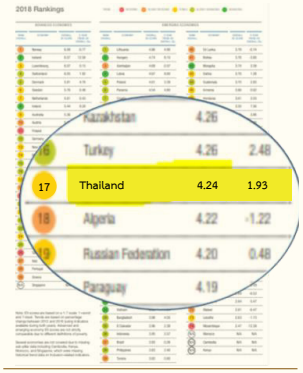
"เศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน
สามารถพึ่งพาตนเอง ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึง
และเป็นธรรม ยกระดับมาตรฐานการครองชีพ
และความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น"

แผนแม่บทฯ ประเด็น (16) เศรษฐกิจฐานราก มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม มีการไหลเวียนของระบบเศรษฐกิจระหว่างกันเป็นระบบ และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ เกิดการสร้างอาชีพและการกระจายรายได้ สามารถลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคในระดับชุมชน โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

160001

เมื่อพิจารณาจากดัชนีการพัฒนาอย่างทั่วถึง (Inclusive Development Index: IDI) ซึ่งใช้วัดศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของประชากรในมิติต่าง ๆ มากกว่าการอ้างอิงเพียงรายได้ต่อหัว (GDP per capita) เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบกระจายความมั่งคั่ง นำไปสู่การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในที่สุด จัดทำโดยสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum : WEF) โดยข้อมูลจากรายงานดัชนีการพัฒนาอย่างทั่วถึง ประจำปี 2561 พบว่า ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงอยู่อันดับที่ 17 จาก 74 ประเทศ (ประเทศกำลังพัฒนา) และอยู่อันดับที่ 2 ของภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ เป็นรองประเทศมาเลเซีย โดยประเทศไทยได้คะแนนการพัฒนาอย่างทั่วถึง เท่ากับ 4.24 (จากคะแนนเต็ม 7 คะแนน) ปรับลงมาจากข้อมูลที่ปรากฏในรายงานฯ ฉบับก่อนหน้า (4.42) ทำให้มีความท้าทายในการบรรลุเป้าหมายในปี 2565 (4.30) อย่างไรก็ดี ค่าคะแนนของประเทศไทยยังสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศกำลังพัฒนา (3.76) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดี สะท้อนให้เห็นว่าภาพรวมการพัฒนาที่กระจายความมั่งคั่งของประเทศไทยอยู่ในระดับดี แต่เมื่อพิจารณาจากตัววัดผลรวมหลัก ซึ่ง WEF ได้ใช้รหัสสีในการจำแนกกลุ่มเป็น 5 กลุ่มสะท้อนให้เห็นว่า

ที่มา: World Economic Forum

ดัชนีการพัฒนาอย่างทั่วถึง (Inclusive Development Index)			
ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดผลรวมหลัก	ปี 2560	ปี 2561
1. การเติบโตและการพัฒนา (Growth and Development)	รายได้ประชากรต่อหัว (ดอลลาร์สหรัฐ)	5,755.00	5,901.00
	ผลิตภาพแรงงาน (ดอลลาร์สหรัฐ)	23,853.00	27,101.00
	อายุคาดเฉลี่ยที่มีวามสุขภาพดี (ปี)	66.80	66.80
	การจ้างงาน (ร้อยละ)	71.50	70.80
2. ด้านความทั่วถึง (Inclusion)	การกระจายรายได้	0.37	0.44
	อัตราความยากจน (ร้อยละ)	0.90	1.10
	การกระจายความมั่งคั่ง	0.86	0.85
	ค่ากลางของรายได้ครัวเรือน (ดอลลาร์สหรัฐ)	11.20	11.20
3. ด้านความเสมอภาคของคนแต่ละรุ่น (Intergeneration Equity)	การออมสุทธิ (ร้อยละ)	12.90	15.10
	ดัชนีการเกิดคาร์บอน (กิโลกรัม ต่อดอลลาร์สหรัฐของ GDP)	163.10	163.10
	หนี้สาธารณะ (ร้อยละ)	43.10	42.20
	อัตราการพึ่งพิง	39.20	40.10

Rank

Bottom 20% — Top 20%

ที่มา: World Economic Forum

ประเทศไทยควรต้องเร่งให้ความสำคัญกับ (1) การกระจายความมั่งคั่ง ที่ยังคงมีค่าความเหลื่อมล้ำสูงมากทั้งสองปี (กลุ่ม Bottom 20%) (2) การเกิดคาร์บอน (กลุ่ม Bottom 40%) (3) ผลิตภาพแรงงาน ถึงแม้มูลค่าผลิตภาพแรงงาน จะเพิ่มขึ้นจากฉบับก่อนหน้า แต่ยังถูกจัดอยู่ในกลุ่ม Bottom 40% และ (4) หนี้สาธารณะ (กลุ่ม Bottom 40%) ในขณะที่ประเด็นที่จำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญคือ การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ที่สะท้อนจากคะแนนความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ของประเทศไทยที่เพิ่มขึ้นจากรายงานฯ ฉบับปีก่อนหน้าทำให้เปลี่ยนจากกลุ่ม Top 20% ลงมาสู่กลุ่ม Bottom 40% ซึ่งมีทิศทางสอดคล้องกันกับข้อมูลที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานของประเทศ

การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายข้างต้นยังมีประเด็นจำเป็นต้องเร่งแก้ไข อาทิ การส่งเสริมให้มีการสร้างองค์ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการรายได้และหนี้สินของตนเองให้กับประชากรกลุ่มรายได้น้อย การส่งเสริมการสร้างคุณค่า ความหลากหลาย และอัตลักษณ์ให้กับสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากเศรษฐกิจฐานราก ยกระดับสินค้าให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับ การส่งเสริมช่องทางแหล่งทุนในระบบให้มีความครอบคลุม รวมถึงการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชากรกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากสามารถเข้าถึงแหล่งทุนที่มีประสิทธิภาพได้ ทั้งนี้ เพื่อยกระดับศักยภาพการพัฒนาประเทศที่สามารถกระจายประโยชน์จากการพัฒนาได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

แผนแม่บทฯ ประเด็น (16) เศรษฐกิจฐานราก ประกอบด้วย 2 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการเพิ่มพูนองค์ความรู้และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ ความรู้และวินัยทางการเงิน และการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร แรงงานทั่วไป และกลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยและไม่มั่นคง เพื่อยกระดับสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ และมีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินอย่างยั่งยืน จนนำไปสู่การออมเพื่อเป็นทุนและหลักประกันในการลงทุนได้ต่อไป และ *(2) การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก* มีแนวทางการพัฒนาที่เน้นการรวมกลุ่มในรูปแบบที่มีโครงสร้างการกระจายรายได้ ทั้งวิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ และวิสาหกิจเพื่อสังคม พัฒนาช่องทางตลาดและเครือข่าย เพื่อให้เกิดการจัดการกลไกการตลาดครบวงจร ส่งเสริมและพัฒนากลไกการดูดซับมูลค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ชุมชน การส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งทุนและทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็น อาทิ ส่งเสริมให้มีนวัตกรรมทางการเงิน เพื่อสนับสนุนแหล่งทุนให้กับเศรษฐกิจชุมชน และการพัฒนากลไกการใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณะให้สามารถนำมาหมุนเวียนสร้างประโยชน์ให้ผู้มีรายได้น้อย ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่การปรับโครงสร้างและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ยั่งยืน โดยมีผลการดำเนินงานตามเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย ดังนี้

160101 160201 160202

แผนแม่บทย่อย การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ

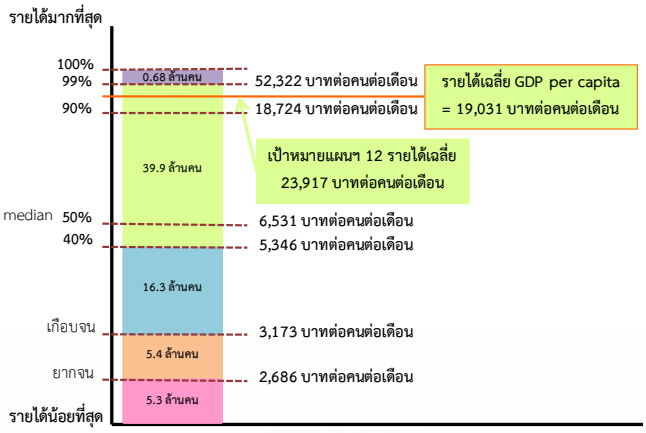
เป้าหมาย

ศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้น

160101

ประชาชนในระดับฐานรากส่วนมากเป็นคนที่มีรายได้น้อย และเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่จะเผชิญกับดักความยากจนและความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจะเป็นการช่วยเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับประชากรรายได้น้อย มีอาชีพ และมีรายได้ เพิ่มศักยภาพให้สามารถพึ่งตนเองได้ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการทั้งรายใหม่และรายเดิม การเข้าถึงทรัพยากรที่เหมาะสม และการสร้างความรู้พื้นฐานในการจัดการหนี้สินและการเงินจะเป็นปัจจัยสำคัญในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากรายได้เฉลี่ยต่อหัวของกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด (Bottom 40) ซึ่งข้อมูลล่าสุดในปี 2560 พบว่า รายได้ของประชากร bottom 40 เพิ่มขึ้นจาก 3,353 บาท/คน/เดือน ในปี 2558 เป็น 3,408 บาท/คน/เดือน ในปี 2560 เทียบเท่าการเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 0.8 ต่อปี ทำให้มีความท้าทายในการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในปี 2565 (เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะร้อยละ 48.6 ของประชากรในกลุ่ม bottom 40 เป็นผู้ไม่มีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ (Economically Inactive) ขณะที่อีกกว่าร้อยละ 34.8 เป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระโดยไม่มีลูกจ้างและช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานทักษะต่ำ มีระดับการศึกษาขั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ทำให้มีความท้าทายในการมีรายได้เพิ่มขึ้น จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้มีแนวโน้มที่เสี่ยงต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

160101

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานรัฐได้ดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2561 – 2562 ส่วนใหญ่เป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและก่อให้เกิดการสร้างรายได้ได้ด้วยตนเอง อาทิ การอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน เสริมสร้างความรู้เพื่อพัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer การอบรมถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ การอบรมการจัดทำการทำแผนธุรกิจ เป็นต้น โดยเป็นการสร้างเสริมองค์ความรู้และทักษะที่สำคัญ ขณะเดียวกันยังมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้ทางการเงินของครัวเรือน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการทั้งรายใหม่และรายเดิม และการสร้างความรู้พื้นฐานในการจัดการหนี้สินและการเงินเป็นหลัก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ประชากรที่มีรายได้น้อยส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยเริ่มต้น ประกอบกับการขาดองค์ความรู้ที่จำเป็นในการบริหารจัดการรายได้และหนี้สินทั้งของตนเองและครอบครัว นอกจากนี้ ยังอาจมีความซ้ำซ้อนและกระจุกตัวของหน่วยงานที่ดำเนินการจัดอบรมพัฒนาทักษะให้กับผู้ประกอบการในบางพื้นที่ เนื้อหาหลักสูตรการอบรมในภาพรวมอาจยังไม่สอดคล้องกับความต้องการหรือบริบทการพัฒนาเฉพาะของพื้นที่ รวมถึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อช่วยเหลือให้ผู้ค้ารายย่อย/ค้าปลีกให้ไม่เสียเปรียบผู้ค้ารายใหญ่ และก่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมมากขึ้น

160101

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากในระยะต่อไป ควรสนับสนุนให้มีมาตรการในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ไม่มีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจเข้ามามีบทบาทในการทำงานให้มากขึ้น ครอบคลุมกิจกรรมตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ทั้งนี้ ในระยะแรกควรมุ่งเน้นโครงการด้านการพัฒนาผู้ประกอบการ อาทิ โครงการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และโครงการฝึกอบรมการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ ควรเร่งดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้พื้นฐานเรื่องการบริหารจัดการรายได้และหนี้ และการดำเนินงานต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการเข้าถึงทรัพยากรที่เหมาะสม ซึ่งเป็นอีกปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย พร้อมทั้งดำเนินการพัฒนาทักษะที่สอดรับกับอุปสงค์ของสินค้าและบริการ ศักยภาพ และทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้สินค้าที่ผลิตออกมาได้รับการยอมรับและสามารถสร้างรายได้ได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการทบทวนการบังคับใช้กฎหมายให้มีความรัดกุม โดยเฉพาะกฎหมาย/กฎระเบียบที่เอื้อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม และเปิดโอกาสให้ผู้ค้ารายย่อยมีโอกาสในการแข่งขันในตลาดมากยิ่งขึ้น

แผนแม่บทย่อย การสร้างสภาพแวดล้อม และกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

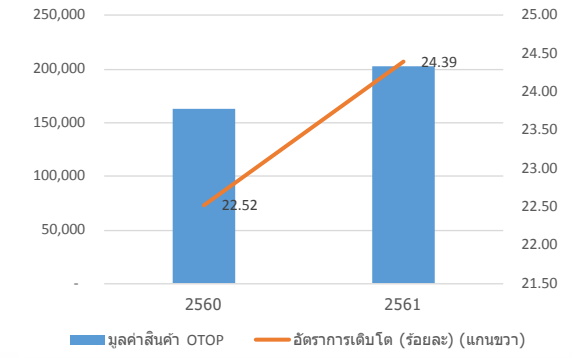
เป้าหมาย

160201 ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานราก มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากเป็นกลุ่มประชากรในสังคมที่สำคัญที่สามารถช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาในลักษณะรูปแบบระบบเศรษฐกิจแนวราบที่ส่งผลและสร้างความสัมพันธ์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างผู้คนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งการสร้างสภาพแวดล้อมให้กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวมีรายได้เพิ่มขึ้น จะช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ในสู่ชุมชนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนซึ่งรวมถึงผู้มีรายได้น้อยสามารถก่อร่างสร้างตัวและพึ่งตนเอง และมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย ทั้งนี้ การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและมูลค่าเพิ่ม ช่องทางการตลาดที่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้บริโภค และทรัพยากรที่สามารถเข้าถึงได้อย่างเหมาะสมและทั่วถึง โดยเฉพาะแหล่งเงินทุนและที่ดิน จะเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายข้างต้นได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากอัตราการเติบโตของมูลค่าทางเศรษฐกิจฐานรากของมูลค่าสินค้า OTOP ในปี 2561 พบว่า ยังมีมูลค่าเติบโตน้อยกว่าที่เป้าหมายกำหนดในปี 2565 (ร้อยละ 30 ต่อปี) โดยในปี 2561 การจำหน่ายสินค้า OTOP มีมูลค่า 202,146 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการเติบโตที่ร้อยละ 24.4 อย่างไรก็ตาม คาดว่าจะสามารถบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

อัตราการเติบโตของมูลค่าทางเศรษฐกิจฐานรากของมูลค่าสินค้า OTOP

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมาย โดยที่ผ่านมาเน้นการดำเนินการที่ยกระดับศักยภาพการผลิตสินค้าชุมชน รวมทั้งการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า การสนับสนุนแหล่งทุนให้กับเศรษฐกิจชุมชน โดยเฉพาะในภาคเกษตร รวมทั้งการพัฒนากลไกการใช้ที่ดินสาธารณะ เช่น การช่วยเหลือด้านหนี้สินและสินเชื่อ การช่วยเหลือด้านที่ดินทำกิน การพัฒนาสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน การพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย สินค้าที่ผลิตจากเศรษฐกิจระดับฐานรากยังมีความท้าทายในส่วนของการสร้างความหลากหลาย คุณค่า และอัตลักษณ์ของสินค้าและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งช่องทางการค้าที่ต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถดึงดูดกลุ่มผู้บริโภคที่หลากหลาย โดยเฉพาะการขยายผลไปยังกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีนิยมช่องทางรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ และกลุ่มผู้บริโภคต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การยกระดับเศรษฐกิจระดับฐานรากในระยะต่อไป จำเป็นต้องมีการส่งเสริมการอบรมเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องกับการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อปรับแนวคิดให้เกิดการสร้างนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่า คุณค่า และอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ได้เพิ่มมากขึ้น ปรับผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัย เน้นการแปรรูปสินค้าให้มากกว่าการจำหน่ายสินค้าขั้นปฐม โดยสร้างลักษณะเด่นของผลิตภัณฑ์ในแต่ละพื้นที่ให้เกิดความแตกต่าง รวมถึงการส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าในรูปแบบอื่นที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในอนาคต อาทิ ช่องทางการขายออนไลน์

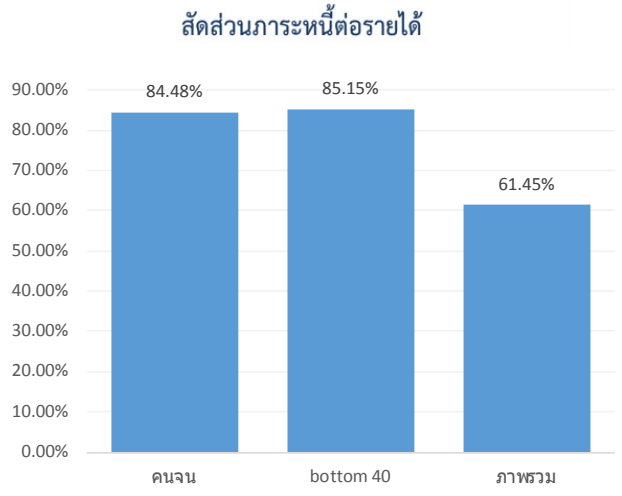
แผนแม่บทย่อย การสร้างสภาพแวดล้อม และกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

เป้าหมาย

160202 กลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด (Bottom 40) ของประเทศไทยเป็นกลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยงที่จะเผชิญกับดักความยากจนและความเหลื่อมล้ำหากไม่ได้รับการช่วยเหลือการพัฒนาที่จริงจัง ซึ่งการที่ประชากรกลุ่มดังกล่าวสามารถบริหารจัดการหนี้ทั้งในและนอกระบบได้ดีขึ้น จะส่งผลให้ประชากรกลุ่มดังกล่าวสามารถบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และนำไปสู่การมีรายได้เพิ่มขึ้นได้ ซึ่งการมีปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมและประชาชนกลุ่มดังกล่าวสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งครอบคลุมถึงแหล่งทุนของรัฐ และแหล่งทุนที่จัดตั้งโดยองค์กรชุมชน และปัจจัยการผลิตที่เป็นทางการ เช่น ที่ดิน และแหล่งเงินทุนของสถานบันการเงินภายใต้การกำกับของรัฐ ความรู้พื้นฐานด้านบริหารจัดการหนี้สินและการเงินที่เข้าถึงได้ และกลไกการสร้างอาชีพ จะเป็นปัจจัยสำคัญในการบรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ พบว่า ในปี 2560 (ข้อมูลล่าสุด) ภาพรวมสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของคนไทยอยู่ที่ร้อยละ 61.45 ขณะที่สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด หรือกลุ่มผู้มีรายได้น้อยเท่ากับร้อยละ 85.15 และสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ของคนจนคือร้อยละ 84.48 ข้อมูลข้างต้นสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 55 ซึ่งสะท้อนว่ากลุ่มประชากรรายได้น้อยยังมีข้อจำกัดด้านความสามารถในการบริหารจัดการหนี้ที่มีประสิทธิภาพที่ดี มีแนวโน้มที่เสี่ยงต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานรัฐได้ดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2561 – 2562 โดยส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการทำให้ประชากรกลุ่มที่มีรายน้อยมีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้ที่มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น เป็นการดำเนินงานใน 2 ส่วนหลัก คือ การแก้ไขปัญหาหนี้สินของครัวเรือน โดยเฉพาะในครัวเรือนที่มีหนี้นอกระบบ และการสร้างกลไกให้ครัวเรือนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนในระบบได้ โดยการเพิ่มช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ เช่น สินเชื่อรายย่อยเพื่อใช้จ่ายฉุกเฉิน การไกล่เกลี่ยประนอมหนี้โดยตั้งคนกลางเจราจาประนอมหนี้ระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้นอกระบบ ฟื้นฟูศักยภาพการหารายได้ให้ลูกหนี้นอกระบบ คลินิกแก้หนี้ และโครงการบริหารจัดการการเงินชุมชน (กรมพัฒนาชุมชน) ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชน

160202

ในชุมชนมีวินัยทางการเงิน สามารถบริหารหนี้ของตนเองได้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเข้าถึงปัจจัยการผลิต และการให้ความรู้พื้นฐานด้านการบริหารจัดการหนี้สินและการเงิน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ผู้มีหนี้นอกระบบอาจมีข้อจำกัดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐในการแก้ปัญหาหนี้ เนื่องจากการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานในรูปแบบที่เหมาะสมกับการเข้าถึงของกลุ่มประชากรดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ประกอบกับการกระจายของแหล่งเงินกู้ในระบบยังไม่ครอบคลุม นอกจากนี้ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการปัญหาหนี้สินต้องใช้เวลานาน และต้องมีการติดตามผลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ดี ในด้านการส่งเสริมกลไกการสร้างอาชีพ เพื่อให้ครัวเรือนมีการสร้างรายได้เพิ่มขึ้นนั้น การดำเนินการจะสอดคล้องกับการดำเนินงานตามเป้าหมายของแผนแม่บทย่อยการยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ ภายใต้แผนแม่บทเศรษฐกิจฐานราก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย มาตรการในการกระจายแหล่งเงินกู้ในระบบให้ทั่วถึง อาทิ ส่งเสริมโครงการ pico-finance เพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงแหล่งเงินกู้ในระบบที่มีดอกเบี้ยต่ำ การให้ความรู้และสร้างทักษะในการจัดการการเงินครัวเรือน อาทิ การส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือน การจัดประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารแหล่งเงินให้กู้ยืมในระบบสำหรับผู้เป็นหนี้นอกระบบ การดำเนินการมาตรการที่เน้นการยกระดับรายได้ให้กับผู้มีรายได้น้อย อาทิ การพัฒนาทักษะด้านการเงิน ทักษะองค์ความรู้การประกอบอาชีพและการตลาด รวมทั้งควรขยายผลโครงการบริหารจัดการการเงินชุมชน (กรมพัฒนาชุมชน) ซึ่งเป็นโครงการที่ช่วยให้ชุมชนมีการจัดการด้านการเงิน และแหล่งทุนในชุมชนของตนเองอีกด้วย

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 17

ความเสมอภาค และหลักประกันทางสังคม

ยุทธศาสตร์ด้าน การสร้างโอกาส และความเสมอภาค ทางสังคม

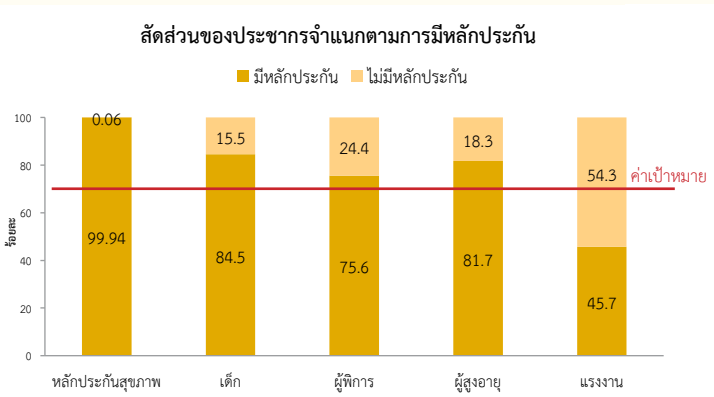
"สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ
ในทุกมิติของประชากร ทุกช่วงวัย
ทุกเพศสภาพ และทุกกลุ่ม โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม ให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ทุกเพศสภาพ และทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง การปิดช่องว่างการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ เพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ รวมทั้งการป้องกันปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคที่คาดว่าจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างต่าง ๆ ทั้งจากในและต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการกำจัดวงจรความเหลื่อมล้ำและความยากจนที่จะถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

170001

คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น พิจารณาจากสัดส่วนประชากรไทยทั้งหมดที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทุพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ และ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลหลักประกันสุขภาพ พบว่า ในปี 2561 มีจำนวนประชากรไทยได้รับหลักประกันสุขภาพคิดเป็นสัดส่วนสูงถึง ร้อยละ 99.94 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ ซึ่งสูงกว่าค่าเป้าหมายในปี 2565 (ร้อยละ 70) และเมื่อเทียบเคียงข้อมูลการคุ้มครองอื่น ๆ ประกอบ พบว่า กลุ่มเด็ก กลุ่มผู้พิการ กลุ่มผู้สูงอายุ มีสัดส่วนการได้รับการคุ้มครองมากกว่าค่าเป้าหมาย ในขณะที่กลุ่มแรงงานยังคงอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้ ในปี 2561 มีจำนวนเด็กยากจนที่ได้รับเงินอุดหนุนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 84.5 ของจำนวนเด็กยากจนทั้งหมด และมีสัดส่วนผู้พิการที่ได้รับเบี้ยผู้พิการร้อยละ 75.6 ของผู้พิการทั้งหมด ในปี 2562 มีผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 81.7 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด สำหรับกลุ่มแรงงานนั้น ระหว่างปี 2561 – 2562 พบว่า แรงงานไทยยังเป็นแรงงานนอกระบบที่ไม่ได้รับความคุ้มครองทางสังคมค่อนข้างมาก ซึ่งมีจำนวนมากกว่าแรงงานในระบบ นอกจากนี้ หากพิจารณาเปรียบเทียบสัดส่วนแรงงานนอกระบบที่เข้าถึงระบบประกันสังคม พบว่า แม้ว่าการเข้าถึงประกันสังคมของแรงงานนอกระบบจะเพิ่มขึ้น แต่แรงงานนอกระบบที่เข้าถึงระบบประกันสังคมยังมีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับแรงงานนอกระบบทั้งหมด สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญในการเร่งพัฒนาระบบและรูปแบบการคุ้มครองทางสังคมที่สามารถขยายการคุ้มครองไปยังแรงงานนอกระบบได้อย่างครอบคลุมอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อมูล หลักประกันสังคม เด็ก และผู้พิการ ปี 2561
และ ข้อมูลผู้สูงอายุและแรงงานนอกระบบ ปี 2562

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรมกิจการเด็กและเยาวชน, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และสำนักงานสถิติแห่งชาติ

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายประเด็นข้างต้นยังมีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไข อาทิ การสร้างการตระหนักรู้ถึงความจำเป็นและความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคมในการเป็นเครื่องมือบริหารการจัดการความเสี่ยงที่จะสามารถช่วยคุ้มครองให้สามารถรับมือกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดประเภทต่าง ๆ ได้ และช่วยบรรเทาความเดือดร้อนทางการเงิน การบูรณาการฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้สามารถระบุตัวบุคคลที่ยังไม่มีหลักประกันทางสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การช่วยเหลือต่าง ๆ กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เป็นไปอย่างเสมอภาค โดยอาจพิจารณาเชื่อมโยงฐานข้อมูลต่าง ๆ เข้ากับระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ที่เป็นระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ของประเทศในปัจจุบันที่สามารถระบุปัญหาการพัฒนาได้ลึกถึงระดับบุคคลและครัวเรือน ซึ่งจะทำให้การแก้ปัญหาเป็นการดำเนินการบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของประชากรแต่ละกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น บรรเทาปัญหา “ภาวะตกหล่น” ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาระบบและรูปแบบการคุ้มครองทางสังคมที่สามารถขยายการคุ้มครองไปยังแรงงานนอกระบบได้อย่างครอบคลุมอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมตามบริบทการพัฒนาของประเทศ

แผนแม่บทฯ ประเด็น (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม ประกอบด้วย 2 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการขยายความคุ้มครองทางสังคมขั้นต่ำให้คนไทยทุกคนให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม สร้างระบบคุ้มครองและป้องกันแบบถ้วนหน้า และพัฒนาระบบหลักประกันทางสังคมด้านสุขภาพและเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งการคุ้มครองแรงงานไทยให้มีสวัสดิภาพในการทำงาน โดยยกระดับกลไกการดูแลคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้ใช้แรงงานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ส่งเสริมการทำงานที่มีคุณค่า และคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับสินค้าและบริการที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและลดความเสียเปรียบของผู้บริโภค และ *(2) มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการพัฒนามาตรการและพัฒนากลไกสนับสนุนช่วยเหลือประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรของรัฐในการแก้ปัญหาให้ตรงจุดและตรงกับกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างแท้จริงและเหมาะสม ส่งเสริมและจัดหาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมให้ประชากรกลุ่มต่าง ๆ ให้สามารถเข้าถึงบริการของรัฐและโอกาสทางสังคมได้อย่างเท่าเทียม รวมทั้งส่งเสริมการจัดสวัสดิการที่ทุกภาคส่วนร่วมกันรับผิดชอบ ตลอดจนการสนับสนุนให้มีการพัฒนาและนำระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดสวัสดิการและสร้างหลักประกันทางสังคม เพื่อนำไปสู่การยกระดับการคุ้มครองทางสังคมและหลักประกันทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ

170101 170201

แผนแม่บทย่อย การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐาน และหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ

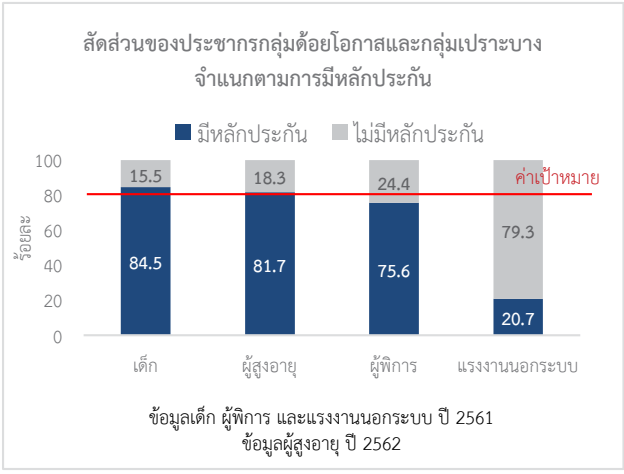
เป้าหมาย

คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาส และกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครอง และมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น

170101

กลุ่มคนด้อยโอกาสและกลุ่มคนเปราะบางเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะเผชิญกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และอาจเป็นกลุ่มที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงโอกาสในมิติต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งการทำให้คนกลุ่มดังกล่าวได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้นจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะส่งผลให้คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น โดยการเข้าถึงหลักประกันทางสังคมที่เหมาะสม และการมีหลักประกันที่ครอบคลุม หลากหลาย และมีคุณภาพ เป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากสัดส่วนประชากรกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทุพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ และ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลการคุ้มครองต่าง ๆ พบว่า กลุ่มเด็กและผู้สูงอายุมีสัดส่วนผู้ที่ได้รับการคุ้มครองมากกว่าค่าเป้าหมาย (ร้อยละ 80) โดยในปี 2561 จำนวนเด็กยากจนที่ได้รับเงินอุดหนุนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 84.5 ของจำนวนเด็กยากจนทั้งหมด ในปี 2562 ผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 81.7 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด ขณะที่กลุ่มผู้พิการมีความเป็นไปได้สูงที่จะบรรลุค่าเป้าหมาย โดยในปี 2561 มีสัดส่วนผู้พิการที่ได้รับเบี้ยร้อยละ 75.6 และสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบ พบว่า ยังคงอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย แม้ว่าผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และ 40 จะมีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2561 มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 20.7 จากจำนวนแรงงานนอกระบบทั้งหมด

ที่มา: กรมกิจการเด็กและเยาวชน, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, สำนักงานประกันสังคม และสำนักงานสถิติแห่งชาติ

170101

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐในช่วงปี 2561-2562 ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินโครงการต่อเนื่องตามภารกิจประจำ โดยมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของโครงการ เช่น การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการ การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำกับดูแลการดำเนินโครงการ รวมถึงการดำเนินงานใหม่ ๆ เพื่อขยายความครอบคลุมของหลักประกัน เช่น กองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ ซึ่งการดำเนินงานต่าง ๆ ดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยการเข้าถึงหลักประกันทางสังคม อย่างไรก็ตาม การดำเนินการที่ผ่านมายังไม่ครอบคลุมแรงงานนอกระบบเท่าที่ควร โดยสัดส่วนของแรงงานนอกระบบที่ได้รับหลักประกันทางสังคมยังคงอยู่ในระดับต่ำ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญในการเร่งทำให้แรงงานนอกระบบมีหลักประกันสังคมผ่านการดำเนินงานเชิงรุกที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้มีความพยายามในการพัฒนาระบบการรับจ่ายเงินเพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงบริการ พร้อมทั้งนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการให้บริการ อย่างไรก็ตาม แรงงานนอกระบบจำนวนมากเป็นแรงงานในภาคเกษตรที่มีอายุเฉลี่ยสูง การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการให้บริการอาจไม่ใช่รูปแบบที่เหมาะสมในการผลักดันแรงงานนอกระบบให้เข้าสู่ระบบหลักประกันสังคม นอกจากนี้ แรงงานนอกระบบยังขาดความตระหนักรู้ในความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคมเพื่อความมั่นคงในการดำรงชีวิต ในขณะที่สิทธิประโยชน์ของแรงงานนอกระบบภายใต้ระบบประกันสังคมเองยังมีข้อจำกัด รวมทั้งระบบประกันสังคมยังอาจมีรูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับความท้าทายด้านภาวะเศรษฐกิจถดถอยของโลก ที่สามารถส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมและนำไปสู่การลดการจ้างงาน จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบและรูปแบบการคุ้มครองทางสังคมที่สามารถขยายการคุ้มครองไปยังแรงงานนอกระบบได้อย่างครอบคลุมอย่างมีประสิทธิภาพ

170101

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานเพื่อให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางมีความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมนั้น ในลำดับแรกควรมุ่งเน้นที่กลุ่มแรงงานนอกระบบโดยให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการออกหน่วยเคลื่อนที่เพื่อให้บริการงานประกันสังคมแบบเบ็ดเสร็จแก่ประชาชนในพื้นที่ และการสร้างความตระหนักรู้ถึงความจำเป็นและความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคม และในลำดับต่อไปควรพิจารณาปรับเปลี่ยนวิธีการจ่ายเงินสมทบให้เหมาะสมกับรูปแบบรายได้ของแรงงานนอกระบบซึ่งมีความไม่แน่นอนในแต่ละเดือน รวมถึงนำข้อมูลจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ไปใช้ประกอบการประเมินผลจากการดำเนินโครงการ เช่น การให้เงินอุดหนุนกับเด็กแรกเกิดส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กหรือไม่ และการให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสามารถลดความยากจนในผู้สูงอายุอย่างไร เพื่อนำไปสู่การพัฒนา/ปรับปรุงหลักประกันทางสังคมบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ให้มีความครอบคลุม หลากหลาย และมีคุณภาพ ซึ่งเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการสร้างความคุ้มครองทางสังคมและความมั่นคงในการดำรงชีวิตให้แก่ผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้อย่างเป็นรูปธรรม

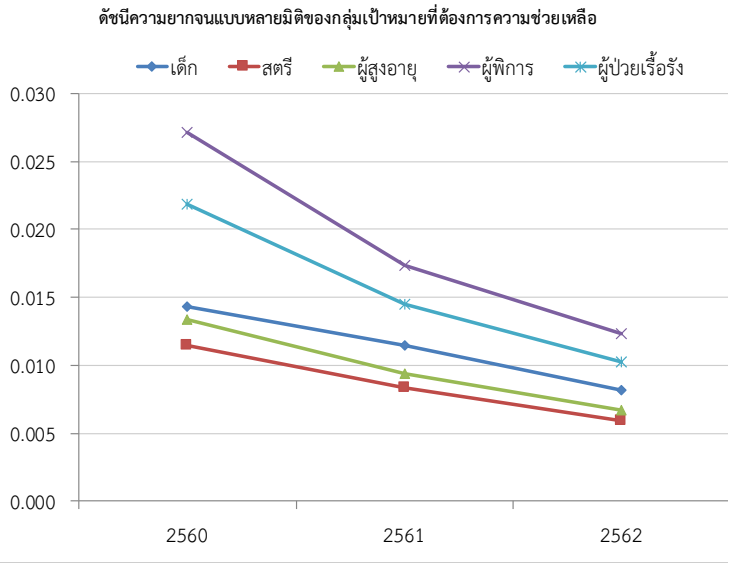
แผนแม่บทย่อย มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม

เป้าหมาย

170201

มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

กลุ่มประชากรที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษส่วนมากเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงสูงและมีความท้าทายในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง การมีการดำเนินการต่าง ๆ ที่สามารถช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่สอดคล้องตามความต้องการได้อย่างแท้จริงจะช่วยเพิ่มความครอบคลุมของการคุ้มครองและการมีหลักประกันทางสังคมของคนไทยมากยิ่งขึ้น ซึ่งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย และระบบฐานข้อมูลที่สามารถชี้ตัวเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นนัยสำคัญ

ที่มา: Thai People Map and Analytics Platform (TPMAP)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือ ประกอบด้วย เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเรื้อรัง โดยเทียบเคียงจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) พบว่า ดัชนีความยากจนหลายมิติในกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 ค่าดัชนีความยากจนหลายมิติของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเรื้อรัง มีค่าเท่ากับ 0.008 / 0.006 / 0.007 / 0.012 และ 0.010 ตามลำดับ ซึ่งในภาพรวมคาดว่าจะเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดให้ลดลงร้อยละ 10 ในปี 2565

170201

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐในช่วงปี 2561-2562 มีตัวอย่างการดำเนินการที่สำคัญ คือ การนำข้อมูลที่สามารถชี้เป้ากลุ่มประชากรเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือจากระบบ TPMAP ไปเป็นข้อมูลตั้งต้นในการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ ส่งผลให้การช่วยเหลือเป็นการดำเนินการบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แท้จริง โดยเป็นการผ่านกลไกระดับจังหวัดเป็นหลัก เช่น จังหวัดสมุทรสงคราม ที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดฯ เป็นประธานดำเนินงานร่วมกับภาคราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ลงสำรวจพื้นที่ครัวเรือนเป้าหมาย และนำไปสู่การบูรณาการการให้การช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมายจากภาคีการพัฒนาต่าง ๆ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย กลไกในการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เป็นการดำเนินการในมิติที่สอดคล้องกับภารกิจหน้าที่ของหน่วยงาน ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนในการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย ประกอบกับยังมีความท้าทายในการระบุตัวตนและแหล่งที่อยู่ของประชากรกลุ่มเป้าหมายบางส่วนเนื่องจากไม่มีข้อมูลการสำรวจอื่น ๆ นอกเหนือจากของระบบราชการ ทำให้ยังมีข้อจำกัดในส่วนของ “ภาวะตกหล่น” ที่ยังไม่ครอบคลุมประชากรกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเต็มศักยภาพ จึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการดำเนินงานในระดับพื้นที่มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย จำเป็นต้องมีการกำหนดกลไกในการสร้างการบูรณาการกันทั้งในเรื่องของการดำเนินงานช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย และการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นจากภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีกลไกการช่วยเหลือและพัฒนาแบบมุ่งเป้าที่สามารถระบุความต้องการที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่ได้อย่างแท้จริง นำไปสู่การดำเนินงานการพัฒนาบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายได้เพิ่มขึ้น บรรเทาปัญหา “ภาวะตกหล่น” ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งควรมีมาตรการในการผลักดันให้หน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่นนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้แก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและตรงตามความต้องการของคนในพื้นที่

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 18

การเติบโตอย่างยั่งยืน

การสร้างการเติบโต
บนคุณภาพชีวิตที่เป็น
มิตรต่อสิ่งแวดล้อม

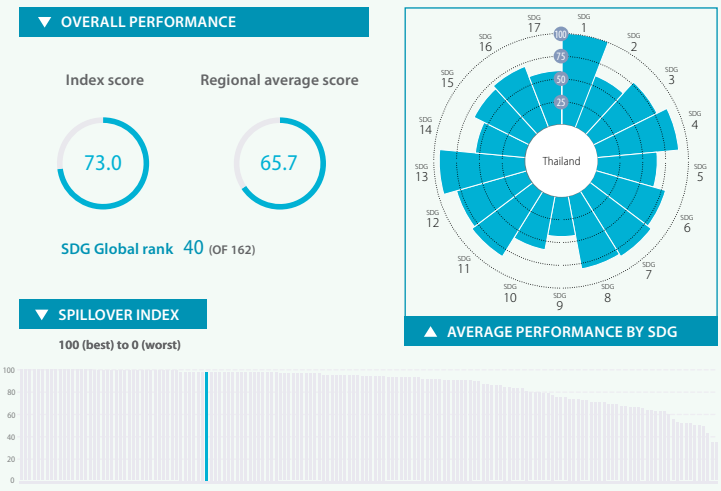
"อนุรักษ์ ฟื้นฟู คุ้มครอง อย่างมีส่วนร่วม
เพื่อความหลากหลายทางชีวภาพ และการเติบโตอย่างยั่งยืน"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ คุ้มครอง ฟื้นฟู และสร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพให้มีระบบนิเวศที่สมดุล สนับสนุนการเพิ่มพื้นที่สีเขียวทั้งในเขตเมืองและชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคไปสู่ความยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ทั้งการดูแลฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การบริหารจัดการมลพิษทั้งระบบ ตลอดจนการพัฒนาและดำเนินการโครงการที่ยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศให้พัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอย่างมีคุณภาพ ตามแนวทางการเติบโตอย่างยั่งยืนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **สภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

180001

ที่มา: Sustainable Development Solutions Network (SDSN)

ตามแผนแม่บทประเด็นข้างต้น ภายใต้เป้าหมาย **สภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน** เมื่อพิจารณาจากการจัดอันดับของ Sustainable Development Report ในปี 2562 พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 40 จาก 162 ประเทศทั่วโลก ซึ่งบรรลุผลตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้อยู่ในระดับต่ำกว่า 50 ประเทศแรกของโลกภายในปี 2565 แล้ว สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาตามมิติ 5P ของสหประชาชาติ ได้แก่ คุณภาพชีวิตของผู้คน (People) ความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (Prosperity) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet) สันติภาพ (Peace) และหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ของประเทศไทยให้มีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน และเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ในระยะยาวต่อไป

Country Profile
THAILAND

30	Italy	75.8
31	Chile	75.6
32	Lithuania	75.1
33	Costa Rica	75.0
34	Luxembourg	74.8
35	United States	74.5
36	Bulgaria	74.5
37	Moldova	74.4
38	Australia	73.9
39	China	73.2
40	Thailand	73.0
41	Ukraine	72.8

การเติบโตอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อรักษาระดับของค่าเป้าหมายไว้ไม่ให้ตกลงจากเดิม ได้แก่ การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยี กลไกเครื่องมือที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้เพื่อบริหารจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และการยกระดับกระบวนทัศน์โดยการสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสังคม รวมทั้งการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

แผนแม่บทฯ ประเด็น การเติบโตอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 5 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง การรักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ตลอดจนส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน *(2) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการปรับปรุงฟื้นฟูและสร้างใหม่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ ตลอดจนการพัฒนาและเพิ่มสัดส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่ความสมดุลของฐานทรัพยากรและความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ *(3) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ* มีแนวทางการพัฒนาที่เน้นการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งการปรับตัวเพื่อลดความสูญเสียและเสียหายจากภัยธรรมชาติและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนมุ่งเป้าสู่การลงทุนที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐและภาคเอกชน *(4) การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและจัดการสารเคมีในภาคการเกษตรทั้งระบบ* ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล มีแนวทางการพัฒนาที่เน้นการกำหนดแนวทางเพื่อจัดการคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเลให้มีคุณภาพที่เหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ และการจัดการคุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือน รวมทั้งการจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตรายและกากอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ตลอดจนการจัดการสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และ *(5) การยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ* มีแนวทางการพัฒนาที่เน้นการส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทย พร้อมทั้งพัฒนาเครื่องมือ กลไก และระบบยุติธรรม ระบบประชาธิปไตยสิ่งแวดล้อม และการจัดโครงสร้างเชิงสถาบันเพื่อจัดการประเด็นร่วมด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ตลอดจนพัฒนาและดำเนินโครงการที่ยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วม และธรรมาภิบาล

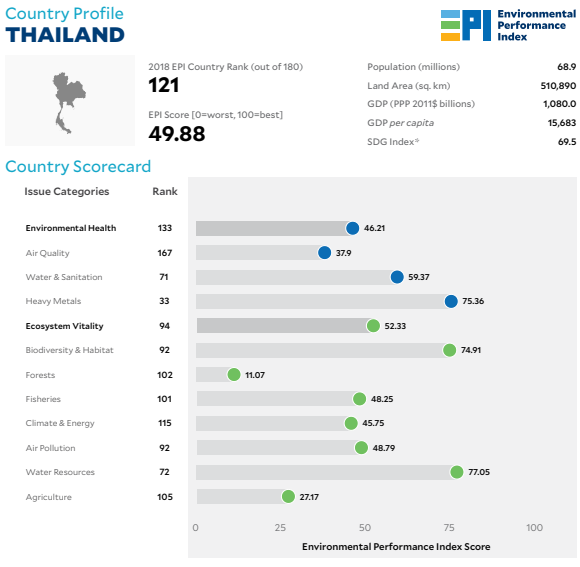
180101 180102 180201 **180301** 180401 180402 180403 180501

แผนแม่บทย่อย การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

เป้าหมาย

การบริโภคและการผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น 180101

การเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว เป็นการให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเสริมสร้างทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงการลดความขัดแย้งระหว่างสัตว์ป่ากับชุมชน ประกอบกับการพัฒนาและส่งเสริมโรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรม และเมืองอุตสาหกรรม ตามแนวทางอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนขับเคลื่อนเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน และส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อกระตุ้นให้เกิดการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการบริโภคและการผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น จึงต้องอาศัยการส่งเสริม การพัฒนาระบบการผลิตและเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ รวมทั้งมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคม และการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อกระตุ้นให้เกิดการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน

ที่มา: Yale Center for Environmental Law and Policy

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (คะแนน) จัดทำขึ้นโดย Yale Center for Environmental Law and Policy ซึ่งเป็นการประเมินสมรรถนะของสิ่งแวดล้อมผ่านดัชนีย่อย 10 ค่า ครอบคลุมประเด็นคุณภาพสิ่งแวดล้อม และประเด็นคุณภาพระบบนิเวศ โดยปี 2561 ประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ย 49.88 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 121 จากทั้งหมด 180 ประเทศ โดยจำแนกเป็นคะแนนด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม 46.21 คะแนน เพิ่มขึ้นจากคะแนนฐาน 40.73 คะแนน และมีคะแนนคุณภาพระบบนิเวศ 52.33 คะแนน ลดลงจากคะแนนฐาน 52.36 คะแนนเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่ามีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูงในการบรรลุเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยที่ 50 คะแนน ภายในปี 2565 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากข้อมูล Sustainable Development Report 2019 เป้าหมายที่ 12 ความรับผิดชอบต่อการผลิตและการบริโภค พบว่าประเทศไทยมีคะแนนอยู่ที่ 79.5 จากเต็ม 100 คะแนน ซึ่งเมื่อเทียบเคียงกับประเทศใน ASEAN แล้ว ประเทศไทยอยู่ในช่วงค่าคะแนนใกล้เคียงกับกลุ่มประเทศอาเซียน โดยมีค่าคะแนนสูงกว่า มาเลเซีย (77.1) และสิงคโปร์ (35) แต่ต่ำกว่าเวียดนาม (87.1) และกัมพูชา (97.1)

การเติบโตอย่างยั่งยืน

180101

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน อาทิ การส่งเสริมภาคการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งในภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร เช่น ชุมชนบ้านหินลาดใน จังหวัดเชียงราย ที่ดำรงชีวิตแบบวิถีพอเพียง เลือกบริโภคในสิ่งที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่แท้จริง เป็นต้น รวมทั้งภาคการท่องเที่ยว และมีการส่งเสริมการบริโภคโดยการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว เช่น มาตรการซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากสีเขียว เป็นต้น ตลอดจนการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการบริโภคอย่างยั่งยืน โดยโครงการในช่วงปี 2561-2562 ส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มศักยภาพการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้วยการใช้ประโยชน์จากกากของเสีย อาทิ โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมด้วยระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาศักยภาพการใช้ประโยชน์กากของเสีย และโครงการส่งเสริมพัฒนาสถานประกอบการสีเขียว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย นอกจากการส่งเสริมการพัฒนาระบบการผลิตและเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องตามที่ได้ดำเนินการมาแล้ว ประเด็นท้าทายที่สำคัญคือ การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมทั้งการกำหนดมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคม และการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อกระตุ้นให้เกิดการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อมที่ประเทศไทยได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนฐาน 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านประมง ด้านป่าไม้ และด้านมลภาวะทางอากาศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาชน เพื่อร่วมกันให้ความสำคัญกับการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ โครงการเสริมสร้างสังคมคาร์บอนต่ำผ่านการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน โดยหน่วยงานภาครัฐควรกำหนดมาตรการการบังคับใช้กฎหมาย และการใช้กลไกเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และสังคม เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริม โดยเฉพาะในด้านประมง ด้านป่าไม้ และด้านมลภาวะทางอากาศ อาทิ การอุดหนุนผู้ทำประมงที่ใช้เครื่องมือประมงที่ถูกกฎหมาย การจัดการพื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้อย่างเป็นระบบ และการให้สิทธิประโยชน์กับโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานให้เกิดการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

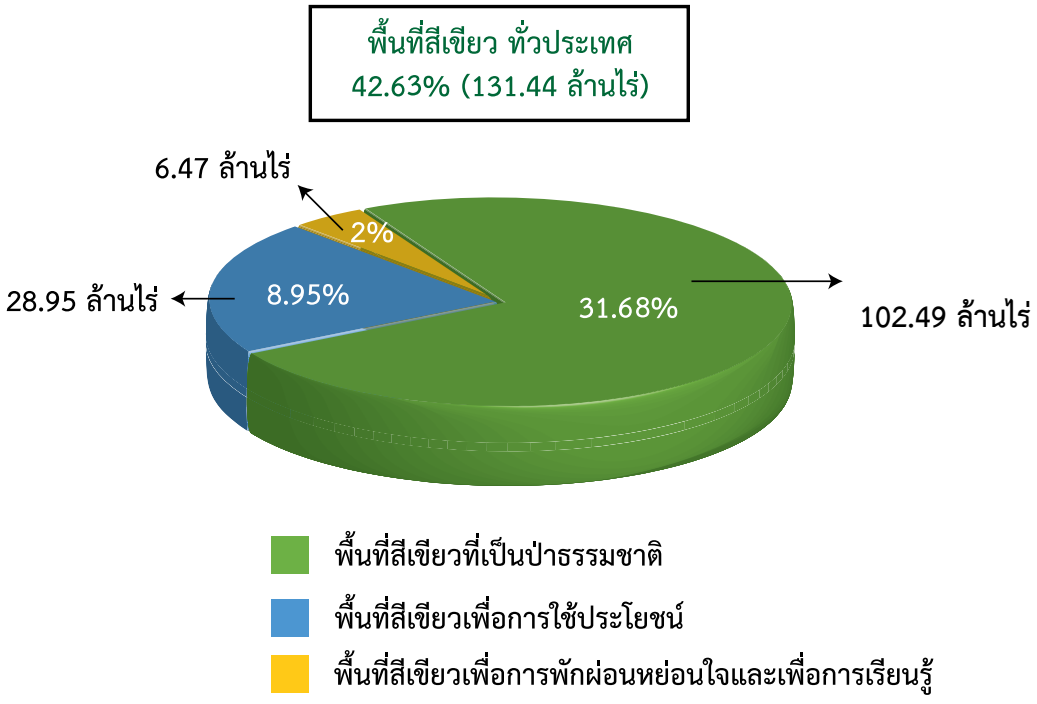

แผนแม่บทย่อย การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

เป้าหมาย

พื้นที่สีเขียวทุกประเภทเพิ่มขึ้น 180102

การเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว เป็นการให้ความสำคัญกับการคุ้มครอง อนุรักษ์ และลดการสูญเสียชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม และมุ่งเน้นการบริหารจัดการพื้นที่ป่าไม้ โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการหยุดยั้งการทำลายพื้นที่ป่า ตลอดจนพัฒนาองค์กรของรัฐและทุกภาคส่วนอย่างมีการบูรณาการทำงานร่วมกัน เพื่อตรวจสอบ ติดตาม เฝ้าระวัง และส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน โดยปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายพื้นที่สีเขียวทุกประเภทเพิ่มขึ้น ได้แก่ การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวของประเทศที่มีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่ป่า

ที่มา: กรมป่าไม้

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจาก สัดส่วนพื้นที่สีเขียวทุกประเภท ได้แก่ พื้นที่ป่าธรรมชาติ พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ พื้นที่สีเขียวในเมืองและชนบท รวมทั้งป่าในเมืองและชุมชนเพื่อการเรียนรู้พักผ่อนหย่อนใจ (ร้อยละของพื้นที่ทั้งประเทศ) โดยข้อมูลจากกรมป่าไม้ ปี 2561 พบว่า มีสัดส่วนพื้นที่สีเขียวซึ่งเป็นป่าธรรมชาติ 102.49 ล้านไร่ (ร้อยละ 31.68) พื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ 28.95 ล้านไร่ (ร้อยละ 8.95) พื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท 6.47 ล้านไร่ (ร้อยละ 2) รวมทั้งสิ้น 131.44 ล้านไร่ (ร้อยละ 42.63) จากข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่าพื้นที่สีเขียวโดยเฉพาะพื้นที่ป่าธรรมชาติมีการเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจมีแนวโน้มการเพิ่มจำนวนขึ้นเช่นกัน

การเติบโตอย่างยั่งยืน

180102

การดำเนินการที่ผ่านมา รัฐบาลได้มีนโยบายที่ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการประกาศเขตพื้นที่อนุรักษ์เพิ่มเติม และมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2562) รวมทั้งความเข้มงวดในการป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายป่าไม้อย่างต่อเนื่อง และภาคประชาสังคมต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่ป่าให้มีความยั่งยืน ทำให้ทรัพยากรป่าไม้ได้รับการดูแลรักษาและมีแนวโน้มที่ดีขึ้น ซึ่งโครงการในช่วงปี 2561 - 2562 ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและแหล่งที่อยู่อาศัยตามแนวธรรมชาติ อาทิ โครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ เพื่อเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพื่อรักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการบริหารจัดการที่ดิน โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาแนวเขตพื้นที่สีเขียว อาทิ โครงการยกระดับการรังวัดที่ดินด้วยระบบดาวเทียม (RTK GNSS Network)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การเพิ่มขึ้นของประชากรและความต้องการใช้ที่ดินเพื่อเป็นปัจจัยในการผลิต อาทิ การทำเกษตรกรรม การทำอุตสาหกรรม และเขตชุมชน ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ทำให้มีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศ การสร้างความชัดเจนของการแบ่งเขตที่ดิน และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่ป่าและพื้นที่สีเขียวให้มากขึ้น เพื่อดูแลรักษาพื้นที่ป่าและพื้นที่สีเขียวให้คงสภาพสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย การเพิ่มพื้นที่สีเขียวทุกประเภทจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ต้องเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าไม้และพื้นที่สีเขียวในชุมชน นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรดำเนินโครงการ กำหนดมาตรการหรือกลไกทางเศรษฐศาสตร์เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน อาทิ โครงการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของทั้งประเทศ โครงการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ การขยายผลมาตรการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเพื่อเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมือง รวมถึงการปลูกไม้แนวตั้ง มาตรการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมเพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้และส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

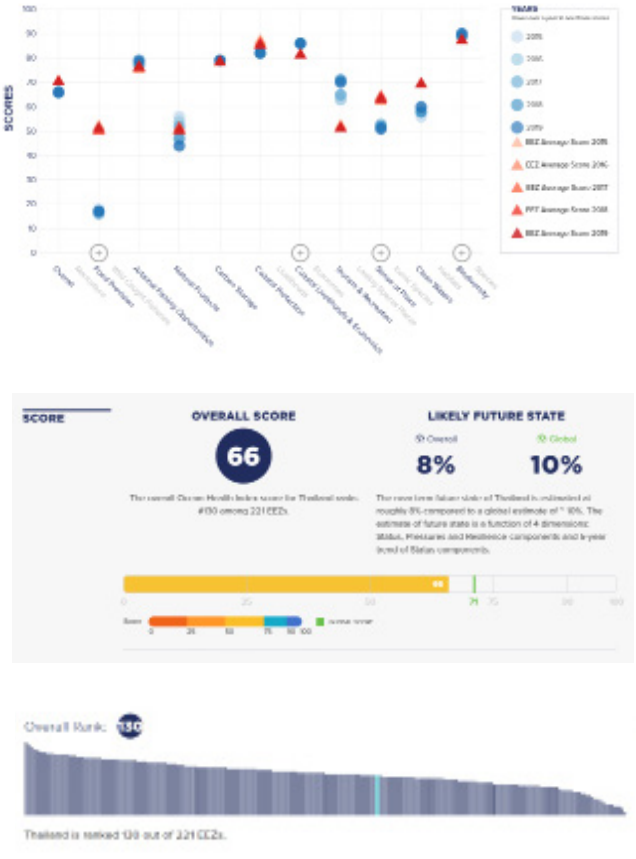

แผนแม่บทย่อย การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

เป้าหมาย

ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น 180201

การเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล เป็นการให้ความสำคัญกับการดูแลฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งหมด มุ่งเน้นการบริหารจัดการระบบนิเวศทางทะเลและสัตว์ทะเล เพื่อฟื้นฟูและปรับปรุงทรัพยากรทางทะเลทั้งระบบ ตลอดจนการลดความเหลื่อมล้ำและดูแลผลประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ การทำประมงอย่างถูกกฎหมาย การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงระบบนิเวศทางทะเล และการเป็นศูนย์กลางด้านพาณิชย์นาวี ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล จึงต้องอาศัยการบริหารจัดการระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งอย่างมีประสิทธิภาพครบวงจร อาทิ การท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่งที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ที่มา: Ocean Health Index

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากดัชนีคุณภาพมหาสมุทร (Ocean Health Index: OHI) จัดทำโดย Global OHI team ซึ่งประเมินจากความสามารถของมหาสมุทรที่ให้ประโยชน์สำคัญแก่มนุษย์ทั้งหมด 10 ด้าน ที่ครอบคลุมมิติด้านระบบนิเวศ เศรษฐกิจ และสังคม โดยในปี 2562 ประเทศไทยได้คะแนน 66 คะแนน อยู่ลำดับที่ 130 จากทั้งหมด 221 ประเทศทั่วโลก โดยลดลงจากค่าคะแนน ณ ปี 2561 ซึ่งได้คะแนน 68 คะแนน อยู่ลำดับที่ 108 จากทั้งหมด 221 ประเทศทั่วโลก โดยด้านที่ประเทศไทยได้คะแนนลดน้อยลง ได้แก่ ศักยภาพด้านอาหารจากการทำประมงและเพาะเลี้ยงทางทะเล และศักยภาพของผลิตภัณฑ์ธรรมชาติที่ได้จากมหาสมุทร ซึ่งคาดการณ์จะบรรลุเป้าหมาย 70 คะแนน ได้ตามที่กำหนดในปี 2565 ทั้งนี้ค่าคะแนนดัชนีคุณภาพมหาสมุทรเป็นการประเมินข้อมูลในเบื้องต้นโดยองค์กรต่างประเทศ ซึ่งปัจจุบันกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กำลังศึกษาและจัดทำการประเมินดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทย (OHI) เพื่อให้มีข้อมูลตามบริบทของประเทศประกอบการประเมินสถานการณ์ของเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และคาดการณ์จะบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในปี 2565 ที่ 70 คะแนนได้ต่อไป

การเติบโตอย่างยั่งยืน

180201

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2561 – 2562 หน่วยงานภาครัฐ อาทิ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมประมง กรมเจ้าท่า และสถาบันการศึกษา ได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเล การแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง การจัดการคุณภาพน้ำและขยะทะเลอย่างต่อเนื่องโดยมีการดำเนินงานผ่านโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลอ่าวไทย โครงการบริหารจัดการขยะทะเล ตลอดจนการดำเนินงานผ่านการออกมาตรการควบคุม มาตรการทางกฎหมาย และการรณรงค์ต่าง ๆ อาทิ การจัดทำพระราชบัญญัติเรือไทย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 เพื่อกำหนดมาตรการควบคุมเรือประมง และการจัดทำพระราชบัญญัติรักษาผลประโยชน์ทางทะเล พ.ศ. 2562

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย คือ การเสื่อมโทรมลงทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณของต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทะเลชายฝั่ง อาทิ ปะการัง หญ้าทะเล และสัตว์ทะเลหายาก เนื่องมาจากการใช้ประโยชน์จากทะเลที่มีอัตราเพิ่มมากขึ้นตามการเติบโตของประชากรและความเจริญทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยว การขาดข้อมูลทางวิชาการ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะประเด็นต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง นอกจากนี้ ความท้าทายด้านการวางแผนการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างเป็นระบบและการบูรณาการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งจัดทำแผนปฏิบัติการทางทะเล อาทิ แผนการบริหารจัดการประมงทะเลของประเทศไทย และดำเนินการให้ครอบคลุมประเด็นระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง อีกทั้งการใช้ประโยชน์จากทะเลโดยเฉพาะเพื่อการท่องเที่ยว และการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้สอดคล้อง กับขีดความสามารถในการรองรับในช่วงเทศกาลการท่องเที่ยว เพื่อเป็นกรอบในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรพิจารณาปรับปรุง ผลักดันกฎหมาย และมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งควรเร่งส่งเสริมสนับสนุนการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และสังคม ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพื่อนำไปสู่ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลต่อไป

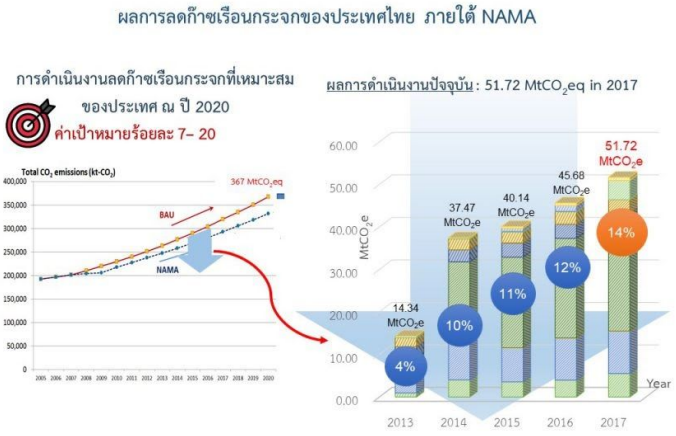

แผนแม่บทย่อย การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมาย

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยลดลง 180301

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ เป็นการให้ความสำคัญกับการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมุ่งเน้นการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศในระยะยาวที่สอดคล้องกับการพัฒนาในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และพัฒนาการบริหารจัดการพิบัติภัยทั้งระบบ โดยคำนึงถึงปัจจัยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระยะยาวเป็นสำคัญ ตลอดจนการส่งเสริมแนวทางการลดก๊าซเรือนกระจกในสาขาต่าง ๆ ทั้งพลังงานและขนส่ง กระบวนการอุตสาหกรรม และการจัดการของเสีย ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยลดลง จึงต้องอาศัยการมีนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการก๊าซเรือนกระจก การมีฐานข้อมูลในการบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม

ที่มา: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวมในสาขาพลังงานและขนส่ง สาขากระบวนการอุตสาหกรรม และการใช้ผลิตภัณฑ์ และสาขาการจัดการของเสีย โดยข้อมูลจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่าประเทศไทยสามารถลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้อย่างต่อเนื่องจากผลการดำเนินงานในปี 2556 ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลงเพียงร้อยละ 4 ต่อมาสามารถลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นร้อยละ 14 (คิดเป็นปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดได้คือ 51.72 MtCo2eq) ในปี 2560 แสดงให้เห็นว่าสามารถบรรลุเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 12 ได้แล้ว

การเติบโตอย่างยั่งยืน

180301

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการจัดทำแผนที่นำทางการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศ ปี 2564 - 2573 ใน 3 สาขาหลัก ได้แก่ สาขาพลังงานและการขนส่ง สาขากระบวนการอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ และสาขาการจัดการของเสีย ซึ่งโครงการในช่วงปี 2561 - 2562 เป็นการดำเนินงานที่เน้นการจัดทำร่างกฎหมายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศฉบับแรกของไทย และการจัดทำยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำ การปรับปรุงกลไกทางการเงินของประเทศ อาทิ การเสริมสร้างบทบาทของกองทุนสิ่งแวดล้อมในการสนับสนุนทางการเงินแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน ในการจัดทำโครงการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนการส่งเสริมภาคการผลิตที่คำนึงถึงการปล่อยก๊าซเรือนกระจก อาทิ โครงการส่งเสริมการผลิตที่ลดอัตราการเกิดก๊าซเรือนกระจกโดยการขอรับรองฉลากคาร์บอน โดยการดำเนินงานในระยะต่อไปควรมุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าประเทศไทยสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้อย่างบรรลุเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยที่กำหนดไว้แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อการรักษาสถานภาพเป้าหมายให้คงไว้และพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการมากยิ่งขึ้น ควรให้ความสำคัญกับประเด็นการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระหว่างสาขาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนมุ่งเน้นการหานวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ลดลงอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อรักษาสถานภาพค่าเป้าหมายให้คงไว้และพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แนวทางการพัฒนาจึงจำเป็นต้องดำเนินโครงการหรือมาตรการที่สำคัญ เช่น โครงการส่งเสริมวิจัยและการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย เพื่อลดผลกระทบและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โครงการพัฒนาระบบข้อมูลสถานการณ์ก๊าซเรือนกระจก โครงการส่งเสริมการจัดทำคาร์บอนฟุตพริ้น และมาตรการการเปลี่ยนรูปแบบการเดินทางและการขนส่ง รวมทั้งการขยายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกไปยังสาขาอื่น ๆ นอกเหนือจากสาขาที่ดำเนินการอยู่แล้ว

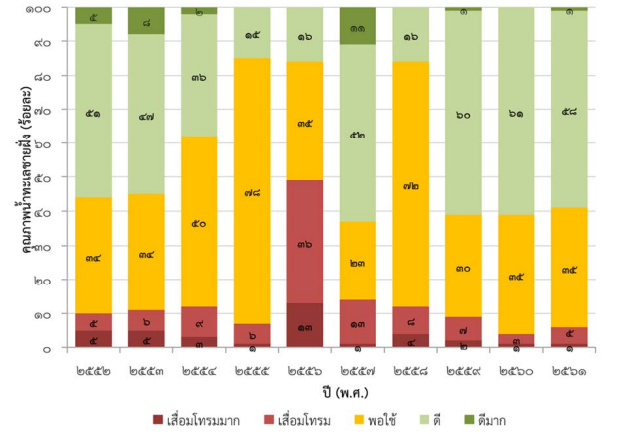
แผนแม่บทย่อย การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

เป้าหมาย

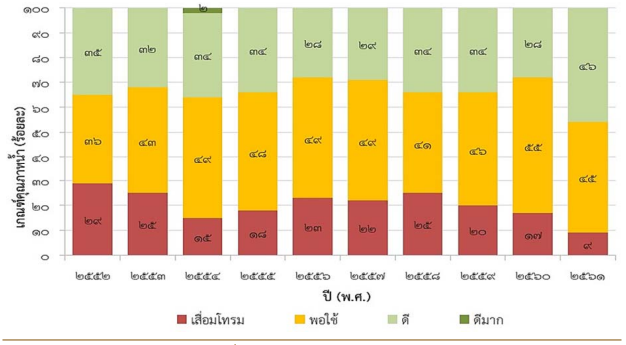
คุณภาพของน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเลมีคุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ 180401

การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการจัดการมลพิษที่เป็นแหล่งกำเนิด ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการหรือควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดในเชิงพื้นที่ และกำหนดแนวทางที่สอดรับกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการป้องกันผลกระทบโดยเฉพาะพื้นที่ที่มีระบบนิเวศที่เปราะบางและพื้นที่เสี่ยง เพื่อลดและควบคุมมลพิษทางน้ำตามหลักการจัดการมลพิษตั้งแต่ต้นทาง โดยปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเลมีคุณภาพที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ ได้แก่ การมีนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการมลพิษทางน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การมีกลไกและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ด้านการจัดการมลพิษทางน้ำ และการขับเคลื่อนการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำอย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากคุณภาพของน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดิน อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมกับประเภทของการใช้ประโยชน์ (ร้อยละของพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด) ปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลที่สามารถแสดงถึงการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้ แต่สามารถสรุปสถานการณ์โดยสะท้อนได้จากข้อมูลแนวโน้มสถานการณ์คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน ในปี 2561 พบว่า อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดี ร้อยละ 91 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 83 ในปี 2560 และอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ร้อยละ 9 ลดลงจากร้อยละ 17 ในปี 2560 โดยไม่มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีมากหรือเสื่อมโทรมมาก และจากข้อมูลแนวโน้มสถานการณ์คุณภาพน้ำบาดาล ในปี 2561 โดยทั่วไปยังคงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้บริโภคได้ แต่บางพื้นที่มีปริมาณธาตุเหล็กและแมงกานีส ในปริมาณสูง และมีการปนเปื้อนสารมลพิษที่ยังมีการติดตามและเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบาดาล และจากข้อมูลแนวโน้มสถานการณ์คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง ในปี 2561 คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดีมาก ร้อยละ 94 ลดลงจาก ร้อยละ 96 ในปี 2560 โดยมีแหล่งน้ำอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ

การเติบโตอย่างยั่งยืน

180401

การดำเนินการที่ผ่านมา รัฐบาลได้ดำเนินการจัดทำกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 เพื่อบูรณาการการบริหารจัดการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ โดยทุกหน่วยงานสามารถบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันได้อย่างสมดุลและยั่งยืน ในช่วงปี 2561 - 2562 โครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการจัดการปัญหาน้ำเสียที่ปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ และระบบบำบัดน้ำเสีย โดยการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้ง อาทิ โครงการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมและมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำและน้ำเสีย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การขยายตัวอย่างไร้ทิศทางของชุมชนเมือง และภาคการผลิตโดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรม ส่งผลให้การรวบรวมน้ำเสียไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และต้นทุนในการจัดการน้ำเสียสูงกว่าที่จำเป็น ดังนั้น ความท้าทายที่สำคัญคือการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การพัฒนาระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียให้สอดคล้องกัน รวมทั้งการสร้างความเข้าใจกับผู้ใช้น้ำถึงภาระความรับผิดชอบในการจัดการน้ำเสีย บนหลักการผู้สร้างมลพิษเป็นผู้จ่าย

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้คุณภาพของน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเลมีคุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเร่งดูแลควบคุมคุณภาพน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดในพื้นที่ชุมชนและอุตสาหกรรม อาทิ การติดตั้งถังดักไขมันในครัวเรือนหรือร้านค้าในชุมชน โดยให้มีการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียก่อนระบายสู่แหล่งน้ำอย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งมุ่งเน้นการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหามลพิษทางน้ำ โดยการเผยแพร่รายงานคุณภาพน้ำแบบออนไลน์ตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ประกอบกิจการต่าง ๆ หรือประชาชนทั่วไปได้ทราบ รวมทั้งต้องส่งเสริมการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อบังคับใช้ในการจัดการน้ำเสียให้เป็นรูปธรรม อาทิ การผนวกรวมค่าจัดการน้ำเสียกับค่าน้ำประปา

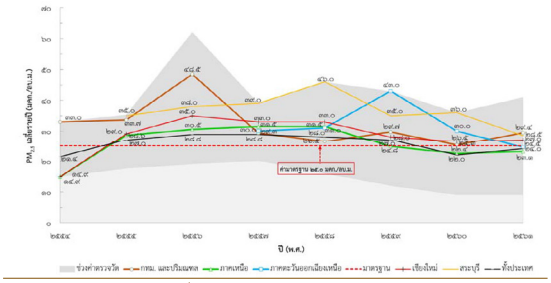
แผนแม่บทย่อย การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

เป้าหมาย

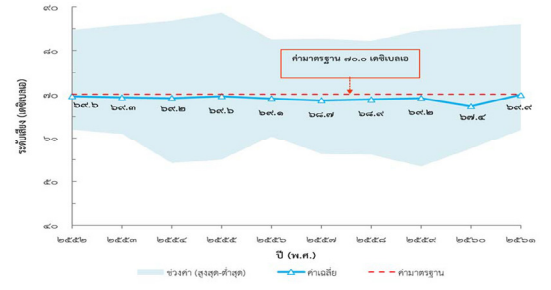
คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย 180402

การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการจัดการมลพิษที่เป็นแหล่งกำเนิด ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการหรือควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดในเชิงพื้นที่ และกำหนดมาตรฐานการควบคุมการระบายมลพิษทางอากาศในรูปของปริมาณรวม ตลอดจนกำหนดมาตรการควบคุมปริมาณการจราจรหรือยานพาหนะในพื้นที่เพื่อติดตาม ตรวจสอบ เฝ้าระวัง และแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่ของตนเอง โดยการมีนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการมลพิษทางอากาศ เสียง และการสั่นสะเทือนอย่างมีประสิทธิภาพ การมีกลไกและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ด้านการจัดการมลพิษ และการร่วมรับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากคุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานประเทศไทย (ร้อยละของพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด) ปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลที่สามารถแสดงถึงการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้ อย่างไรก็ตาม มีข้อมูลการรายงานที่สะท้อนสถานการณ์ ได้แก่ ข้อมูลปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) เฉลี่ยรายปีและค่าเฉลี่ยรายพื้นที่ ในปี 2561 พบว่า คุณภาพอากาศ ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน มีค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศค่อนข้างคงที่ จาก 41.0 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) ในปี 2560 เป็น 42.0 มคก./ลบ.ม. ในปี 2561 และยังคงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน มีค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศเพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่ค่าเฉลี่ย 22.0 มคก./ลบ.ม. เป็น 24.0 มคก./ลบ.ม. ในปี 2561 แต่ยังคงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเช่นกัน สำหรับสถานการณ์หมอกควันและจุดความร้อนสะสม ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ พบว่า จำนวนวันที่ปริมาณฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐาน ในปี 2561 เท่ากับ 34 วัน ลดลงจากปี 2560 ที่เท่ากับ 38 วัน หรือร้อยละ 11 สำหรับข้อมูลระดับเสียงบริเวณพื้นที่ริมถนนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในปี 2561 ค่าเฉลี่ยของระดับเสียงเฉลี่ย (Leq) 24 ชั่วโมง เท่ากับ 69.9 เดซิเบลเอ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ (มาตรฐานระดับเสียงเฉลี่ย (Leq) 24 ชั่วโมง กำหนดไม่เกิน 70 เดซิเบลเอ) ซึ่งปี 2560 เท่ากับ 67.4 เดซิเบลเอ จะเห็นว่าระดับเสียงเพิ่มขึ้นจากปี 2560 อยู่ถึง 2.5 เดซิเบลเอ แต่ยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ภายในปี 2565 ได้

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ

180402

การดำเนินการที่ผ่านมา รัฐบาลได้ประกาศให้มีการแก้ไขปัญหามลภาวะด้านฝุ่นละอองเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการจัดทำแผนแม่บทด้านการจัดการคุณภาพอากาศของประเทศระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) อีกทั้งมีการใช้มาตรการเชิงรุกในการแก้ไขปัญหาคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตตามแนวทางเชิงพื้นที่ ซึ่งทำให้คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนในพื้นที่ตรวจวัด มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานสากล ยกเว้นค่าฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ที่มีค่าเกินมาตรฐานในเมืองใหญ่และเขตอุตสาหกรรม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากสภาพปัญหามลพิษทางอากาศ เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เห็นชัดเจนทั้งในเขตชุมชนขนาดใหญ่ และพื้นที่พัฒนาที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วของกิจกรรมอุตสาหกรรม การคมนาคม การจราจร และการก่อสร้าง ทำให้เกิดปัญหาการปล่อยฝุ่นละอองออกสู่อากาศ รวมถึงปัญหาการเผาในพื้นที่โล่งแจ้งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการเกิดปัญหามลภาวะทางอากาศ จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ (1) ความเข้มงวดการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการต่าง ๆ (2) การขาดความเป็นเอกภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการควบคุมป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ และ (3) การศึกษาวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อลดมลพิษทางอากาศ อาทิ รถสามล้อไฟฟ้า รถเมล์ไฟฟ้า รถจักรยานยนต์ไฟฟ้า ยังไม่สามารถพัฒนาในเชิงพาณิชย์ได้

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ แนวทางการพัฒนาจึงควรเร่งให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาที่ต้นทางของระบบ อาทิ ผู้ผลิตต้องมีความรับผิดชอบต่อมลพิษที่จะเกิดขึ้นตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย และควรพัฒนาการนำมาตรการทางภาษีมาใช้ควบคุมดูแลสภาพเครื่องยนต์ของพาหนะ โดยการเก็บภาษีรถยนต์ที่มีเครื่องยนต์สภาพเก่าและมีการเผาไหม้เชื้อเพลิงไม่สมบูรณ์อย่างเข้มงวด รวมถึงมุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยี โดยการนำพลังงานทดแทน หรือพลังงานสะอาดมาใช้ อาทิ การส่งเสริมการใช้รถพลังงานไฟฟ้า ตลอดจนเร่งดำเนินการให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักรู้ โดยการประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนเข้าใจถึงความสำคัญของปัญหาและกลวิธีในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง

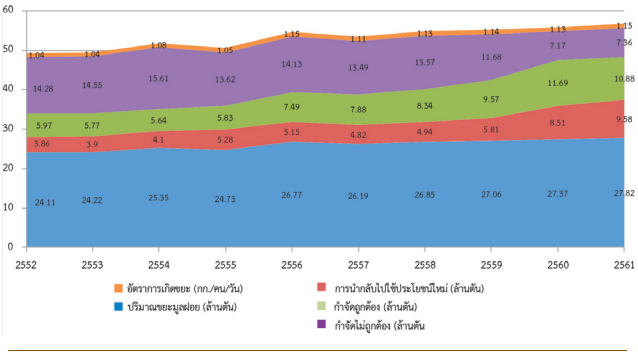
แผนแม่บทย่อย การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

เป้าหมาย

การจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตราย สารเคมีในภาคการเกษตร และการอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

180403

การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการจัดการมลพิษที่เป็นแหล่งกำเนิด ให้ความสำคัญกับการป้องกันและลดมลพิษจากขยะและของเสียอันตราย รวมทั้งการบริหารจัดการควบคุมมลพิษจากการบำบัดกำจัดขยะ และของเสียอันตราย ด้วยการปรับปรุงฟื้นฟูสถานที่ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ พร้อมทั้งให้มีระบบการอนุญาตการระบายมลพิษและกำหนดมาตรฐานการควบคุมการระบายมลพิษจากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ตลอดจนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนร่วมกันแก้ไขปัญหาในภาพรวมของประเทศบนฐานของความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตราย สารเคมีในภาคการเกษตรและการอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงต้องอาศัยการมีนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อของเสียอันตรายสารเคมีในภาคการเกษตรและการอุตสาหกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ การมีกลไกและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ด้านการจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อของเสียอันตรายสารเคมีในภาคการเกษตรและการอุตสาหกรรม และการร่วมรับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหามลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะ (คะแนน) ซึ่งจากข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศของกรมควบคุมมลพิษ ในปี 2561 พบว่า มีปริมาณขยะประมาณ 27.82 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.05 จากปี 2560 ที่มีปริมาณ 27.37 ล้านตัน เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมืองและการส่งเสริมการท่องเที่ยว มีปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง 10.88 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 38.85 ของปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมด ลดลงร้อยละ 7.19 จากปี 2560 ที่มีปริมาณ 11.69 ล้านตัน ส่วนที่เหลือเป็นขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดอย่างไม่ถูกต้องประมาณ 7.32 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 26.21 ของปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.09 จาก 2560 ที่มีปริมาณ 7.17 ล้านตัน สำหรับของเสียอันตราย ในปี 2561 มีจำนวน 1.893 ล้านตัน ลดลงร้อยละ 27.91 จากปี 2560ที่มีจำนวน 2.626 ล้านตัน แบ่งเป็นของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรม จำนวน 1.2 ล้านตัน ของเสียอันตรายจากชุมชน จำนวน 0.638 ล้านตัน และมูลฝอยติดเชื้อ 0.055 ล้านตัน โดยปี 2561 มีค่าดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะอยู่ที่ 0.64 ซึ่งยังต่ำกว่าคะแนนเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยที่กำหนด แต่มีความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดในปี 2565 (0.74)

การเติบโตอย่างยั่งยืน

180403

การดำเนินการที่ผ่านมา รัฐบาลได้ส่งเสริมนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการจัดการขยะมาอย่างต่อเนื่อง โดยถือว่าการจัดการขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ กรมควบคุมมลพิษ ได้ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านมลพิษและของเสียอันตรายระยะ 20 ปี (2561 - 2580) โดยการใช้หลัก 3R และแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน รวมทั้งหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนแผนดังกล่าว ซึ่งโครงการในช่วงปี 2561 - 2562 ส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะด้วยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการจัดการขยะ อาทิ โครงการพัฒนาสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่จากวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว โดยเทคโนโลยีการผลิตที่สะอาด 3R และโครงการเพิ่มประสิทธิภาพโรงงานคัดแยกและรีไซเคิลซากผลิตภัณฑ์และอิเล็กทรอนิกส์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ผลการดำเนินงานยังพบประเด็นท้าทาย คือ เนื่องด้วยปริมาณขยะที่มีจำนวนมากเกินความสามารถในการจัดการ ส่งผลให้รูปแบบและวิธีการในการจัดการขยะไม่เป็นไปตามหลักมาตรฐานสากลเท่าที่ควร อาทิ การกำจัดขยะไม่ถูกวิธี การขาดการคัดแยกขยะ จึงควรให้ความสำคัญต่อมาตรการลดปริมาณขยะจากแหล่งกำเนิด และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะทั้งระบบให้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายต่อไป

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ แนวทางการพัฒนาจึงควรเร่งให้ความสำคัญกับการลดปริมาณขยะจากแหล่งกำเนิด โดยการรณรงค์และสร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยยึดหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบที่จะตามมา ตลอดจนมุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยี และกลไกเครื่องมือด้านการจัดการมลพิษอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อกำหนดรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตราย สารเคมีในภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

แผนแม่บทย่อย การยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

เป้าหมาย

คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี 180501

การยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศเป็นบริบทที่สำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม อาทิ เทคโนโลยี นวัตกรรม และการบริหารจัดการ ดังนั้น การดำเนินงานในอนาคตจึงต้องมีกลไกสำคัญเพื่อเปิดโอกาสให้เกิดพื้นที่ของการทดลองเชิงนวัตกรรม นโยบาย และกฎหมาย ที่ตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุม และมีประสิทธิภาพบนหลักของการมีส่วนร่วม โดยการยอมรับและปฏิบัติตามมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม และมาตรการจูงใจเพื่อให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

ตารางแสดงจำนวนอาสาสมัครด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แหล่งที่มา ทสม.	จำนวน ทสม. ก่อนปี 2557 - 2562
เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.)	222,892
เครือข่ายอาสาสมัครทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ทช.)	433
เครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนธรณีภัยพิบัติ (ทธ.)	1,157
เครือข่ายและกลุ่มผู้ใช้น้ำ (ทน.)	3,122
กลุ่มเกษตรผู้ใช้น้ำบาดาลในพื้นที่ประสบภัยแล้ง (ทบ.)	187
เครือข่ายป่าไม้ (เครือข่ายราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า, เครือข่ายป่าชุมชน, เครือข่ายไฟป่า)	962
เครือข่ายราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป./อส.)	4,151
รวม	**232,904**

ที่มา: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

การเติบโตอย่างยั่งยืน

180501

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากดัชนีการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจุบัน ยังไม่มีข้อมูลที่สามารถแสดงถึงการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้ ทั้งนี้ สามารถเทียบเคียงข้อมูลเพื่อแสดงให้เห็นความตระหนักรู้ของภาคประชาชน จาก (1) จำนวนอาสาสมัครด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลโดย กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563 มีจำนวน 232,904 คน จากทุกเครือข่ายของหน่วยงานสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (2) การให้ความสนใจของภาคประชาชนและภาคเอกชน ปรากฏผ่านความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิ โครงการจิตอาสาพระราชทาน 904 วปร. รวมถึงภาคเอกชนได้มีการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ในรูปแบบอาสาสมัครปลูกป่า กิจกรรมทำความสะอาดพื้นที่และชายหาดสาธารณะ กิจกรรมการเก็บขยะต่าง ๆ ฯลฯ

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2561 - 2562 หน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินโครงการส่วนใหญ่ในการสร้างจิตสำนึกและความรู้ในการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานของรัฐ ประชาชน อาทิ โครงการการสร้างจิตสำนึกและความรู้ในการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โครงการค่ายเยาวชนรักษ์พงไพร โครงการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน

180501

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการสร้างกลไกเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงยังคงมีประเด็นท้าทายที่สำคัญคือมาตรการจูงใจ และการสร้างความยอมรับของประชาชนในการปฏิบัติตามมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประชาชนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 หน่วยงานภาครัฐด้านสิ่งแวดล้อมควรร่วมกับภาคเอกชนและประชาสังคมในการดำเนินโครงการหรือมาตรการที่สำคัญ อาทิ มาตรการทางภาษีส่งเสริมให้ผู้ประกอบการโรงงานร่วมกับชุมชนดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ โครงการจับคู่บริษัทไทยกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่และประชาสังคมร่วมจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน โครงการบุคคลต้นแบบด้านสิ่งแวดล้อม โครงการสำนึกอนุรักษ์ชุมชนบ้านเกิด โครงการสร้างจิตสำนึกและความรู้ในการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โครงการลด ละ เลิกสร้างขยะด้วยตัวเรา

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 19

การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

"การพัฒนาการจัดการเชิงลุ่มน้ำ
เพื่อความมั่นคงด้านน้ำเพื่อปรับสมดุล
ด้านการจัดหา การใช้ และการอนุรักษ์"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับสมดุลการบริหารจัดการน้ำ ในการอุปโภคบริโภค เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ รวมทั้งการพัฒนาการจัดการลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศโดยมี 3 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ **(1) ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศเพิ่มขึ้น (2) ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น ในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ และ (3) แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพให้มีระบบนิเวศที่ดี**

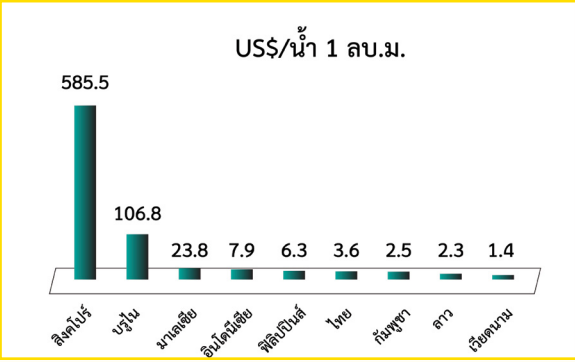
การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

190001

(1) ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศเพิ่มขึ้น พิจารณาจากการจัดอันดับดัชนีความมั่นคงด้านน้ำของประเทศโดยธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ซึ่งในปี 2559 จากการวัดระดับความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ มีเกณฑ์การวัดระดับจาก 1 ถึง 5 โดยประเทศไทยอยู่ในระดับที่ 2 เป็นระดับที่มีการดำเนินการด้านความมั่นคงบางส่วน จากข้อมูลพบว่าคงที่จากรอบสำรวจก่อนหน้าในปี 2556 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในรายละเอียดจากคะแนน พบว่าคะแนนเพิ่มขึ้นจาก 47.9 คะแนน เป็น 54.4 คะแนน สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมีความมั่นคงด้านน้ำเพิ่มขึ้น และมีโอกาสบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ 60 คะแนน ในปี 2565

190002

(2) ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น ในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ พิจารณาจากผลิตภาพการใช้น้ำ โดยเทียบเคียงจากรายงานแนวคิดความมั่นคงด้านทรัพยากรน้ำ–ประเทศไทยกับนานาชาติ 2559 โดยคณะวิศวกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าผลิตภาพจากการใช้น้ำของประเทศไทยต่อน้ำ 1 ลบ.ม ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจเท่ากับ 3.59 ดอลล่าร์สหรัฐ เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 6 เป็นรองเพียง 5 ประเทศ (1) สิงคโปร์ (2) บรูไน (3) มาเลเซีย (4) อินโดนีเซีย (5) ฟิลิปปินส์ และจัดอยู่ในลำดับที่ 132 ในระดับโลก

ที่มา: รายงานแนวคิดความมั่นคงด้านทรัพยากรน้ำ–ประเทศไทยกับนานาชาติ 2559

190003

(3) แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพให้มีระบบนิเวศที่ดี พิจารณาจากดัชนีสัดส่วนของแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติที่ไม่มีสิ่งรุกล้ำผิดกฎหมาย โดยสามารถเทียบเคียงสถานการณ์จากข้อมูลจำนวนพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ ซึ่งจะได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูให้มีระบบนิเวศที่ดี โดยในปี 2552 มีจำนวนทั้งสิ้น 48 แห่ง เพิ่มขึ้นเป็น 95 แห่ง ในปี 2558 สะท้อนให้เห็นว่ามีแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพให้มีระบบนิเวศที่ดีเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ของเป้าหมายระดับประเด็น ทั้ง 3 เป้าหมายแล้วแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงมีความท้าทายอย่างมากเพื่อให้บรรลุเป้าหมายระดับประเด็นตามที่กำหนดไว้

ความท้าทายที่สำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ (1) การรับมือต่อความต้องการใช้น้ำเพิ่มมากขึ้นในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมและบริการ อันเนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (2) การฟื้นฟูทรัพยากรแหล่งน้ำที่ถูกทำลายจากพลวัตการเปลี่ยนแปลงของภาคอุตสาหกรรมและบริการ และ (3) การรวบรวมและจัดการข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ อาทิ ปริมาณการใช้น้ำในภาคครัวเรือน ภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรม สภาพภูมิอากาศล่วงหน้า รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

แผนแม่บทฯ ประเด็น การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ ประกอบด้วย 3 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการน้ำและลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติด้านต่าง ๆ ผ่านการพัฒนาความสามารถของทรัพยากรมนุษย์และองค์กรผู้ใช้น้ำ และนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในระบบบริหารจัดการ *(2) การเพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมระดับสากล* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการจัดหาและใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า ลดการสูญเสียและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำผ่านระบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อการเติบโตของเศรษฐกิจ (เกษตรกรรม อุตสาหกรรม) และสังคมในอนาคต และ *(3) การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลอง แหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ โดยการพิสูจน์แนวเขตแม่น้ำลำคลอง รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนโดยมีรายละเอียดผลการดำเนินงานรายเป้าหมายของแต่ละแผนแม่บทย่อย ดังนี้

190101 190102 190103 190201 190202 190203 190301

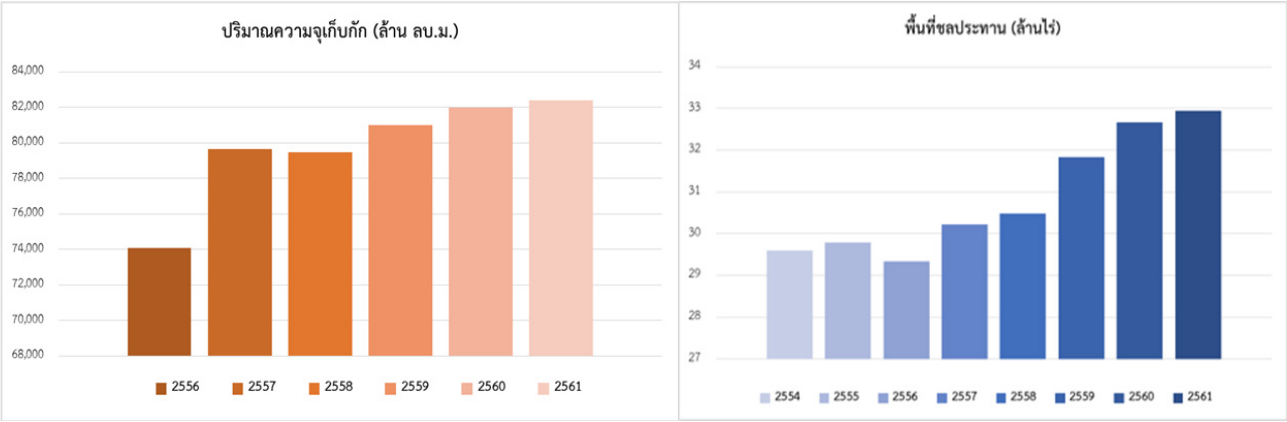
แผนแม่บทย่อย การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ เพื่อความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

เป้าหมาย

ระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค เพิ่มขึ้นจากระดับ 3 ให้เป็นระดับ 4

090101

ความเพียงพอและคุณภาพของน้ำอุปโภคบริโภคมีส่วนสำคัญต่อการดำรงชีวิตและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เป็นส่วนสนับสนุนเป้าหมายด้านความมั่นคงทางด้านน้ำของประเทศ ปัจจัยสำเร็จที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ประกอบด้วย การจัดให้มีน้ำสะอาดใช้ทั่วถึงทุกครัวเรือน การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการและการใช้น้ำ และการเพิ่มศักยภาพในการบำบัดน้ำเสียที่เกิดจากการอุปโภคบริโภคและการผลิต

ที่มา: Sustainable Development Report 2019

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากดัชนีความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค พบว่าเป้าหมายดังกล่าวสามารถสะท้อนจากข้อมูลสัดส่วนของประชากรที่เข้าถึงบริการน้ำดื่ม และสัดส่วนของน้ำเสียที่ได้รับการบำบัด จาก Sustainable Development Report 2019 ซึ่งจัดทำโดย Sustainable Development Solutions Network (SDSN) และ Bertelsmann Stiftung พบว่าประเทศไทยมีประชากรร้อยละ 98.2 ที่เข้าถึงบริการน้ำดื่ม นับเป็นอันดับที่ 3 ของอาเซียน รองจากสิงคโปร์ (ร้อยละ 100) บรูไน (ร้อยละ 99.5) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไทยมีความก้าวหน้าในการจัดหาน้ำสะอาดค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม ในด้านการใช้และการอนุรักษ์น้ำยังไม่คืบหน้าเท่าที่ควร แสดงจากข้อมูลสัดส่วนของน้ำเสียที่ได้รับการบำบัด ซึ่งมีเพียงร้อยละ 12.1 ของปริมาณน้ำเสียรวม ดังนั้นการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคจึงจำเป็นต้องเร่งรัดการพัฒนาระบบการจัดการน้ำเสียจากชุมชนซึ่งเป็นน้ำเสียส่วนใหญ่ของประเทศ

190101

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย (มท.) เป็นผู้รับผิดชอบหลักการพัฒนาระบบน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการบำบัดน้ำเสียชุมชน โดยได้ดำเนินการพัฒนาระบบประปาและบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 ได้ดำเนินการก่อสร้างระบบ ประกอบด้วย ระบบประปาหมู่บ้าน จำนวน 1,197 แห่ง และการขยายเขตการให้บริการน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาคและการประปานครหลวงให้มีครัวเรือนได้รับบริการน้ำประปาเพิ่มขึ้น 26,000 ครัวเรือน นอกจากนี้ ได้มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนเพิ่มเติมจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลกมลา และเทศบาลตำบลฉลอง จังหวัดภูเก็ต เทศบาลตำบลบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เทศบาลเมืองสามพราน จังหวัดนครปฐม และเทศบาลนครจังหวัดระยอง ซึ่งรวมทั้งหมดเป็น 105 แห่ง นอกจากนี้ แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี พ.ศ. 2561–2580 กำหนดเป้าหมายให้มีการสร้างระบบประปาให้ครอบคลุมทุกครัวเรือน และการเพิ่มประสิทธิภาพระบบประปาหมู่บ้านจำนวนมากกว่า 5,000 หมู่บ้าน รวมทั้งการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนเพิ่มเติมจำนวน 100 แห่ง ภายในปี 2565

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การลงทุนพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนให้มีความครอบคลุมทุกพื้นที่ชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการบริหารจัดการและการจัดเก็บรายได้สำหรับระบบประปาหมู่บ้านและระบบบำบัดน้ำเสียที่ก่อสร้างแล้วเสร็จเพื่อให้มีการดูแลบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์ระบบได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย มท. โดย อปท. ควรพิจารณาดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ โครงการลงทุนและบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียร่วมกันระหว่าง อปท. รัฐวิสาหกิจ และบริษัทเอกชน มาตรการกำหนดอัตราค่าบริการจัดการน้ำเสียที่สอดคล้องกับต้นทุนการบริหารจัดการและได้รับการยอมรับจากประชาชนบนหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายเพื่อให้การดำเนินงานมีความยั่งยืน นอกจากนี้ มท. ควรเร่งรัดการจัดทำและปรับปรุงข้อมูลตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง อาทิ จำนวนครัวเรือนเข้าถึงระบบประปา และจำนวนครัวเรือนเข้าถึงระบบสุขาภิบาล เพื่อให้สามารถแสดงระดับการมั่นคงด้านน้ำการอุปโภคบริโภคของประเทศได้อย่างชัดเจน

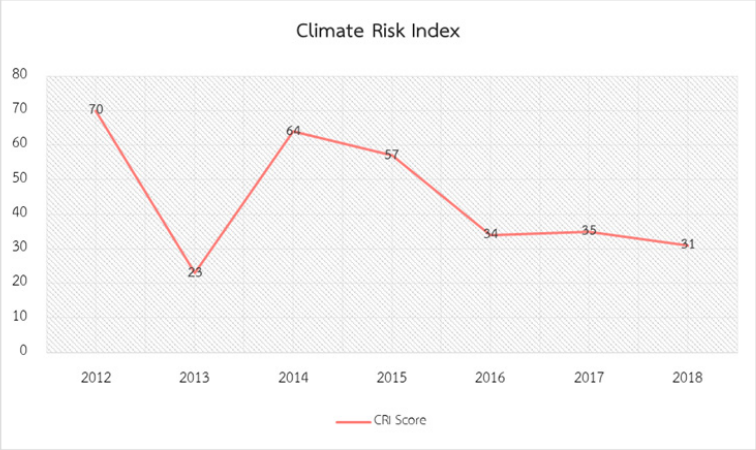

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ เพื่อความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

เป้าหมาย

ระดับการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำเพิ่มขึ้น 190102

ภัยพิบัติทางน้ำมีแนวโน้มเพิ่มความรุนแรงและความถี่มากยิ่งขึ้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดระบบการจัดการภัยพิบัติทางน้ำ เพื่อลดความเสี่ยงและเพิ่มความสามารถในการรับมือและฟื้นตัวจากภัยพิบัติ ซึ่งมีปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การลดความเสี่ยงภัยแล้งในพื้นที่เกษตรน้ำฝน การบรรเทาอุทกภัยเชิงพื้นที่สำคัญอย่างเป็นระบบ และการจัดทำแผนการปรับตัวและเผชิญเหตุในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากเพื่อลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น

ที่มา: Global Climate Risk Index

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากดัชนีการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำ (ระดับ) พบเป้าหมายดังกล่าวสามารถสะท้อนจากข้อมูลประกอบอื่น ได้แก่ (1) รายงาน Asian Water Development Outlook 2016 ซึ่งจัดทำโดยธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank) ประเทศไทยมีดัชนีการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำปี 2559 ในระดับ 2 จาก 5 ระดับ เป็นระดับที่มีการเริ่มดำเนินการด้านความมั่นคงบางส่วน และอยู่ในลำดับที่ 19 จาก 48 ประเทศ โดยดัชนีที่ประเทศไทยได้คะแนนน้อยที่สุด คือ การรับมือกับภัยแล้ง ซึ่งอยู่ที่ 2.1 คะแนน จาก 5 คะแนน แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความสามารถในการจัดการต่อภัยแล้งค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้สำหรับการเปลี่ยนแปลงหลังจากปี 2559 สามารถสะท้อนได้จาก (2) ข้อมูลคะแนน Climate Risk Index ที่จัดทำโดย Germanwatch ซึ่งเป็นการประเมินระดับของผลกระทบทั้งในแง่จำนวนผู้เสียชีวิตและความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่ประเทศต่าง ๆ ได้รับจากภัยพิบัติที่เกิดจากสภาพอากาศ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคะแนนของประเทศไทย ในช่วงปี 2559-2561 มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย โดยคะแนนลดลงจาก 34 ในปี 2559 เป็น 31 ในปี 2561 ซึ่งหมายความว่าผลกระทบที่ประเทศไทยได้รับจากภัยพิบัติมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และ (3) ข้อมูลสัดส่วนประชากรที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติที่เกิดจากสภาพอากาศ ในรายงาน Sustainable Development Report 2019 ซึ่งจัดทำโดย Sustainable Development Solutions Network (SDSN) และ Bertelsmann Stiftung ระบุว่ามีประชากรไทยจำนวน 929 คนต่อ 100,000 คน ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติที่เกิดจากสภาพอากาศ โดยเมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน ไทยมีจำนวนผู้ได้รับผลกระทบอยู่ในกลุ่มเดียวกับประเทศเวียดนาม มาเลเซีย และเมียนมาร์ ที่ประมาณ 1,000-1,200 คนต่อ 100,000 คน จากข้อมูลสถานการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่อาจไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

190102

การดำเนินการที่ผ่านมา ได้ดำเนินการพัฒนาการกักเก็บระบบชลประทานและการระบายน้ำในพื้นที่ต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลทรัพยากรน้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการมาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 ได้เริ่มดำเนินโครงการสำคัญ ดังนี้ (1) โครงการป้องกันและบรรเทาภัยจากน้ำ ซึ่งเป็นการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำและก่อสร้างระบบระบายน้ำ เช่น เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำผิวดิน เป็นต้น รวมถึงโครงข่ายเชื่อมโยงแม่น้ำลำคลอง โดยมีพื้นที่รับประโยชน์เพิ่มขึ้น 320,000 ไร่ (2) แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยการปรับปรุงและฟื้นฟูแหล่งน้ำจำนวน 18 แห่ง พื้นที่ได้รับการป้องกันและลดผลกระทบ 9,238 ไร่ ประชาชนได้รับประโยชน์ทั้งหมด 2,742 ครัวเรือน และ (3) โครงการจัดทำคลังข้อมูลและโครงข่ายข้อมูลทรัพยากรน้ำระดับประเทศ เพื่อบูรณาการข้อมูลที่สำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำและการเตือนภัย เช่น ข้อมูลองค์กรผู้ใช้น้ำ ข้อมูลปริมาณการใช้น้ำ และข้อมูลแหล่งน้ำ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศมีแนวโน้มที่จะส่งผลให้ระดับความรุนแรงและความถี่ของการเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศแบบเฉียบพลันเพิ่มสูงขึ้น และคาดการณ์ได้ยาก ซึ่งจะทำให้ความเสียหายที่เกิดจากน้ำท่วมและภัยแล้งมีแนวโน้มที่รุนแรงขึ้น นอกจากนี้ การขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจก็มีส่วนเพิ่มระดับความเสี่ยงต่อภัยพิบัติด้วย อาทิ การก่อสร้างที่กีดขวางทางน้ำ การบุกรุกแหล่งน้ำธรรมชาติ การถมคูคลอง และการตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย นอกจากมาตรการด้านสิ่งก่อสร้างที่หน่วยงานต่าง ๆ กำลังดำเนินการเพื่อลดความรุนแรงของการเกิดน้ำท่วมและภัยแล้งแล้วนั้น การพัฒนาความสามารถของประเทศไทยในการรับมือกับภัยพิบัติทางน้ำในระยะต่อไป ควรให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นกับ (1) การบูรณาการมาตรการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น การปรับปรุงโครงสร้างอาคารในพื้นที่เสี่ยงน้ำท่วม การออกแบบก่อสร้างเส้นทางการคมนาคมขนส่งไม่ให้กีดขวางเส้นทางการไหลของน้ำ โครงการส่งเสริมความร่วมมือของชุมชนในการจัดทำฝายชะลอน้ำและอนุรักษ์ต้นน้ำ เป็นต้น (2) การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตหรือแนวทางการประกอบอาชีพเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ เช่น การพัฒนาพันธุ์พืชให้สามารถต้านทานสภาพแล้งและน้ำท่วมได้ การวางแผนปลูกพืชและตารางการปลูกให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ และ (3) การเตรียมพร้อมรับมือจากเหตุการณ์ภัยพิบัติในทุกภาคส่วน เช่น การเพิ่มความสามารถในการพยากรณ์สภาพภูมิอากาศล่วงหน้าเพื่อการแจ้งเตือนภัยให้ดีขึ้น การจัดทำแผนเผชิญเหตุระดับองค์กรหรือชุมชน การวางแผนการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถกลับมาดำเนินกิจการได้อย่างรวดเร็วหลังจากเกิดภัยพิบัติ และการพัฒนาเพิ่มช่องทางรับส่งข้อมูลที่หลากหลายเพื่อการแจ้งเตือนภัย เป็นต้น

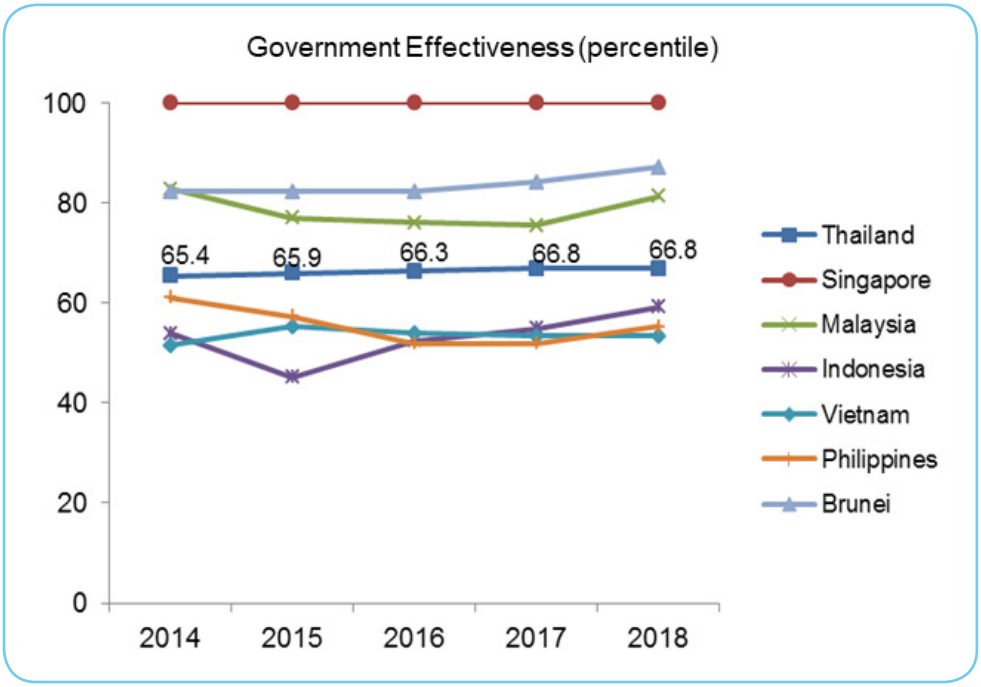
แผนแม่บทย่อย ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศเพิ่มขึ้น

เป้าหมาย

ยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำ เพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน 64 คะแนน ให้เป็น 80 คะแนน

190103

น้ำจืดเป็นทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและมีอยู่อย่างจำกัดในแต่ละพื้นที่จึงต้องบริหารจัดการในเชิงลุ่มน้ำอย่างมีธรรมาภิบาลเพื่อนำไปสู่ความมั่นคงและการเพิ่มผลิตภาพของการใช้น้ำทั้งระบบ โดยองค์ประกอบของธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มในการบริหารจัดการน้ำ การมีหลักเกณฑ์ในการจัดสรรน้ำที่โปร่งใสและได้รับการยอมรับ การบริหารจัดการน้ำที่คำนึงถึงประสิทธิภาพในการใช้น้ำและการรักษาระบบนิเวศลุ่มน้ำ รวมถึงการมีระบบการติดตามผลการดำเนินนโยบายหรือโครงการด้านน้ำอย่างมีส่วนร่วม ทั้งนี้ ปัจจัยหลักที่จะนำไปสู่การยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำประกอบด้วย การมีระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรน้ำที่ทันสมัย ถูกต้อง บูรณาการเป็นมาตรฐานเดียวกัน และการพัฒนากฎหมายกฎระเบียบที่ส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้น้ำและการจัดสรรน้ำที่เป็นธรรม การพัฒนาความสามารถรับมือของชุมชน

ที่มา: Asian Water Development Outlook 2016

190103

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำ (ระดับ) สามารถเทียบเคียงจากข้อมูลระดับประสิทธิภาพของภาครัฐของแต่ละประเทศ จากรายงาน Asian Water Development Outlook 2016 โดยธนาคารพัฒนาเอเชียที่แสดงให้เห็นว่า ประเทศที่มีระดับประสิทธิภาพของภาครัฐที่สูง มีแนวโน้มที่จะมีระดับความมั่นคงของน้ำที่สูงตามไปด้วย โดยในปี 2561 ประเทศไทยมีคะแนนระดับประสิทธิภาพของภาครัฐอยู่ในเปอร์เซ็นไทล์ที่ 66.8 เพิ่มขึ้นจาก 65.4 ในปี 2557 ทั้งนี้ในปี 2561 ประเทศในอาเซียนที่มีอันดับดีกว่าประเทศไทยมี 3 ประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ (100) บรูไน (87.0) และมาเลเซีย (81.3) จากสถานการณ์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มที่ดีขึ้นและความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2561-2562 ประกอบด้วย (1) การประกาศใช้ พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อบูรณาการเกี่ยวกับการจัดสรรการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และสิทธิในน้ำ รวมทั้งจัดให้มีองค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งในระดับชาติ ระดับลุ่มน้ำ และระดับองค์กรผู้ใช้น้ำซึ่งสะท้อนการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบร่างกฎหมายลำดับรอง 11 ฉบับ ตาม พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ซึ่งจะช่วยสร้างกลไกการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้ง โดยกฎหมายลำดับรองทั้ง 11 ฉบับ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การคัดเลือกองค์กรด้านบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับลุ่มน้ำ และระดับองค์กรผู้ใช้น้ำ รวมทั้งการบริหารจัดการความเสี่ยงและการดำเนินการในภาวะน้ำแล้งหรือภาวะน้ำท่วม ที่ประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดค่าทดแทนการใช้น้ำ หรือค่าชดเชยความเสียหายต่อทรัพย์สิน จากการใช้ที่ดินหรือสิ่งก่อสร้าง เพื่อการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม (2) การจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาทรัพยากรน้ำของประเทศ และเป็นแผนที่นำทางให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติภารกิจหน้าที่ได้อย่างสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และ (3) การจัดทำบัญชีแหล่งน้ำของประเทศเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการน้ำ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายที่สำคัญ คือ การรวบรวมและจัดการข้อมูลที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ เช่น ข้อมูลความต้องการใช้น้ำในแต่ละช่วงเวลาที่มีความทันสมัย และการเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้านน้ำทั้งหมดเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบเพื่อการใช้งานที่รวดเร็วขึ้น เป็นต้น รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายด้านน้ำให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และการออกกฎหมายรองที่สำคัญ อาทิ กฎหมายด้านการชลประทาน อนุบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตใช้น้ำ การจัดเก็บค่าน้ำ และการจัดสรรน้ำ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรเร่งรัดการจัดทำฐานข้อมูลในระดับลุ่มน้ำที่ครอบคลุมข้อมูลพื้นฐานด้านน้ำและการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำในระดับลุ่มน้ำที่เชื่อมโยงกับการจัดการน้ำระดับชุมชนที่มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงานในระดับลุ่มน้ำและมีการจัดการน้ำระดับชุมชนที่ดีขึ้น นอกจากนี้ ควรเร่งปรับปรุงกฎหมายด้านน้ำที่ล้าสมัย และเร่งประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิ กฎหมายว่าด้วยการอนุญาตใช้น้ำ กฎหมายว่าด้วยการจัดเก็บค่าน้ำ และกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรน้ำ เพื่อให้มีกฎหมายด้านน้ำที่ส่งเสริมการใช้น้ำอย่างประหยัด การใช้น้ำซ้ำ การใช้น้ำบำบัดแล้วอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนแม่บทย่อย การเพิ่มผลิตภาพของการน้ำทั้งระบบ ในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล

เป้าหมาย

ระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองเพิ่มมากขึ้น 190201

แนวโน้มการขยายตัวและความหนาแน่นเพิ่มขึ้นของเมืองส่งผลต่อความมั่นคงของน้ำ โดยความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองหมายรวมถึง ความครอบคลุมของระบบประปาในเขตเมือง การมีระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียในเขตเมือง และความสามารถของเมืองในการรับมือกับน้ำท่วม เพื่อให้บรรลุการเพิ่มผลิตภาพจึงต้องอาศัยการขยายเขตพื้นที่การให้บริการประปาในเขตเมือง การขยายความครอบคลุมและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสียในเมือง ระบบการใช้น้ำบำบัดแล้ว การพัฒนาระบบป้องกันน้ำท่วม ระบบพักน้ำ และระบบระบายน้ำเพื่อลดความรุนแรงจากน้ำท่วม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง สามารถเทียบเคียงจากข้อมูลรายงานที่เกี่ยวเนื่อง ได้แก่ รายงาน Asian Water Development Outlook 2016 ซึ่งจัดทำโดยธนาคารพัฒนาเอเชีย พบว่าประเทศไทยมีดัชนีความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองในปี 2559 อยู่ที่ระดับ 1 จาก 5 ระดับ ซึ่งใกล้เคียงกับเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่กำหนดไว้ที่ระดับ 1.5 โดยดัชนีที่ประเทศไทยได้คะแนนน้อยที่สุด คือ ความสามารถของเมืองในการรับมือกับน้ำท่วม ซึ่งได้คะแนน 1 จากคะแนนเต็ม 5 ในขณะที่ดัชนีการให้บริการระบบประปาในเขตเมือง ประเทศไทยได้คะแนน 3 จากคะแนนเต็ม 5 นอกจากนี้ Sustainable Development Report 2019 ซึ่งจัดทำโดย Sustainable Development Solutions Network (SDSN) และ Bertelsmann Stiftung ระบุว่าประชากรในเขตเมืองของประเทศไทยที่เข้าถึงบริการน้ำประปาคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 83.9 ซึ่งเป็นอันดับ 4 ของอาเซียน รองจากสิงคโปร์ (ร้อยละ 100) บรูไน (ร้อยละ 99.6) และมาเลเซีย (ร้อยละ 98.5) สำหรับระบบบำบัดน้ำเสียรวม ในปี 2562 ประเทศไทยมีระบบบำบัดน้ำเสียรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ อยู่ในระหว่างการก่อสร้าง และชะลอโครงการออกไป รวมถึงที่ยังไม่ได้มีการรับมอบ จำนวนทั้งหมด 105 แห่ง ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 4 ของจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สัดส่วนของประชากรที่เข้าถึงบริการน้ำดื่ม		
1	Singapore	100
2	Brunei	99
3	Malaysia	99
4	Thailand	84
5	Vietnam	78
6	Laos	73
7	Cambodia	72
8	Philippines	59
9	Myanmar	52
10	Indonesia	25

ที่มา: Asian Water Development Outlook 2016

190201

รูปแบบพิเศษทั่วประเทศ นอกจากนี้ จำนวนพื้นที่ชุมชนที่มีระบบป้องกันน้ำท่วมเพิ่มขึ้นจาก 77 ชุมชน ในพื้นที่ 32 จังหวัด ในปี 2559 เป็น 157 ชุมชนในพื้นที่ 53 จังหวัด ในปี 2562

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการขยายเขตพื้นที่จ่ายน้ำ และการพัฒนาระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย ตลอดจนระบบป้องกันน้ำท่วม โดยในช่วงปี 2562 ได้เริ่มก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อขยายพื้นที่การให้บริการน้ำประปา โดยการวางท่อประปาขยายเขตพื้นที่ให้บริการ ความยาวท่อรวม 100 กิโลเมตร ซึ่งจะครอบคลุมผู้ใช้น้ำรายใหม่จำนวน 0.26 ล้านราย รวมถึงการก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนเมืองหลายพื้นที่ ตัวอย่างเช่น ระบบระบายน้ำหลักเพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนเมืองชุมพร ระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนเมืองชัยภูมิ และระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนสุไหงโกลก เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การอพยพประชากรจากชนบทสู่เมือง ทำให้เมืองมีแนวโน้มเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ จึงเป็นความท้าทายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้ทันกับการเติบโตของเมือง ทั้งการจัดหาแหล่งน้ำต้นทุนเพิ่มเติมและการขยายระบบประปาเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการเพื่อรองรับปริมาณน้ำเสียที่เพิ่มขึ้น การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ รวมทั้งการควบคุมไม่ให้มีการบุกรุกแหล่งน้ำและการใช้ประโยชน์ที่ดินที่กีดขวางทางไหลของน้ำ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง นอกจากการพัฒนาระบบน้ำดิบ น้ำประปา การระบายน้ำ และการจัดการน้ำเสียแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลการขยายตัวของเมือง ทั้งที่อยู่อาศัย พื้นที่ธุรกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับผังเมือง ผังน้ำ ไม่กีดขวางทางน้ำธรรมชาติ และสอดรับกับการพัฒนาระบบและโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำดิบ ประปา การระบายน้ำเสีย พักน้ำ รวมถึงการปรับปรุงอัตราค่าใช้น้ำประปาและค่าบริการบำบัดน้ำเสียให้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง เพื่อให้มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และลดปริมาณการใช้น้ำและการเกิดปริมาณน้ำเสียที่ไม่จำเป็น และการหาแหล่งเงินลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ

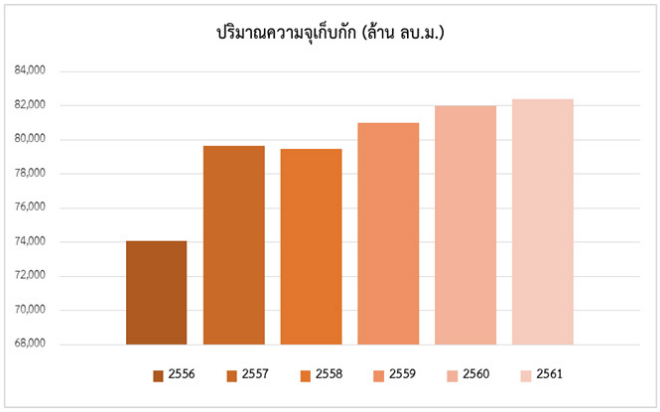

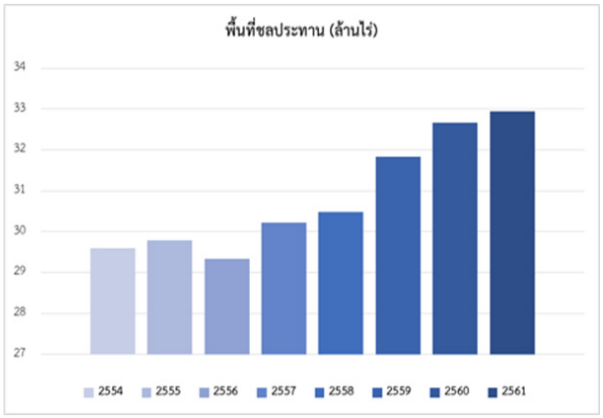
แผนแม่บทย่อยใน การใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำระดับความมั่นคง / ผลิตภาพจากการใช้น้ำ

เป้าหมาย

ระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น 190202

กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ของไทยจำเป็นต้องใช้น้ำในการดำเนินการ อาทิ ภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ โดยความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ การมีปริมาณน้ำที่เพียงพอเพื่อสนับสนุนการผลิต และการใช้น้ำที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีปัจจัยหลักสู่การบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุนเพื่อให้เพียงพอต่อการเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำด้วยการนำเทคโนโลยีที่ประหยัดน้ำมาใช้ในภาคการผลิต และการใช้มาตรการเพื่อจัดการความต้องการใช้น้ำ

ที่มา: กรมชลประทาน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สามารถเทียบเคียงข้อมูลจากรายงาน Asian Water Development Outlook 2016 ซึ่งจัดทำโดยธนาคารพัฒนาเอเชีย ประเทศไทยมีดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในปี 2559 อยู่ในระดับที่ 4 (15.7 คะแนน) โดยอยู่ในลำดับที่ 3 จาก 48 ประเทศ เป็นรองเพียงสิงคโปร์ และออสเตรเลีย สำหรับในช่วงปี 2559 ถึง 2561 ประเทศไทยมีแนวโน้มของแหล่งน้ำต้นทุนที่เพิ่มขึ้น โดยมีปริมาณความจุกักเก็บน้ำชลประทานทั้งประเทศเพิ่มขึ้น 1,414 ล้าน ลบ.ม. จาก 80,998 ล้าน ลบ.ม.ในปี 2559 เป็น 82,412 ล้าน ลบ.ม.ในปี 2561 และพื้นที่ชลประทานทั้งประเทศเพิ่มขึ้นจากเดิม 31.8 ล้านไร่ เป็น 32.9 ล้านไร่ แสดงแนวโน้มการบรรลุเป้าหมายความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

190202

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2561-2562 ส่วนมากเป็นการดำเนินการก่อสร้างเพื่อเพิ่มแหล่งน้ำต้นทุน ประกอบด้วย การพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำชลประทานและระบบส่งน้ำ เช่น โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยชื่นพร้อมระบบส่งน้ำ จังหวัดน่าน และโครงการระบบส่งน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยวังกวางโตน จังหวัดเลย เป็นต้น รวมถึงการปรับปรุงฟื้นฟูพัฒนาแหล่งน้ำนอกเขตชลประทานเพื่อตอบสนองความต้องการใช้น้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝน และรักษาสมดุลระบบนิเวศและพื้นที่ชุ่มน้ำ จำนวน 810 แห่ง และการขุดเจาะบ่อบาดาลจำนวน 31,222 บ่อ ซึ่งช่วยให้มีปริมาณน้ำเพิ่มขึ้น 858 ล้าน ลบ.ม. พื้นที่รับประโยชน์ 1.6 ล้านไร่

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายสำคัญ คือ การสร้างความร่วมมือของผู้ใช้น้ำในการจัดการด้านอุปสงค์การใช้น้ำ และการพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุนขนาดใหญ่แห่งใหม่ เนื่องจากพื้นที่ที่เหมาะสมมักตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าไม้หรือพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งต้องมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม การสร้างการยอมรับในพื้นที่ และกระบวนการก่อสร้างที่รัดกุม นอกจากนี้ การพัฒนาแหล่งน้ำทางเลือก อาทิ บ่อบาดาลขนาดใหญ่ ยังขาดข้อมูลการสำรวจพื้นที่ที่มีศักยภาพสำหรับการขุดเจาะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐควรร่วมกับผู้ใช้น้ำในการดำเนินโครงการและมาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การบริหารจัดการด้านอุปสงค์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ ทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ เช่น การนำน้ำเสียที่บำบัดแล้วกลับมาใช้ใหม่ การพัฒนานวัตกรรมขั้นสูงเพื่อผลิตเครื่องสุขภัณฑ์ประหยัดน้ำ การรณรงค์เรื่องประหยัดน้ำ เป็นต้น รวมถึงการพัฒนาฐานข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการใช้น้ำของประเทศ เพื่อประโยชน์ในการติดตามประเมินผล และการสนับสนุนให้เกษตรกร ซึ่งภาคเกษตรเป็นภาคที่ใช้น้ำจำนวนมาก ปรับเปลี่ยนเพาะปลูกไปปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยและมีมูลค่าเพิ่มสูง ปรับเปลี่ยนช่วงเวลาการเพาะปลูก เป็นต้น นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐควรศึกษาทางเลือกในการพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุนที่มีศักยภาพ อาทิ การกักเก็บน้ำใต้ดิน การเติมน้ำใต้ดิน การผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำ

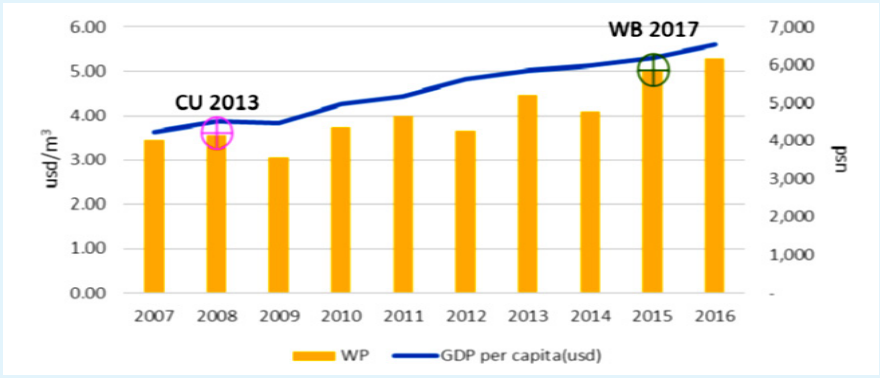
แผนแม่บทย่อยใน การใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำระดับความมั่นคง / ผลิตภาพจากการใช้น้ำ

เป้าหมาย

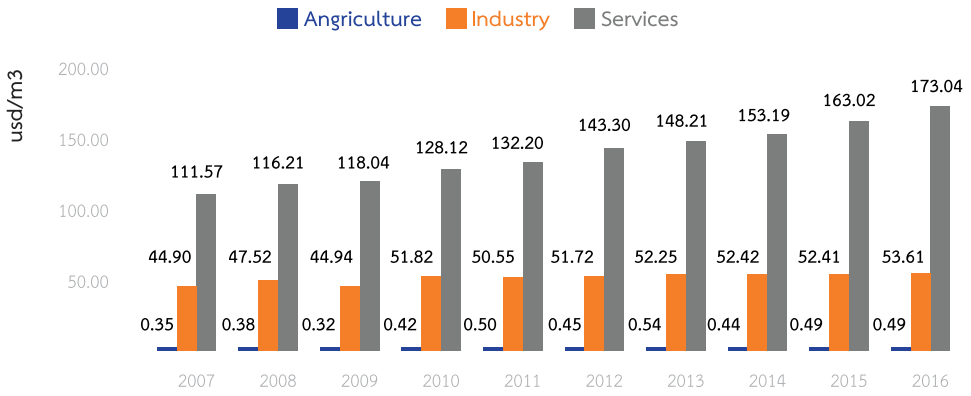
ผลิตภาพจากการใช้น้ำเพิ่มขึ้น 190203

ผลิตภาพจากการใช้น้ำ หมายถึง มูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการใช้น้ำหนึ่งหน่วย ซึ่งผลิตภาพจากการใช้น้ำจะเพิ่มขึ้นได้ด้วยการใช้น้ำที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือการเพิ่มมูลค่าของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีการใช้น้ำ โดยปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การจัดการด้านความต้องการเพื่อลดการใช้น้ำที่ไม่จำเป็น การลดการสูญเสียน้ำในระบบส่งน้ำ และการนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่

ผลิตภาพจากการใช้น้ำของไทย (WP)
และผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว (GDP per capita)

ผลิตภาพจากการใช้น้ำรายภาคการผลิต

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

190203

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากดัชนีผลิตภาพจากการใช้น้ำ (บาท/ลูกบาศก์เมตร) สามารถสะท้อนผลจากรายงานการศึกษาโครงการวิเคราะห์สถานะของความมั่นคงด้านน้ำผลิตภาพจากน้ำ และภัยพิบัติเพื่อใช้ในการจัดทำแผนแม่บทโดยเฉพาะด้านน้ำ จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พบว่าผลิตภาพด้านน้ำของประเทศไทยในปี 2559 อยู่ที่ 5.3 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. เพิ่มขึ้นจากปี 2554 ซึ่งอยู่ที่ 4.0 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. ทั้งนี้ ภาคการผลิตที่มีผลิตภาพในการใช้น้ำสูงที่สุด คือ ภาคบริการ รองลงมาคือ ภาคอุตสาหกรรม และภาคการเกษตร ตามลำดับ โดยในปี 2559 ภาคบริการมีผลิตภาพจากการใช้น้ำเท่ากับ 173 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมและภาคการเกษตรมีผลิตภาพจากการใช้น้ำเท่ากับ 54 และ 0.5 ดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ ภาคบริการยังมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของผลิตภาพการใช้น้ำสูงที่สุด โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 31 ในช่วงปี 2554-2559 ในขณะที่ผลิตภาพการใช้น้ำในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 6 ส่วนผลิตภาพการใช้น้ำในภาคการเกษตรลดลงเล็กน้อยในช่วงเดียวกัน ข้อมูลสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผลิตภาพการใช้น้ำมีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2561-2562 มีทั้งการดำเนินงานที่อาจช่วยเพิ่มผลิตภาพจากการใช้น้ำในภาคการเกษตร และการลดปริมาณการสูญเสียน้ำในระบบประปา โดยการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การจัดทำแปลงเรียนรู้เกษตรอัจฉริยะ ซึ่งมีระบบการควบคุมการให้น้ำอัจฉริยะรวมถึงเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เพื่อเป็นต้นแบบให้เกษตรกรได้ศึกษาและนำไปปรับใช้ การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรตามแผนที่การเกษตรเชิงรุก ซึ่งในปี 2561 ได้สนับสนุนให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนจากการปลูกข้าวซึ่งใช้น้ำมาก ไปทำประมง ปศุสัตว์ ปลูกพืชเศรษฐกิจ และเกษตรผสมผสาน ซึ่งใช้น้ำน้อยกว่า เป็นพื้นที่มากกว่า 257,000 ไร่ การส่งเสริมการปลูกข้าวแบบเปียกสลับแห้ง ซึ่งสามารถลดปริมาณการใช้น้ำได้ถึงร้อยละ 30-50 เมื่อเทียบกับการปลูกข้าวแบบปกติ และการปรับปรุงท่อจ่ายน้ำและท่อบริการที่ชำรุดของการประปาส่วนภูมิภาค ความยาวประมาณ 1,200 กิโลเมตร เพื่อลดอัตราน้ำสูญเสียจากร้อยละ 30 ให้อยู่ในระดับไม่เกินร้อยละ 20

190203

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายผลิตภาพจากการใช้น้ำเพิ่มขึ้น คือ การสร้างความร่วมมือของผู้ใช้น้ำในการจัดการด้านอุปสงค์การใช้น้ำ ศักยภาพของการรวบรวมและบำบัดน้ำเสียที่มีจำกัดยังส่งผลให้การนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่ รวมทั้งการประเมินความก้าวหน้าในการเพิ่มผลิตภาพจากการใช้น้ำ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการเพื่อเพิ่มผลิตภาพจากน้ำในระยะต่อไปควรเร่งรัดการขยายและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสียเพื่อนำน้ำกลับในใช้ประโยชน์ รวมทั้งควรสนับสนุนให้มีแสดงข้อมูล Water footprint ของสินค้าและบริการ เพื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงปริมาณการใช้น้ำที่แฝงอยู่ในการผลิตสินค้าและบริการชนิดนั้น ๆ ซึ่งจะกระตุ้นให้ผู้ผลิตเห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีที่ช่วยประหยัดน้ำมาใช้ในกระบวนการผลิตมากขึ้น นอกจากนี้ ควรเร่งรัดการจัดทำฐานข้อมูลปริมาณการใช้น้ำที่ครอบคลุมทุกกิจกรรมหลักทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นประโยชน์ในการติดตามประเมินผล

แผนแม่บทย่อย การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ

เป้าหมาย

190301

แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศมีระบบนิเวศและทัศนียภาพที่ดีที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน

มุ่งเน้นการพิสูจน์แนวเขตลำน้ำสาธารณะ การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ซึ่งปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การจัดการและแก้ไขปัญหาการรุกล้ำแนวเขตแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ การอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำในทุกมิติ เช่น ด้านการระบายน้ำ ความสามารถในการเก็บกักน้ำ และคุณภาพน้ำ เป็นต้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากดัชนีสัดส่วนของพื้นที่ลำคลอง พื้นที่ลำน้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำ ที่ได้รับการฟื้นฟู (ร้อยละของพื้นที่เป้าหมาย) ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายของการดำเนินการไว้ จึงได้เทียบเคียงจากการดำเนินงานตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 32/2560 เรื่อง การบรรเทาความเสียหายให้แก่ประชาชนในกรณีปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งอื่นใดล่วงล้ำลำแม่น้ำ ซึ่งเปิดโอกาสให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสิ่งปลูกสร้างที่ล่วงล้ำลำน้ำซึ่งสร้างก่อนที่ พ.ร.บ. การเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2560 บังคับใช้ โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือได้รับอนุญาตแต่ปลูกสร้างไม่เป็นไปตามที่แจ้งต่อกรมเจ้าท่า ปรากฏว่ามีสิ่งปลูกสร้างที่ได้รับการแจ้งจำนวนทั้งสิ้น 86,906 หลัง ซึ่งกรมเจ้าท่าได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ขึ้นทะเบียนจำนวน 59,132 รายการ ไม่อนุญาต จำนวน 7,892 รายการ ที่เหลือเป็นสิ่งปลูกสร้างที่ไม่ได้อยู่ในอำนาจของกรมเจ้าท่า โดยกรมเจ้าท่าได้แจ้งหน่วยงานที่เป็นเจ้าของพื้นที่ให้เข้าไปดำเนินการแล้วจำนวน 19,882 รายการ สำหรับสิ่งปลูกสร้างที่ไม่ได้รับอนุญาตจำนวน 7,892 รายการ มีรายการที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคำอุทธรณ์และอยู่ในขั้นตอนการฟ้องคดีปกครองจำนวน 4,794 รายการ และรายการที่ผู้แจ้งต้องดำเนินการรื้อถอนจำนวน 3,098 รายการ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความท้าทายอย่างมากในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศมีระบบนิเวศและทัศนียภาพที่ดี

ผลการพิจารณาสิ่งปลูกสร้างที่ได้รับการแจ้งตามคำสั่ง คสช. ที่ 32/2560	จำนวน	การดำเนินการของกรมเจ้าท่า	
อนุญาต	59,132	ออกใบอนุญาตและขึ้นทะเบียน	
ไม่อนุญาต	7,892	ออกคำสั่งทางปกครองให้เจ้าของดำเนินการรื้อถอนทั้งหมด	
		อุทธรณ์คำสั่ง 4,794	ไม่อุทธรณ์ 3,098
ไม่ได้อยู่ในอำนาจของกรมเจ้าท่า	19,882	แจ้งหน่วยงานที่เป็นเจ้าของพื้นที่ให้เข้าไปดำเนินการแล้ว	
รวม	86,906		

ที่มา: กรมเจ้าท่า

การดำเนินการที่ผ่านมาของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2561–2562 หน่วยงานได้ดำเนินการ เช่น การฟื้นฟูลำน้ำโดยการขุดลอกเพื่อรักษาสภาพลำน้ำตามธรรมชาติ และเพิ่มพื้นที่หน้าตัดในการระบายน้ำธรรมชาติ และการพัฒนาชุมชนริมลำน้ำเพื่อแก้ปัญหาการก่อสร้างที่อยู่อาศัยรุกล้ำลำน้ำ รวมทั้งการสำรวจสิ่งล่วงล้ำลำน้ำทั่วประเทศ ดังนี้ (1) การขุดลอกแม่น้ำปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำยม แม่น้ำน่าน แม่น้ำชี แม่น้ำมูล แม่น้ำเลย แม่น้ำสงคราม แม่น้ำท่าจีน และทะเลสาบสงขลา รวมระยะทางประมาณ 130 กิโลเมตร (2) การพัฒนาชุมชนริมคลองลาดพร้าวและคลองเปรมประชากร โดยการก่อสร้างที่อยู่ใหม่ที่มั่นคงและถูกกฎหมายให้กับชุมชน และ (3) การสำรวจเพื่อจัดทำแผนที่และรายละเอียดของสิ่งล่วงล้ำลำน้ำครอบคลุมแม่น้ำสายต่าง ๆ และชายฝั่งทะเลเป็นระยะทางรวม 4,748 กิโลเมตร (4) การดำเนินการปรับปรุงทัศนียภาพริมคลองเปรมประชากร คลองลาดพร้าว และคลองโอ่งอ่าง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติให้มีระบบนิเวศและทัศนียภาพที่ดี มีความท้าทายที่สำคัญ คือ การบังคับใช้กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด การตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งน้ำ ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้ใช้ประโยชน์พื้นที่ริมน้ำและการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ รวมทั้งการสร้างการตระหนักรู้ต่อการอนุรักษ์ บำรุงรักษาระบบนิเวศ และสุนทรียภาพทางธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชนควรร่วมกันดำเนินโครงการและมาตรการที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น โครงการจัดระเบียบพื้นที่ริมน้ำเพื่อประโยชน์สาธารณะและการท่องเที่ยว โครงการฟื้นฟูลำน้ำโดยให้ชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวางแผน มาตรการยกเว้นโทษผู้บุกรุกลำน้ำเพื่อจัดระเบียบ เป็นต้น

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 20

การบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ

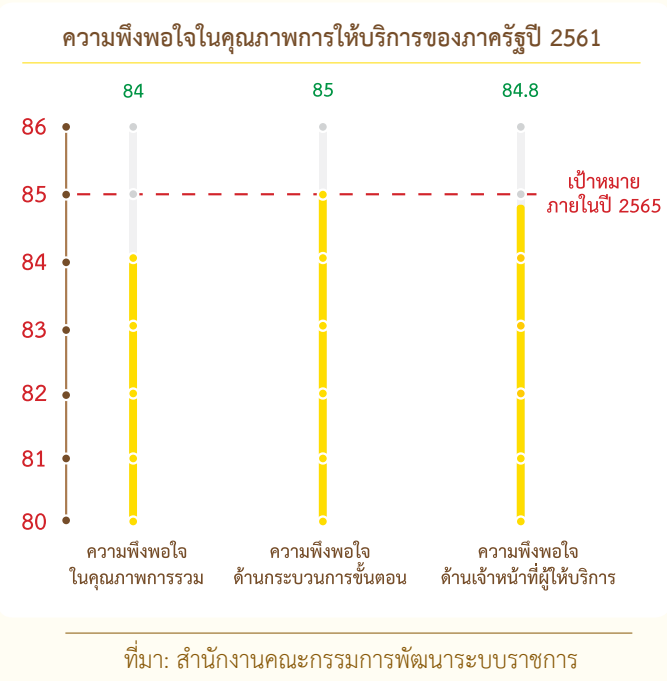
"ภาครัฐของประชาชน
เพื่อประชาชนและ
ประโยชน์ส่วนรวม"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของภาครัฐและการให้บริการประชาชน ปรับสมดุลระบบบริหารจัดการภาครัฐ และพัฒนาระบบบุคลากรอันเป็นพื้นฐานสนับสนุนการพัฒนาด้านอื่น ๆ ที่สำคัญ ภายใต้หลักการ “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” ให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ ได้อย่างตรงจุด รวดเร็ว โปร่งใส มีคุณภาพและมาตรฐานเทียบเท่าสากล ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาที่ครอบคลุมในทุกมิติ ตั้งแต่เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมี 2 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ **(1) บริการของภาครัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ และ (2) ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพด้วยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

200001

(1) บริการของภาครัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ ประเมินจากระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐในปี 2561 พบว่า ความพึงพอใจในการให้บริการอยู่ที่ระดับร้อยละ 84 ซึ่งใกล้เคียงกับเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 (ร้อยละ 85) จำแนกเป็นความพึงพอใจในด้านกระบวนการขั้นตอนร้อยละ 85 สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินการของภาครัฐในการพัฒนาช่องทางการรับบริการให้มีความสะดวก มีรูปแบบที่หลากหลาย มีความโปร่งใส และมีระยะเวลาในการดำเนินการที่เหมาะสมที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และความพึงพอใจด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการอยู่ที่ร้อยละ 84.8 สะท้อนให้เห็นถึงความพึงพอใจที่ประชาชนมีต่อการรับบริการที่เป็นประโยชน์จากเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการประชาชนได้อย่างมืออาชีพ และปฏิบัติตนด้วยจิตวิญญาณในการบริการต่อประชาชน

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

200002

(2) ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพด้วยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ประเมินโดยดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ขององค์กรสหประชาชาติซึ่งจัดทำทุก ๆ 2 ปี ทั้งนี้ จากการพิจารณาการจัดอันดับรัฐบาลดิจิทัลโดยองค์กรสหประชาชาติ พบว่าปี 2561 ประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่ 73 ปรับตัวดีขึ้น 4 อันดับจากปี 2559 จาก 193 ประเทศทั่วโลก โดยมีประเทศเดนมาร์ก ประเทศเป็นอันดับ 1 มีค่าคะแนนเท่ากับ 0.9 และประเทศจอร์เจียเป็นประเทศอันดับที่ 60 (ค่าเป้าหมายที่ประเทศไทยต้องบรรลุภายในปี 2565) มีค่าคะแนนเท่ากับ 0.68 คะแนน โดยประเทศไทยมีค่าคะแนนเท่ากับ 0.65 เพิ่มขึ้นจาก 0.55 คะแนนในปี 2559 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของโลกที่ 0.54 คะแนน จำแนกเป็นค่าคะแนนในแต่ละองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านการให้บริการออนไลน์ที่ 0.63 คะแนน ปรับดีขึ้นจาก 0.55 ในปี 2559 ด้านโครงสร้างคมนาคมที่ 0.53 คะแนนเพิ่มขึ้นจาก 0.41 คะแนนในปี 2559 และด้านทุนมนุษย์ที่ 0.79 คะแนนเพิ่มขึ้นจาก 0.68 คะแนนในปี 2559 ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบในระดับภูมิภาคอาเซียน ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 4 โดยมีประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศอันดับ 1 (อันดับที่ 7 ของโลก และมีค่าคะแนนเท่ากับ 0.88) สะท้อนให้เห็นความเป็นไปได้ที่ประเทศไทยจะสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ โดยจำเป็นต้องเร่งพัฒนาการให้บริการออนไลน์ในระยะต่อไป เพื่อส่งเสริมการบริการประชาชน ซึ่งจะทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการหรือธุรกรรมออนไลน์ได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับการประเมินให้ดีขึ้นจากที่ผ่านมาให้อยู่ใน 60 อันดับแรกได้อย่างเป็นรูปธรรม

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายประเด็นทั้ง 2 เป้าหมายข้างต้นยังมีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไข อาทิ ข้อกฎหมายหรือกฎระเบียบที่อาจยังไม่เอื้อต่อการดำเนินการของภาครัฐที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ การเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาในกระบวนการนโยบายสาธารณะตลอดจนการจัดสรรบริการสาธารณะได้สอดคล้องกับความต้องการของทุกภาคส่วน และการสร้างการตระหนักรู้ให้กับบุคลากรภาครัฐในหลาย ๆ ระดับให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในกระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

แผนแม่บทฯ ประเด็น การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ ประกอบด้วย 5 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) การพัฒนาบริการประชาชน* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการพัฒนารูปแบบการบริการประชาชนแบบเบ็ดเสร็จ โดยการเชื่อมโยงการบริการต่าง ๆ ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลให้ผู้ประกอบการ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และโปร่งใส รวมทั้งเน้นการปรับวิธีการดำเนินงานของภาครัฐให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล *(2) การบริหารจัดการการเงินการคลัง* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการรักษาและเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค ตลอดจนการพัฒนาระบบงบประมาณ การเงิน การคลัง และระบบภาษีที่ตอบสนองต่อเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้การขับเคลื่อนของหน่วยงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน *(3) การปรับสมดุลภาครัฐ* มีแนวทางการพัฒนาที่เน้นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะ รวมทั้งส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการเชิงพื้นที่ได้อย่างแท้จริง *(4) การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ* มีแนวทางการพัฒนาที่เน้นให้ภาครัฐเป็นหน่วยงานที่มีความทันสมัย เปิดกว้าง และมีขีดสมรรถนะสูง ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ รวมทั้งปรับเปลี่ยนโครงสร้างและออกแบบระบบบริหารงานให้มีความยืนหยุ่น คล่องตัว กระชับ และทันสมัย สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเสมือนเป็นองค์กรเดียวกัน และ *(5) การสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ* มีแนวทางการพัฒนาที่เน้นการปรับปรุงกลไกการบริหารงานบุคคลให้มีมาตรฐาน เป็นไปตามระบบคุณธรรม ตลอดจนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ มีความเป็นมืออาชีพและสมรรถนะสูง

200101 200201 200301 200302 200401 200501

แผนแม่บทย่อย การพัฒนาบริการประชาชน

เป้าหมาย

200101 งานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น

การที่ภาครัฐจะสามารถตอบสนองความต้องการและให้บริการประชาชนได้อย่างสะดวกรวดเร็ว โปร่งใส ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน สนับสนุนการพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนงานบริการภาครัฐให้เป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้การบริการภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาคส่วนอื่น ๆ และการดำเนินงานภาครัฐมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นจากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมที่เหมาะสม โดยต้องเน้นดำเนินการสนับสนุนความพร้อมด้านเทคโนโลยีของภาครัฐที่เชื่อมโยงกันเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงบริการภาครัฐแบบดิจิทัลได้อย่างเต็มรูปแบบ ปรับโครงสร้างการดำเนินงานของภาครัฐเพื่อรองรับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานร่วมกันบนแพลตฟอร์มดิจิทัล

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการตามเป้าหมายดังกล่าวประเมินโดยสัดส่วนความสำเร็จของกระบวนงานที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัล ซึ่งพิจารณาจากข้อมูลการสำรวจหน่วยงานภาครัฐที่มีการปรับกระบวนงานให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ณ ปี 2562 พบว่า มีความท้าทายในการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายตามที่กำหนดในปี 2565 โดยมีกระบวนงานบริการประชาชนของภาครัฐที่ได้รับการปรับให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลทั้งหมด 238 กระบวนงานจาก 2,180 กระบวนงาน หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 11 ห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดถึงเกือบร้อยละ 90 ซึ่งส่วนมากเป็นการดำเนินงานในลักษณะของการออกใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจและการบริการประชาชน

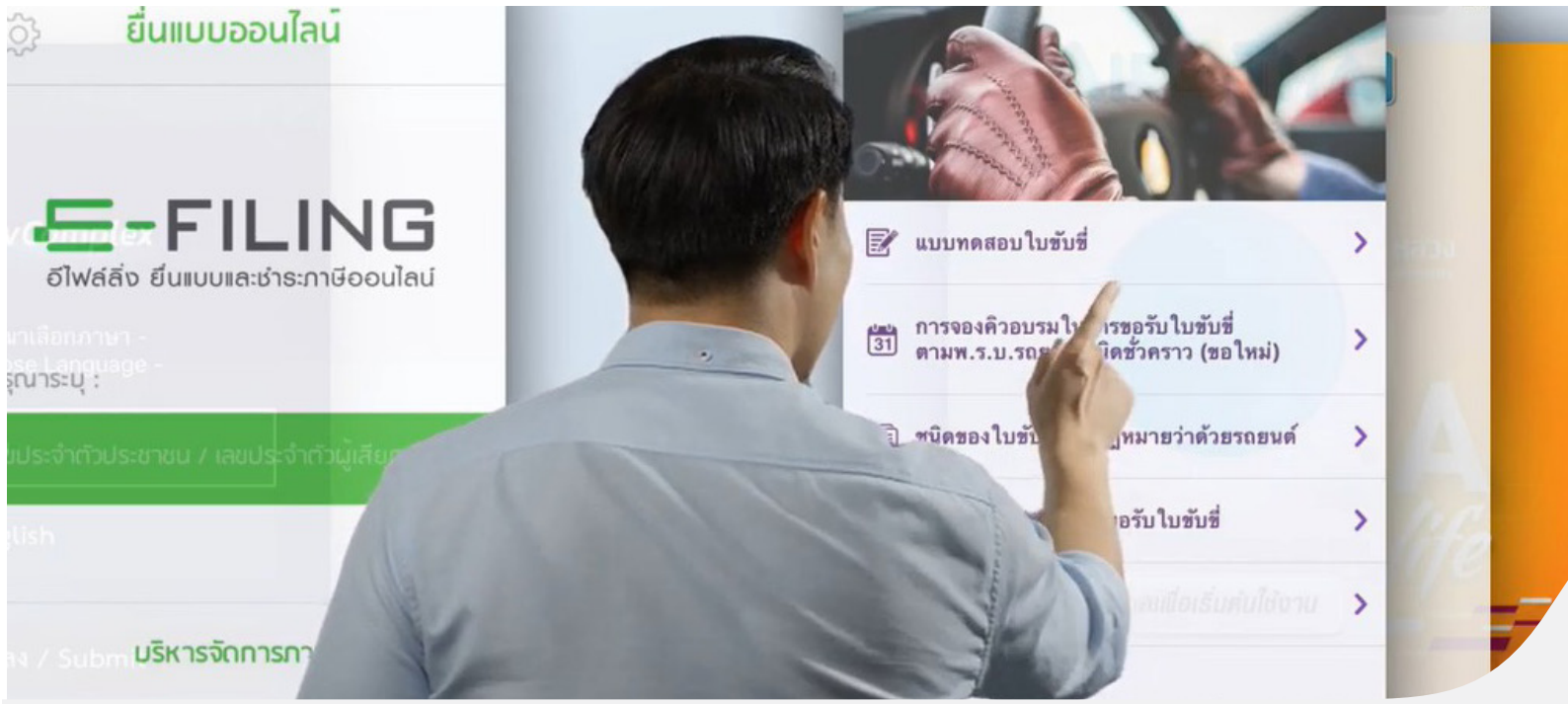

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในช่วงปี 2561 – 2562 ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศและวิธีการดำเนินงานเพื่อรองรับเอกสารราชการในรูปแบบดิจิทัลหรือเพื่อการยกเลิกเอกสารราชการที่ไม่จำเป็น การพัฒนาแอพพลิเคชั่น (Application) และช่องทางดิจิทัลเพื่อการอำนวยความสะดวกประชาชนและภาคเอกชนในการเข้าถึงบริการสาธารณะต่าง ๆ อาทิ แอพพลิเคชั่น 1212 OCC เพื่อเป็นช่องในการแจ้งและติดตามเรื่องร้องเรียน แอพพลิเคชั่น RDU รู้เรื่องยาเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลยาอย่างปลอดภัย การชำระภาษีรถยนต์ประจำปี การขอใช้น้ำประปา รวมทั้งการปรับเปลี่ยนและพัฒนากระบวนการออกหนังสือรับรอง ใบอนุญาต และเอกสารต่าง ๆ แบบเบ็ดเสร็จผ่านแพลตฟอร์มกลางในรูปแบบดิจิทัล อาทิ การขึ้นทะเบียนนายจ้าง การขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว การออกใบอนุญาตขายสุรา การออกใบอนุญาตขายยาสูบ

200101

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาบริการประชาชนด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ผ่านมามีความท้าทายและข้อจำกัดด้านข้อกฎหมายที่อาจขาดความยืดหยุ่นและไม่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ อาทิ การยืนยันตัวตนของผู้มีอำนาจในการออกใบอนุญาตต่าง ๆ การเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานในการจัดทำระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ รวมทั้งการใช้ประโยชน์ของโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลของประเทศที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มศักยภาพ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันมีความครอบคลุมเกือบทั่วทุกพื้นที่ ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการสาธารณะในรูปแบบดิจิทัลของประชาชน ประกอบกับคุณภาพความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูลยังเป็นข้อจำกัดที่สำคัญในการจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบายและการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งสร้างและขยายความครอบคลุมของช่องทางการมีส่วนร่วมให้ประชาชนสามารถเสนอแนะความต้องการและความคาดหวังที่มีต่อบริการสาธารณะ เพื่อให้ภาครัฐและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยพัฒนาการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการของหน่วยงานของรัฐให้ประชาชนสามารถเสนอและสะท้อนความคิดเห็นและความคาดหวังต่อบริการสาธารณะได้ รวมทั้งเร่งปรับข้อกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับระบบสารบรรณของส่วนราชการและเอกสารราชการให้เอื้อต่อการประยุกต์ใช้ดิจิทัล นอกจากนี้ ควรปรับปรุงวิธีการและกระบวนการจัดเก็บข้อมูล การบริหารจัดการข้อมูลเพื่อให้ภาครัฐมีข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ทันสมัย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการนโยบายสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรเร่งรัดการเตรียมความพร้อมองค์กรให้สามารถปรับวิธีการทำงานให้เข้ากับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างไร้รอยต่อ อาทิ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 นอกจากนี้ ควรปรับปรุงวิธีการและกระบวนการจัดเก็บข้อมูล การบริหารจัดการข้อมูลเพื่อให้ภาครัฐมีข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ทันสมัย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการนโยบายสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรเร่งรัดการเตรียมความพร้อมองค์กรให้สามารถปรับวิธีการทำงานให้เข้ากับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างไร้รอยต่อ

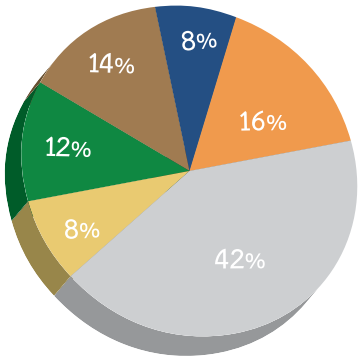
แผนแม่บทย่อย การบริหารจัดการการเงินการคลัง

เป้าหมาย

200201 หน่วยงานภาครัฐบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติกำหนดกรอบการพัฒนาประเทศที่มีการกำหนดผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายที่ต้องบรรลุที่ชัดเจน การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติจึงเป็นการดำเนินงานเพื่อประชาชนและเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างแท้จริง อยู่บนพื้นฐานของการบริหารจัดการการเงินการคลังระดับมหภาคที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ส่งผลให้การบริการและการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐมีประสิทธิภาพ คุณภาพ น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของประชาชน ซึ่งการมีระบบฐานข้อมูลการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ การแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และการจัดสรรงบประมาณตามกรอบการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้สามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

สัดส่วนโครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านต่างๆ

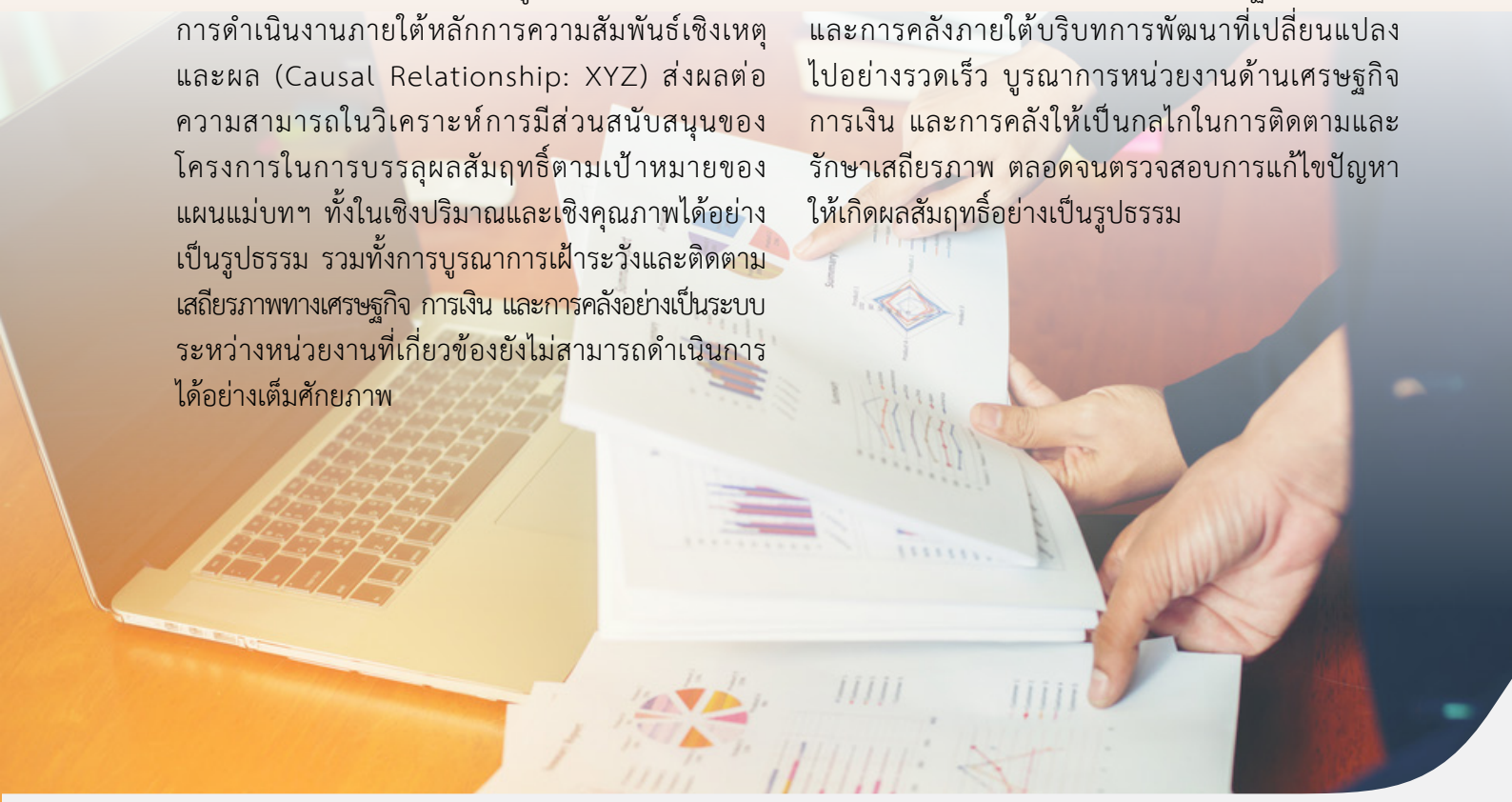
1.ความมั่นคง
2.การสร้างความสามารถในการแข่งขัน
3.การพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์
4.การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
5.การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
6.การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานของภาครัฐที่บรรลุผลสัมฤทธิ์ พิจารณาจากร้อยละของโครงการที่มีผลสัมฤทธิ์ต่อเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งสะท้อนจากการเทียบเคียงข้อมูลร้อยละของโครงการที่มีผลสัมฤทธิ์ต่อเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ที่สะท้อนจากข้อมูลจำนวนโครงการที่หน่วยงานของรัฐนำเข้าระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) โดยในปี 2562 หน่วยงานระดับกระทรวงทุกกระทรวงรายงานการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติทั้งหมด ประมาณ 40,000 โครงการ โดยสัดส่วนโครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คิดเป็นร้อยละ 8 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ร้อยละ 16 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ร้อยละ 42 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ร้อยละ 8 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 12 และการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ร้อยละ 14 นอกจากนี้ การบริหารจัดการการเงินการคลังที่มีประสิทธิภาพ สะท้อนผ่านสัดส่วนหนี้สาธารณะคงค้าง พบว่า ปี 2561 มีสัดส่วนปรับเพิ่มเล็กน้อยเป็น ร้อยละ 41.82 ของ GDP จากร้อยละ 41.23 ในปี 2560 แต่ยังคงเป็นไปตามเป้าหมายที่ไม่เกิน ร้อยละ 60

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐได้นำยุทธศาสตร์ชาติมาเป็นกรอบในการจัดทำแผนงาน/โครงการที่เพื่อเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2560 – 2562 ขณะเดียวกัน ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 เพื่อกำกับการบริหารการเงินการคลังของภาครัฐที่ต้องคำนึงถึงการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้มีการพัฒนาระบบ eMENSCR เพื่อเป็นกลไกหลักในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติของหน่วยงานของรัฐที่ง่ายต่อการเข้าถึง ไม่เป็นภาระกับหน่วยงาน สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และประมวลผลการจัดทำนโยบายบนหลักฐานเชิงประจักษ์ได้อย่างครอบคลุมทุกมิติการพัฒนา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย หลายหน่วยงานของรัฐยังมีข้อจำกัดในการแปลงเป้าหมายและประเด็นการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งเป้าหมายและแนวทางของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นที่เกี่ยวข้องไปสู่การจัดทำโครงการ/การดำเนินงานภายใต้หลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship: XYZ) ส่งผลต่อความสามารถในวิเคราะห์การมีส่วนสนับสนุนของโครงการในการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการบูรณาการเฝ้าระวังและติดตามเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การเงิน และการคลังอย่างเป็นระบบระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานของรัฐทุกระดับโดยเฉพาะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ในระดับ (1) ประเด็นแผนแม่บทฯ (2) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ และ (3) เป้าหมายระดับแผนย่อยของแผนแม่บทฯ ต้องเร่งดำเนินการให้เกิดการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติผ่านโครงการ/การดำเนินการ อย่างบูรณาการตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) และควรเร่งให้เกิดการเชื่อมโยงระบบการจัดสรรงบประมาณเข้ากับระบบ eMENSCR ให้สามารถติดตามและเร่งรัดการเบิกจ่ายและการใช้จ่ายงบประมาณได้ตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการ รวมทั้งควรพัฒนาช่องทางให้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและระเบียบวิธีการรูปแบบใหม่ ๆ ของการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลของโครงการ/การดำเนินการที่สามารถสะท้อนการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามยุทธศาสตร์ชาติที่มีความคุ้มค่าการใช้งบประมาณได้อย่างแท้จริง และควรพัฒนาระบบการเตือนภัยทางเศรษฐกิจ การเงิน และการคลังโดยการบูรณาการฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดทำนโยบายเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การเงิน และการคลังภายใต้บริบทการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว บูรณาการหน่วยงานด้านเศรษฐกิจ การเงิน และการคลังให้เป็นกลไกในการติดตามและรักษาเสถียรภาพ ตลอดจนตรวจสอบการแก้ไขปัญหาให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

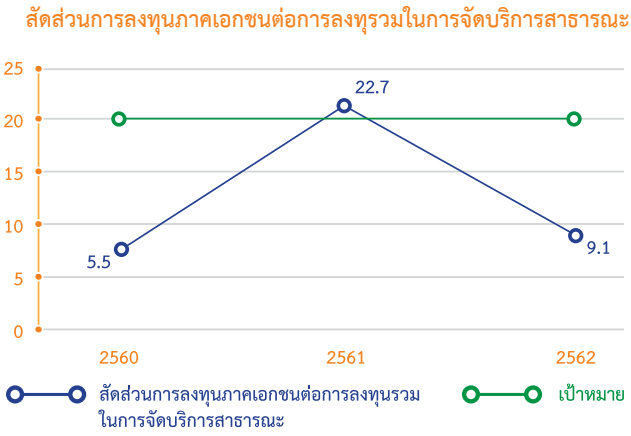

แผนแม่บทย่อย การปรับสมดุลภาครัฐ

เป้าหมาย

200301 เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม

ภาคีการพัฒนาและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมมีข้อมูลและความเข้าใจในบริบทการพัฒนาระดับพื้นที่ การที่ภาคส่วนต่าง ๆ สามารถมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะจะทำให้การบริการสาธารณะมีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชน ภาคธุรกิจ ภาคเอกชน และภาคส่วนอื่น ๆ ได้อย่างแท้จริง ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ คุณภาพ และระดับการบริการของภาครัฐให้กับประชาชนในภาพรวม โดยความเข้มแข็งและความพร้อมของเครือข่ายของภาคีต่าง ๆ ความชัดเจนในบทบาทของภาคีการพัฒนา กลไกและหลักเกณฑ์การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการทบทวนบทบาทภารกิจของภาครัฐส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นอย่างเหมาะสม จะปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ทุกภาคมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสรรบริการสาธารณะเพิ่มขึ้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ความสำเร็จของเป้าหมายที่กำหนดข้างต้นประเมินจากระดับความสำเร็จในการเปิดให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาดำเนินการบริการสาธารณะ โดยพิจารณาเทียบเคียงจากข้อมูลการลงทุนในบริการสาธารณะที่ภาคเอกชนร่วมลงทุนกับภาครัฐ พบว่า ในปี 2560 มีสัดส่วนการลงทุนของภาคเอกชนต่อการลงทุนรวมในการจัดบริการสาธารณะอยู่ที่ร้อยละ 5.5 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 22.7 ในปี 2561 และอยู่ที่ร้อยละ 9.1 ในปี 2562 โดยเฉลี่ยทั้ง 3 ปี อยู่ที่ร้อยละ 12.5 โดยโครงการลงทุนที่ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมส่วนมากอยู่ในรูปแบบโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงการเปิดโอกาสของภาครัฐในการให้ภาคส่วนอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการสาธารณะของประเทศ

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2561 – 2562 ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินของหน่วยงานส่วนกลางที่เป็นการร่วมลงทุนของภาคเอกชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก อาทิ โครงการส่วนต่อขยายรถไฟฟ้า โครงการพัฒนาทางหลวงตามพื้นที่ต่าง ๆ และโครงการพัฒนาศูนย์การขนส่ง ซึ่งครอบคลุมกระบวนการการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมด้วย อาทิ การรับฟังความคิดเห็นก่อนการจัดทำและประกอบการดำเนินโครงการเพื่อนำไปประกอบการออกแบบและพัฒนาโครงการให้มีความสอดคล้องของประชาชนได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ นอกจากการดำเนินงานในลักษณะการร่วมลงทุนกับภาครัฐดังกล่าว ยังมีการดำเนินการอื่น ๆ ที่มีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนเป้าหมายที่กำหนด อาทิ การจัดบริการสาธารณะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน การจัดบริการด้านสาธารณสุขของภาคเอกชน และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ภาคส่วนต่าง ๆ ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการและบทบาทของตนเองในการจัดให้มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะ ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการเข้าร่วมการจัดบริการ กิจกรรม หรือการร่วมลงทุนกับภาครัฐ รวมทั้งกลไก วิธีการ และกระบวนการดำเนินการที่ค่อนข้างซับซ้อนของภาครัฐ ทำให้การดำเนินการพัฒนาเกิดความล่าช้าและขาดประสิทธิภาพ อาทิ กระบวนการสำรวจและประกวดราคา การจัดสรรกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นอกจากนี้ การดำเนินจัดหาบริการสาธารณะในรูปแบบการร่วมลงทุนของภาคเอกชนที่ผ่านมาเป็นการดำเนินการในระบบคมนาคมขนส่งเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรเร่งดำเนินการกำหนดความชัดเจนในบทบาทและอำนาจหน้าที่ของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคส่วนอื่น ๆ และเพิ่มรูปแบบ ช่องทาง และวิธีการการมีส่วนร่วมในการจัดสรรบริการสาธารณะ รวมทั้งพิจารณาความเหมาะสมการขยายขอบเขตการดำเนินการให้ครอบคลุมการบริการสาธารณะในมิติอื่น ๆ ตามความต้องการและบริบทการพัฒนาของแต่ละพื้นที่ โดยอาจจัดเวทีหรือแพลตฟอร์มกลางในรูปแบบที่เหมาะสมกับแต่พื้นที่เพื่อสร้างความตระหนักรู้และความเข้มแข็งให้เครือข่ายการพัฒนาที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินการจัดบริการและกิจกรรมสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการต่อกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง อาทิ การประยุกต์ใช้นวัตกรรมเพื่อการมีส่วนร่วม โดยการจัดกิจกรรมแฮกกาธอน (Hackathon) ให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเชิงนโยบายในการจัดการและแก้ไขปัญหาได้ตามบริบทและความเหมาะสม ผลักดันรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดบริการด้านอื่น ๆ ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม อาทิ การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการกำหนดหลักสูตรและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการด้านการศึกษาและบริการสาธารณะสุขในพื้นที่

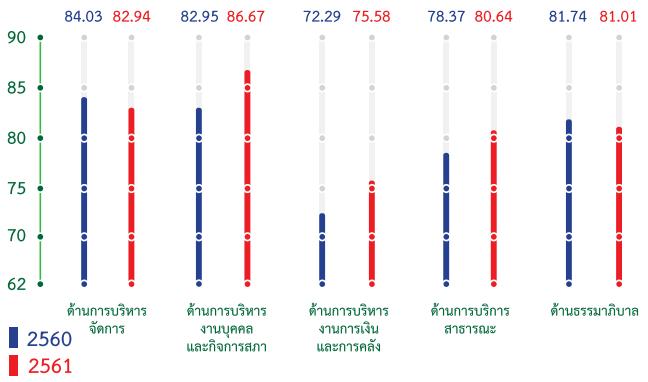
แผนแม่บทย่อย การปรับสมดุลภาครัฐ

เป้าหมาย

200302 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสมรรถนะและสร้างความทันสมัยในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้กับประชาชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาพื้นที่และชุมชน หากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะให้มีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล มีมาตรฐานการให้บริการและมีบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่มากขึ้น จะทำให้การบริการสาธารณะตอบสนองความต้องการเชิงพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ส่งผลให้การบริหารจัดการภาครัฐในภาพรวมมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ ซึ่งการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถมีสมรรถนะและความทันสมัยได้จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่โปร่งใส ระบบการบริหารงานบุคลากรที่เป็นธรรม ประสิทธิภาพการจัดการระบบการเงินการคลัง และบริการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการเชิงพื้นที่ได้อย่างครอบคลุม

กราฟแสดงการประเมิน LPA ประจำปี 2560-2561

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เป้าหมายข้างต้นประเมินจากค่าคะแนนการประเมินร้อยละของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่นำแผนชุมชนสู่การพัฒนาท้องถิ่นได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งเทียบเคียงได้จากการพิจารณาผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment : LPA) เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทราบจุดอ่อนและจุดแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนำไปใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติราชการและการจัดการบริการสาธารณะแก่ประชาชน พบว่า ปี 2561 มีผลการประเมิน LPA อยู่ที่ร้อยละ 80.70 ดีขึ้นจากปี 2560 (ร้อยละ 79.41) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลการประเมินในรายละเอียด พบว่า ในปี 2561 ด้านการบริหารจัดการและ ด้านธรรมาภิบาลได้รับผลการประเมินลดลงจากปีที่แล้วเล็กน้อย โดยด้านที่ได้รับการประเมินสูงสุดคือด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา (ร้อยละ 85.67) ขณะที่ด้านการบริหารงานการเงินและการคลังได้รับการประเมินน้อยสุด (ร้อยละ 74.58)

การดำเนินการที่ผ่านมา ที่ผ่านมาได้มีการจัดทำและปรับปรุงแก้ไขระเบียบกระทรวงมหาดไทยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทั้งหมด 7 ฉบับ มีผลบังคับใช้แล้ว 5 ฉบับ ได้แก่ (1) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเงินบำรุงโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 (2) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงินและการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 (3) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การช่วยเหลือประชาชนตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 (4) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยรายจ่ายเกี่ยวกับทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษา และการให้ความช่วยเหลือนักเรียน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2561 และ (5) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำประกันภัยทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ขณะที่สำนักนายกรัฐมนตรีจัดทำโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำร่อง เพื่อส่งเสริมการกระจายอำนาจและการยกระดับขีดความสามารถของ อปท. ในภารกิจด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการและการให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และโปร่งใสตรวจสอบได้ด้วยรูปแบบการกำกับดูแลโดยชุมชน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัจจัยการบริหารจัดการที่โปร่งใส และประสิทธิภาพการจัดการระบบการเงินการคลังซึ่งส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าผลการประเมิน LPA จะสะท้อนได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสมรรถนะเพิ่มขึ้นและสามารถจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดได้เกือบทุกแห่งทั่วประเทศ และมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่การดำเนินงาน อปท. อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการการเงินการคลังของ อปท. ยังมีข้อจำกัด เนื่องจากความซับซ้อนของระบบงบประมาณที่ส่งผลต่อการบริหารงานภายใน อปท. ในหลาย ๆ พื้นที่ ทั้งในด้านการจัดสรรบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลส่งผลต่อความสามารถและศักยภาพของ อปท. ในการบริการสาธารณะได้อย่างเต็มศักยภาพครอบคลุมทุกด้านและทุกกลุ่มประชากร และในการตอบสนองต่อความต้องการเชิงพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้ง อปท. บางพื้นที่ยังมีข้อจำกัดในการบริหารจัดการและวางแผนการจัดบริการสาธารณะการล่วงหน้าที่มีประสิทธิภาพ และยังมีความท้าทายเรื่องการการบูรณาการบริหารงานภายในองค์กร ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการสร้างสมรรถนะและสร้างความทันสมัยของ อปท. แต่ละแห่ง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การเพิ่มสมรรถนะในการดำเนินงานและการสร้างความทันสมัยในการจัดสรรบริการของ อปท. ต้องคำนึงถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายตั้งแต่ต้นจนจบ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รวมทั้งการติดตามตรวจสอบการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งควรมีการปรับแนวทางการบริหารกิจการสาธารณะในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะการส่งเสริมการทำงานในลักษณะของเครือข่ายที่เป็นการทำงานร่วมมือกันระหว่าง หน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน สถาบันวิชาชีพ หรือองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร เนื่องจากเป็นแนวทางการทำงานที่ให้ความสำคัญกับการแสวงหาแนวร่วมที่มีความรู้ความสามารถในด้านที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นเพื่อให้การบริการสาธารณะมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง และพัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการบริหารการเงินการคลังที่เหมาะสมกับบริบทแต่ละพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

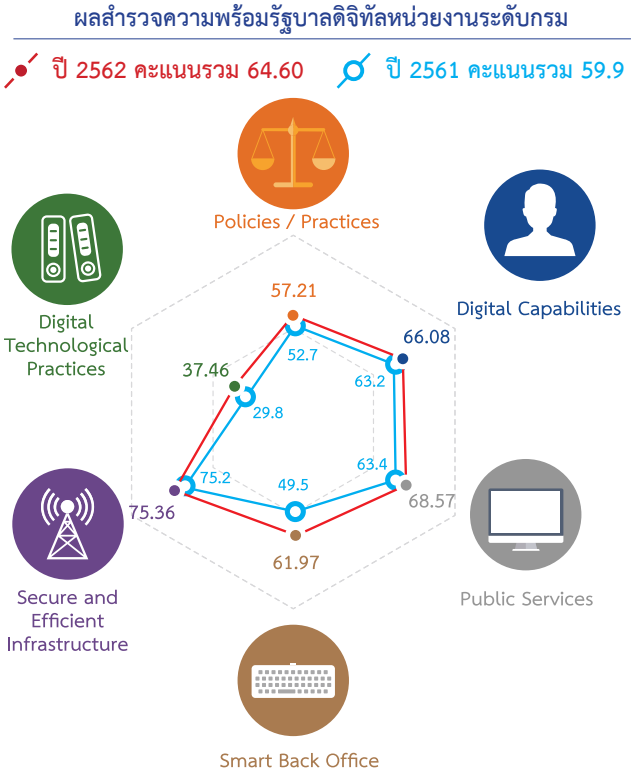
แผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ

เป้าหมาย

200401 ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว

หน่วยงานของรัฐที่มีขีดสมรรถนะสูง จะสามารถนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน ทำให้การจัดการบริการประชาชนเป็นการดำเนินงานบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์และสอดคล้องความต้องการของประชาชนมากขึ้น ส่งผลให้ภาครัฐสามารถให้บริการประชาชนได้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ ในการพัฒนาขีดสมรรถนะของภาครัฐให้เทียบเท่ามาตรฐานสากลต้องมีการประยุกต์ใช้นำนวัตกรรมมาในการดำเนินงานของภาครัฐและการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ

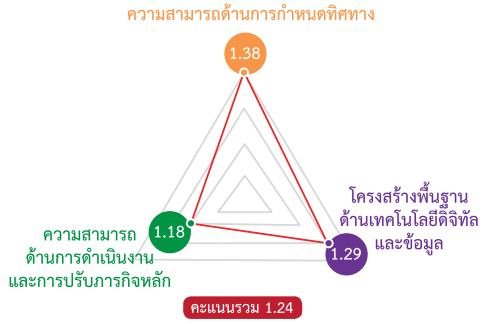
สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย สมรรถนะของภาครัฐที่เทียบเท่ามาตรฐานสากล พิจารณาจาก (1) ระดับ Digital Maturity Model (Gartner) และ (2) สัดส่วนของหน่วยงานที่บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างสูง ที่สะท้อนจากการเทียบเคียงข้อมูลผลสำรวจระดับความพร้อมรัฐบาลดิจิทัลหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) พบว่า หน่วยงานภาครัฐระดับกรมทั้งหมด 323 หน่วยงานในปี 2562 มีคะแนนภาพรวมเท่ากับ 64.60 คะแนนจาก 100 คะแนน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 (59.9 คะแนน) โดยมีการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล มีการดูแลและติดตามการบำรุงรักษาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดยังคงเป็นข้อจำกัดสำคัญของหลายหน่วยงาน นอกจากนี้ ข้อมูลผลการสำรวจระดับความพร้อมและวุฒิภาวะขององค์กรในการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัล พบว่า ระดับวุฒิภาวะ (Maturity) ของรัฐบาลดิจิทัลของหน่วยงานของรัฐของประเทศใน ปี 2562 อยู่ที่ระดับ 1.24 จากทั้งหมด 5 ระดับ ซึ่งน้อยกว่าค่าเป้าหมายในปี 2565 (ระดับ 2) ในระดับเสี่ยง โดยมีสาเหตุคือความพร้อมในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและกระบวนการทำงานให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลได้อย่างสมบูรณ์แบบในธุรกิจหลัก (Core Business) การกำหนดทิศทางและนโยบายขององค์กร และวิสัยทัศน์ของผู้บริการในการเล็งเห็นความสำคัญของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการดำเนินงาน และคุณภาพของข้อมูลซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่สำคัญ

ที่มา: สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

200401

ผลการสำรวจระดับความพร้อม
และวุฒิภาวะขององค์กรในการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัล

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐได้มีการดำเนินการภายใต้เป้าหมายที่กำหนด โดยเน้นการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนการบริหารจัดการภายในองค์กรและการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ อาทิ โครงการพัฒนาและวิเคราะห์ฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อพัฒนาระบบคลังข้อมูลสารสนเทศเพื่อบริหารการจัดเก็บภาษี การป้องกันและปราบปราม และสารสนเทศเพื่อการบริหารงานภายในองค์กร โครงการพัฒนาระบบและบริการภูมิสารสนเทศกลางของประเทศ โดยการรวบรวมและเชื่อมโยงชุดข้อมูลภูมิศาสตร์พื้นฐาน (Fundamental Geographic Data Set หรือ FGDS) (77 จังหวัด) ขณะที่หลายหน่วยงานได้ดำเนินการปรับรูปแบบการให้บริการจากรูปแบบเดิมไปสู่การให้บริการประชาชนผ่านระบบดิจิทัลอย่างเป็นระบบ อาทิ โครงการพัฒนาและปรับปรุงระบบรับงบการเงินผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ (DBD e-Filing) เพื่อพัฒนาและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลการยื่นงบการเงินผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มีประสิทธิภาพรองรับจำนวนนิติบุคคลที่ยื่นงบการเงินเพิ่มขึ้น โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบการให้บริการของหน่วยงานของรัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ เพื่อให้การพัฒนาระบบการให้บริการมีประสิทธิภาพ มีความทันสมัย มีความง่ายในการดำเนินธุรกิจ และเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนมีการศึกษาแนวทางการปรับบทบาทและภารกิจของส่วนราชการรูปแบบเฉพาะที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปและยืดหยุ่นคล่องตัวมากขึ้น รวมถึงศึกษาเพื่อปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐเพื่อให้มีความทันสมัยและครอบคลุมกับทุกหน่วยงานของรัฐ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าหน่วยของรัฐจะให้ความสำคัญกับการนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการบริหารองค์กรมากขึ้น แต่หลายหน่วยงานในหลายพื้นที่ยังมีข้อจำกัดในด้านความพร้อมในการปรับตัวให้เข้ากับการดำเนินงานในรูปแบบใหม่ที่มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เนื่องจากข้อจำกัดด้านกฎระเบียบข้อบังคับ และโครงสร้างองค์กรที่อาจไม่เอื้ออำนวยต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงาน รวมทั้งทักษะและทัศนคติของบุคลากรภาครัฐทุกระดับยังให้ความสำคัญกับการดำเนินงานและการให้บริการในรูปแบบเดิมที่เน้นเอกสาร

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ภายในปี 2565 ควรนำร่องสร้างองค์กรอัจฉริยะต้นแบบที่สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนงานภายในหน่วยงานและสามารถเชื่อมโยงการทำงานในรูปแบบดิจิทัลเข้ากับการดำเนินงานภารกิจประจำ และการบริการประชาชนได้อย่างไร้รอยต่อ รวมทั้ง ควรสร้างมาตรฐานกลางเพื่ออำนวยความสะดวกการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน อาทิ การปรับกฎหมายให้สอดคล้องและรองรับการดำเนินงานที่ปรับเปลี่ยนให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล และต้องเร่งปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การทำงานของบุคลากรภาครัฐในทุกระดับตั้งแต่ผู้บริหารจนถึงผู้ปฏิบัติให้มีมุมมองและทัศนคติที่ดีต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ตระหนักถึงความสำคัญของการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อปรับปรุงการทำงาน ตลอดจนพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรภาครัฐ (Digital Literacy) ให้สามารถปรับตัวและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างรอบรู้ เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แผนแม่บทย่อย การสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

เป้าหมาย

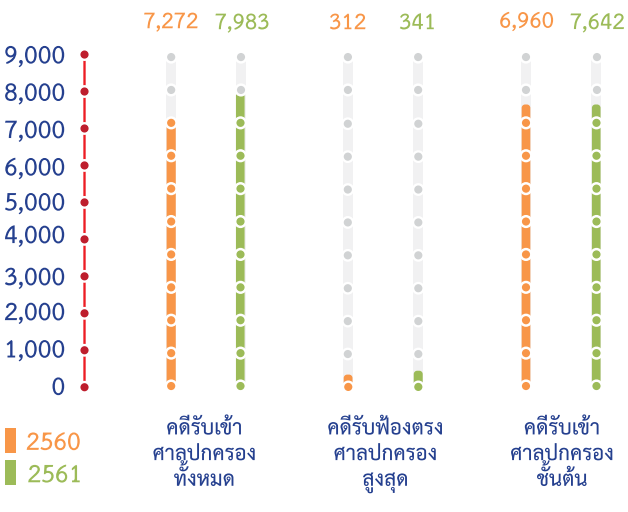
200501 บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่นและเป็นมืออาชีพ

เนื่องจากบุคลากรภาครัฐเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการและจัดสรรบริการสาธารณะ รวมทั้งเป็นผู้ดำเนินงานและพัฒนาให้ภาครัฐมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรภาครัฐจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ภาครัฐมีประสิทธิภาพและส่งผลให้สามารถจัดสรรบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจะต้องสร้างการจ้างงานในภาครัฐที่มีรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะกับลักษณะของงาน สร้างผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และมุ่งผลสัมฤทธิ์ สร้างและบ่มเพาะวัฒนธรรมและระบบการบริหารงานบุคคลขององค์กรที่ยืดหยุ่น คล่องตัว มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย บุคลากรภาครัฐที่มีคุณสมบัติตามเป้าหมายที่กำหนด พิจารณาจากดัชนีความผูกพันของบุคลากรภาครัฐและสัดส่วนเจ้าหน้าที่ที่กระทำผิดกฎหมายลดลง ซึ่งสามารถเทียบเคียงได้จากข้อมูลจำนวนคดีในความรับผิดชอบของศาลปกครองที่แสดงให้เห็นถึงการมีมูลความผิดในการดำเนินงานหรือการใช้อำนาจในทางมิชอบของบุคลากรภาครัฐ โดยในปีงบประมาณ 2560 พบว่า ศาลปกครองมีคดีรับเข้าทั้งหมด 7,272 คดี แบ่งเป็นคดีฟ้องตรงในศาลปกครองสูงสุด 312 คดี และคดีรับเข้าของศาลปกครองชั้นต้น 6,960 คดี ในขณะที่ปีงบประมาณ 2561 ศาลปกครองมีคดีรับเข้าเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 7,983 คดี โดยเพิ่มขึ้นถึง 684 คดี หรือประมาณร้อยละ 9.7 โดยแบ่งเป็นคดีฟ้องตรงศาลปกครองสูงสุด 341 คดี และคดีรับเข้าของศาลปกครองชั้นต้น 7,642 คดี แสดงให้เห็นถึงความท้าทายในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2560 - 2561 ส่วนมากเป็นการพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีขีดสมรรถนะในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านเทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ด้านภาษาและการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมบุคลากรภาครัฐให้สามารถปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาปัจจุบันและแนวโน้มการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเป็นภารกิจการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบการอบรมและศึกษาดูงาน ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างและบ่มเพาะวัฒนธรรม

จำนวนคดีในความรับผิดชอบของศาลปกครอง ปี 2560-2561

ที่มา: ศาลปกครอง และสำนักงานศาลปกครอง

และระบบการบริหารงานบุคคลขององค์กรที่ยืดหยุ่นและคล่องตัวอันเป็นปัจจัยสำคัญในการบรรลุเป้าหมาย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าหน่วยงานของรัฐจะดำเนินการพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ หน่วยงานบางส่วนยังมีข้อจำกัดในการหารูปแบบ กลไก และวิธีการพัฒนา/ปรับกระบวนทัศน์ที่เหมาะสมกับบุคลากรแต่ละช่วงวัยในการปลูกฝังค่านิยมการทำงานเพื่อประชาชนให้เกิดขึ้นกับทุกคน อีกทั้งความซับซ้อนและความรัดกุมของกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของบุคลากรภาครัฐที่มีจำนวนมาก ส่งผลต่อการทำความเข้าใจและการตีความเพื่อการดำเนินงานที่ชัดเจนและปราศจากดุลยพินิจ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาบุคลากรภาครัฐในระยะต่อไปควรมีรูปแบบและวิธีการที่เจาะจงและเหมาะสมกับความต้องการเชิงฐานสมรรถนะของบุคลากรแต่ละช่วงวัยและอายุราชการ รวมทั้งต้องสร้างความเชื่อในคุณค่าของคนของบุคลากรภาครัฐ เพื่อให้บุคลากรทุกระดับเข้าใจวิธีการและแนวทางการดำเนินงานที่ถูกต้อง ชัดเจน เป็นธรรม และปราศจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ ภายใต้ระเบียบและข้อกฎหมายที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน และดำเนินการให้บุคลากรภาครัฐมีความตระหนักถึงบทบาทในการเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยจัดสรรบริการสาธารณะและอำนวยความสะดวกให้แก่ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง ผ่านการนำนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมและจัดการองค์ความรู้และทักษะอย่างเป็นระบบสำหรับการเตรียมความพร้อมผู้นำและผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ เพิ่มความโปร่งใส ลดการใช้ดุลพินิจในการบริหารงานบุคคล

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 21

การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

"ภาครัฐโปร่งใส
สังคมไทยปลอดการทุจริตและการประพฤติมิชอบ"

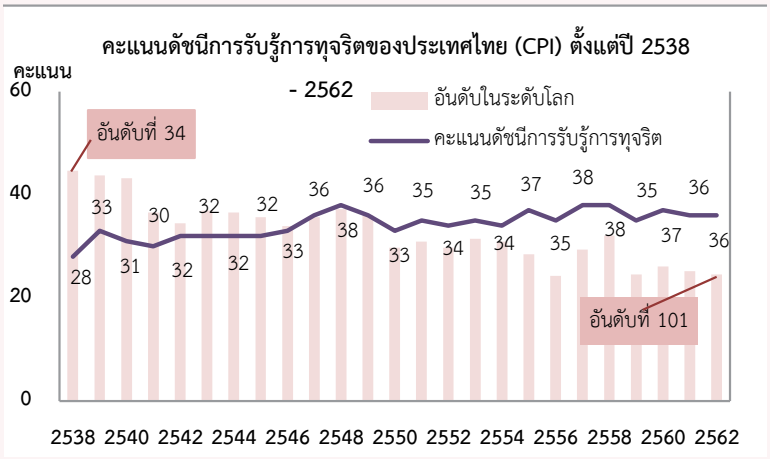

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการทำงานของภาครัฐให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับ มีวัฒนธรรมแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมของบุคลากรภาครัฐให้เกิดขึ้น และสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนตื่นตัว ละอายต่อการทุจริตประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ มีส่วนร่วมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

210001

ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยพิจารณาดัชนีการรับรู้การทุจริตหรือดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย ซึ่งจัดอันดับโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) ประเทศไทยมีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตในปี 2562 อยู่ที่ 36 คะแนน คงที่เท่ากับในปี 2561 ทั้งนี้ในการจัดอันดับปรับลดลงจากอันดับที่ 99 เป็นอันดับที่ 101 จากทั้งหมด 180 ประเทศ และในกลุ่มประเทศอาเซียนไทยได้อันดับลดลงจากอันดับที่ 5 ในปี 2561 เป็นอันดับที่ 6 ในปี 2562 ข้อมูลสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของปัญหาการทุจริตและคอร์รัปชันในประเทศที่ยังไม่ลดลง ซึ่งอาจส่งผลให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ที่อันดับที่ 1 ใน 54 หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 50 คะแนนไว้ภายในปี 2565

ที่มา: สรุปข้อมูลจาก Transparency International

ทั้งนี้ ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ได้แก่ (1) การส่งเสริมกลุ่มเป้าหมาย นักการเมือง หน่วยงานภาครัฐ และประชาชน ให้สามารถแยกระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม ปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตแก่เยาวชน สนับสนุนภาคีเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการเฝ้าระวังการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ (2) การให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กับการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (UNCAC 2003) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของรัฐและการยื่นบัญชีทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐ (3) การพัฒนากลไกเฉพาะในการพิจารณาคดีการทุจริตและประพฤติมิชอบ และปรับปรุงกฎหมายและกำหนดพันธกรณีที่ต้องดำเนินการระหว่างกันกับเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและถูกต้อง

แผนแม่บทฯ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประกอบด้วย 2 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ* โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังและหล่อหลอมจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตผ่านหลักสูตรภาคบังคับตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาและสร้างวัฒนธรรมพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตตลอดจนการมีส่วนร่วมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชนทั่วไป ส่งเสริมการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานของกลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และยกระดับจริยธรรมของนักการเมือง รวมถึงการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี *(2) การปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ* โดยเพิ่มประสิทธิภาพของการปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ ในขั้นตอนการสืบสวน ตรวจสอบเบื้องต้น การดำเนินการทางคดี การยึด/อายัดทรัพย์ของผู้กระทำผิด การตัดสินลงโทษของผู้กระทำผิด ทั้งทางวินัยและอาญาด้วยความรวดเร็วและปรับปรุงกฎหมาย ตรากฎหมายเพื่อสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

210101 210102 210201

แผนแม่บทย่อย การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

เป้าหมาย

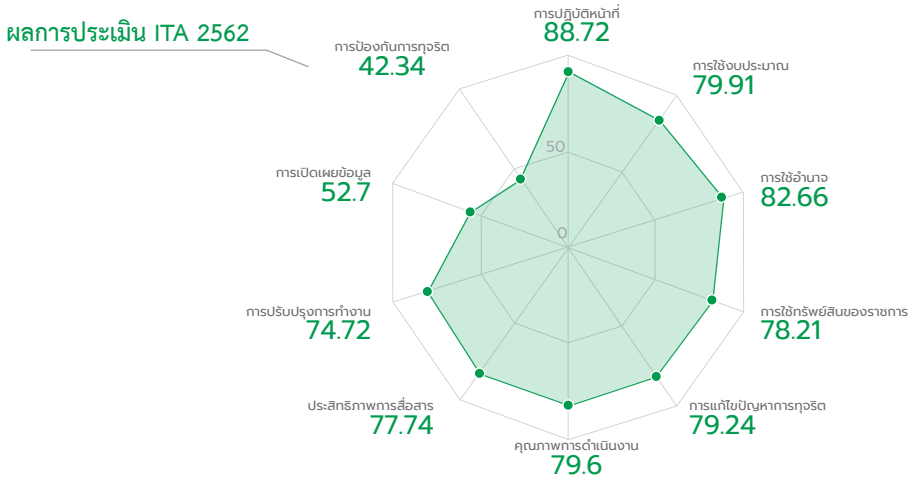
ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต 210101

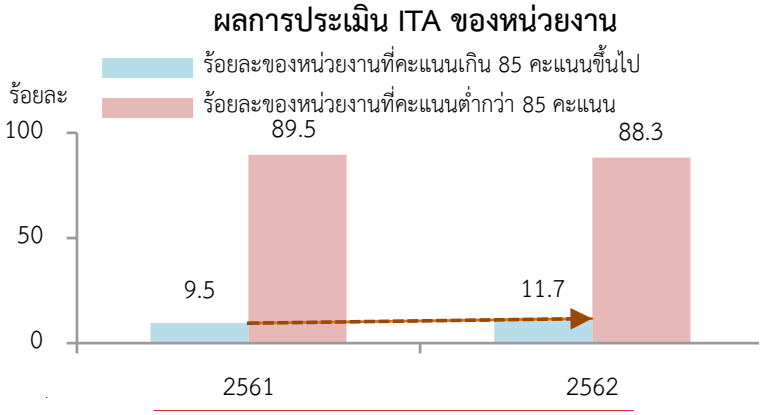

ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบมีต้นเหตุของปัญหาเริ่มจากพฤติกรรมของคน ซึ่งการที่คนไทยทุกช่วงวัยมีความตื่นตัวมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมที่ต่อต้าน และตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตและประพฤติมิชอบ จะทำให้เกิดการหล่อหลอมเป็นวัฒนธรรมทางสังคมที่ดี ส่งผลให้ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบได้ในที่สุด ซึ่งการที่ภาครัฐจะแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาคนให้มีจริยธรรมและจิตสำนึกและยึดมั่นในคุณธรรม ผ่านการปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตในเด็กและเยาวชน ประชาชนมีค่านิยมวัฒนธรรมไม่ยอมรับการทุจริต ผู้นำหรือผู้บริหารประเทศการทำตนเป็นแบบอย่างด้านความซื่อสัตย์สุจริต และการพัฒนาเครือข่ายและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบและเฝ้าระวังการดำเนินงานของภาครัฐให้มีการใช้อำนาจอย่างสุจริตและชอบธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การบรรลุเป้าหมายข้างต้นได้พิจารณาจาก (1) ร้อยละของหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์ประเมิน ITA (2) ร้อยละของเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์ และ (3) ร้อยละของประชาชนที่มีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ทั้งนี้การประเมินสถานการณ์ในกลุ่มเด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไปมีเพียงการสำรวจความคิดเห็นประชาชนแต่ละช่วงวัยในเบื้องต้นเท่านั้น จึงได้เทียบเคียงสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายจากผลการประเมิน ITA ประจำปีงบประมาณ 2562 พบว่าภาพรวมของประเทศไทยมีผลการประเมินโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 66.73 คะแนน ทั้งนี้ มีจำนวนหน่วยงานที่มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ (ระดับ 85 คะแนนขึ้นไปจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน) จำนวน 970 หน่วยงาน หรือคิดเป็นร้อยละ 11.7 ของหน่วยงานที่เข้าร่วมการประเมินทั้งหมด ซึ่งห่างจากเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ ที่กำหนดไว้ให้ร้อยละ 80 ของหน่วยงานภาครัฐต้องมีผลการประเมิน ITA ไม่น้อยกว่า 85 คะแนนภายในปี 2565 และหากพิจารณาในรายละเอียดจากองค์ประกอบการประเมินทั้ง 10 ด้าน พบว่าค่าคะแนนของการป้องกันการทุจริตอยู่ในระดับต่ำสุดเพียง 42.32 คะแนน ซึ่งนับเป็นเรื่องเร่งด่วนที่หน่วยงานเจ้าภาพต้องสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐเห็นความสำคัญและนำข้อมูลไปประกอบการพัฒนาการปฏิบัติงาน และสร้างต้นแบบของการมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

210101

ที่มา: สำนักงาน ป.ป.ช.

การดำเนินงานที่ผ่านมา พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 ได้ประกาศบังคับใช้เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2562 โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ 7 ประการ อันรวมถึงประเด็นเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้วย นอกจากนี้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2561 เห็นชอบให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานให้ความร่วมมือและเข้าร่วมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2564 โดยใช้แนวทางและเครื่องมือการประเมินตามที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) กำหนดร่วมกับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนระบบการประเมินดังกล่าว รวมไปถึงให้หัวหน้าส่วนราชการให้ความสำคัญกับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานและนำผลการประเมินไปปรับปรุง พัฒนาตนเองด้านคุณธรรมและความโปร่งใสอย่างเคร่งครัด และให้หน่วยงานกำกับดูแลส่วนราชการพิจารณาผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานไปประกอบการประเมินผล การปฏิบัติราชการของหน่วยงานในขอบเขตความรับผิดชอบ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวถือว่าเป็นการดำเนินการในระดับนโยบายที่ช่วยสนับสนุนกลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐให้มีจิตสำนึกแห่งความสุจริต มีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต และเป็นต้นแบบในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนได้อย่างชัดเจน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างวัฒนธรรมให้ประชาชนมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความท้าทายที่สำคัญ คือ การสร้างวินัยขั้นพื้นฐานและจิตสำนึกที่ดีตั้งแต่ในปฐมวัย รวมทั้งการสร้างแบบอย่างที่ดีของคนและหน่วยงานภาครัฐในสังคม เพื่อให้เกิดการส่งเสริมและปลูกฝังค่านิยมที่ดี การแยกระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมที่ถูกต้องได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานเจ้าภาพควรส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มเป้าหมายและหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับการดำเนินโครงการปรับฐานความคิดให้สามารถแยกระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม และปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตให้เกิดผลในวงกว้าง รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดภาคีเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อเป็นการเฝ้าระวังการทุจริตในภาครัฐมากขึ้น ผ่านโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเพื่อต่อต้านการทุจริต อาทิ โครงการจิตพอเพียงต้านทุจริต (STRONG) โครงการหมู่บ้านช่อสะอาด เป็นต้น ตลอดจนส่งเสริมสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาให้ปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตในกลุ่มเด็กและเยาวชน รวมทั้งการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนต้านทุจริตทั้งในและนอกระบบ เช่น สนับสนุนโครงการพัฒนาและขับเคลื่อนและกำกับติดตามหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาสู่ระบบการศึกษาทุกระดับ โดยพัฒนาฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นแบบอย่างที่ดี มีความต่อเนื่องครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีแก่เยาวชน รวมถึงปรับแนวทางการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐให้มุ่งเน้นให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมและค่านิยมการทำงานที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต และเกิดการต่อต้านการทุจริตขึ้นในระบบราชการไทย

แผนแม่บทย่อย ด้านการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

เป้าหมาย

210102 คดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง

คดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมไทยยังมีพฤติกรรมทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งหากคดีที่เกี่ยวข้องกับทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง ไม่ว่าจะมีสาเหตุมาจากกระบวนการทางกฎหมายมีความเข้มแข็งมากขึ้น หรือมีการกระทำที่เป็นการทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง จะส่งผลให้ประเทศไทยมีการปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบมากขึ้น ดังนั้น การพัฒนาระบบเพื่อลดจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ ผ่านการสร้างนวัตกรรมการต่อต้านการทุจริตอย่างต่อเนื่อง การมีมาตรการหรือระบบแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบ การปรับระบบงานและโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการลดการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถิติผลการดำเนินการด้านปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของสำนักงาน ป.ป.ช.

ปีงบประมาณ พ.ศ.	แสวงหาข้อเท็จจริงฯ/ตรวจสอบเบื้องต้น				ไต่สวนข้อเท็จจริง			
	ยกมา	รับ	เสร็จ	คงเหลือ	ยกมา	รับ	เสร็จ	คงเหลือ
2557	6,988	3,117	2,483	**7,622**	1,652	507	152	**2,000**
2558	7,622	3,051	1,863	**8,810**	2,000	504	261	**2,243**
2559	8,810	5,382	2,585	**11,607**	2,243	538	363	**2,418**
2560	11,607	4,896	3,933	**12,570**	2,418	841	406	**2,853**
2561	12,570	4,622	3,784	**13,408**	2,853	533	562	**2,824**
2562	13,408	3,285	5,418	**11,275**	2,824	726	422	**3,128**

ที่มา: สำนักบริหารงานกลาง สำนักงาน ป.ป.ช. (ข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการ ณ วันที่ 28 มกราคม 2563)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การบรรลุเป้าหมายข้างต้น พิจารณาจาก (1) จำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในภาพรวม (2) จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (3) จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำผิด และ (4) จำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งสามารถสะท้อนจากข้อมูลสถิติการแสวงหาและการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) พบว่าจำนวนคดีเรื่องร้องเรียนและกล่าวหาที่รับมาดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเบื้องต้น ในปี 2562 มีจำนวนลดลงจากปี 2561 แต่หากพิจารณาแนวโน้มย้อนหลังในช่วงปี 2557 – 2561 แล้ว พบว่ายังมีทิศทางเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยเรื่องที่มีการร้องเรียนสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจโดยมิชอบ การจ่ายเงินงบประมาณอย่างมีนัยแอบแฝง เรื่องรับสินบนและเรื่องบุกรุกป่า ตามลำดับ

ดังนั้น จากสถานการณ์ข้อมูลข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในช่วงที่ผ่านมายังคงมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และส่งผลต่อความท้าทายอย่างมากในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้จำนวนคดีลดลงร้อยละ 10 ภายในปี 2565

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560-2564) โดยมีเป้าหมายเพื่อลดการทุจริตให้น้อยลงด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพระบบงานป้องกันการทุจริต สร้างกลไกการป้องกันเพื่อยับยั้งการทุจริตและประพฤติมิชอบและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการแก้ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ การพัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้เชิงสร้างสรรค์ของบุคลากรในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ อีกทั้งมีการจัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคี ทำให้เกิดการปรับปรุงและปรับใช้กระบวนงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ โดยเฉพาะนโยบายและแนวปฏิบัติเชิงป้องกันเพื่อต่อต้านการทุจริตระหว่างองค์กรระหว่างประเทศและระดับประเทศ การสร้างแนวทางการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างและการจัดการคลังของรัฐ โดยปรับแก้กฎ ระเบียบ วิธีการจัดซื้อจัดจ้างให้ทันต่อการทุจริตและสร้างมาตรฐานในการดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริตในภาคเอกชน (ให้สินบน) ให้มากขึ้น และการพัฒนาและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เกี่ยวกับการทุจริตระหว่างหน่วยงานและองค์กรระหว่างประเทศให้มากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการทุจริตและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศยังไม่เพียงพอต่อการรับมือกับพลวัตรูปแบบการทุจริต โดยเฉพาะการทุจริตเชิงนโยบายที่มักเกิดจากการใช้ช่องว่างทางกฎหมายเข้าแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ทำให้ยังไม่สามารถลดจำนวนคดีทุจริตในระดับนโยบายตามเป้าหมายได้อย่างมีเสถียรภาพ นอกจากนี้ในการปรับปรุงประมวลจริยธรรม กฎหมาย กฎระเบียบเกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการสร้างระบบคุณธรรมในการแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูง และการบังคับใช้มาตรการและเครื่องมือการป้องกันการทุจริตให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ต้องอาศัยเวลาในการดำเนินการและให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน อีกทั้งยังมีความท้าทายของการบูรณาการทำงานร่วมกัน การนำและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบระหว่างหน่วยงาน

210102

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปควรมุ่งให้ความสำคัญกับ (1) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริต โดยเฉพาะคดีทุจริตที่มีนัยสำคัญ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในสังคม เช่น โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศพื้นฐานเพื่อเพิ่มศักยภาพในการประมวลข้อมูลตามกรอบการดำเนินการของภาครัฐ โครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน เป็นต้น (2) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (UNCAC 2003) เช่น โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสืบหาและกำกับการเคลื่อนย้ายทุนข้ามแดน เป็นต้น (3) ปรับปรุงกฎระเบียบวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง รวมทั้งสร้างรูปแบบการตรวจสอบบัญชีให้ทันต่อสถานการณ์การทุจริตทุกรูปแบบ เพื่อป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างและการจัดการคลังของรัฐและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้มีความรวดเร็วและถูกต้องยิ่งขึ้น เช่น โครงการปรับปรุงกฎระเบียบและกลไกเพื่ออำนวยความสะดวกในการเชื่อมโยงข้อมูลคดีทุจริตระหว่างหน่วยงานและพัฒนากระบวนการสอบทานความถูกต้องของข้อมูลร่วมกัน โครงการพัฒนากลไกการตรวจสอบหรือติดตามเฝ้าระวังการทุจริตเชิงนโยบายแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานในทุกขั้นตอน โครงการที่ส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบการทุจริตร่วมกับหน่วยงานรัฐ เป็นต้น (4) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของรัฐและการยื่นบัญชีทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อให้เกิดกลไกการตรวจสอบทั้งระบบและสามารถช่วยลดคดีการทุจริตและประพฤติมิชอบลงได้

แผนแม่บทย่อย การปราบปรามการทุจริต

เป้าหมาย

การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ 210201

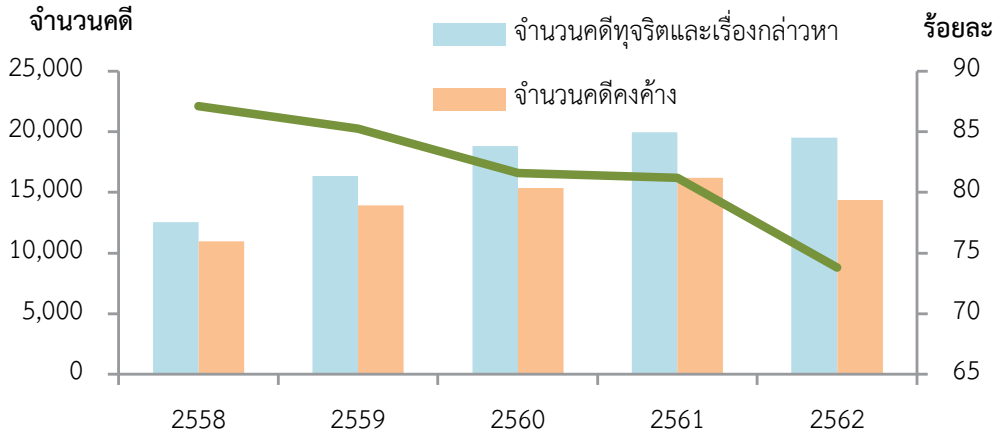
กระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบที่ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการดำเนินคดีและลงโทษได้อย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม นำไปสู่สังคมที่เกรงต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบ ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบได้ต่อไป จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเน้นการปรับปรุงกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ผ่านการนำระบบดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการทำงานด้านการปราบปรามการทุจริตให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล การบูรณาการฐานข้อมูลและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้าถึงง่ายและใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปรับปรุงพัฒนาระบบและกลไกในการสืบสวน ปราบปรามให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงานที่ล่าช้าของหน่วยงานด้านการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้มีความรวดเร็วและกระชับ เห็นผล การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรต่อต้านการทุจริตในระดับต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากรด้านการปราบปรามการทุจริตได้รับการพัฒนาสมรรถนะให้รอบรู้และเท่าทันพลวัตการทุจริต

210201

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ได้พิจารณาจากจำนวนคดีที่ต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด และจำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ โดยสะท้อนผ่านข้อมูลดำเนินคดีที่แล้วเสร็จของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) พบว่าในปี 2562 ได้ดำเนินคดีทุจริตและเรื่องกล่าวหาจำนวน 19,517 คดี โดยสามารถดำเนินการแล้วเสร็จจำนวน 5,114 คดี คิดเป็นร้อยละ 26.20 คงค้างจำนวนทั้งสิ้น 14,403 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 73.80 ซึ่งจากสัดส่วนดังกล่าวเมื่อเทียบเคียงกับเป้าหมายในระยะแรก (ภายในปี 2565) ที่กำหนดให้การดำเนินคดีที่จำเป็นต้องขอขยายเวลามีระดับไม่เกินร้อยละ 25 ทำให้เห็นว่าในขั้นตอนกระบวนการพิจารณาคดียังคงมีความล่าช้าและมีจำนวนคดีคงค้างสะสมเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การดำเนินการปราบปรามการทุจริตตลอดกระบวนการจนถึงการลงโทษผู้กระทำความผิดอาจยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ภายในปี 2565 ได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการกำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง ทำให้มีคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้นสู่ศาลมากขึ้น และได้ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงกลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นไปในลักษณะเชิงรุก โดยได้มีการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ในปี 2559 เพื่อทำหน้าที่ให้การอำนวยความยุติธรรมในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นการเฉพาะ ส่งผลให้การพิจารณาคดีรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยได้มีการเร่งพิจารณาคดีที่ได้รับโอนมาจากศาลอื่นและเป็นคดีรับใหม่ โดยมีคำพิพากษาแล้วกว่าร้อยละ 65 ของคดีอาญาที่รับพิจารณาทั้งหมด นอกจากนี้ ยังได้มีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานปราบปรามการทุจริตของไทยกับหน่วยงานในต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสืบหาและกำกับการดำเนินคดีทุจริตข้ามแดน ซึ่งเป็นพันธกรณีหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 เพื่อพัฒนากลไกและรูปแบบการป้องกันและต่อต้านการทุจริตให้มีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์การทุจริตทุกรูปแบบ

การดำเนินงานด้านการปราบปรามการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ที่มา: สำนักบริหารงานกลาง สำนักงาน ป.ป.ช

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย คดีทุจริตที่มีลักษณะพิเศษ หรือเป็นคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อนหรือมีเรื่องของอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้อง ต้องอาศัยการรับมือกับปัญหาการทุจริต ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือจากทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาองค์ความรู้และความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะองค์ความรู้ด้านกฎหมายให้มีความรู้ให้เท่าทันต่อรูปแบบและพลวัตการทุจริต ค้นหาทักษะวิธีการสืบสวนและกำกับการดำเนินคดีที่เหมาะสมและเน้นการใช้ไปใช้งานได้จริง

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย ควรเร่งการสร้างความพร้อมของการพัฒนาระบบ ได้แก่ การพัฒนากลไกเฉพาะในการพิจารณาคดีการทุจริตและประพฤติมิชอบ และปรับปรุงกฎหมายและกำหนดพันธกรณีที่ต้องดำเนินการระหว่างกันกับเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้การดำเนินการของระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีโครงการกิจกรรม หรือมาตรการในการยกระดับคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ทุกระดับให้ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะและยึดหลักนิติธรรม นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริต โดยเฉพาะคดีทุจริตที่มีนัยสำคัญ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในสังคม เช่น โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศพื้นฐานเพื่อเพิ่มศักยภาพในการติดตามกระบวนการดำเนินการคดีการทุจริตและอายุความของคดี โครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในการประเมินประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการพิจารณาคดีการทุจริตโดยเฉพาะการทุจริตในระดับระหว่างประเทศ เป็นต้น รวมทั้งควรสนับสนุนโครงการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (UNCAC 2003) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และเรียนรู้วิธีการสืบสวนและการกำกับดำเนินคดีที่ทันสมัยเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 22

กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

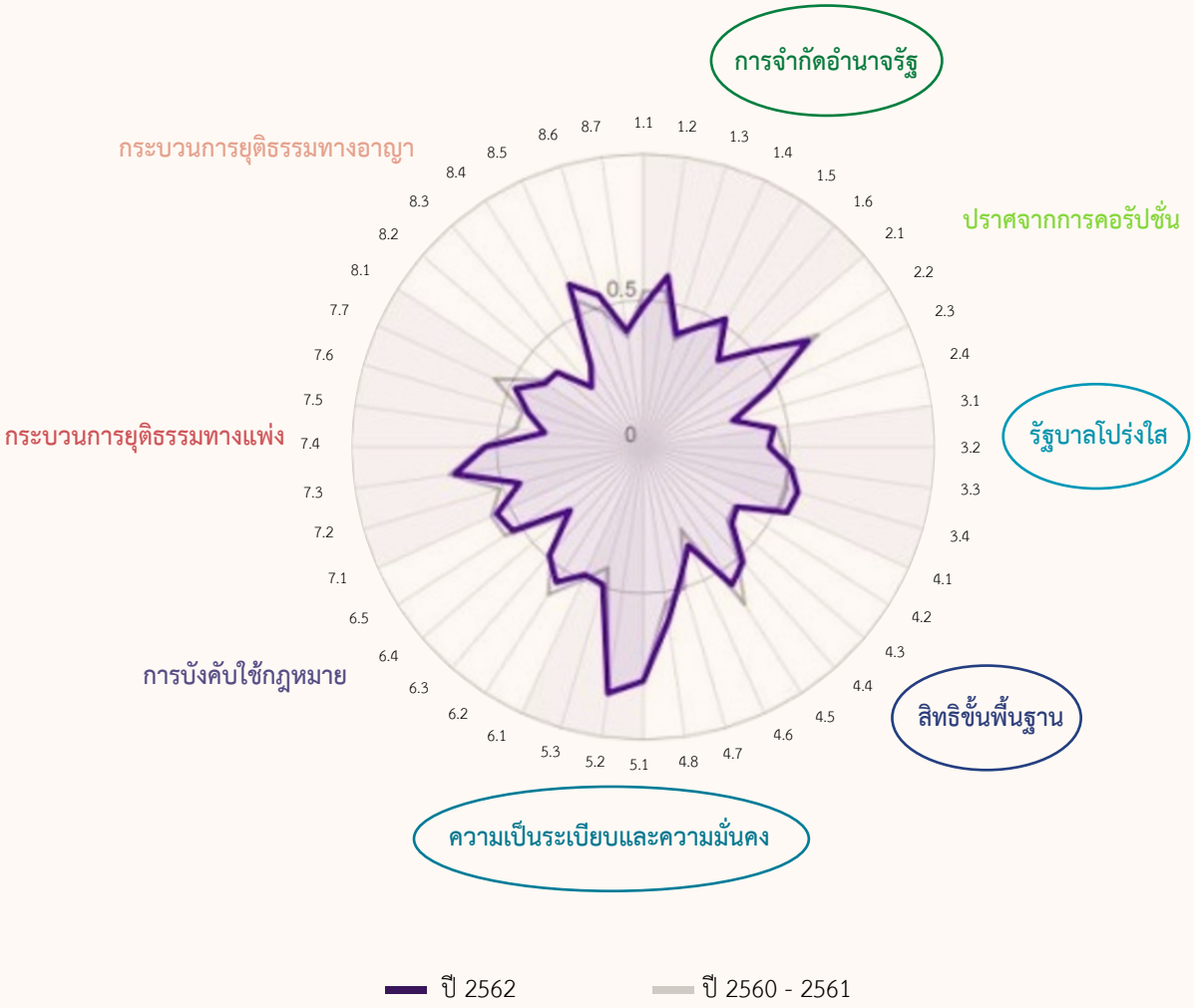
"มุ่งเน้นกฎหมายให้มีเท่าที่จำเป็น
สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาในทุกมิติ
รวมทั้งมีกระบวนการยุติธรรมที่เคารพสิทธิของมนุษยชน
และปฏิบัติต่อประชาชน ด้วยความเสมอภาค เป็นกลาง
น่าเชื่อถือ โปร่งใส และตรวจสอบได้"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกลไกสำคัญตอบสนองต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้วยการมุ่งเน้นให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาในทุกมิติได้อย่างเป็นปัจจุบัน รวมทั้งมีกระบวนการยุติธรรมที่เคารพสิทธิของมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาค เป็นกลาง น่าเชื่อถือ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยมี 2 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ **(1) กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และ (2) การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ**

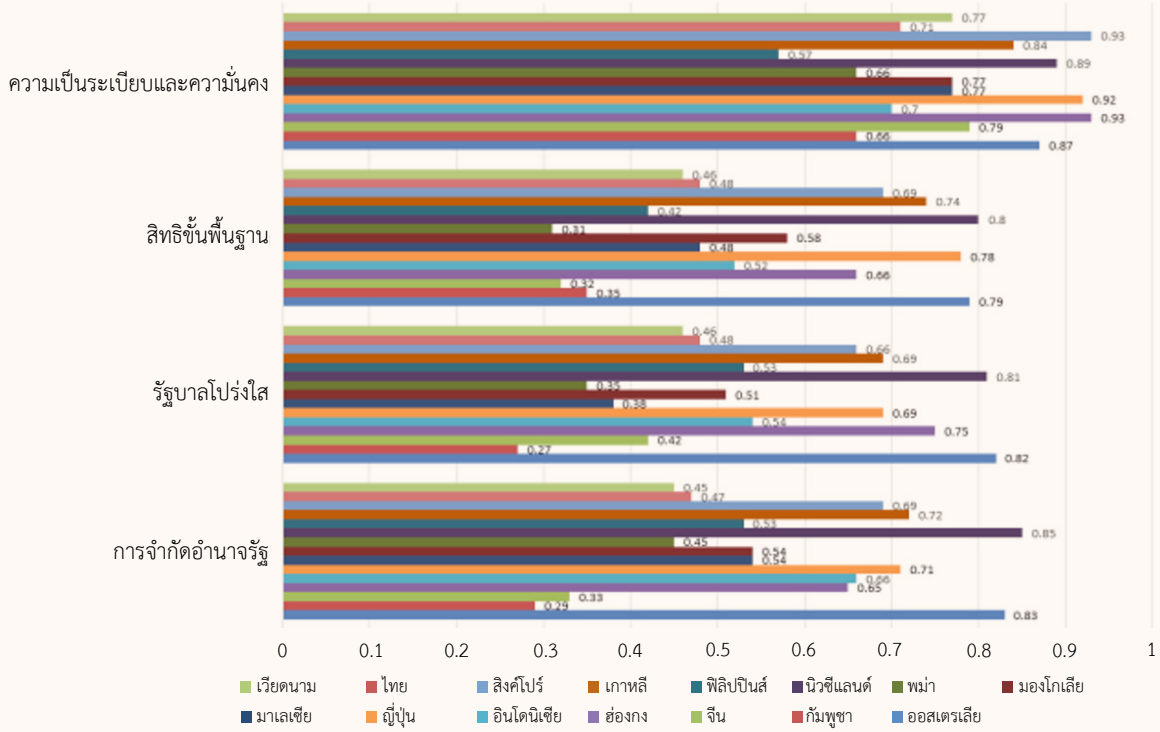
การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

220001 220002

(1) กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และ (2) การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ

สะท้อนจากดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index) ใน 4 ปัจจัย ได้แก่ การจำกัดอำนาจรัฐ รัฐบาลโปร่งใส สิทธิขั้นพื้นฐาน และความเป็นระเบียบและความมั่นคง ทั้งนี้ อ้างอิงจากรายงานตัวชี้วัดดัชนีนิติธรรมประจำปี 2562 ประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ยของทั้ง 4 ปัจจัยเท่ากับ 0.54 ปรับเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากคะแนนเฉลี่ยในปี 2561 ที่ 0.53 ซึ่งอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าที่เป้าหมายกำหนดในปี 2565 (ไม่ต่ำกว่า 0.65) ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของทั้ง 4 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยการจำกัดอำนาจรัฐและปัจจัยรัฐบาลโปร่งใสมีค่าคะแนนคงที่อยู่ที่ 0.47 คะแนน และ 0.48 คะแนน ตามลำดับในปี 2561–2562 ขณะที่ปัจจัยสิทธิขั้นพื้นฐานมีคะแนนปรับเพิ่มขึ้นจาก 0.47 คะแนน เป็น 0.48 คะแนน และปัจจัยความเป็นระเบียบและความมั่นคงมีคะแนนปรับเพิ่มขึ้นจาก 0.69 คะแนน เป็น 0.71 คะแนน ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ซึ่งคะแนนเฉลี่ยของประเทศไทยของทั้ง 4 ปัจจัยในปี 2562 มีค่าต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศในเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก จำนวน 15 ประเทศที่ 0.62 คะแนน โดยประเทศที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก คือ ประเทศนิวซีแลนด์ (0.84) และออสเตรเลีย (0.83) และประเทศที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือกัมพูชา (0.39) ซึ่งประเทศประเทศไทยมีทิศทางการพัฒนาในทิศทางเดียวกันกับประเทศในภูมิภาคเอเชียที่มีคะแนนปัจจัยการจำกัดอำนาจรัฐ ปัจจัยรัฐบาลโปร่งใส และปัจจัยสิทธิขั้นพื้นฐานน้อยกว่าปัจจัยความเป็นระเบียบและความมั่นคง

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายประเด็นทั้ง 2 เป้าหมายข้างต้นยังมีประเด็นท้าทายที่ต้องเร่งให้ความสำคัญ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ การสร้างความตระหนักรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน โดยสร้างกลไกให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ ประชาชนมีความเข้าใจถึงสิทธิและสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม การติดตามกระบวนการของการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 โดยกำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการที่ต้องแล้วเสร็จให้ชัดเจน ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ ทันต่อสถานการณ์และบริบทการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางด้านกฎหมาย ด้านข้อมูลสถิติ ด้านงานยุติธรรม โดยการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันเพื่อให้เกิดการบูรณาการและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยเครื่องมือนวัตกรรมใหม่ ๆ เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็วและมีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

แผนแม่บทฯ ประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย 2 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ *(1) การพัฒนากฎหมาย* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการดำเนินการในการปรับปรุง แก้ไข ยกเลิกกฎหมายให้มีเพียงเท่าที่จำเป็น สอดคล้องกับบริบทและไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ จากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อจะเป็นกลไกสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำ ในการนำไปสู่กระบวนการยุติธรรม ตลอดจนมีการบูรณาการเชื่อมโยงกฎหมายทุกระดับให้ไม่ขัดกัน มีประสิทธิภาพในการนำกฎหมายไปใช้บังคับ *(2) การพัฒนากระบวนการยุติธรรม* มีแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการอำนวยความสะดวกอย่างเสมอภาค โปร่งใส ทั่วถึง และเป็นธรรม โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ

220101 220102 220103 220201

แผนแม่บทย่อย การพัฒนากฎหมาย

เป้าหมาย

220101

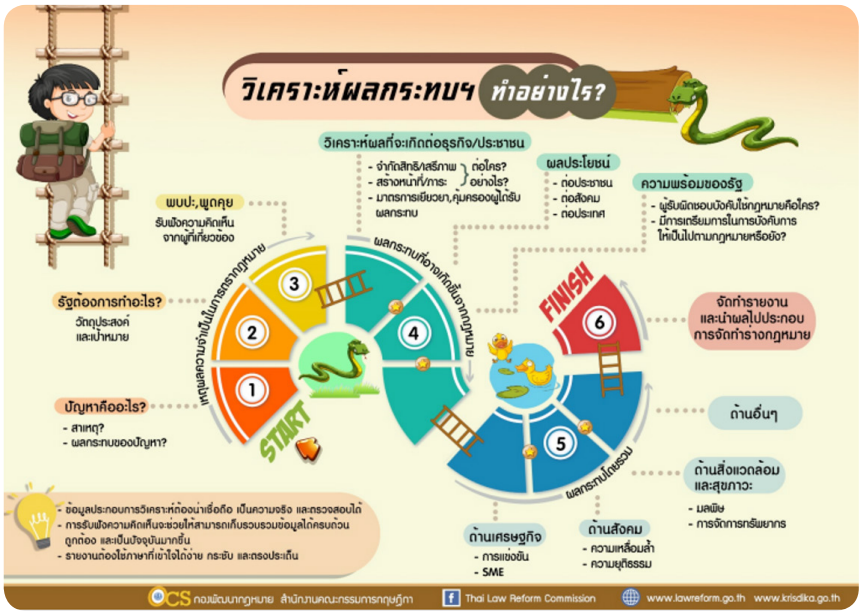
กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึง

กฎหมายเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยเป็นเครื่องมือจัดระบบความสัมพันธ์และจัดระเบียบในสังคม กฎหมายที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาในทุกมิติของประเทศอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ทุกภาคส่วนได้รับการอำนวยความสะดวกและประโยชน์จากการพัฒนาประเทศที่เท่าเทียมและเป็นธรรมเพิ่มมากขึ้น โดยการมีกฎหมายที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ และการมีกฎหมายที่ไม่ขัดแย้งและไม่ซ้ำซ้อนกัน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาด้วยสัดส่วนของกฎหมายที่ได้รับการทบทวนแก้ไขปรับปรุงและ/หรือยกเลิกให้มีเนื้อหาที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เทียบเคียงจากการประเมินตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งประกาศราชกิจจานุเบกษาแล้ว เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 บัญญัติขึ้นตามนัยมาตรา 77 และมาตรา 258 ค. ด้านกฎหมาย (1) และ (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พบว่าในปี 2562 มีแนวโน้มที่จะบรรลุตามเป้าหมายได้เร็วกว่าที่กำหนด โดยประเมินจากพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ที่มีบทบัญญัติให้หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายต้องประเมินความจำเป็น ความล้าสมัย หรือความสอดคล้องกับสภาพสังคมและบริบทการพัฒนาของกฎหมายในส่วนที่รับผิดชอบในการบังคับ โดยจะต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพของประชาชน หรือมีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่ผ่านมามีความสอดคล้องกับทั้ง 2 ปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จหลัก โดยมีโครงการที่แล้วเสร็จ ได้แก่ การจัดทำหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ก่อนที่จะเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ (1) ให้หน่วยงานของรัฐแสดงเหตุผลความจำเป็นในการตรากฎหมายและต้องวิเคราะห์โดยมีข้อมูลและเอกสารหลักฐานประกอบชัดเจนว่าไม่เป็นการสร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น คุ้มค่ากับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐและประชาชน ความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น ผลกระทบต่องบประมาณ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม หรือผลกระทบอื่นที่สำคัญ เป็นต้น (2) หน่วยงานของรัฐต้องตรวจสอบและพิจารณาจัดทำร่างกฎหมายให้สอดคล้อง และไม่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญฯ ยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ

เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน (3) การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายให้ดำเนินการประเมินผลที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายและกฎที่ออกตามกฎหมายนั้นในคราวเดียวกัน โดยยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นล้าสมัย หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ ลดความซ้ำซ้อนและขัดแย้งกันของกฎหมาย ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (4) ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ต้องคำนึงถึงความได้สัดส่วนระหว่างประโยชน์ที่ได้รับจากการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายเทียบกับภาระของประชาชนและทรัพยากรที่ใช้ในการบังคับการตามกฎหมาย และ (5) ให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกห้าปีนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ หรือเมื่อได้รับหนังสือร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง หรือจากประชาชน และหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ เห็นว่าข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะนั้นมีเหตุผลอันสมควร โดยการประเมินผลสัมฤทธิ์ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ต้องทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562 ให้กระทำครั้งแรกไม่ช้ากว่าห้าปีนับแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 ส่งผลบังคับให้หน่วยงานราชการที่จะเสนอกฎหมายต้องระบุ (1) วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ (2) ผู้ทำภารกิจ และ (3) ความจำเป็นในการตรากฎหมาย และโครงการทบทวนการอนุญาตของทางราชการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามนโยบาย THAILAND 4.0 ของรัฐบาล โดยการพิจารณาปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมาย หรือกฎข้อบังคับที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีพ หรือการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน ตลอดจนพิจารณาปรับปรุงกฎหมาย หรือกฎ ข้อบังคับ ที่มีผลใช้บังคับอยู่ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ โครงการร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. .... และการจัดทำร่างอนุบัญญัติหรือแนวทางเพื่อรองรับร่างพระราชบัญญัติ นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมข้อกฎหมาย กฎและระเบียบให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ โครงการการพัฒนากระบวนการจัดทำร่างกฎหมาย โครงการพัฒนากฎหมาย เป็นต้น

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

220101

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 กำหนดให้มีการทบทวนกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ และกฎหมายลำดับรองที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไปจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งสร้างความเข้าใจในการบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวให้กับหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมาย ก่อนที่จะเริ่มกระบวนการการทบทวนและพัฒนากฎหมายในส่วนที่รับผิดชอบต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวเร่งสร้างความตระหนักรู้ให้กับหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในพระราชบัญญัตินี้ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและทันต่อสภาวการณ์ปัจจุบันและสอดคล้องกับบริบทในการพัฒนาประเทศ

แผนแม่บทย่อย การพัฒนากฎหมาย

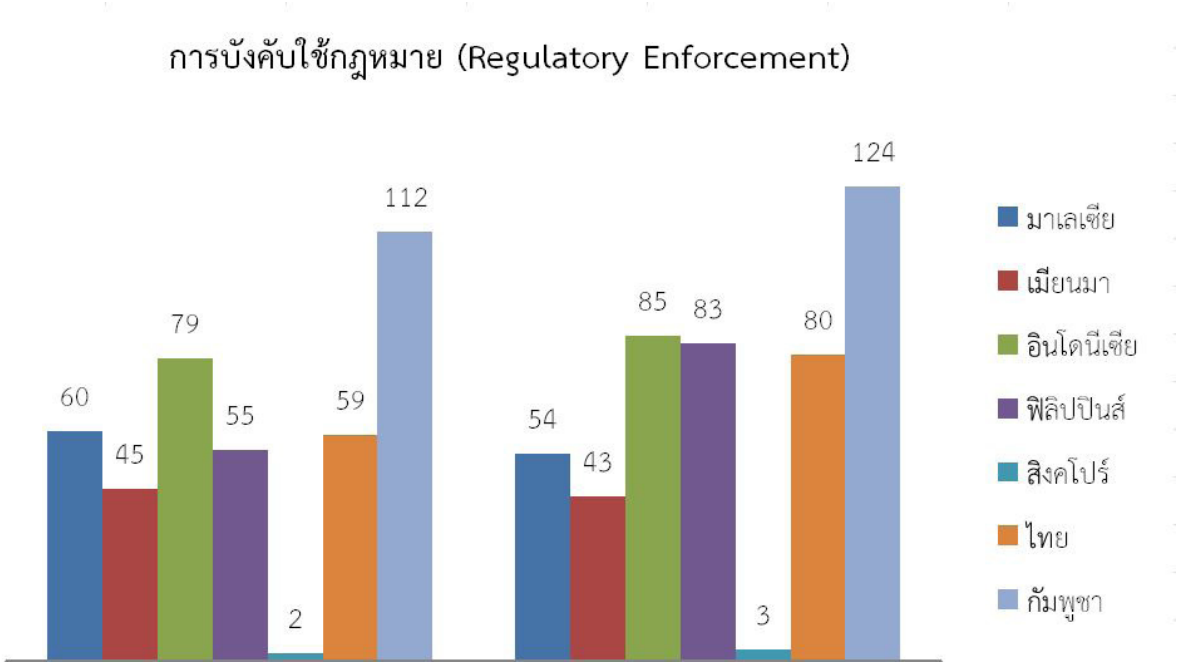
เป้าหมาย

การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมาย มีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม

220102

กฎหมายเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยเป็นเครื่องมือจัดระบบความสัมพันธ์และจัดระเบียบใช้ในสังคม และเมื่อกฎหมายได้รับการประกาศใช้ก็จะมีผลผูกพันกับทุกภาคส่วนในสังคม การปฏิบัติตามและการบังคับกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม มีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ จะทำให้ทุกภาคส่วนได้รับการอำนวยความสะดวกและประโยชน์จากการพัฒนาประเทศที่เท่าเทียมและเป็นธรรมเพิ่มมากขึ้น โดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางด้านกฎหมาย จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาด้วยสัดส่วนนำเทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลกลางของประเทศมาใช้ในการบังคับใช้กฎหมายต่อจำนวนกฎหมาย เทียบเคียงจากมิติด้านการบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcemen) ของดัชนีนิติธรรม (The Rule of Law Index) จัดทำโดย World Justic Project (WJP) ที่สะท้อนความน่าเชื่อถือว่าการบังคับใช้กฎหมายมีความเป็นธรรมและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในปี 2562 ประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.48 คะแนน น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ยโลกที่ 0.54 คะแนน และอยู่ลำดับที่ 80 จากทั้งหมด 126 ประเทศทั่วโลก และลำดับที่ 4 ของอาเซียน โดยมีค่าคะแนนปรับลดลงเล็กน้อยจากปี 2560-2561 ที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.50 และอยู่ลำดับที่ 59 จากทั้งหมด 113 ประเทศทั่วโลก

220102

การดำเนินการที่ผ่านมา ได้มีการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาระบบกลางและข้อมูลด้านกฎหมายของประเทศให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก อาทิ การจัดทำร่างพระราชบัญญัติการจัดทำประมวลกฎหมายแบบต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก พ.ศ. .... และการพัฒนาระบบกลางด้านกฎหมาย รวมทั้งได้มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 โดยในมาตรา 11 ซึ่งกำหนดให้มีการพัฒนาระบบกลางเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ รวมทั้งการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายของประชาชน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องหรือประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลและแสดงความคิดเห็นได้อย่างสะดวก และมาตรา 24 ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดทำแนวทางปฏิบัติในการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปซึ่งเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายและการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านกฎหมาย โดยในระยะต่อไปควรให้ความสำคัญกับการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์และสามารถตอบสนองตัวชี้วัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จหลักของการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางด้านกฎหมาย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ด้วยขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ประกอบกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางด้านกฎหมายซึ่งมีกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จในเดือนธันวาคมปี 2563 ทำให้ยังขาดการบูรณาการของฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการสร้างการตระหนักรู้ให้กับหน่วยงานเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว นอกจากนี้ยังขาดการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ในด้านการพัฒนาระบบฐานกลางของข้อมูล และการอำนวยความสะดวกในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าภาครัฐ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรติดตามผลการดำเนินการในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางด้านกฎหมาย และการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งพิจารณาปรับลดระยะเวลาและขั้นตอนของกระบวนการต่าง ๆ โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจนของหน่วยงานและเร่งจัดทำแนวทางปฏิบัติในการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ตลอดจนการพัฒนานวัตกรรมและนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้เหมาะสมเพื่อให้ครอบคลุมการกระทำผิดในทุกรูปแบบรวมถึงแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายมีความทันสมัยสอดคล้องกับสภาวการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไป

แผนแม่บทย่อย การพัฒนากฎหมาย

เป้าหมาย

ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย 220103

กฎหมายเมื่อได้รับการประกาศใช้จะมีผลผูกพันกับทุกภาคส่วนและประชาชนทุกคนในสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนากฎหมายตลอดกระบวนการจะเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ทุกภาคส่วนได้รับการอำนวยความสะดวกและประโยชน์จากการพัฒนาประเทศที่เท่าเทียมและเป็นธรรมเพิ่มมากขึ้น โดยการมีหลักเกณฑ์การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ และกลไก/ช่องทางการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

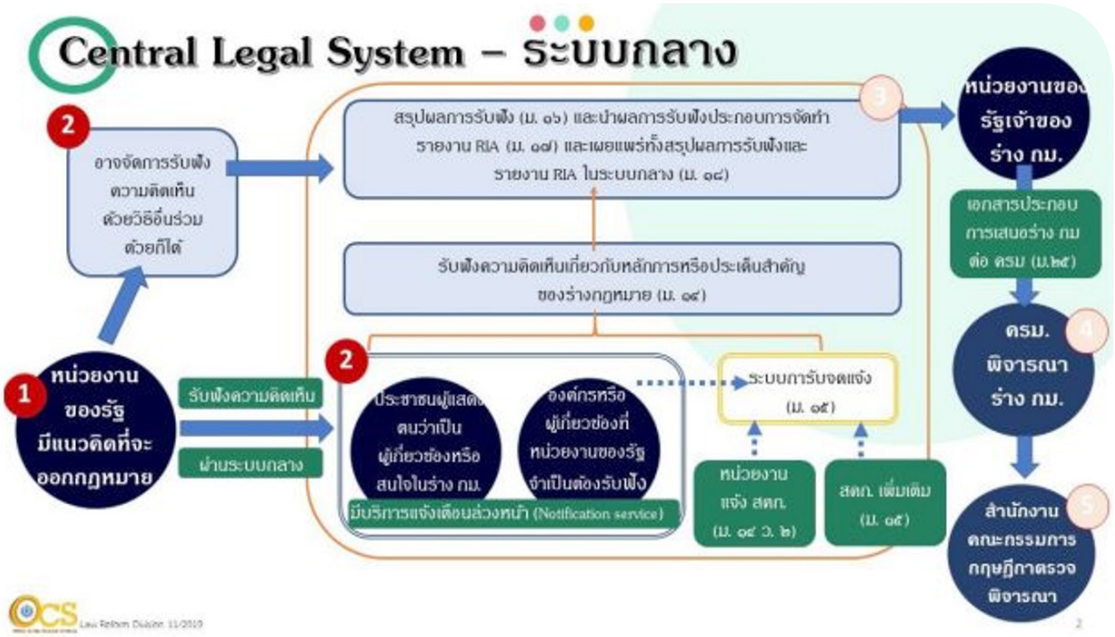
สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาด้วยจำนวน/ระดับของมาตรการ/กลไกที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการทบทวนความจำเป็น เหมาะสมและผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย เทียบเคียงจากพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2562 พบว่ามีแนวโน้มที่จะบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายได้ร้อยละ 100 ซึ่งเร็วกว่าที่กำหนดในปี 2570 เนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้ประชาชนเป็นผู้ติดตามการดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายได้ เริ่มตั้งแต่ในขั้นตอนการประกาศรายชื่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย การรับฟังความคิดเห็นเพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์จนถึงการแจ้งผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

220103

การดำเนินการที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (สคก.) ยกร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ (1) ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นแก่ประชาชน และนำผลนั้นมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน (2) มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกห้าปีนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ หรือเมื่อได้รับหนังสือร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง หรือจากประชาชน และหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ เห็นว่าข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะนั้นมีเหตุผลอันสมควร โดยการประเมินผลสัมฤทธิ์ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ต้องทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ ทั้งนี้ การประเมินผลสัมฤทธิ์ต้องดำเนินการโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง และพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักการตามพระราชบัญญัตินี้และให้หน่วยงานของรัฐแจ้งผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ไว้ในระบบกลาง (3) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (สคก.) รับผิดชอบในการจัดให้มีการบำรุงรักษาและพัฒนาระบบกลาง หมายความว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายเชื่อมโยงที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ รวมทั้งการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายของประชาชนตามที่ร้องขอเพื่อใช้เป็นช่องทางในการรับข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากองค์กรที่เกี่ยวข้องหรือประชาชนว่าสมควรยกเลิก ปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายใด โดยอย่างน้อยต้องดำเนินการให้ผู้เกี่ยวข้องหรือประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลและแสดงความคิดเห็นได้อย่างสะดวก แต่ต้องไม่มีลักษณะเป็นการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายจัดให้มีและเผยแพร่ข้อมูลดังต่อไปนี้ไว้ในระบบกลาง 1) ตัวบทกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน 2) คำแปลของกฎหมายเป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน 3) คำอธิบายโดยสรุปสาระสำคัญของกฎหมายในลักษณะที่ประชาชนจะสามารถเข้าใจได้ และ 4) ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขตการมีผลบังคับใช้ของกฎหมาย ทั้งนี้ กฎหมายใดไม่มีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโดยตรง ให้เป็นหน้าที่ของ สคก. ที่จะเป็นผู้จัดทำ (ในกรณีที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้การดำเนินการในเรื่องใดต้องกระทำผ่านระบบกลาง ถ้าการจัดทำระบบกลางยังไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่าการดำเนินการผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐเป็นการดำเนินการผ่านระบบกลางตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว) พร้อมทั้งได้ดำเนินการออกกฎหมายลำดับรองตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ประกอบด้วยกฎกระทรวง 3 ฉบับ และประกาศ 11 ฉบับ และได้ดำเนินการออกแบบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายเชื่อมโยงในลักษณะของระบบกลางเสร็จเรียบร้อยและส่งให้ สพร. ดำเนินการต่อไปแล้ว โดยมีกำหนดแล้วเสร็จในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จหลักเกณฑ์การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ชัดเจนและที่มีประสิทธิภาพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การประกาศใช้พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ส่งผลให้หน่วยงานของรัฐที่รักษาการตามกฎหมายมีภาระหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อให้เกิดการตระหนักรู้และมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในกระบวนการตรากฎหมาย บังคับใช้กฎหมาย และประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายเพิ่มขึ้น ประกอบกับพระราชบัญญัติฯ ไม่มีบทกำหนดโทษในการไม่ดำเนินการตามกฎหมายที่ชัดเจน ดังนั้น จึงอาจมีข้อจำกัดในการทำให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามพระราชบัญญัติฯ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ นอกจากนี้ การที่ระบบกลางมีกำหนดแล้วเสร็จในช่วงสิ้นปี 2563 ในขณะที่พระราชบัญญัติฯ มีผลบังคับใช้แล้วอาจทำให้ขาดระบบที่จะทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมายตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปควรเร่งดำเนินการให้ครอบคลุมทุกปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จหลัก โดย สคก. และ สพร. ควรเร่งพัฒนาระบบกลางให้แล้วเสร็จ และสามารถดำเนินการตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติได้โดยเร็ว รวมทั้งควรเร่งทำความเข้าใจกับหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานที่เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายจำนวนมากให้เข้าใจและสามารถดำเนินการตามพระราชบัญญัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับพิจารณากำหนดบทลงโทษในกรณีที่หน่วยงานไม่ปฏิบัติตามกระบวนการมีส่วนร่วมที่กฎหมายกำหนดให้ชัดเจน นอกจากนั้นควรเร่งสร้างการตระหนักรู้ให้ประชาชนทุกภาคส่วนเข้าใจสิทธิตามพระราชบัญญัติอย่างทั่วถึง

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

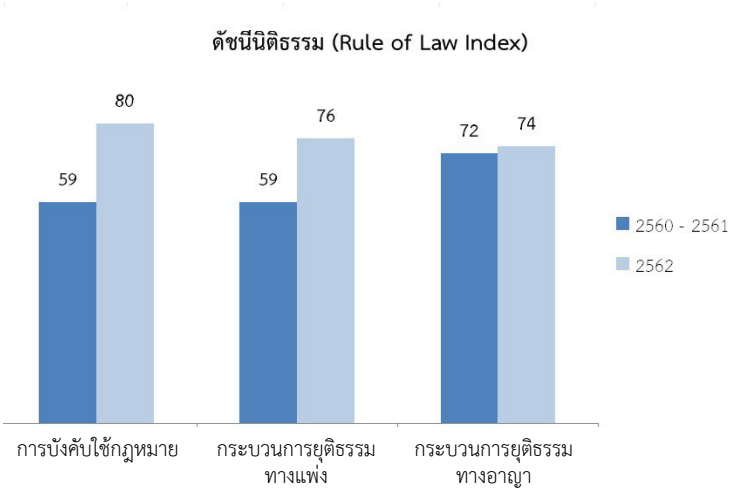
แผนแม่บทย่อย การพัฒนากระบวนการยุติธรรม

เป้าหมาย

220201 การอำนวยความยุติธรรมมีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทั่วถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ

โดยกระบวนการไกล่เกลี่ยเพื่อใช้ระงับข้อพิพาทหรือยุติความขัดแย้งที่ได้มาตรฐาน กระบวนการและขั้นตอนการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่สะดวกรวดเร็ว เจ้าหน้าที่เป็นมืออาชีพมุ่งเน้นการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศที่นำมาใช้ในการเชื่อมโยงการดำเนินงานยุติธรรม จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นของจำนวนขั้นตอนในการอำนวยความยุติธรรมที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส ความสะดวกและรวดเร็ว และประเภทและระดับของมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสามารถเทียบเคียงจากข้อมูลรายงานที่เกี่ยวข้องคือ ดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index) โดยพิจารณาจากปัจจัยที่ 6 การบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcement) ปัจจัยที่ 7 กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Civil Justice) และปัจจัยที่ 8 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) ซึ่งหากเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของปี 2560 และ 2561

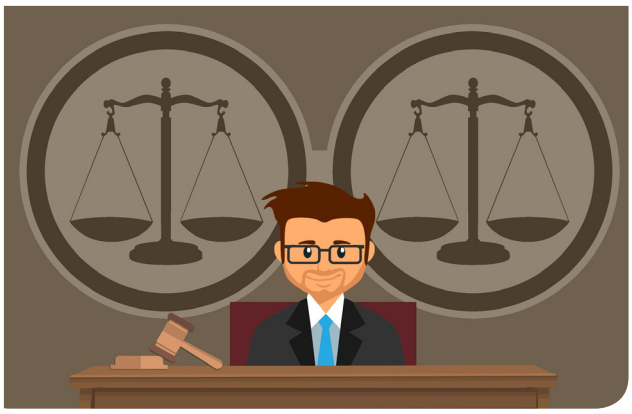
เทียบกับค่าคะแนนของปี 2562 พบว่าประเทศไทยมีค่าคะแนนของทั้ง 3 ปัจจัยใกล้เคียงกับในช่วงปีที่ผ่านมา โดยมีค่าคะแนนของแต่ละปัจจัยเทียบกันระหว่างปี 2560-2561 กับ ปี 2562 เท่ากับ 0.50 กับ 0.48, 0.53 กับ 0.49 และ 0.40 กับ 0.42 ตามลำดับ และเมื่อเทียบกับค่าคะแนนเฉลี่ยโลกของทั้ง 3 ปัจจัยที่อยู่ระดับ 0.54, 0.55 และ 0.48 จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีค่าคะแนนที่ต่ำกว่าในทุกปัจจัย ในขณะที่การจัดอันดับประเทศไทยเมื่อเทียบกับประเทศที่เข้าร่วมการวัดดัชนีจำนวน 113 ประเทศในปี 2560-2561 และ 126 ประเทศในปี 2562 จะเห็นได้ว่าในปี 2562 ได้รับการจัดลำดับที่ลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อนในทุกปัจจัย จาก 59 เป็น 80, 59 เป็น 76 และ 72 เป็น 74 ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการเร่งดำเนินการที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่งและทางอาญา

การดำเนินการที่ผ่านมา มีการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างและการให้บริการด้านยุติธรรม รวมถึงการสร้างเครือข่ายการทำงานในระดับภูมิภาคและชุมชน โดยได้มีการจัดตั้งกลไกกำกับดูแลใน 18 จังหวัดตามจังหวัดที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการ

ของกลุ่มจังหวัดเพื่อเป็นผู้ดูแลในแต่ละพื้นที่ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมได้สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึงมากขึ้น รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางานยุติธรรมในด้านฐานข้อมูลและงานนิติวิทยาศาสตร์ การเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การประชาสัมพันธ์และพัฒนาองค์ความรู้ โดยมีการดำเนินสำคัญ อาทิ การพัฒนาระบบงานพิสูจน์หลักฐานและงานนิติเวช การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการสอบสวนคดีพิเศษ รวมทั้งการจัดทำรายงานข้อเสนอเกี่ยวกับบทบัญญัติที่กำหนดโทษทางอาญาที่มีโทษจำคุกและปรับและสามารถเปรียบเทียบเพื่อให้คดียุติได้โดยเปลี่ยนเป็นโทษปรับทางปกครอง และการยกร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยโทษปรับทางปกครอง พ.ศ. .... เพื่อลดจำนวนคดีอาญาในประเทศซึ่งจะส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จหลัก กระบวนการและขั้นตอนการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่สะดวกรวดเร็ว และนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศที่นำมาใช้ในการเชื่อมโยงการดำเนินงานยุติธรรม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมหลายหน่วยงานและบางหน่วยงานไม่ได้อยู่ในฝ่ายบริหารหรือเป็นองค์กรอิสระ รวมทั้งการพัฒนาฐานข้อมูลส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาภายในองค์กรซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ ขาดการบูรณาการข้อมูลสารสนเทศและการประสานวัฒนธรรมองค์กรระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งกลไกกำกับดูแลระดับพื้นที่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมยังไม่ครอบคลุมทั่วทุกจังหวัด ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนหลายพื้นที่ยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

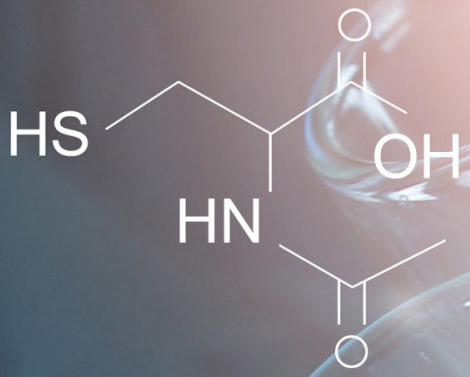

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมควรเร่งพัฒนาฐานข้อมูลกลางร่วมกันให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกัน ทั้งข้อมูลฐานคดี ข้อมูลด้านกฎหมาย ข้อมูลสถิติงานยุติธรรม เพื่อให้เกิดการบูรณาการและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม เร่งพัฒนากระบวนการและช่องทางในการเข้าถึงบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ มีความน่าเชื่อถือ และกำหนดกลไกการทำงานให้ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมที่เท่าเทียมและทั่วถึง ควรเน้นการสร้างความร่วมมือในระดับพื้นที่และชุมชนโดยทำงานผ่านเครือข่ายหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน องค์กรท้องถิ่น เพื่อเป็นเครื่องมือในการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน เร่งผลักดันการกำหนดมาตรการพิเศษเพื่อใช้แทนการดำเนินคดีอาญา นำมาตรการกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ในการพิจารณาคดี รวมทั้งปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมมีความสะดวกรวดเร็ว มีความน่าเชื่อถือ และสามารถตรวจสอบได้

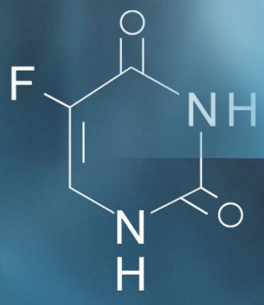
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 23

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

"ขับเคลื่อนประเทศไทย ด้วยการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม
สร้างองค์ความรู้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
มุ่งสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างยั่งยืน"

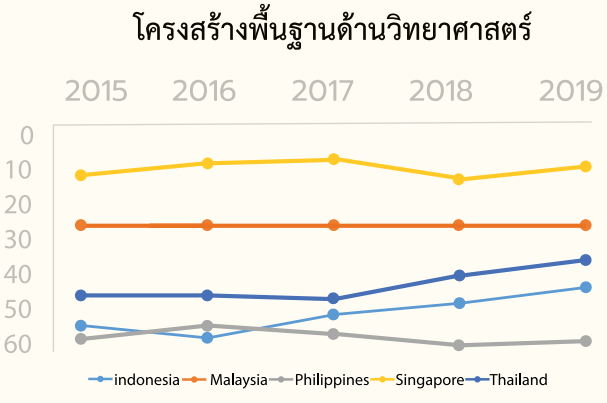

แผนแม่บทฯ ประเด็น (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศ รวมทั้งเพิ่มมูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เพื่อให้การดำเนินการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมสามารถตอบโจทย์ความต้องการในการแก้ปัญหาท้าทายเร่งด่วนของประเทศ ยกระดับภาคการผลิตและบริการ ตลอดจนประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งสามารถรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศได้อย่างยั่งยืน โดยมี 2 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ **(1) ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น และ (2) มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

230001

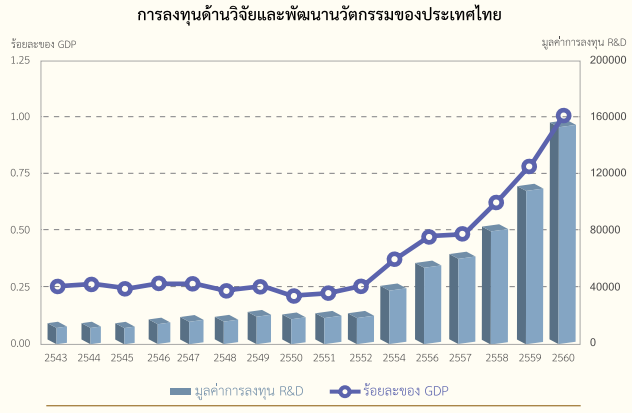
(1) ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น กำหนดตัวชี้วัดจากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันโดยสถาบันการจัดการนานาชาติ มีเป้าหมายในการบรรลุที่อันดับ 1 ใน 30 ภายในปี 2565 โดยจากข้อมูลการจัดอันดับดังกล่าวประจำปี 2562 พบว่าอันดับโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยปรับตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากอันดับที่ 42 ในปี 2561 ขึ้นมาอยู่ที่อันดับ 38 ในปี 2562 ซึ่งเป็นอันดับที่ดีที่สุดในรอบ 10 ปี ในส่วนของอันดับโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีของประเทศไทย พบว่ามีการปรับลดลงสองอันดับ จากอันดับที่ 36 ในปี 2561 ลดลงมาที่อันดับ 38 ในปี 2562 อย่างไรก็ตาม แม้อันดับจะมีการปรับลดลง แต่ตัวเลขจากข้อมูลดิบของแต่ละปัจจัยย่อยนั้น มีการปรับตัวดีขึ้นเกือบทุกตัวชี้วัด ซึ่งแสดงแนวโน้มที่ดีขึ้นของการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของประเทศไทย

ที่มา: อว.(สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ)

230002

(2) มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น กำหนดตัวชี้วัดจากสัดส่วนมูลค่าการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GERD/GDP) โดยกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) พบว่า ในช่วงกว่า 10 ปี ที่ผ่านมา (2543 - 2560) ประเทศไทยมีการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 20 ต่อปี จาก 12,406 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.25 ของ GDP ในปี 2543 เพิ่มขึ้นเป็น 123,942 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 1 ของ GDP ในปี 2560 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนการลงทุน พบว่าการลงทุนจากภาคเอกชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากน้อยกว่าร้อยละ 50 ในช่วงก่อนปี 2554 เป็นร้อยละ 80 ในปี 2560 ทั้งนี้ เมื่อเทียบเคียงกับเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ที่กำหนดว่าประเทศไทยจะต้องมีมูลค่าการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาที่ร้อยละ 1.5 ของ GDP ภายในปี 2565 นั้น เมื่อพิจารณาจากแนวโน้มในปัจจุบันแล้ว คาดว่าจะสามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

ที่มา: อว.(สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสถานการณ์ในภาพรวมของการวิจัยและพัฒนาจะอยู่ในระดับที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีความท้าทายที่สำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ (1) การกำหนดทิศทางการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่มุ่งเป้าแก้ปัญหาในประเด็นที่ท้าทายและเร่งด่วนของประเทศ รวมทั้งสอดรับกับอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ของประเทศ (New S-curve) (2) การยกระดับขีดความสามารถของเทคโนโลยีโดยเฉพาะในเทคโนโลยีฐาน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ นาโนเทคโนโลยี และเทคโนโลยีดิจิทัล ทัดเทียมกับประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย (3) การสร้างระบบนิเวศนวัตกรรม (Innovation Ecosystem) เพื่อรองรับการวิจัยและพัฒนา อาทิ การพัฒนามาตรการจูงใจผู้ประกอบการ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอและได้มาตรฐาน และยกระดับไปสู่โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ขั้นสูง และ (4) การกำหนดมาตรการจูงใจให้ผู้พัฒนานวัตกรรมดำเนินการจดสิทธิบัตรในนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น

แผนแม่บทฯ ประเด็น (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ประกอบด้วย 5 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) ด้านเศรษฐกิจ* มีแนวทางในการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และก่อให้เกิดการขยายตัวในภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการเป้าหมาย ตลอดจนการเพิ่มจำนวนวิสาหกิจที่มีนวัตกรรมในกลุ่มกิจกรรมเศรษฐกิจเป้าหมาย *(2) ด้านสังคม* มีแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการพัฒนาและแก้ปัญหาสำคัญทางสังคมของประเทศ ยกระดับคุณภาพชีวิตและความสามารถของประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐ *(3) ด้านสิ่งแวดล้อม* มีแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ เพื่อเป็นองค์ความรู้ในการต่อยอดการพัฒนาด้านต่าง ๆ อาทิ เศรษฐกิจฐานชีวภาพ การจัดการมลพิษ และพลังงานหมุนเวียน *(4) ด้านองค์ความรู้พื้นฐาน* มีแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้พื้นฐานใหม่เพื่อต่อยอดไปสู่งานวิจัยประยุกต์ รวมทั้งงานวิจัยขั้นแนวหน้าที่สร้างองค์ความรู้ที่เป็นเลิศ และ *(5) ด้านปัจจัยสนับสนุนในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม* มีแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น บุคลากรด้านการวิจัย ห้องปฏิบัติการ ศูนย์บ่มเพาะ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อสนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของประเทศแก่ทุกภาคส่วนให้มีกระบวนการวิจัย วิเคราะห์ วัดผลที่เป็นระบบและได้มาตรฐานสากล ตลอดจนส่งเสริมให้ภาคเอกชนเป็นภาคส่วนหลักในการลงทุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

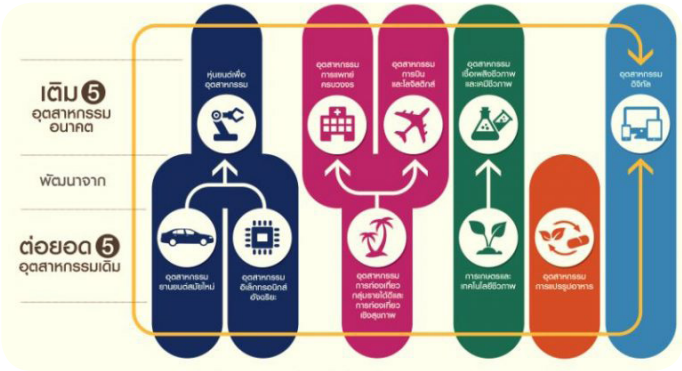

แผนแม่บทย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านเศรษฐกิจ

เป้าหมาย

230101

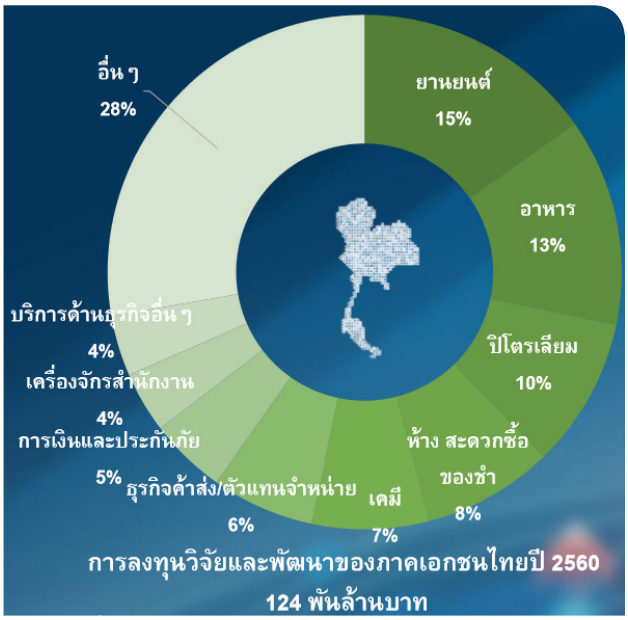
ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการสร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัยและนวัตกรรม ส่งผลให้เกิดการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน

ที่มา: อว.(สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ)

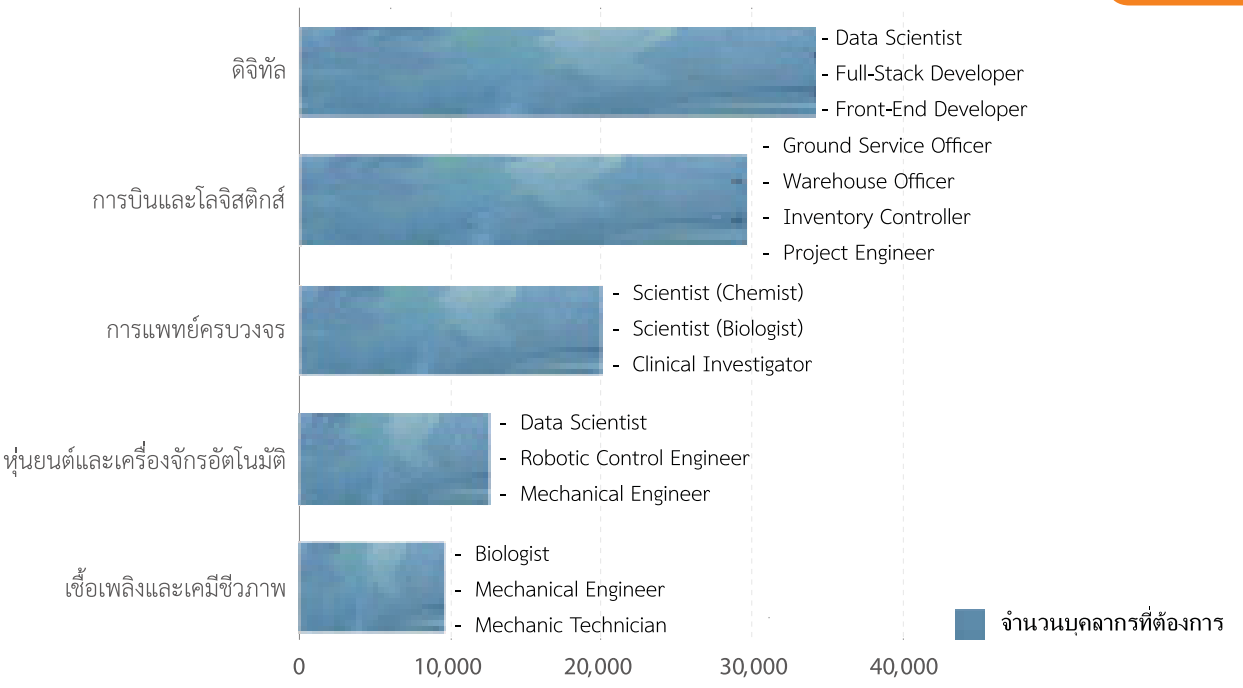
มุ่งเน้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและก่อให้เกิดการขยายตัวในภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการเป้าหมาย ซึ่งอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม รวม 10 ประเภท ได้แก่ (1) อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ ประกอบด้วย ยานยนต์สมัยใหม่ อิเล็กทรอนิกส์ ท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและเชิงสุขภาพ การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ การแปรรูปอาหาร (2) อุตสาหกรรมอนาคต ประกอบด้วย หุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม การแพทย์ครบวงจร การบินและโลจิสติกส์ เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ และดิจิทัล โดยมีปัจจัยสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรวิจัยที่สอดรับกับอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมาย และการควบคุมต้นทุนและลดความเสี่ยงในการลงทุนทำวิจัยและนวัตกรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การสร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นของภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการ จากการวิจัยและนวัตกรรม สามารถเทียบเคียงได้จากข้อมูลผลการสำรวจการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน รอบปีสำรวจ 2561 โดยสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) พบว่าการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนมีจำนวนรวมประมาณ 124,000 ล้านบาท โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนวิจัยในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีศักยภาพเดิม ได้แก่ ยานยนต์ ร้อยละ 15 อาหาร ร้อยละ 13 และปิโตรเลียม ร้อยละ 10 ทั้งนี้ ยังไม่ปรากฏสัดส่วนอย่างมีนัยสำคัญของการลงทุนวิจัยและนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคตอื่น ๆ อาทิ การแพทย์ครบวงจร การบินและโลจิสติกส์ และดิจิทัล ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องขยายสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายอื่น ๆ ที่สอดรับกับอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศเพิ่มเติม

ที่มา: อว. (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ)

230101

ที่มา: อว.(สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ)

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐ อาทิ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) และกระทรวงพาณิชย์ (พณ.) ได้ดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้เกิดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการเป้าหมาย โดยมีโครงการและมาตรการที่สำคัญ เช่น โครงการวิจัยมุ่งเป้าตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมตลาดรองรับผลงานวิจัยและนวัตกรรมของภาคเอกชน เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย อุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอนาคตเป็นอุตสาหกรรมใหม่ซึ่งอาจมีความเสี่ยงในการดำเนินการ จึงจำเป็นต้องศึกษาวิจัยให้รอบด้าน และควรได้รับการสนับสนุนการควบคุมต้นทุนและลดความเสี่ยงในการดำเนินการศึกษา เพื่อให้ภาคเอกชนเกิดการพัฒนาและสะสมองค์ความรู้ของประเทศในการต่อยอดอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทย ทั้งนี้ จากโครงการสำรวจความต้องการบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมรายอุตสาหกรรม ในปี 2562 โดย สอวช. พบว่าอุตสาหกรรมอนาคตทั้ง 5 ประเภทต้องการบุคลากรมากกว่า 110,000 คน จึงมีความท้าทายที่สำคัญ ในการเตรียมความพร้อมบุคลากรวิจัยที่ตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการแห่งอนาคตดังกล่าว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านเศรษฐกิจ อาทิ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) กระทรวงแรงงาน (รง.) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ดศ.) กระทรวงคมนาคม (คค.) กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) กระทรวงอุตสาหกรรม (อก.) และกระทรวงพลังงาน (พน.) ควรร่วมกับผู้ประกอบการเอกชนไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ ดำเนินโครงการสำคัญ เช่น โครงการวิจัยแบบมุ่งเป้า ระหว่างสถาบันการศึกษากับผู้ประกอบการเอกชนในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย โครงการสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาธุรกิจในห่วงโซ่อุปทานรองรับการเปลี่ยนผ่านสู่อุตสาหกรรมอนาคต และโครงการพัฒนาทักษะบุคลากรวิจัยเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ เป็นต้น เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนเป้าหมายภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการ สร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัยและนวัตกรรมต่อไป

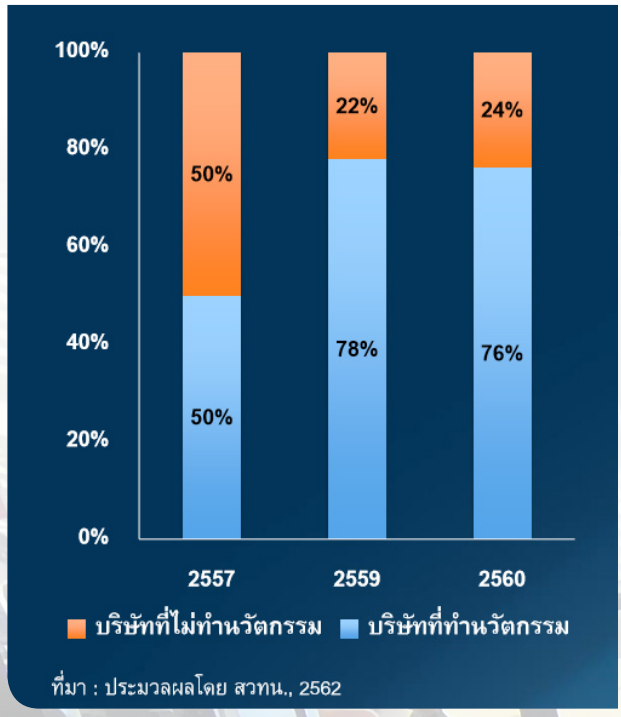
แผนแม่บทย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านเศรษฐกิจ

เป้าหมาย

230102

วิสาหกิจในกลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจที่มีนวัตกรรมเพิ่มขึ้น

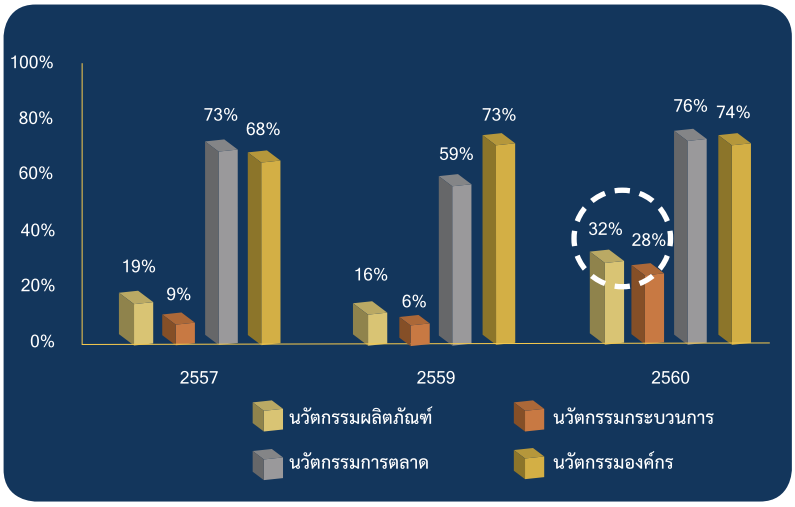
มุ่งเน้นการเพิ่มจำนวนวิสาหกิจที่มีนวัตกรรมในกลุ่มกิจกรรมเศรษฐกิจเป้าหมาย ซึ่งวิสาหกิจที่มีนวัตกรรม หมายความรวมถึงวิสาหกิจที่มีการสร้างใหม่หรือปรับปรุงอย่างชัดเจนของผลิตภัณฑ์ (สินค้าหรือบริการ) วิธีทางการตลาด กระบวนการดำเนินธุรกิจ และโครงสร้างองค์กร โดยการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของผู้ประกอบการและการส่งเสริมสินค้าและบริการจากการวิสาหกิจที่ใช้นวัตกรรม จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

ที่มา: อว.(สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การเพิ่มขึ้นของจำนวนวิสาหกิจในกลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจที่มีนวัตกรรม สามารถเทียบเคียงจากข้อมูลผลการสำรวจการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน รอบปีสำรวจ 2561 โดยสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ซึ่งได้สำรวจบริษัทในประเทศไทยที่มีการใช้นวัตกรรมในการดำเนินงาน พบว่าสัดส่วนบริษัทที่ใช้นวัตกรรมปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดจากในปี 2557 ที่ร้อยละ 50 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 78 ในปี 2559 และลดลงเล็กน้อยในปี 2560 อยู่ที่ร้อยละ 76 ของจำนวนรวมบริษัทในรอบการสำรวจ ทั้งนี้ ในปี 2560 บริษัทไทยได้ทำนวัตกรรมในระดับที่มีความซับซ้อนมากขึ้นกว่าที่ผ่านมา ได้แก่ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมกระบวนการ แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการปรับตัวเพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการในการใช้นวัตกรรมพัฒนาและต่อยอดการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ จากรายงานผลการสำรวจการวิจัยและพัฒนาและกิจกรรมนวัตกรรมในภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย ประจำปี 2561 โดย สอวช. พบว่าผู้ประกอบการที่ใช้นวัตกรรมรวม 53,365 กิจการ สามารถสร้างสินค้าใหม่เข้าสู่ตลาดจำนวน 428,340 รายการ บริการใหม่ จำนวน 74,503 รายการ และกระบวนการดำเนินธุรกิจใหม่ จำนวน 44,745 รายการ

230102

ที่มา: อว.(สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ)

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) และกระทรวงพาณิชย์ (พณ.) ได้ดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของบริษัทหรือวิสาหกิจที่ใช้นวัตกรรม อาทิ โครงการศึกษาข้อมูลความต้องการของตลาด (Demand Driven) และพัฒนาต้นแบบการค้าอุตสาหกรรมและธุรกิจบริการสมัยใหม่ โครงการวิจัยมุ่งเป้าตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมตลาดรองรับผลงานวิจัยและนวัตกรรมของภาคเอกชน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย เช่น โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรมอวกาศและการบิน โครงการพัฒนาแพลตฟอร์มบ่มเพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเชิงลึกเพื่อการต่อยอดสู่ภาคอุตสาหกรรม และโครงการต่อยอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีต่างประเทศ เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย จำนวนวิสาหกิจในกลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจที่มีนวัตกรรมในภาพรวมนั้น แม้ว่าจะมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นในระดับที่ดี แต่ยังมีความท้าทายในการยกระดับไปสู่ผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้น อาทิ การพัฒนาทักษะความเป็นนวัตกรของผู้ประกอบการ การสร้างตลาดรองรับสินค้าและบริการที่ใช้นวัตกรรม และการสำรวจข้อมูลวิสาหกิจที่มีการใช้นวัตกรรมในกลุ่มกิจกรรมเศรษฐกิจเป้าหมาย เพื่อผลักดันผู้ประกอบการธุรกิจในกลุ่มกิจกรรมเศรษฐกิจเป้าหมายให้ปรับตัวใช้นวัตกรรมในการดำเนินธุรกิจ ทั้งในด้านการผลิต การตลาด กระบวนการ และการปรับโครงสร้างองค์กรมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย อว. ควรสำรวจข้อมูลบริษัทหรือวิสาหกิจที่มีการใช้นวัตกรรมในกลุ่มกิจกรรมเศรษฐกิจเป้าหมายของประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน ดำเนินการยกระดับความสามารถทางนวัตกรรมในกลุ่มวิสาหกิจเดิมและวิสาหกิจใหม่ในกิจกรรมเป้าหมาย รวมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการนวัตกรรม อาทิ การประกาศเขตเศรษฐกิจนวัตกรรม สนับสนุนให้เกิดธุรกิจนวัตกรรมในพื้นที่ที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ประกอบการ นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐควรสร้างตลาดนวัตกรรมรองรับ เพื่อสนับสนุนการใช้สินค้าและบริการจากบริษัทหรือวิสาหกิจไทยที่มีการใช้นวัตกรรม เพื่อขยายตลาดและส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มขึ้นของวิสาหกิจที่มีการใช้นวัตกรรม โดยเฉพาะวิสาหกิจในกลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจต่อไป

แผนแม่บทย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านสังคม

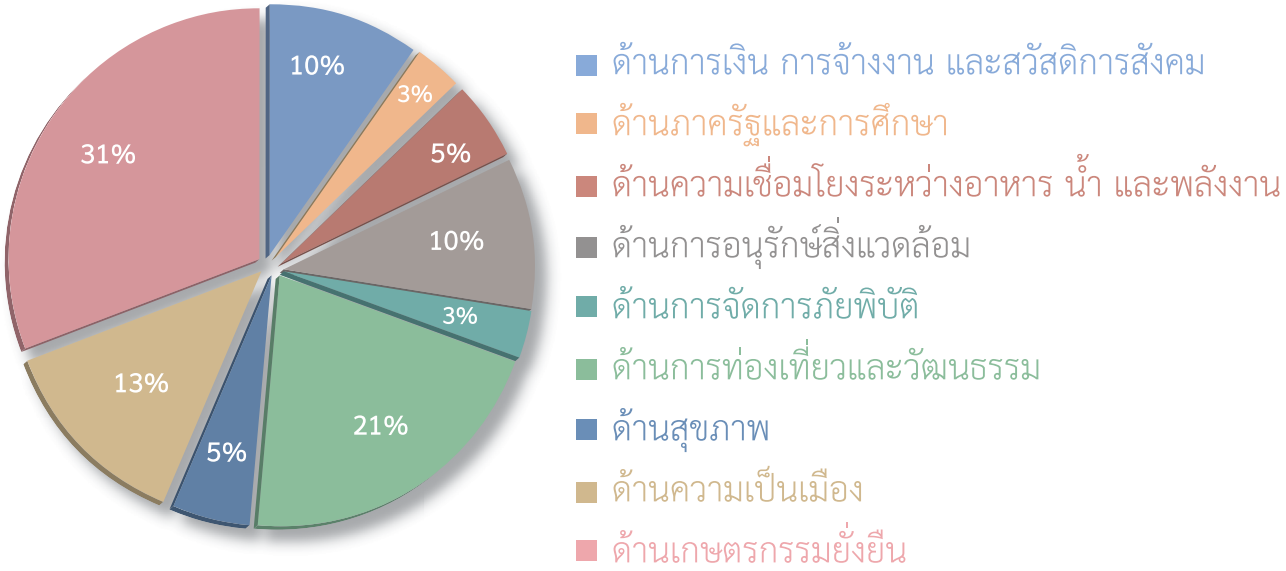
เป้าหมาย

230201

คุณภาพชีวิต ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และความเสมอภาคทางสังคมได้รับการยกระดับเพิ่มขึ้น จากผลการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคม

มุ่งเน้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการพัฒนาและแก้ปัญหาสำคัญทางสังคมของประเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความสามารถของประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐ โดยมีปัจจัยสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การส่งเสริมให้เกิดการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อสะท้อนปัญหาทางสังคม และการถ่ายทอดผลการวิจัยสู่นโยบายสาธารณะหรือโครงการที่เป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในปัจจุบันนวัตกรรมด้านสังคมได้รับความสนใจจากภาครัฐและภาคเอกชนมากขึ้น โดยมีการผสานการดำเนินการด้านธุรกิจกับความต้องการในการแก้ไขปัญหาสังคมเข้าด้วยกัน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม ซึ่งการยกระดับเพิ่มขึ้นของคุณภาพชีวิต ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และความเสมอภาคทางสังคมจากผลการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม สามารถสะท้อนสถานการณ์ได้จากรายงานประจำปีของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) ที่พบว่ามีผู้ยื่นขอและได้รับการสนับสนุนโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมเพิ่มมากขึ้น จากในปี 2560 ที่มีจำนวน 6 โครงการ วงเงินสนับสนุน 7.574 ล้านบาท และก่อให้เกิดมูลค่าการลงทุน 22.800 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 39 โครงการ วงเงินสนับสนุน 73.571 ล้านบาท และก่อให้เกิดมูลค่าการลงทุน 514.875 ล้านบาท ในปี 2561 ทั้งนี้ มีจำนวนโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมมากที่สุดในด้านเกษตรกรรมยั่งยืน ด้านการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม และด้านความเป็นเมือง ตามลำดับ

ที่มา: อว.(สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ)

230201

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กระทรวงแรงงาน (รง.) กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ.) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และสถาบันการศึกษา ได้มีการดำเนินนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการแก้ปัญหาในประเด็นสำคัญทางสังคมของประเทศ ผ่านการดำเนินโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการพัฒนานวัตกรรมเพื่อบูรณาการการลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับนโยบาย โดยการพัฒนาเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติเพื่อประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาในเชิงนโยบาย โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบนฐานบนฐานดิจิทัลชุมชน การพัฒนาพัฒนาแบตเตอรี่เพื่อใช้ในการผลิตเครื่องกรองน้ำโดยอาศัยพลังงานจากแสงอาทิตย์สำหรับชุมชน เป็นต้น รวมทั้งโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน พัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ เกษตรกร ผู้ปลูกข้าว ตามแนวทางเกษตร 4.0

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันประเทศไทยมีวิสาหกิจเพื่อสังคมและผู้สนใจทำงานเพื่อสังคมเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ มีความท้าทายที่สำคัญ คือ การวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อสะท้อนปัญหาทางสังคม อาทิ การมุ่งเป้าปัญหาและความต้องการในระดับปัจเจกบุคคล และการสร้างความเสมอภาคในสังคม นอกจากนี้ การนำผลงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านสังคมไปกำหนดเป็นนโยบาย มาตรการ หรือโครงการที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและลดความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐควรร่วมกับสถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา หรือวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อนำผลการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านสังคม โดยเฉพาะการวิจัยแบบมุ่งเป้าในระดับพื้นที่และระดับปัจเจกบุคคล เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะที่เป็นรูปธรรมและนำไปสู่การปฏิบัติจริง หรือมาตรการและโครงการที่ตอบสนองต่อความต้องการในระดับพื้นที่และประชาชน นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมกันดำเนินโครงการ อาทิ การต่อยอดการวิจัยด้านสังคมเพื่อสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจหรือมูลค่าเชิงพาณิชย์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการยกระดับคุณภาพชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเสมอภาคทางสังคมจากการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

แผนแม่บทย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย

230301

การประยุกต์ใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น

มุ่งเน้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ เพื่อเป็นองค์ความรู้ในการต่อยอดการพัฒนาด้านต่าง ๆ อาทิ เศรษฐกิจฐานชีวภาพ การจัดการมลพิษ และพลังงานหมุนเวียน ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย การสร้างองค์ความรู้ด้านการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อจัดการกับปัญหาท้าทายเร่งด่วนสำคัญของประเทศในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการเศรษฐกิจสีเขียวในภาคธุรกิจอุตสาหกรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้านเศรษฐกิจชีวภาพ ต่อสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทั้งหมด และการจัดทำข้อมูลฐานให้สมบูรณ์ภายในปี 2565 นั้น เมื่อเทียบเคียงจากข้อมูลดัชนีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทย ปี 2562 โดยกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) พบว่า จำนวนสิทธิบัตรด้านที่เกี่ยวข้อง คือ Biotechnology ในช่วงปี 5 ปีล่าสุด (2557-2561) มีจำนวนเพียง 1-2 สิทธิบัตรต่อปีเท่านั้น ทั้งนี้ หากเทียบเคียงจากการพัฒนานวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม จากข้อมูลสถิติการพัฒนานวัตกรรม ในสาขาเศรษฐกิจชีวภาพและสาขาเศรษฐกิจการผลิตและการหมุนเวียน โดยสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) ในปี 2562 พบว่ามีผู้ขอรับการสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมในด้านดังกล่าว จำนวน 127 โครงการ หรือประมาณร้อยละ 53 ของโครงการทั้งหมด โดยเป็นโครงการที่มุ่งส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่าอย่างยั่งยืน

	จำนวนโครงการ		
	Bio-Economy	Circular & Manufacturing Economy	Sharing,Social, & Service Economy
เป้าหมาย	35%	20%	45%
1. นวัตกรรมด้านเศรษฐกิจ/นวัตกรรมมุ่งเป้า	6	12	7
2. นวัตกรรมเชิงสังคม	10	5	24
3. นวัตกรรมแบบเปิด	38	42	44
4. นวัตกรรมเชิงพื้นที่ด้านอาหาร (NTFV)	14	-	-
5. Innovative Startup	-	-	38%
รวม	**68**	**59**	**113**
อัตราส่วน	**28.33%**	**24.70%**	**47.08%**

ที่มา: อว.(สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ)

230301

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ.) และสถาบันการศึกษา ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรมควบคู่กับการพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) อาทิ การจัดการประกวดนวัตกรรมสีเขียวเพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนทุกช่วงวัย การส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในภาครัฐและสถาบันการศึกษา โครงการวิจัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจและพืชท้องถิ่น โครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน โครงการพัฒนาออกแบบโครงสร้างดินที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันน้ำทะเลรุกล้ำบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเล และการดำเนินงานตามกรอบนโยบายการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของประเทศไทย เพื่อเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio - Circular - Green economy : BCG)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าประเทศไทยจะให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่พบว่ามีสถิติการจดสิทธิบัตร รวมทั้งการขึ้นบัญชีนวัตกรรมไทยในด้านที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในจำนวนที่น้อยมาก แสดงให้เห็นถึงความท้าทายของไทยจากการมีจำนวนข้อมูลสิทธิบัตรในด้านที่เกี่ยวข้องอย่างจำกัด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการประยุกต์ใช้ในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย อว. ควรดำเนินการรวบรวมข้อมูลเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ เพื่อเป็นฐานองค์ความรู้ในการต่อยอดการพัฒนาด้านต่าง ๆ อาทิ เศรษฐกิจฐานชีวภาพ การจัดการมลพิษ และพลังงานหมุนเวียน และกำหนดมาตรการจูงใจให้ผู้พัฒนานวัตกรรมดำเนินการจดสิทธิบัตร รวมทั้งส่งเสริมหรือร่วมลงทุนระหว่างผู้ประกอบการกับเจ้าของสิทธิบัตร ในการประยุกต์ใช้งานวิจัยและนวัตกรรมให้เกิดมูลค่าทางการตลาดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิ การวิจัยสมุนไพรพื้นถิ่นเพื่อต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและความงาม การนำวัสดุเหลือใช้จากการผลิตมาสร้างมูลค่า เพื่อนำองค์ความรู้ไปต่อยอดสู่การประยุกต์ใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืนต่อไป

แผนแม่บทย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านองค์ความรู้พื้นฐาน

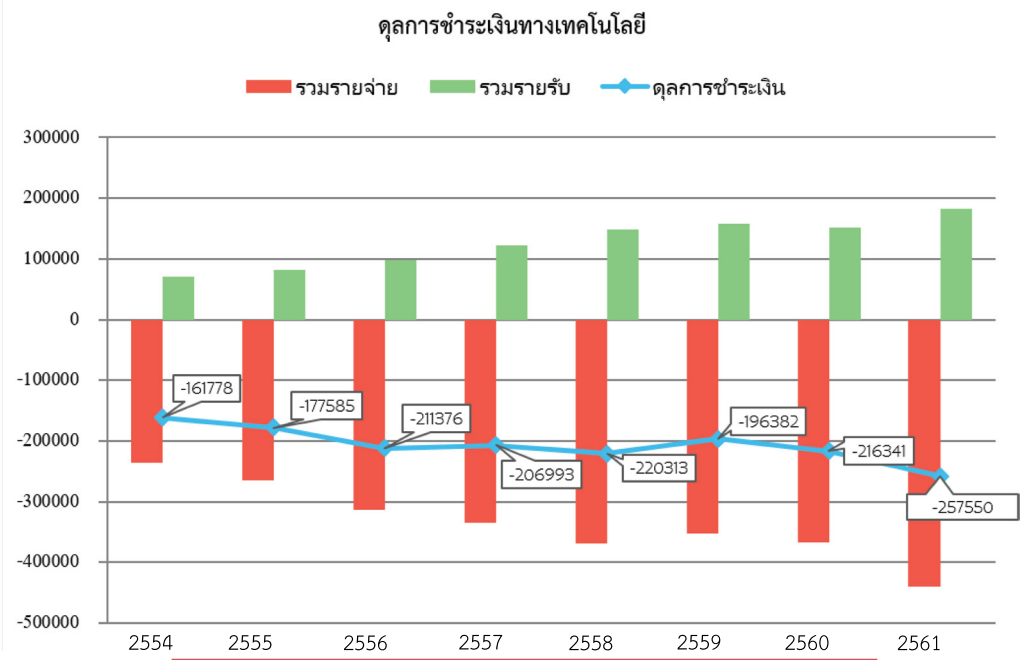
เป้าหมาย

230401

ประเทศไทยมีขีดความสามารถของเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้าน ทัดเทียมประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย

มุ่งเน้นการวิจัยที่สร้างองค์ความรู้พื้นฐานใหม่เพื่อต่อยอดไปสู่งานวิจัยประยุกต์ รวมทั้งงานวิจัยขั้นแนวหน้าที่สร้างองค์ความรู้ที่เป็นเลิศ เพื่อสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมทางเศรษฐกิจ นวัตกรรมทางสังคม และนวัตกรรมทางสิ่งแวดล้อม ผ่านการสร้างและพัฒนาเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ นาโนเทคโนโลยี และเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีปัจจัยสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การสร้างองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีฐานโดยภาครัฐ และการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ผ่านการดูดซับเทคโนโลยีจากต่างประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย ที่กำหนดว่าประเทศไทยมีขีดความสามารถของเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้าน ทัดเทียมประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชียนั้น ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีการประมวลสถานะความก้าวหน้าทางองค์ความรู้เทคโนโลยีฐานของประเทศเป็นการเฉพาะไว้ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยี ซึ่งสะท้อนสถานะของประเทศว่าเป็นผู้รับหรือผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยี ตามรายงานดัชนีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทย ปี 2562 โดยกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) แล้วพบว่า ประเทศไทยยังคงมีสถานะเป็นผู้รับทางเทคโนโลยีและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2561 มีรายจ่ายทางเทคโนโลยีสูงถึง 440,153 ล้านบาท ขณะที่มีรายรับทางเทคโนโลยี 182,603 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนมากถึง 2 เท่า แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยต้องพึ่งพาองค์ความรู้จากต่างประเทศเป็นหลัก และอาจสะท้อนการขาดการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีของตนเอง และมีโอกาสไม่บรรลุเป้าหมายในการมีขีดความสามารถทางเทคโนโลยีฐานที่ทัดเทียมประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชียได้

ที่มา: อว.(สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ)

230401

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ อว. กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) ได้มีการดำเนินการส่งเสริมให้เกิดการวิจัยขั้นพื้นฐาน (Basic research) ที่จะสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ นำไปสู่การต่อยอดให้เกิดงานวิจัยเชิงประยุกต์ในระดับที่สูงขึ้น ผ่านโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศ เช่น การพัฒนาโฟมยางย่อยสลายได้ทางชีวภาพ การพัฒนาต้นแบบระบบการลดความร้อนรอบอาคารในเขตชุมชนเมือง เป็นต้น โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีฐานที่สำคัญ โดยมุ่งผลงานทางวิชาการทางพันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีวัสดุ และนาโนเทคโนโลยี เพื่อต่อยอดในเชิงพาณิชย์ โครงการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้นวัตกรรมด้านพืชและสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ โครงการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและส่งเสริมนักวิจัยรุ่นใหม่ โครงการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลงานวิจัย โครงการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงบูรณาการ และโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้พื้นฐานใหม่ต่อยอดไปสู่งานวิจัย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายของประเทศไทยในการก้าวขึ้นเป็นประเทศที่มีขีดความสามารถของเทคโนโลยีฐานในเอเชีย คือ การสร้างองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีฐานภายในประเทศ และการดูดซับองค์ความรู้จากประเทศที่ขายเทคโนโลยีให้กับไทย โดยต้องเร่งพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและสภาพแวดล้อมที่เอื้อหนุนต่อการพัฒนาเทคโนโลยีพื้นฐาน เพื่อให้มีความรู้เท่าทันกับประเทศอื่น ๆ ก่อนพัฒนาและต่อยอดกับบริบทของประเทศไทยในสาขาต่าง ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานและสถาบันการศึกษาภาครัฐควรเป็นหลักของผู้พัฒนาองค์ความรู้เทคโนโลยีฐานของประเทศ โดยดำเนินการ อาทิ การกำหนดสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานวิจัยให้เป็นหน่วยวิจัยหลักเฉพาะทางในการพัฒนาองค์ความรู้เทคโนโลยีฐาน การพัฒนากำลังคนด้านการวิจัยเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีฐาน การพัฒนาสภาพแวดล้อมและกฎระเบียบที่สนับสนุนการวิจัย นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ภาคเอกชนให้ความสำคัญกับการดูดซับเทคโนโลยีองค์ความรู้จากประเทศ เพื่อลดการพึ่งพาเทคโนโลยีในระยะยาว และสนับสนุนให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถของเทคโนโลยีโดยเฉพาะในเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้าน ทัดเทียมกับประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชียต่อไป

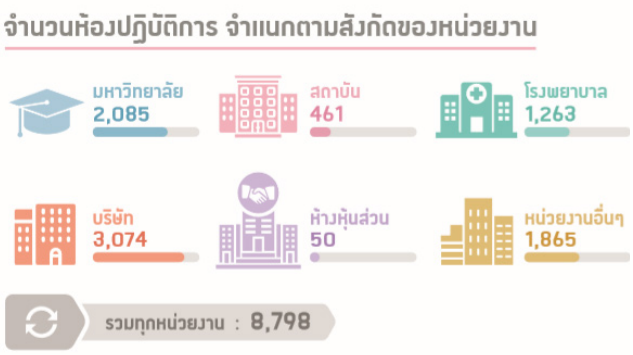
แผนแม่บทย่อย ปัจจัยสนับสนุนในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

เป้าหมาย

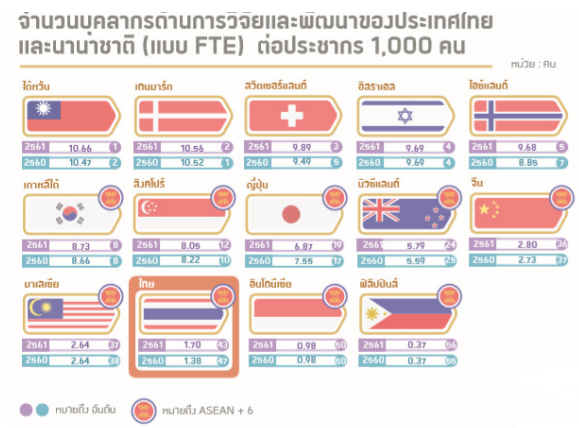
230501

จำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น

มุ่งเป้าพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น บุคลากรด้านการวิจัย ห้องปฏิบัติการ ศูนย์บ่มเพาะ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อสนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของประเทศแก่ทุกภาคส่วนให้มีกระบวนการวิจัย วิเคราะห์ วัดผล ที่เป็นระบบและได้มาตรฐานสากล โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ขั้นสูง และการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

ที่มา: อว.(สำนักงานวิจัยแห่งชาติ)

ที่มา: อว.(สำนักงานวิจัยแห่งชาติ)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การเพิ่มขึ้นของจำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ สามารถเทียบเคียงจากข้อมูลดัชนีวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม โดยกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) โดยพบว่าประเทศไทยมีจำนวนห้องปฏิบัติการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 8,580 แห่ง ในปี 2558 เป็น 8,798 แห่ง ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นประมาณ ร้อยละ 2.5 โดยอยู่ในหน่วยงานภาคเอกชนเป็นหลัก จำนวนรวม 3,124 แห่ง (ร้อยละ 35) นอกจากนี้มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานวิจัยเต็มเวลา (Full-Time equivalence: FTE) จาก 1.38 คน ต่อประชากร 1,000 คน ในปี 2560 เป็น 1.70 คนต่อประชากร 1,000 คน ในปี 2561 โดยบุคลากรดังกล่าวอยู่ในภาคเอกชน ร้อยละ 63 สถาบันการศึกษา ร้อยละ 23 และหน่วยงานภาครัฐ ร้อยละ 12 ตามลำดับ

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ อว. กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) และสถาบันการศึกษา ได้ดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น อาทิ โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านแสงซินโครตรอนขั้นสูง โครงการพัฒนานาฬิกาอะตอมเชิงแสง โครงการพัฒนาเครื่องเร่งอนุภาคเชิงเส้นสำหรับการเกษตรและอุตสาหกรรม โครงการศึกษาและพัฒนาวิธีการสอบเทียบและนวัตกรรมการวัดด้านแสงและอุณหภูมิ เพื่อสนับสนุนคลัสเตอร์เกษตรและอาหารแปรรูป โครงการจัดตั้งห้องปฏิบัติการวิเคราะห์และทดสอบผลิตภัณฑ์ โครงการระบบดาวเทียมสำรวจเพื่อการพัฒนา (THEOS-2) โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากร และระบบวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของประเทศ โครงการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือการวิจัยด้านการบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารเทศ โครงการพัฒนากำลังคนและสนับสนุนการใช้ประโยชน์นวัตกรรม เพื่อเป็นการสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม โดยเฉพาะในสาขาที่สอดรับกับความต้องการของประเทศ

230501

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าจำนวนห้องปฏิบัติการจะมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่จากข้อมูลของสำนักบริหารและรับรองห้องปฏิบัติการ ของ อว. พบว่ามีการรับรองตามระบบคุณภาพสากล เพียง 4,381 ห้องปฏิบัติการ (หนึ่งแห่งสามารถได้รับการรับรองมากกว่าหนึ่งระบบคุณภาพ) ดังนั้น ความท้าทายสำคัญ คือ การเร่งพัฒนาระดับมาตรฐานของห้องปฏิบัติการ เพื่อยกระดับคุณภาพ มาตรฐาน และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นของผู้ใช้งานห้องปฏิบัติการ ผู้ประกอบการ นักลงทุน รวมไปถึงผู้บริโภคหรือผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

จำนวนห้องปฏิบัติการของหน่วยงาน จำแนกตามระบบคุณภาพ

	ไม่มีนโยบาย	ยังไม่ได้รับการรับรอง	กำลังดำเนินการ	ได้รับการรับรองแล้ว
ISO/IEC 17025	2,018	1,481	534	690
ISO 9000 series	1,454	1,760	274	1,291
ISO 14000	2,003	1,697	227	575
ISO 15189	952	1,280	168	113
HACCP	1,829	1,544	579	423
QS 9000	1,433	1,002	19	17
GMP	1,724	1,363	84	414
GLP	16	10	-	6
ฮาลาล	21	7	1	13
อื่น ๆ	2,148	1,326	173	839

ที่มา: อว.(สำนักงานวิจัยแห่งชาติ)

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย อว. ควรร่วมกับสถาบันการศึกษา โรงพยาบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งส่งเสริมให้ห้องปฏิบัติการ ศูนย์บ่มเพาะต่าง ๆ ทั้งในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนตรวจสอบมาตรฐานและพัฒนาคุณภาพกระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เพื่อให้ได้รับการรับรองตามระบบคุณภาพสากลต่าง ๆ ตลอดจนพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ขั้นสูงและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อยกระดับมาตรฐานการวิจัยและพัฒนา รวมทั้ง อว. ควรพัฒนาและประชาสัมพันธ์การใช้ระบบฐานข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงและสืบค้นข้อมูลได้ เพื่อให้สามารถนำโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการสินค้าที่ผ่านการวิจัยต่าง ๆ ต่อไป

แผนแม่บทย่อย ปัจจัยสนับสนุนในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

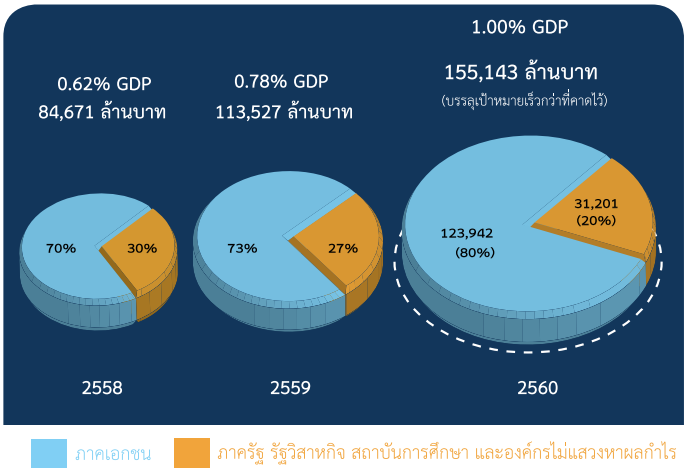
เป้าหมาย

230502 สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มขึ้น

มุ่งเป้าให้ภาคเอกชนเป็นภาคส่วนหลักในการลงทุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีปัจจัยสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การกำหนดมาตรการจูงใจในการลงทุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของภาคเอกชน และการพัฒนาบุคลากรด้านวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในภาคอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมายที่เพียงพอ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐสามารถเทียบเคียงจากรายงานของกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) โดยพบว่าประเทศไทยมีสัดส่วนดังกล่าวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 70:30 ในปี 2558 เป็น 73:27 ในปี 2559 และ 80:20 ในปี 2560 ตามลำดับ จึงได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว ในการนี้ ภาคเอกชนและภาครัฐควรรักษาระดับการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาไว้และมุ่งเป้าการวิจัยและพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของประเทศในระยะยาว สำหรับสถานการณ์มาตรการจูงใจจากภาครัฐ จากผลการสำรวจปี 2561 โดย อว. พบว่าภาคเอกชนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 54 ไม่ทราบมาตรการส่งเสริมการลงทุนของภาครัฐ และประมาณร้อยละ 29 ทราบมาตรการแต่ไม่เข้าร่วมใช้ประโยชน์ ผลสำรวจดังกล่าวสะท้อนความท้าทายในการพัฒนามาตรการและกระบวนการส่งเสริมด้านการวิจัยและพัฒนาที่ตอบสนองเป้าหมายและความต้องการร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ อว. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ.) กระทรวงพาณิชย์ (พณ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) และสถาบันการศึกษา ได้ดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมาย เช่น การให้สิทธิประโยชน์การลงทุน มาตรการลดหย่อนภาษี 200% การให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำหรือเงินให้เปล่าเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยี การทำบัญชีสิ่งประดิษฐ์ไทย การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศกลางข้อมูลการวิจัยและนวัตกรรมและต่อยอดการใช้ประโยชน์ การพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ และการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพนักวิจัยด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตร เป็นต้น

ที่มา: อว.(สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ)

230502

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าสัดส่วนการลงทุนของภาคเอกชนจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงมีความท้าทายเพื่อบรรลุเป้าหมาย อาทิ การพัฒนามาตรการจูงใจที่ตอบเป้าหมายการพัฒนาในอนาคตของประเทศและสามารถดึงดูดให้เอกชนเข้าร่วมใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มศักยภาพ ระยะเวลาและกระบวนการขอรับการส่งเสริม การผลิตบุคลากรด้านการวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ รวมทั้งการลงทุนการวิจัยและพัฒนาขั้นพื้นฐานเพื่อเพิ่มองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศ และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนตลอดจนการดำเนินงานอื่น ๆ ของภาครัฐในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐควรร่วมกับภาคเอกชนในการกำหนดมาตรการจูงใจและการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยที่ตอบความต้องการของประเทศ โดยควรมีการดำเนินงาน เช่น การจับคู่สถาบันการศึกษากับผู้ประกอบการเอกชนเพื่อการวิจัยแบบมุ่งเป้า การกำหนดมาตรการจูงใจที่มุ่งเน้นการสร้างผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด การลดระยะเวลาและขั้นตอนในการขอรับการส่งเสริม การมุ่งเป้าเรื่องที่ตอบสนองต่อความต้องการของประเทศในระยะยาว และส่งเสริมการวิจัยขั้นพื้นฐานเพื่อสร้างองค์ความรู้ รวมไปถึงการวิจัยขั้นแนวหน้าสำหรับการต่อยอดเชิงพาณิชย์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อรักษาเป้าหมายสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐในระยะยาวต่อไป

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

การบรรลุวิสัยทัศน์ตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ที่ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” จะส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนประเทศไทยให้มีความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศบนหลักของการเติบโตอย่างยั่งยืน มีการกระจายความเจริญสู่ทุกภูมิภาค ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งได้รับการยกระดับคุณภาพชีวิตในทุกช่วงวัยและทุกมิติให้ได้ตามมาตรฐานสากล อยู่อาศัยในประเทศที่มีความปลอดภัย ปราศจากภัยคุกคามต่าง ๆ ในทุกระดับ ตามเป้าหมาย “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” ซึ่งการที่ประเทศไทยจะบรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรมได้นั้น ยุทธศาสตร์ชาติจะต้องมีการถ่ายระดับสู่แผนระดับต่าง ๆ และนำไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนปฏิบัติราชการและโครงการที่มุ่งเป้าหมายร่วมกันของทุกหน่วยงาน รวมถึงภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ในสังคม

อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมา การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติผ่านโครงการ/การดำเนินงานต่าง ๆ ยังพบปัญหา อุปสรรค และประเด็นท้าทายหลายประการที่สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของ**การมองเป้าหมายร่วมกันของหน่วยงานในการถ่ายระดับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติไปยังเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ** ส่งผลให้มีความเสี่ยงในการบรรลุผลสัมฤทธิ์และผลลัพธ์เป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทฯ ตามที่กำหนด โดยหน่วยงานได้รายงานปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ผ่านทางระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) สรุปเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญในระดับการขับเคลื่อนโครงการ/การดำเนินงาน ดังนี้

ด้านความชัดเจนของการกำหนดการมีส่วนสนับสนุนของโครงการต่อการบรรลุผลลัพธ์การพัฒนาตามเป้าหมายแผนแม่บทฯ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการประเมินผลของโครงการในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม และต่อการวางแผนการบริหารจัดการโครงการในมิติต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย อาทิ การจัดสรรบุคลากรและสิ่งอำนวยความสะดวกการดำเนินงานที่เหมาะสม

การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักและหน่วยงานรับผิดชอบร่วมและระหว่างภาคีการพัฒนาต่าง ๆ อาจยังมีข้อจำกัดทำให้การตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินโครงการเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกันยังมีความท้าทายและส่งผลต่อความเชื่อมั่นและการยอมรับของภาคีพัฒนาในการดำเนินงาน โดยเฉพาะภาคประชาชนในพื้นที่ดำเนินการ

ด้านกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ทั้งกฎหมายและกฎระเบียบภายในประเทศ และกฎหมายระหว่างประเทศที่อาจยังไม่สอดคล้องหรือมีความยืดหยุ่นพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตามบริบทการพัฒนาที่เปลี่ยนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน ส่งผลให้เกิดความล่าช้ากว่าแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะระเบียบหรือแนวทางในการจัดทำงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ หรือการดำเนินงานต่าง ๆ ที่อาจไม่สอดคล้องกับขอบเขตภารกิจของหน่วยงานบางหน่วยงานส่งผลให้การดำเนินโครงการไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากการยึดระเบียบการปฏิบัติที่อาจล้าสมัย ไม่มีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์หรือบริบทจนก่อเป็นอุปสรรคในการดำเนินโครงการ

ด้านความพร้อมของข้อมูลหรือข้อจำกัดเรื่องการเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็น ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน รวมทั้งการมีแหล่งข้อมูลหลายแหล่งทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ส่งผลให้กระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ยังมีข้อจำกัด ทำให้การดำเนินการอาจยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชากรในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดในการเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ส่งผลให้การดำเนินการบ่อยครั้งมีความซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ ทั้งในเชิงกลุ่มเป้าหมายและการดำเนินงาน หรือไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งบประมาณภาครัฐ

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

ปัจจัยอื่น ๆ โดยเฉพาะปัจจัยภายนอกที่ไม่อาจควบคุมได้ การเกิดสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างไม่คาดคิด เช่น ภัยพิบัติและความผันผวนของภูมิอากาศ สภาวะการผันผวนของเศรษฐกิจโลก การเปลี่ยนแปลงนโยบายระหว่างประเทศ การเกิดขึ้นของโรคอุบัติใหม่ ซึ่งส่งผลกระทบให้ต้องมีการชะลอการดำเนินงานหรือทำให้แผนการดำเนินงานมีอุปสรรคก่อให้เกิดความล่าช้า ซึ่งรวมถึง**ความต่อเนื่องของการดำเนินโครงการ/การดำเนินงาน** โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารหรือผู้รับผิดชอบโครงการที่ส่งผลกระทบต่อนโยบายและทิศทางการดำเนินงานโดยตรง

ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานจากการประเมินเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ประเด็นพบประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ สรุปได้ดังนี้

ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย มีประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ (1) ความแตกแยกทางความคิดและการเพิ่มขึ้นของความรุนแรงในสังคมและในทางการเมืองทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น (2) การถูกเลือกปฏิบัติและการคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่ไม่ทั่วถึงหรือไม่เท่าเทียมกัน (3) ความแตกต่างในการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจของประชาชน (4) ความตระหนักรู้และความเข้าใจในการดูแลสุขภาพของตัวเอง และ (5) การเพิ่มขึ้นของภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่สำคัญ อาทิ ยาเสพติดและการค้ามนุษย์ มีส่วนส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีและความเป็นสุขของประชาชนในภาพรวม รวมทั้งการบรรลุเป้าหมายการเป็นสังคมที่สงบสุขของประเทศ

ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ มีประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ (1) การลดลงของประสิทธิภาพและผลิตภาพในภาคการผลิต ตลาดแรงงาน และการบริหารจัดการ (2) การขาดนวัตกรรมและการวิจัยพัฒนาที่มุ่งเน้นเป้าหมายของประเทศ (3) การแข่งขันและการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ (4) โรคอุบัติใหม่และภัยพิบัติทางธรรมชาติ (5) การกระจุกตัวของความเจริญในบางพื้นที่ของประเทศ (6) ภาระหนี้สินส่วนบุคคลและความรู้ทางด้านการวางแผนการเงินของประชาชน เป็นประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวม รวมทั้งส่งเสริมการกระจายรายได้ให้ทั่วถึงและเป็นธรรมของประเทศ

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ มีประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ (1) ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตรและปลูกฝังค่านิยมคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี (2) การขาดทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 อาทิ ความสามารถในการแก้ปัญหา การปรับตัว การสื่อสาร ดิจิทัล และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (3) ผลิตภาพทางด้านแรงงานที่ลดลง (4) ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ และ (5) จำนวนอุบัติเหตุและผู้เสียชีวิตจากการใช้ถนน มีส่วนส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในช่วงวัย และกลุ่มต่าง ๆ ของประเทศไทย

ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม มีประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ (1) การเพิ่มขึ้นของช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ (2) ความล่าช้าในการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบสู่ท้องถิ่น (3) การสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศ (4) ความเข้าใจถึงสิทธิและสามารถในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และ (5) การบูรณาการข้อมูลระบุตัวบุคคลที่ยังไม่มีหลักประกันทางสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการสร้างความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม

ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ มีประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ (1) ความรุนแรงของภัยพิบัติทางธรรมชาติ (2) ความสามารถในการรองรับและปรับตัวของประชาชนและผู้ประกอบการในภาคการผลิต (3) ความสามารถของภาครัฐในการบริหารสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ (4) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ น้ำเสีย ขยะมูลฝอย และฝุ่นควันมลพิษ และ (5) ความรับผิดชอบของประชาชนและผู้ประกอบการต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีส่วนสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายให้อนุรักษ์ไว้และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ มีประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ (1) การปรับเปลี่ยนดำเนินการของหน่วยงานโดยมุ่งเป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก (2) การขจัดการทุจริตและการประพฤติมิชอบให้หมดสิ้นจากประเทศไทย (3) การปรับปรุงและทบทวนกฎระเบียบทางราชการที่ล้าสมัยและเป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตหรือการประกอบธุรกิจ และ (4) ความพร้อมในการเป็นภาครัฐดิจิทัลและการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกัน เป็นประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของภาครัฐ และการให้บริการประชาชนของภาครัฐ

นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยจะบรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม **ประเทศไทยจำเป็นต้องศึกษา พิจารณา และวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของบริบทโลกที่คาดว่าอาจส่งผลต่อบริบทการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ร่วมด้วย** เพื่อนำไปสู่การเตรียมการรองรับที่เหมาะสมได้อย่างมีศักยภาพ ส่งผลให้การขับเคลื่อนประเทศไปสู่วิสัยทัศน์และเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติในระยะต่อไปเป็นไปได้อย่างมีความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม โดยแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อบริบทการพัฒนาประเทศที่สำคัญ ประกอบด้วย

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทยกำลังจะเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยที่สมบูรณ์ คาดว่าจะทำให้ภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของผู้สูงอายุจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ตามสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีโอกาสเจ็บป่วยเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุของวัยแรงงานจะลดลงจากอัตราส่วนพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงานที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ภาครัฐจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการการเงินการคลังของประเทศที่ต้องมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ สังคมสูงวัยที่มีกำลังแรงงานลดลงยังอาจส่งผลให้ประเทศไทยต้องพึ่งพาแรงงานข้ามชาติจากประเทศที่ยังไม่เข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยมากขึ้น จนนำไปสู่การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศและรูปแบบสังคมพหุวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม สภาวการณ์ดังกล่าวอาจส่งผลให้เกิดความต้องการสินค้าและบริการใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งอาจต่อยอดไปสู่ธุรกิจ/อุตสาหกรรมใหม่เพื่อรองรับการขยายตัวของตลาดกลุ่มดังกล่าว อาทิ ธุรกิจบริการสุขภาพ บริการทางการแพทย์ ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์ ขณะเดียวกัน อาจมีความเป็นไปได้ที่ประเทศที่เข้าสู่สังคมสูงวัยแล้วและกำลังจะเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยจะปรับเปลี่ยนมาตรการต่าง ๆ เพื่อรับมือกับผลกระทบ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการลดลง

ของแรงงานและนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศน้อยกว่าที่ประมาณการไว้ได้ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ประชากรรุ่นใหม่จะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยประชากรกลุ่มดังกล่าวมีความแตกต่างจากคนรุ่นก่อนอย่างมีนัยสำคัญทั้งในด้านบุคลิก ลักษณะ ทัศนคติ และความคาดหวัง อาทิ การให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างการทำงานกับชีวิตส่วนตัว อิสระและความยืดหยุ่นในการทำงาน รวมถึงมีความเป็นผู้ประกอบการสูง จึงอาจนำไปสู่รูปแบบการทำงาน การใช้ชีวิต และสภาพสังคมรูปแบบใหม่ ๆ ในอนาคต

แนวโน้มด้านสุขภาพ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระดับโลกที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพกาย ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การเกิดโรค ทั้งโรคจากวิถีชีวิตยุคใหม่ที่ไม่ติดต่อ อาทิ โรคหัวใจและหลอดเลือด เบาหวาน มะเร็ง ตับแข็ง และปอดอักเสบเรื้อรัง อาจก่อให้เกิดความท้าทายต่อความสามารถทางการเงินของผู้ป่วยและฐานะการเงินการคลังของประเทศในการดูแลกลุ่มประชากรดังกล่าวได้ รวมทั้งโรคระบาดจากโรคติดต่อและโรคอุบัติใหม่ที่คาดว่าจะยังคงมีแนวโน้มของความถี่และความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นที่อาจส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างเป็นนัยสำคัญ จากทั้งการที่ภาคการท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศและจากการที่ภาคการผลิตของประเทศเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าของสินค้าหลายประเภท 2) ความต้องการบริการทางการแพทย์และการดูแลสุขภาพ ภาวะสังคมสูงวัยของทั้งประเทศไทยและต่างประเทศส่งผลให้ความต้องการสินค้าและบริการสำหรับผู้สูงอายุและการตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพของประชากรในประเทศเพิ่มสูงขึ้น จะนำไปสู่โอกาสทางธุรกิจในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายทั้งจากในและนอกประเทศ อาทิ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม และการเดินทางเพื่อรับบริการทางการแพทย์ในต่างประเทศ และ 3) แนวโน้มในด้านเทคโนโลยีการรักษาพยาบาล ทั้งความก้าวหน้าของการวิจัยในด้านพันธุกรรมศาสตร์ ที่ทำให้เกิดการรักษาพยาบาลที่จำเพาะเจาะจงและพัฒนาสู่บริการขั้นสูงที่สามารถสร้างรายได้และการพัฒนาเทคโนโลยีบริการทางการแพทย์ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศในการวินิจฉัยและรักษาระยะไกล และการใช้ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ร่วมกับปัญญาประดิษฐ์ เป็นต้น ส่งผลให้ประเทศไทยสามารถใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสาธารณสุขและการควบคุมโรคระบาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล คาดว่าจะส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในอนาคต โดยคาดว่าหากมีการนำมาประยุกต์ใช้ที่เหมาะสมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในภาคการผลิตและการบริการ พัฒนาคุณภาพชีวิต และนำไปสู่รูปแบบงานใหม่ โดยคาดว่าประเทศไทยจะมีการนำเทคโนโลยี 5G มาประยุกต์ใช้เต็มรูปแบบ นำไปสู่การมีเศรษฐกิจแพลตฟอร์มและเศรษฐกิจแบบแบ่งปันเพิ่มขึ้นรวมถึงการใช้ปัญญาประดิษฐ์และระบบหุ่นยนต์อัตโนมัติมาใช้ในงานที่มีรูปแบบไม่ซับซ้อนแทนที่แรงงานคน โดยจะเริ่มจากกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ อาทิ อุตสาหกรรมยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งล้วนเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศไทยในปัจจุบันเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดในระดับสูง อย่างไรก็ตาม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลอาจส่งผลกระทบในด้านอื่น ๆ อาทิ การโยกย้ายหรือเลิกจ้างแรงงานที่มีทักษะอยู่ในระดับต่ำ ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์เทคโนโลยี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความยากจนและความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะในประชากรเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ หากไม่มีการเตรียมความพร้อมรับมืออย่างเหมาะสม

ความผันผวนและแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ ภาคการเกษตรคาดว่าจะเป็นภาคการผลิตที่ได้รับผลกระทบจากความผันผวนและแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศที่รุนแรงที่สุด ส่งผลกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศยังอาจทำให้การแพร่ระบาดของโรคมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ทั้งที่เป็นโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ ซึ่งการแพร่ระบาดของโรคมีผลกระทบต่อสังคมทั้งในมิติของสุขภาพและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้นจากอุณหภูมิที่เพิ่มสูงขึ้นจะก่อให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรชายฝั่งอันเนื่องมาจากการกัดเซาะที่รุนแรง อีกทั้งพื้นที่ราบที่อยู่ใกล้ชายฝั่งทะเลจะถูกน้ำทะเลท่วม ส่งผลต่อความเป็นอยู่และความมั่นคงของถิ่นฐานของประชาชน

พลังงานทางเลือกและยานยนต์สมัยใหม่ จากกระแสการตระหนักถึงความสำคัญของการเติบโตอย่างยั่งยืน ประกอบกับข้อตกลงระหว่างประเทศในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ส่งผลให้ทุกภาคส่วนของประเทศได้มีการดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น โดยได้มีความพยายามในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในภาคการผลิตไฟฟ้าและภาคการคมนาคมขนส่ง ซึ่งเป็นภาคส่วนที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงสุด ซึ่งได้มีการใช้พลังงานทางเลือกในการผลิตไฟฟ้า อาทิ แสงอาทิตย์ น้ำ ลม และความร้อนใต้พิภพและการคิดค้นยานยนต์สมัยใหม่ที่ช่วยลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล โดยใช้เชื้อเพลิงสะอาดทดแทน อาทิ พลังงานไฟฟ้าและเชื้อเพลิงไฮโดรเจน ซึ่งการพัฒนานวัตกรรมพลังงานทางเลือกอย่างต่อเนื่องส่งผลให้พลังงานทางเลือกมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจมากขึ้น จึงจะเป็นปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินการปรับโครงสร้างการผลิตไฟฟ้าของประเทศ โดยการลดสัดส่วนการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิลลง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามพันธสัญญาระหว่างประเทศ ประกอบกับแนวโน้มความต้องการใช้งานยานยนต์ไฟฟ้าที่เพิ่มมากขึ้นทั่วโลก ประเทศไทยจึงมีโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดโลกที่จะเปลี่ยนแปลงไป โดยใช้จุดแข็งในการเป็นฐานการผลิตยานยนต์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

ความเป็นเมือง การยกระดับการพัฒนาเมืองเป็นเมืองอัจฉริยะที่มีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยในการบริหารจัดการเมืองให้ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจะเป็นแนวโน้มการพัฒนาเมืองที่คำนึงถึงความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของหลายประเทศทั่วโลก โดยมีความสะดวกในการคมนาคมขนส่งและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและโอกาสทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การเคลื่อนย้ายของประชากรเข้าสู่เขตเมืองมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ เช่น ระบบขนส่งมวลชน สนามบิน รถไฟฟ้าความเร็วสูง หรือท่าเรือขนส่งสินค้า รวมถึงระบบการศึกษา และระบบประกันสุขภาพ เป็นต้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจของเมืองเติบโตเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความเป็นเมืองอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของทรัพยากรและของสิ่งแวดล้อมได้หากไม่มีการบริหารจัดการและการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อาทิ มลพิษ ขยะ และน้ำเสีย ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรที่อาศัยในพื้นที่ได้

แนวโน้มการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ความขัดแย้งทั้งในด้านการค้าและความมั่นคงระหว่างประเทศของประเทศขั้วอำนาจต่าง ๆ คาดว่าจะมีความถี่และความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งจะเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญของการดำเนินการด้านการต่างประเทศของประเทศต่าง ๆ และอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความร่วมมือระหว่างประเทศ เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีขอบเขตแคบลงในมิติของจำนวนสมาชิกและประเด็นความร่วมมือ ทั้งนี้ ประเทศไทยมีที่ตั้งเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง ประกอบกับ ประเทศเพื่อนบ้านมีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มจะมีบทบาทเพิ่มขึ้นในห่วงโซ่คุณค่าของโลก อย่างไรก็ตาม การรวมตัวของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนให้เป็นชุมชนที่มีความแข็งแกร่ง สามารถสร้างโอกาสและรับมือต่อความท้าทายต่าง ๆ เพื่อเพิ่มบทบาทหรือสร้างอำนาจในการเจรจาต่อรองกับประเทศคู่ค้ารายใหญ่หรือประเทศมหาอำนาจในเวทีโลกยังมีข้อจำกัด ในขณะเดียวกัน กลไกความร่วมมือระหว่างประเทศและการรวมกลุ่มในระดับภูมิภาคที่ไทยมีส่วนร่วมอยู่ปัจจุบันยังมีประเด็นท้าทายในการผลักดันการแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดนอย่างยั่งยืนและมีเอกภาพ เช่น ปัญหาฝุ่นควัน การอพยพของชนกลุ่มน้อย ขยะพลาสติกในทะเล ความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทรัพยากรทางทะเล และแม่น้ำ ตลอดจนปัญหายาเสพติดข้ามชาติ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะต่อประเด็นท้าทาย

จากการประเมินประเด็นท้าทายทั้งในระดับโครงการและระดับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งสถานการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อบริบทการพัฒนาประเทศที่สำคัญ สำนักงานฯ จึงมีข้อเสนอเพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐสามารถขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุผลสัมฤทธิ์และผลลัพธ์การพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ดังนี้

การขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (XYZ) และการบูรณาการกับกระบวนการงบประมาณอย่างเป็นระบบ ทุกหน่วยงานของรัฐจะต้องดำเนินการ**จัดทำโครงการ/การดำเนินงานสำคัญ (X) ที่จะต้องมีการกำหนดการมีส่วนสนับสนุนของโครงการต่อการบรรลุผลลัพธ์การพัฒนาตามเป้าหมายแผนแม่บทฯ ที่ชัดเจนและสามารถนำไปสู่การขับเคลื่อนเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (Y) ให้สามารถบรรลุได้ตามที่กำหนดไว้ในแต่ละห้วง 5 ปีการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม** นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติต่อไป (Z) โดยดำเนินการวิเคราะห์และพิจารณาหาโครงการ/การดำเนินงานสำคัญ (X) ร่วมกับคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานฯ และหน่วยงานเจ้าภาพแผนแม่บทฯ ทั้ง 3 ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 โดยแต่ละหน่วยงานของรัฐจะต้องบรรจุโครงการสำคัญที่ได้มีการพิจารณาและวิเคราะห์ร่วมกันในแผนปฏิบัติราชการรายปี และ**ใช้เป็นข้อมูลประกอบกระบวนการงบประมาณในแต่ละปีงบประมาณที่สอดคล้อง ทันการณ์ และสะท้อนการมองเป้าหมายร่วมกันของหน่วยงานในการถ่ายระดับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติไปยังเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติต่อไป** ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 16 ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ที่ระบุให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการระยะ 5 ปีที่ต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทฯ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง และ**ในแต่ละปีงบประมาณให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีเสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ เพื่อให้สำนักงบประมาณดำเนินการจัดสรรงบประมาณเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จในแต่ละภารกิจตามแผนปฏิบัติราชการดังกล่าวต่อไป** โดยในส่วนของการดำเนินการที่เป็นการดำเนินการเร่งด่วนของแต่ละปีงบประมาณ ให้พิจารณาใช้แผนบูรณาการในการเป็นกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานที่สำคัญ และกรณีที่หน่วยงานของรัฐมีความจำเป็นต้องจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน.... เพื่อแปลงยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทฯ ไปสู่การปฏิบัติ ให้ยึดหลักการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 ที่กำหนดให้มีการจัดทำแผนระดับที่ 3 ในส่วนของแผนปฏิบัติการด้าน.... เท่าที่จำเป็นหรือที่มีกฎหมายบัญญัติให้มีการจัดทำ

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

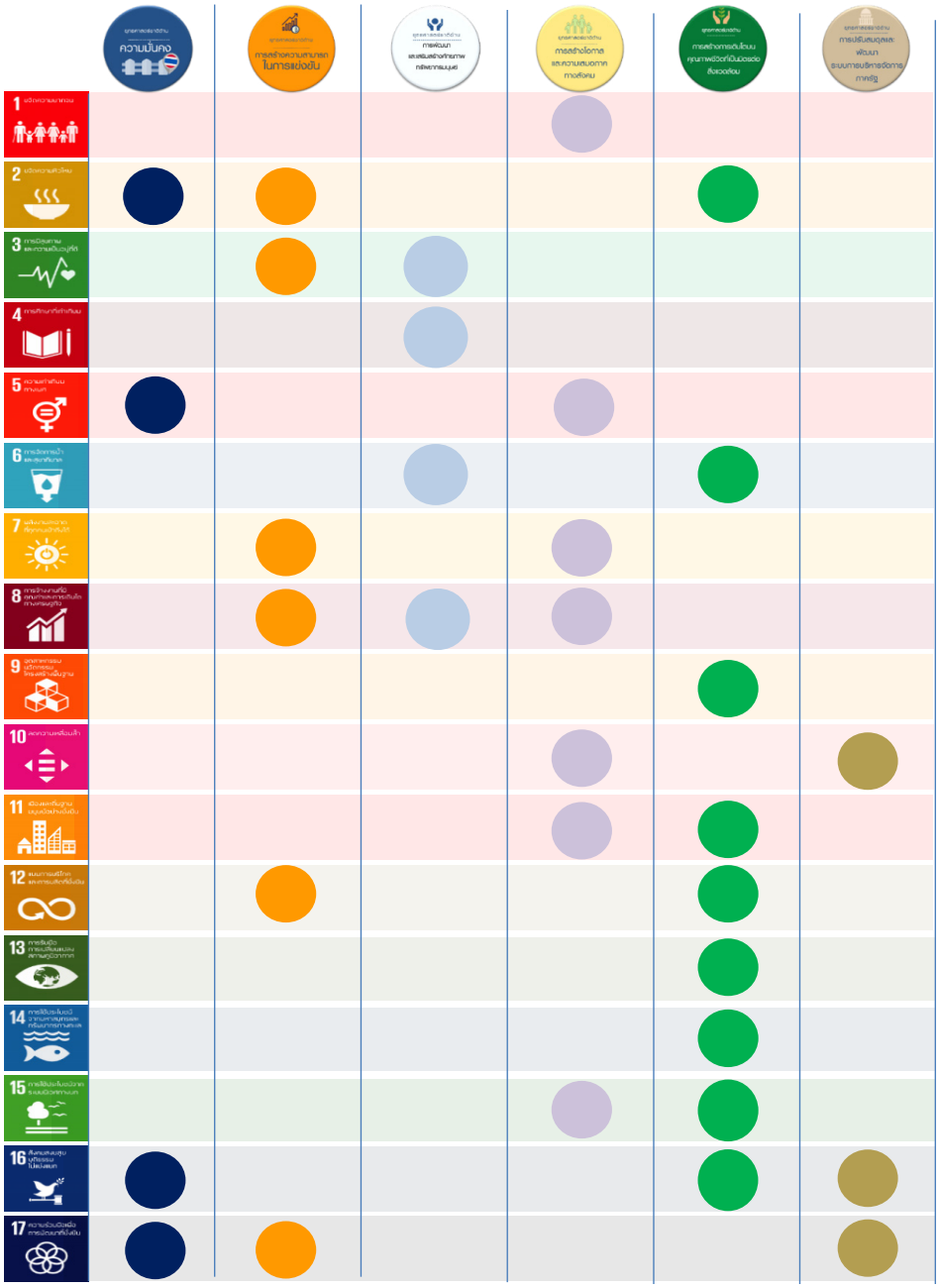
การใช้ระบบ eMENSCR เป็นระบบติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการในทุกระดับอย่างแท้จริง ทั้งในส่วนของการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการ แผนปฏิบัติการด้าน.....(ถ้ามี) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับที่ 2 อื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การประมวลผลว่าการดำเนินการต่าง ๆ ดังกล่าวสามารถนำไปสู่การขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติได้ตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (XYZ) ได้อย่างเป็นรูปธรรมหรือไม่ ทั้งนี้ นอกจากระบบ eMENSCR จะสามารถเป็นเครื่องมือในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลของแผนได้อย่างเป็นระบบ **ยังจะสามารถเป็นเครื่องมือของหน่วยงานของรัฐประกอบการพิจารณาความก้าวหน้าการดำเนินงานในระดับโครงการได้อีกด้วย** เนื่องจากทุกหน่วยงานของรัฐต้องรายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงานทุก ๆ ไตรมาสตามที่กำหนดในระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 ซึ่งจะทำให้ **หน่วยงานของรัฐสามารถติดตามและประเมินผลโครงการ/การดำเนินงาน และปรับแผนการดำเนินงานได้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งการเร่งพัฒนาความเชื่อมโยงข้อมูลสถิติต่าง ๆ เข้าระบบ eMENSCR ให้เป็นระบบข้อมูลสถิติกลางของประเทศ** สำหรับการบ่งชี้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่เป็นปัจจุบัน โดยควรต้องเป็นข้อมูลที่มาจากหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือ มีการจัดเก็บอย่างสม่ำเสมอ และตามหลักการและวิธีการเก็บข้อมูลสากล เพื่อให้หน่วยงานทั้งในและต่างประเทศสามารถนำข้อมูลไปใช้ประเมินสถานการณ์การพัฒนาได้อย่างถูกต้องต่อไป

การเปิดโอกาสให้ภาคีการพัฒนาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องให้ทุกภาคีพัฒนาเห็นเป้าหมายการพัฒนาร่วมกัน การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจะเป็นการทำให้เกิดการตระหนักรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการมียุทธศาสตร์ชาติ และพร้อมที่จะเข้ามาเป็นส่วนร่วมในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การพัฒนาสามารถบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน

การขับเคลื่อนตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ สู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) การที่ประเทศไทยมียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีเป็นครั้งแรก ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ขณะเดียวกันประเทศไทยจำเป็นต้องดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ที่เสนอโดยสหประชาชาติ ซึ่งถือเป็นพันธสัญญาในการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

ของโลกด้วยเช่นกัน ดังนั้น การดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐจึงควรสอดคล้องและครอบคลุมไปถึงการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ในขณะเดียวกันการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 17 เป้าหมายหลัก 169 เป้าประสงค์มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน และแผนแม่บทฯ ทั้ง 23 ประเด็น โดยมีความสอดคล้องโดยตรงจำนวน 21 ประเด็น

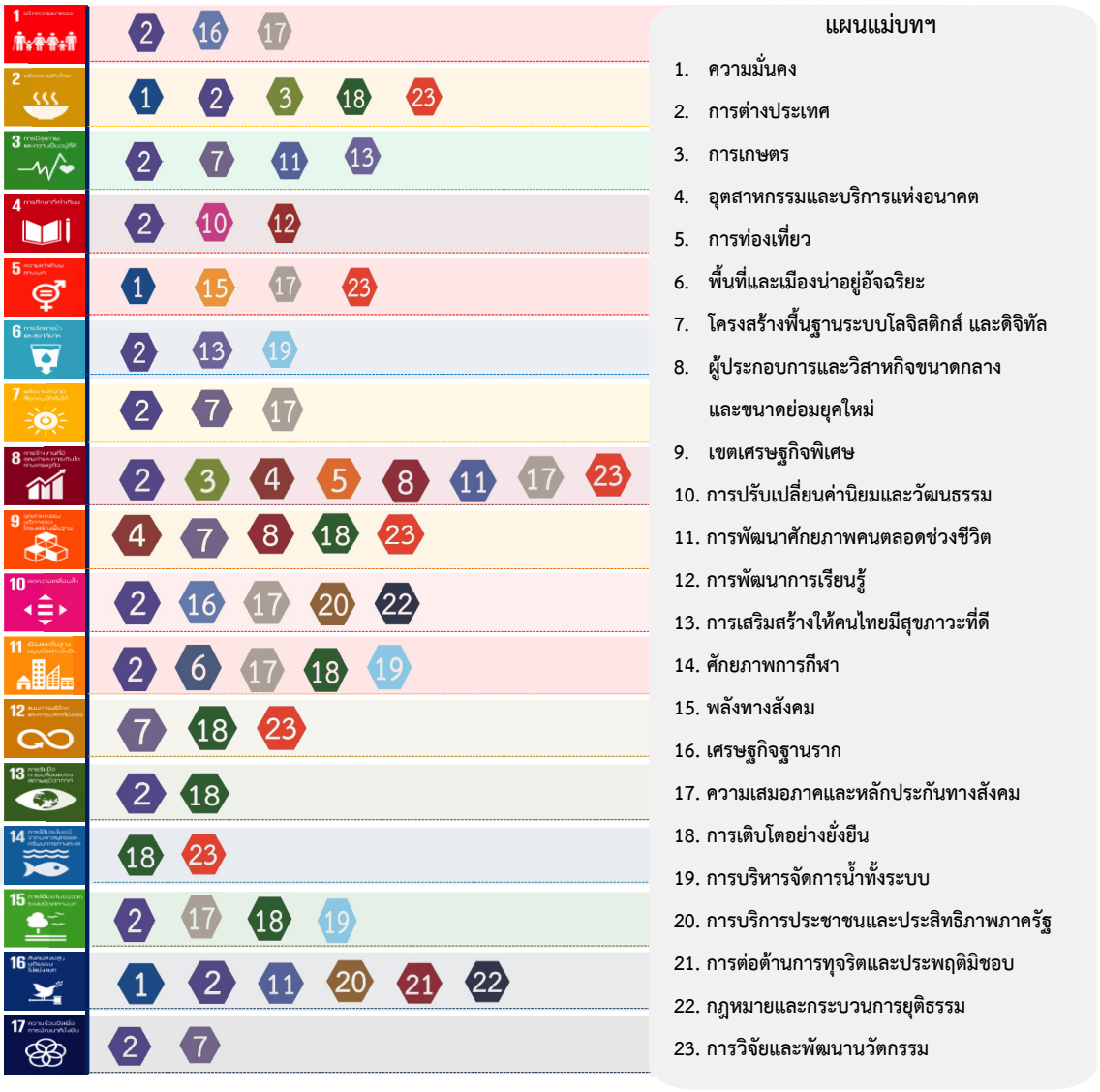
ความสัมพันธ์ระหว่าง**ยุทธศาสตร์ชาติ** กับ **เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน** (SDGs)

หมายเหตุ: การพิจารณาความสอดคล้องของยุทธศาสตร์ชาติกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) พิจารณาจากความสัมพันธ์ของเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ได้เชื่อมโยงกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้องกับแผนแม่บทฯ นั้นด้วยแล้ว โดยที่การดำเนินการเพื่อตอบโจทย์เป้าหมายของแผนแม่บทฯ จะสัมพันธ์กับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยในเวลาเดียวกัน

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

ความสัมพันธ์ระหว่าง**แผนแม่บทฯ** กับ **เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)**

หมายเหตุ: การพิจารณาความสอดคล้องของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) พิจารณาจากความสัมพันธ์ในระดับเป้าหมายของแผนแม่บทฯ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยที่การดำเนินการเพื่อตอบโจทย์เป้าหมายของแผนแม่บทฯ จะสัมพันธ์กับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยในเวลาเดียวกัน

โดยการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทยจะเป็นการบูรณาการเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน กับยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับที่ 2 และแผนระดับที่ 3 เพื่อบูรณาการเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกับทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ทิศทางการพัฒนาของประเทศมีความสัมพันธ์กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างบูรณาการและเป็นระบบ สามารถแปลงไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล และทฤษฎีวงจรนโยบายสาธารณะ ซึ่งเป็นแก่นสารของกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีข้างหน้า โดยจัดทำโครงการ/การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทฯ ซึ่งจะมีการจัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนการดำเนินโครงการ/การดำเนินงานตามสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และมีการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของรัฐเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านระบบ eMENSCR ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐตามยุทธศาสตร์ชาติ

สรุปประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ช่วงปี 2561 - 2562 ที่ผ่านมา พบว่า **ยังมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในปี 2565** โดยในส่วนของเป้าหมายระดับประเด็น มี 33 เป้าหมายระดับประเด็น จากทั้งหมด 37 เป้าหมายที่ยังมีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายต่ำกว่าที่กำหนด โดยเป็นเป้าหมายที่มีสีแสดงสถานะ สีเหลืองจำนวน 15 เป้าหมาย สีส้มจำนวน 12 เป้าหมาย และสีแดงจำนวน 6 เป้าหมาย ในส่วนของเป้าหมายแผนแม่บทย่อย มี 121 เป้าหมาย แผนแม่บทย่อย จากทั้งหมด 140 ที่ยังมีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายต่ำกว่าที่กำหนด โดยเป็นเป้าหมายสีเหลือง จำนวน 49 เป้าหมาย สีส้มจำนวน 41 เป้าหมาย และสีแดงจำนวน 31 เป้าหมาย ซึ่งต้องมีการวิเคราะห์และประมวลหาโครงการ/การดำเนินงานที่สามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป ขณะที่เป้าหมายที่มีสีเขียว ประกอบด้วย เป้าหมายระดับประเด็นจำนวน 4 เป้าหมาย และเป้าหมายแผนแม่บทย่อย จำนวน 19 เป้าหมาย ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สามารถบรรลุผลลัพธ์การพัฒนาได้ตามที่กำหนด ยังคงจำเป็นต้องมีการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายและป้องกันการเปลี่ยนสีสถานะเป้าหมายจากสีเขียวเป็นสีแดง ส้ม เหลือง โดยข้อค้นพบการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และประเด็นท้าทายระดับโครงการและระดับแผนแม่บทฯ ที่เป็นข้อจำกัดในการบรรลุผลลัพธ์การพัฒนาตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติในรายงานฉบับนี้ จะสามารถเป็นข้อมูลบ่งชี้เบื้องต้นในการพิจารณาและวิเคราะห์ประเด็นที่จำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญการดำเนินการในระยะต่อไป เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ และการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การดำเนินงานในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของทุกหน่วยงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมไปถึงกระบวนการงบประมาณที่สอดคล้องและทันการณ์ โดยมีการมองเป้าหมาย “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” เป็นเป้าหมายการพัฒนาร่วมกันอย่างบูรณาการ และขับเคลื่อนประเทศไปสู่วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังได้อย่างแท้จริง

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2562. --กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563.

456 หน้า

ISBN 978-974-9769-51-5

พิมพ์ครั้งที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2563 จำนวน 3,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
962 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร 10100
โทรศัพท์ : 0 2280 4085 ต่อ 6221 – 41
โทรสาร : 0 2290 6384
Email : nscr@nesdc.go.th
Website : http://nscr.nesdc.go.th

พิมพ์ที่ บริษัท ซีดี มีเดีย ไกด์ จำกัด 80/21 หมู่ 5 ซอยทุ่งมังกร 15 เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร 10700

สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100
โทรศัพท์ 02 280 4085 ต่อ 6221 - 41
โทรสาร 02 280 6384
Email : nscr@nesdc.go.th
Website : nscr.nesdc.go.th

ISBN 978-974-9769-51-5

3340
13,46

ที่ นร ๑๑๑๒/ว ๒๓๓๘

สำนักงานสภาพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๙๖๒ ถนนกรุงเกษม กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๒๙ เมษายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอจัดส่งเล่มรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี ๒๕๖๒ และรายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๒

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

อ้างถึง หนังสือสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๑๑๒/ว ๑๘๓๖ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๓

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี ๒๕๖๒
๒. รายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๒

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดส่ง QR Code สำหรับดาวน์โหลดเอกสารรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี ๒๕๖๒ และรายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๒ ตามขั้นตอนของมาตรา ๒๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และมาตรา ๒๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

ในการนี้ สำนักงานฯ ได้จัดพิมพ์เล่มรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี ๒๕๖๒ และรายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๒ แล้วเสร็จ จึงขอจัดส่งรายงานดังกล่าว ดังรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒ เพื่อใช้ประกอบการขับเคลื่อนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายดนุชา พิชยนันท์)
รองเลขาธิการฯ ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กองยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๔๐๘๕ ต่อ ๖๒๒๔
โทรสาร ๐ ๒๖๒๘ ๒๘๕๘

14.41 พรง.
เล่มรายงานพระราชบัญญัติ
๔๐ / ๒๕๖๓
๕ / พ.ค. / ๖๓